

# VÝKLAD

křesťansko-katolického náboženství,

pořádkem katechismu,

stvrzen slovy písma svatého, výroky svatých Otcův

a jiných učitelů církevních,

s připojením mnohých průpovědí, přísloví, podobenství a příkladův.



*Pro chrám, pro školu i pro domácnost*

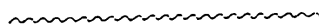
ku prospěchu

učitelů svatého náboženství, — katechetův i kazatelův, — i ku  
poučení a vzdělání věřících každého stavu a povolání

sepsal

**Josef Boleslav Podstránský,**

kněz církevní, býv. kazatel u sv. Barbory na Horách Kutných, pens. os. farář na odpočinku  
ve Vilémově.



**Díl IV.**

Část V. **O křesťanské spravedlnosti.**

A. Díl první kř. spravedlnosti: **Varuj se zlého.**



**V PRAZE.**

**NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ B. STÝBLA.**

„Uchyl se od zlého a čin dobré.“

*I. Petr. 3, 10.*

„Spravedlnost zvyšuje národ ; ale hřích bídné činí národy.“

*Přísł. 14, 34.*

„Svleknuv se sebe všelikou žádostivost a nepravost, oblec se v spravedlnost a žíti budeš Bohu.“

*Hermas.*

~~~~~  
**V Praze.**

**Kněhtiskárna B. Stýbla.**  
~~~~~

## Část pátá.

# O křesťanské spravedlnosti.

### Rozdíl I.

## O křesťanské spravedlnosti vůbec.

1. *Přechod.* Až posud jsme z Výkladu kř. katolického náboženství seznali a) že a jak máme v Boha věřit, — což obsaženo v apoštolském vyznání víry —; b) v Boha doufat, — jehož milosti docházíme prostředkem modlitby a sv. svátostí —; c) Boha i bližního milovati, kteroužto lásku dokazujeme zachováváním příkázání Božích a církevních.

2. Kdo v Boha věří, v něho doufá a jej miluje, čili kdo zákon neb příkázání Boží ochotně, stále a věrně plní, uznáváje právo, jakéž má Bůh co stvořitel a Pán k nám lidem, tvorům a služebníkům svým, jest spravedlivý, koná spravedlnost; neb skutečné uznání práva a plnění zákona jest spravedlnost, vlastně spravedlivost.\*) — V tom smyslu byli židé i pohané spravedlivými.

3. *Než určitější a dokonalejší jest spravedlnost křesťanská.*

a) *Křesťan stává se spravedlivým, t. j. schopným k uznání práva Božího a ochotným k plnění jeho zákona — skrze posvěcující milost Boží, kterouž nám Bůh pro zásluhy Kristovy skrze Ducha sv. na křtu sv. i v svátosti pokání udílí.* b) Tak ospravedlněný a posvěcený křesťan jest spravedlivý a svatý a protož Bohu příjemný a bude jistě spasen, když také spravedlivě

---

\*) Spravedlnost vůbec jest shoda jednání s právem. — Spravedlnost jest vlastnost podle strany věcné či předmětné (object.) táže, jako jest spravedlivost podle strany úsobní (subject.), ač se oba výrazy často zastupují. — Osoby jsou spravedlivé, činy ale spravedlné. *Sl. n.*

a svatě živ bude, t. j. když bude konat vůli Otce nebeského, když bude činiti, co Bůh chce, co přikazuje a vystříhati se všeho, co zapovídá. —

c) Bůh jsa nejvyšš svatý chce a miluje všecko dobré a nenávidí zlé, na dobrém má zalíbení a zlé má v ošklivosti, pročež velí neb přikazuje všecko dobré, a přísně zapovídá všecko zlé. Křesťan tedy spravedlivý musí činiti dobré a vystříhati se zlého. Bližší výklad o tom, co jest dobré a zlé viz níže: Rozdíl II. a III.

d) Sám od sebe neví člověk dokonale, co jest dobré a co zlé, co má činiti a čeho se vystříhati. Tomu nás naučil sám Syn Boží, Kristus Ježíš. Pán a Spasitel náš, jenž vůli Otce nebeského světu oznámil, přikazání st. zákona vysvětlil a zdokonalil i nové přikazání nám dal. Také pohnůtky udal, abychom přikazání Boží ochotně zachovávali i tehdy, když se nám zdají býti obtížnými, t. j. abychom je plnili z lásky k Bohu a pro odplatu věčnou; ano slíbil nám k tomu i vyšší pomoci, milosti Ducha sv. — Kdo tedy dle učení Kristova — na základě víry křesťanské, z lásky k Bohu a bližnímu v naději na odplatu věčnou s milostí Boží činí dobré a vystříhá se zlého po vůli Boží, jest křesťansky spravedlivý.

Křesťanská spravedlnost záleží v tom, abychom dle učení Kristova s milostí Boží zlého se varovali a dobře činili.

4. *Křesťanská spravedlnost* vztahuje se na všechny předešlé částky křesťanského učení; jestiž ovoce víry, naděje a lásky. Kdo právě věří, doufá a miluje, stává se znenáhla křesťanský spravedlivým; proto jest část o kř. spravedlnosti jako kámen závěrečný veškerého křesťansko - katolického učení. —

5. *Třeba jest*, abychom konali kř. spravedlnost, t. j. abychom zlého se varovali a dobře činili, sice bychom se Bohu nelíbili a nedošli spasení, jak písmo sv. st. i nov. zákona dosvědčuje, viz níže texty.

6. *Můžeme býti spravedliví*; neboť Bůh nám k tomu nejen posvěcující milosti udílí, nýbrž i milosti skutkové nám poskytuje; za niž ale Boha musíme prosit neb modlit se a s ním spolu působit.

Také rozum nám poněkud praví, co jest dobré a co zlé; svědomí nás k tomu vede, abychom dobré činili a zlého se varovali, ano i příklad Pána Ježíše a svatých nás k tomu povzbuzuje.



7. *Konejme kř. spravedlnost* vždy a všudy, bez ohledu a beze vší odměny; však ona nás odmění sama, ne-li zde na zemi, zajisté na věčnosti.

**Úvaha.** „Člověk má táhnúti a zpravití ostnce svědomie, znamenávaje, coj' dobré, k němuž by se táhl. — A tak, aby se táhl k spravedlnosti, slušne jest přemietati o ní myslí; neb ani dennice, ani zvířenice jsou tak svým blskem divné, jakoj' spravedlnost. I máme toho býti pilni, abychom i žádnému nezůstávali dlužni, ale každému to dali, což komu slušie: komuž počest, tomu počest, komuž daň, tomu daň: komuž pohodlé, tomuž pohodlé; a tak i v jiných věcech, jakož velí sv. Pavel. Ale že jsme dlužni nižším sebe, rovným i vyšším, neslušie, bychom komu zůstali dlužni zadržec dluh. A to po sobě můžem znamenati: co bychom chtěli od nižších sebe, od rovných aneb od vyšších, abychom jiným činili též.“ *Tomáš ze Štítného o věcech křestanských.*

#### Texty neb slova písma sv. o spravedlnosti.

Varuj se zlého a čiň dobré. *Žalm 33, 15.*

Učte se dobře činiti, hledejte spravedlnosti. *Is. 1, 17.*

Uchyl se od zlého a čiň dobré. *I. Petr 3, 10.*

Dávejte všem co jste povinni. — Žádnému nebyvejte nic dlužni, než abyste se vespolek milovali. *Řím. 13, 7. 8.*

Zná Hospodin cestu spravedlivých a zhyne cesta bezbožných. *Žalm 1, 6.*

Blahoslavení, kteříž přikázání boží plní a činí spravedlnost. *Žalm 105, 3.*

Spravedlivý jest Hospodin, spravedlnost miluje, na pravost patří obličej jeho. *Žalm 10, 8.*

Památka spravedlivá zůstává s pochvalou, ale jmeno bezbožných shnije. *Přisl. 10, 7.*

Bezbožný dělá dílo nestálé, ale kdo rozsívá spravedlnost, má mzdu trvalou. *Přisl. 4, 34.*

Rcete spravedlivému, že dobře mu bude, neboť ovoce skutků svých jísti bude. *Isai. 16, 7.*

Půjdou spravedliví do života věčného. *Mat. 25, 46. srv. 13, 43.*

Zdaliž nevíte, že nespravedliví královstvím vládnouti nebudou? *I. Kor. 6, 9.*

Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje. *Fil. 4, 13. srv. Jak. 1, 5.*

**Výroky svatých** o kř. spravedlnosti. Spravedlnost nic jiného není, leč nehřešiti; nehřešiti ale nic jiného, leč příkázání zachovávat. Příkazů pak ostríhání záleží v způsobu dvojím, abys ničeho nečinil, co zakázáno a vše naplniti hleděl, co příkázáno; neb to jest, co Žalmista (33, 15) praví: „Odstup od zlého a čiň dobré.“ *Sv. Augustin.*

Celá a dokonalá mravnost záleží přede vším v dvojím: varovati se nepravosti a konati ctnosti; poněvadž nepostačuje zlého se chrániti, nekonáme-li dobré. *Sv. Bernard.*

K spasení není dosti zlého se varovati, není-li při nás také dobrých skutkův a činění ctností. *Sv. Jan Zlat.*

Spravedlnosti jest potřebí, abychom Boha soudce si získali. Jeho napomínání a příkazů poslušni býti musíme, abychom odměnu své zásluhy obdrželi. *Sv. Ambrož.*

Svleknuv se sebe všelikou žádostivost a nepravost, oblec se ve ctnost spravedlnosti a žíti budeš Bohu. Zdržuj se zlého a nečiň toho, dobrého ale nezdržuj se, nébrž čiň je; nebo dobrého se zdržuje a nečině, bys hřešil. *Hermas.*

Které ale jsou ty nepravosti, jichž se zdržovati třeba? Slyš: cizoložství, opilství, hodování, jídla přílišného, pokrytství, nádhery, nepočestnosti, pýchy, zapírání, lži, utrhaní, pamatování křivdy a všeliké pomluvy. Toť jsou skutkové nešlechtnosti, jichž se zdržovati jest sluhám božím. — Ty věci jsou, jichž se varovati máš, kterých ale nevystříhati se, o těch poslyš. Nechtěj všelikých skutků dobrých varovati se, nébrž vykonávej je. Slyš o ctnosti dobrých skutků, jež konati máš, abys spasen byl. První jest víra, pak bázeň boží, láska, svornost, slušnost, pravda, trpělivost, čistota. Nad ty není lepších věcí v lidském životě. *Týž.*

Člověku rovněž tak jako andělu svobodná vůle vštípena jest — k činění dobrého neb zlého. *Sv. Řehoř Naz.*

Bůh stvořil člověka svobodného, rozumem a moudrostí obdařeného, život i smrt položiv před oči jeho, aby věčně živ byl, bude-li se ze své vůle bráti cestou života; naopak ale aby věčně byl kárán. V naší svobodné vůli nalezají se pokuty i odměny; obojí záleží na nás, závisí od našeho svolení a pomoci boží *Sv. Efrem.*

**Přípodobnění a podobenství.** Spravedlnost skládá se z ctností mnohých! jediná skutečná ctnost nepůsobí spravedlnosti, jako jediná deska nečiní korábu a jediný kámen domu. *Sv. Jan Zlat.*

Brána spravedlnosti jest brána v Kristu. Blaženi, kteří vcházejí skrze ní, kteří svou cestu ve svatosti a spravedlnosti spravují. *Sv. Kliment Ř.*

Rádi a ochotně bojujeme pro vítěznou palmu lásky blažitelné. Počněme všickni o spravedlnost tak v závod běžeti, abychom v běhu svém překážeti si nedávali. *Sv. Cyprian.*

### Průpovědi.

Kdo se čině dobře zlého varuje,  
ten se spravedlivým jmenuje.

Zalíbíš-li v dobrém sobě,  
zde i onde blaze tobě.

Chceš-li v zlém se kochati,  
zde i onde běda ti.

Činiti snadno dobré, velké pak ještě snadnější;  
těžko je stále pak zlého se varovati.

*Kosegarten.*

**Přísloví:** Dobré s dobrým a zlé samo. — Dobrý časem pláče a zlý skáče. — Dobré nad zlým vítězí. — Pán Bůh s námi a zlé pryč. — Pošetilé jest znáti a moci konati dobré a předce konati zlé.

### Obrazy a podobenství.

#### V č e l y.

Patř o synu, na ty včely:  
Což je pudí z oulu ven?  
Což je vábí z klidné cely  
ku květinám stejných jmen?

S nimi pestří motýlové,  
každý skvostně ozdoben,  
letí jako průvodcové  
na luh, sad i květný len.

Takto sem tam poletují,  
jak mile zasvitne den,  
sbírají a nelenují,  
až vše klesne v tichý sen.

Pilně z květu všelikého  
včely šťávu sbírají,  
a v tichosti oulu svého  
sladký med vzdělávají.

Tyto květiněk milenky  
následuj též duše tvá;  
pilně snášej si myšlenky  
dokud chvíle příznivá.

Ssaj ze květu ducha lidu,  
putuj v krásný boží svět  
a když přijde doba klidu,  
vzdělávej duchovní med.

Odvážlivě včela vniká,  
v rozmanitých stromů květ:  
co však v její oulek stýká,  
jest jen čistý ryzí med.

Takovouto moudrou včelou  
budiž také synu ty,  
směle vnikej duší celou  
v duchů velkých výkvěty.

A tu ryzí medu schránu  
následuj též srdce tvé;  
jenom čistou jejich manu  
přijímej vždy v stěny své.

Včela vše proletá kvítí,  
shromáždujíc vonný med;  
nessaje však tam, kde cítí  
záhubný pro sebe jed.

Ty pak, hledáš-li radosti  
ve světě tom někde zlém,  
musíš býti čisté ctnosti  
věčně věrným přítelem.

Dobry tvor jest synu včela,  
vše co krásné miluje:  
a však pomsta její smělá  
života ji zbavuje.

Ublíží-li včela komu,  
nejvíc jí to samé škodí,  
a zlé nejvíc škodí tomu,  
kdo je sám svévolně plodí.

*Jablonský.*

#### Med a jed.

Malinká včelinka zahradou lítala,  
tu ze všech květiněk medu si sbírala.

Díval se pozorně chlapeček maličký,  
takto se pozeptal pilné té včeličky:

„Všechn květ prohledáš, kde který rozvítý,  
a předc je ve mnohých prudký jed ukrytý?

Hned jak to slyšela bedlivá včelička,  
bzučivým jazejkem řekla ta slovíčka:

„Arci že na všechny kvítečky usedám;  
však tu jen dobrý med, nikdy jed nehledám.“

Učme se dětičky od malé včeličky  
dobře jen dělati a zlého nechatí.

*Fr. Doucha.*

Pracuj a žij dobře! Ruka boží  
ten ti zákon v nádra zapsala;  
kéž by vůle tvá vždy poznala,  
což je koukol a co dobré zboží.

*Hroboň.*

#### Příklady o kř. spravedlnosti.

##### a) *Biblické.*

Spravedlivými nazývají se v písmě svatém:

*Abel*, jenž obětoval lepší oběť nežli *Kain* a proto „svědectví obdržel, že jest spravedlivý.“ *Žid.* 11, 4; *Mat.* 23, 25.

*Abraham*, o němž píše sv. *Pavel*, „že byl v skutku spravedlivý učiněn.“ *Řím* 4, 2.

*Lot*, jehož že byl spravedlivý, Bůh ze Sodomy vytrhl.

*David*, o němž král *Saul* dal svědectví, že byl spravedlivější, než on. I. *Král.* 24, 18.

*Abner* a *Amasa*, dva mužové spravedliví, ježto *Šalomoun* zabil. III. *Král.* 2, 32.

*Job* dí o sobě: „Ve spravedlnost jsem se oblačel a odil jsem se jako rouchem a korunou soudem svým.“ *Job.* 29, 21.

*Josef*, pěstoun Pána Ježíše, „jsa spravedlivý, chtěl tajně opustiti Marie.“ *Mat.* 1, 19.

*Zachariáš*, syn Barachiášův, „kterého židé zabili mezi chrámem a oltářem.“ *Mat.* 23, 35.

*Zachariáš* a *Alžběta* „byli oba spravedliví před obličejem božím, chodíce v příkázáních a spravedlnostech bez úhony.“ *Luk.* 1, 6.

*Simeon* „byl člověk spravedlivý a nábožný.“ *Luk.* 2, 25.

*Kristus* sám Syn boží, jehož žena Pilátova nazvala „spravedlivým.“ *Mat.* 27, 19.

*Kornelius* setník muž spravedlivý a Boha se bojící i svědectví mající dobré ode všeho národa židovského. *Sk. ap.* 10, 22.

**Podobenství Kristova** o hřivnách v. *Mat.* 25, 15—30, a jiné o stromu, kterýž nenese ovoce. *Mat.* 7.

#### b) *Příklady svatých.*

*Sv. Agatha*, panna muč. † 251 (pam. 5. un.) dostoupila vrchu kř. spravedlnosti, ježto všeho zlého, všech hříchů se bedlivě varovala a z lásky k Bohu vše dobré činila, zvláště panenskou čistotu bez poškrvny zachovala; jen Kristu žila a pro něho umřela smrtí mučnickou.

„Nejvyšší šlechta záleží v tom, když Kristu sloužíme; ano jemu sloužiti, jest tolik co panovati.“ Tak pravila sv. Ag. tyranovi, když se jí posmíval, že se nazývala služebnicí Kristovou. — Mělať dobře; nebo kdo se vydal ve službu Kristovou t. j. kdo marnost všech věcí pozemských uznal a se naučil statkův a rozkoší toho světa se odříkati; kdo své zlé náruživosti skrocuje a ctnostně žije, tenť jest opravdu svoboden i byť byl okovy stížen; ten jest opravdový šlechtic, ano mocnější než král, byť i halenou byl oděn a přebýval v chatrči doškové. Jestí jen jedna pravá svoboda, t. svoboda od jarma zlého, hříchu; jestí jen jedna pravá šlechta, t. život spravedlivý, ctnostný. Král, urozenec, bohatec, jenž zlými náruživostmi je zmítán, který je oddán ctižádosti, lakotě, smilstvu . . je předc jen otrokem a hřích ho táhne na řetízku jako řezník hovádka k zabití. „Kdo slouží hříchu, dí Pán Ježíš, otrokem jest hříchu; ale pravda, — dobré, ctnost — osvobodí vás.“ *Jan* 8, 32.

*Sv. Tomáš biskup Kantuar.* má od církve sv. tu nevšední chválu a to výborné svědectví, že cokoliv bylo počestného a spravedlivého i činil i učil, a co tomu bylo na odpor, zevrub nená-

viděl a zavrhoval. I horlil pro spravedlnost tak statečně, že jsa prázden všech ohledů lidských, žádnému neodpustil, ale každého, nechtěl byl v jakémkoli důstojenství postaven, trestal, kdo se proti spravedlnosti provinil. Proto ani nešlechtnému králi angl. Jindřichu VIII. nepovolil, když lahodnými sliby, pak pohrůžkami od něho vymoci chtěl, co bylo proti spravedlnosti a proti právům církve kat.; takže sv. Tomáš pro spravedlnost mučenickou smrt podstoupil.

c) *Příklady ze života.*

„Kdo koupí život?“ volal druhdy rabbi Alexander na trhu jistého velikého města a zástupové hrnuli se, aby nabízené zboží kupovali. Když bylo množství lidu pohromadě, oslovil je rabbi takto: Domníváte se snad, že vám budu nějakou bylinku neb letkvař ku koupi schvalovati? — Takového zboží milí přátelé nemám; umění mé, jak lze dlouho a blaze žíti, je pradávne a dobře osvědčené. Recept k tomu napsal hned král David těmito slovy: „Který člověk žádostiv jest šťastného života a chce dny viděti dobré; zdržuj jazyk svůj od zlého a rty své ostříhej, ať nemluví lsti. Uchyl se od zlého a čiň dobré; hledej pokoje a stíhej jej.“ *Žalm 33, 13—15.*

Co není dobré, poctivé, není užitečné. Jednou přišel *Themistokles* do rady athenské a vypravoval, že by měl návrh, kterýž může k velikému užitku býti zemi; což než uveřejní, chce dříve jednomu z radních sděliti, jehož by vyvolili. I volen jest k tomu *Aristides*, přijmím „spravedlivý“. *Themistokles* vypravoval mu prostředky, jak by se mohla zničiti válečná moc Špartanských, kteří v tom čase s Athenskými v pokoji byli. Navrátiv se *Aristides* do rady, nesdělil shromážděným, co byl slyšel, nýbrž pravil toliko, že rada *Themistoklova* sice prospěch slibuje, ale že není poctivá. Jak? volali tu všickni: že není poctivá a má předce býti užitečna? „Což není poctivé, nemůže býti užitečné!“ Tak smýšleli pohané; a tím lépe mohou věděti křesťané, což dí písmo, že „spravedlnost zvyšuje národ, ale hřích bídné činí národy.“ *Přísl. 13. 34.*

**Podobenství.**

Dvě cesty. Jest veliké, širé údolí, kterým vedou dvě cesty, jedna v pravo, druhá v levo. Cesta levá jest široká, rovná; úzká pak a kamenitá ježto vede v pravo. Po cestě široké stoupají mnozí, ano nesčíslní; po úzké pak kráčí jen malý hlouček a ten

stále řídne; nebo čas od času přecházejí někteří, jimž cesta úzká zdá se býti obtížnou, na cestu širokou. — Mezi pocestnými v levo jsou mnozí veselí, až i rozpustilí, jásají a posmívají se poutníkům na cestě pravé. Blázni, volají, proč se tak namahají, ježto nám zde kráčí se tak lehce, příjemně. — Jiní na téže cestě kráčejí zvolna, nesouce veliká zavazadla a jakkoli jsou již dosti obtíženi, přikládají si ještě více břemen, tváříce se jakoby kráčeli lehce. Jiní opět veselí se jako děti nebo blázni, že mají rozmanitá pěkná roucha. — Poutníci pak na cestě pravé stoupají tiše, trpělivě přes kamení a trní a byť i někdy poklesli, zase povstavše, dále kráčejí. Všickni také nesou těžká břemena, ježto jsou znamenána písmeny J. N. K. Ž. Nestýskají si, nehcřekují, nýbrž časem k nebi pohlížejí, odkud síly nabývají k pouti své obtížné.

Na konci údolí stojí úzká, temná brána, níž dále cesta vede do země poutníkům dosud neznámé. U té brány se obě cesty stýkají. Tam stojí strážný, vážného, přísného vzhledu. Jak medle pocestní v levo uzří bránu, zblednou strachem a úzkostí, nebo děsí se nápisu: „Kdo sem jednou vkročí, více se nenavrátí!“ — Ti, kteří dříve jásali, počnou naříkati a chtějí zpět jíti; však nemohou; nebo strážce brány uchopiv je silným ramenem, do temné brány je strčí. Tu k těm, kteří přišli obtíženi, dí vážně: Složte břemena svá a vejděte prosti; jak jste druhdy v toto údolí vkročili, tak je musíte opustiti; nebo v zemi, kam nyní putujete, vaše poklady nemají žádné ceny. Vše tedy musí složiti a tam zanechat, co dosud nesli s velikou obtíží a smutně pohlížejí na své poklady a skvosty. Ty pak, kteří cestou měli v pěkném, pestrém rouše zalíbení, strážný ovane svým studeným dechem, načež všecká spanilost a krása jejich pomine, zmizí. —

Poutníci pak na pravé, úzké cestě vesele pozdravují temnou bránu jako poslední útočiště po cestě klopotné. S nimi zachází strážce přívětivě. Na jeho pokynutí přiblíživše se, skládají břemena svá. Setřevše pot s tváří a vyrazivše prach z nohou, kráčejí lehce a vesele temnou branou.

Za branou se obě cesty zase rozcházejí. Ti co v levo přišli, musejí opět v levo kráčet, oni z pravé cesty jdou opět v pravo. Než, jaká to proměna! Dřívější cesta tvrdá, obtížná, jest nyní rovná, příjemná, vedouc do ráje nevymluvných radostí. Cesta pak levá stala se obtížnou, děsnou a těch, co po ní kráčeli až k temné bráně, zavádí pak do temností, kde se rozléhá pláč a skřipání zubů. —

Toť hle, Nejmilejší, podobenství života dobrého a zlého. — Údolí je naše země; poutníci jsme my lidé. Cesta v levo, po níž tak mnozí kráčejí, znamená cestu hříchu, ona v pravo cestu ctnosti. — Břemena, jimiž jsou mnozí v levo obtíženi, jsou marné pomíjející statky, roucha skvostná vyznačují krásu a rozkoše těla. — Také putující po cestě pravé, úzké jsou obtíženi břemeny, znanými křížem Kristovým, ježto oni všecky nesnáze a protivnosti snášejí ve jmenu a dle příkladu ukřižovaného Spasitele. — Temná brána jest hrob, jímž všickni lidé přecházejí na věčnost; však tu zlí děsí, strachují se; dobří pak se radují. — Strážný je smrt, ježto pocestným všecka břemena snímá, zlým t. všecky statky a rozkoše, dobrým pak jejich kříže neb trápení. — Za hrobem vede cesta v levo u věčné zahynutí, v pravo pak do věčné blaženosti a slávy. — Kterou z těch dvou cest my, křesťané, nastoupíme po smrti? Tu zajisté, kterou nyní kráčíme. Kdo stále až do smrti své v levo kráčí, přijde i na věčnosti v levo. Kdo pak zde cestu úzkou, obtížnou si zvoliv statečně po ní stoupá, ten i za hrobem putovati bude cestou pravou, po níž všickni spravedliví vcházejí do života věčného, do království nebeského.

---

## Rozdíl II.

### O křesťanské spravedlnosti zvlášť.

Díl první křesťanské spravedlnosti: Varuj se zlého!

Počátek vší spravedlnosti  
jest, se chránit nepravosti.

#### O zlém neb o hříchu vůbec.

Žádná činnost lidská není zcela lhostejná; buď rozmáhá se ní štěstí a blaho, pak jest dobrá, aneb je hubí, pak jest zlá. Vše tedy, co našemu štěstí a blahu překáží, co nás činí nešťastny, slovem co nám skutečně škodí, jmenujeme vůbec zlé, jako: nemoc, ztráta pozemských statků neb cti, strach a bázeň před trestem atd. Než to vše býva mnohdy k našemu prospěchu; ano kdo Boha miluje, tomu ono zlé časné k dobrému napomáhá. — Když ale máme na zřeteli křesťanskou spravedlnost, jest zlé, což-



koli se vůli boží protiví.\*) Toto opravdové a jediné zlé, jehož má člověk nenáviděti a se vystříhati, jest hřích, jak z dalšího výkladu seznáme.

### I. Výměr a podstata hříchu.

1. *Hřích jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona božího neb činění zlého.*

Poněvadž Bůh nejsvětější velí činiti jen dobré a zapovídá, co jest zlé, učí křesťanské náboženství, že kdo vědomě a dobrovolně přestupuje zákon boží, činí zlé, hříchu se dopouští neb hřeší. \*\*)

Přestoupení zákona božího jest hříchem jen tenkrát, když jest dobrovolné. Dobrovolné jest ale přestoupení, když přestupující zákon znal, o něm věděl, neb alespoň věděti mohl a když samochtě, svobodně, od žádného nenucen, zákon boží přestupuje.

2. *Aby kdo zhřešil a) musí míti známost zákona božího a všech svých povinností, která známost v rozdílných lidí jest více méně neúplná, nedokonalá; b) musí svobodně se rozhodovati buď pro to, co za dobré rozum jeho pokládá aneb k čemu žádost jej nese; c) musí vědom si býti svého jednání. „Nevědomost hříchu nečiní.“* —

Však může nevědomost býti zavinilá, když kdo vůli boží poznati zanedbal. Proto se má křesťan přičiniti, aby přikázání boží a církevní dokonale poznal. Kde není zlé vůle, není odporu proti zákonu, není přestoupení jeho, není tedy hříchu; kdyby n. p. člověk nerad koho rozhněval, náhodou koho poranil atd. Také kdo neužívá svého rozumu, není si vědom svého jednání, jako děti, lidé blbí, blázniví nehřeší.

3. *Co do podstaty hříchu rozeznávají v něm bohoslovci tré, a sice:*

a) rozhodnutí, kterým člověk na se uvaluje trest buď časný neb věčný;

---

\*) Dobré pochází od slova *doxa* (tvar, forma,) což je dle formy zákona, po zákonu, či co se zákonem srovnává. Zlé *serv.* s *lat. solvo* = přestupovati (zákon), *scelus* zločin, *scelestus* zločinný, *zlosiný*, *zlostný*, *zlý*, *ščlímnn*, *bšfe*; *serv. zal*, *žal*, *lest*; *srb. zlediti*, *ubližiti*, *zhoršiti*.

\*\*) Hřích, hřešiti *serv. hrzeti*, *hrdati*, *pohrdati* zákonem. Či snad pochází od slova *ruchati*, *rušiti* (přikázání?) neb *ruch*, *hřmot*, *povyk* činiti, *zlořečiti*, *klíti*? což u lidu sprostého bývá obyčejným hříchem; nebo mnozí zpovídajíce se říkají dosud: já jsem hřešil = klel.

b) čin, jevíci se buď v myšlení, žádosti, v řeči neb v jednání proti vůli boží;

c) vinu, kteráž je rozhodnutím a činem tím způsobená změna v duši lidské.

## II. Původ a druhy hříchu.

Člověk upadá v hřích dvojím způsobem:

a) tím, že všickni lidé od jedněch rodičů, Adama a Evy pocházejí a prvotný hřích po nich dědí;

b) když člověk sám vědomě a svévolně neplní vůli boží, čili zákon boží přestupuje.

Co do původu jest tedy hřích dvojí: a) hřích prvotný neb dědičný, b) osobní neb skutkový.

1. *Hřích prvotný neb dědičný* jest hřích, kterého se Adam s manželkou svou Evou v ráji dopustili a který jsme my po prvních rodičích zdědili, poněvadž jsme dle přirozenosti své v nich a s nimi se provinili. — „Hřích dědičný jest účinek prvního lidského skutkového hříchu, jest porušení původní dokonalosti a stavu milosti, kteréž z prvotního hříchu pošlo a na celé pokolení lidské se přenáší, takže každý člověk, jenž přirozeným věci během od Adama pochodí, má do sebe příčinu, pro kterouž byl hned od narození v nemilost před Bohem uvržen, jako prvotní hřích to byl zavínil.“ *N. sl.* (Více o hříchu dědičném v části I. O víře).

2. *Hřích osobní neb skutkový* jest hřích, kteréhož se hříšník sám vědomě a dobrovolně dopouští, když n. p. jmeno boží nadarmo béře, křivě přísahá, lže, pomlouvá, smilní, krade atd.

## III. Spůsoby skutkového hříchu.

Bůh zapovídá ne toliko zlé věci činiti, nýbrž i mysliti, žádati a mluvíti a velí činiti, mysliti, žádati a mluvíti jen dobré. Když tedy něco zlého myslíme, žádáme, mluvíme, činíme; anebo když zanedbáváme neb obmeškáváme činiti, což jsme byli povinni, přestupujeme dobrovolně zákon boží, dopouštíme se skutkového hříchu.

Skutkového hříchu dopouští se člověk:

1. *Myšlením*, když něco myslí, což je proti zákonu božímu a v tom si libuje, neb ve zlých myšleních se kochá. Co nám mimo vůli zlého napadá, není dobrovolné, nemůže se počítati za hřích. — Kdož ale svévolně zlá myšlení v sobě vzbuzuje, v nich dobrovolně se zdržuje, v nich zalíbení má, nehledě jich od sebe

odvrátil, ano zlé pomyšlení vykonati touží a volí, ten dobrovolně přestupuje zákon boží, dopouští se skutkového hříchu.

2. *Hřeší člověk žádostí*, když něčeho žádá, po něčem touží, což je proti vůli boží a když té zlé žádosti neodpírá, nýbrž k ní svoluje a má předsevzetí, ji v skutek uvéstí.

3. *Slovy neb řečí hřeší člověk*, když něco mluví, co zákonem božím se zapovídá, n. př. když kleje, nadává, pomlouvá, utrhá, nečisté řeči pronáší, oplzlé písně zpívá, nestydaté žerty tropí a j.

4. *Skutky* se hříchu dopouští, kdo něco činí neb koná, co zákonu božím se protiví: když n. př. křesťan neděli a svátek zneuctívá, rodičům ubližuje, podvádí, krade . . .

5. *Hřešíme obmeškáním* neb opomenutím toho, co jsme povinni činit, když nečiníme neb váháme činiti, co Bůh nám přikazuje; n. př. kdo se nemodlí, den Páně nesvětí, rodiče nectí a j.

#### IV. Další rozdílové hříchu.

Hříchové dále se rozdělují:

1. *Dle svého vlastního spůsobu* a) na hříchy vnitřní, ježto v mysli a v srdci se dějí a b) zevnitřní neb zevní, ježto řečí a skutky se páchají (v. spůsoby skutk. hříchu.)

2. *Dle jakosti zákona*, který se jimi přestupuje, jsou a) hříchové z činění (peccata commissionis) a b) hříchové z opouštění neb opomenutí (p. intermissionis), dle toho, zdali člověk co činí neb činiti opomíjí, co se v zákoně zapovídá neb velí.

3. *Vzhledem osob, proti kterým se hřeší* jsou a) hříchové proti Bohu, b) proti sobě, c) proti bližnímu.

4. *Vzhledem osob, ježto hříchy páchají*, jsou a) hříchové vlastní a b) cizí.

a) Hříchové vlastní jsou, kterých se sami vlastním skutkem dopouštíme.

b) *Hříchové cizí* jsou ti, kterých se jiní naší vinou dopouštějí.

5. *Vzhledem povahy hřešících* jsou dále: a) hříchy zloby, ježto při úplném poznání a zcela svobodně — ze zlé vůle — byly spáchány; b) hříchy z křehkosti, když klesl člověk ne s dokonalou rozvahou, v těžkém pokušení, z prudké vášně a náruživosti; c) hříchy z nedbalosti, nepozornosti a z přehánění.

6. *Však nejdůležitější rozdíl* vzhledem povahy hřešícího i povahy skutků jest rozdělení na hříchy a) těžké neb smrtelné, b) lehké, všední, — o nichž ihned více se jedná. —

### V. Hřích dle velikosti a tíže.

1. Každé dobrovolné přestoupení zákona božího jest hřích; však nejsou všickni hříchové stejně velicí a těžcí.

Rozdíl mezi osobními a skutkovými hříchy jest ten, že jsou někteří hříchové velicí, těžcí neb smrtelní, jiní pak malí, lehčí, všední. —

Již *rozum lidský poznává*, že co do povahy nejsou všichni hříchové stejní, nač i v životě lidském vůbec bere se ohled a v zákonech světských vyměřují se tresty dle velikosti a tíže provinění.

Samo *písmo sv. st. i nov. zákona* činí rozdíl mezi hříchy; neboť se tam jedni přirovnávají k mrvě, druzí k břevnu, jedni ku komáru, druzí k velbloudu (*Mat. 7. a 23.*) — *Pán Ježíš* pravil k Pilátovi, že kdo mu jej vydal, větší hřích má (*Jan 19, 11.*) a k fariseům dí: „Jáť pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu; kdož by pak řekl bratru svému „rácha,“ hoden jest rady; a kdož by řekl „blázne,“ hoden bude pekelného ohně.“ (*Mat. 5, 22.*)

Když tedy trest za hříchy rozdílný jest a Bůh každému podle skutků jeho odplacuje (*Řím. 2, 6.*) tedy i hříchové rozdílní býti musejí.

2. *Rozdíl tento jest nejen stupňový*, — že t. jsou hříchové větší a menší, lehčí a těžší, *nýbrž i bytelný* dle jestoty (*essentialis.*) Jsou t. hříchové, při kterých vyšší, nadpřirozený život duše může obstáti — hříchové všední; jiní pak, kterýmiž se onen duchovní život zničuje, — hříchové smrtelní.

*Písmo sv.* mluví o hříších, kterými spravedlnost nepřichází na zmar (*v. Elkl. 7, 21; Jak. 3, 2; Jan 1, 8.*) a o takových, ježto duši člověka usmrcují. (*Jan 5, 16.*)

a) *Hřích smrtelný jest těžké přestoupení zákona božího.*

*Výměr určitější:* „Hřích těžký, smrtelný jest ten, kterého se dopouštíme přestoupením zákona božího ve věci důležité a sice vědomé a svobodně.“ *Katech. od Skočdopole.*

*Hřích těžký nazývá se smrtelným*, protože člověka zbavuje duchovního života, t. milosti boží, že duši usmrcuje, věčné blaženosti ji zbavuje, čili smrt věčnou jí připravuje.

b) *Hřích všední jest jen malé přestoupení zákona božího.*

„Hřích lehký všední jest ten, kterého se dopouštíme přestoupením zákona božího v nepatrné věci, neb alespoň ne dosti vědomě a svobodně.“ *K. Sk.*

*Hřích lehký sluje všedním*, poněvadž se hříchů lehkých častěji, skoro každého dne dopouštíme, že v malých, nepatrných věcech častěji chybujeme, obyčejně (vše-dně, každého dne) se prohřešujeme.

Hřichu všedního snadno i křesťan spravedlivý se dopouští, však lze snáze z něho povstati a snáze dochází se odpuštění t. skroušenou lítostí, neboť církve sv. učí, že nejsme povinni z hříchů všedních se zpovídati.

*Hřích všední nezavazuje sice milosti boží, ovšem ale ji uskrovnuje*; neuvrhne na nás trestů věčných, ovšem ale pokuty časné nám připravuje.

3. *Nesnadno jest poznati, je-li hřích těžký, smrtelný, nebo lehký, všední*, což musí se zůstaviti božskému soudu; předce však máme jisté známky a pravidla, podle kterých o velikosti a tíži hříchův alespoň po lidsku lze souditi.

a) Přestoupí-li člověk zákon ve věci důležité dokonale poznává zlé a sám-li k hřichu úplně svoluje, *dopouští se velikého, těžkého hřichu*. — Naproti tomu, když jen v malé, nepatrné věci zákon boží kdo přestoupil, neb že zlé dokonale nepoznal, aneb že k hřichu úplně nesvolil, *dopouští se malého, všedního hřichu*.

α) *Důležitost věci* rozeznáváme podle toho, jak velice ke cti boží, nebo k vezdejšímu blahu a k věčnému spasení našemu nebo bližního pomáhá i slouží to, co Bůh velí, nebo jak velice překáží a škodí nám nebo bližnímu, co zapovídá. — Zdali věc, která se nám poroučí neb zapovídá, důležitá jest, poznáme také z trestů, kterými zákonodárce přestupníkům hrozí. Co nám tedy Bůh poroučí neb zapovídá pod ztrátou spasení, totě beze vší pochybnosti věc důležitá. Kdo na př. Bohu se rouhá, bližního o zdraví, čest neb o jmění připravuje . přestupuje zákon ve věci důležité, dopouští se těžkého hřichu. — Však mluvit prázdná slova, neb žertovnou lež, je hřích malý, lehký neb všední.

β) *Dokonalé poznání* má, kdo zákonu Páně dobře se vyučil a kdo ví, že přestoupením jeho těžce hřeší, což praví mu obyčejný hlas svědomí a dokonaleji učí víra křesťanská.

γ) *Úplné svolení* jest tenkrát, když člověk ku zlému vůli svou příkládá a tak dobrovolně a svobodně zákon boží přestupuje,

jakoby u sebe řekl: Chci to učiniti, chci na to mysliti atd. Dítka před 6. až 7. rokem, lidé blbí a blázni nemohou těžce hřešiti, ježto při nich není dokonalého poznání, ani úplného svolení.

b) Čím důležitější jest zákon, čím lépe ho člověk zná, čím více a důležitých povinností kdo přestoupil a čím více jest svoboden v jednání svém, tím těžší jest přestoupení zákona božího. — Čím těžší překážky se přestoupení v cestu stavěly, čím tedy snadněji mohl zákon boží vyplniti, čím lépe kdo zlé následky předzvídal, čím kdo zúmyslněji hřešil a čím déle v hříchu trvá, tím *těžší jest jeho hřích*. *Naopak* čím méně důležitý jest zákon a čím méně jest si ho člověk vědom, čím méně jest svoboden a více z křehkosti hřeší; čím snadněji bylo zákon přestoupiti, čím méně kdo následky hříchu předzvídati mohl; čím více kdo z hříchů se kaje a je napraviti se snaží; tím *menší jest přestupek* jeho. —

c) *Hřích není těžký, nýbrž lehký*, škoda-li z něho přichodící tak jest skrovná, že obšírné rozbírání o tom, máme-li toho nechatí čili nenechatí, mohlo by nás uvéstí v nebezpečí, zanedbati důležitých povinností.

d) *Však i v nepatrné věci může se člověk těžce prohřešiti*, kdyby totiž měl úmysl ve věci důležité zákon boží přestoupiti, když hříšník sám hřích nepatrný za těžký pokládá a předce se ho dopouští; když hříchem dává pohoršení, neb velikou škodu působí; je-li tu veliké nebezpečí, že se dopustí těžkého hříchu; když zákonem a zákonodárcem opovážlivě pohrdá a j.

e) *Velikost a těžkost hříchu rozeznává se konečně podle okolností* čili podle toho: kdo, kde a kdy zhřešil, jaké zvláštní následky z toho hříchu povstaly, kolika lidem a jak velice jim bylo ublíženo, jestli a jak mnohým bylo pohoršení dáno. Ty a podobné okolnosti hřích proměňují, buď že ho zveličují neb umenšují.

## VI. Prameny a vzrůst hříchu.

1. *Hřích osobní neb skutkový má původ v hříchu prvních rodičů*. — Původní stav lidí líčí víra sv. co stav dokonalosti a milosti, kteréhož zbavili se první rodičové naší hříchem, jak vypisuje první kniha *Mojž.* 3—6. Prvotný hřích tento byl prarodičům našim velmi záhubný; neboť porušil v duši jejich obraz Boží, zatemnil rozum, seslabil vůli k dobrému, připravil je o milost Boží a zavřel jim bránu nebeskou. — Hřích tento našich rodičů i potomkům jejich uškodil, ježto vinu i trest po nich zdědili. — Ža-

lostná změna — porušení duševní povahy a náklonnost k jiným hříchům, kterou jim prvotný hřích v přirozenosti prvních rodičů byl způsobil, přešla a přechází na všechny lidi, kteří od nich pocházejí. (*Rím. 5, 12.*) — Tato náklonnost k hřešení — neb zlá žádostivost — zůstává v člověku i po křtu svatém; totě zárodek a símě všeho zlého, kořen a příčina hříchu, kterého se pak člověk sám dopouští. První tedy zdroj neb pramen skutkového hříchu třeba hledati v duši, pochází ze žádostivosti člověka.

2. *K hříchu vede člověka pokušení*, ježto jest veliké ponoukání nebo vábení k zlému. Pokušení může pocházeti buď z vlastní naší nezřízené smyslnosti, kteráž se tělem nazývá anebo z venčí od ďábla a světa; tudíž rozeznáváme pokušení vnitřní a zevní. Pokouší nás tělo, svět a ďábel.

*Pokušení takto vede člověka k hříchu*: Nejprvé přichází pomýšlení na zlé, toto-li člověk od sebe neodvrátí, povstane zalíbení; z dobrovolného zalíbení povstává hříšná žádost, po kteréž může nastati zlý úmysl, kterýž vzrůstá v náruživost a vášeň, pakli člověk zlému statečně neodpírá.

Dobrovolné zalíbení jest první stupeň hříchu; dobrovolná žádost druhý; třetí pak jest svolení ke zlému, nebo zlý úmysl, kterým se hřích v duši člověka skutkem dokonává, třeba by zevnější skutek nenásledoval; nebo vůle za skutek platí.

Pokušení není samo sebou hříšné, ale stává se jím, když člověk vůlí svou k němu přisvědčí, čili svolí. — Žádný člověk v tomto životě není bez pokušení; však můžeme pokušení odolati, protože nám Bůh k tomu hojnou milost dává.

Vzdorujeme-li pokušením, pak nám nejen neuškodí, alebrž velice prospívají.

Abychom v pokušení neklesli, máme prositi každodenně Boha za tuto milost, odvraceti mysl svou bez prodlení od toho, k čemu nás pokušení láká; nespoléhati se na svou sílu a proto vyhýbati se bedlivě každé příležitosti k hříchu.

3. *Člověka svádí k hříchu příležitost*, t. setkání se takových zevních lakadel a okolností, jimiž člověk poznenáhla v hřích stržen bývá. — Příležitost k hříchu jest čas, místo neb společnost, kde může člověk snadno hřích spáchat.

Rozeznáváme obyčejně blízkou a vzdálenou příležitost. Blízká příležitost jest ta, při které jest malé naděje, že by se člověk hříchu zdržel; nebo snadno se vzbudí hříšná žádostivost a snadno v pokušení klesá, kdo je v takových případnostech, kde

snadno hřešiti může. — Proto křesťan povinen jest každé příležitosti k hříchu se bedlivě vystříhati. — Příležitosti nemáme nikdy hledati, ani se v ní lehkomylně sami vydávati. Kdybychom jakkoli do ní přišli, máme ji ihned opustiti a nelze-li odejiti, máme s pomocí boží hříchu statečně odporovati.

4. *Spáchaným hříchem upadá člověk ve stav hříšný.* Tento hříšný stav duše trvá, pokud by se člověk s milostí boží zase k Bohu neobrátil, čili pokud by znovu nebyl ospravedlněn. — Pakli se hříšník ihned k Bohu neobrátil, posiluje se v něm nezřízená žádostivost a s ní zlé čili hřích v duši člověka víc a více se rozmáhá, tak že opět a opět do těchže hříchů padá, což zove se *pád opětný*.

Když hříšník opět a opět hřeší, povstává z opětovaných skutků hříšná návyklost neb hříšný zvyk: Hříšná návyklost, když jí člověk neodpírá, nýbrž stále povoluje, znenáhla tolik se zmůže, že velmi silně neb prudce žádá zlého, což jest hříšná vášeň; když pak se člověk vášni poddává, tu povstává *náruživost*. *Vášeň* slove každé okamžité zachvácení myslí prudkým citem, vedoucí k jednání přenáhlenému. — Opanuje-li prudký cit mysl trvale, slove *náruživostí*, která jest nejvyšší stupeň vášní. *N. sl.*

Člověku náruživému zdá se, jakoby hříchu již ani odpírati nemohl a protož při každé příležitosti do něho upadá, i jest *otrokem hříchu*.

Neskrocená žádostivost působí na vůli člověka, že prahne jen po tom, co se mu příjemné zdá, že ani na Boha, na spasení své a svého bližního nedbá a tak zcela křesťanskou lásku ztrácí. — Hříšník, jenž kř. lásky pozbyl, nalezá se v stavu *nepravosti*, kterýž se stále zmáhá, pokud se člověk neobrátil, což však čím dále tím více bude obtížnější, ježto s hříchem hříšníku slabosti přibývá, milosti pak a lásky boží, již ku povstání třeba, tou měrou ubývá.

5. *Hřích tedy v svém průběhu takto se řadí: Chyba, nectnost jest nedostatek mravní.*

*Poklesek, výstupek neb přestupek jest malé přestoupení zákona.\*)*

---

\*) Zločin jest těžké přestoupení zákona trestního. Přestupek, přečin jest menší provinění a líší se od zločinu tím, když při skutku není zlého úmyslu, ani veliké škody.



Hřích vzhledem Boha je bezbožnost, vzhledem práva nepravost.

Nectnost co odvrácení se od vyššího, šlechetného, jest nešlechetnost; co poddání se pudům tělesným podlost.

Stále poddávání se vůle lidské hříchu jest hříšnost.

Člověk, jenž zákonem svědomí se neřídí a poddává se snaživosti smyslné, jest nemravný, zlovolný.

Měl-li by člověk tak daleko poblouditi, že by stále se rozhodoval buď vůbec proti žádostivosti své, proti zákonu božímu své povinnosti zanedbávati, aneb toliko proti jisté povinnosti jednati, přičítá se mu zloba neb zlomyslnost; vrch ale zlomyslnosti jest mysl ďábelská, která činí zlé a páše hříchy, poněvadž jako ďábel se těší z jejich záhubnosti. — Takto hřích znenáhla se zmáhá, člověka vábí, láká, aniž se toho naděje, opoutá, ovládá, zatvrzuje a konečně v zkázu uvrhuje; a proto třeba hned záhy se ho vystříhati, hned v zárodku ho potlačiti.

## VII. Důvody, proč se máme hříchů smrtelných varovati.

Máme se těžkých smrtelných hříchů varovati:

1. *Protože je hřích smrtelný* vzhledem k trojjedinému Bohu největší ohavností; neboť:

a) jest veliká urážka Boha, nejvyššího Pána, jehož ctíti a poslouchati jsme povinni. Člověk hříšný upírá Nejvyššímu tuto poslušnost, upírá Svrchovanému čest, odřiká se svého Stvořitele, odporuje mu, vzpouru proti němu kuje a zcela se od něho odlučuje. Jaká to zloba hříšníka!

b) Hřích smrtelný jest hrozný nevděk k nebeskému Otci a největšímu dobrodinci, jehož milovati máme nade všecko, jehož ale hříšník nemiluje, milovati nechce. Člověk, nepatrný tvor, bídný sluha nevšímá si, nedbá toho nejvyššího a věčného dobra, pro něž stvořen jest a zarmucuje svého nejlaskavějšího Otce a Dobrodince; dává přednost tvoru před Stvořitelem, cení člověka neb věc výše než dárce života, nenávidí a zbavuje se svého nejlepšího Pána, poddávaje se ďáblu, kterýž jest původce, otec hříchu.

c) Hřích smrtelný jest hrubá, ohavná nevěrnost k milému Spasiteli Kristu Ježíši. Hříšník lehkomylně maří ovoce smrti Páně a ničí v sobě všechny zásluhy Kristovy; předrahou krví opovrhne, ano Spasitele svého jako Jidáš zrazuje, jako katan bičuje, trním korunuje, křížuje.

d) Hřích jest strašná potupa Ducha sv. jebož hříšník zarmucuje a potupuje, jehož chrám t. j. tělo i duši svou znesvěcuje a zohavuje, jehož od sebe zapuzuje, vyhání.

2. Máme se hříchu smrtelného chrániti, protože nesmírně škodí tělu i duši člověka; neboť hříchem se člověk často v chudobu a nouzi přivádí, nemoce a bolesti na se uvaluje, v hanbu a potupu světa se uvrhuje, nepokojné svědomí a mnohé jiné bídy a strasti si připravuje. — Hřích také škodí duši; nebo zaslepuje rozum, otupuje cit, převrací a zatvrzuje srdce člověka. Hřích poškrňuje a zohavuje obraz boží v duši lidské, zbavuje ji milosti a lásky boží, činí ji neschopnou k dobrým záslužným skutkům, ano o všechny zásluhy dříve vykonaných dobrých skutků ji připravuje. Hřích smrtelný člověka vzdaluje vznešeného povolání, nehodným ho činí věčného spasení, ano v zkázu a záhubu věčnou jej uvrhuje.

3. *Hříchem škodí člověk bližnímu*; nebo hříšník zanedbává, nekoná povinností spravedlnosti a lásky k bližnímu; nepomáhá, jak každý člověk povinen, k obecnému dobru a blahu, spíše mu překáží a je hubí a takto se stává neúčinným ano škodlivým údem společnosti lidské.

4. *Hřích smrtelný jest před Bohem největší ohavností*. Bůh jsa nejvyšší svatý má hřích v ošklivosti a co nejvyšší spravedlivý jej tresce a trestati musí. Ošklivost a ohavnost hříchu vysvítá z přehořkého utrpení a z potupné bolestné smrti, kterouž Kristus ku shlazení viny a trestu za hříchy světa na kříži podstoupiti musel; jakož i z trestů, jimiž spravedlivý Bůh hříšníky vždy pokutoval a dosud pokutuje. — Mimo přirozené následky hříchu (v 2.), jimiž Bůh často hříšníky již na zemi trestává, očekávají nekajícího hříšníka těžké pokuty na věčnosti; nebo hřích smrtelný zbaví na vždy, na věky člověka nebe a uvrhne jej na místa věčných muk a trápení.

5. Z toho ze všeho patrné, že hřích smrtelný jest největší zlé, ježto nás činí časné i věčně nešťastnými.

Proto máme se smrtelného hříchu nade všechno báti a bedlivě se ho chrániti. Čiňme tedy často a v srdci zachevejme to předsevzetí: Raději chci všechno ztratiti, a jakékoli soužení trpěti, nežli se dopustiti jediného smrtelného hříchu.

### VIII. Chraňme se i hříchů všedních.

Máme se varovati nejen hříchů smrtelných, nýbrž i všedních, poněvadž i všední hřích jest veliké zlo a nám velice škodí.

1. *Také hřích všední jest přestoupení zákona božího, kterýž dokonale plniti máme.* — Také všedním hřichem Bůh nejsvětější se uráží; každý i nejmenší hřích jeví neposlušnost a nevděk k Bohu, nejvyššímu Pánu.

2. Také všední hřích poškvvrňuje obraz boží a krásu duše zohyzďuje; nebo dopouštěním častým všedních hříchů lásky k Bohu ubývá a posvěcující milost boží se umenšuje.

3. *Duši sice všední hřích nezabíjí, ale raní a zohavuje.* Všedním hřichem vzdaluje se člověk od svého povolání a zachází z cesty k svému cíli, ku království nebeskému i mnohých darův a zásluh pro nebe se zbavuje.

4. Hřích všední časné tresty na nás uvaluje, ježto buď zde na zemi nebo po smrti v očistci snášeti musíme; nebo Bůh spravedlivý ani všedního hřichu nemůže nechat bez trestu a nic nečistého nevejde do království nebeského.

5. *Hřích všední člověka znenáhla do těžkého hřichu přivádí;* neboť jím láska k Bohu se ochlazuje, hasne; svědomí se otupuje, úcta před zákonem ochabuje a ztrácí se bázeň boží, záliba v Bohu a v modlitbě; žádosti a naruživosti se zmáhají, síly k ctnosti ubývá a pokušení ku pádu se usnadňuje.

Kdo si z malých hříchů nic nedělá, snadno a často se jich dopouští a čím častěji hřešívá, tím více ztrácí ošklivost k hřichu a stydlivost, kteráž jej potud od těžkých hříchů zdržovala; počíná míti zalíbení ve zlém a znenáhla větší a větší hřichy páše, až i největší nepravosti za maličkosti považuje. Protož chraňme se bedlivě každého i nejmenšího hřichu, aby nás znenáhla do mnohých a těžkých, smrtelných hříchů neuvedl.

### IX. Prostředkové proti hřichu.

Každý člověk jest od přirozenosti náchylen k hřichu; mnohá se naskytá k zlému příležitost a těžká bývají pokušení; přece však se může člověk hřichu chránit, ježto nám Bůh své pomoci, své milosti popřává, ovšem že se musíme také sami o to přičinili. — Abychom se pak bezpečně hříchův uchránili:

1. *Nechtějme nikdy sami v sebe, v sílu a statečnost svou důvěřovati*, neboť jsme slabí a křehcí lidé a proto snadno klesáme; ale často k Bohu se utíkejme, prosíce, aby na nás pokušení nedopouštěl a v tom, kteráž dopustí, aby nás sílil a chránil od pádu.

2. *Bděme nad svými žádostmi a všecky smysle své bedlivě ostříhejme*, pamatujíce na Boha vševědoucího a kráčejíce vždy v jeho přítomnosti.

3. *Vyhýbejme se všem příležitostem k hříchům a když nám nastane pokušení, statečně bojujme.*

4. *Střežme se zahálky a konajíce pilně všecky povinnosti stavu svého, vždy nějakou užitečnou prací se zabývejme.*

5. Abychom hříchu nezvykli, chraňme se bedlivě hned prvního přestupku; hned při prvním hnutí svým žádostem odporujme.

6. Zpytujme často svědomí své a dobrá předsevzetí každodenně obnovujme.

7. Když pak jsme nešťastně poklesli, zhřešili, abychom zbavili se hříchu, číňme upřímné pokání; kajicně vraťme se k Bohu, od něhož jsme se hříchem byli odvrátili (v dílu II. o svátosti pokání).

#### Úvaha o hříchu.

Slušie každému člověku ostnec svědomie svého tvrd učiniti žalostným rozpomínáním na své hříechy; a také ostr, potom se jim bráně snažně; a má jej zpravití, znamenávaje, coj' dobré, k němuž by se měl táhnúti. Tak se slušie člověku rozpomínati na své hříechy, ne aby jemu bylo libo a chlubno, žej' byl taký v čas své mladosti, aneb žej' ještě taký; ale aby v žalostném zarmúcení a v studu mysl jako zehrala a na se z tak mnoho dobrého obmeškánie, z tak nepořádného mnohých věcí žádánie a z tak své rozličné nepravosti. Neb téžměř všichni naši hřeši z některé věci z těchto tří pocházejí. Když se pak kto chce na svá obmeškánie rozpomenúti, má se na to rozmysliti, byl-li jest netbav, aby svého srdce ostříehal pilně a svůj čas zvedl užitečně; aneb byl-li jest tbav toho, ač by i dobré mohlo to býti, ještoj' činil někdy, aby to činil úmyslem dobrým k něčemu dobrému to mieně. — Neb má každý toho býti pilen, aby svého srdce choval čistě, zlým a nečistým myšlením nezšeredil jeho a čas, jenž mu jest dán, aby ten zvedl užitečně; neb na toj' dán jest čas každému, aby v něm zaslúžil sobě věčné chvály. A také má každý toho

býti pilen, aby, což činí, to činil úmyslem dobrým, aby z toho totiž byl užitek některý; neb Bůh více na to patří, proč kto co činí, než co kto činí.

*Tomáš ze Štítného o věcech křesťanských.*

### **Jiné úvahy o hříchu.**

Když se podíváme na tento svět a pohledneme na lidi: ach, jak mnoho bídy a žalosti naskytuje se nám před očima! Pojdme od chatrče k chatrči, od domu k domu, od paláce k paláci a tažme se lidí, jak se jim daří? oč, že řekne jich 99 že zle a jedva stý pochválí si, že dobře. Hospodař stýskati si bude na zlé časy, na daně, na nepokoje; ten si požaluje, že mu krupobití potlouklo naděje na poli; onen, že mu hlízou pohynul dobytek, třetí, že mu požních shořela stodola. Matka bude s plačícím hlasem a slzavýma očima vypravovati o smrti svých miláčkův; otec povede nářek na nezdárné syny; muž bude žalovati na ženu nevěrnici a žena zas na muže pijáka; hospodář na čeledě a čeládka na hospodáře; bratr na bratra, sestra na sestru, soused na souseda, páni na lid a lid na pány: všickni říkati budou: „Ach zle jest, zle na světě!“ — Že jest na světě zle, totě pravda; to ví každý. Proč ale jest zle? o tom lidé věděti nechtějí. Zlé jest na světě, poněvadž my lidé zlí jsme: buďme lepšími a na světě bude lépe. Nebo jediná toliko věc na světě jest zlá, sama i v sobě i ve skutcích, následcích svých a toto zlé jest hřích. Vše jiné, cokoli se nám zlé býti vidí, může v dobré býti proměněno; jediné z hříchu samého nic dobrého nepochází, aniž může pojíti. — Když ti lékař hořkého léku podává, tuť ovšem řekneš: Lék tento byl hořký, odporný; ale neřekneš: Lék tento jest zlý, poněvadž se naděješ, že tě vysvobodí od smrti, vytrhne z nemoci. Napij se ale jedu sebe sladšího, oč že neřekneš: Tento jed jest dobrý, poněvadž se nenaděješ, že tebe vysvobodí od smrti, vytrhne z nemoci. — A tak nejsou též strasti a nehody, jež na nás ráčí sesílati Bůh, leč jen jako hořké léky, ježto duši naší ke zdraví a k životu pomáhají; — jedem ale, smrtícím jedem jest hřích. I podává-li nám Bůh lék proti jedu — třebaš bychom tomu říkali neštěstí — byť to bylo po našem zdání trpkost sebe odpornější, není-liž to naše štěstí? Ach nejeden již zahynul, že mu štěstí světské příliš přálo; nejednoho již hoře a trápení přivedlo nazpět k Bohu. — Než, jaká to při nás zaslepenost? My se lekáme každého neštěstí, které nás může potkati; ale toho největšího zhusta se neděsíme. Ach bratře,

ty se bojíš, abys nepozbyl jmění: abys ale se nezbavil nebe, nebojíš se. Bojíš se, aby ti nezhylnula ovečka: aby ti ale duše tvá nezhylnula, nebojíš se. Bojíš se, aby ti smrt na čas nevychvátila ty, které miluješ: abys ale nerozešel se s Bohem na věky a tudíž i s těmi, které miluješ, nebojíš se. Bojíš se trpěti den, ale trpěti na věky nebojíš se! — O, bohdejž bychom již oči své zaslepené prozřeli! Život vezdejší jest krátký a věčnost dlouhá. Duši máme jenom jedinou a my žijeme, jako by nám nic na ní nezáleželo! — My pamatujeme na všechno, jenom ne na to, nač bychom nikdy zapomínati neměli, — na smrt a věčnost. — Kdybychom na to častěji pamatovali, oč že by při nás nebylo hříchů tolik? oč že bychom méně uráželi Boha? A proč tedy nechtíváme ani mysliti, ani slyšeti o smrti, o soudu, o pekle? Ach! proto především, že milujeme hřích — a smrt, soud a peklo jsou věci strašlivé těm, kdož milují hřích. —

Vyjdeš-li sobě mezi lidí lehkovážné, snadno i často zaslechneš: Hřích? aj, co hřích! Není to tak zlé, jak se to v kostele maluje. Nelze, aby Bůh dobrotivý měl člověka tak přísně trestati pro některé hříchy. Já si nemohu cosi takového ani pomysliťi o Bohu! Než bratře můj! považ trochu, že nevždy pravdou, co se tobě zdá, ale pravda to, co Bůh má za pravdu. A ne tak ti jednou bude, jak bysi sobě přál, ale jak ti usoudí Bůh. Než povážil-li pak jsi bratře, co to činíš, když hřešíš? Hřeše, povstáváš, pozdvihuješ se proti Bohu. A to-li je snad maličkostí? Toli možná pokládati za maličkost, když se dítě pozdvihne proti otci svému? Dopouštěje se hříchu, přestupuješ přikázání boží, pohrdáš rozkazy, protivíš se vůli Páně. Bůh ti velí: Člověče čiň to! — ty ale pravíš: Nikoli, já toho neučiním! Bůh ti praví: Nečiň toho! — ty ale dokládáš: Aj, právě to činiti budu. Bůh ti praví: Člověče považ pak, že jsem tebe stvořil k tomu, abys mne miloval, chválil a velebil. — Člověk ale odpovídá: „Co mi po tom? Já tebe budu nenáviděti, rouhati se tobě!“ — „Ale já ti připovídám nebe,“ dí Bůh. „A já nebem pohrdám, o ně nestojím,“ odpovídá člověk. Ach, ubohé stvoření! Nebem pohrdáš a co bude jednou z tebe, nebude-li ti dáno uhostiti se do nebe? Ach, po smrti bývá pozdě do nebe se hlásiti! Abyť si hlasil se o ně na božím soudě, což to pomůže, nebudeš-li míti vykázati se čím před Bohem, leč vědomím spáchaných nepravostí? — Běda ti, budeš-li muset žalovati na sebe: Pane, tys mne stvořil na oslavu jména tvého: a já bídny po celý život svůj nechtěl věděti o tobě. Tys mne

vykoupil předrahou krví svou: a já zlehčil tuto krev svými hříchy. Tys mne osvěcoval světlem ducha tvého: a já hasil jsem nebeské toto světlo v srdci svém. Tys mne povolal k svatosti života: a já se potápěl v rozkošech a nepravostech světa. Tys mi velel bratrem býti všem bratřím mým, synům to lásky tvé: a já byl jich trapičem a násilníkem, škůdcem a zhoubcem. Nuže Pane! teď stanul jsem na soudě tvém a přicházím sobě o náhradu — o odplatu! I co myslíš, ubohý člověče, že ti Bůh odpoví na takou řeč? Bůh ti řekne: „Pracovals o peklo, — peklo budiž odměnou tvou na věky!“ — O bídný, lichý prachu, nuzari, červíčku pozemský: povstáváje proti Bohu, pozdvihuje se proti tomu, jemuž se koří duchové nebeští: ty-li by směl domýšleti se, že pýchu tvou ponížiti nedovede Bůh všemohoucí? — Ach, běda ti, — donutíš-li Boha, by tě zavrhl od tváři své na věky. — Než tobě se zdá, že nemůže býti hřích — čin člověka tak chatrného — cosi tak tuze zlého. — Chceš-li zvědět, jak hrozné zlé jest hřích, nuže slyš a viz! Otaž se nebe a okáže tobě zástupy andělův, z kterých hřích nadělal satanův. — Optej se země a ona ti ukáže na popotopu — na Sodomu a Gomorrhhu; — na všecky bolesti a bídy, ježto panují na ní. Pohledni do hrobu — a poví ti, že hřích je příčinou smrti. Podívej se na kříž — na němž hle, Syn boží pněl za hříchy světa. — Tak ti vypravuje o hříchu nebesa i země a ty bys ještě říkati směl, že hřích jest jen maličkostí? Řekneš lehkovážně: „Co škodí, že hřeším? Bůh jest dobrotivý, milosrdný, On mi odpustí!“ Běda ti, jestli že hřešíš na milosrdenství Páně. Pravda, že milosrdenství boží jest nade všecky hříchy; Bůh ale přestává býti milosrdným tomu, kdož se úmyslně a dobrovolně dopouští hříchu, poněvadž hříšně se spolehá na milosrdenství jeho. — „Já se vyzpovídám — diš a Bůh mi odpustí.“ — Pravda, Bůh dodrží, On splní, co slíbil; toho však ti nikdy nepřislíbil, že ti dá času, abys se mohl náležitě vyzpovídat a činit pokání. — Ach mnohý již mluvíval jako ty — a sešel smrtí náhlou — bez kněze, bez svátosti. — V takové věci, jako jest spasení duše — nehrej na nejisto, ale užívej času, pokud ho máš, abys v krátce nemusel želeť na věky! — *Štulc.*

#### Slova písma sv. o hříchu vůbec.

1. *Hřích jest přestoupení zákona božího.* Kde není zákona, tu ani přestoupení. *Řím. 4, 15; 2, 23; 5, 13.* Který se zákonem chlubíš, přestupováním zákona Boha zneuctíváš. *Řím. 3, 23.*

2. *Původ hříchu a prameny jeho.* Od ženy stal se počátek hříchu. *Sir.* 25, 33.

Adam nebyl sveden, ale žena jsoucí svedena byla v přestoupení. *I. Tim.* 2, 14.

Kdo činí hřích, z *ďábla* jest; nebo ďábel od počátku hřeší. *I. Jan* 3, 8.

V nepravostech počat jsem a v hříších počala mne matka má. *Žalm* 50, 7.

Byli jsme z přirození synové hněvu jako i jiní. *Ef.* 2, 3.

Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět přišel a skrze hřích smrt: tak na všechny lidi smrt přišla, v němž všickni zhřešili. *Řím.* 5, 12.

Ale příčinu vzav hřích skrze přikázání, způsobil všelikou žádost; nebo bez zákona byl hřích mrtev. *Řím.* 7, 8.

Nebo tělo žádá proti duchu, duch pak proti tělu, ty zajisté sobě vespolek protiví. *Gal.* 5, 17.

Všecko což jest na světě, jest žádost těla, žádost očí a pýcha života, kteráž není z Otce, ale jest ze světa. *I. Jan* 2, 16.

Jedenkaždý bývá pokoušen, jsa od své žádosti zachvácen a přilouzen. Žádost když počne, porodí hřích; hřích pak když jest vykonán, zplozuje smrt. *Jak.* 1, 14. 15.

*Tělo* (mdlé), které porušení béře, obtěžuje duši a ten zemský přšbytek dolů stlačuje smysl mnoho přemýšlující. *Moudr.* 9, 15.

Jakož se slitovává otec nad syny, tak slitoval se Hospodin nad těmi, kteří se ho bojí; neboť on zná slepení naše; rozpomenul se, že prach jsme. *Žalm* 102, 13, 14.

Duch hotov jest, ale tělo nemocno. *Mat.* 26, 41.

*Blud a tma* hříšníkům přistvořeny jsou. *Sir.* 11, 16.

Snad jsou chudí a blázniví, neznajíce cesty Hospodinovy. *Jer.* 5, 4.

Kdybyste slepí (nevědomí) byli, hříchu byste neměli. *Jan* 9, 41.

Došel jsem božího milosrdenství, poněvadž jsem to z nevědomosti, v nevěře činil. *I. Tim.* 1, 13. srv. *Sk. ap.* 3, 17.

3. *Spůsoby hříchu* — myšlením, slovy, skutky, opomenutím: Vystřihej se, aby ti snad netanulo na mysli bezbožné myšlení . . . a bylo by tobě k hříchu. *V. Mojž.* 15, 9.

Bůh nenávidí srdce, kteréž chová myšlení zlá. *Přísl.* 6, 18.

Ohavností jsou Hospodinu myšlení zlá. *Přísl.* 15, 26.

Převrácená myšlení odvracují od Boha. *Moudr.* 1, 3.

Běda vám, kteří myslíte neužitečnou věc. *Mich.* 1, 1.



Odvratte se od cest zlých a od myšlení nejhorších; — nebo všecko to jest, čehož nenávidím, praví Hospodin. *Zach.* 1, 4; 8, 17.

Ježíš pravil k zákonníkům: Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? *Mat.* 9, 4.

Ze srdce vycházejí zlá myšlení. *Mat.* 15, 19.

*Žádosti.* Každý, kdožby pohleděl na ženu ku požádání jí, již zcizoložil v srdci svém. *Mat.* 5, 28.

Nepožádáš domu bližního svého. II. *Mojž.* 20, 17.

Po žádostech svých nechod' a od vůle své odvracuj se. *Sir.* 18, 30.

Nepanujž více hřích v smrtelném těle vašem, tak že byste poslouchali žádosti jeho. *Řím.* 6, 12.

Duchem chodte a žádosti těla nevykonáte. *Gal.* 5, 16.

Nejmilejší, prosím vás, abyste — zdržovali se od tělesných žádostí, kteréž bojují proti duši. I. *Petr.* 2, 11.

*Slovy.* Odlož od sebe ústa nepravá. *Přísl.* 4, 24.

Kdo obracuje jazyk, upadne v zlé. *Přísl.* 17, 20.

Pro hříchy rtů přibližuje se pád zlému. *Těž* 12, 13; 18, 17.

Kdo mnohých slov užívá, urazí duši svou. *Sir.* 28, 8.

Kterak můžete dobré věci mluvit, jsouce zlí? *Mat.* 12, 34. srv. *Luk.* 6, 45.

Ve mnohém klesáme všickni; jestliže kdo v slovu neklesá, tentě muž dokonalý. *Jak.* 3, 2.

Kdo nepojímá v uzdu jazyka svého, toho marné jest náboženství. *Jak.* 1, 26.

Z každého slova prázdného lidé vydají počet v den soudný. *Mat.* 12, 36.

*Skutky.* Přestaňte převráceně činiti a učte se dobře činiti. *Isai.* 1, 16.

Nižádnému nepřikázal Bůh bezbožně činiti a žádnému nedal povolení k hřešení. *Sir.* 15, 21.

Všickni zajisté musíme se ukázati před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jeden každý na těle vlastním, jakž činil, buďto dobré nebo zlé. II. *Kor.* 5, 10; srv. *Zjev.* 20, 12.

*Opomenutím.* Všelický strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyřat bude a na oheň uvržen. *Mat.* 7, 19.

Neužitečného služebníka uvrzte do temností zevnitřních. *Mat.* 25, 30.

Protož kdo umí dobře činiti a nečiní, má hřích. *Jak.* 4, 17.

4. *Průběh hříchu.* Žádost, pokušení, příležitost. Víím zajisté, že ve mne nepřebývá dobré; nebo chtění se mne přidrží, ale činění dobrého nenalezám. Nebo ne co dobrého chci, to činím, ale činím to zlé, kteréhož nechci. *Řím.* 7, 18. 22. 23. Jedenkaždý bývá pokoušen, jsa od své žádosti zachvácen a přilouzen. Potom žádost když počne, porodí hřích; hřích pak když jest vykonaný, zplozuje smrt. *Jak.* 1, 14. 15.

Protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by sežral. I. *Petr.* 5, 8.

Pokušení vás nezachvacuj než lidské: věrnýť pak jest Bůh, kterýž nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete snésti, ale učiní s pokušením také prospěch, abyste mohli snésti. I. *Kor.* 10, 13.

Všecko, co jest na světě, jest žádost těla, žádost očí a pýcha života. I. *Jan,* 2, 15.

Nepřipodobňujte se tomuto světu. *Gal.* 6, 14.

Synu můj, jestli že by tě lákali hříšníci, nepřivoluj jim. *Přísl.* 1, 10.

Nehleď na ženu mnoho chtivou, abys snad neupadl v osidla její. *Sir.* 9, 3.

Pro krásu ženskou mnozí zhynuli a odtud žádost jako oheň rozněcuje se. *Sir.* 9, 9.

Jestli že oko tvé pohoršuje tě, vylup je. *Mat.* 5, 29.

*Opětný pád.* Synu, zhřešil-li jsi, nepřidávej více. *Sir.* 21, 1.

Jdi a více nehřeš, aby se ti něco horšího nepřihodilo. *Jan,* 5, 14.

Neuvazuj na sebe dvojí hřích; neboť ani při jednom nebudeš bez trestu. *Sir.* 7, 8.

*Zvyk.* Mládenec, kráčeje dle cesty své, také když sestará, neuchýlí se od ní. *Přísl.* 22, 6.

Nedopouštěj se žádného klamu (hříchu); neboť ustavičnost jeho není dobrá. *Sir.* 7, 14.

Nekázanému mluvení ať nezvykají ústa tvá; jest zajisté v něm slovo hříchu. *Sir.* 23, 17.

Může-li změnit mouřenín kůži svou, aneb rys peřestost svou? zdaž i vy budete moci dobře činiti, naučivše se zlému? *Jer.* 13, 23.

5. *Rozdíl hříchů* ohledem na těžkost: těžcí a všední.

Sedmkrát padne spravedlivý (a zase povstane), ale bezbožní padnou ve zlé. *Přísl.* 24, 16.

Větší učiněna jest nepravost lidu mého nad hřích Sodomy.  
*Pláč Jer. 4.*

Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého a v oku tvém břevna nevidíš? *Mat. 3, 7.*

Každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdož by pak řekl bratru svému: racha, hoden bude rady. A kdož by řekl: blázne, hoden bude pekelného ohně. *Mat. 5, 22.*

Odpověděl Ježíš (Pilátovi): Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby nebylo tobě dáno s hůry; protož kdo mne tobě vydal, větší hřích má. *Jan 19, 11.*

Amen pravím vám: Lehčeji bude zemi Sodomských a Gommorských v den soudný, nežli městu tomuto (Betsaidě). *Mat. 10, 15.*

6. *Ohavnost, ohyzdnost, a záhubnost hřichu.* Nevděk. Tím-li se odplacuješ Hospodinu? Zdaliž není otec tvůj, kterýž vládne tebou, učinil a stvořil tebe? I. *Mojž. 32, 6.*

Syny jsem vychoval a vyvýšil, oni pak pohrdli mnou. — Běda národu hříšnému, lidu obtíženému nepravostí; opustiliť Hospodina. *Isai. 1, 2—4, srv. Jer. 2, 32.*

Čili bohatstvím jeho, dobrotivostí a trpělivostí pohrdáš? Nevíš-li, že dobrotivost boží ku pokání tě vede? *Řím. 2, 4.*

*Bůh má hřích v ošklivosti, odnímá milost.* Ohavné jest Hospodinu srdce zlé a zalíbení jeho jest v těch, kteří přímě chodí. *Přisl. 11, 20.*

V jednostejné nenávisti jsou u Boha: bezbožník i jeho bezbožnost. *Moudr. 14, 9.*

Nejvyšší v nenávisti má hříšníky a bezbožným navrátí pomstu. *Sir. 12, 7.*

Protož kteří jsou v těle, nemohou se Bohu líbiti. *Řím. 8, 8.*

Každý, kdo činí hřích, činí nepravost. I. *Jan, 3, 4.*

Kdo činí hřích, z ďábla jest. I. *Jan, 3, 8.*

Umění nepravosti není moudrost a přemýšlování hříšníků není opatrnost. Jest nešlechtnost a v ní jest ohavnost a jest nesmyslný člověk, jemuž se nedostává moudrosti. *Sir. 19, 19.*

Cesta bezbožných jest tmavá, nevědí kde klesnou. *Přisl. 4, 19.*

Každý, kdo činí hřích, služebník jest hřichu. *Jan 8, 34. Řím. 6. 12. II. Petr. 2, 19.*

*Není pokoje bezbožným, praví Hospodin. Isai. 48, 22.*

Jako meč na obě strany ostrý, jest nepravost a rána její jest nezhojitelná. *Sir. 21, 4.*

Zlého zajisté zlý život jest nad smrt blázna. *Sir.* 22, 12.

Červ zlých neumírá a oheň neuhasne. *Mat.* 9, 43.

7. *Bůh hříchů tresce* — často na světě. Zná Hospodin cestu spravedlivých a zhyne cesta bezbožných. *Žalm* 1, 6.

Ujímá se tichých Hospodin, ale hříšníky snižuje až k zemi. *Žalm* 146, 6.

Památka spravedlivého zůstává s pochvalou, ale jmeno bezbožných shnije. *Přísl.* 10, 7.

Spravedlnost zvyšuje národ, ale hřích bídné činí národy. *Přísl.* 14, 34.

Všeliký strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyřazen bude a na oheň uvržen. *Mat.* 7, 19.

*Na věčnosti.* Kdo by proti mne zhřešil, urazí duši svou.

Každý kdo mne nenávidí, miluje smrt. *Přísl.* 8, 36.

Na cestě spravedlnosti život, ale cesta bludná vede k smrti. *Přísl.* 12, 26.

Odplata za hřích jest smrt, ale milost boží život věčný. *Řím.* 6, 23.

Kdo rozsívá nepravost, žíti bude zlé věci. *Přísl.* 22, 8. *Sir.* 7, 13.

Hříšníci vzejdou jako tráva a ukáží se všickni, kteří páší nepravost, aby zhynuli na věky. *Žalm* 91, 8 a 36, 2.

Běda bezbožnému; neb odplata stane se jemu. *Isai.* 3, 11, a 5, 18—25. *Oseáš* 7, 13.

Všickni, kteříž tě opouštějí Pane, zahanbeni budou; neboť opustili pramen vod živých. *Jer.* 17, 13.

Bůh odplatí každému podle skutků jeho. *Řím* 2, 6; *II. Kor* 5, 10, *Gal.* 6, 7. 8.

Synové království vyvrženi budou do temnosti zevnitřní. *Mat.* 8, 12.

8. *Chraňte se hříchů smrtelných jako nejvyššího zlého.* Kterí milujete Hospodina, v nenávisti mějte zlé. *Žalm* 96, 10.

Nenávidíce zlého, přidrže se, co dobrého jest. *Řím.* 12, 8.

*Také všedních.* Po všecy dny života svého v paměti měj Boha a varuj se, abys nikdy nesvolil k hříchu. *Tob.* 4, 6.

Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne. *Sir.* 19, 1.

Z každého slova prázdného lidé vydají počet v den soudný. *Mat.* 12, 36.

Kdo v mále jest nepravý i ve větším nepravý jest. *Luk.* 16, 10.

Od všeliké zlé tvářnosti se zdržujte. I. *The.* 5, 22.

Nevejdeť do nebe nic poskvrněného. *Zjev.* 21, 27.

9. *Prostředkové proti hříchu.* Bděte a modlete se; abyste nevešli v pokušení. *Jak.* 4, 7.

Věrnýť jest Bůh, kterýž vás utvrdí a ostříhati bude od zlého. II. *Thes.* 3, 3.

Po žádostech svých nechoď a od vůle své odvracuj se. — *Sir.* 18, 30.

Duchem chodte a žádosti těla nevykonáte. *Gal.* 5, 16.

Mrtvěte oudy své, kteříž jsou na zemi. *Kol.* 3, 5.

Oblectě se v Pána Ježíše Krista a nemějte péči o tělo podle žádosti. *Řím.* 13, 14.

Jako před tváří hada utíkej před hříchy; pak-li k nim přistoupíš, přijmu tě. *Sir.* 21, 23.

Synu, jestli že by tě lákali hříšníci, nepřivoluj jim, nechodiž s nimi, zdrž nohu svou od stezek jejich. *Přísl.* 1, 10.

Odstup od nepravého a uchýlí se od tebe zlé. *Sir.* 7, 2.

Nebývej neúčinný a nedbanlivý při prácech svých, nebo žádosti zabíjejí lenivého. *Sir.* 4, 34; *Přísl.* 21, 25.

Pilně ohledejme cest svých; hledejme a navraťme se k Hospodinu. *Pláč Jer.* 3, 40.

Synu, v životě svém zkusuj duše své a bude-li nešlechtná nedávej jí moci. *Sir.* 37, 30.

Opusť bezbožný cestu svou a muž nepravý myšlení své, necht se navrátí k Hospodinu a slituje se nad ním. *Isai.* 55.

Navratte se ke mně a navrátím se k vám. *Mal.* 3, 7.

Měj tedy na paměti, kterak jsi přijal a slyšel; ostříhej toho a čiň pokání. *Zjev.* 3, 3.

#### Výroky svatých a jiných učenců o hříchu vůbec.

*Význam.* Hřích jest to, co věčnému zákonu na odpor učiněno neb promluveno neb požádáno bylo. *Sv. August.* Co jest hřích, nežli přestoupení zákona božího a neposlušnost k příkazům božským? *Týž.*

*Prameny.* Nikdo neprav, že jest Bůh původem zlého. *Sv. Jan Zlatoústý.*

Bůh působí co dobrého, ne co zlého jesti. *Sv. Ambrož.*

Cokoli jest hříšného, nepochodí leč ze zlé žádosti a z nedovoleného v ní se kochání. *Sv. Aug.*

Z dvojí hřešíváme příčiny: buď že nenahlížíme, čeho bychom

činiti měli aneb že nečiníme, o čem, že se díti má, nahlížíme. Onono jest hřích nevědomosti, toto hřích křehkosti. *Sv. Aug.*

*Zrůst.* První hřích jest na to co zlého pomysliti, druhý převráceným myšlenkám hověti, třetí skutkem je plniti, čtvrtý hřích ve svém přestupku sobě libovati. *Sv. Jarolim.*

Zlé myšlení zplozuje libost, libost rodí svolení, svolení skutek, skutek plodí návyk, navyknutost a takto bývá člověk v tyto vazby zapleten a jako nějakým nešlechtností řetězem spoután, tak že nemůže nijak býti vysvobozen, leč by milost boží ruku uchopila kleslého. *Sv. Isidor.*

*Pokušení* děje se způsobem trojím: vnukáním, oblibováním, svolením. Vnukáním nepřítel, oblibováním pak neb i svolením naší křehkosti. *Beda ctihodný.*

Đábel, svět a tělo, vidouce nějakou duši Synu božímu zasnoubenou, posílají k ní všeliká zlá pokušení, kteráž předně hřích v mysli navrhují a jako před oči staví; za druhé ráda jest ona tomu neb nerada — to jest libuje sobě to neb oškliví; za třetí svoluje tomu a takořka dí: chci hřešiti: aneb odpírá a dí: nechci hřešiti. A to jsou jako tři stupňové do hřichu: pokušení, zalíbení, svolení, kteřížto, ať by se ve všech hříších dosti zřetelně neviděli, v každém však hřichu smrtelném můžeme se jich jako rukama domakati. *Sv. Fr. Sal.*

Můžeš tebe nepřítel pokoušeti; avšak na tobě to záleží, chceš-li svého svolení jemu dáti aneb odepřiti. *Sv. Bernard.*

Pokušení míti nežádej; byloť by to Boha všetečně pokoušeti; nýbrž hotov srdce své — když přijdou — k udatnému odpírání. *Sv. Fr. Sal.*

V hřichu-li sobě oblibovati a k němu svoliti nechceme, ač nás nepřítel ponouká; přispívá nám samo pokušení k vítězství, jímž bychom zasloužili korunu života obdržeti. *Bed. ctih.*

Jelikož všecken život náš pln jest mnohých pokušení; protož pečlivého bdění jest potřebí, abychom v pokušení uvedeni nebyli, a modlitby. Tudíž se v modlitbě Páně nalezá i ona prosba: A neuvoď nás v pokušení. *Sv. Bernard.*

Pouhým se varováním pokušení nezvítězíme. ale skrze trpělivost a pravou pokoru přemůžeme všechny nepřátele. *Bl. Tomáš Kempenský.*

*Příležitost* k smrtelnému hřichu vyrozumívá se všechno, co ku zpáchání těžkého hřichu zavdává příčinu. *Sv. Kar. Bor.*

Byť vám Pán sebe více potěchy udílel, byť vám sebe více

závdavku lásky své poskytoval, nesmíte nikdy tak se bezpečností oddati, abyste přestali opětného klesnutí se obávati a před příležitostmi tak, jak jen možná, na pozoru se míti. *Sv. Terezie.*

*Návyk* jest jako druhá přirozenost. *Sv. August.* K návyku přichází duše jakýmsi postupem. První jest jako polechtání rozkoše v srdci, druhé jest svolení, třetí jest skutek, čtvrté zvyk. *Týž.*

Veliká jest síla zvyku v dobrém i ve zlém; tou-li jsme taženi, nebude nám třeba namáhání. *Sv. Jan Zl.*

Obyčej nesnadno změněn bývá; návyklosti s těžkostí se přemáhají. *Sv. Isidor.*

Těžko jest od návyku upustiti. Avšak nepřemůžeš-li věci malých, kterak těžší překonáš? Odporuj hned z počátku náchylnosti své, a odnaučuj se zlému zvyku, aby tě snad poznenáhlu do větší nesnáze a bídy neuvrhnul. *Bl. Tom. Kp.*

*Opětný pád.* Ulož si sobě, aby již více nehřešil, Boha více nehněval, v nepravosti se více nevydával, hříchův více neopětoval, hříchův, jichž se odříkáš, s pilností se vystříhej; po svém pláči více se nepoškvvrňuj, po lkání a želení k hříchům se víc neodvracej. Neprovozuj a neopětuj těch nepravostí, za kteréž jsi smilování žádal. *Sv. Isidor.*

Hřích, který pochází z hříchu, již není pouze hříchem, alebrž i pokutou, ježto Bůh spravedlivým soudem hřešícího tak zatemní, že vinou předešlého hříchu klesá zas v jiné, takže, kdo zlé samochtě páchá, v jiná přičinění právem padá. *Sv. Řehoř.*

Jestli že jsme za předešlé hříchy pokárání byli; napotom však opět v ně samé klesli, mnohem tížeji budeme trestáni; nebo kdo se pokutou nepolepší, zasluhuje mnohem větší trest co zatvrzelec a pohrdač. *Sv. Jan Zl.*

*Rozdíl hříchu.* Hřích se pokládá za větší, čím vyšší jest ten kdo hřeší. *Sv. Isidor.*

Větší jest vina hřešiti zjevně, nežli skrytě, nebo dvojnásobně se proviňuje, kdo zjevně hřeší, poněvadž páchá a poučuje. *Týž.*

*Hřích smrtelný* jest, jenž pro svou tíži ruší milost a přátelství boží a věčnou zasluhuje pokutu. *Všední* jest, kterýž pro svou nepatrnost přátelství boží neruší, byť i horlivost lásky menšil a časný trest zasluhoval. *Sv. Alf. Lig.*

*Hanebnost.* Nad hřích není nic hanebnějšího. *Sv. Jan Zl.* Každý, kdož se hříchu dopouští i nešlechtnost páše. *Beda ctih.*

*Záhubnost.* Nad hřích není pro člověka bídy těžší, kteráž nejvíce stvoření rozumnému škodí, oddělujíc je od jeho Stvořitele a

Vykupitele, olupujíc je o všelikou milost Ducha sv. i o blaženost nebeskou a uvodíc je v zahynutí věčné. *Bl. Diviš.*

*Trest.* Každá nešlechtnost pokárana býti musí buď kajicníkem samým aneb soudícím Bohem. *Sv. Aug.*

Hříšník zbavuje se věčného spasení, ku kterému jest stvořen, a uvrhuje se do věčného zahynutí. *Týž.*

*Chraňme se hříchů.* Lépe jest hřichu se varovati, nežli jej napravovati. Lépe jest hřichu se vystříhati, nežli se káti, aby snad někdy v hřích neupadnul, z něhož by nikterak nemohl povstati. *Sv. Isidor.*

*Také všedních.* Netoliko těžkých, i všedních hříchů stríci se sluší; neboť mnoho lehkých činí dohromady hřích těžký. *Týž.*

Větší chyba čím dříve se poznává, tím se rychleji napravuje, menší pak, ježto se za žádnou nepokládá, tím jest horší, čím bezpečněji se udržuje. *Sv. Řehoř.*

Mnohdy malý přestupek bývá horší nežli velký. Nebo velký snadněji se uzná a tudíž i napravuje, ale menší právě proto, že malý jest, zanedbá se a téměř za nic se nepovažuje a člověk v něm déle, poněvadž bezstarostně trvá. *Sv. Řehoř.*

Hřích všední neusmrcuje sic, ale zraňuje duši; těžce Boha neuráží, však uráží ho předce. Tak veliké zlé jako hřích smrtelný není, jest ale nicméně větší než všecko ostatní zlé, co by nás potkati mohlo. *Sv. Lig.*

Všední hřích, jakkoli malý, Pánu Bohu se nikdy nelíbí; protož zalíbení v hřichu všedním míti, jest tolik, jako chtít se jeho božské velebnosti nelíbiti. *Sv. Sal.*

### **Přípodobnění a podobenství o hřichu vůbec.**

Zlé není leč co mysl v nepravost zaplétá a svědomí poutá. *Sv. Ambrož.*

Stín jde za tělem a provází je na všecky místa; takť i hřích všude ducha doprovází a obraz toho, čeho se dopustil, mu předstírá. *Sv. Basil.*

Nic tak těžkého a obtěžujícího nenajdeš jako hřích, a protož jej olovem vyznačil Zachariáš (5, 7.) a David přirozenost jeho popisuje, dí: „Nepravosti mé vyšly jako vody nad hlavou mou, a jako břímě těžké obtíženy jsou nade mnou. (Žalm 37, 5.) *Sv. Jan Zlat.*

Takováto zaslepenost jest bezbožníků, že ani vrchy jaksi ne-



vidí, o kteréž si čelo urážejí, aniž chtějí spatřovati věci, kteréž jim v oči bijí. *Sv. August.*

Lidé zajisté když upadli do hříchu, mnohem jsou nešťastnější, než kdyby upadli mezi lotry, jelikož hříchové a nepravosti jsou nade všechny lotry ukrutnější.

Hříchové nerozdírají toliko šatu, nezraňují toliko těla, nýbrž zraňují duši a udělavše jí ran do tisíce, zůstávají pak ubohou v propasti bezbožnictví. *Svat. Jan Zlat.*

Největší otroctví jest — sloužiti nepravostem. *Boetius.*

Kdo nepravostem se oddal, poddán jest mnoha panům, tak že sotva z otroctví vybředne. *Sv. Ambr.*

Hřích jest hořkosti propast. *Sv. Makar.*

Hříchové tvoji jako tvou vlastní zbraní proti tobě bojují; svými vlastními střelami raníš se, vlastní tvoji šířové namířeni jsou proti tobě: čím jsi hřešil, tím se tresceš. *Sv. Isidor.*

Jako vnada na udici klame rybu, tak hřích člověka oklamává rozkoší lákaje ho v záhubu. *Lohner.*

Jako dým včely a zlý puch holuby zahání, tak zapuzuje hřích Ducha sv. a jeho milost. *Lohner.*

Hřích vrhá člověka v nekajicnost a zoufalství, ježto bývá konec a odplata hříchu. Podobáť se hadu, jehož zimou skřehlého počestný na prsou zahřál; však omen za vděk svého dobrodince uštknul a do smrti utlačil. *N. S králem odjíždí také komonstvo a když Bůh hříšníka opouští, odchází milost i zásluha. L.*

Co je kouř oku tělesnému, totě hřích oku duše. *L.*

Jediná struna popuštěna neb přetažena, přivádí harfu o souzvuk: tak jediný hřích činí tě Bohu nemilým. *L.*

Hřích jest meč ostrý, který srdce bodá a smrtelné rány mu zasazuje. Hřích jest koruna trnová, která bodá hlavu jeho. Hřích jest bezedná propast mezi nebem a peklem. *N.*

*Svědění.* Všemmu můžeš ujíti, jen svědomí ne: ono jako červ srdce tvé hryze, co trn stále bodá, co kat všudy trápí, co kámen v obuvi tlačí, co kazatel stále se ozývá.

Jako tělo naše všude stínem provázeno jest, tak bázeň, strach a zoufalost v zápětí sleduje hříšné svědomí. *L. Grand.*

Nepravostmi stíženě svědomí jest ukrutný lichvářský věřitel, jenž dlužníka všady stíhá a dluh mu připomíná. *L. Grand.*

*Boj s sebou* člověka až — ku hrobu provází. V každém se ozývá náklonnost k zlému, ta však je pod žezlem rozumu a víry. *N.*

Kdo na rovné cestě již klopýtá a padá, upadne na kostrbaté tím spíše: tak i klesající při pokušení malém, tím méně silnějším útokům bude odpírati. *N.*

Nosivší dlouho pouta těžká, obyčejně pokulhávají, když se jim železa odňala, i chod jejich je těžký; tož lze i o těch říci, kteří po dlouhý čas otrocká pouta hříchu nosili a vazbou zlého n á v y k u sevření byli. *N.*

*Střež se hříchu!* Jako kouř včely zahání a smrdutý puch holubice zapuzuje: tak odvrací šeredný hřích anděla dobrého, strážce to života od nás. *Sv. Basil.*

Jako neduhy zastaralé jen dlouhým a přísným léčením dají se vyhojiti: tak i staré rány srdce jen setrvalou a úsilovnou vůlí zaceleny býti mohou. *Sv. Basil.*

Hřích jest propast hořkosti. On se nepatrným způsobem hluboko vdere a takořka tuk duše i v těch nejtajnějších schránkách zajme. *Sv. Makar.*

Jako udice v nadidlem obložena rybu, tak i hřích člověka svádí. *Kat. od Šmida.*

*O hříchu všedním.* Poklesávat pohříchu dosti často v obydlí tomto plném neduhů, kdo jinak udatný boj vede. *Sv. Aug.*

Hřích všední neusmrcuje sic, ale zraňuje duši. *Sv. Alf. Lig.*

Pavouci včel neusmrcují, ale med jim kazí a ruší; tak i všední hříchové, ačkoli duši neusmrcují, mrtví však a ztenčují její pobožnost. *Sv. Fr. Sal.*

Buďsi jiskra sebe menší, musí hned uhašena býti, padne-li na cos chytlavého: též tak musí sebe menší zlé v duši usmrceno, pošlapáno býti; nebo dopouště-li se mu růsti, zničí a zkaží nás jako oheň. *Sv. Jarol.*

Z potoka bývá proud, z koule sněžní spousta, z jediné jiskry oheň: tak z malé chyby hřích těžký povstává. *Sv. Damian.*

Jako z tenounkých pramínek lano se sesoukává, tak opětováním hříchu všedního pevné osidlo duši se sprádá. *Sv. Jan Zl.*

Kdo na přímé cestě klesá, snáze upadne na cestě nerovné: tak kdo malým pokušením podlehá, silnějším návalům sotva se bude moci ubrániti. *Týž.*

Časté nepatrné uhnětění způsobí ránu nezhojitelnou: tak i chyby nepatrné mohou duši smrtelně raniti. *Týž.*

Nepovrhujte všedními hříchy, že malé a skrovné jsou, ale raději se bojte, že jich mnoho jest; nebo množství sebe menších zvířat může člověka usmrtiti a to tím bolestněji. *Sv. Aug.*

Zrna písková jsou velmi malá a předce, dáš-li mnoho písku na lodi, konečně se potopí. Jak maličké jsou kapky dešťové a zdaž-li pak nenaplňují řeky největší tak, že daleko široko z břehů svých vystupují a všecko vůkol zaplavují? Není-li se tedy obávat zhouby velikostí, jest se obávati množstvím těch hříchů. Nebojíš-li se jich, váže je, boj se jich alespoň čítaje je. *Sv. Aug.*

Varujme se i menších skvrn duše. Kdož nedbá na prach, jenž se usazuje na šatu jeho a nechá ho, nasadí se a pokazí ho. *Sv. Isidor.*

Chybí-li hřebík, ztratí se podkova, ztratí-li se podkova, padne kůň; padne-li kůň, za své i vezme jezdec. *Ludv. Gran.*

Dům zvětšely oznamuje zřícení své malou rozpuklinou stěny, potom pádem některé skrovné částky, až pak celá budova se sesuje. *Týž.*

Žádný člověk není tak dokonalý, aby v zahradě srdce svého nenalezl nějakého bejlí, ježto by vypleti měl. *N.*

Kdo zúmyslně, byť i lehce koho raní, není zajisté jeho přítelem: tak i křesťan, jenž Boha třeba všedními hříchy uráží, není přítelem božím. *Lohner.*

V světle slunečním jeví se prach, jehož v stínu patřiti nelze; tak před obličejem božím jest mnohdy nečisté, což nejbedlivějšímu pozorovateli zdá se býti čisté. *Lohn.*

### Průpovědi o zlém či o hříchu.

Počátek vši spraved'nosti  
jest, se chránit nepravosti.

Nikdy nečiň co je zlého,  
neujdeť zlé trestu svého.

Všech ze strastí zlých  
nejhorší je hřích.

Oko Páně vidí tebe,  
nepoddávej hříchu sebe.

Zanech skutku hříšného,  
Pán Bůh vidí, boj se ho.

Obraz boží skví se v naší duši:  
blaze, jest-li hřích ho neporuší!

Jako hada škodného  
chraň se hříchu mrzkého;  
nechtě ti jak chce lahodí,  
předce tobě uškodí.

Hříchu med,  
sladký jed:  
okusíš-li medu toho,  
zakusíš i jedu mnoho.

Co kdo sije, to též klidí,  
necht se tobě, jak chce, vidí:  
zlé-li siješ, sklidiš zlé,  
trpko bude duši tvé!

Otevř dvéře nepravosti,  
dostaneš s ní více hostí:  
přijde také lekání,  
hanba, bolest, pykání.

Kdo se hříchem poškrňuje,  
zalíbení ve zlém má:  
ten si také zasazuje  
červa zlého v ňadra svá.

Hřích je červ, jenž neumírá,  
nýbrž pokoj duše šírá.  
S hříchem nechtěj nikdy hrát,  
sic tě uštkne jako had.

Hřích je zkáza všeho lidu,  
plodí v světě mnohou bídu.  
Kdekoliv je nepravost,  
tam je bolest jistý host.

Přejte zlému radovánky,  
přijdou také bědovánky.  
Chceš-li býti dlouho živ,  
nebuď hříchu žádostiv.

Vždy svou platnost onen zákon mívá  
v světě tom při sběři zločinné:  
Čím kdo hřeší, tím i trestán bývá.

Snáze jest se hříchu nedopustit,  
než-li se ho zase sprostít.  
Chceš se hříchu chrániti?  
Musíš se mu brániti.

Chceš-li zlému v cestu jíti,  
jiskře nedej ohněm býti.  
Má-li člověk doufání,  
všemu zlu se ubrání.

Jsi-li váben k skutku zlému  
utíkej se k Bohu svému:  
Pán Bůh na tvé volání  
od hříchu tě ochrání.

Chceš-li ujít božských trestů,  
opuť zlou a hříšnou cestu:  
boj se Boha, styď se lidí,  
nehřeš více, Bůh tě vidí.

Chyba sice každým vládne,  
často mdloba lidská padne;  
kdo však z chyby nechce vstát,  
ten se má co trestu bát.

### Příслови o hříchu.

1. *Zlé, hřích co jest?* Zlé znáti není zlé, ale zlé znáti a předce činiti jest zlé. — Nevědomost hříchu nečiní. — Oko nic neproviní, když mysl nepříčiní. — Ne každému co libo, to volno. — Mysl soudí, vůle volí. — Kdo čemu chce, dá se i vlasem přitáhnouti.

2. Původ hříchu v. pád člověka díl I. str. 282.

3. *Prameny hříchu a tělo:* Všickni jsme z krve a z masa. — Tělo je hříšné. — Kolik chutí, tolik hříchů. — Co tělu libo, duši žel.

b) *Svět*: Svět je zlý. — Člověk člověku Bůh i ďábel. — Neboj se tak čerta, jako zlého člověka.

c) *Ďábel*: Čert jako ďábel. — Čert nikdy nespí. — Čert má mnoho cukru a proto hřích činí sladkým. — Není tak hrozný čert, jak ho lidé malují (tak velice škoditi nemůže).

4. *Následkové hříchu*: Kdo zlé strojí, nechť se bojí. — Nepravost sama se tresce. — Jak si kdo ustele; tak si lehne. — Jak kdo zapřáhne, tak potáhne. — Co naseješ, to žítí budeš. — Hřích ďábla smích. — Nic není nad hřích sladšího a nic není nad něj hořčejšího. — Hříšná žádost plodí žalost. — Bůh nikomu dlužen nezůstává. — Bůh peče oplatky. — Bůh není uhliv, ale pamětliv. — Hříchy mladosti kárá Bůh na staré kosti. — Hřích více trápí duši, nežli nemoc tělo. — Více muk na duši než na tělo. — Hříšné slasti vedou k propasti. —

5. *Prostředky proti hříchu*. a) Chraň se prvního přestupku. Zlého se straň, jak bada se chraň. — Milé zlého počátky, leč konec žalostný. — Jedno nemotorné pustíce, půjde toho více. — Jak se zhyzdíš jednou vadou, nezmyješ se žádnou vodou.

b) Chraň se příležitosti k hříchu. Příležitost dělá zloděje. — Kdo miluje nebezpečnost, zahyne v něm. — Čím kdo zachází, tím také schází. — Kdo s mečem obchodí, od meče schodí. — Odtud až potud. — Dotud se se džbánkem pro vodu chodí, až se ucho ulomí. — Dotud něco praští, až se zlomí.

c) Nechtěj hříchu zvykat, sice budeš pykat. — Zvyk druhé přirození, které se těžce vykoření. — Kdo rád zvyká, neodvyká. — Čím hrneček navře, tím dlouho zapáchá. — Zlé zlému ruku podává. — Dlouhý život mnoho hříchův. — Co hanba a hřích, to vešlo v zvyk. — Zlému jak dobrému člověk přivyká. — Šedin dožil, ale starých zvyků neodložil.

d) Hřích záhy potlačuj. Nedej jiskře ohněm býti. — Dokud čas hled jiskru uhasiti. — Koukol musíš s kořenem vypleti. — Kdo chce hada umořiti, po hlavě ho musí bít.

e) Chraň se i všedních hříchů. Z malé jiskry oheň vzniká. — Nepatrná jiskra i dům spálí. — Malý červ provrtá veliký strom. — Nikdo není bez chyby. — Každý má své vady, své škraloupy. — Nejmodřejší může chybiti. — Kdo v mále se zpronevěřil, zpronevěří se i ve mnoze. — I v nejmenším nedbalost, způsobí ti škody dost.

6. *V pokušení*. a) *Bdi*. Opatrnosti nikdy nezbyvá. — Opatrného

Bůh opatruje. — Kdo se střeže, zřídka se ozře. — Na všech místech buď ostražit. — Viz za sebe, před sebou uzříš.

b) Modli se a zlých skutků varuj se. — Bůh napřed a já za ním. — Pán Bůh se mnou a zlé pryč. — Bůh neopustí, kdo se naň spustí.

c) Sluší ustoupiti, kde zniku není. — Nehraj s uhlem, spálíš se. — Vyhni se trkavému kozlu. — Nezapásej s medvědem. — Nepouštěj se bez vesla na moře. — Kdo nemá zbroje, míjej boje. —

d) Kde nevyhnutí, k boji tě přinutí. — Když jsi se dal na vojnu, bojuj. — Kdo nemá kuráže, nic nedokáže.

e) Vlastní zkušenost nejdražší přítel; cizí zkušenost nejlevnější učitel. — Šťastný, kdo cizí příhodou vystříhá se před svou škodou. — Zkušenému věř. — Drž se dobré rady, nedoješ pak vady.

7. *Čiň pokání.* Když jsi padl, opět povstaň. — Zanech skutku hříšného, Pán Bůh vidí, boj se ho. — Pozdě po smrti pokání činiti. — I svatí jsou hřešili, jen že se odhřešili. — Hřešiti je lidské, však v hříchu trvati ďábelské. — Hříchu poznání, z něho povstání. — Kdo se z hříchu svého kaje, za pokutu se mu klade.

### Příklady, obrazy a podobenství.

#### 1. *O ohavnosti a záhubnosti hříchu.*

Těžce hřešili a proto trestáni byli:

*První rodiče*, zpáchavše hřích, těžké pokuty nesli. I. *Mojž.* 3.

*Kain*, jenž bratra svého Abela zabil, stal se poběhlíkem. I. *Mojž.* 4.

*Lidé bezbožní* za času *Noema* byli potopou světa pokutováni. I. *Mojž.* 6.

*Obyvatelé Sodomy a Gomorrhly* byli pro mnohé a těžké hříchy své ohněm zahlazeni. I. *Mojž.* 18.

Těž za své hříchy trestáni byli: *Israelští* pro ctění zlatého telete. I. *Mojž.* 32. 1.

*Synové Aronovi*, Nabad a Abiu. III. *Mojž.* 10, 1.

*Odbojníci*: Kore, Dathan s Abironem. IV. *Mojž.* 16, 1.

*Mojžíš a Aron* pro nedůvěru svou v Hospodina. IV. *Mojž.* 20, 27.

*Lid israelský* pro své reptání IV. *Mojž.* 21. a často pro mldoslužebnost. *Soud.* 2.

Král *Saul* trestán byl pro neposlušnost k Hospodinu. I. *Král.* 13.

*David* pro vraždu a cizoložství. II. *Král.* 12.

*Šalomoun*, že mysl jeho odvrátila se od Hospodina. III. *Král.* 11.

*Jeroboam* a *Roboam* pro modloslužbu. III. *Král.* 13.

II. *Paral.* 12.

*Rozpustilí pacholíci*, že se posmívali Eliseovi. IV. *Král.* 2.

*Králové* Josafat, Joram, Osiáš, Achaz, Manasses, Amon.

*Isakim* a *Sedeciáš*, pro mnohé hříchy. II. *Paral.* k. 19—36.

Hříchové *obyvatelů Jerusalemských* způsobili, že město jejich nejprvé spustlo *Jer.* 11. a pak dle proroctví Ježíšova vyvráceno jest. *Mat.* 24.

Hříchy uvalily na člověka *nemoc 38 let* trvající, *Jan* 5., a hanbu na ženu *cizoložnou*. *Jan* 8. 3.

*Ananiáš* a *Safira* trestáni byli pro lež. *Sk. ap.* 5, 1.

*Herodes* pro svou slabost, že dal odsoudit nevinného Ježíše. *Sk. ap.* 12.

Naproti tomu hřícbů se obávali a bedlivě chránili:

*Josef eg.* jenž jsa pokoušen k hříchu zvolal: „Kterak bych mohl to zlé učiniti a hřešiti proti Bohu svému?“ I. *Mojž.* 39.

*Zuzana* volila raději umřítí, nežli hřešiti před obličejem božím. *Dan.* 13.

*Eleazar* kmet 90letý hotov byl raději na smrt jíti, nežli požívati masa vepřového proti zákonu božímu. II. *Mak.* 6.

*Sedm bratří Machab.* s matkou pro ostríhání zákona Páně byli usmrceni. II. *Mak.* 7.

*Maria* panna bez poškrvny počata, také po celý život uchránila se hříchu.

*Pán Ježíš*, aby všecko podezření hříchu od sebe odvrátil, směle zákoníků se tázal: „Kdo z vás mne bude trestati z hříchu?“ *Jan* 8.

*Sv. apoštolové* po odchodu Páně a *všickni sv. mučenníci* hříchu se báli a raději největší muky vytrpěli, ano život obětovali, než aby jediného smrtelného hříchu se byli dopustili.

Ohavnost hříchu cítili a jich se chránili také svatí všech věků křesťanských, jmenovitě:

*Sv. Jan Zlat.* bál se nade všecko hříchu. — *Arkadius* císař byl proti sv. Janu zuřivě rozvztekl. Když uslyšeli dvořenínové zlostné vyřknutí jeho: „Kéž se na tomto biskupu pomstíti mohu,“ hned mu jeden radil, aby ho ze země vyhnal; druhý, aby mu

statky pobral; jiný zas, aby jej do žaláře uvrhl, a opět jiný, aby ho dal usmrtit. Posledně ale řekl jeden: To vše Janovi nebude na škodu; on všechno rád snese; ale, chceš-li pane, pomstí se mu, přinutí ho k hříchu; známť ho, že se ničeho nestraňuje, leč hříchu.

*Týž sv. Jan Zlat.* znamená, že císařovna Evdokia úklady jeho životu činí, dal jí vzkázati: Jan se ničeho nebojí, leč hříchu! —

*Sv. Anželm* vždy hořké slze vyléval, když viděl nebo slyšel, že někdo Boha hříchem nějakým urazil. Sám pak všeliký hřích v takové měl ošklivosti, že říkával: Kdybych na jedné straně hřích viděl a na druhé otevřené peklo a musel bych nevyhnutelně jedno z těch dvou vyvoliti, raději bych se bez hříchu do pekla uvrhl, než abych se dopustil hříchu.

*Sv. Ludvík*, král franc. měl od nejútlejší mladosti všeliký hřích v ošklivosti. Tomu netřeba se diviti, neb byl vychován od velmi nábožné a svaté královny *Blanky*, matky své, jež ho takto laskavě napomínala: Synu můj, volila bych tě vidět raději mrtvého, než hříchem smrtelným poškrvněného.

*Týž král* tázal se jistého pána, coby činil, kdyby mu na vůli dáno bylo, buď malomocenstvím raněnu být aneb těžkého hříchu se dopustit. Když tento odvětil, že hotov jest raději 30 hříchů se dopustit, než malomocným být; vzdechne král nábožný, pravil: Ach, vy jistě nevíte, co to jest Boha uraziti! vězte, že hřích smrtelný nejhorší jest zlé; nebo bychom jakkoli dlouho želeli ho, nemáme předce jistoty, že jsme zaň dokonalé pokání činili.

*Týž sv. Ludvík* na smrtelném loži synu svému Filipovi třicet osm spasitelných napomenutí dal, z nichž první se týká milování Boha a druhé hned takto zní: „Varuj se hříchu, vol raději nejukrutnější muky snášeti, než v nějaký hřích smrtelný svoliti.“

*Sv. Tomáš Aq.* se divil, jak může člověk smát a veselit se, když je sobě nějakého hříchu smrtelného povědom.

Ano *Filip III.* král Špaň. nejednou se prohlásil, že nepochopuje, jak člověk hříchem smrtelným obtížený pokojně spáti může.

*Sv. Isidora*, kněze poustevníka nalezl jedenkrát jistý bratr, an hořce pláče i tázal se ho po příčině. Oplakávám, dí sv. Isidor, hříchy své a svou hrubou nevděčnost k Bohu, nebeskému Otci; nebo kdybychom Boha toliko jedenkrát urazili, neměli bychom dosti slzí k oplakání tak hrozného nevděku. —



*Sv. Edmund* zvolal jedenkrát: Raději bych na hranici do plamenů skočil, než abych svolil v jediný hřích smrtelný.

*Sv. Frant. Regis* pravil druhdy k hříšníkovi nekajícímu: Ach, raději mne zabij, než abych patřiti musel, že před tváří vševědoucího, nejsvětějšího Boha hřešíš a velebnost jeho stále urážíš.

Též *sv. Ignác* cítil ohavnost hříchu. Když totiž stavěl prostranný dům, v němž by hříšníci měli příležitost činiti pokání, pravil mu kdosi: Darma vynakládáte tolik peněz a starostí; však se zde nemnozí obrátí; vyšedše odtud, budou žíti jako prvě žili. Načež *sv. Ignác* odpověděl: Všecken náklad i všecka má péče dost se vyplatí, když toho docílím, aby Bůh jedinou nocí nebyl těžce hněván a urážen.

Když *sv. Frant. Xav.* měl odplouti do Indie, dostal od stolice pap. titul apošt. legata. V té jsa hodnosti, nicméně nedopustil po celé cestě, aby mu kdo prádlo čistil, nýbrž sám si ho pral. Když mu kdosi vytýkal, že tak snižuje svou důstojnost, odpověděl: Znam jedno toliko, co křesťana snižuje, totiž: hřích.

*Sv. Teresie* jednou pravila: Jeden jest Bůh, jedna duše, jedna smrt. Urazíme-li Boha, u nikoho více pomoci hledati nemůžeme. Ztratíme-li jednu duši, nemůžeme druhou oblažiti. — Umřeme-li jednou nešťastně, nemohou nám již nikdy hříchy býti odpuštěny! —

*Hřích jest ohavný*, o čemž v letopisech římských čteme následující hrůzoplýný příběh: *Tullia*, dcera krále Servia, chtěla se zasnoubiti s Tarquiniem a tohoto milence svého na trůn povýšiti, tajně proti otci svému spiknutí nastrojivši, způsobila, že byl zavražděn. Když hned po vraždě spáchané po městě jela, ukázal jí vozka, mrtvé ještě krvácející tělo otce jejího, anož na ulici leželo. Ale co učinila tato vzteklice? Svlekši se sebe všecku citlivost a lásku k otci, ještě proti mrtvému zuřila, rozkázavši koně co nejprudčeji hnáti a vozem přes tělo otcovo jeti, aby z něho poslední krůpěj krve vytlačena byla. Veškeré město Řím tuto neslýchanou ukrutnost od vlastní dcery zpáchanou na otci, návodem jejím zavražděném, v takovou si vzalo nenávisť, že až podnes místo to se nazývá ulice ukrutnosti.

K tomuto příběhu dokládá *sv. Jan Zlat.*: Známeť já nad tuto pohanskou, ukrutnou dceru někoho ještě bezbožnějšího, a vyteklejšího A koho? Tebe o hříšníče zatvrzelý? Tvé provinění je mnohem horší a trestu hodnější, proto že hříchy svými Boha nejdobrotivějšího nejlaškavějšího Otce hněváš a těžce urážíš, Boha Syna, Spasitele svého,

znovu křížuješ, umučení obnovuješ a svatou krev jeho vycezuješ a Ducha sv. svého Posvětitelē nejvš zarmucuješ.

Ve tmě šli jsme po lučinách,  
kudy v světle nyní jdeme:  
šlapali jsme po květinách,  
nyni pak je celujeme.

Ach, můj synu! slepý člověk  
přečasto se z činů vini,  
jichžt by se hrozil po věk,  
kdyby věděl, co as činí!

*Jablonský.*

*Hřích jest vzpoura proti Bohu.* Výborný příklad, jak křesťané hřích mají míti v oškřivosti, dává nám světoznámý *pluk thebánský* jenž svou křesťanskou rekovností se vyznamenal. Když totiž císař Maximin křesťany pronásledovati se jal, chtěl užiti thebánského pluku, jenž nejvíce z křesťanů záležel, za nástroj.

Však kř. vojínové postavili se hříšnému rozkazu na odpor řkouce: „Císaři, ty jsi náš pán a my tvoji vojínové, však jsme spolu služebníci nejvyššího Pána nebes i země. Tobě jsme povinni konati služby vojenské, Bohu pak jsme se zavázali životem neúhonným, křesťanů hodným; proto nelze nám poslouchati takových rozkazů, ježto odporují vůli boží. Hříšným poslušenstvím k pozemskému pánu nesmíme se protiviti svému Bohu. Věz císaři, každý hřích jest vzpoura proti Bohu.“ Tak neohroženě mluvili stateční rekové křesťanští a raději ukrutnou mučennickou smrt podstoupili, než aby byli jednali proti vůli boží.

*Hřích strašlivá šelma.* Daniel viděl ve vidění nočním šelmu strašlivou velmi silnou, ježto měla zuby železné, vše zžírājíc a ostatky nohama pošlapávājíc a rohů měla deset, vše jimi porážejíc. A taková ohavná šelma jest hřích, jenž nešetří Boha ani člověka, konečně pak i hříšníka samého pohlcuje.

*Hřích jest nevděk.* *Aristoteles* pohan dí, že bohům a rodičům nikdy za mnohá obdržená dobrodiní se dostatečně odsloužiti nemůžeme. Může-li tudy křesťan svému Bohu, jenž více dal, než všickni otcové veškerého světa dáti mohou, se odsloužiti? Když to jest již těžké provinění synovo, chová-li se k otci svému neposlušně a vzdorně, jak pojmenujeme provinění, když odporujeme Tomu, jenž v každém ohledu více jest otcem naším, než který-koli otec pozemský?

*Hřích neduživost.* *Juda*, prorok Páně, navštívil jedenkráte *Eliho*, ředitele v Israeli. Však druhého dne již odcházēje, smutně dí k příteli svému: Nemohu se tu zdržeti; požehnám ti a odejdu. Nad takovou řečí Eli se zarmoutil v srdci svém, řka: Co pak tě odtud odhání, že mne radosti zbavuješ a opouštíš v zármutku? Tu

otevřel Juda ústa svá, řka: Ach Eli, rmoutím se pro neduh synů tvých. — I ulekl se Eli, řka: Jak? moji synové že jsou neduživí a já to nevím? Na to Juda: Nikoli neduživost těla, nýbrž horší! Oni se posmívají otci svému a matku nenávidí; pročez všecko zhyne, co v nich svatého: oni se oddají chliphnosti a žádostem tělesným i uvalí zkázu a smrt na se, na tebe i na celý dům. — To jest ta neduživost, ježto mne z domu tvého vyhání. — Tu se Eli ještě více ulekl. — I stalo se, jak byl Juda předpověděl. — *Krummacher.*

*Hřích pouto, poroba.* Kdekoliv panuje nějaká vášeň, tam jest veta po svobodě srdce, byť i vůle svobodna zůstala. — Tuť málo na tom záleží, jaké okovy tě poutají. Dostačí, když vzácnější a lepší sebe částky nic nejsi mocen; aniž jest poroba tvá snesitelnější tím, že jest dobrovolná. Vždyť i jed, kterýž kdo dobrovolně bere, proto nicméně škodí a otravuje. — Nemůžeť zajisté býti uvěznění horšího, než když sám sebe poutáš a uzavíráš, tak že ani Boha, ani pravdy ani zákonů spravedlnosti nepatříš. Jako opilec není více svým pánem, nýbrž opojným nápojem poražen a opanován: tak i ty nejsi sebe více mocen, jak mile se náruživosti nějaké poddáš, byť i přirozeně svobodnou vůli netratil.

Všickni hříšníci v tuhých poutech svých vášní vězí. — Když už neštěstí a hanba jest jedné vášni podlehnouti, čím větší a hanebnější poroba bude, jest-li více takových ukrutníků najednou zvůli svou nad člověkem provozují. To se pak děje s každým hříšníkem, jenž tolikerymi pouty sevřen jest, kolikerým náruživostem podléhá. — Každá náruživost nad míru škodlivá a zhoubná jest; neboť odjímá člověku jeho vrozené důstojenství, zatemňuje rozum, oslabuje jeho vůli. U kohokoliv buď to neb ono se stalo, ten přestává býti člověkem a klesá pod zvíře nerozumné. Hle, milý křesťane, taková jest poroba, v níž hříšníci bídný svůj život tráví! *Ludv. Gran.*

*Hřích nepokojí.* Světoznámý ukrutník a povrhel člověčenstva císař *Nero* tak dlouho vedl spokojený život, pokud se nedopouštěl ukrutností. Na začátku tak se stavěl svědomitým, že maje podepsati odsouzení na smrt jednoho zločince, žalostně zvolal: O, jak bych sobě přál, kdybych ani psáti neuměl! — Ale když později — mimo jiné neslýchané ukrutnosti — svou vlastní matku zavraždil, zmizel navždy pokojný život jeho; nebo čteme, že od té doby často jako šílený s lože svého v noci vyskočil a o pomoc křičel, jakoby ho stín matky jeho pronásledoval. — Člověče, kdokoli jsi,

nemáš-li dobrého svědomí, veta po tobě! — Ovšem, že mnozí hříšníci rozličných chápají se prostředkův, kterými by rádi ukonejšili hlas svědomí; však nadarmo! Zlí ať se radují, plesají: věřte, nejde jim to od srdce. Zlé svědomí hříšníka až do smrti jako červ hryze — neuprosně tresce.

Zlé svědomí více člověka tresce, než jakákoli pokuta, což hned *Seneka* pohan vyslovil, řka: Nemáš se nikoho, kdož o tvém hříchu ví, tak báti, jako sám sebe; nebo jiným můžeš utéci, sobě pak nikdy. Zloba sama jest hříšníka trestem.

#### **Strom červivý.**

Pohleď na ten strom, o synu,  
jak tu smutně schne a tlí!  
Vnitro jeho červ zlý hryze,  
ač to nikdo nevidí.

Z růžových hor slunce vzhází,  
veškerým se krajem dní;  
červ však hryze ustavičně,  
neustává v hryzení.

Na nebi se hvězdy lesknou,  
veškeren tvor klidně spí;  
červ však hryže ustavičně  
neustává v hryzení.

Strom se chvěje, sem tam klátí,  
a zas tiše k nebi zří;  
červ však hryze ustavičně,  
neustává v hryzení.

Tak strom hryze po vší dobu  
až se k zemi ukloní:  
a tak hryze též až k hrobu  
nepokojné svědomí.

*Jablonský.*

#### **H y d r a,**

Známť já hydry sedmihlavou  
smutný ona osud věstí;  
jako litá saň požírá  
veškeré pozemské štěstí.

A když na své veselé rty  
sladký kladeš kalich žití;  
znáť ta hydra v rajskou radost  
jedu trpkého naliti.

Dobrého však nedotknou se  
této hydry pohromy;  
neb ta saň, jež radost sžírá,  
zlé to jesti svědomí.

*A. V.*

*Hříšník nemá pokoje.* Pravdu tu zkusil na sobě ukrutník *Pizarro*, kterýž násilím říše Peruanské dobyl a jehož ukrutnost světoznámou se stala. Když se *Pizarro* pod širým nebem procházel, zastihla jej bouře přestrašná, jakých jen v horkých pásmech vídati jest a takový úlek a strach mu způsobila, že obličej jeho jako stěna zbledl, vlasy mu hrůzou vstávaly a smrtelný pot mu na čele vystupoval. Člověk ten, jenž vždy býval beze strachu, podivil se sám tomu nemálo. Obrátiv se k průvodci svému, misionáři, jmenem *Las Casas*, — kterýž ve svém šlechetném zápalu ubohých

Indiánů vždy se zastával a šetřiti se snažil, — pravil: „Co se mně stalo? jak to přichází, že takovýto strach mne pojímá, an předce nejsem zvyklý nebezpečenství se lekati?“ Las Casas neohroženě vece: „Příčina jest ta, protože bouře v srdci tvém ještě prudčeji zuří, nežli vichřice vně.“ Netřeba podotýkati, že Las Casas slovy těmi muži nelidskému ukrutnosti jeho chtěl připomenouti, netřeba podotýkati jako rovněž o tom slov šířiti, že toto zlé svědomí, tento vnitřní nepokoj Pizarrův následek byl jeho hříchův.

**Dobré svědomí.**

Co mi platno, bych měl celý svět, —  
kdybych živ byl mnoho let;  
sloužila mi krása, radost,  
minula mně světa žalost;  
bych měl stříbro, zlato, drahé kamení:  
nebudu-li míti k tomu — dobré svědomí!

*Hříšník otrok.* Římský císař *Valerian* upadl do rukou a v moc perského krále a nepřítele svého. Před tím byl Valerián pánem celého světa a učiněn jsa zajatcem Saporovým, stal se hříčkou rozpustilého rozmaru vítěze svého; v okovech a předce císařským pláštěm přioděn jsa, by větší byla jeho potupa, musel přemožitele svého všude následovati. Na první znamení, kteréž Sapor dal, musel Valerian na kolena padnouti, se svíjeti a záda podložiti, aby král jako s nějakého podnoží pohodlně na kůň sednouti mohl. — Císař musel sloužiti za podnoží a propůjčovati tělo své k tomu, aby jiný po něm šlapati mohl! Kdoby při tomto pohledu potupném neměl zvolati: Ó, té potupy a bídy římské velikosti a slávy! — Však obrať to, hříšniče, na sebe: Ó, toho hanebného pokoření! Křesťan, dědic království nebeského otročí hříchu a ďáblu! —

Závistivé peklo mysli váže,  
vnitřní otrok poutá sebe sám.

*Syn tesknomyslný.* Jednoho času žil boháč velký, maje mnoho statků, úrodných polí a rozkošných zahrad. Měl také syna, kterého velmi miloval. I poslal ho do ciziny, aby umění sobě shromáždil a v moudrosti prospíval. Po několika letech navrátil se syn opět do své vlasti. I zaradoval se otec z příchodu jeho a vystrojil skvostné hody. Syn pak sem tam bloudil a trudnost panovala v srdci jeho, neboť myslel, že ho otec nemiluje. Z toho zarmoutil se otec a pravil k synu: Nebuď tak trudnomyslný a ne-

obtěžuj zármutkem srdce mé. Pohleď, jak mnoho služebníků mám, zvířat i rostlin chovám, ježto mne žádného nepřinášejí užitku: kterak pak bych tebe nemiloval? Tak mluvil vlídný otec; jinoch ale obrátiv se od něho sklopil oči k zemi a byl trudný jako prvé. — I uvedl jej otec v zahradě do besídky a pravil: Již od dětinství svého jsi krásu v přírodě miloval; protož k radosti tvé tuto jsem postavil besídku, abys kolkol zíraje se radoval. U paty vrchu hrčí potůček, slavíkové líbozvučně zde pějí a hnízdečka sobě stelou a okrasa jarní nikde tak vznešeně se nestkví jako zde. Pročež budiž vesel a dobré myslí, synu můj! — Tak mluvil upřímný otec. Tvář jinochova se ale zatmívala jako prvé a s površí dolů se ubíral očima k zemi sklopenýma. — Brzy na to přišli spoludruhové mladosti a radovali se z jeho přítomnosti. Radoval se i otec, domnívaje se: Teď se snad obveselí, srdce otevře a mysl vyjasní. — Jinoch ale odvrátil obličej svůj a skryl se přátelům mladosti své. — Tu následoval jej otec a pravil srdcem pohnutým: Synu, proč mi tak činíš? Co ti prospívá moudrost i umění, které jsi sobě v cizině získal, když zavrhuješ rozkoše vlasti? Raduj se raději ve mladosti z lásky otce svého, z úrody přirozenosti a z řeči přívětivé přátel svých, kteří tě milují. — Na to pozdvihl syn tvář skormoucenou a pravil: Ach, otče můj! bez viny, srdcem čistým odtud jsem se odebral; nyní pak nelze mi oka pozvednouti; nebo tíží hřích duši mou! Tak pravil a sklopil oči k zemi. A otec, obrátiv se od něho, plakal hořce. *Krummacher.*

*Hříšník největší pošetilec.* Zbožný starý m n i c h byl od učeníků svých tázán, kdo že jest největším pošetilem na světě? Stařeček odpověděl: „Ten, kdo se dopouští těžkého hříchu a za okamžitou radost věčnou žalost si vyměňuje.“

*Mladý pastýř,* jemuž otec svěřil stádo, poslouchal jedenkráte na pastvě slavíka, an líbezně píše, jehož zpěvem tak byl okouzlen, že zašed do houští, na stádo zcela zapomněl. Zatím se příkradl vlk, roztrhal několik ovec a odnesl. Když konečně přestal slavík tlouci, zpomněl si pastýř na své ovce. Cvalem běžel za svým stádem; však už na cestě s hrůzou pozoroval krvavé stopy vlčí a přijda k stádu shledal, že se počet ovcí jeho zmenšil. — Pozdě želel, že pro líbezný zpěv slavičí svou povinnost zanedbal a vlku dal příležitost, že mu takovou škodu způsobil. — Ach, jak snadno se dá mysl lidská krátkou pomíjející rozkoší uchvátit, že své povinnosti zanedbá, hříchu se dopustí a tak mnohou nesnáz, škodu a bídu si připraví!

*Mladé mouchy* (bájka). „Dítky“, řekla stará moucha mladým, „chraňte se medu, vína a hořící svíce!“ „Aj,“ řekla muška, „med je tak sladký!“ Letěla na med a přilepila se na něm nožičkami. — „O,“ řekla druhá muška, „víno je tak dobré!“ Ssála víno, opila se a utopila se v sklenici. — „Světlo je velmi krásné,“ řekla třetí muška, „to ani se nejí, ani nepije.“ Letěla ku světlu a spálila se. — Zlé se zdá někdy býti dobrým, sladkým a krásným, protože musí dítky dbáti na výstrahy rodičův a učitelů, sice budou nešťastny.

**V ý s t r a h a.**

Dítě, nečiň, chraň se zlého:	Nechť tu otce, matky není,
Čiň co čiň, Bůh to zahledne;	Bůh vždy u tebe a všude;
On se dívá s nebe svého	chraň se zlého provinění,
na velkého, na malého,	ať On smuten tebou není:
vidí v noci jako ve dne.	sice jednou zle ti bude!

V. Štulc.

**Bratří Serafínů.**

Aj, skřivánku švitořivý!	Ach, a mladší bratří Serafínův,
Aj, jak zpíváš, zpíváš a se vznášíš	páni světa veškerého,
vzhůru k nebi výš a výš,	žalně s nebe padají
vzhůru k nebi radostně,	dolů k zemi níž a níž.
Aj, jsi malé stvořeníčko,	Ach, jak podlý, spustlý, zhanobený,
malé v hejně ptáků plachých.	bohorodý člověk mnohý! —

M. Fr. Klácel.

*Hřích měsíc zatmělý.* „Ale tatínku, pověz, vylož nám, kterak to přišlo, že ten milý měsíček dnes v noci se úplně zatměl? Vždyť jsem neviděl ani mráčku na nebi. Obloha od konce do konce byla čista, jasná!“ Tak oslovil Jarmil otce Kristoslava, jedva si byla rodina jeho usedla k snídání. — „Učiň to, otče! prosíme pěkně,“ rozkřikly se ostatní dítky. A když posléz i matka prosbu dítek dovršila prosbou svojí, jal se otec vykládati zatmění před půlnocí sběhlé na měsíci.. „Mrak-li,“ pravil, „nám druhdy zakryje lahodnou tvář měsíce, nikomu to není podivem. Jinak ovšem bylo za noci právě minulé. Nebe jako rybí oko, po mráčku ani stopy; a předc, jak jste viděli, pomalounku hasla záře měsíční, až vyhasla dokona. Jak to? poslyšte, i podivíte se. To samé ohromné těleso, na němž teď právě sedíme tak pohodlně, tak bezpečně, ano tato naše země, ta vám na své okružní pouti, kterou do roka vždy jednou vykonati musí okolo slunce, tať vám dnes v noci kráčela tak, že se postavila zrovna u prostřed mezi slunce, svého pána a mezi měsíc, sluhu svého. Ta tmavá okroublina, co

se po líci měsíce povolně šinula vždy dál a dál, to byl stín naší koule zemské.“ — „A což pak to mohlo na ujmu býti milému měsíčku a stříbrné záři jeho?“ vpadly hned najednou dvě dítky otci svému do řeči. „I jakby ne?“ klidně tlumočil otec dále. „Měsíc jest těleso samo v sobě tmavé a bez lesku ne jinak, než jako naše země. Svítí-li, nesvítí světlem svým vlastním. Záře, co splývá dolů na nás a na tichou noční krajinu, tať jen půjčkou jest a darem zlatorouchého slunka, tohoto pravého a nevyváženého zřídla svitu a lesku, záře a skvělosti. Jeho darem a přízní rdí se rubín a modrá se safír, pestří se luh i sad a usmívá se na nás oko věrného přítele. Komu se v přízni své nakloní slunce, ten chodí v blaživé záři milého světla; kde ale ono se odvrátí, tam vše bleďne a křehne a zaniká v noci pustoděsné mrákoty. — Že pak se dnes v noci země naše vetřela mezi slunce a měsíc tak, že zandala cestu, kudy paprskové sluneční dolétají k měsíci: jak mohlo býti jinak, než že ubohý měsíček octnul se v rouše svým vlastním, v rouše mrákoty a temna! Štěstí ještě proň nemalé, že paní jeho (země) coroční svou pouť odbývati musí krokem prospěšným, jinak by tvář jeho mnohem déle byla v závoji tmy a zármutku.“

Všickni, jak dítky, tak matka rádi byli tomu rozkladu a divili se moudrosti Stvořitelově v zřízení světa. Matka pak doložila zbožně a vážně takto: „Není-li pravda, měsíc ten, dnes v noci ztmělý, toť obraz člověka; slunce zase, ten nepřeberuý zdroj světla, ontě smyslným význakem Boha a jeho všeblaživé milosti. Myslíme-li, patříme-li na slunce, nemá-liž nám býti pokaždé, jako bychom s hůry nebes slyšeli hlas: Beze mne, člověče, nic nemůžeš učiniti? Nemá-liž nám býti, jakoby po boku našem stál sv. Jakub a šeptal nám do duše: „Všeliké dání výborué a každý dar dokonalý s hůry jest, sestupující od Otce světél, u něhož není proměnění, ani z proměnění zastínění?“ Nemá-li nám býti, jakoby před očima našima rozvíjel sv. Pavel listy své a nám předčítal místo: „Ne že bychom dostateční byli mysliti něco sami ze sebe jakožto sami ze sebe, ale dostatečnost naše z Boha jest“ a jiné: „Bůh zajisté jest, kterýž působí v nás i chtění i vykouání podle dobré vůle své“ a ono: „Milostí boží jsem to, což jsem?“ Myslíme-li, patříme-li na měsíc, nemá-li nám býti u srdce, jakoby týž sv. apoštol stál před námi a hlaholem důtklivým nám do duše lil otázku: „Co máš, o člověče, čehobys nebyl vzal od Boha? Pak-li jsi vzal, proč se chlubiš, jako bys byl nevzal?“

Dobře, výborně, milá choti! přisvědčil otec. Obrátiv se pak



k dítkám, vece: „Pamětlivi buďte slov matčiných a nezapomínejte onoho tmavého velikána, který se vedral mezi slunce a měsíc a pozbavil měsíček okouzlivého lesku a setřel mu všecku spanilost s obličejem. — Tomuto závistnému světlokradnému tělesu — zemi — podobá se totiž hřích. Vetře-li se ten mezi Boha a člověka: ach, jak tu hyne krása duše, jak vadne její svěžest, jak chábne její síla, jak umírá všecka její zásluha! Položí-li se ten mezi Ducha božího a duši lidskou: což tu rychle bledne hvězda naděje, stydne plamen lásky, hasne světlo víry, vysychá zdroj blaha ve hrudi člověka! — Pryč tedy s hříchem, tím černým výtvozem pekla, aby bez všeliké závady k nám plynouti mohla záře boží milosti! Pryč na věky s hříchem všelikým, aby ni to nejmenší zatmění měsíce udáti se nemohlo na obloze naší duše.“ — Tak horlil otec Kristoslav, co zatím na tváři všech přítomných zjevil se výraz tajemné sice, však výmluvné odpovědi: My se o to s pomocí boží přičiníme, přičiníme se věrně a upřímně. *Fr. Jan Černohouz.*

*Hřích zbavuje přízně Boží.* Anglický kardinál *Volsai* byl původem, že se král *Jindřich VIII.* s manželkou svou *Kateřinou* rozvésti dal. Když pak *Volsai* ztratil přízeň královu, volal zoufale: „Že jsem hledal přízeň královu místo přízně boží, ztratil jsem přízeň boží i královu!“ Křesťane, staň se moudrým škodou jiného, abys pak pozdě pykati nemusel. Dokud čas, hledej přízeň boží, neurážej Boha ničím hříchem, On pak zasloužíš-li si přízeň jeho, zůstane tvým přítelem na věky.

*Vlaštovky.* Když se vracely na jaře vlaštovky a v síni jednoho rolníka s veselým švitořením do starého hnízda se zas usadily, pravila matka: „Dětičky, nezahánějte tyto dobré ptáčky, nýbrž je nechte pokojně lítat sem i ven. Kdo vyhání vlaštovky ze stavení svého, vypuzuje si také štěstí z domu. Soused náš rozbořil hnízdo vlaštovčí v komoře své a rozšlapal vajíčka — a od té doby vedlo se mu zle a pořád hůře, až přišel na mizinu.“ *Otakárek* ptal se otce, zdali tomu tak je? Otec odpověděl: „V jistém ohledu je tomu skutečně tak. Soused se spustil nábožného, prostého obyčeje svých otců. Dědové i otec jeho dopřáli vlaštovkám ochotně místečka pod střechou svou a bývali rádi, když je ti veselí a švitorní ptáci časně ráno k práci budívali. Soused však, jenž byl necitelný k lidem i k zvířatům a přes půl noci v hospodě sedával, mrzel se nad tím, že ho vlaštovky ráno ze sna budily a proto zahubil jejich hnízdo. Hrubost a nevlídnost člověka toho, jenž se poddal marnotratnosti a lenivosti, a zahnal také vla-

šťovky, byly vlastně toho příčinou, že prchlo štěstí a požehnání z domu jeho; nebo kde se uhostí hřích a nepravost, tam odtad se vystěhuje pokoj a požehnání boží.

*Jediným hříchem ztraceno bývá nebe.* V starověku táhl král *Lysimach* s vojskem svým proti jinému králi a byv vojskem nepřátelským obklíčen, trpěl úplný nedostatek vody. Nemoha se protlouci a jsa v nebezpečí zízni zahynouti, dal prositi nepřítele, aby mu povolil svobodný průchod. Ten sice svolil, však jen pod tou výminkou, když se odřekne svého království a jemu se vzdá do otroctví. Přijav tu těžkou výminku, obdržel *Lysimach* číši vody. Když ji byl vypil, počal plakati a bědovati: „Ach, Bože! za jedno napití vody stal jsem se otrokem, byv prvé mocným králem.“ Tak i pro jediný hřích ztrácí se nebe.

*Hřích, meč Damoklův.* Vypravuje se o *Dionysiovi*, králi syrském, že, ač od veškerého lidu velice nenáviděn byl, předce *Damokles*, pochlebník a fatkář, blahoslavlil ho a v pochlebenství sobě přál, by byl na jeho místě. I chtěl mu *Dionys* v skutku dát okusiti štěstí svého; protož dal jej odíti v roucho královské a uvésti do skvostně ozdobeného večeřadla, kdež u nádherné a hojné tabule mu na pokynutí mnoho otroků posluhovalo. U prostřed však hodů těchto pozdvihne *Damokles* očí svých a vidí břitký meč nad hlavou svou se vznášející, jenž na tenké nitce visel. I zbledne, odstoupí na zpět, a nemůž více do úst dáti. Což zpozorovav *Dionys*, dí jemu: Ejhle, toť obraz štěstí mého a blaženosti mé! neb u prostřed rozkoší musím se obávati, že v nejbližším okamžení záhuba zastihne mne. — A toť obraz štěstí každého hříšníka, nad jehožto hlavou se vznáší neustále meč pomsty boží.

*Krásné ovoce, obraz hříchu.* *Ludvíček* díval se v zahradě na cizozemské byliny, stojící v úhledných kořenáčích na lešení. I spatřil viseti na jednom nízkém keříčku mezi pěknými tmavozelenými lupeny podlouhlé ovoce, jehož krásná červenost přestihovala šarlat a purpur. — „Totě překrásné ovoce!“ zvolal chlapec, „v celé zahradě není krásnějšího, to musí být chutné!“ Na to se opatrně ohlednul, jestli nikdo nekouká; utrl ovoce a začal je jísti. Náhle však nebylo mu jinak než jako by měl oheň v hubě. Vyplivnul tedy ovoce a dal se do pláče; pálení však a štípání v ústech nechtělo přestat. — Tu přišla k němu matka a zvolala: „O, ty neposlušné dítě! Co jsem se ti nepřikazovala, abys nejedl takového ovoce a takových jahůdek i malvic, kterých neznáš? — Teď jsi potrestán za svou neposlušnost. Toto ovoce je španělský

pepř.“ Ono a mnohé jiné krásné, ale jedovaté ovoce je pravý obraz hříchu, který nás vábí klamnou podobou, avšak přináší bolest a smrt, když ho okusíme. *Kr. Šmíd.*

*Houba jedovatá.* Dceruška šla s matkou v doubi hledat lahodné si houby. Matinko má! pojď sem ke mně! Ó, jak srdce, skáče ve mně — viz, jak krásnou tam u doubku pod mechem jsem našla houbku. Množství bělavých pupínek kryje červenou kůžinku! Matka, když tu houbu uhlídala, takto mluviti se jala: „Pryč s ní, má dceruško zlatá! neb ač krásně pupenatá, je předc houba jedovatá.“ *J. Langer.*

#### Hříchu šat.

Půvabné jsou barvy hada,  
když se v létě slunívá;  
avšak jeho klamná vnada  
jedy v sobě ukrývá.

A tak, synu, hřích odívá  
v půvabný se často šat;  
co však roucho toto skrývá,  
jedovatý jesti had.

*Jablonský.*

#### 2. O příležitosti a pokušení k hříchu.

Příležitosti k hříchu se nechránili a v pokušení klesli, jak písmo sv. vypravuje:

*První rodičové* naši byli od ďábla svedeni k hříchu. *I. Mojž. 3.*

*Kain* ze závisti a v hněvu bratra Abela zabil. *I. Mojž. 4.*

*Synové Sethovi*, syuové boží nazvaní, že snoubili se s dcerami z pokolení Kainova, brzo se pokazili.

*Samsona* žena Filistynská Dalila, již si oblíbil, připravila o sílu. *Soudc. 2.*

*David*a krále, muže podle srdce božího, svedl jediný pohled na cizí ženu k těžkým hříchům. *II. Král.*

*Šalomouna*, krále nejmoudřejšího, svedly ženy pohanské, že se spustil Hospodina. *III. Král.*

*Jidáše* svedla lakotnost, že Pána Ježíše zradil.

*Petra* všetečnost a bázeň lidská, že mistra svého zapřel.

*Sv. Řehoř* kvílí nad věčnou záhubou své tety *Gordiany*, kteráž byvši slibem řeholním Bohu zasvěcena, k marnostem tohoto světa se obrátila a zahynula. A co dalo příčinu k její zkáze? Nic jiného než-li důvěrné scházení a obcování časté s mladice mi lehkomyšlnými a světem páchnoucími.

*Sv. Makarius*, poustevník v Eg. vypravuje smutný příběh, jenž i toho nejopatrnějšího spasitelnou bází v pokušení naplňuje. V čas krvavého pronásledování na počátku církve byl jistý rekovný

vyznavač víry ukrutně mučen a pak do žaláře uvržen. Jistá nábožná žena jej navštěvovala, aby co samaritánka rány jeho obvažovala, jej léčila a ošetřovala. Z počátku se vše z nejmocnějšího ohledu dalo; ale ach, co se započalo podle ducha, skončilo se pak podle těla! —

„Viziž, abys pod tou střechou, — kde příležitost k hříchu, — nezůstal, aniž se v svou sílu důvěřuj. Nejsi Samsona silnější, ani nad Davida svatější, ani nad Šalomouna moudřejší. Pamatuj vždy, že obyvatele ráje žena vypudila z majetku jeho. Tou příčinou řekl kdosi: Žena podvedla Adama, Samsona, Petra, Davida, Šalomouna, i kdož medle jistým bude?“ *Sv. Jarolím.*

Naproti tomu příležitosti i pokušení odolali: Josef, Zuzana, Judith, Eleazar, Machab. bratři s matkou machab. a mnoho jiných.

*Sv. Jarolím* veliké a časté pokušení k nečistotě snášel, ale s milostí boží a svým přičiněním t. postem, bděním, modlitbou a prací rukou všecko přemohl. Uslyšev o tom boji jeden svatý stařec, řekl mu: „Chceš-li, budu prositi Boha, aby pokušení od tebe odstoupilo?“ *Sv. Jarolím* pak odpověděl: „Vidím otče, že pokušení k prospěchu mému jest; nebo víc se postím, bdím a modlím. Pros ale za mne u milosrdenství božího, abych to pokušení snést a proti němu bojovati mohl.“ Tak se *sv. Pavlem* dobrý boj udatně bojoval.

Bojovala také dobrý boji *sv. Maria Eg.*; nebo byvši tážána od opata *Sozima*, zdali by po hříšném životě, který dříve v světě vedla, na poušti, kam se z vnuknutí božího odebrala, nějaké ještě pokušení snášeti musela, takto se vyznala: Na počátku mého přebývání na poušti po 17 let jsem mnohá měla pokušení i zdálo se mi, že toho nesnesu; však jsem své modlení, postění a bdění zdvojnásobila a svou důvěru v Boha i v ochranu *Rodičky* boží rozmnožila a tak jsem našla pomoc v pokušení.

Jednou přišel jistý poustevník k opatu *Pastorovi* a vypravoval mu, že se k Bohu modlil a že ho na tu prosbu všeho pokušení sprostil. Načež dí mu opat: „Jdi a modli se opět, aby tě v pokušení opět vydal, bysi snad nebyl nedbalým a lenivým.“ „Proč pak ale nás učil božský Vykupitel modliti se: Neuved nás v pokušení? namítl poustevník; jak se srovnává tvé naučení s touto prosbou?“ I dí mu opat: „Ovšem volá vojín vůdci svému: Ved nás do boje; právě jen když má důvěru k němu a doufá, že zvítězí; podobně má plavec žádost po moři, jen když nemá příčiny se báti, že utone. A tak my voláme: Neuved nás t. j. neved

nás v prostřed pokušení, bychom v nich zahynuli, nýbrž dej nám milost a pomoc svou, abychom zvítězili!“

*Sv. Cyprian* dí: „Toliko ten, kdož zvítězil, vrací se z boje jako oslavenec, a s korunou vítězství se potkává.“

Svatí o pokušení a příležitosti.

Žádný svatý nebyl tak vysoce roznícen, aby dříve neb později nebyl pokoušen býval. Nehoden jest vznešené bohomyšlnosti, kdo pro Boha nějakou těžkostí zkoušen není. Ano předcházející protiventství bývá znamením budoucího utěšení. Nebo těm, kteří v pokušení obstáli, zaslíbena jest útěcha nebeská. *Bl. Tom. Kp.*

Kdybychom se přičinili jako muži udatní v boji státi, jisté bychom pomoc boží s nebe nad sebou viděli. Neb bojujícím a v něj doufajícím Bůh hotov jest v boji pomoci. *Týž.*

Vratká to naděje, ježto mezi lákáním k hříchu doufá, že spasení dojde; nejisté jest vítězství, bojovati uprostřed zbraně nepřátelské a nemožné jest vysvobození, plameny obklopenu býti a nehořeti. *Sv. August.*

Budeš-li s hadem obývati, nebudeš dlouho bez škody; stoje blízko u ohně, bys pak i železný byl, však někdy se také rozhrěješ a rozpálíš. Jsi-li blízko u nebezpečnosti jakého, nebudeš dlouho bez nějakého poranění. *Sv. Isidor.*

K čemu ti třeba v onom obcovati domě, kdež tobě denně nutnost nastává, buď zahynouti, buď zvítěziti. Kdy medle který smrtelník pokojně vedle hada spal? kterýž, byť i neuštknul, ale spoň znepokojuje. *Sv. Jarolím.*

Nejlepší plavec může se utopiti, nejstatnější chodec může nohu zlámati a nejhbitější šermíř může v souboji býti poraněn nebo zabit: tak kdo se nechrání příležitosti, nebo sám se vydává v nebezpečnosti, může snadno zhřešit, zahynout.

*Tanec nebezpečný.* Dvě dcery prosili jedenkráte svého otce, aby jich dovolil do města na trh, kde chtěli zajíti k tanci. „To se nesluší pro vás, pravil otec; já vás vychoval v nevinnosti; tam byste se mohly zkaziti.“ „Vždyť ty a ty, předstíraly dcery, také tam půjdou.“ Načež odpověděl otec: „Již mnozí a mnohé tam chodili; však ztratili zdraví ano i život, a co více, svou čest, svou nevinnost. — Chtěly byste jich v tom následovati? Nechtějte býti jako ovce, z nichžto když jedna do propasti skočí, všechny skákají za ní. Jsou to zvířátka nerozumná; člověk ale má rozum a kdo chvátá v záhubu, proto že to jiní činí, je také tak hloupý, jako ta ovce.“ —

*Býk a jelen.* Loudavý býk a křepký jelen pásli se pospolu na louce. „Jeleue, pravil býk, kdyby lev na nás útok měl učiniti, stůjme jeden za druhého, tak jej odženeme.“ „Toho se ode mne nedomnívej, odpověděl jelen, neb proč bych se měl se lvem do nestejně pŭtky pouštěti, moha jemu jistěji utéci!“

*Naučení.* V pokušení je nejjistší útěk. *Lesing.*

*Roj much.* Pavouk vypředl síť svou mezi oknem a pochytil mnoho much. Roj much, který ve světnici přenocoval, hnal v rozhořčenosti své útokem na pavučinu a roztrhav ji, slavil vítězství, ačkoli mnoho bojujících smrt zachvátila. — Příštího rána byla opět síť utkána a roj se spolčil k novému útoku. Opět se zmenšil počet bojovníků, ale síť byla roztrhána; a opět jásali vítězové. — Včela slyšíc jásání jejich pravila: „Začnete žalozpěvy, nebo v boji nemůžete dosíci leda záhuby své. — A k čemu s nepřitelem se potýkati, an vám škodit nemůže, pakli se ho vystřiháte? Varujte se ho a brzo zkázu svou vezme.“ Mouchy ale, hluchy jsouce pro výstrahu a radu tuto, táhly s jásotem k oknu, a znovu opět začaly dobývat, až — až pro slabost svou nebyly s to síť protrhati. Některé toliko vyvázly a vyletěly oknem, ale poschřadly mrazem nočním. — Nyní byla pavučina na pokoji; prach se do ní nachytil a byla potom i s pavoukem smetena. *Dle Schneidra Rozum.*

*Pomoc proti pokušením.* Mladý bratr přišel velmi sklíčený a zarmoucený k jednomu z starších otců a pravil: „Rozličné těžké a hříšné myšlenky na mne dotírají. Opřel jsem se jim všemi důvody, však nemohu je přemoci. Porad' mi něco.“ Otec pravil: „Milý synu, tys odhodil dobrý meč bázně boží a ozbrojil se třtinou. Vrať se opět k bázni boží, ježto tráví všecky zlé myšlenky jako proměňuje plamen slámu okamžikem v popel.“

#### Z n ě l k a.

V boj se vydav proti duchu,  
příhodného jenom použij  
nynějšímú času oruží;  
jinak zbraň svou nalezneš být kruchú.

Zda-li může válčit lodník v suchu?  
Zdaž se strojí meče z ostruží?  
Dost-li na hon pouhé popruží?  
Kdo lva zabil hrůzou prázdnych buchů?

Bojuj zbraní proti vrahu rovnou,  
byť's ji u něho měl vydlužit;  
ale bojuj myslí úsilovnou.

By však bitva povedla se svatá,  
Pána v prosbách hled' si přidružit;  
Tak kdys' David zmohl Goliata.

*Fr. Sušil.*

### 3. O hříšné navyklosti a opětném pádu.

Hříchu zvykli a protož opět a opět padli.

*Osoby biblické*, totiž: Lidé za času *Noema*. I. *Mojž.* 6.

*Obyvatelé Sodomy a Gomorrhhy*. I. *Mojž.* 18.

*Egyptčané*, kteří utiskovali synů israelských, II. *Mojž.*

*Farao*, jenž mnohokrát Mojžíšem byl napomínán a kárán od Hospodina, nechtěl propustiti lid israelský, proto konečně s celým vojskem zahynul. II. *Mojž.*

*Israelité* na poušti mnohdy reptali, zač přísně byli trestáni.

*Obyvatelé Jerusal.*, ač často napomínáni, nepřestali hřešiti až město vyvráceno jest.

*Pán Ježíš* pravil onomu člověku, kterýž 38 let byl nemocen, když ho byl u rybníka Siloe uzdravil: „Jdi a nehřeš více, aby se ti něco horšího nepřihodilo.“ *Jan* 5, 14.

Také oné v cizoložnictví dopadené ženě řekl *Pán Ježíš*: „Jdi a nehřeš více.“ *Jan* 8, 11.

Však nejen Židé a pohané, nýbrž i křesťané mnohdy přikázání boží lehkovážně přestupují a znenáhla v mnohé a těžké hříchy opět a opět upadají, jimžto pak zvyknuvše, nesnadno povstávají, nebo pokání své stížíjí a často v nekajicnosti hynou na věky.

Těm a takovým platí podobenství Kristovo o duchu nečistém, kterýž z člověka vyvržen, nalezna přístup, vrací se opět s jinými sedmi horšími a přebývá v člověku tomto. I jsou poslední věci člověka toho horší než první. *Luk.* 11, 24—28.

Podobenství toto týká se každého, kdož očištěn od hříchů svých zpět klesá a do předešlých nepravostí se vrací, poslední jeho věci bývají horší než první. —

*Hříšník*, jenž opět ku předešlým hříchům se vrací, jest před obličejem božím ohavný nevděčník, drzý odpůrce poznalé pravdy a rušitel slibů Bohu učiněných a tak se bídne v svou zkázu a záhubu uvrhuje.

a) Je-li každý hříšník bídňíkem, dojistá jest ten, jenž se k předešlým hříchům vrací, bídákem dvojnásobným. On se zabavuje pojednou všelikých ovocí, kterýchž byl dříve v svatém pokání nabyt, t. j. svobody po hnusném otroctví, poklidu duše po dlouhém nepokoji, míru po krutém boji, útěchy po žalosti, milosti boží a vnitřní blaženosti, které člověku žádný svět dáti nemůže. To vše obětuje hříšné náruživosti své, pádí v předešlé otroctví a předešlý nepokoj a boj opět kalí poklid a blaženost

jeho. — Představ si křestane, štěpnici úrodnou, krásným ovocem obsypanou, ve vši spanilosti zde stojící. Tu však se strhne víchr, bouře a krupobití, a pojednou leží všecko ovoce otřesené, po zemi rozmecené a potlučené; stromoví polámané a listí zbavené stojí tu před tebou. — Ejhle živý to obraz ztráty a zhouby hříšníka do předešlých hříchů nazpět klesajícího!

b) A co k tomu nejhoršího jest, že takový hříšník zřídka kdy opět ztracené milosti nabývá, jelikož neustálým navracováním se do hříchů předešlých pravé pokání těžké, ano téměř nemožné sobě činí. Neb staří hříchové jeho stávají se vždy mocnější, mravní pak síla jeho a vláda nad sebou vždy slabší a milost boží se vždy více a více od něho odvrací. — c) *Hřích často opakovaný* a páchaný nabývá jakési hbitosti, pak se stane zvykem a zvyk pak znenáhla druhou přirozeností; posléze pak jest člověk otrokem své náruživosti, tratí všecku samostatnost a vládu nad sebou, síla jeho duchovní jest zlomena a kdyby i chtěl vybřednouti z nepravosti své, klesá opět podobaje se tonoucímu, jenž břehu se chytá avšak mocným proudem bývá uchvácen, dříve než byl vznikl vln. K tomu odjímá Bůh milost svou takovému hříšníku více a více a zůstavuje ho sobě samému, poněvadž ustavičným vracováním se v předešlé hříchy milosti a podpory jeho se stává nehodným.

d) *Hříšník ze zvyku* netoliko snadněji v předešlé hříchy klesá, ale také velmi těžce z nich povstává, aby činil pravé pokání. Dobře v tom ohledu dí *sv. Pavel*: „Nemožné, t. j. velmi nesnadné jest těm, kteří jednou osvíceni byli a okusili daru nebeského a učinění jsou účastni Ducha svatého, okusili také dobrého slova božího a sil věku budoucího a padli, zase obnoviti se ku pokání, ježto Syna božího znovu křížují a v posměch vydávají.“ A pak dokládá u podoběnství: „Země zajisté, kteráž často pije přicházející na sebe dešť a rodí bylinu příhodnou těm, od kterýchž bývá vzdělávána, bere požehnání od Boha: ale kteráž vydává trní a hloží, zavržena jest a blízka zlořečení, jejížto konec jest spálení.“ *Žid. 6, 4—8.*

*Sv. Eligius* porovnává opětný pád s opětným zlámáním nohy neb ruky, o čemž píše takto: „Zláme-li se komu hnát neb ruka, bývá pracně v předešlý stav ulečen; zlámou-li se ale podruhé neb po třetí na tomtéž místě údové jeho, může sobě každý představit, s jakou bolestí a těžkostí rány jeho se hojiti musí. Po mnohé a dlouhé snaze zřídka kdy se stane, aby údové takoví v předešlý



stav se napravili.“ — Podobně se to má i s porouchanou duší. Když někdo jednou neb podruhé těžkého hříchu se dopustí a k pokání se utíká, obdrží opět neporušenost duše své; pakli ale počíná hřích na hřích hrnouti a zakrýváje rány duše, nechá jich krváceti, v pravdě obávati se musí, aby se na něm nevyplnila slova proroka: „Shnila jsou hovada v lejně svém.“ *Joel. 1, 17.*

*Po třikrát stavěli Israelští chrám Jerusalemský.* Ponejprv ho stavěl Šalomoun po sedm let; pak když od Chaldejských ztroskotán jest, byl od Zorobabele za 15 let znova postaven a to v mnohých nesnázích; nebo jednou rukou konali dílo a druhou drželi meč k obraně; posléze když ho Herodes obnovil, bylo k tomu potřebí 46 let. — A podobně se to má s chrámem Duča sv., s duší. — Čím častěji se hříchy bourá, tím tíže se obnovuje, až konečně v záhubě věčné se zasuje. A tak „jsou poslední věci takového hříšníka horší, než první.“

*Prostředky, aby člověk do předešlých hříchů neklesal:*

a) K tomu především třeba pomoci a milosti boží, bez které nic nemůžeme a Bůh jest, kterýž působívá i chtění i vykonání podle dobré vůle své.“ (*Fil. 2, 13.*)

b) Však i člověk sám k tomu musí přispívati a snažiti se, aby se udržel v stavu kajicnosti, v nějžto postaven jest prostředkem svátosti pokání. Pročež zachovej pevnou víru, vroucí lásku se vši snažností a horlivostí a hleď staré hříchy míti ustavičně v nenávisti a ošklivosti. Stůj pevně a nedej v tom zviklati se.

c) Dále pak hleď hříšným žádostem a náklonnostem, jak mile se v srdci ozývati počnou, hned na počátku odpírati a v zárodku je udusiti. Nebo staré hříšné žádosti vzniknou a oživnou opět a budou hledět opanovati srdce tvé. Ty ale budiž zmužilý a odpírej jim statečně; nedávej jim místa v srdci svém; jinak rozhostí se v něm víc a více a rychle opanují tebe, aniž se toho naděješ a ty klesneš opět. Protož dobře praví latinský básník:

Hned na počátku se chraň, nebo pozdě by lík se uchystal,  
jest-li by zlé dlouhou vzmohlo se válně dobou.

A byť tě to z počátku násilí stálo, jen bojuj zmužile a nepovoluj hříšnému návalu; pomni, že Bůh jest s tebou. Neboj se, toliko pevné a určité vůle jest třeba.

d) Dále, abysi tím spíše předešlých hříchů se varoval, hleď se bedlivě vystříhati všelikých blízkých příležitostí, totiž takových, o kterých předzvídati lze, že bysi lehce v nich opět klesnouti

mohl. Varuj se míst, kde k hříchu lákán býváš; odřekni se věcí a zaměstnání, kteréž byly příčinou pádu tvého, a odluč se od tovaryšstva, přátel a osob, kteréž byly osidlem nevinnosti tvé. „Horší-li tě oko tvé, vrz od sebe!“ *Mar. 9, 42.* Opětný padlík musí sobě příčinou spasení veliké násilí činiti, aby se na cestu spasení opět dostal. *Mat. 11, 22.* Zvláště na počátku svého nového života musí se vší silou se přičiniti, aby zlé návyky vykořenil.

e) Hleď často přistupovati k sv. zpovědi a k stolu Páně a tím přispěti slabosti své a obnoviti se v duchu.

f) Konečně, abys při dobré vůli klesaje, nezmalomyslněl, vštěp si do paměti, co dí blah. *Tomáš Kemp.:* „Byť bychom i kolikráte byli poraženi, nabývejme jen důvěry a obzvláště na pevném předsevzetí proti těm žádostem se ustanovujme, jež nám jsou nejobtížnější a nejčastěji přicházejí.“ Jestliže jsme, radí sv. *Alfons,* jakého poklesku se dopustili, třeba, abychom se pokorně s důvěrou k Bohu obrátili, za prominutí žádali a se sv. *Kateřinou z Janova* vyznali: Pane, pohleď na ovoce zahrady mé. Miluji tě z celého srdce; urazil jsem tebe; želím toho a více toho učiniti nechci. Pomož mi a dej mi svou milost!

*Vzrůst hříchu.* Jakýsi otec měl syna povahy rozpustilé a dovolil jemu všecko. Tak házel na každého, kdo bral se okolo domu otcova, nouzi do vlasův a na šaty a otec — se tomu smál. Vážný ale muž, jemuž se také tak bylo stalo, obrátil se a řekl: „Upusťte od takových nepravostí, aby se smích váš v pláč neproměnil!“ Oni se pak ještě více smáli; a pacholík rozpustilost svou vždy více provozoval a když byl větší, házel po lidech kamením a blátem. Tu chtěl otec tomu zabrániti; on pak se jemu vysmál. A hle, kosti syna bělily se na šibenici před očima otcovými. Otec ale na ně dlouho nepatřil; neboť oči jeho zhasly v slzném proudu. *Krummacher.*

*Sv. Anzelm,* arcib. Kanterburský, jednoho dne viděl pacholíka hrajícího s ptáčkem, kteréhož maje na dlouhé niti za nohu uvázaného do povětří letěti nechal a pak zase nitkou dolů ho strhl. Bylať to pacholíku kratochvíle oblíbená. I obrátil se muž boží k spolujdoucím a vzdechnuv hluboce, řekl: Jako tento pacholík s ptáčkem, podobně ďábel s hříšníky hraje, kteréž byl do svých osidel zapletl. Někdy je z nich vypouští a chce, aby hříchy své na čas poznali, jich litovali a napravovati začali. A když se domnívají, že jsou jako ten ptáček na svobodě, že tenata ďábelská přetrhali: prvním pokušením je ten pekelný svůd-

ník do staré poroby hříchů zase strhne a tak se stále děje, dokud zmužilým a stálým sebe přemáháním s milostí boží svých hříšných navyklostí jako Samson žilové provazy nepřetrhají.

*Lev a liška* (bájka). Liška, neviděvši jak živa lva, potkavši se s ním, strachy se třásla. Něco později opět ji lev potkal, ale už ne tak strašný se jí zdál. A třetíkrát potom liška i do hovoru se pustila se lvem. Mnobého (hřichu) taktéž se bojíme, pokud si tomu nezvykneme. *Krylov.*

*Obr na nitce.* Jistý mudřec vida, an muž silný jako obr od slabé dívky byl veden na popravu, tázal se ho: „Pročže siláku nepřetrhneš nitku, abys osvobodil se od potupné smrti?“ „Ach, odvece obr, nemohu nit přetrhnouti!“ Toté obraz těch, kteříž se od svých žádostí nechají táhnouti, dokládajíce, že jim nelze přetrhnouti nit zlých navyklostí.

*Medem oslazený hřích.* Druhdy chovali sobě bohatí páni rozličnou zvěř pro kratochvíli. V oborách měli hojnost jelenů a srnců, v železných klecích orly, supy a jiné dravce, na řetězích pak lvy a medvědy. — Jistý velmož měl na svém hradě krotkého medvěda, s nímž jednoho času chtěl působiti hostům veselý žert. Poručil t. přivésti huňáče a postaviti před něj plnou mísu vřelého medu. Medvěd, jenž nade všecko miluje med, přihnal se, strčil tlamu v žádoucí sladinu, ale hrozně popálil se a zlostí mručel. Okusiv medu jednou, nechtěl opustiti nebezpečnou mísu a opět vstrčil do ní tlamu, ačkoliv ještě více popálil sobě jícen. Bez přestání mručel a přešlapoval a vyžíral med z mísy, až celou nádobu vyprázdnil a i poslední kapku vylízal. Ovšem spálil sobě i vnitřnosti a za krátký čas zcepeněl. — Hosté však nemohli se té rozkošné komedie s dostatek nadívatí a se nasmáti. — Medvěd nedovedl se přemoci, zlý zvyk přemohl jej. — Tak i s hříšníkem zachází každý hříšný návyk.

*Lupení kapustové.* Pilná matka sázela ve své zahradě zeleninu všeho druhu. Jednoho dne řekla své malé dcerušce: Liduško, podívej se na ta malinká zrníčka tuhle vespod lupenu kapustového. To jsou vajíčka, z nichžto se vylihnou ty krásně barvené, však škodlivé housenky, které se promění v bílé motýly, jakž tamhle jeden lítá. Prohlédni dnes odpoledne všecky lupeny a rozmačkej ta vajíčka; tak zůstane kapusta naše zelená a neporušena. — Liduška si pomyslna, že je na tu práci dosti času a konečně zapoměla na ni dočista. Matka postonávala několik neděl a nepřicházela na zahradu. Když se však zase pozdravila, vzala dceru

za ruku a vedla ji k záhonkům kapustovým — a hle! všecka kapusta byla od housenek obežrána, tak že z ní nebylo jiného vidět, leč stonky a žebra z lupenů. — Liduška se velice ulekla a plakala nad svou nedbalostí. Matka však pravila: „Co se dá dnes udělati, neodkládej na zejtrék. — Ještě důležitější však, doložila matka, je jiné naučení, které je zaznamenáno na těchto ohlodaných lupenech, totiž: „Zlému zabraň na začátku, sice vzroste do nesmírna!“ — *Fr. Černohouz.*

#### **Zlé navyklosti.**

Strůmek mladý, nežli vkořenil se,  
bez těžkosti ze země vytrhneš;  
vkořeněný ani spřeží volův  
nevyvrátíš z místa zajatého.

Viz pramének tento, jej pokryješ  
dlaňma svýma! když pak v řeku vzroste,  
nepřebřeде ani slon ty proudy. *Fr. Lad. Čelakovský.*

#### **Záhy odporuj hříchu!**

Hned se počátku protiv; chystá již lék se přepozdě,  
když se neduh dlouhou rozmohl valně dobou! *Ovid.*

#### **4. O hříchu všedním.**

a) Příklady biblické. *Žena Lotova* pro zvědavost malou trestem stížena byla. I. *Mojž.* 19. 26.

*Mojžíš*, přítel boží, pro malou nedůvěru nevešel do země zaslíbené. IV. *Mojž.* 20, 12.

*Člověk sbírající dříví* v den sobotní na poušti byl ukamenován, jak byl Hospodin skrze Mojžíše přikázal. IV. *Mojž.* 15, 36.

*Betlemští* zvědavým zrakem pohledli na archu úmluvy, začež potrestáni byli smrtí. I. *Král.* 6, 10.

*Oza*, že vztáhl ruku a dotekl se archy, anaž se k pádu nachylovala, smrtí byl zachvácen. I. *Král.* 6.

*Oziáš*, že se dotekl kaditelnice chrámové, trestán byl malomocenstvím. II. *Paral.* 26.

*Chlapci*, že se posmívali proroku Eliseovi, byli ode dvou medvědů roztrháni. II. *Král.* 6.

*Ananiáš a Safira*, že si nechali něco peněz z pole prodaného a lhali, na místě zemřeli. *Sk. ap.* 4.

b) A tak Bůh nejvyšší svatý dosud i malé, všední hříchy má v ošklivosti a je tresce. — Protož vidíme, že zbožné

osoby u vroucí kajicnosti i všední hříchy oplakávaly a jich se pilně střežily.

*Sv. Jarolím* vypravuje, že *sv. Paula* římská všední hříchy své tak oplakávala, jakoby se těch nejhorších nepravostí byla dopustila.

*Sv. Terezie* hříchy všední tak velice měla v ošklivosti, že když v choru zpívajíc neb modlíc se, byla pochybila, hned na zem padla a hořce plakala.

*Sv. Františka*, vdova, velmi slovutná a bohatá, byla plna ducha skroušenosti a kajicnosti. Kdo ji viděl, jak hořce nejmenší poklesky své oplakávala, mohl se domýšleti, že se nejhorších nepravostí dopustila.

*Sv. Vavřinec Just.* byl mnohem bedlivější na to, by se vystříhal malých, všedních hříchů, než velikých a těžkých.

Surius jistí o blahosl. *Marii Ogiaciénské*, že domnívajíc se býti vinnou hříchu toho nejmenšího, takovou vnitřní bolestí a skroušeností jata byla, že na způsob rodící ženy vzlíkala.

c) Úvahy. *O podobenství Kristově.* (*Mat. 13, 31.*) „Podobno jest království nebeské zrnu horčičnému.“ Jako květoucí, úrodný strom ctného a zbožného života z nepatrného seménka víry, bázně boží a věrnosti v malém pochází: podobně může i nepravost a zkáza mravní, vztahující se často na celé rodiny a národy, z nepatrných zárodků se vyvinouti. — V tom ohledu jest i království ďáblovo podobno zrnu horčičnému; neb jako z malých ctností veliké ctnosti pocházejí: podobně z malých a lehkých hříchů berou počátek veliké a těžké nepravosti.

*Sv. Vavřinec Just.* přirovnává hřích těžký smrti, všední pak nemoci. „Skrze smrtelný hřích klade se takřka sekyra ke kořenu stromu, tak že hyne, skrze všední hřích poruší se kůra jeho, čehož následek jest, že počíná churavěti.“ Z toho ale jest patrné, jak nebezpečno jest všedních hříchů se nevystříhati a jaká zkáza může z tak nepatrných počátků povstati. Neb že všední hříchové nezbavují nás milosti boží, aniž ruší svazek, kterýž nás víže k Bohu, předc ale zatemňují jasnost poznání a svědomí; oni nás činí vyššího osvětlení a pomoci milosti boží nehodny a neschopny, ruší v nás horlivost, vroucnost a čilost ducha a takto přerušují netoliko všeliký pokrok v dobrém, nýbrž i zavádějí člověka pomalu k větším a těžším hříchům. A protož dí písmo: „Kdo si v malého nevšímá, brzy upadne.“ K čemu dokládá sv. Řehoř: „Obyčejně se děje, že mysl uvyklá lehkým hříchům se nehrozí i těžších a

tím méně se ostýchá veliké páchatí, čím méně se naučila bez bázně malých se dopouštět. Neb kdož bez ostýchání a bázně malé hříchy páše, dospěje poznenáhla v opovázlivosti své konečně tak daleko, že všeho citu mravního pozbude a tím také nabudou pokušení k zlému větší moci nad ním, takže jim lehce podlehne. Dobře dí sv. Jan Zl.: „Hle tělo i mečem málo rozdělené hyne, a stavení i málo trhlé se rozpadne a byť se i vinný keř dost málo od kořene oddělil, neprospěšným se stane. Následovně není to malé, ba skoro za celek toho považovati sluší. Když tedy všedně hřešíme, nechtějme tím co maličností pohrdati. Neboť zanedbalé i ohromným se stane, jakož i natrhlý šat, zanedbá-li se, všecken se rozpadá a zanedbaná střecha celý dům zvrátí. Nikdy tedy nezanedbávejme co malého, abychom neklesli ve větší.

*Marie Terezie*, choť Ludvíka XIV., měla velmi útlé svědomí. Když jedenkrát poklesku se dopustila, pro kterýž sobě často činila výčitky, těšil ji kdos připomenutím, žeť to jen hřích všední. „Co na tom, pravila královna, Bůh jest uražen a to jest pro mé srdce rána smrtelná.“

Slavný poustevník *Makarius* ukradl v mladosti své s jinými dětmi několik fíků a jen jeden z nich snědl. Brzy však poznal, co to jest Boha byť i nejmenším hříchem uraziti a nepřestal toho poklesku, dokud živ byl, oplakávati a pykati.

*Sv. Jan Zl.* píše: „Varujte se malých hříchů; neboť velké z nich povstávají.“ Považme n. p. marnivou dívku; ona počíná zprvu příliš se strojiti; od marnivosti v oděvu přijde pak k marnivosti v pohledu a dovoluje očím svým na všecko pohlížeti. Nevázanost očí vzbuzuje v srdci nějakou náklonost, která snad zpočátku není zlá, ale v brzce stane se nebezpečnou, ježto z mezí slušnosti se vyvětí, až posléz stojí tu děva bez studu a beze cti před Bohem, před lidmi. Viz křesťane, jak člověk poznenáhla od malých hříchů k těžkým postupuje, až bídně zahyne, jestli že za v čas k Bohu se neobráť. —

*Podkovák.* Statkář sedlal koně, chtěje do města jeti. Viděl sice, že schází koni na jednom kopytě podkovák; pravil však: „Pro jeden podkovák nebude snad zle,“ a odejel. — Ještě byl neurazil ani půl cesty, ztratil kůň podkovu. „Kdyby tu byla na blízku kovárna, řekl sám k sobě statkář, dal bych koně okovati avšak tři podkovy také stačí.“ — Kůň však odštípnul si na kamenité cestě kousek toho rohu, na němž podkovy nebylo a kulhal. Brzy na to vyskočili dva loupežníci z lesa, aby jezdce oloupili. Na

kulhavém koni nemohl jim uniknouti a oni mu vzali koně i s řemením, ano i vak jeho a peníze. „Toho bych se byl nenadál, prohodil statkář, že přijdu skrze jediný podkovák o koně.“ — Truchlivě a zdlouhavě vrátil se pěšky zas domů a dětem svým vstípil bystře do mysli pravidlo: že přináší nedbalost v malých věcech často velikou škodu. —

#### Anděl strážce.

Strážný andělíčku,  
ty můj přítelíčku,  
se mnou spolu bývej  
a mne křídlem skrývej.

Chraň mne ode zlého,  
skutku nepravého,  
aby krok můj stále  
chodil k Boží chvále.

*Fr. Doucha.*

#### 5. O povstání z hříchů.

Z hříchů povstali a činili upřímné pokání.

a) *Jak písmo sv. svědčí: První rodiče* po celý život hříchu svého oplakávali.

*David*, jak žalm 50. zjevně dokazuje, činil pokání a Bůh mu odpustil.

*Manasses*, král, jsa vězněm v Babyloně, se kál a byl od Boha na milost přijat. *IV. Král.*

*Ninivité* v žíni a v postu činili pokání a došli odpuštění. *Jonáš 3.*

*Magdalena* slzami kajicnosti smáčela nohy Pána Ježíše a bylo jí odpuštěno. *Luk. 6.*

*Zacheus*, jenž přijav Ježíše, polovici statku svého dal chudým a koho oklamal, navrátil čtvernásob, proto spasení stalo se domu jeho. *Luk. 19.*

*Petr*, sotva že naň Kristus pohledl, plakal hořce. *Mat. 26.*

*Lotr* na pravici obrátil se ku Kristu, jenž ho na milost přijal. *Luk. 23.*

Apoštol *Pavel* z největšího protivníka stal se horlivým zastancem i apoštolem víry Kristovy. *Sk. ap. 8.*

b) Po všechny věky byli a jsou v církvi sv. mnozí kajicníci, kteří ze svých spáchaných hříchů činili často dlouhé, upřímné pokání. V nebi zajisté jest více kajicníků nežli nevinných. — Z mnohých uvedeme jen některé, jako: Sv. Augustin, sv. Jeroným, sv. Pavla, sv. Arsenius, sv. Petr Alkantara a m. j. (v. část II. o svátosti pokání.)

*Sv. ev. Matouš* vypravuje, kterak *Pán Ježíš* vzkřísil dceru

Jairovu z mrtvých (9, 18—26). Vzkříšení toto není bez významu; má zajisté duchovní smysl. Co Kristus Pán zevnitř na těle lidském konal, jest obraz toho, co uvnitř v duši člověka působí. Zesnulá dcera knížete školy jest obraz duše, hříchem Boha a milosti boží zbavené. „Nebo, jak dí *sv. Augustin*, jako duše tělo obživuje, podobně i Bůh jest životem duše a jako tělo hyne, když se oddělí duše od něho, rovněž i hyne duše, ztratí-li Boha svého.“ Zejmena, jak to vykládá *sv. Augustin*, zesnulá dcera Jairova, kterážto nedávno zemřela, a jejížto mrtvola posud v domě leží, vyznamenává hříšníka, jemužto hřích se nestal posud zvykem aniž pak zlým a pohoršlivým příkladem u veřejnost vešel. Že tak lehce děvečka tato vzkříšena jest, tím se vyznamenává, že ten, jenž hřeší a bez prodlení pokání činí, rychle oživne, poněvadž posud v hříšný zvyk nezabředl, aniž jest posud v hříších pohřben. Nechť tedy lituje hříchů svých, nechť činí pravé pokání a rychle oživne na duši. — Vezmi si to k srdci, křesťane, a neodkládej s obrácením svým ani na okamžení, nečekej, až přijde hřích k hříchu a těžký kámen hříšného zvyku tě obtíží. — Však i způsob, kterým Pán Ježíš vzkřísil zesnulou děvečku, má dobrý význam, neb tu se ukazuje v obraze způsob, kterým hříšník z hříchů vzkříšen bývá a čeho činiti třeba, bychom z hříchů k životu duše povstali. Chtěje tedy Pán Ježíš děvečku zesnulou vzkřísiti, vyhnal zástup hučící i pištce. Podobně musí i hříšník vypuditi ze srdce hejno hříšných žádostí a náklonností; pak se musí odloučiti od bezbožných tovaryšův a společností a vzdáti se musí světských radostí a rozkoší, kteréž sice tělu lahodí, duši pak pohřební zpěv prozpěvují. Pokud se toto neodstraní a nevypudí se podnět a blízká příležitost k hříchu: potud nelze pomysleti na pravé pokání a vzkříšení duše k novému životu. — Teprv když byl vypuštěn zástup, vešel Pán Ježíš k děvečce a ujal ji za ruku, čímž dobře vyznamenává, že vzkříšení hříšníka k životu duchovnímu nelze způsobiti bez předcházející milosti boží a bez spolupůsobení hříšníka. Nebo podobným způsobem Bůh hříšníku vstávajícímu ruku podává, neb raději za ruku ho pojímá, budě a rozmáhaje v něm naději k dojití odpuštění hříchů skrze pravé pokání a síle ho v dobrém předsevzetí; což znamená hříšník, nemá býti neochotným, aby mu ruky zase nepodal a spasení svého opravdu, jak má býti, se neujímal. — Slova pak, která zvolal Pán Ježíš: „Děvečko, pravím tobě, vstaň!“ dokazují dosti zřejmě, že obrácení hříšníka, jeho navrácení se k životu duchovnímu, jest hlavně účinek předcháze-



jící milosti boží. Nebo jako Kristus k děvečce volal, podobně i na hříšníka volá kázáním slova božího a jiným napomínáním: „Probud se, jenž spíš a vstaň z mrtvých a osvíti tebe Kristus.“ (Ef. 5, 14.) Tímto pak voláním působí, že člověk ty věci k srdci připouští, kteréž k spasení svému slyší. — Že pak děvečka hned vstala a chodila, tím, jak dí ctih. *Beda*, se ukazuje, že duše z hrobu hříchů vzkříšená, nemá toliko povstati z ohavnosti hříchů, nýbrž že má také horlivě a vroucně v dobrých skutcích prospívati; nebo „v křesťanském obcování nechtíti dále pokračovati, jest zpátkem postoupati; ctnosti nenabývati, jest jí pozbývati, neprospívati, jest ustávati.“ Sv. *Lev.* — Konečně pak kázal Ježíš, by se vzkříšené dceři dalo jíst. A právě tím vyznačil šťastný stav hříšníka, jenž se posud nezatvrdiv a k předešlým hříchům se nenavrátil, hříchu nevykl, a tudíž jakmile se s Bohem prostředkem pokání smířili,

hned k stolu Páně, ku požívání nebeského pokrmu přistoupiti může. Zároveň pak dal nám božský Vykupitel tím rozkazem na porozuměnou, že časté požívání těla Páně, jakož i slova božího a modlitby, netoliko jest znamením, že již hříšník opravdu k duchovnímu životu povstal, nýbrž že jest to také neodbytnou a nutnou výminkou, aby opět neumřel. Jídlať zajisté potřebuje hříšník povstalý, aby hříchem jsa zemdlen, byl opět posílen. — Ty pak, milý křesťane, kdokoliv jsi, padniž k nohous Páně a zvolej skroušeně: Pane, polož ruku milosrdenství svého na mne a chopiž se svým mocným ramenem mé slabé vůle, aby duše má ozdravěla a živa byla!

*Pán Ježíš vzkřísil mládence Naimského (Luk. 7, 11—16.),* kterýmžto vzkříšením, jak sv. otcové vykládají, prokazuje také svou moc, již má nad duchovní smrtí bezbožných, že totiž mocen jest svým slovem ze sna hříchů je probuditi a ku pokání a k novému životu přivoditi, což obšírněji líčí dr. Innoc. Frencl v *Postille* II. str. 627.

Vypravuje se o blahosl. *Konsalvovi* z řádu kazat., že jednou co šlechtický mládenec ukázal se na rejdišti a svou hbitostí a svižností, kterouž se na koni proháněl, oči všech na se obrátil, takže mu pochvalu tleskali. Však tu poskočí nenadále kůň a on leží na zemi. I počali se mu všickni hlasitě smáti. An tu leží celý zarděný, slyší hlas uvnitř srdce: Ejhle, jaký to svět, jak rychle posmívá se těm, kteréž nedávno velebil, a sláva jeho vrací se ve smích a potupu! Mládenče, tobě pravím, vstaň! A on povstal z rejdiště tohoto světa k lepšímu životu. — Křesťane, zpytuj a

uvažuj, jak dlouho se ozývá hlas tento i v srdci tvém? Jak dlouho již volá k tobě Pán: Křesťane, tobě pravím, vstaň! Protož neváhej povstati i vzchopiti se ze sna hříšného.

*Hasaël*, syn knížete z krajiny východní, byl vychován v údolí mudrců až do let jinocha kvetoucího. Pak poslal ho otec do Persie, aby tam dokonal vzdělanost svou. Bylať mu ve všem svoboda přána; skrytě však ho šetřil *Serajah*, starý učitel jeho, na všech cestách. Když pak byl *Hasaël* do Persie přišel, lákaly ho příjemnosti města a bouře nádherného živobytí, takže zapomněl na své povolání, odevzdaje se věcem marným. Když tak v zahradách ispahanských dne jednoho se procházel, kráčí okolo něho *Serajah* v oděvu pocestného, hůl nesa v pravici. — *Hasaël* ale *Serajha* poznav, dí k němu: „Odkud přicházíš a kam cesta tvá?“ A *Serajah* dí: „Nevím!“ I podivil se jinoch, řka: „Jak opustil jsi vlast a vyšel's, nevěda kam?“ „Toho jsem zapomněl, pročez sem a tam bloudím, a která cesta mi se zdá nejširší a nejpříjemnější, po té kráčím.“ — „A kam tě uvede tak bludné putování?“ ptal se zaražený jinoch. A *Serajah* dí: „Nevím, a co mně na tom záleží?“ — Tu obrátil se *Hasaël* k druhům svým, řka: „Tento byl učitel mého mládí, pln jsa moudrosti; však hle, rozum ztratil. O kterak se změnil!“ — Tu přistoupil *Serajah* k jinochu a odhodiv plášť pocestný, pravil: „Ty jsi řekl: — mé jednání se změnilo jako povaha tvá. Někdy jsem byl tvým vůdcem a ty jsi krácel po cestách, které jsem ukázal tobě. Teď pak, co jsem tebe vodit přestal, následuju tebe. Hle, mé putování, na kterém jsem jak cesty, tak povolání svého zapomněl, jest stezka tvá, a právě tak, jako ty, jsem rozumu ztratil. — Kdo z nás jest větší pošetilec, ty, anebo já? a kdo kráčí cestou horší?“ Tak mluvil *Serajah*. — Tu poznal *Hasaël* blud svůj a vrátil se na cestu moudrosti, kterou mu byl *Serajah* ukázal. *Krummacher*.

#### Odpuštění.

1. Před věčným trůnem božím, slávou ozářeným  
dlí krásný anděl, zdoben rouchem ohvězděným;  
jak bratry nebešťanské, jej kráší jemná zář,  
leč od jich sborů líší tichá se jeho tvář.

2. Nemísí hlasu svého v andělský chvalo zpěv,  
útrpnou mysl jeho zajímá jiný zjev:  
shlíží podílným okem v slzavé údolí,  
kde člověk slabý trudně s těžkostmi zápolí.

3. Zde spatřiv, an pokleslý slzí pro viny své,  
co perly sbírá slzy v číše démantové;  
a sebrav je před trůnem Milosti schraňuje,  
kde jimi z knihy smrti vinu vyhlazuje.

4. Uzřev pak úsměv boží, vlídný na smířenou  
předvádí k jeho trůnu duši navrácenou; —  
tu skví se v klidném oku radost mu stísněna,  
jako kde se slzami jest mile smíšená. — —

5. Dlí před věčným, slávou ozářeným,  
v nebeském sboru zdoben rouchem ohvězděným,  
tvář jeho něžně září v mírném vzezření,  
a krásné jméno jeho jesti: „Odpuštění“.

*Fr. Doucha.*

## X. Rozličné druhy neb skupení hříchů.

Křesťanská mravouka seřadila hříchů v jistá skupení, ježto jsou: *a)* sedmero hlavních hříchů, *b)* čtvero hříchů do nebe volajících, *c)* šestero hříchů proti Duchu svatému a *d)* devatero cizích hříchů.

### A. Sedmero hlavních hříchů.

1. *Hlavní hříchů jsou takoví hříchové těžcí, takové nepravosti, z kterých jako z pramenů mnoho jiných hříchů se prýští, z kterých jiní hříchové pocházejí.*

Kdo těžkých hříchů často se dopouští, ten konečně všecek od Boha se odvrátí, tak že posléz neplní zákona božího, alebrž hová žádostem převráceného srdce a hotov jest k nasycení jich každý i nejtěžší hřích zpáchatí. — Stav tento odvrácení se od Boha jeví se v hlavních hříších.

2. Kdo jednoho z těch hříchů se dopouští, mnohých činí se vinným, neboť mají tu povahu, že člověka, jenž se jim oddá, ku mnohým hříchům zavádějí. Jsou tedy jako hlava neb pramen jiných hříchů a proto se jmenují hříchové hlavní.

3. *Jsou to hříchové těžcí, že se jimi důležité povinnosti přestupují k Bohu, k sobě a bližnímu; jsou smrtelní, že duši zbavují milosti boží; ji tedy usmrcují, takže, pak-li v hříšném tom stavu člověk setrvá, zahyne na věky. Kdo hříchů ty páše, království božího nedojde, věčnou smrtí zemře.*

4. *Hlavní hřích není ale vždy smrtelný.* — Když někdo jen v malé, nedůležité věci jest pyšný, lakomý, hněvivý ., nebo když nikoli zúmyslně, nýbrž jen z nepozornosti takové chyby

se dopouští: jest malého hříchu vinen, dopouští se všedního hříchu.

Hlavní hřích jest tedy někdy těžký neb smrtelný, někdy jen malý neb všední, podle toho, kdo buď v důležité věci a zúmyslně neb jen v malé, nepatrné věci, bez zlého úmyslu příkázání boží přestupuje neb hřeší.

5. *Hlavních hříchů jest sedm* a sice: 1. pýcha, 2. lakomství, 3. závist, 4. smilství, 5. obžerství, 6. hněv, 7. lenost.

O každém z těchto hlavních hříchů zvláště se jedná, aby se poznalo, v čem záleží i proč a jak se ho varovati máme.

Sedmero my hlavních známe  
nešlechetných pramenů,  
kterýmiž se poddáváme  
zcela pekla plamenu.  
Kdo je páchá, ten se s ďáblem bratří,  
Boha věčně v nebi pak nespátí.

#### Úvaha o hlavních hříších vesměs.

Hříchové hlavní jsou kořen a základ všech ostatních, protož jich přede všemi třeba se varovati. — Poněvadž se škodlivé byliny nedají vymýtiti docela, nýbrž vždy znovu vzrůstají a se množí, leč i kořenů jejich dobudeš a vytrháš: taktéž i srdce lidské jen tehdaž se od hříchů docela očistí, když se z něho vypudí všeliká nepravost, kteráž by mohla býti matkou a kořenem jiných. — Důvod pak toho, že hlavními hříchy jsou, klade sv. *Tomáš Akv.* lásce k sobě samému, z nížto co z všeobecného zřídla všickni hříchové vyplývají. Nebo každého hříchu dopouští se člověk ze žádosti nějakého zdánlivého dobra, kterážto žádost opět v lásce k sobě samému se zakládá. — Z této lásky k sobě samému vzrůstá ono tré větví zlé žádosti, t. žádost těla, žádost očí a pýcha života (*I. Jan 2, 16.*), nebo jinak: láska tělesných rozkoší, láska bohatství a láska cti zevnější. — Z lásky pak tělesných rozkoší povstává tré hlavních hříchů: smilství, obžerství a lenost; z lásky k bohatství pochází lakomství a z lásky cti zevnější se rodí pýcha; Ostatní dva, totiž hněv a závist, slouží vesměs zlé žádostivosti; neboť hněv povstává z toho, co někomu jest překážkou, že nemůže dosíci, čeho si žádá; závist pak, že někdo buď cti před námi obdržel, neb bohatstvím má něco, čeho si sami míti žádáme. — Záleží tedy každému, kdo se do blažené země ctnosti dostatí chce, na tom, aby hlavně proti těmto sokům. přístup k ní zamezuje.

bojoval. — Kdo chceš věrně Bohu se oddati, ten si nezvratný úmysl hluboce do srdce vštípiž, že nechceš učiniti ničeho, aniž se čeho dopustiti, co by bylo hříchem smrtelným, poněvadž tím se pozbývá láska a milost Spasitele našeho. — *Ludv. Gran. Vůdce hříšníků.*

#### Sedm úhlavních hříchův.

Slušie se člověku na svú nepravost rozmysliti, rozpomínajíc se, měla-lij' v něm kterou svú moc pýcha, závist, hněv, lenost, lakomstvo, lakota, smilstvo; neb ty věci činie neprava v žádosti, neprava v prospěšenství a neprava také často i skutkem, rozličného hříecha dokonáním.

A ktož se na ty rozmyslé nepravosti, móż sobě tiem tvrd učiniti ostnec svého svědomie, ež tiem nesnáze přemóž jej hřiech, nechtě se rád zšeřediti; a snáze trpí pokánie, ač jest i tvrdé, za ty hřiechy, kterýmij' vinen, aby se mohl očistiti. *Tomáš ze Štítného o věcech křestanských.*

#### Připodobnění hlavních hříchů.

Jestli hřích neduh jest duše, jmenujeme pýchu zánětem mozku, lakomství závratí, smilství morem, závist žloutenicí, obžerství vodnatelností a lenost shnilou zimnicí duše.

Lest činí člověka liškou, hněv lvem, ukrutnost hyenou, pýcha pávem, smilství opicí a vepřem, lakomství strakou neb krkavcem, závist molem neb kousavým psem, lenost volem a oslem.

#### Obrazy a podobenství.

V písmě sv. nacházíme více obrazů sedmera hříchů. Tak n. p. v *Sk. ap.* 13, 19 čteme, že „Hospodin zahladiv sedm národů (pohanských) v zemi Kanaan, rozdělil losem mezi lid israelský zemi jejich“. Israelité bojovali na rozkaz boží proti těm národům, ježto jim bránili vjíti do země zaslíbené. Tak i my bojujeme proti hlavním hříchům, ježto nám cestu zamezují do království nebeského, kam, když s pomocí boží zvítězíme, vejdem.

*Sv. Jan ev. viděl v Zjevení draka velikého, jenž měl hlav sedm,* — jehož archanděl Michael v boji přemohl. Tomu draku sedmihlavému podobají se hříchové hlavní, proti nímž jako archanděl Míchal statečně bojujeme a s pomocí boží zvítězíme.

*Had sedmihlavý.* Jistý mládenec, jenž putoval světem, šel jednoho dne vedle vysokého a hustého lesa. Sotva ušel kousek cesty, najednou přizene se na něho přehavná obluda, podobná

draku; měla hustou hřívu a na silném hrdle sedm ošklivých hadích hlav. Oči se jí svítily jako blesk; pozdvihla svých sedmero hlav, rozevřela sedmero hrozných tlam, že všecko se chvělo a třásl. Ale mládenec, jenž byl statný jonák, neulekl se té příšery, nýbrž statně se jí postavil. Ale neměl jiné zbraně, leč sekeru, již po způsobu tehdejšího času nosil na řemeni. Ihned se jí chopil, jako vítr přihnal se na zmiji a dal se s ní do boje. Z počátku byl šťasten; na jeden ráz uťal potvoře čtyry hlavy, na druhý dvě jiné a bezpochyby šťastně i sedmou hlavu byl by srazil a úplně zvítězil; však najednou mu vylítla sekera z ruky a neměl již času ji zase uchopiti. — Drak totiž utrženými ranami a statečným odporem mládencovým rozlícen, porazil jej k zemi a sem tam s ním smýkal. Poutník bránil se mu sice, jak jen mohl, ale nadarmo; úzkostlivě volal, prosil, aby mu někdo jen sekeru dal do ruky; ale nikdo neslyšel ho a slyšel-li, netroufal sobě přistoupiti blíže. Drak ho tedy za živa odnesl do svého brlohu, kde ho s mláďaty svými rozsápal a sežral.

Výklad toho podobenství jest snadný. Poutník jest každý z nás; obzvláště, dokud jsi mlád, číhá na tě, křestane, mnoho nebezpečenství. — Drak se svými hlavami jest ďábel se sedmerem hlavních hříchů, jimiž člověka přepadá co lítá zvěř, kdykoli jen udá se mu k tomu příležitost. — S tím drakem nám jest bojovati a ovšem nikoliv nestačí, aby uťal mu jenom šest hlav; nebo zůstavíš-li mu jen jedinou, jsi ztracen na věky. — Co ti prospěje, že nemáš toho neb onoho těžkého hříchu na svědomí? Miluješ-li toliko jeden hřích, budeš odsouzen. — Co ti spomůže, nejsi-li smilník, opilec, rouhač, když lakomství tě má celého? Jedinou hlavou přemůže tě drak, ďábel. — Chceš-li pak zvítěziti, bojovati a setrvati musíš až do konce. Chraň Bůh, aby vypadla ti sekera z ruky! Neopomíň ani jedné modlitby, ani jednoho přijetí svátosti, ani jednoho postu; nebo vrah pekelný číhá na sebe menší nedbalost se strany tvé, aby tě smrtelně poranil — a umřeš-li v stavu tom, aby s sebou tě odvedl do pekla, do samého brlohu království temnosti, kde druhové jeho trápiti tě budou na věky. Tam bys volal, křičel o pomoc, prosil o čas, kterýž jsi zanedbal, o prostředky a pomůcky, jimiž nyní pohrdáš; ale všecko bude nadarmo; žádný tě neuslyší, žádný se nad tebou nesmiluje. Nyní jest čas příjemný, nyní jsou dnové spasení; potom všecko zmeškáno, všecko ztraceno! *Slomšek.*

**Sv. Prokop.**

Pojďte, bratří, pojdte na Sázavu ;  
tam okážu, vykonat co v stavu  
člověk jest, když svatou vůli má.

Ejhle, Prokop ďábla jak prohání!  
Hledte bystřej', pravda to, ne zdání,  
s předpřaženým čertem žeť orá.

Co se dalo, to i vždy se děje,  
ďábel slouží, ač před pluhem kleje,  
v jeho brázdě dobré símě zrá.

Však jakým on dá se chytout lovem?  
kaž mu čistá duše svatým slovem ;  
hned pokorně šiji svou podá.

*M. K.*

*Neposlušný sirotek.* Jeden král perský, jenž neměl žádných dětí, našel na ulici malého, krásného hošíka, jenž jsa sirotek, žebrol. Král jej kázal vzíti na dvůr, maje úmysl přijmouti ho za vlastní dítě. Když byl chlapeček co královský syn odin, zdál se všem přerozkošný i stal se radostí celého královského dvora. Král zemřel. V závětu jeho bylo nařízeno, aby chlapec až do svého patnáctého roku co nejpečlivěji byl vychován ; pakli by práce na jeho vychování vynaložená nebyla marná, pakli by se ukázal býti ctnostným a trůnu hodným, přijímá ho za své dítě a odkazuje mu celé království ; kdyby ale vychování jeho se nezdařilo, kdyby se neřestem oddal, má svlečen, vyhnán a do krušných dolů odsouzen býti. — Poslední vůle se vykonala. Dítě dání byli vychovatelé, učitelé, dozorcí ; ničeho nebylo opomenuto, co mohlo přispívati k jeho poučení, vzdělání a zdokonalení. Za svého dětství jevil vždy jen náklonnost k zlému a nechuť ke všemu, co mu mohlo prospěšno býti. Vzdoroval svým učitelům, šlapal po knihách aneb je házel oknem ven ; rozlámal vše, co mu bylo k poučení do rukou dáno. Když byl povyrosl, ukázána mu závěť králova ; každého dne představovali mu, jak žezlo a korunu má ustanovenou, tak i hanbu a trest. Avšak veškerá napomínání nic se ho netkla. Když byl větší, zabýval se pouze stavěním domečků z karet a zámků z hlíny. Když mu učitelové dětinské budovy jeho rozházeli, plakal, zlobil se, hrozil a místo, aby se učil tomu, co mu uloženo bylo, vrátil se opět, jak mile samotn byl, k téměř hračkám a nechtěl se ničemu učit. Při tom naučil se, ani se nevědělo jak, surovým a neslušným řečem. Nadarmo mu to bylo zakazováno, nepolepšil se. Čím starším se stával, tím více nových vad ukazoval a upadal do největších neřestí. Hněv, zlost, ukrut-

nost, lakomství, nestrídmost v jídle a pití nebyly jediné, jichž na něm pozorováno. Řeči jeho byly takové, jako jeho náklonnosti; nechválil leč špatné skutky, nemiloval leč prostopášnost a hejření. — V tak zlých vlastnostech dožil se konečně patnáctého roku věku svého. Rada se shromáždila; on se dostavil; byla mu čtená poslední vůle králova a souhlasně uznán byl za nehodna panování i odsouzen a svlečen, aby svůj život trávil v rudných dolech. Slyše rozsudek nad sebou pronešený, zdál se býti pohnutým a zkroušeným: zbledl, třásl se, vzdychal, prosil o milost. Rozsudek však byl vykonán.

Osud tohoto dítěte jde mi k srdci. Byl to zajisté velmi nešťastný den pro něho. Jaký to pád! jak nenahraditelná to ztráta! Avšak i jeho chování je velmi hnusné, velmi šeredné, zcela nesnesitelné. Nešťastník! což nevěděl, čeho se má nadíti aneb obávat? — Ach, ty to nevíš, křesťane? Nejsi ty to dítko, jež za vlastní přijato jest, by věčně panovalo, pak-li se hodným býti prokážeš trůnu, jenž ti připověděn jest? — Neníť i tobě pohroženo trestem věčným, budeš-li žíti v odporu s tvým vznešeným povoláním? Tak jako ono dítko, byls' i ty vybaven z náručí bídy a nouze i křtem svatým omyt jsi od hříchu prvotního a odín rouchem nevinnosti! Jak krásným byl jsi tehdy v očích celého dvora nebeského! A však brzo jsi roucho toto poškrvnil, brzo jsi veškerou krásu svou ztratil! — Porovnej život svůj s životem onoho dítko a shledáš, že jest právě tak daremný, ano ještě horší, než jeho život. Dobře víš, co tebe čeká; a přece, když Bůh tě napomíná, když ti odebere předměty, na které srdce své věšíš, předce do sebe nejdeš, nýbrž naopak v příchyllosti své k věcem pozemským se zatvrzuješ. A předce se pořád více přibližuje den, kdy rozhodnuto bude, jsi-li hoden nebe, nebo pekla, onen den, kdy nic nepomohou ni slzy ni želení. *Z podobenství sv. Bonaventury.*

## I. Pýcha.

1. Co jest pýcha, na čem se zakládá a jak se jeví?

a) Povinni jsme starati se o svou čest, ovšem způsobem náležitým, křesťana důstojným (díl III. 8. přikázání boží); však péče tato snadno se zvrhá, odchyluje se od pravdy, spravedlnosti a lásky, že pak není náležitě zřízena. — Takováto nezřízená touha, přílišné bažení po cti a slávě sluje pýcha.

b) *Pýcha zakládá se* na mylném, přílišném o sobě mínění a na přeceňování vnitřních a vnějších darův a statkův, jako jsou



schopnosti a přednosti duše, učenost a mravné chování, síla a krása těla, bohatství, důstojnosti atd.

c) *Člověk pyšný* α) dary a přednosti duševní a dobré, což od Boha má, ne Bohu, ale sobě přičítá, jakoby sám si vše dobyl neb alespoň na Bohu si zasloužil.

β) Připisuje si přednosti: učenost, moudrost a jiné ctnosti, kterých do sebe nemá.

γ) Pyšný sám o sobě mnoho myslí, v sobě si libuje, příliš sám sebe váží; chyby své zastírá a nad jiné lepším se pokládá.

δ) Na marných věcech, na kráse, bohatství a důstojnostech příliš sobě zakládá.

ε) Pro domnělé neb i skutečné přednosti nad jiné se vypíná, nadýmá a jimi pohrdá. \*)

ζ) Sám své dobré vlastnosti a skutky bez potřeby hlásá.

η) Cti a slávy nemírně vyhledává; ano horší se, když se mu cti a chvály nedostává.

*Jest tedy pýcha* mylné a přílišné o sobě mínění, přeceňování svých předností a zásluh, vypínání a vynášení sebe nad jiné, přílišné shánění se po cti a slávě, a pohrdání jinými lidmi; slovem nezřízená žádost cti a slávy.

2. Spůsobové a druhové pýchy jsou mnozí:

a) *Samolibost* jest, když kdo ve všem, cokoli myslí, mluví a činí, má nemírné zalíbení.

b) *Vysoké domnění* neb *vysokomyslnost*, když kdo o sobě mnoho domýšlí a pro své domnělé přednosti žádá od jiných veliké pocty.

c) *Ctižádost*, slávychtivost jest přílišná, nezřízená snaha vždy po větší cti a slávě.

d) *Hrdost*, když kdo sám sebe příliš a jiných málo si váží; nad jiné se vynáší, jimi zhrdá neb pohrdá.

e) *Pýcha duchovní* bývá obyčejně spojena s pobožnůstkářstvím, jež oblibuje si v malicherných náboženských cvičeních a colicoměrnost neb pokrytství pod rouškou náboženskou ukrývá sobecké záměry, — nad jiné zevně, méně pobožné křesťany se vynáší a jimi pohrdá.

f) *Chlouba (honosnost)*, když kdo o svých dobrých vlastnostech a zásluhách rád mluví a se jimi vychloubá.

---

\*) Pýcha původně tolik co puch, pych, nadutost.

g) *Marnivost* čest a slávu v marných pomíjejících věcech jako v kráse, v skvostném šatu a v bohatství . . . vyhledává.

h) Dychtění po věcech marných, nahodilých, na př. bažení po titulech a důstojnosti slove *jesutnost* neb *ješitnost*.

i) *Nádhernost* jest chtivost stkvíti se nad jiné.

k) *Pánovitost* jest počínání si na způsob vznešených pánův, nádherně a pyšně, — hráti si na pána.

l) *Vládochtivost* jest žádost panovati nad jinými.

m) *Zpupnost* chce nad všecky ostatní lidi vynikati, s jinými dle libosti nakládá, žerty si tropí a činí všeliké příkoří. \*)

3. Pýcha jest hřích; nebo člověk pyšný dobrovolně přestupuje přikázání boží.

a) *Pyšný jedná proti Bohu*; neboť neuznává svou od něho závislost, protiví se jeho vůli a všecka dobrodiní splácí nevděkem.

b) *Jedná proti bližnímu*, neuznáváje přednosti a zásluhy jiných, jich snižuje, jim ubližuje.

c) *Jedná proti sobě*; nebo nepřijde nikdy ku pokání sebe a proto nemůže se polepšiti a zdokonaliti; také činí se neschopna k dosažení milosti, která jest člověku nevyhnutelně potřebná k spasení.

4. Pýcha jest hřích hlavní z něhož mnozí jiní hříchové vyplívají, pocházejí. Pýcha jest počátek a zdroj všelikých hříchů. Z pýchy pocházejí: a) Samolibost a marnost v smýšlení, v řečech, v oděvu a v celém jednání; b) chlouba a honosnost; c) ctižádost, dychtění po slávě; d) hrdost či pohrdání bližním; e) neposlušnost a vzdorovitost; f) závist, pomluva a utrhaní; g) hádky, různice a sváry; h) hněv, msta, tvrdost a ukrutnost; i) nevděčnost k Bohu i k lidem; k) netečnost a vlašnost u víře, pohrdání Bohem a náboženstvím, nevěra a kacířství; l) pýcha duchovní, licoměrnost, pokrytství a náboženská nesnášenlivost.

5. Pýcha jest také velmi hloupá, nebezpečná a škodlivá nepravost.

a) Pyšný, příliš a úzkostlivě baže po cti, sám sebe nepokojí a trápí.

b) Nedochozí po čem touží; nebo chtě býti ctěn a vážen, uvádí se v posměch, v nenávisť a opovržení.

---

\*) „Odtud vzal původ název: statek zpupný naproti statku manskému a svěřenství, od nichž líší se svobodou, že s ním držitel dle libosti nakládati může, kdežto manství obmezuje se právem manského práva, svěřenství pak právem dědiců.“ *Sl. n.*

c) Hledaje cti a slávy ve věcech marných, nedbá těch, jež opravdovou mají cenu.

d) Upadaje v mnohé a těžké hříchy, ztrácí posvěcující milosti, hněv a nenávist boží na se uvaluje.

e) Zbavuje se záslužnosti dobrých skutků, činí se nehodna svého povolání pro nebe.

f) Mnohé časné a věčné tresty na sebe chystá.

g) Zbavuje se nebe a u věčnou zkázu se uvrhuje.

6. Výmluvy pyšných jsou marné a ničemné.

a) Člověk, říkájí pyšní, se nesmí zahazovat. Odp. Však nesmí také zpýchat. Nebuď podlým, ani pyšným, ale pokorným.

b) Kdo sám sebe nectí, není cti hoden. Odp. Však čest si dobývej počestností a mravným chováním.

c) Kdo se koří a plazí, jako červ bývá pošlapán. Odp. Křesťan se nekoří, ale ctně se chovaje, zasluhuje pocty.

d) Jiní mnohem sprostší a horší více se vynášejí. Odp. Však pýcha jiných tě neomlouvá, aniž tě ospravedlní.

e) Však jsem předce lepší a ctihodnější než mnohý jiný. Odp. Nikdo není ctihoden, leč kdo v ctnosti hledá cti, ne mnoho o sobě smýšlí, skromně mluví a jedná pokorně.

7. Prostředky proti pýše.

Abychom pýchy se uchránili nebo zbavili:

a) Uvažujme vznešenost a velebnost boží, jeho lásku a dobročinnost.

b) Mějme na paměti svou vlastní křehkost a ničemnost.

c) Považme, jak ohavná a záhubná jest pýcha i jak krásná a milá je ctnost pokory.

d) Patřme na Krista, Marii, jeho nejbl. matku, a jiné svaté, jichžto v pokoře následujeme.

e) Učme se právě cenit čest a slávu tohoto světa a všech pozemských věcí marnost a pomíjejicnost.

f) Zpytujme často svědomí své a cvičme se v skutcích, ježto pýše odporují.

g) Prosme Boha, aby nám ku pomoci přispěl v pokušeních a dal nám milost pokory.

**Napomenutí.** Chraňme se všemožně pýchy a buďme pokorní.

**Slova písma sv. o pýše.**

Počátek všeho hříchu jest pýcha; kdož by se jí přidržel, bude naplněn zlořečenstvím a podvrátí jej do konce. *Sir.* 10, 15.

— Kdož obcuje s pyšným, obleče se v pýchu. *Sir.* 13, 1. — V nenávisti jest před Bohem i před lidmi pýcha. *Sir.* 10, 7. 25, 4. — Hrdost a pýchu a cestu nepravou a ústa dvojího jazyka v ohyzdnosti mám. *Přísl.* 8, 13. — V ústech blázna metla pýchy. *Přísl.* 14, 3. — Pýše nikdy nedopouštěj, aby panovala v tvé mysli aneb v tvém slovu; nebo v ní počátek vzalo všecko zahynutí. *Tob.* 4, 14. — Pyšný a hrdý slove neumělý, kterýž v hněvu činí pýchu. *Přísl.* 21, 24. — Mezi pyšnými ustaviční jsou svárové. *Přísl.* 13, 10. — Kdež bude pýcha, tu bude i pohanění. *Přísl.* 11, 2. — Za pyšným jde ponížení, ale pokorného duchem přijme sláva. *Přísl.* 29, 23. — Bůh se pyšným protiví. *Jak.* 4, 6. — Hospodin odplatí hojně těm, kteří pýchu provádějí. *Žlm.* 30, 24. — Vy, když učiníte všecko, co vám přikázáno jest, rcete: Služebníci neužiteční jsme; což jsme byli povinni učiniti, učinili jsme. *Luk.* 17, 10. — Učinil moc ramenem svým: rozptýlil pyšné v mysli srdce jejich. Ssadil mocné s stolice a povýšil ponížených. *Luk.* 1, 51, 52. — Každý, kdo se povyšuje, bude ponížen. *Luk.* 14, 11; 18, 14. — Co máš, čeho bys nebyl vzal? Pak-li jsi vzal, proč se chlubíš, jako bys byl nevzal? I. *Kor.* 4, 7. — Nesmýšlej vysoce, ale boj se. *Řím.* 11, 20. — Nebývejme marné chvály žádostivi. *Gal.* 5, 26. — Kdo se chlubí, v Pánu se chlub; nebo ne kdo sám se chválí zkušený jest, ale koho Bůh chválí. II. *Kor.* 10, 17, 18. — Budou lidé sami sebe milující, hrdí, pyšní. A těch se varuj. II. *Tim.* 3, 2. — Jak mnoho se chlubil a v rozkošech byl, tak mnoho mu dejte muk. *Zjev.* 18, 7.

#### Výroky sv. Otcův a jiných učenců o pýše.

Pýcha jest nezřízená žádost vlastní slávy a vznešenosti. *Sv. Aug.* — Jest zajisté hrdost srdce, pýcha úst, pýcha v skutcích, pýcha v obleku. *Sv. Bernard.* — Pýcha vyvrátila věži babylonskou, pomátla řeč, přemohla Goliáše, oběsila Amana, zavraždila Nikanosa i Antiocha; utopila Faraona a usmrtila Sanheriba. Nebo stolce hrdých vůdců rozkotal Pán. *Inoc. III.* — Pýcha jest horší nežli všeliká nešlechtnost. *Sv. Isidor.* — Kak jest to veliká křivda tiém se mnieti neb činiti, jímž kto nenie, pro svú hrdost neznati sebe; velikaj' křivda, vezmúc od Boha jeho dary; nebýti jich vděčnu a dráže vážiti se než bližnieho, aneb své dary, ještoj' vzal od Boha vážiti dráže, než ony, ještoj' jimi daroval jiné. *Tom. ze Štítného.* — Není zla, jež by pýše vyrovnalo se. Z člověka ona činí ďábla, tupiče, rouhače hynoucího; po bojích a vraždách

spůsobuje touhu. Pyšný žije neustále v trápení, vždy se mrzí, vždy jest zasmušilým. Není, co by jeho chtivost upokojiti mohlo. *Sv. Jan Zl.* — Lichá chlouba jest ona hlíza škodná a marnost, kteráž odtrhuje od slávy pravé, zbavuje milosti nebeské. *Bl. Tom. Kemp.* — Všelický hřích beře počátek z pýchy. Z pýchy se rodí opovrhování chudých, žádost peněz, láska k panování, touha po marné slávě. Hrdý ani od vyšších, tím méně snese ponížení od nižších. Kdo pak nesnese ponížení býti, ovšem nesnese ani co zlého trpěti. *Sv. Jan Zl.* — Pýcha jako jest počátek všech provinění, jest i zkázou všelikých ctností. *Sv. Isidor.* — Pýcha činí z andělů ďáblы. Ona jest počátek i konec i příčina hříchů všech; nebo nejen že jest pýcha hřích; ale bez pýchy nebyl, není a nebude žádný hřích možný. *Sv. August.* — Varujte se, bratří moji, pýchy, kteráž prvního z andělů proměnila v ďábla. *Sv. Bern.* — Budiž tobě k výstraze a k zachování pokornosti pád hrdých, kteříž o sobě mnoho a zpozdíle smýšlejí. *Bl. Tom. Kemp.* — Proč se pýchá člověk, ježto není než země a popel? (*Sir.* 10, 9.) Takto volá Pán ke každému, kdo se pro marnou čest a bohatství nadýmá. Rci bídniče, proč jsi tak hrdým? Byť si bohatství a důstojenství měl, považ, že prach jsi a v prach se navrátíš. (*Gen.* 3, 19.) *Sv. Lig.* — Nechlub se bohatstvím aniž přátely svými, nýbrž v Bohu slávy hledej, kterýž všecko dává a především sebe sama chce dáti. Nevypínej se pro statnost a krásu těla, ježto malou nemocí porušeno, zohaveno bývá. *Bl. Tom. Kemp.* — Vše dobré co do sebe máme vlastní chvalou cenu tratí. K čemu také sebe chváliti? Chovejme se jen dobře a konejme svou povinnost; však se to jiní bez našeho povídání dozvědí. *Salzmann.*

**Připodobnění.** Kořen všeho zlého jest pýcha; její pak první plémě totiž sedm hlavních hříchů vyrůstají ze živého kořene toho. — Pýcha královna nepravostí, když srdce podmaněné zaujme, v brzku je sedmi hlavním hříchům co nějakým budoucím vůdcům vydá k poplenu. *Sv. Řehoř.* — Pýcha se podobá spukřelému stromu, jehož větve se všech stran snadno se lámou; vystoupí-li kdo na strom ten, v brzku spadne. *Sv. Efrem.* — Pyšný rovná se strážnímu, jenž se své výše všecy lidi za trpaslíky pokládá. — Nemůžeť se modliti k Bohu: „Z hlubokosti volám k tobě,“ ježto povždy na výsostech bytuje. *N.*

Čtyři jsou, jež táhnou vůz vyvýšenosti: žádost panování, toužení po chvále, pohrdání a neposlušnost. Kola toho vozu jsou: chlouba, nádhernost, mnohomluvnost a lehkost; vozka pak toho

vozu jest: pýcha. Na tom voze vezou se milovníci světa. Koně téhož vozu jsou ale splašeni, kola se spěšně točí, vozka podrchaný a kdo na voze jede, jest malomocný. *S. Ambrož.* — Kdo bez pokory ctnosti chce shromažďovati, shromáždí písek, jež vítr rozhází a staví dům na písku, jež první nával větru zvrátí. *S. August.* — Jako vítr zhasíná světlo, rosu vysušuje a prach rozmetá: tak pýcha hasí světlo moudrosti, suší rosu milosti a prach marnosti rozdmychuje. Jako žluč kazí dobré šťávy, tak hubí pýcha všeliké ctnosti. Slepý snadno se lapiti dá a pýchou zaslepený snadno v osidla leze. *N.* — Lidé pyšní a marní podobají se klasům: čím výše se zvedají, tím prázdnější jsou. — Co rez kovu, to pýcha je ctnosti. Dým, čím výše vstoupá, tím více s očí mizí: tak pýcha povznáší člověka a činí jej marným a ničemným. — Pyšní jsou tak nenasytní jako lakomí. — Malé dítky se novým šatem honosí; však jsou i velké děti tak směšné. — Kdo stavě se velkým po prstech chodí, snadno může padnouti: tak i pyšný, jenž v duchovním smyslu po prstech se vznáší. — Co kouř je životu těla, to pýcha je životu duše. — Hlíza či morová rána celé tělo uchvátí a pýcha všecku duši nakazí. *Lohner.* — Vездеjší sláva mění se jako měsíc: nyní má nov, tu ouplněk a již poslední čtvrt. *N.* — Jako žluč kazí dobré šťávy, tak hubí pýcha všeliké ctnosti. *N.* — Pýcha jest matka všech hříchů, zvláště pak z ní se rodí: neposlušnost, chlouba, pokrytství, všetečnost, svárlihost a neustupnost. S pyšným se to má jako při váze. Když jedna vážeň se zdvihá druhá klesá. Kdo se povyšuje, bude ponížen zde i na věčnosti. *S. Bernard.* — Slepého snadno lapiti může, tak pýchou zaslepený snadno v osidla leze. *N.* — Troup povyšovaný podobá se člověku stojícímu na hoře, s níž všichni lidé dole zdají se mu nepatrnými; však i on podobně všem. *N.* — Lidé marní, pyšní podobají se pávům, ježto mají peří — vzezření — krásné, ale zvuky — skutky — škaredé. *P.* — Pyšný věži se podobá, ježto k nebi se vznáší, za to v bouři nejvíce trpívá (poražen bývá). *S. Isidor.* — Pýcha, kterou jsme nazvali kořenem nešlechtnosti, udušením jediné ctnosti nejsouc nikoli spokojena, proti všem ducha oudům se pozdvihuje a všecko tělo co hlavní a morová rána kazí. *Sv. Řehoř.* — Kdož se povyšuje, ponížen bývá, kdož se nadýmá, snadno klesává. Kdož na hůru a na výsost leze, dolů upadá. Kdož se spíná, snadněji pádu poddan bývá a co se nadýmá, to se také rozpukává. *Sv. Isidor.* — Prospěšno jest spíše ukrývati nežli vynášeti, máme-li co dobrého, jelikož žebráci o almužnu prosící neokazují skvostných rouch, ný-

brž oudy polonahé neb rány, aby duch vidoucího tím rychleji k milosrdenství pohnut byl. Toho pravidla šetřil mnohem lépe onen publikán než fariseus a proto sestoupil onen ospravedlněn před tímto. *S. Bernard.* — Boj se šípu; lehounce letí a hluboko pronikne; ale věř, že i raní a brzo usmrtí. Šíp ten jest marná sláva. *Sv. Bern.* — Jak mile znamenáš, že srdce tvé by se rádo vyvýšovalo neb nadýmalo, použij hned proti tomu vhodného léku, pamatuje na hříchy své a tak dle příkladu lékařů jed jedem zaženeš; a jako páv an na šeredné nohy se podívá, tak též se pyšníci přestaneš. *Ludv. Gran.* — Žádáš-li dospěti k pokoře, krácej cestou poníženosti. Tak jisté jest, že poníženost k pokoře vede, jako trpělivost k míru, čtení k učenosti. *Lud. Gran.* — Skvostná čabraka koně nešlechtí, zlatá ořízka knize nedodává ceny; tak i šat sebe nádhernější člověku nepřidává důstojnosti. *N.* — Kdo se má za velikého pro bohatství neb pro důstojnost, podstavec za sochu vydává. *N.* — Nadymač podobá se mouše, která sedíc na nápravě kola praví: Aj, jakž já prachu nadělám! *N.* — Pozveš-li k snídání pýchu, k obědu se ti chudoba dostaví bez pozvání a hanba veřejná s tebou večeřeti bude. *N.* — Nic se šťastný člověče štěstím svým nechlub; nejsi od neštěstí vyňat, ale dáno přiročí. Udělá-liš rok nynější štěstí pod tebou i nad tebou, veliké neštěstí tebe čeká a dlouho šťastnému delší neštěstí přijde. *Seneka.*

### Průpovědi o pýše.

První pramen, z něhož množství hříchů  
v světě prýští, známe zpupnou pýchu.

Velmi snadno člověk zpýchá,  
když ho dobré bydlo píchá.

Hloupost bývá příčina,  
že se mnohý vypíná.

Jen ten nižším povrhne,  
koho pýcha nafukuje.

Chudoba cti netratí,  
pýcha lidi zatratí.

Chceš pro krásu těla pyšným býti?  
Věz, že musí tělo v hrobě shnítí.

Což je zboží, rozkoš, sláva,  
vadne všecko jako tráva!

Myslíš, že jsi víc než jiný,  
moudrý, čistý, bez vší viny?

Proto lid tě slovy tepe,  
Sebe sám že neznáš lépe.

Hloupý hned se pýchou duje,  
když jen chvílku opanuje.

Pýška nikdo nemá rád,  
byť i celým světem vlád'.

Kdo svým zásluhám sám chválu činí,  
jsou-li čisty, zbůhdarma je špiní.

Čest svou vlastní hubí  
kdokoliv se chlubi.  
Sám se spálí,  
kdo se chválí.

Sám se potupuje,  
marnost vyzrazuje,  
hany zasluhuje,  
kdo se vychvaluje.

Pýcha s pádem vždy se stíhá,  
hanba všudy na ni číhá.  
Čím kdo výše stojí,  
tím víc ať se bojí.

Pýcha vodí do neřesti,  
s nimi padá do neštěstí.  
Každá pýcha,  
peklem dýchá.

Jen kráčeť s výše; zem se nepoboří  
a nebe před tebou se nepokoří.  
Kde hlava tvá a vrchu témě?  
Bůh pyšné oškliví si plémě.

*Rückert.*

**Přísloví.** Pyšný jako páv má krásu andělskou, chod zlodějský, hlas ďábelský. — Z hrdosti čertu radosti. — Pýcha předchází pád. — Pýcha před pádem, utíkej před hadem. — Kdo vysoko léta, nízko sedá. — Bůh pyšným sráží rohy, — pyšné pokořuje.

*Hrdost — jak si počíná* (z Theofrastových povahopisů od Vlčka). Hrdost jest potupování všech jiných mimo sebe. Žádá-li někdo po jídle s hrdým člověkem na spěch promluvití, zkáže mu, že dřív ne, až na procházce. Učinil-li komu jaký vděk, je v stavu na cestě mu to připomínati. Po ulici jde s hlavou sklopenou, aby na žádného z potkávajících nemusel promluvití. — Žádnému vstříc nevyjde, slova prvního nepodá. Prodavači a řemeslníku (s účtem přicházejícímu) je v stavu rozkázati, aby přišli na zejtrí. Uračí-li se mu vyčastiti svých známých, nesníží se, aby s ním jedl, ale někomu ze svých podřízených poručí, aby o ně měl péči. Navštíví-li koho, pošle před sebou sluhu, ježto by opověděl příchod pána. Když jí, nebo je-li v koupeli, nepustí do domu žádného. Má-li se s kým spraviti, sluhovi rozkáže, aby počet ten shrnul, a když tak učiní, aby vtáhl do listin. Posílá-li komu psaní, nikdy nepostaví: „Učinil bys mi vděk,“ nýbrž: „Tak chci míti. Posílám pro to schválního příjemce. Ať se tak a ne jinak stane a to co nejspíše.“

*Poznámka.* Mezi chlubným a hrdým tento jest rozdíl: Hrdý hledá potěšení z domnění o svých dobrých vlastnostech, pro které myslí, že můž jiné potupovati; chlubný o to stojí, aby jiní darům, kterých do sebe nemá, se divili a jej blahoslavili. Hrdý zamítá chválu jiného, protože všemi zhrzí; chlubnému na světské chvále všecko záleží. Hrdý pevně myslí, že je všemi výtečnostmi ozdo-



ben a nad jiné povýšen; chlubeč svých nedostatků jest povědom sobě, a protož čeho nemá, hubou si musí dobývati. Povědomí vlastních dokonalostí plodí při zřízeném a mírném sebemilenství tiché potěšení a spokojenost. Přistoupí-li k tomu samoláska sobecká, budeť již pýcha. Hrdost jest pýcha spojená s potupou jiných. Pyšný člověk chválu sobě vzdávanou jakoby musitelnou lhostejně přijímá, zbožňuje sebe samého, jiných zásluhy neseznává, necení, a protož je jiným obtížný a odporný, nejsou však proto ještě nenávisti hodeni. Hrdý člověk jedním okem sebe obdivuje, druhým potupně na jiné vzhledá; tím všechny úvazky vzájemné lásky i společnosti násilně roztrhuje. Nebo kdož se dá rád potupovati? Větší počet lidí ho nenáviděti, jeho se varovati bude. — Směšný jest hrdoch z toho ohledu, jelikož s lidmi předce živ býti musí; avšak je od sebe vzpourou svou odráží. Ve štěstí bude opuštěn, v neštěstí jako zločinec na pranýř postaven.

#### Domluva pyšným.

Křesťane, ty o sobě mnoho myslíš, po cti bažíš, nad jiné se vynášíš, jimi pohrdáš; jsi vysokomyslný, pyšný.

1. Pomni, jak ohavná jest nepravost, pýcha! *a)* Vše co dobrého máš, od Boha máš. (*I. Kor. 4, 7.*) Tvoje jsou jen vady a nedostatky a pakli co Bůh z pouhé milosti ti udělil, jen sobě přičítáš, jsi k Bohu nevděčným; jsi mrzkým; neboť užíváš darů božích jemu na urážku. — *b)* Pýcha jest počátek vši nepravosti. Není hříchu bez pýchy. Kdokoli hřeší, povrhne zákonem božím, jest tedy pyšný. — Pýcha jest původ všech hříchův a konec všech ctností. — *c)* Proto se Bůh pyšným protiví a přísně je tresce, jako svrhl s nebe anděly. A ježto pýcha z anděla ďábla učinila, co teprv učiní z člověka?

2. Ty jsa pyšný, jednáš k svým bližním nespravedlivě, nelaskavě. — Považ, že každý člověk je tvůj bližní, má túže důstojnost; že ty vedle dobrých vlastností máš i mnohé vady a nedostatky a mnohý, jímž pohrdáš, má snad před Bohem větší cenu nežli ty, jako publikán v sv. evangeliu.

3. Však pýchou sám sobě nejvíce škodíš, ješto se připravuješ o to, čeho nejvíce vyhledáváš, t. o čest a přízeň u Boha i u lidí. — Jako Bohu, tak tvá pýcha se i lidem protiví. „Kdež bude pýcha, tu bude i pohanění.“ *Přísl. 11, 2.* Kdo jiným pohrdá, sám pohozen bývá.

Jak sobě i jiným mnoho nesnází a mrzutostí působíš, proto

že jsi ctižádostiv, rád se chlubíš, odporuješ, a jinými povrhuješ? Což kdyby tak všickni lidé chtěli jednati jako ty, což by tu bylo svárův a hádek! — Zdaž se ti nehnusí u jiných chyba, již sám na sobě nepoznáváš? Zkus toho jen opravdově: Ne mnoho o sobě smýšlej a nad jiné se nevynášej, tak ujdeš mnohým svárům a mrzutostem. Nebudeš-li se chlubit a přednosti vyhledávati, budeš pak více ctěn a milován od Boha i od lidí. —

4. Jak jsi bláhový, pošetilý, pakli sobě na statcích a důstojnostech, na své kráse a spanilosti a na jiných přednostech těla neb duše zakládáš! — Bůh Pán všeho světa, může ti každé okamžení tvé statky odejmouti. Mnozí, kteří již velikými statky oplývali, v několika hodinách stali se žebráky. Marnost nad marností, všecko jest marnost! *Kaz.* 1, 2. Jako sníh v létě a dešť ve žni, tak jest všeliká čest a sláva. (*Přísl.* 26, 1). A co se do hrobu dostane ze všeho bohatství? Několik prkének a trochu hoblin: to bude tvá sláva! — A tvář tvou spanilou, pakli ji nemoc nezpotvoří, brzo ohlodají červi, takže v krátké době zůstane lebka. „Oklamavatelná jest milost a marná jest krása.“ (*Přísl.* 31, 30.) — Nebo snad zpýcháš na své dobré vlastnosti na svou ctnost a počestnost? Pak bych tě musel politovati, neboť ozdoba a koruna všech ctností jest pokora a kdo ctností se chlubí, tomu se jí právě nedostává. „Kdyby jsi byl dosahl nejvyššího stupně dokonalosti, dí *sv. Jan Zlat.*, zpycháš-li proto, veta je po tvé ctnosti.“

5. Dokud jsi pyšným, nehodným jsi jmena „křesťan“. Pán a mistr tvůj Kristus Ježíš v pokoře příkladem ti předchází. On sám sebe ponížil, spůsob služebníka přijav, On přišel, aby sloužil, ne aby mu slouženo bylo a ten jest nejmilejším jeho učedníkem, kdo nejvíce se poníží. Kdo ho nechce v pokoře následovati, neprávě se zove křesťanem.

Nuže křesťane, slož pýchu svou a buď pokorný. K tomu cíli ti udám několik prostředků: a) Pamatuj, že všecko dobré máš od Boha a nepřehlížej svých nedokonalostí a hříchův. — b) Čiň dobře beze vsí okazalosti a o tom, co jsi vykonal dobrého, mluv zřídka a ne mnoho. — c) Chraň se lidí, kteří ti pochlebují, lichoti, že se nadějí zisku. Jsi-li chválen, modli se v duchu „Sláva Bohu . . . Pane, ne mně, ale jmenu svému dej slávu.“ — d) Kdyby tě jiný pýchou urážel, v duchu si pomysli: Tak jsem i já činíval; však chci se míti na pozoru, abych opět neklesl. Dej mi Bože, křivdu tuto snášeti trpělivě co trest zasloužený za mou vysokomyslnost a pýchu. — e) V společnosti se do předu nestav, po-

važuj se za nejmenšího a neopomínej dobře činiti těm, kterým jsi kdy svou pýchou ukřivdil. — *f)* Zvláštní péče tvá budiž, abys dobré vlastnosti jiných vyhledával a na jevo vynášel a komu jsi ublížil, hleď napravit, aby si žádný na tebe nestýskal. — Skoumej často srdce své a shledáš-li, že se v něm pýcha ozývala, lituj hned svého provinění, pros Boha za odpuštění, a obnov dobré předsevzetí.

**Jak se varovati máme hříchu pýchy? Od Ludv. z Granady.**

Proti této zhoubné šelmě bojuj touto zbraní. *a)* Nejprvé považ, jak hrozně pro pýchu andělé trestání jsou, když je Bůh v jednom okamžení vesměs s nebe do pekla svrhl. — Když pýcha přemohla anděle, jak nepřemůže i tebe, nebudeš-li jí statně odporovati pokorou? *b)* Dále pozoruj neocenitelný příklad pokory Syna božího, jenž se pro nás ráčil vtěliti, vezma na se podobu sluhy. — Uč se od něho člověče, býti tichým a pokorným. *c)* Potom pohlédni sám na sebe a nalezněš důvod ne jeden, jenž tě k pokoře povzbuzuje. Pomni, čím jsi byl, než jsi se zrodil? co jsi po narození svém? čím budeš po smrti? Než jsi se narodil, nebyl jsi ničím; nyní nejsi ničím jiným než jako hrouda země, sněhem pěkně pokrytá a za krátký čas budeš pokrmem červů. Nač se pyšníš, věda, že narození tvé se stalo s hříchem? (Žlm. 50), že život tvůj není leč bída, konec pak bude hnis a prach? Nadýmá tě lesk bohatství? jen posečkej, za chvílku přijde smrt, anaž královské žezlo s lopatou urovná. Krásně dí sv. *Jan Zl.*: Pohleď v hroby mrtvých a hledej v nich známky nádhery, v níž živi byli; hledej tam bohatství a zboží, jímž vládli; hledej světské rozkoše, jichž za živa požívali. Rci, kde jsou? — Pošlo všecko! Otevři hrob kterýkoli a nenalezneš leč hnisu, prachu, bláta, červů. Tenť jest konec těla všelikého. *d)* Považ i nebezpečnost, jež s sebou přináší marná sláva, ta dcera pýchy. — Když tě zde někdo chválí a velebí, zkoumej ihned, zdali to, v čem tě chválí, pravda jest; neboť nemáš-li toho opravdově do sebe, věz, že nadarmo té chvály požíváš. Nalezá-li se však skutečně do tebe toho, v čem chvály dosahuješ, tu poniž se před Bohem a rci se sv. Pavlem: „Milostí boží jsem, čím jsem.“ — Kdybys se chlubil, bylo by tak, jako bys' slávy Pánu tvému náležející ukrádal. *e)* Pozoruj též, jaká jest pošetilost, moc a slávu svou posuzovati dle soudu lidu, na jehož zdání záleží váhu všeliké věci hned na tu hned na onu stranu nakloniti. Neboť jsou lidé povahy tak nestálé

jako vítr každým okamžením se měnící, brzo chválí, brzo haní. — Nikdy se neposuzuj dle jazyků lidských, ale dle srdce svého, jak tím stojíš před Bohem. Sobě věř, neb ty sebe znáti můžeš a máš, nikoliv pak lidé, aniž tě zdaleka patří a dle doslechu posuzují. f) Považ, kdož po vládě nad jinými bažíš, jak málo sám nad sebou vládnouti umíš? jak vydáš počet s jiných, anť dosti těžko sám o sobě počet klásti budeš? Jak nerozumně hodláš k hříchům svým i hříchy svých podřízených přiložiti. (*Moudr.* 6, 6.) — g) Dále rozjímej pyšný člověče, že pro svou pýchu nikomu se nelíbíš. Nelíbíš se Bohu, neboť jsi mu protiven. (*Jak.* 4, 6.) Nelíbíš se pokorným, proto že těm všeliká pýcha ohavná jest. Nelíbíš se tím méně jiným pyšným, protože žádný pyšný nemůže sebe vyššího snést. Ba ani sám sebou nemůžeš býti spokojen; ani na tomto světě, poněvadž vždy výše a výše postouniti hledíš, ani na onom světě, kde tě přísný soud očekává. — Jen ďáblu samému se líbí pýcha tvá. — h) Ku pokoře ti mnoho pomůže, pomníš-li, jak malé a skromné zásluhy máš u Boha a jak málo služby opravdové jsi mu prokázal. Neboť jako se mnohá nepravost nalezá, ana má podobu ctnosti, tak jest mnohý skutek dobrý sice o sobě, ježž ale marná chvála porušuje, takže přečasto jest ohavností před Bohem, co slávy dosáhlo před lidem. — Jinačí jsou soudové boží než soudové naši. Tak tedy každý spravedlivou příčinu máš, abys se i při svých dobrých skutecích více obával, než bezpečně jim důvěřil anebo docela jimi se vychloubal. (*Job.* 9, 28.)

*Co mimo to proti pýše prospěje?* a) Jako základ vší pokory jest poznání sebe samého, tak i zřídlo a původ vší pýchy jest neznání sebe samého. Neboť není možná, aby se nepokořil člověk, který poznal, že jest spoután hříchem, břemenem těla sklíčen v péče a starosti světa zapleten, žádostmi tělesnými nakažen, na rozumu zaslepen, na vůli seslaben, všelikému bludu a poklesku podroben, všady nebezpečím obklíčen, v nesčíslné bídy pohřížen, nakloněn k hříchu, slabý ku ctnosti. Jak by mohl takový hrdým okem vzhůru hleděti? Z poznání tedy sebe samého povstává matka spásy, pokora, b) Jsouť však někteří, aniž se pokořují, sami na sebe hledíce; však k jiným se přirovnávajíce pyšní se a nadýmají a sebe za lepší všech považují. Kdož takto smýšlejí, pamatovati by měli, že byť i lepšími byli, než jsou někteří, nicméně u porovnání sebe s mnohými při pravém posouzení zajisté horšími se býti ukáží. — Měl bys více hleděti k tomu, čeho nemáš, nežli k tomu, co máš a nepřehlednouti pyšně ctnosti, které má bližní.

Tak se udržíš v pokoře a vzbudíš v sobě touhu po dokonalosti.  
c) Jak mile znamenáš, že srdce tvé by se rádo vyvyšovalo, pomni na hříchy své a sice na ty, které sám za nejtěžší pokládáš. — Žádaš-li dospěti k pokoře, kráčeť cestou poníženosti; nerad-li se ponížeješ, pokorným nebudeš. Nešť se cesty poníženosti, chceš-li dojíti pokory. Pokorně poddán buď nejprvé Bohu a potom všelikému lidskému tvorů pro Boha. (*I. Petr 2, 13.*)

Nejbídnější bývá pýcha,                      Ctnosti své se míti snaž,  
pro cizí jež hříchy vzdychá.                      vinu vlastní s duše smaž.

### Příklady, obrazy a podobenství.

*Andělé* pro svou pýchu byli do pekla svrženi.

*Eva* žádostiva jsoucí Bohu býti rovna, jedla ovoce zapovězené. *I. Mojž. 3.*

*Farao* ve své pýše nechtěl znáti Hospodina a propustiti lid israelský; však konečně bídně zahynul v moři. *II. Mojž. 5.*

*David* byl pro svou marnost, že dal sčítati lid, morem potrestán. *II. Král. 24.*

Obr *Goliáš*, jenž se svou silou vynášel, byl od malého *David*a poražen. *I. Král. 17.*

*Nabuchodonosor* pozdvihl se v srdci po vítězství nad Arfaxadem a kázal zkaziti množství lidu i království; však pro svou pýchu byl složen s království a v hovado proměněn. *Dan. 4.*

*Balthasar*, král Chaldejský, byl pro svou pýchu království i života zbaven. *Dan. 5.*

Pyšný *Aman* namluvil králi, aby všecken národ židovský byl vyhlazen; byl však na téže šibenici, kterou pro *Mardochea* žida postavití dal, pověšen. *Esth. 7.*

Pyšný *Antioch* všed do svatyně v Jerusalemě, vzal oltář zlatý a nádoby chrámové; však bídně zahynul. *II. Mak. 9.*

Král *Ezechiáš* ukázal poslancům krále babilonského *Mero-dacha* své klenoty a byl za tu marnost potrestán od Boha. *Isai. 39.*

Starý *Tobiáš* dal synu svému toto napomenutí: Pýše nikdy nedopouštěj, aby panovala v tvém smyslu, aneb v tvém slovu; neb v ní počátek vzalo všeliké zahynutí. *Tob. 4, 14.*

Pyšný *Herodes*, jenž za boha se pokládal, byv od anděla smrtí raněn, rozlez' se červy a umřel. *Sk. ap. 12, 23.*

*Fariseus*, jenž modle se, svými skutky se chlubil a pohrdal

publikánem, nevyšel ospravedlněn z chrámu; neboť, dokládá Kristus: Kdo se povyšuje, bude ponížěn. *Luk. 18.*

*Pýcha po všecky věky mívala a má dosud smutné následky.* Co svět stojí neměl žádný hřích smutnějších následků. Pýcha ponížila anděly, oloupivši ji o blaženost neskonalou; z vyvolených božích učinila zatracence. — Eva sáhla tehda po zapovězeném ovoci, když v srdci jejím povstala pýcha. — Pýcha vyvrátila věži babylonskou, pomátla řeč, přemohla Goliáše, oběsila Amana, zavraždila Nikanora i Antiocha, utopila Faraona a usmrtila Sanche-riba. Stolce hrdých rozkotal Pán. *Inocenc III.*

*Alexander Vel.* Každému známo, kdo a co byl Alexander vel. král macedonský. Všecky touhy a snahy jeho sestřeďovaly se v tom, aby mezi říše a vlády své rozprostranil co možná nejdál a nejšir. Byv kdysi tázán, kam by po dobytí a podmanění veškerých zemí chtěl obrátiti své záměry, odpověděl: do měsíce. Však týž Alexander, když byl opanoval téměř půl světa, v mladém věku zemřel.

Když císař *Dioklecian* nad Peršany zvítězil, vyhlášoval se za bratra slunce a měsíce a kázal všemu lidu, aby mu božskou čest prokazovali. Však pýcha předchází pád! Dioklecian upadl v ošklivou nemoc, celé tělo jeho nabubřelo, bohaprázdný jazyk jeho žrali za živa červi a tak bídne zahynul.

*Chosroe*, král perský, tak velice toužil, aby se mu božská čest prokazovala, že si umělé nebe zbudovati dal, v němž přebýval. Však byv v krátce svržen s trůnu a vyhozen z nebe, zemřel násilnou smrtí.

*Tarquinius pyšný.* Již u pohanských Římanů byla pýcha ohavnou nepravostí, kterou všeobecná hanba stíhala. Tarquin, sedmý král římský, zprznil trůn svůj a jméno své mnohými nešlechetnostmi: bylť smilník a ukrutník, jenž mnoho nevinné krve vycedil. Slovem, pro své nepravosti, které páchal, hoden byl jména nešlechetníka; ale Římané přidali k jménu jeho jenom slovo „pyšný“, nebo za to měli, že v tomto potupném jmeně všecko se zavírá, co se o něm zlého, ohavného a bezbožného říci může.

*Theodora* manželka císaře Justiniana uměla chotě svého podpalovati k hrdosti. Když r. 532 při zpouře v Cařihradě nejisto bylo panovati, a Justinian chtěl utéci, pravila Theodora: Byť i útěk naše poslední spása byla, já jí povrhnuji; smrt je podmínka našeho rodu. Kdo jednou vládne, nesmí ztrátu své důstojnosti přežítí. Volám a přísahám nebesům, že mne žádný bez koruny a

císařského roucha neuvidí, že světla denního neužrím, kdybych neměla jako císařovna ctěna býti. Jsi-li císaři k útěku odhodlán, dobře, máš poklady, máš lodi; avšak třes se; láska k životu vydá tě ve vyhnanství a potupnou smrt! Já zůstanu věrna zásadě svých otců: „Trůn slavný hrob!“ Však nešťastný konec vzala.

*Bajazet I.* strašný sultán, jehož Turci bleskem nebe nazývali, a který byl hrůzou veškeré Evropy i Asie, považoval se za nepřemožitelného. Však poslyšme, co se stalo! Tamerlán, kníže Tatarský, pozdvihna válku proti němu, hned v první bitvě jej porazil, zajal, do železné klece uzavřel a čtyry léta tak s sebou vozil. Jeho pokrm byly zbytky se stolu Tamrlanova, které mu jako zvíři divoké předhazovali. Manželka jeho nucena co otrokyně před obličejem jeho vítězi stolujícímu posluhovati. Konečně ve vzteklosti a zoufalství Bajazet sám si o klec hlavu rozbil. V pravdě, žalostný to konec pyšného!

*Irena.* Císař byzant. Lev IV. příjmím Chazarus, zůstavil říši 10letému synovi Konstantinu VI. Za něho vládla matka jeho Irene. jejížto vládychtivost zplodila veliké bouře. Když t. Konstantin v 20. roce věku svého sám chtěl panovati, dala mu matka vyloupiti oči; však vojsko se proti ní zbourilo, s trůnu ji svrhlo a jednoho z náčelníků svých, Nicefora vyhlásilo za císaře. Irene pak skončila život svůj v bídě u vyhnanství na ostrově Lesbos.

*Origines* byl kněz neobyčejné učenosti a moudrosti. Sám Baronius jemu tu nevšední chválu uděluje, že byl velmi nábožný a v protivenství trpělivý; že byl učitelů, kněží, vyznavačů a mučovníků zrcadlo, že pro Krista všecko co měl a čím vládl, opustil a veliké nátlisky pro víru podnikl. A aj pro svou nesmírnou učenost tak se pýše poddal, že učitele církve sv. tupil, kacířství se přidržel a v té zarytosti až do smrti setrval.

*Pýcha je marná, pošetilá.* Člověče pyšný, pohledni sám na sebe. Pomni, čím jsi byl, než jsi se zrodil? co jsi po narození svém, čím budeš po smrti? Než jsi se narodil, nebyl jsi ničím; nyní nejsi ničím jiným, než jako hrouda země sněhem pokrytá, za krátký čas budeš pokrmem červů. Nadýmá-li tě lesk bohatství pozemského, jen posečkej, za chvílku přijde smrt, ona královská žezla s lopatou urovná. Nebo jako všickni rovni sobě vespolek na svět přicházíme, tak všickni sobě rovni umíráme, jedině s tím rozdílem, že k většímu zodpovídání potažen bude ten, komu se zde buď vyššího místa neb více darů dostalo. *L. z Gran.*

Považ nebezpečí, jež s sebou přináší marná sláva, dcera pýchy, jako to krásně líčí sv. *Bernard* rka: „Boj se šípu; lehounce letí a nehluboko pronikne, ale věř, že i raní a brzo usmrtí.“ —

Považ, kdo po vládě nad jinými bažíš, jak málo sám nad sebou vládnouti umíš? jak vydáš počet o jiných, anť dosti těžko sám o sobě počet vydávati a klásti budeš. (*Moudr.* 6, 6.) Nadto, kdo vypočte nesnázi a strasti, kteréž potkávají toho, který nad mnohými představen jest? Dobře to pochopil onen armenický král, jenž maje na království býti korunován, podanou sobě korunu dlouho v ruce drže a pozoruje, takto řekl: „O, šlechetná ozdobo, více krásná nežli šťastná! Kdo by věděl, jak mnohé a těžké nesnáze v sobě chováš, ani by po tobě na zemi ležící ruky nevztáhl.“

*O štěstí tohoto světa.* Dá-li Pán Bůh štěstí v světě, že zbohatíš, neb úřadem povýšen budeš, totě dar boží. Nebuď hrd a nepýchej v tom, abys tím Pána Boha nerozohněval; neb Pán Bůh pýchy nemiluje a tebe zkouší, povyšiv tebe, ostojíš-li. Jako hrncíř hrnce v peci zkouší a kterýž hrnec neostojí v ohni, ten odvrže: též ty rovně, zpýchaš-li v tom daru božím a neostojíš; věz jistě, že jak Bůh štědrý jest, čest a zboží dati tobě aneb jinému člověku, tak jest i mocný, to vše zase tobě odníti a zase vzíti, když chce a bude ráčiti. *Dan. Ad. z Veleoslavína.*

Kolo štěstí vždy se točí,      Nezhrdej; neb Bůh co dává,  
dnes tě zvedne, zítra smočí.      často hrdým zase brává.

### N e z p ý c h e j !

Nepohrdej nikdy druhým, není soused pod tebou: svazkem spojení jsme tuhým, se společnou potřebou.	Kromě té světější páska váže nás — Kristova láska. Jeho těla, — církve jsme nerozdílní údové.
------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------

*K. Vinařický.*

*Nečiň tebe hrdým bohatství,* ježto ti náhoda poskytla a náhoda opět odejmouti může. Když druhdy hrdý *Alcibiades* svým bohatstvím se vychloubal, vedl jej *Sokrates* k mapě, tázaje se ho, kde Attika leží? A. okázal místečko, jež sotva pozorovati bylo, a když jej S. prosil, aby mu také své tam okázal statky, odpověděl on: „Ty jsou takové, že jich nelze na tomto malém prostoru významenati. A ty smíš, zvolal *Sokrates*, takovou maličkovostí se vychloubati. Mám-liž ti to vysvětlovati, co jest Attika proti celému Řecku, co Řecko proti Evropě, co Evropa proti celé zemi a co



sama země proti nesmírnému prostoru, kterýmž jest obklopena? Jakou nicotou jest nejmocnější kníže pozemské u srovnání nesčíslných světů?“ O, jakby mnohému velmožnému křídla hrdosti sklesla, kdyby jako A. od S—a. k mapě veden byl.

Pomni také, že bohatství samo v sobě blažeností není, ale že jen prostředkem k blaženosti býti může, dobře-li se ho užívá. Bohatý král *Krésus*, okázav mudrci *Solonovi* skvostný svůj nábytek a veškerou svou nádhernost, tázal se ho, viděl-li kdy na cestách svých člověka šťastnějšího? „Viděl jsem“, odpověděl *Solon*; „*Tellus*, měšťan athénský, žil po všecken čas věku svého sice v potřebě, viděl ale vlast svou stále kvěsti, zanechal dobře vychované děti, i měl potěšení i těchto dětí viděti zdařené děti a zemřel posléze slavně v boji pro vlast.“

*Marná, nestalá jest sláva světa.* U národu Římského byl *Lentulus* za věku svého co statečný vůdce vojenský velikou slávou poctěn, protože obhájil město proti útokům nepřátelským a byl v bitvách často poraněn. Konečně však dokonal u vyhnanství život svůj. — Ačkoliv Athenští vyhlásili *Sokratesa* za mudrce nejslovutnějšího a veřejně vyznávali, že mládež jejich výborně cvičí: předce mu podali nápoje jedem smíšeného a usmrtili ho.

*Kdo se povyšuje, bude ponížen.* Sv. kardinal *Petr Damiani* vypravuje o šlechtici jednom Burgundském, který jsa ve spor zapleten a maje jej zbraní rozhodnouti, dříve než potýkání započalo, šel do chrámu a tu slyšel z úst kněze slova: „Kdo se povyšuje, bude ponížen“. V hrdém přepychu svém odvážil se šlechtic veřejně slovům těm se rouhati. „Tento výrok, zvolal rouhač, není pravdivý. Kdybych se byl sám ponížil, nebyl bych tak povýšen a mocen, jako nyní jsem.“ — Hned druhého dne dostal se ohnivý komoň jeho, jenž se byl utrhl, ke kbelci se solí, kteráž mu velmi dobře chutnala. A když pán jeho na bojišti s odpůrci svými se potýkal, dal se žíznivý kůň na útěk i s jezdcem a zpřímá do rybníka vběhl. Nic nepomohlo volání, nic ostruhami bodání; kůň se hnal po svém a pán jeho vpadl do rukou nepřátel, kteříž jej obklíčili a na místě ubodali. Tak se naučil ovšem pozdě věřiti v pravdu výroku Páně: „Kdo se povyšuje, bude ponížen“. —

*Podmanitel světa.* V nejzazší Indii se dostal *Alexandr Vel.* až k jedné z rajských řek. Napiv se z občerstvující vody, okřál nad míru a umyv vodou obličej svůj, byl jakoby omládnul. Táhná potom podle řeky skrze valné pouště, přišel ku bráně rajské. „Otevřte, volal, jsem podmanitel světa, král vší země.“ Ale v od-

pověď mu dáno: „Ustup, nebo jsi krví zbrocen, a tou svatou branou vstupují jenom spravedliví.“ „Tedy aspoň dejte něco na památku“, vece král. I podali mu lebku umrlčí. — S nevolí ji přijal. Ale lebce v rukou jeho vždy více a více tíže přibývalo, takže ji brzo udržeti nemohl, ba naposledy by ji všechno zlato vydobyté, aniž pokladové celé Persie a Indie byli nenadvážili. Dychtiv zvěděti, coby věc znamenala, povolal mudrce a tázal se ho. — „Lidská ta hlava jsi ty“, odpověděl mudrc. „Nenasytí se oči tvé, dokud otevřeny budou, zlatem a stříbrem; ale viz, popelem posypu hlavu tvou a přikryji hrstkou prstí a bude lehká jako která jiná lebka.“ Což když učinil, stalo se. — A řeč jeho se brzo vyplnila. Se svým vojskem táhna nazpět, *Alexandr* umřel v Babyloně. Mocnářství jeho se rozpadlo a lebka podmanitelova se podobala každé jiné lebce. *Herder*.

Když macedonský král *Filip* podmanil *Archidama*, krále lacedemonského, napsal mu list plný pýchy a nadutosti. *Archidam* pak mu trefně odpověděl: „Změříš-li svůj stín, nebude zajisté po tvém vítězství větší než před vítězstvím.“

*Dvě dámy u dvora císaře Karla V.* hádaly se v kostele o přednost, což když císař pozoroval, přistoupna blíže, rozhodl hádku říka: „Která z vás jest více pošetilá, nechať druhé předchází!“

Když *Cyrus*, král perský, přemohl a jal děda svého *Astyaga*, krále medského vzal před sebe *Krésus*, král Lydie . . . pomstíti *Astyaga*, příbuzného svého, a válku zdvihnouti proti *Cyrovi* v té naději, že ho . . . přemůže a sobě podmaní. Ale *Cyrus* netoliko mu odpor učinil, ale také . . . porazil a jal *Krésa*, vzal všechno království jeho a velmi pevného města *Sardes*, na kterémžto se *Krésus* zavřel, útokem dobyl. Když pak *Cyrus* téhož *Krésa* svázaného na hranici dříví uvrci a spáliti rozkázal, počal *Krésus* na té hranici velkým hlasem volati: „Ó *Solone*, *Solone*, *Solone*!“ Podivil se tomu *Cyrus* a poručil se ho tázati, coby tím voláním na *Solona* mínil. Tu *Krésus* velmi žalostivě vzdechv, řekl: „Toho jsem volal, kteréhož přál bych aby všickni králové slyšeli“. *Cyrus* nerozuměje tomu, ptal se dále, coby to bylo? Tu teprva rozprávěl mu *Krésus*, kterak jednoho času zahodil se k němu nějaký moudrý muž z *Athén*, jmenem *Solon*, kteréhož já prý poctivě jsem ctil, a jemu svou všechnu slávu, poklady i bohatství ukázal a potom se ho ptal, coby o mně smýšlel, také-li bych mohl slušně za šťastného a mocného krále na světě držán a jmín býti a toho, jemužby žádný uškoditi nemohl. Ale on, jako za nic položiv všechno bohat-

ství mé, trestal mne z toho a pověděl, že žádný člověk nemá tak všetečný a drzý býti, aby se za šťastného pokládal, dokudž živ jest, ani za tak mocného, žeby ho neštěstí dolův strčiti a snížiti nemohlo. Já pak toho času potupil jsem takové napomenutí moudrého muže a málo jsem ho sobě vážil, ale byl jsem bezpečný, neobávaje se žádného neštěstí ani pádu, až teď nyní v této mé poslední nešťastné chvíli přišla mi na pamět jeho rada, teprv zdravě uvažujícímu s svým nejhorším, že jest věrnou pravdu pověděl. A protož jsem na něho volal a žádal bych toho, aby všickni lidé v štěstí a prospěchu rozpomínali se na to, že rozličným protiventstvím a neštěstí poddání jsou, a skrze pýchu a nestřídmost svou nepřišli k takovému pádu jako jsem já přišel. — Tu odpověď Cyrus uslyšev, pohnul se lítostí nad Krésem, rozpomenuv se jakožto rozumný pán, že i on člověkem jest a mohl by v takovéž neštěstí upadnouti, v němž by pomoci lidské potřeboval, poněvadž se to velikomocnému králi Krésovi přihodilo. Protož ukázal milost Krésovi a netoliko mu život daroval, ale také jako jednoho z velkých knížat při svém dvoře ho choval a s radou jeho všecko činil. *Z Velesl. pol. hist.*

*Dr. Pavcl Florent.* vždy se chlubil, že všechny řeči po celém světě umí. To když učený jesuita *Šeres* slyšel, podal chlubnému Dr. tato slova: „ysob ijejdohc ysuh“ žádaje, aby je vyložil aneb alespoň pověděl, jaká by to řeč byla. Dr. byl s výkladem hned hotov, řka, že jsou to slova arabská při obětech užívaná. Jesuita, nemoha se smíchu zdržeti, řekl mu: „Vždyť jsou to česká slova a takto je nazpět čteme: „husy chodjejí bosy“. — Z toho celá společnost poznala, jak mnoho učenosti v Dr. vězí. — Tak se děje často mnohým, že se chlubí, vypínají a jinými pohrdají.

*Čestné názvy.* Jistý španělský velmož přišel na své cestě pozdě v noci do jedné vesnice, kde byla jediná hospoda. Bylo již po půl noci a proto musel dlouho klepati, než hospodského ze sna vyburcoval. Posléz otevřelo se okno a „kdo tu? co chcete?“ krčmář ospalý se ozval. — Cestující velmož, chtěje dlouhým a vznešeným titulem svým hospodského zastrašiti a k větší ochotnosti pohnouti volal: „Jest to Jan Pedro Hernandez, Rodriger de Villanova, hrabě z Malazy, rytíř ze Sanjago a Alkantary!“ „Jest mi líto, vzácný pane, zněla hospodského odpověď, že není u mně místa, tolik a tak vznešených pánů pohostiti“ a při tom okno se zavřelo. Nadutý hrabě se sáhodlouhým titulem musel pod širým nebem přenocovati.

*Zobrazení pýchy.* Pýcha i marnivost vyobrazuje se co dáma v bohatém rouše, ana jsouc pávím ozdobena peřím, drží zrcadlo, v němžto se samolibě shlíží.

#### **Pýcha v srdci.**

Jeden každý čas měl vlastní roucha kroje:  
jiné než jsou byly v starém věku stroje:  
pradědové Greků jináč chodívali,  
nežli jejich vnuci. Oni nosívali  
dlouhé pláště, tito tělo odívají  
kabátem. I Uhři nové roucho mají:  
mentík jejich dlouhý po ledví se skrátíl,  
ač i proto ještě svět se nepřevrátil.  
Hromovým si Slovák přikrýval ctnou hlavu  
kloboukem, jenž nyní v rozumnějším stavu  
před slunečním horkem širákem svých chrání  
očí, dešti, sněhu na tvář přšet brání.  
Předc i v starém věku mnohý pyšník býval:  
nezdařilé dívky v každý čas Bůh míval. —  
Mnohý Helen s pláštěm a s kloboukem Slovák,  
Uher s svým mentíkem sloul již pyšný novák.  
Před věky se lidé koží odívali  
jako Kamčadáli s holou chodívali  
hlavou, bosou nohou, potom krpce, boty  
nosíli, a přece z vysoka své noty  
začínal si sedlák, pyšně v krpčích kráčel,  
ač se v šarlatový oděv neobláčel:  
Kde tu byla pýcha? v krpčích čili botách?  
Frašky! v myslí jenom jedovatých zlotách,  
v hedbáví ni kmentě nehledejme pýchy;  
ale v srdci zlostném tam byt mají hříchy.  
Otrhaný kabát pyšné srdce kryje  
přečasto, i v nádrech šklubanových bije. —  
Pohleď na Cigána, jak si pyšně vede,  
ač i v samých strapích na devliče\*) jede.  
O sobě vic smýšlet, nežli na nás sluší;  
mudrcem chtít býti s velmi hloupou duší,  
co ti nebe dává, připisovat sobě,  
před jiným se chvástat chlubně v každé době,  
na starých si předcích zakládati mnoho,  
titulův kdož nemá, zlostně tupit toho,  
na lidi jen s boku hledět okem křivým,  
rovné aneb nižší jazykem se lživým  
hanět: to jest věř mi nešlechetná pýcha,  
která na zemi již horkým peklem dýchá.

*Boh. Tablic.*

\*) Devlička tolik co herka, hubený kůň.

*Jablko.* U dvoru krále Herodesa žil muž možný a byl nejvyšším komorníkem; odíval se šarlatem a kmentem skvostným a měl se dobře a pokojně. K němu přišel přítel jeho, kterého již drahá léta neviděl. I vystrojil mu komorník ke cti hostinu skvostnou a sezval mnoho přátel. Na stolech stálo množství krmí v zlatě a stříbře a mnoho nádob naplněných vínem a vonnými masťmi. V rozmaru seděl boháč u stolu, maje po pravici přítele, jenž z daleka k němu byl přišel. I jedli a pili až do sytosti. — Tu počne přítel přesporní ku komořímu krále Herodesa mluvit, řka: „Takovou slávu a skvostnost, jaká v tvém domě panuje, nezočím, kdybych i daleké prošel země.“ Načež počal vychvalovati všecku krásu a nazýval jej nejšťastnějším mezi všemi lidmi na zemi.“ — Boháč komoří vzal jablko z nádoby zlaté, jež bylo veliké a barvy krásné co purpur; a podal je příteli svému řka: „Hle, toto jablko spočívalo na zlatě a jest podoby velmi krásné“. A cizinec jablko rozkrojil, avšak hle, — v prostředku našel — červa. — Tu užasnutý cizinec pozdvihl očí svých ku komořímu; jenž ale sklopil oči své k zemi a hluboce vzdechl. — *Krummacher.*

*Mnoho vědění nadýmá.* Svatý Jarolím hned od mladosti s velikou horlivostí ve vědách se cvičil a v nich výtečné pokroky činil; ale v té míře i v životě křesťanském se horšil; neboť odevzdal se marnosti a vysokomyslnosti, až i své nevinnosti pozbyl. — Však záhy zpamatoval se, světa se odřekl a odešel na poušť, kde Bohu o samotě sloužil, oddav se zcela studiím a kajicnosti. — Snadno člověk učeností zaslepen bývá a stane se domýšlivým, domnívaje se, že když ve věcech světských více ví, než druzí, že smí též souditi o pravdách náboženských; on chce svítlnou svého rozumu vnést světla do slunce zjevení božího; a když tím oslepne, tu zapírá slunce a praví, že je čirá tma, t. j. on pozbuje víry. Kde ale zmizela víra, tam je veta po nevinnosti a ctnosti.

#### **Sklo a křemen.**

**Sklo:** Lesku zvláštní čistoty jsem došlo, skrz mne dá se všecko viděti.

**Křemen:** Zeptej se sklenáře, z čehoš pošlo; nebudeš pak křemen haněti.

**Naučení:** Aby svým se nehonosil uměním,

pomni, čím jsi nabýval ho přispěním.

*Sychra.*

*Pýcha duchovní.* Když jedenkráte opat Serapion se svými bratry zasedl k stolu, přijda cizí bratr, jehož byl Serapion pozval, zvolal: „Já jsem největší hříšník, nehoden, bych mezi vám seděl!“ a posadil se uprostřed jídelny na zem. „Upřímná pokora,

pravil nábožný opat, jest ovšem krásná a chvalitebná; jdi jen bratře do své cély a zanech příště takových zvláštností.“ Na to svráštil cizí bratr čelo a marně tajil svou nevoli. — „Kde jest, milý bratře, pokora tvá?“ pravil Serapion. Tak bývá marnost zažrána v zkaženém srdci, že i v pokoře chvály vyhledává.

*Sv. Theodor* dal ustrojiti v jeden svátek bratřím o něco lepší oběd. Když všickni k stolu sedli, pravil jeden bratr sluhovi: „Nebudu dnes nic teplého jísti, přines mi chléb a sůl?“ Tu pravil Theodor: „O bratře, lépe bys byl učinil, kdybys byl v celi své maso jedl, nežli že se hledíš tou podivnou zdrželivostí mezi všemi bratry vyznamenati a marnou chválu získati.“ Marnivost může i nejlepší skutky poškrvniti a všecku cenu jim odejmouti.

*Dva košíky.* Poustevníci živili se na poušti děláním košíků. Obyčejně upletl každý jeden košík denně. Jeden mladý poustevník pracoval celý den s takovým namaháním, že udělal dva košíky, jež postavil přede dveře své poustevny. Sv. Pachomius vida košíky, pravil u večerním shromáždění bratřím: Tento bratr udělal od rána do večera míň než nic; nebo vyhledávaje práci jen chválu svoji, pracoval za mzdu jen ďáblovi a všecken pot mu obětoval. — Bratří, nebuďte marniví!

*Lebka.* Jistý princ, který si nemálo domýšlel na svou sličnost, na své bohatství a vznešený stav, spatřil jedenkrát na honbě, v osamělé stráni hor, starého poustevníka, an sedě před svou chatrčí pozoroval umrlčí hlavu. Princ jda k němu, ptal se s úštěpačným smíchem: Proč tu lebku tak pozoruješ? co chceš na ní viděti? — Poustevník podíval se vážně na prince a odpověděl: „Rád bych našel, zdali je tato lebka králova nebo žebrákova. Nemohu však to rozeznat, poněvadž je vznešenost světská marná; marná jest sličnost, marné bohatství a po smrti lebka jako lebka.“

*Výborný lék.* Jistý otec na poušti dal svým duchovním synům výborný prostředek proti pýše, řka: Když tě zlý duch k pýše ponouká, zajdi sám do sebe a zpytuj svědomí své, pak-li jsi všechna přikázání naplnil? zda ze štěstí svého nepřítele se raduješ a z neštěstí jeho se rmoutíš? A shledáš-li všecko v pořádku, rci: Služebník neužitečný jsem!

*Opat Isidor*, kdykoli duch pýchy se v něm ozýval, vždy sebe se ptal: Zdaž se již podobám otci Antonínu neb opatu Pambonu, neb jiným otcům, kteří se líbili Bohu? — Dokud nejsi křesťan tak dokonalý jako svatí, neměj se za ctnostného, spravedlivého.

*Kolo u vozu.* Sedlák jel se synem z trhu domů. Prodali tam

žito a syn pravil po cestě: „Teď platí žitu nejvíc, dobře se nám povede; brzy zbohatneme.“ „Nemyslil bych, řekl zkušený otec. Tohle kolo u vozu jinak učí. Podívej se dobře na ně. Co je teď nahoře, bude hned zas dole a co bylo dole, bude brzo nahoře. Tak se točí všecko na světě ustavičně. — Jsme-li tedy nahoře, nesmíme zhrdnouti, nýbrž máme mysliti, že budeme zas brzo dole. Jsme-li však dole, nesmíme zoufati, nýbrž se máme těšiti, že to půjde brzy zas nahoru. — Avšak při všech změnách máme se vždy přidržeti Boha, který se nemění nikdy.“

Co jest štěstí se ptáš? Jest ptáče,  
jenž neustále sem tam skáče.

*Fýcha hyzdí.* Znamení malíř Rubens vyobrazil kdys veselé, usmívající se dítě; jediným pak tahem štětce svého proměnil je v dítě plačící. — Věru, cos podobného platí též o křesťanu. Nechť se pro mnohé ctnosti podobá andělu, přimísí-li se v lahodný obraz ten jediná pýcha, již jest všecken zohyzen a přívětivá prvé podoba mění se tímto jediným tahem v šerednou a takorčka ďábelskou. — Kdo dnes skáče, zejtra pláče.

*Perle a drahé kamení.* Bohatý Turek oblačel se skvostným rouchem, jež bylo perlemi a drahými kameny hojně ozdobeno. Jednou přišel k němu chudobný člověk a řekl: „Děkuju vám za ty perle a drahé kameny.“ — „Co to mluvíš?“ ptal se Turek. „Snad bys nemyslel, že ti je daruju?“ „Nikoliv,“ řekl na to chudý, „avšak mi je necháváte denně vidět; a víc než pouhé podívání také z nich nemáte.“ Což je platná skvostnost v šatech, ježto nedělá člověka ani dobrym, ani šťastným!

*Marnivá Filipína.* Jednou v neděli ráno vykročila Filipína v svátečních šatech z domu. „Aj, ta je krásná a líbezná, ta je svěží a červená!“ pravil nějaký neznámý člověk, jenž mluvil právě se sousedem Filipíniným. — Děvče se uklonilo a děkovalo neznámému za tu pochvalu. Oba ti mužové dali se do smíchu a soused pravil: „I to nebylo na tebe, ty marnivé děvče, nýbrž na tu krásnou růži, kterou máš na prsou; jesti to první růže, kterou letos vidíme.“ — Tak se klamou marniví lidé a dávají se v posměch.

#### Duté duby.

Chlapec: „Aj, otče viz, jak jsou ty duby duté a předce se zelenají!“

Otec: „I lidi spatříš skvostně obleknuté a předce prázdné hlavy mají!“

*Duha.* Po hrozném bouři ukázala se na nebi překrásná duha. — Jindřišek díval se právě z okna a zvolal pln radosti: „Tak překrásných barev jaktěživ jsem nevěděl! Tamhle u staré vrby vedle potoka dosahuje duha s oblak až na zem. Zajisté kapou ze všech lupenů té vrby ty krásné barvy. Honem tam poběhnu a naplním si těmi barvami všecky své lasturky.“ — I běžel co jen mohl k vrbě. Jak velice však žasnul nebohý chlapec, když stál v dešti a ani jediné barvy u vrby nespatriil. Zmoklý a smutný vrátil se domů a stěžoval si otcí na tu nehodu. — Tatínek se usmíval a řekl: „Barvy duhové nedají se vložití neb nabrati na miskú neb na lasturu, protože se kapky dešťové v záři slunečné jen chvílku tak barevně třpytí. — Avšak milý synáčku, tak je to též se vší slávou světskou, jež se nám zdá něčím býti, však je marný sen!“

Sláva světa podobá se kvítí,      Jak zajde slunce lesk,  
anož kvete, pokud slunce svítí.      tak světa sláva, blesk.

*Klasý.* Sedlák jeden vyšel se synáčkem svým do polí, podívat se brzo-li dozraje žito. „Pohleďte otče, pravil hoch nezkušený, jak pěkně někteří klasové vzhůru hlavu nesou; ti zajisté jsou vzácnější než druzí, ježto se jim hluboce klaní.“ — Otec utrhna několik klásků pravil: Pohledni hochu, na tento klas, který se vypínal tak vysoko; — je prázdný, hluchý; tenhle však, který se tak uctivě kořil, jest plný krásného zrní.

Kdo nad jiné se vypíná,  
ten prázdnou hlavu jistě má.

*Dva stromy.* V lese stály dva stromy: jeden vysoký, přímý, krásně rostlý, druhý nízký, ohnutý a sukovitý. Právě když proto onen se tomuto posmíval, přišel drvoštěp, napřáhl sekeru a podřezal vysoký strom, nízký pak nechal státi.

*Ořech a keř trnový.* Vysoký krásný strom ořechový pohrdavě hleděl na keř trnový, jemuž předhazoval, že je tak nízký, neúrodný a každému, kdo se ho dotkne, odporný. Brzo na to šli okolo rozpustilí chlapi, kteří vidouce zralé ořechy, mlatili do nich klacky a házeli kamením. — To pozoruje keř trnový, radoval se z toho, že je tak nepatrný, což ho ušetřilo týrání.

#### T O P O L.

„Hle, já vysoko se vznes'  
nade stromy všecky!“  
honosil se topol kdes  
raduje se děcky.

„Nesluší ti nádherně  
nižší nás tu hanět;  
musíš brachu, za to se  
všemu větru klanít.“

*S. K. Macháček.*



### Planá jabloň.

Planá jabloň dutá byla, včely k sobě přivábila;  
ty tam započaly hned ukládati sladký med.  
Tím se jabloň pyšnou stala, stromům všem se vysmívala;  
že prý žádný nehostí v sobě tolik sladkosti.  
Kárala ji blízká družka, sladce štěpovaná hruška:  
„Pročže námi pohrdáš? Vydluženou sladkost máš.  
Až med sladký přijmeš v sebe, budou lidé chválit tebe;  
chlub se teprv po roce, dáš-li sladké ovoce!“  
Nejbídnější bývá pýcha, když se z cizích zásluh míchá.  
Otností svých se míti snaž, každou pýchu z duše smaž.

*Kulda.*

*Zatmění měsíce.* Luna znamenajíc, jak často a toužebně se po ní otáčejí zrakové tvorů zemských i nadzemských, počala se pozdvihovati tak velice, že si na její nešetřnost potichu žalovaly už i ty skromné hvězdičky. — Aby se jaksi ospravedlnila sama u sebe i aby hvězdičkám pocítiti dala svou nad nimi převahu, jala se k nim hovořiti takto: „Nejsem-li, pravila, královnou noci? Kdo se mi zde vyrovná v moci, v slávě a dobročinnosti? Co by dělal člověk a kam by se podělo zvíře, kdybych já za nočního temna nesvítila? Jak pustne tvář zemi, já-li zastavím proud mého na ní splývajícího svitu! A porovná-li se s vámi, což jste vy za titěry proti mně? Cy by si člověk počal s vašimi jiskrami, kdyby neměl mého plamene? Povězte, není-li tudíž slušno, ano spravedливо, abyste mne poslouchaly, abyste mi činily všecku možnou počest a poklonu? Ano, já jsem a zůstanu královnou noci; a co nejvíc padá na váhu, já jí jsem a zůstanu sama od sebe i ze sebe.“ — Tak zhrdla a svého velikého dobroděje slunka zapomněla luna, co zatím hvězdičky se styděly za její chvástavou řeč a strčivše dohromady hlavinky, polehounku si něco šeptaly o nadutosti a hlupství. — Sotva však chloubu svou byla ukončila nadutá luna: aj tu se země, ta ohromná, hrubotěla země, pomalu vkrádá a staví zrovna u prostřed mezi lunu a slunce: a ta, co ještě před okamžením tak plnými ústy se honosila svou mocí a slávou, počíná se lekati, vůčihledně bledne čím dál tím rychleji, až se posléz ubohá i zrakům hvězdiček objeví v své nahotě a nicotě. — Kdo zazlí hvězdičkám, že co si prvé povídaly jen pošeptmo, teď volaly nahlas a že se daly do srdečného smíchu? — Ptáš se, křestane, kde je pramen pýchy a honosnosti lidské? Co máš, čeho bys byl nevzal odjinud? — Pak lis vzal, proč se chlu-

bíš, jako bys nevzal? — Na tu pravdu tedy nezapomínej, ale také si pamatuj, co dí přísloví: Za pýchou přikluše hanba.

Dunaji, Dunaji, pýcha tobě veliká!  
Nezpýchej, nezpýchej, že jsi voda široká,  
Řeky a potoky do tebe padají:  
ty tebe velikým dělat pomáhají.

*Vinařický.*

*Planá a štěpná jabloň.* Štěpovaná jabloň se honosila krásným ovocem, zle tupíc pláni nedaleko stojící. Planá jabloň ji důvodně zahanbila řkouc: „Tys pláně jako já; neb co máš lepšího, to sličné, chutné ovoce, to vlastně nenáleží tobě, nýbrž zahradníkovi, kterýž tě vštípil.“ — Přestalt by člověk vynášeti sebe, kdyby pilně považoval, že, což má dobrého, nemá od sebe, nýbrž od Boha.

#### **B u b l i n a.**

Bublina se třpytí v kráse  
na slunečné jasnosti,  
jeden oddech ale zase  
její boří krásnosti.

Na skvostnosti šatu pyšného,  
ale ctnosti prázdného, —  
bublina nám dává podobnost:  
tak pomine nádhernost!

*J. M. Král.*

#### **P ě n a.**

Často mnohý nerozumný svou do výšky staví hlavu,  
o jiném pak pyšně říká, že sprostého jen je stavu.  
Věřte však, že rod, bohatství před Bohem je jako pěna:  
v dobrém srdci, v umělosti člověka jest pravá cena.

*N.*

*Orel.* Hrozná túča (bouře) se po obloze hnala a vše, co se v povětří neb na poli nacházelo; krahujec, sokol, lev, tůr atd. vše se ukrýt spěchalo. Na ně se díval orel, který byl právě své děti nasýtil a ve výši skalnaté u hnízda svého stojí, pravil sám k sobě: „Jak tito utíkají a zalezají! Orel neučiní tak, jako nízké pokolení toto. On nebude trpěti, aby víchr před ním zuřil, hrom nad ním hučel a nad hlavou jeho blesky se křižovaly. Nezalezu si v temnou noc, když den míti mohu; nad oblaky chci horovat v zlaté skvělosti a hrdě se dolů dívat na vzteklost živlů, která mne ani postrašit, ani se mne dotknouti nemůže.“ Povznesl se a prodrav se skrze oblaka, hleděl pyšně dolů na zuření živlů. — A však pýcha zapomíná na věci důležité a zlý konec brává. — Když se byla bouřka přehnala, vrátil se orel ke skalnímu hnízdu svému, našel hnízdo své ledy pokryto a holátka svá, kterým se ochrany mohutných perutí nedostávalo, zimou skřehlá, mrtvá.

*Schneider.*

*Kůň a osel.* Kůň se zlatou uzdou a sedlem velmi krásně ozdobený pádil řehce po ulici. Toho potkal osel, soumar, velmi obtížený. Pln nevole zvolal kůň: „Proč že, podlý tvore, šlechtnému koni v cestu se stavíš? Vari, nebo tě udupám kopyty svými“ — Osel, zrychliv co možná krok, uhnul z cesty; kůň pak v rychlém běhu zlomil nohu. — Tu všech ozdob zbaven, byl prodán jistému vozíčkáři. Když ho pak osel zase spatřil, nesoucího na hřbetě vak, pravil k němu: Ha příteli, jaký to máš skvost? Kde je tvá zlatá uzda, kde tvé ozdobné sedlo?“ Tak se stává pyšnému! *Faber.*

### J e l e n.

Jelen nad míru si parohy své chválí;  
slyš, tu znějí náhle zvuky rohů z dálí.  
Jelen okamžitě prchá tmavým lesem,  
ale parohami v roští zaplétá se;  
aj, tu lovci za ním vrhnou se s plesem,  
a on mrtev klesá — vzdor parohů kráse.  
Pýcha předchází pád, — osvědčilo se již nastokrát. *E. J.*

*Pyšná žába* viděla vola u potoka, an se pásł. Pravila tedy k ostatním žábám: „Není-liž pravda, sestry, že jsem tak velká jako ten vůl?“ „Kamž to myslíš?“ zvolaly žáby; „to schází ještě moc.“ „Tedy dejte pozor,“ pravila žába, „teď budu brzy tak velká!“ Začala se ze vši síly nadýmat, až — pukla.

*Papoušek a vrabec.* V okně bytu zámožného pána seděl v pozlacené kleci papoušek a kdykoli uzřel někoho po ulici kráčet, počal vždycky vykřikovat naučené průpovídky: „Dobré jitro! Má úcta, pane! Posadte se! Co ráčíte?“ — Když jedenkrát zase tak volal, letěl právě okolo vrabčik a ten uslyšev papouškovo volání, zaletnul do otevřeného okna, posadil se na klec papouškovu a poslouchal. I obrátil se k němu papoušek a řekl: „Vidě, to posloucháš? Holenku, to každý neumí co já. O, já jsem velmi chytrá hlava; a jak bych nebyl, vždyť umím mluvit jako lidé.“ — „Prosím tě, klepni se pazourkem přes zobák a mlč“, odbyl ho vrabec. „To, co umíš, není moudrost tvá, nýbrž ptáčníka, kterýž tě vyučil. S cizí moudrostí se chlubit, ledakterý hlupák dovede.“

Bys měl samochválu kde uzříti, shledáš, že ta tůna nejprázdnější,  
pomni, že ne zlato, co se třpytí; která hřmoty vydá nejráznější.

*Pýcha, tupost a opovážlivost v spolku.* Pýcha a tupost, kdys se tak přátelsky s sebou spojily, že chtěce tovaryšstvo své rozmnožiti, opovážlivost k sobě přivolaly, aby s nimi po cestách jejich

kráčela. Ta pak je brzy do tak nebezpečných míst uvedla, že příjduce jednoho času k hluboké propasti, již byly nepozorovaly, všechny tři do ni vpadly a tam nešťastně zahynuly. — Tím patrně jest, že pyšný a spolu tupý člověk spolu opovážlivým bývá; tou pak opovážlivostí v záhubu padá. *Al. Pařízek.*

Pro peklo se hodíš, jest-li pyšně chodíš.

*Osel.* Král zvířat zemřel a průvodnímu myslivci jeho přišla chuť, dát si čest královskou prokazovati. I oznámil, že se lev opět uzdravil, zahalil se do královských šatů a vystoupil před hrad, kde poslanci shromáždění byli, aby králi radost svou na jevo dali. — Osel se ukázal před vyslanci a tito pozdravili jej, provolávající: „Sláva mu!“ — Tím se stal ten blázen velmi šťastným. Nevěděl, že nelze sprostotu srdce zevnějším leskem zakuklit. — Liška jej měla hned, jakmile se za krále přestrojen ukázal, v podezření; a když se vyslanci vzdělili, stoupla za křoví a zůstala na blízkou hradu. — Osel se nadýmal v hloupé samolibosti, díval se vúkol a vida se osamělým, shýbnul se po bodláku a byl vytrazen. —

#### Nezpyšni!

Viz tu plnou růži, jak se v studu kloni,  
snad že vůni libou vdechł tvůrce do ní.  
Bezvonný je bodlák, zpupně vzhůru zírá,  
kdežto bratr mu kolem tlakem bodlin zmirá.  
Nezpyšni co bodlák; ten se ohněm pálí.  
nebo podle cesty ušlapán se válí.

*Hanuš Miřtinský.*

*Vrána a pávové.* Pyšná vrána vyšperkovala se vypadaným peřím barevných pávů a domnívajíc se, že je dosti vykrášlena, směle přimísila se k lesknavým pávům. Než byla poznána; a rychle dali se pávové ostrými zobáky do ni, aby jí klamavý šperk vytrhali. „Ustaňte,“ zvolala konečně; „vždyť už všechno své máte opět!“ Ale pávové, pozorující některé z vlastních lesknavých brků vraniných, odpověděli: „Mlč, bloude, ani tyto nemohou tvoje býti!“ a klobali dále!

#### Pýcha bez hřichu.

Synu, patř na toho páva,  
jak se tu svým leskem svítí:  
uč tě marná jeho sláva  
v nenávisti pýchu mítí.

Ohavná jest pro své hřichy  
nectnost tato, směšná v sobě  
a však jeden předc druh pýchy  
dovolují, synu, tobě.

Pýchou tou ti zoškliví se,  
co tě k nižším tvorům níží,  
a s ní vše ti zalíbí se,  
co tě k vyšším duchům blíží.

V ní se srdce tvé zastydí  
za ďábelské nepravosti,  
za otrockou bázeň lidí  
i za mrzkost plazivosti.

A ta hrdost beze hřicha,  
abych odkryl to tajemství,  
jesti svatá, vděčná pýcha —  
na své lidské důstojenství.

*Jablonský.*

## II. Lakomství. \*)

### 1. Co jest lakomství a jak se jeví?

a) Každý člověk, aby život zachoval a konati mohl své povinnosti, třeba má nějakého jmění; proto toužiti po statcích časných, je míti a jich užívati, není nic nepravého, ale křesťanskou povinností; než musí se to dítí způsobem náležitým a křesťana hodným. — Však mnohý člověk své největší štěstí a blaho v statcích vezdejších pokládá a proto nemírně, nenasytně jich žádá, často neprávě dobývá, pevně, úzkostlivě jich drží a příliš skrovně jich užívá. — Takové jednání zove se lakomství.

Lakomství jest nezřízená žádost časných statků, jak ohledem dobývání tak i užívání.

b) Člověk *lakomý* nemírně touží po penězích a časných statcích, na něž srdce své věší a v nich zalíbení má, jakoby byly ne prostředkem, ale nejvyšším cílem člověka; dobývá jich mnohdy způsobem neslušným a nespravedlivým; stírádá a hromadí je často k účelům nepravým a hříšným, aby n. p. svou rodinu obohatil, pohodlí a rozkoší si připravil; aneb zachovati a udržeti se jich snaží, aniž by jich náležitě užíval, odpíraje sobě a svým svěřeným nejen věci užitečných, nýbrž i potřebných, a nedbaje pomoci v nouzi a bídě svému bližnímu.

c) *Protiva lakomství jest marnotratnost*, hýření, prostopášnost. Každá věc má t. poměrnou svou cenu, ježto řídí se dle stupně užitečnosti její. Lakomec přepíná cenu věcí jemu náležejících (i cizích) až na krajnost, kdežto marnotratný tak s věcmi nakládá, jakoby neměly žádné ceny a pozemské statky své zbytečně rozhazuje k účelům marným ba i hříšným a bez ohledu na vyšší cíl.

### 2. Rozličné způsoby a stupně lakomství.

a) *Přílišná péče* o nabytí a zachování časných statků.

b) *Zištňost*, nemírná žádost po výdělku neb zisku.

c) *Penězochtivost*, slepá láska k penězům a zalíbení v mrtvém kovu.

---

\*) Lakom jest téhož kořene co lačný (laknu) a znamená původně: hladov, žízniv t. po jmění, po časných statcích.

d) *Lakomost* neb lakotnost, přílišná chtivost pozemských statků bez ohledu na vyšší účel. \*)

e) *Skoupost*, přílišné šetření prostředků. Člověk skoupý také houžvička, grešlička neb držgrešle se nazývá.

f) *Skrbství* jest lakomost i skoupost.

g) *Stuchlictví*, špinavost jest nejvyšší stupeň lakomosti i skouposti.

Rozeznává se lakomost od skrblosti, že lakomec touží po rozmnožení jmění, kdežto skrblost a skoupost jest snaha jmění dobyté i zachovati. — Než skrblik bývá vždy také lakomým, jelikož nižádná vášeň nepřestává na jistém stupni a ráda postupuje. — Skrblost i lakomost mají ještě to příbuzné do sebe, že majíce jmění, na ulehčení bídy nuzných nemají zřetele, aniž jmění své považují za prostředek, aby rozumně a dobře činili. — V tom ohledu, že se lakomství i skrbství štítí každého vydaje i sebe menšího, je i lakomý i skrblý člověk také skoupý. — Jsou tudíž všechny tyto sobě příbuzné vášně sobectvím, jež zakládá se na dobývání a zachování jmění či majetku. *N. sl.*

3. Lakomství jest hřích a sice hřích hlavní; nebo Lakomec často vědomě a svévolně jedná proti zákonu božimu, zvláště často přestupuje sedmé přikázání.

Z lakomství pocházejí mnozí hřichové, jako: podvod, krádež, lichva, loupež a všeliká nespravedlnost, nevěrnost k Bohu a k bližnímu, nelaskavost, tvrdost, lež, pomluva, křivá přísaha, zrada i vražda.

4. *Lakomství jest hřích velmi ohavný a záhubný*; nebo lakomec ruší všechny povinnosti k Bohu, k sobě a k bližnímu.

a) *Lakomec nectí a nemiluje Boha*, nýbrž klaní se penězům a pozemským statkům, ježto nade všecko miluje: k Bohu stává se nevděčným, ježto darů jeho nepravým způsobem užívá; na Boha zapomíná, den Páně nesvětí, služby boží a modlitby zanedbává; aneb modlí se jen v tom úmyslu, aby mu Bůh štěstí a bohatství popřál.

b) *Lakomec nemá lásky k bližnímu*, bývá nemilosrdný k chudým a potřebným; jiných podvádí, klame, okrádá, dělníkům mzdu zadržuje neb ujímá, vdov a sirotkův utiskuje a všeliké nesprave-

---

\*) Lakomost jest vlastnost, lakomství pak podstata lakomého.

dlnosti se dopouští; bývá nelaskavý, urputný a tvrdý k domácím, nedbá o dobré vychování dítek; mnohdy bližních o čest a dobré jméno, o zdraví, ano o život připravuje.

c) *Lakomec nepřeje ani sobě*, ano škodí si na těle i na duši; mamon rozum jeho zaslepuje, srdce zatvrzuje, svým otrokem ho činí a zbavuje ho vši spokojenosti. Mnohé práce a starosti nedají mu nikdy útěchy a pokoje. Sváry a různice, zármutek a hněv ztrpčují mu život, zdraví jeho podvracují a před časem do hrobu ho přivádějí. A co nejhoršího, že lakomec zapomíná se nad svým spasením, o nebe se připravuje a v zahynutí věčné se uvrhuje.

Jest tedy lakomství velmi ohavná, škodlivá, záhubná nepravost a proto písmo sv. starého i nového zákona na mnohých místech před lakomstvím výstražně dává a zřejmě svědčí, že a jak Bůh spravedlivý lidí lakomých vždy přísně trestal. (Viz texty a příklady bibl.)

5. Prameny lakomství bývají:

a) Starost o budoucnost, přílišná úzkostlivost a bázeň, aby se člověku dostalo, čeho třeba k zachování života; b) snaha po dobrobytu, po rozkošném a pohodlném živobytí; c) nemírná láska a starost o zaopatření domácích; d) marná sláva bohatství; e) všelike nehody, neštěstí a ztráty; f) navyklá šetrnost a g) nedostatek lásky k bližnímu následkem špatného vychování a zlých příkladů.

6. Výmluvy lakomce:

a) Mnohý dí: Mám mnoho potřeb, proto musím být při vydání opatrným. *Odp.* Neměj vydání zbytečných, abys nemusel skrbliti v slušných.

b) Nechej býti marnotratným. *Odp.* Buď šetrným, ne ale skoupým.

c) Člověk musí na stará kolena pamatovat. *Odp.* Však pro budoucnost nezapomínej na přítomnost a v Bohu svou důvěru skládej.

d) Jiní také tak činí. *Odp.* Však cizí chyby hřích tvůj neomluví.

7. Prostředkové proti lakomství.

Lakomství snadno vzniká a stářím vzrůstá; proto třeba záhy stále je přemáhati těmito prostředky:

a) Především hled' zacpati všecky prameny lakomství.

b) Uvažuj, k čemu nám Bůh pozemských statkův udílí.

c) Rozjímej marnost a pomíjejicnost všech věcí pozemských, na něž kdo srdce své zavěšuje, při smrti je těžko opouští.

d) Uvažuj ohavnost a záhubnost lakomství, ježto jest pramen všeho zlého.

e) Pomni, že lakomec vyloučen jest z království nebeského.

f) Uč se přestávati na mále a měj pevnou důvěru v Boha.

g) Skoumej sebe sám a cvič se v dobročinnosti.

**Napomenutí.** Nebuď křesťane lakomý, nepřikládej srdce své ke kovu, hroudě a kameni; nebaž po statcích pomíjejících; ovšem jich marně nerozhazuj, ale buď schránlivý a šetrný (v. níže tu ctnost), abys měl co na potřebné věci vynakládat, a mohl dobře činně shromážďovat sobě poklady pro království nebeské.

#### Slova písma sv. o lakomství.

Někdo bohatne skoupě sobě počínaje . *Sir.* 11, 18; srv. *Kaz.* 5, 9. — Nakloň srdce svého k svědectvím mým a ne k lakomství. *Žalm* 118, 36. — Lepší jest s bázni Hospodinovou, než mnoho pokladů, ale bez nasycení. *Přísl.* 15, 16; srv. *Žlm.* 36, 16. — Lakomý nenasytí se penězi a kdo miluje bohatství, nevezme užitku z něho. *Kaz.* 5, 9. — Jest nemoc nejhorší, kterou jsem viděl pod sluncem: bohatství zachované ke zlému pána svého. *Kaz.* 5, 12. — Nad lakomce nic není nešlechetnějšího. — Nic není nepravějšího než milovati peníze; nebo takový i duši má prodajnou. *Sir.* 10, 9. 10. — Muži lakomému nadarmo jest zboží a člověku závistivému k čemu jest zlato? Kdo shromážďuje nespravedlivě, shromážďuje jiným. — Kdo jest sám sobě zlý, komu jinému bude dobrý? a nebudeť se veseliti v zboží svém. — Nenasycené jest oko lakomého v podílu nepravosti; nenasytí se, až i stráví a vysuší duši svou. *Sir.* 14, 3—11; srv. *Kaz.* 4, 8. — Kdo doufá v bohatství své, padne. — Kdo nenávidí lakomství, jeho dnové budou dlouzí. Kdo chvátá zbohatnouti a jiným závidí, neví, že nouze na něj přijde. *Přísl.* 11, 28; 28, 16; 28, 22. Kdo miluje zlato, nebude spravedliv. Mnozí přišli ku pádu pro zlato. *Sir.* 31, 5. 6. — Běda, kteří připojujete dům k domu a pole s polem spojete . až ku konci místa! V uších mých jest to, dí Hospodin zástupu; jistě že ti domové mnozí spustnou. *Isai.* 5, 8. 9. — Pro nepravost lakomství jeho rozhněval jsem se. *Isai.* 57, 17; srv. *Mich.* 6, 11; *Mak.* 2. — Koropta vychovala to, čeho nezplodila; tak kdo učinil v bohatství a ne v soudu, v polovici dnů svých opustí je. *Jer.* 17, 11. — Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto rez a mol kazí a kdež zloději vykopávají a kradou .



*Mat.* 6, 19. 20; srv. *Luk.* 12, 23. — Hleďte a vystříhejte se všeho lakomství; nebo žádného život nezáleží z hojnosti těch věcí, kterými vládne. *Luk.* 12, 15. — Z vnitřku srdce lidského pocházejí zlá myšlení, krádeže, lakomství, nešlechtnosti. *Mar.* 7, 21. — Psal jsem vám, abyste se nesměšovali se smilníky, s lakomci nebo s dráči . . . ; s takovými ani nejezte. *I. Kor.* 5, 9. 11. — Smilství pak neb lakomství nebuď ani jmenováno mezi vámi. *Efes.* 5, 3; 4, 28. — Obcování vaše buď bez lakomství; dosti mějte na tom, co máte. *Žid.* 13, 5. — Kteří chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení — a v žádosti mnohé neužitečné a škodlivé, kteréž pohřžují lidi v zahynutí. *I. Tim.* 6, 9. 10. — Ani zloději ani lakomci nebudou královstvím božím vládnouti. *I. Kor.* 6, 10.

#### Výroky sv. otcův a jiných učencův.

Lakomství jest nezřízená žádost věcí časných. *Sv. Liguor.* — Lakomství jest, věci nedovoleně zadržovati a po cizích toužiti. *Hugo.* — Lakota nezná nijakého nasycení; neboť lakomec trpí vždy nedostatek; a čím více nahromadí, tím více baží po zisku; nejen chtivostí bývá mučen, aby rozmnožil statek, nýbrž i strachem pojat, aby ho neztratil. *Sv. Isidor.* — Tak velmi trápí milování peněz a obsáhne všecku duši, že ani milování přátel a příbuzných nenechává místa. *Sv. Jan Zlat.* — Peněžití lidé nazývají se boháči, ač u vnitř ubozí jsou, ovládá-li je lakomství. *Sv. Aug.* — Lakomství jest podnět vši nepravosti. *Sv. Jan Zlat.* — Z lakomství pochází zrada, lest, faleš, křivé přísahání, nepokoj, násilí a zatvrzelost srdce k milosrdenství božímu. *Sv. Řehoř.* — Štědrá ruka na zkázu přichází a lakomá shnilostí bývá zkažena. *Pythagoras.* — Lakomství boháčů jest nenasytné. Vždy loupí a nikdy se nenasycuje; Boha se nebojí, člověka se neleká; aniž otce šetří, aniž matku uznává, aniž bratra poslouchá, aniž příteli věrnost zachovává; vdovu utlačuje, proti sirotku brojí, křivé svědectví vydává. *Sv. August.* — U větším počtu shání se lid více po lakomství než po moudrosti. I mezi těmi, kteří umělostí slynou, zřídka kdo k nalezení, jemuž by umění za dobrý peníz nebylo prodajné. Také sobě lidé více páčí proč nebo zač něco konají, nežli samu věc, pro niž se něco děje. *Sv. Aug.* — Nemálo jich podvedeno hovadným milováním časných statků i nebyli s to ujíti, protože penězi co vazbou opoutáni byli. *Sv. Cypr.* — Žádost lakomá, ač sbožie přibývá, také roste. Okakaj' nepravost, nikdež cíle žádání neuložiti, ano moře má cíl svůj, ale lakomstvo

nikdy! — Když pýcha neb smilstvo odstúpi člověka k starosti, ale lakomstvo roste a mladne i s nejstarším, *Tomáš ze Štítného*. —

### Připodobnění o lakomství.

Lakomství jest nenasytné opilství, podnět vši nespravedlnosti, činíc ukrutníky z otroků svých. *Sv. Jan. Zl.* — Lakomství se podobá starému kvasu, kamkoli se přistěhuje, všude všecko poškvřňuje. *Sv. Aug.* — Lakomství a sobectví jest spravedlnosti macechou a všech nešlechtností příčinou. *Boh. z Lobkovic.* — Lakomství jest jed lásky. *Týž.* — Ohyzdná slepoto mysli a hluboká temnota lakomství! Lakomec moha se břemene zbaviti, chce raději s těžkostí zboží sužujícího stríci. — K zlatu jest přivázán a zboží více jím než-li on zbožím vládne. *Sv. Cypr.* — Moře má své meze, též i noc nepřestupuje dávných zákonů: toliko lakomec nezná času, nezná mezí. Přírůstek moci stává se lakotníkům příležitostí k novým nepravostem. *Sv. Basil.* — Každý lakomec rozmahá pitím žížeň; neboť když. po čem dychtil, dosáhl, hned zas po jiných věcech touží. *Sv. Řehoř.* — Vizte člověka pod břemenem lakomství, kterak se potí, kterak sotva dechu popadá. Co se hmoždíš, lakomče? Či není lakota těžké břímě? Proč tě tedy ze sna budí, proč ti nedá spáti? *Sv. Aug.* — Lakomec ziskem se rozněcuje a nikoli neuhašuje. Máť jako stupně chtivosti a čím více jich dostoupá, tím více k vyšším spěchá; odkudž pak těžká pro padajícího nastává pohroma. *Sv. Ambrož.* — Lakomec jest hlídač a ne pán, otrok a ne majitel peněz. *Sv. Jan Zlat.* — Jako ti pomatení nespátřují věci samé, nýbrž obrazy své nárůživosti; podobně i mysl lakomcova, jsouc jednou spoutána vazbami chtivosti, vždy jen zlato a stříbro vidí. Milejší jest mu patřiti na zlato než na slunce. I sama jeho modlitba a prosba k Pánu zlata vyhledává a chtěl a přál by, aby se všecko v zlato proměnilo. *Sv. Ambr.* — Otrokem bohatství jest, kdo je schovává a střeží; kdo však jařmo jeho svrhl, rozdělí je jako pán. *Sv. Jeroným.* — Lakomství nemoc nejhorší; neboť všickni jeho dnové jsou v temnotě, v smutku, v neduživosti i v hněvu. Stav otroků jest snesitelnější. Vždy jest v okovech, vždy ve vazbách; nikdy není řetězů prost, poněvadž je stále v nepravostech pohřížen. *Sv. Ambr.* — Jak mocná jest síla žádostivosti; zuřivější jest, nežli šelmy. Nebo tyto tehdaž jen loupí, když lační; když pak syty jsou, ustávají od loupění. Lakota však po bohatství nenasytna jest, ustavičně shání a loupí a nikdy dosti nemá. *Sv. Aug.* —

Všecko zlé z lakomství pochází a všech hříchů trní z něho se plodí. *Týž.* — Poklady lakomce jsou jako husté bláto, jež okolo sebe hromadí a v něm své srdce pochovává. *Humbert.* — Lakomec se podobá souchotináři, který ač mnoho jí, přece pořád je hladový: tak i lakomec naříká tím více, čím více plní své truhlice. On se podobá ohni, který, čím více se naň přikládá, tím více potravy žádá. Lakomec jest osel neb velbloud, který pytle peněz, sudy vína a bedny potravy nosí na sobě, sám pak bodláčí žere a vodu pije. Ontě straka neb krkavec: shromáždí, snáší, někdy i krade, jedině proto, aby hnízdo bylo plné. Lakomec podobá se pavouku. Pavouk snuje pavučinu, všechny vnitřnosti souká ze sebe, aby do ní lapil bídnou mušku; a když mnoho hodin se načíhal, přijde děvečka a smítne jej i s pavučinou. Tak i smrt to dělá s lakomcem. *F. Č.* — Pozoruj, pro koho bohatství shromáždí? V okamžení smrti opustíš všecko. Tu se všecko, co jsi a co máš, na tré rozdělí. Tělo zemi, z níž vzato jest; duše k Bohu, jenž ji dal; zboží pak tvé dědicům, kteří bývají marnotratní, nevděční. — Jak mnohem lépe jest poklad rozdělit chudým a tak předelati na věčnost, jako knížata, majíce někam cestovati, svůj poklad a zavazadla před sebou posílají tam, kam přijíti hodlají. *Lud. Gran.* — Lakomství se veze na kolách čtyř nepravostí, jež jsou: malomyslnost, nelidskost, pohrdání s Bohem a zapominání na smrt. Do vozu jeho jsou zapřaženy skrbost a dravost, které obé řídí a spravuje jediný vozka: žádost mnoha jmění. *N.* — Lakomství jest záhubný pazouch se stromu šetrnosti. *Sychra.* — Vodnatelností trápený čím více pije, tím více žízní; tak lakomec tím více žádá, čím více nabývá. *Sv. Jan Zlat.* — Žádost peněz naplňuje les lotry, domy zloději, rodiny svárem, trhy podvodem, soudní síně křivými přísahami, chýše nouzí a bídou, oči sirotků slzami, srdce vdov lkáním, žaláře zlosyny a peklo konečně zatracenci. *Sv. Basil.* — Jako oheň, čím více se přikládá, tím více se rozmáhá: podobně lakotnost. *N.* — Jiné náruživosti s člověkem starnouce slábnou, lakomství ale stářím síly nabývá. *N.* — Bláhový je, kdo ku konci svého cíle má starost o pocestné: tak pošetile jedná člověk, jenž maje snad zítra zemřít, časných statků hromadí. *Seneka.* — Jako dívky spíše jablko než zlato si volí, tak lakomci šlápěj země jest důležitější než nebe. — Havíři zlata dobývají pro jiné a lakomci shromáždí peněz, aniž jich sami užívají. — Potok stává se řekou a řeka proudem: tak roste žádost po penězích. — Jako bourec neb hedbávníček v hrobě, jež sám

si upředl hyne: tak lakomec v osidlo zlaté se zapletá, jež záhy v hrob ho strhnuvší o nebe připravuje. *Lohner.* — Lep zalepí obě křídla ptáku, aby se nemohl povznést: tak i lakota poutá obě peruti člověku — rozum a vůli, aby v prachu zemském se plazil. *N.* — Lakomec se podobá vepři, jenž teprv po smrti užitek dá člověku. — Čím jest červ v dřevu, tím marnivost v člověku a čím mol v rouše, tím lakomství v srdci lidském. *N.* —

Mnohý po bohatství jen se shání,  
za to žádá Boha bez ustání;  
když se prosba jeho splňuje,  
pak se srdce jeho sužuje.

#### Texty sv. písma o marnotratnosti.

Nebývej na hodech pijanů ani na kvasích těch, kteří snášejí maso k jedení. *Přisl. 23, 20.* — Kdo miluje hodování, bude v chudobě a kdo miluje víno a tučné věci, nezbohatne. *Přisl. 21, 17; 18, 9. Sir. 18, 30.* — Poklad žádoucí v příbytku spravedlivého, ale člověk nemoudrý rozptýlí to. *Přisl. 21, 29.* — Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne. *Sir. 19, 1.* — Jako ve dne poctivě choďme; ne v hodování. *Řím. 13, 13; 14, 7.* — Hodovali jste na zemi a v bujnosti vykrmili jste srdce svá ke dni zabití. *Jak. 5, 5. Fil. 3, 18.*

**Výroky.** Svě kdo mrhá, promrhá, vážen mezi lidmi nebývá, a k tomu posměšným jest také chlapem. *Z českých desk zemských.* — Marnotratník jest blázen, který své jmění na to obětuje, aby do řádu žebráckého byl přijat. *N.* — Chudí křičí volajíce k marnotratným: Nám náleží, co vy promrháte, našim potřebám se odjímá, cokoli na marnosti vynakládáte. *Sv. Bernard.*

#### Domluva lakomým.

Křesťane, ty toužíš nemírně po časných statcích, úzkostlivě jich držíš a příliš skrovně užíváš, jsi lakomý.

1. *Považ jak mrzké, ohavné jest lakomství,* jež sv. Pavel přičítá k nepravostem, jichž křesťan nemá ani jmenovati. Dokládaje, že lakomec nemá dědictví v království Kristově. *Ef. 5, 3. 5.* — Týž apoštol lakomství nazývá modloslužbou, ježto člověk lakomý zavěšuje srdce své na statky pozemské a místo Bohu klaní se penězům. *Kol. 3, 6.* — Lakomec protiví se Bohu, jehož vůle jest abychom si slušným, dovoleným způsobem jmění dobývali a uží-

vali ho k jeho cti a chvále i k prospěchu svému i svého bližního, ty pak nedbaje vůle boží statky nemírně, zbytečně strádáš a hromadíš, nečině dobře ani sobě, ani bližnímu. — Jak nelskavým, nevděčným jsi k Bohu za všechna dobrodíní!

Považ, k čemu lakomství člověka přivéstí může. Pomni na nešťastného zrádce Jidáše, na lháře Ananiáše a Safiru. A tak bývá dosavad. Podvod, krádež, lichva, utiskování chudých vdov a sirotků, zadržování a ujímání mzdy, křivé přísahy, loupež, vraždy stávají se následkem lakotnosti. Lakomec všech hříchů je schopen, jemu není žádný prostředek špatným, jen když pomáhá k penězům. Kterí chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení a v osidlo ďáblovo. *I. Tim. 6, 9.*

2. *Lakomec škodí sobě i bližnímu.* Ty sháníš jen statky a nedbáš ani o nevyhnutelné potřeby tělesné v domě svém; ano i na duši svou zapomínáš, ježto více má ceny, než mrzký peníz. „Co prospěje člověku, aby celý svět získal, na duši pak škodu trpěl?“ *Mar. 8, 36.*

Jak můžeš srdce své zatvrditi k manželce a k dítkám svým, že jim ani nepřejesh, čeho nevyhnutelně mají třeba. Což nemá žena stejné právo k jmění tvému a nejsou dítky krev z krve tvé? Tak svazky přirozené svévolně trháš. Což ti je lhostejno, že ani u svých domácích pro svou lakomost úctu a lásky nemáš? Ty svým nelaskavým jednáním činíš si nepřátele ze všech lidí. Nikdo tě nemůže ctít, nikdo milovat; jedni ti hojné jmění tvé závidí a po něm dychtí, jiní pak tebou povrhují neb alespoň smrt ti přejí, aby co jsi nastřádal, sami užili.

3. *A jak pošetilé jest lakomství!* Lakomec při všem bohatství je chudým, ježto statků svých neužívá; není pánem ale otrokem peněz; nemá on bohatství, ale bohatství má jeho. V hojnosti nouzi trpí a maje plné skříně, předce holý jest žebrák.

Není to pošetilé, že se lakotností svou o zdraví a spokojenost připravuješ a před časem do hrobu se uvrhuješ? — Jaké to namahání a lopocení dnem i nocí, abys statku získal, jaké starosti, abys jich uchoval! Zatím co jiní pokojně odpočívají, ty noci bez spaní trávíš a děsnými sny se trápíš. Lakotou chceš zabezpečiti jmění své; však se velice mýlíš, spíše je vydáváš v nebezpečení; nebo lakomec nemůž se nadíti požehnání Nejvyššího, jenž statky dává a bere podle vůle své.

Čím lakomec starší, tím bývá lakomější. Všechno hříchů časem ubývá, jen lakomství přibývá. Čím více blíží se smrt, tím

lakomý více statků hromadí jako vodnatelný čím více pije, tím více žízni.

Považ, jak mnohým nehodam jsou vystaveny statky pozemské, ježto, jak dí písmo, rez a mol kazí, zloději vykopávají a kradou. *Mat.* 6, 19. a konečně ještě smrt bere! Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe; to pak, cos připravil, čím bude? *Luk.* 12, 20. Tvoji dědičové se pak smáti budou a co jsi klopotně a snad hříšně pro ně nashromáždil, snad brzo promarní!

Jak je to nemoudré snášeti poklady pomíjející, a ztráceti poklady věčné v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí a zloději nevykopávají ani kradou. *Mat.* 6, 20. Proto napomíná Spasitel: „Hleďte a vystříhejte se všeho lakomství; nebo žádného život nezáleží v hojnosti těch věcí, kterými vládne.“ *Luk.* 12, 15.

4. *Považ křesťane, že život lidský jest krátký, že jistá jest smrt, nejistá pak hodina smrti; pomni, že buaeš muset jednou z svého jmění Bohu přísný počet vydati. Jak tam na soudu obstojíš? — Bůh zde pozemské statky proto nestejně rozdělil, aby mohovití chudým ku pomoci přispívali. Co boháč chudému učinil, chce Kristus považovati tak, jakoby jemu bylo učiněno. *Mat.* 25, 40. — Přeješ si zajisté státi jednou na pravici mezi požehnanými a proto chraň se lakomství a buď štědrým, dobročinným bližním svým.*

5. Prostředky proti lakotnosti.

a) Uvažuj často, jak ohavné, pošetilé a škodlivé jest lakomství.

b) Pomni na smrt, soud a věčnost.

c) Patř na Krista, jenž se stal dobrovolně chudým a na svaté, kteří všech statků se odřekli a Krista následovali.

d) Cvič se v důvěře v Boha, jenž má o vsecky péči; proč se bojíš, že by tě neuživil? Kdo jest s málem spokojen a v Boha se důvěřuje, tomu se nikdy nenedostává čeho potřebuje.

e) Co jsi nespravedlivě nabyl, navrať neprodleně i nahraď podle možnosti a k chudým buď dobročinným.

f) Abysi za své provinění zadost učinil, zanech časem i spravedlivého zisku svému bližnímu.

g) Skoumej často svědomí své, lituj svých provinění, obnovuj dobrá předsevzetí a modli se, aby tě Bůh chránil lakotnosti a vzbuzoval k dobročinnosti. —

#### **Domluva marnotratným.**

1. Považ, křesťane, kdyby tak všickni lidé si počínali, tak lehkomyšlně jmění své vyhazovali jako ty, jaký by to byl život

na světě! Nikdo by nepracoval, každý stále by hejřil, brzo však nouzi by trpěl, neměl by co jísti, aniž by co dobrého mohl činiti. Jistě jsi dosud statků pracně nedobýval, že jich jako Esau prvorozenství zbytečně promrháváš! Patř vůkol sebe a shledáš, jak mnozí v potu tváře chleba si dobývají; ty pak co jiní klopotně za týden vydělali, v několika hodinách probiješ! Což kdyby tak Bůh nějaký domácí křížek na tě složil, pak budeš bédovati a proklínati svou marnotratnost! — Tak jen člověk lehkomyšlný, lehkovážný si počínati může.

2. A jak jsi lehkomyšlný a neopatrný, tak jsi nevděčný k Bohu, kterýž ti časných statků proto jen svěřil, bysi jako evang. služebník s hřivnami těžil, a dobře činil. Považ, že nejsi pánem svého jmění nýbrž toliko šafářem, správcem i budeš muset jako evg. hospodář jednou přísný počet klásti svému Pánu.

3. Pomni, co jsi připravuješ, jak si steleš! Což neznáš lidí, kteří kdyby byli lépe hospodařili, mohli bohatstvím oplývati a dobře činiti, co zatím nyní musí od domu k domu žebrati a jsou všem občanům za obtíž. Jak bys se musel hanbiti, kdybys dříve neb později musel se chopiti holi žebrácké!

4. Považ dále, jak mnohý svou marnotratností zabředl v dluhy, jichž více nemohl splatit a ošidil své věřitele. — Což se nelekáš, že tě věřitelové ještě v hrobě budou proklínati a před soudem božím na tebe žalovati!

5. A jaký bývá obyčejně konec všech hýřilů a marnotratníků? Bída, hanba a zoufalství. — Pomni na marnotratného syna a nesvědomitého hospodáře v sv. evangeliu. — Boj se Boha, přísného soudu a věčného trestu a užívej vhodných prostředků k svému polepšení.

a) Především třeba, abys věřitelů svých uspokojil podle možnosti a proto zanech vši marnosti a všeho zbytečného vydeje a přepychu v své domácnosti. Počítej svědomitě své příjmy a vydání, střež se všech nákladných zábav a zhýralých společností a zvykej tichému, domácímu životu.

b) Buď střídmy a s málem spokojený, časem si učin nějakou ujmu i ve věcech dovolených, abys poněkud zadost učinil za svá předešlá provinění a z toho, co ušetříš, chudým udílej.

c) Připomínej si často zlé následky marnotratnosti.

d) Pamatuj na smrt a na nešťastnou věčnost, kteráž tě očekává, pakli se nenavrátiš k pořádnému životu.

e) Zpytuj často svědomí své, žel svých provinění před obrazem chudého, ukřižovaného Spasitele a obnovuj svá dobrá předsevzetí.

**Zbraně proti lakomství od Ludv. z Granady.**

a) Nejprv pozoruj, že Hospodin Bůh tvůj, chtě s nebes na zemi tuto vstoupiti, nevolil vládnouti bohatstvím a zbožím, po němž ty tak velmi dychtíš, ale zamiloval si chudobu. — Jakáž tedy jest převrácenost tvá, aby nejposlednější sluha, opovržitelný červ žádal si bohatství a zboží, jímž všemohoucí jeho Bůh a Pán na vykoupení jeho povrhnul?

b) Pomni dále, jak nehodno tebe, abys duši svou bohatstvím zmařil, duši, kterou Bůh dle svého obrazu stvořil a předrahou krví svého Syna vykoupil; která tedy dražší jest celého světa, tu bys pro skrovný zisk zmařiti chtěl? — Pravým zbožím není ani zlato ani stříbro, ale ctnost s dobrým svědomím. Zapomeň na okamžik klamného domnění a uznáš, že zlato a stříbro není leč žlutá neb bílá hrouda země, kteráž toliko v domnění lidském tak velikou cenu má. — Co všickni mudrcové pohanští v opovržení měli, to bys ty učeníku a následovníče Kristův tak sobě zamiloval, že by's se tomu v služebnost vzdal?

c) Pomni též, co praví Kristus v sv. evangeliu: „Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti, Bohu a mamoně.“ (*Mat. 6, 24.*) Žádná tedy duše není s to, aby se Bohu svobodně a dokonale věnovala, když dychtivě a hltavě po bohatství baží a se žene.

d) Znamenej pak, že čím více se tobě u věcech pozemských daří, tím snad jsi bídňější a v nebezpečenství pokušení vězíš, abys v marné své štěstí se důvěřoval, které klamně tě láká. — Bohatství nelze nikdy nabyti bez obtíže, nikdy zachovati bez péče, nikdy pozbyti bez žalu, nenabývá se a nenaroste skoro nikdy bez uražení Boha, bez hříchu.

e) Rozjímej též, jaký jest blud, bez ustání žádati, čím se srdce člověka nenasytí nikdy, ale jako u vodnatelného vždy žízeň, tak u bohatece vždy žádost jmění víc a více se zmáhá a rozněcuje. Tak se ubohé srdce jeho, neustále jsouc honěno po zboží všeho druhu, docela unaví, nikdy pak neukojí; lační a žízní, ale nikdy a nijak se jako tělo větrem nenasytí.

f) Pozoruj dále, že kde mnoho jest bohatství, tam jest i množství toho, co je pohlcuje, mnoho těch, kdo po něm běží, kdo je ukrádají. Což má bohatec, byť i zbožím celého světa vládl, ze všeho jmění, nežli že může žíti? To může každý, kdo s pomocí



boží se přičiní a ostatně péči svou na Boha odkáže. — Bůh zajisté nezahanbí toho, kdo věrně v něho doufá. — Život jest krátký a smrt kvapí v zápětí za námi; nač tedy tolik zásoby pro tak skrovničký čas? Co budeš dělati s tak velkým bohatstvím, zvláště povážíš-li, že tím snadněji se budeš moci ze světa odebrati, čím méně jsi měl. Tím, že chud jsi, o nic nebude osud tvůj horší, nežli bohatcův, ba mnohem lehčí; neboť nejen méně bolestné bude tvé loučení, ale i tvé odpovídání před Bohem bude snažší.

g) Pozoruj ještě, pro koho tak veliké bohatství shromažďuješ; neboť nezvratně ti souzeno umřítí; nah jsi na tento svět vstoupil, nah se odtud odebereš; chud jsi přišel, chud odejdeš. To stále na paměti měj; nebo snadno vším povrhne, kdo pomní, že umřítí musí. V okamžení smrti opustíš všecko; jen skutkové tvoji, ať dobří, ať zlí provodí tebe. Potom seznáš, jak nerozumně, jak pošetile jsi dobro věčné za dobro časné proměnil. — Tuť se všecko, co jsi a co máš na tré rozdělí: tělo zemi, z níž vzato jest; duše Bohu, jenž ji dal; zboží pak tvé dědicům, kteří nejvíce bývají marnotratní, nevděční. — Jak mnohem lépe jest dle slova Páně rozdělití poklad svůj chudým a tak jej předeslati na věčnost, jako knížata, majíce někam cestovati, zavazadla posílají tam, kam přijítí hodlají.

#### Velbloud a ucho jehelní.

Vězte, synáčkové, není věcí snadnou,  
těm, kdož statky mají, bohatstvím kdo vládnou,  
pokud v srdci nosí chtíč a lásku k zboží,  
aby vešli se mnou ve království boží.

Jehelním snáz velbloud sporý projde uchem,  
nežli bohač v království mé širou branou,  
pokud lakota mu vládne myslí, — duchem,  
pokud v duši chtíč a láska k statkům planou.

Taká duše nepohne se lidským slovem:  
pomoci jí může jedno láska boží,  
která křísí k životu, což páchlo rovem  
a kost mrtvou masem odívá i koží.

Dle *Mar.* 10, 23—27. *V. Štulc.*

#### Úvahy o dvou výstřednostech, t. o marnotratnosti a lakomství.

„I obžalován jest — vladař před boháčem, — jakoby rozmrhal statek jeho.“  
*Luk.* 16, 2.

Ovšem ohavné bylo jednání vladaře nespravedlivého, jenž tak šeredně zklamal důvěru pána svého. — A aby se i tobě, milý

kř., podobně nepříhodilo, abys i ty nebyl jednou obžalován, že jsi neužíval právě a dobře statků tobě svěřených, třebať abys se varoval dvou výtržků, t. marnotratnosti a lakomství, kteréžto nepravosti, ačkoliv si jsou zcela na odpor, předce jsou rovněž ohavné i záhubné a činí člověka nespravedlivým vladařem statku božího a trestu hodným. — Jak vypravuje jistý spisovatel řecký — Plutarch — dostavili se před Filipa, krále macedonského, dva muži Macedonští, z nichžto jeden druhému v ničemnosti nic neslevoval, žádajíce od něho rozhodnutí pře své. Jedva že pak král vyslechl stížnosti jejich, odsoudil jednoho, aby bez prodlení opustil vlast svou a šel do vyhnanství, druhému pak dal rozkaz, by ho v zá-pětí následoval; a takto vypověděv oba ze země, potrestal je rovným způsobem. A podobní protivníci, již neustále na se stížnost vedou, jsou lakomci a marnotratníci, ustavičně se hašteříce, kdo z nich lepší jest a žádný z nich dobrý není. Chtěje se jeden druhým ospravedlniti, spílá marnotratník lakomci nelaskavých, nenasycených dráčů . . . a tento nazývá zpět onoho zpozdilcem a člověkem vši kázně a mravů zbaveným. V pravdě ale jsou oba rovnou měrou nespravedliví vladaři, kteřížto se statky sobě svěřenými nevěrně a samovolně nakládají; a protož vyhostí jednou výrok soudce oba z vlasti nebeské do krajin temnosti. — Ovšem patřili-li se na to okem toliko povrchním, bude se to zdáti mnohému podivné, že by obě nepravosti tak od sebe rozdílné, měly podléhati témuž trestu. Než ale, kdo bedlivěji ty věci uváží, shledá zajisté, že obě nepravosti tyto v podstatě své pučí a vyrážejí z jednoho a téhož kořene nepravého. Táže mrzká zjištnost a hnusné sobectví, kteréž lakomce neustále pudí, by shromáždňoval a hromadil peníze a statky, vede marnotratníka a rozkošníka k ustavičnému rozhazování a k marným vydáním, čímž oba nic dobrého neobmýšlejí, aniž nevyřizují, ježto jim nezbývá nic k vyšším a ku vznešenějším věcem. Pohanský mudrc *Diogenes* připodobňuje marnotratníky ovocným stromům, kteří na neschůdných propastech rostou, z jejichžto ovoce toliko krkavci a jiní dravci požívají. O nich píše prorok *Amos*, že „píjíte víno v šálích a nejlepší mastí se mažíce, nic netrpěli nad potřením lidu.“ (6, 6.) Co měli dáti chudým a nuzným, toho potřebují sami na rozkoše a na lahůdky; ba již pohled na chudého jest jim odporný a protivný. — A protož jest marnotratník se svou domnělou štědrostí rovněž vzdálen od pravé cesty, jako lakomec, jehož marnotratný předčí v nenasycenosti, maje vždy množství potřeb. — Nad to, kdož nemá nikdy dosti

tomu také není nic špatného a zlého, čeho by se nechopil, aby nasýtil hltavosti své a tak se stává zhusta, že se dá mrháč snáze k nepravým krokům zavést, než lakomec, jenž toliko v bohatství sobě libuje. — Kořen všeho zlého jest u obou týž, t. sobecká žádostivost, tak že v jistých případnostech oba, jak lakomec tak marnotratník sobě počínají, jak právě okolnosti na ně působí. Patrný toho příklad nalezáme na lidu israelském, jemuž bylo přikázáno, aby čekal u hory Sinai, až by přišel Mojžíš dolů. Nedočkaví však zbouřili se, žádajíce úsilně od Arona, aby jim udělal bohy, jaké vídali v Egyptě. I přikázal jim, aby mu přinesli naušnice zlaté s uší žen, synů i dcer svých, domnívaje se, že odstoupí od žádosti své, anto očekával, že se tomu ženy zprotiví. Než zklamal se. Nebo všecky ženy snášely ochotně okrasy své a on učinil z nich tele slité. (II. Mojž. 24.) — V pravdě událost tato se až posud zhusta opakuje. Když nám jde o modly srdce, t. o věci, kteréž se zdají naší mámvosti a vášnivosti býti svrchovaným dobrem: nelitujeme žádných obětí, aniž šetříme jakého vydání; má-li pak se co státi pro obecné dobré, pro nuzné, bídné a opuštěné: tu nemáme ničeho a tu se šetří jak možná a má-li se předc co dít, musí se vzítí opět ku pomoci zlaté tele a dáti se marnivosti a rozkošnosti příležitost, by se ukázaly dobročinnými. — Ty však, m. kř., hlediž se vystříhati obou výstředků, jak lakomství hnusného, tak i marnotratnosti ohavné. Kráčeje cestou zákona Božího, užívej statků pozemských ne jako velitel a pán jejich, nýbrž jako vladař, užívaje jich dle vůle boží, aniž k nim srdce přikládaje, aniž jich považuje za svrchované dobré, aniž pak marně mrhaje a rozhazuje jich; ale užívaje jich jakožto prostředků ke cti a chvále boží, k prospěchu bližního a k spasení svému, abys jednou byl shledán jako věrný vladař Páně, jemužto dí spravedlivý soudce: Ejhle služebníče věrný, poněvadž jsi byl věrný nad málem, ustanovím tě nad mnohem; vejdi v radost Pána svého!

### Průpovědi o lakomství.

Pilně lakomství se střeží,  
téz i hříšné jeho spřeží.  
Lakomství jak pýcha jest  
přeškodná a hnusná lest.

Lakomec se nenasytí,  
vždy chce víc a více mítí.  
Lakomému dosti není,  
by měl všeho světa jmění.

Lakomec je pravé děcko:  
hříčky jsou mu nade všecko  
Často více tratí,  
nežli nalakotí.

Nemáš zde statku nikdy dosti :  
buď žádá srdce více mít ;  
a máš-li dost, je strach ti žít ;  
tak osten srdce neopustí.

Lakomcům dí moudrý Plato :  
Co vám platno stříbro, zlato,  
nemáte-li dražší nad to,  
což vám nemůž býti vzato.

Jak šťasten bohatec,  
jenž všecko všudy může,  
leč, tu že proklat jest,  
tam šťasten být nemůže.

Zlatý klíč zde všechny zámky odmyká,  
ale bránu nebes mnohým zamyká.

Peníze kdo kopí,  
čerta sobě koupí.

K peklu staví most  
hříšná lakomost.

**Příслови.** Lakomec pro krejcar by si dal koleno vrtat. — Táhne vodu na své kolo. — Bys krví zaplakal, na lakomci nevyprosíš. — Bohatý bývá skoupý. — Lakomec jednou rukou dává, druhou bere. — Kdo chce příliš mnoho, nemívá nic. — Nuznému se nedostává všeličeho, lakomci všeho. — Lakomství hluboké moře. — Děravého pytle nenaplňuje a lakomci se nedodáš. — Kdo se bojí nouze, nerad pro Bůh dává. — Lakomec všem bývá zlý, sobě nejhorší. — Nad lakomce není blázna k nalezení. — Po cizím chvátí a své zhubí, ztratí. — Kdo miluje zisk, Jidášovu píseň zpívá. — Lakomec žádnému dobře nečiní, leč když umře. — Skupepec, hlupec. — Všecko tu zůstane po smrti, můj pane !

#### Průpovědi o marnotratnosti.

Nešetříš-li budeš snadně  
s mohovitostí svou na dně.  
Nešetříš-li v mladosti,  
odkud vezmeš v starosti ?

Když se komu šťastně vede,  
zle dělá, kdo z tlusta přede.  
Kdo nešetří, když má víc,  
z mála nedovede nic.

Kdo má v mlaskách zalíbení  
umenuje svoje jmění.  
Kdo dnes hody strojí,  
zejtra tělo hojí.

Na krátký čas,  
vydáš se v kvas ;  
pak v chudobě ti třeba  
je dobrý kousek chleba.

Marnotratní hráči  
k záhubě své kráčí ;  
pozdě toho pykají,  
když své jmění prohrají.

Byť's byl srdce dobrého,  
hra tě vplete do zlého.  
S hloupostí co nastane,  
lotrovstvím pak přestane.

Kdo utrácí hýří, výská,  
v kútech se mu nouze blýská ;  
menší zisk než vydání  
pokoj z domu vyhání.

Nedělej si klecí  
pro zbytečné věci,  
bys do cizích pecí  
nemusel se vléci.

Marnotratník rozhazuje,  
jak by zejtra umřít chtěl;  
lakomec však shromáždjuje,  
jak by vždy zde býti měl.

Marnotratník stále vejská,  
lakomec pak za to stejská:  
měli by sic plakati,  
že jsou blázni, vyznati.

#### Marnotratnice.

Hospodyně z Utratína  
marnotratná, mlsná byla,  
místo práce užitečné  
nádherně se parádila.

Na rozkošné radovánky  
prorejdila všecky kraje,  
nyní na svá stará léta  
na žebračku pěkně hraje.

*Fr. Doucha.*

Do večera dennice nezárí,  
časně pomni na nouzi a stáří!

#### Příklady o lakomství.

1. Biblické: *Kain* lakomý jen skrovný a špatný dar z úrody obětoval Hospodinu a proto naň Hospodin neshledl. I. *Mjž.* 4.

*Jakub* připravil bratra *Esaua* lstivě o právo prvorozenství a proto boje se msty bratrovy, z domu utekl. I. *Mjž.* 27.

*Laban* z lakotnosti často *Jakubovi* měnil mzdu. I. *Mjž.* 41.

*Achan* lakomý byl pro krádež stříbra ukamenován. *Jos.* 7.

*Ofni a Fines*, lakotní synové *Heliho*, zhynuli v bitvě. I. *Kr.* 4.

*Dalila* za peníze zradila *Samsona*. *Soudc.* 16.

*Nábala*, jenž nechtěl dáti potravy *Davidovi*, Hospodin porazil, že zemřel. I. *Král.* 25, 38.

*Achab* přiosobil sobě vinici *Nabothovu*; však poraněn šípem, umřel a psi lízali krev jeho. III. *Král.* 22.

*Giesi*, služebník *Eliseův*, přijal dary od *Námana*; začež byl potrestán malomocenstvím. IV. *Král.* 5.

Mnozí vznešení a představení města *Jerusaléma* lichvili. Tak-též židovští vladařové. II. *Ezdr.* 8.

Mnozí *Fariseové*, jak píše sv. *Lukáš*, byli lakomi. 16, 14.

Pro lakomství nechtěl *mládenec* prodati všech věcí a jíti za *Ježíšem*. *Mat.* 19.

Lakomý *bohatec*, jenž nechtěl dáti *Lazarovi* drobtů chleba, pohřben jest v pekle. *Luk.* 16.

*Jidáš* z lakomství prodal *Pána* a mistra svého a zrádce umřel zoufalstvím. *Mat.* 26.

*Ananiaš a Safira* lstivě ujali ze statku prodaného něco peněz a byli potrestáni náhlou smrtí. *Sk. ap.* 5.

2. *Lakomství*, onu ohavnou nepravost, nacházíme v dějinách světa téměř na každém listě a v životě lidském v každé době a na každém místě.

*Kaliphas*, král babylonský, měl plnou věž zlata, stříbra a drahokamů, na kteréž poklady tak srdce své zavěsil, že jsa nepřátely obležen a sůžen, raději hladem zahynul, než aby z ní vojínům, kteří by jej byli bránili, co udělal.

*Krésus*, král Lydie v přední Asii, proslulý svým bohatstvím, ještě po koruně medské toužil; Cyrus ale, král perský, zvítězil nad ním, vzal Sardes, hlavní město Lydické a jen pokorné upamatování na slova Solonova, že žádný člověk se před smrtí za šťastna pokládati nemůže, vysvobodilo zpupného boháče Krésa od hranice.

*Herodot* vypravuje o *Cyrovi*, králi perském, že když ho Tomirus, král Scythův, zajal, že mu tekuté zlato do hrdla nalíti dal, volaje při tom: „Pij, Cyre, pij, ježto jsi po zlatě laknul!“

Podobně se vypravuje o *Crassovi*. Marc. Crassus, římský vojevůdce, nashromáždil si veliké bohatství; než jsa nenasytný peněz, dal se zbytečně do války s Parthy v té naději, že zvítězí a ještě více se obohatí; však byl poražen a ztratil život. Parthové mu srazili hlavu a do úst mu nalili zlata, řkouce: Dychtil jsi po zlatě; napij se tedy zlata!

*Dionys*, král sicilský, aby svou nenasytnou lakotu upokojil, obrazy model zlatých a stříbrných šatů zloupil, při čemž užil lsti a úskoků: „Takové šaty,“ pravil nábožný král, „jsou bohům příliš studené a v letě příliš teplé; já jim chci dát udělat jiné.“

*Darius*, král perský, toužil velice po bohatství, takže z toho ohledu Cyrus otcem, Cambyses pánem, Darius kramářem království perského od Peršanů samých byl nazván.

*Císař Comodus* byl rovně lakotný jako ukrutný, jenž na svých poddaných stále peníze vydíral a mnoho bohatých velmožů k smrti dal odsoudit, aby jejich statků se zmocnil. Však konečně sám obětí své lakotnosti se stal. Když r. 192. zase několik boháčů chtěl dát popraviti, tito zbouřili lid; namícháno císaři jedu, což když zůstalo bez účinku, byl uškrcen. Lid pak chtěl mrtvolu do Tiberu hodit.

Letopisy církevní vypravují, že císař *Decius* pronásledoval křesťany, aby zapřeli Krista a obětovali modlám. V skutku mnozí věřící se víry odřekli; ne tak chudí, jako více ti, kteří bohatství měli a je milovali, raději Krista zapřeli, než by se statků zbavili.

*Císař Caligula* válíval se nahý s velikou rozkoší na hromadách peněz.

*Kalif Almansus*, byl pro svou nesmírnou lakotnost od svých

národů nenáviděn, a grešličkou nazván. Při stavbě města Bagdadu sám vedl účty a dělníky vyplácel, jimž mnohdy pro malicherné příčiny strhoval několik denarů ze mzdy, tak že zřídka který dělník celou mzdu obdržel. Po smrti kalifově nalezeno 600 milionů drachem v jeho pokladně.

*Aribert*, král Longobardův, když Bavoři vtrhli do Italie ustoupil do Pavie, z čehož povstala veliká nespokojenost ve vojště. Boje se zrady, chtěl uteci do Francie. K tomu cíli nabral tolik zlata ze zemské pokladny, co jen unésti mohl, a za noční doby uprchl. Chtěje přeplouti řeku Tisinu byl tíží zlata ke dnu stržen a utopil se. — Tak peníze každého lakomce, jenž k nim své srdce přikládá, táhnou do propasti záhuby.

*Sv. Prosper* vypravuje následující příběh: Jistý lakomec zemřel náhlou smrtí. Přátelé jeho, aby se příčiny dozvěděli, dali mrtvolu otevřítí a shledáno prý, že neměl zemřelý žádného srdce. — V pravdě každý lakomec je bez srdce (bez útrpnosti), jež má v truhlici s penězi uzavřeno.

*Sv. Ambrož* vypravuje o jistém skrblíku takto: Znám boháče, kterýž ač má plné sýpky obilí, posílá pro chléb do města a maje jíti na pole, bere s sebou tolik malých bochánků, kolik dní tam chce zůstat; z těch pak sní každého dne jeden, takže sotva hlad zažene. Muž hodnověrný mně o něm povídal, že když mu hospodyně přinese vejce na stůl, na ni žehře, poněvadž prý zabila kuře, ješto se z něho mohlo vylíhnouti.

*Cesarius* vypravuje o jistém kupci, jenž po celý život jen v penězích se hrabal, o duši pak málo dbal. Zlato a stříbro bylo jeho bohem. Najednou se těžce roznemohl; domácí mu přimlouvali, aby se dal zaopatřit, však ani slyšeti nechtěl. Když pak nemoc se zmáhala, byl nicméně povolán kněz, jenž vzbuzuje známého lakomce ku pokání, ukazoval mu kříž. Umírající zdál se býti pohnut, neboť upjal zraky své na kříž. — Však pozornost jeho neplatila ukřižovanému Spasiteli, ale stříbru; nebo probrav se jako ze snu, tázal se kněze: „Vašnosti, jakou asi tento stříbrný kříž může míti cenu?“ V tom pak skončil. — Tak lakomec v životě i v smrti má jen pozemské zboží na mysli, nic nedbaje o spasení duše. —

*Lakomec* jeden maje veliké jmění, žádal za přijetí do domu chudých; ovšem byl se svou neslušnou žádostí odbyt.

Jistý podnikatel staveb ve Francii získal si veliké jmění. Boje pak se, aby co krušně nabyt, zase neztratil, zavřel peníze

do truhlice, najal si malý byt v odlehlé ulici, dal dvěře železem pobit a okna hustě zamřížovat. Tam přebýval se svou ženou několik let jako vězeň, takže ani přes práh nevyšel. — Těžká byla pro něho rána, když mu manželka, rovně s ním smýšlející zemřela. Od té doby byl ještě nuzněji živ. Jednou za týden nosívala mu chudá osoba několik bochánků chleba a trochu vody. Jednoukrát se nemohla dotlouci, což když oznámila úřadu, byl příbytek starcův soudně otevřen. I nalezena mrtvola ubožáka na zemi, ana již zapáchala, kolem ní pak hromady zlata a stříbra. Jediné zaměstnání skrblika toho bylo, že sedě na zemi od rána do večera peníze počítal, z nichž se jedině těšil. Při tom rozkošném zaměstnání ranila ho mrtvice.

Jistý *zámožný stařec* tak byl opanován lakotou, že se pořád obával nedostatku a nouze. Ze svého velikého jmění nejen že po celý život sám ničeho neužil, však nechtěl ani po smrti jiným čeho dopřáti. Znamenaje, že již dlouho nebude žíti, spálil všecken nábytek, šat, prádlo rozřezal na kousky, zlato, stříbro, měď i olovo slil dohromady a vrhl do propasti, aby toho nikdo nenalezl; pak ulehl a zemřel — hladu. — Tak naruživá lakotnost i sama proti sobě zuří! —

Drahá křesťanská jest smrt, drahy hrana, hrob i vykropení,  
drahé zpěvy při průvodu; mnohem dražší ale obživení.  
Vyvolím si menší škodu. Vymořím se jako chrt,  
na poušti hrob vykopám a veň zahrabám se sám. *Jahůdky.*

Jistý *muž*, *když umíral*, říkal své dceři, že ďábel u jeho postele stojí; pořád jen klel i ačkoliv již smrt již na jazyku měl, stále jen o mamoně mluvil. Příčina jeho smutné smrti bylo zažrané lakomství. — Málo který člověk prost jest, aby více méně lakotou nakažen nebyl; ale to je při tom podivné, že málo kdo toho sám vyznává; každý si to všelijak omlouvá a proti tomu nebojuje. — Nemysli křesťane, že jen ten je lakomec, kdo krade neb šidí, aby statky pozemské získal, nýbrž každý je lakomec, kdo miluje statky pozemské více než Boha a bližního svého.

*Lakomcův žalostný konec.* Starý a mladý H. ve vsi H. byli vůbec známí a opovržení lakomci. Jsouce sami dva ve stavení, vedli hospodářství beze vší pomoci ženské skrble a nuzně, neb již před lety byla stará hospodyně zemřela. Starý H. pln nedůvěry a nepřízně bál se o svůj mamon, a protož nechtěl vzíti čeledína do domu, nýbrž raději sám se svým synem vykonával všechny práce



ženským přináležející: on pek l chléb, vařil jídlo, pral, uklízel atd. Tím způsobem však i syna navykal na zlořečenou lakotu, tak že tento, jsa již 30 let stár, oženiti se nechtěl, obává se, že by manželka a dítky mnoho spotřebovaly a málo uložiti se mohlo. — Zatím však otec stářím a namáháním k práci zcela neschopným se stal. Tehdy počal mladý H. nahlížeti, že sám nikoli nepostačí vyhověti všemu, cožkoli hospodářství polní a dům na něm požadují. I umínil si jako z nouze v stav manželský vstoupiti. Naleznuv dosti hodnou a k tomu bohatou osobu, oženil se. Mladá hospodyně se zprvu všemožně vynasnažovala, aby manželé a starému otci lepší bydlo připravila; počala pořádnou stravu připravovati, hleděla čistoty a pořádku. Než starý i mladý H. považovali to za nešetřnost a plýtvání a bědujíce na zlé časy, kdež se musí šetřiti, ubohé spílali nehospodyň a marnotratnic. Když pak ctná ta žena jsouc srdce dobrého a útrpného, nerada žebráka s prázdným propouštěla, nýbrž nuzného a bídneho podělovala almužnou: tu počal starý skrblec bublati, že chce jen všecko rozdati, že ještě sama neví, co na ni čeká a t. d. V tom ve všem snášel se mladý H. s otcem. Oba žebráky slovy urputnými odbývali, zavírajíce před nimi. Nezbyvalo posléz i ženě, leč že musela upouštěti od svého, až pak poznenáhla sama tomu lakotění přivykla. Vyhýbali se tedy chudí statku H. zdaleka. Pakli kdy některý cizí chudšas tam zabloudil, bývalo slyšeti na místo: „Zaplať Pán Bůh!“ lání a vyhrožování. Po roce porodila H—vá manželé svému dcerušku a za nedlouho i chlapečka. Byloť se nadíti, že nyní srdce obou lakomců přístupnější budou citům blahodějným a radostným. Nenastala však žádná změna leda ta, že počali tím úzkostlivěji sháněti a lakotiti, bojíce se nedostatku. — Což by bylo také s to, ledovou kůru, která srdce lakomce uzavírá, rozehřáti a prolomiti! Neznát jiné blaženosti, než patření na mamon, počítání a množení peněz. — Bylo okolo sedmé hodiny večer času zimního, an pojednou rudá záře po klidné vesnici H. se rozlila. V temnosti večerní bylo slyšeti volání „hoří!“ Statek H—vic stál v plamenu; ano zhoubný oheň prudkým větrem nešený přeskakoval se střechy na střechu, tak že několik statků již hořelo, prvé než lidé z okolních obcí ku pomoci přispěti mohli. Na hašení statků hořících nebylo ani pomysli; jednalo se jediné o to, jak hroznému živlu zameziti cestu. Mnozí sotva svůj život zachránili, jiní něco málo z nábytku vynesli a něco dobytka vyvedli. — Ve velikém tom zmatku a strachu se jaksí divně na H—vic rodinu zapomnělo.

Když pak se zastavil oheň a nikoho z nich viděti nebylo ani na spáleništi ani u příbuzných, počalo se po nich pátrati. A hle, jaké to hrozné podívání! V malém sklípku u prostřed stavení nalezeno pět mrtvol ležících okolo truhly s penězi, jak patrně tam dovlečené s velikým namaháním. Nešťastníci zadusili se plynem uhličným. Byl to starý H., pak hospodář se svou manželkou a dvěma dítkama. I neostalo v celém statku ani dobytčete, ba ani jedinké slepice na živě, tak že lidé okolo stojící hrůzou naplněni si šeptali, to že je prst boží! — Třetího dne byl nad míru truchlivý pohřeb. Na spáleništi stály tři veliké rakve a dvě malé rakvičky, které v průvodu velkého množství lidí na hřbitov nešeny a zemi byly odevzdány. — *F. Št.*

*Rodiče vrahové syna.* Jarním večerem r. 1618 vešel mladý polský voják v Pultavě do hospody. Bylť veselé mysli a jakýs žertovný kousek vyvésti chtěl. Položiv těžký pytlík na stůl, žádal hospodského, aby mu ho do budoucího rána schoval. Po večeři odebral se do vedlejší světnice, kdež mu hospodská přichystala postel. Jsa unaven od cesty, brzo v hluboké upadl spaní. Mezi tím pozoroval dychtivým okem šenkýř ten měšec peněz, otevřel ho a užasnul nad takovou hromadou stříbrňáků. I vznikla v srdci jeho lakomém žádost a obrátiv se k ženě, řekl: „Hleď, to by nám bylo najednou pomoženo!“ Hříšnou myšlenku následoval ukrutný úmysl — a k čemu se odhodlati obával muž, to provedla žena. Lhostejně vkročila s ostrým nožem pod zástěrou k loži vojáka a když jej viděla v tvrdém spaní, probodla ocelem ostrým srdce jeho; mrtvolu ale zahrabala s manželem v tmavé noci do jámy. — Sotva ale počalo svítati, klepal někdo na dveře. Třesoucí se hospodská otvírá a tu jí spěchá do náruče dcera její. „Kde je bratr?“ bylo první její slovo. Rodiče divili se a nemohli pochopiti řeč její. — „Vy žertujete“, pravila dále; „vždyť jsem včera bratra jistě natrefila, navrátil se z vojny, doptával se na vás; poznala jsem ho ještě po znamení, co má po vás na pravé ruce. Když jsem ale měla tolik práce ve vsi, nemohla jsem s ním hned včera přijít, proto jsem si tak časně přivstala.“ — „Co mluvíš, dítě?“ zvolali rodiče, „toť není možná, vždyť víš, že již před několika lety v bitvě zemřel.“ — „Ne, ne,“ odpovídá dcera, „to byla falešná zpráva, vždyť jest ještě živ. Což pak jste ho nepoznali? Neprozradil se vám?“ Tu popisovala jeho šat, obličej, zbraň a t. d. „O matko, ten se vám srdečně těšil, že bude moci s vámi své uschráněné peníze rozdělit a chtěl si udělat žert, pak-li ho po-

znáte, neb ne? Kde pak ale jest? Co pak ještě spí?“ On arcí spal, ale spánek věčný! — Zbledlí a zkamenělí hrůzou stáli zde vrahové syna svého. Trhali si vlasy z hlavy a naplnili nářkem a bědováním celý dům. Tím samým nožem, na němž lpěla ještě krev synova, matka se zavraždila a otec v zoufalství se oběsil.

*Dva bratři.* Před několika lety přicestovali dva bratři ze Švábska, tkalci, do Rus a usadili se v jižní části říše. Jednomu z těchto přistěhovalců přálo štěstí a brzy se oženil, kdežto se druhému velmi špatně dařilo a on již po uplynutí jednoho roku nucena se viděl Rusko opustit. Dožebrať se, an mu z jmění jeho skoro nic nezbylo, šťastně do své otčiny a vystěhoval se odtud do Ameriky. Tam mu bylo štěstí tak příznivo, že si ve čtyř až pěti letech znamenité jmění zachoval. — Tužbou po svých příbuzných, zvláště ale po svém, v Rusku žijícím bratru pobádán, vrátil se nazpět a odebral se do Ruska, kdežto bratr jeho nedaleko Oděsy — při jedné zátoce Černého moře — hospodu pronajal a dílem touto dílem také podloudnictvím se živil. Z Oděsy dorazil Američan k večeru jednoho dne do hospody, nenalezl však bratra svého doma, nýbrž jeho posud mu neznámou manželku. Aby bratra, jenž se pozdě v noci měl vrátit, tím více překvapil, odevzdal ženě jeho, aniž se jí byl prohlásil, své papíry a drahocenné věci k uschování a odebral se, unaven jsa, do vykázané mu světnice na odpočinek. — O půlnoci vrátí se bratr bezpochyby z podloudnické cesty ještě s jedním soudruhem domů. Žena okázala mu svěšené jí bohatství a v zatvrzelých srdcích podloudníků ozvala se lakota a úmysl k vraždě, která se i hned tím způsobem vykonala, že se vražedníci do světnice vedrali a spícího uškrtili. — Avšak zasloužený trest je záhy dostihl. Nebo když se po vykonaném činu o jmění zavražděného dělití chtěli, poznal hospodský z papírů, mezi nimiž se také jedno, od něho samého do Ameriky poslané psaní nacházelo, — v padlé oběti svého vlastního bratra. — Uleknutím a lítostí pojat, vyznal se své manželce, která o hrozném úmyslu obou mužů praničeho nevěděla, z vykonaného zločinu; vrhl se do světnice, v nížto mrtvola ležela a hořekoval v zoufalství u lože zavražděného bratra. V několika dnech upadl v šílenost.

Žádost peněz těžké hříchy plodí,  
k loupeži a vraždě otroky své svodí.

Nalezáme Bohu chvála však po všecky věky také příklady, že lidé buď ani lakomství neznali, a neb se ho

zcela odřekli. Takové příklady z písma sv. i ze životů svatých viz v dílu III. 8. příkáz. K těm zde ještě několik:

*Obyvatelé města Babilao* v Assyrii tak velice si ošklivili lakomství, že když jedenkrát zlatu našli, hned je zakopali, aby snad, jak pravili, užívající ho, neupadli v lakomství.

*Crates* thebanský vrhl všecky své poklady do moře, řka: „Chci vás utopiti, abych snad vámi nebyl utopen.“

*Císař Constantius* jednoho ze svých dvořenínů, o němž byl slyšel, že příliš touží po bohatství, pokáral způsobem zvláštním. Nakreslil totiž v přítomnosti jeho prostoru šest stop dlouhou a dvě stopy širokou, čemu když se dvořan divil, císař pravil: „Jen tolik se nám dostane místa až zemřeme. — Komu tedy bohatství shromažďovat, když ho nebudeme mít kam dáti?“ —

*Zlaté hody.* Léta 400 před narozením Kristovým kraloval v Lidii jakýsi *Pizius*, nesmírný boháč a bezedný lakomec. Polovici svých poddaných zaměstnával podzemním dílem v zlatých dolech. Při této Piziově nenasytnosti kladla se zvláště rolnictví a osvědčení národu náramná překážka; pročež tato lakotnost králova i královnu hluboce dojímala; i počala přemýšleti, jakby manžela svého takové vášně sprostila. Když tedy král jednoho času zlaté hory projížděl, kázala choť jeho skvostné hody vystrojiti. Stůl i všecka náčiní byly zlaté; ano i krmě byly z ryzího zlata upraveny a místo nápojů trpytilo se tekuté zlato v číších. Jakmile král po svém návratu do jídelny vkročil, plesal veselím a z tak nevídané krásy ani oči nespustil. Konečně ho žaludek upomenul, že by jej čímsi nasytiti třeba bylo. I popatřil na královnu, ježto se k němu přivinula i vše představovala, co by jej od té záhubné vášně mohlo odvrátit. — Král uposlechl choti své i od té doby pečoval upřímně o blaho svých poddaných. —

*Midas* (báje). Midas, král Frygie, proslul svojí pošetilostí, kterou na jevo dal. Jednou, když sedláci, chytivše opilého Silena a spoutavše věnci, přivedli k Midasovi, král ho přivítal, vyčastoval a dovedl opět k Bakchovi, začež mohl si vyžádati nějakou milost. I vyprosil si, aby všecko, čeho se dotkne, v zlato se proměnilo. Ale když jídla, jakmile se jich dotkl, v zlato se měnila a on hladem by byl musel umřít, prosil, by divotvorné moci opět zbaven byl; i kázal mu Bakchos, aby umyl se v řece Paktolu, což když se stalo, přešla moc ta do řeky, která prý od té doby měla zlatý písek.

*Nalezené dukáty.* Jistý chudý poctivý švec našel na cestě sáček, v kterém bylo 90 kusů dukátů. Když se vracel domů, slyšel v městě bubnovati, že jistý kupec ztratil 90 kusů dukátů, a nálezce, který by je navrátil, že dostane 10 dukátů za odměnu. Poctivý švec jda hned ke kupci, odevzdal mu peníze nalezené. Kupec, člověk skoupý, nedal mu odměny slíbené, ale pravil: „V sáčku bylo 100 dukátů a ty mi vracíš jen 90; takto si sám nalezné si odrazil.“ Na to poctivý švec: „Milý pane, není mi o tu odměnu, ale mrzí mne, že jste mně nařkl, jako bych k vašim penězům sáhl. Pojdme k soudu, kde se dokáže má nevinnost.“ Šli tedy k soudu, kde se oba dlouho hádali. Kupec tvrdil, že ztratil 100 kusů dukátů a švec stál na svém, že našel jen 90 kusů. Nebylo jiné rady, oba museli přísahati; i odpřisáhli své doklady. Na to soudcové znajíce lakotnost kupce a poctivost ševce, učinili tento nález: „Poněvadž jste oba přísahali, oběma sluší dáti za pravdu. Ježto jste vy, pane kupče, odpřisáhl, že jste ztratil 100 dukátů, onen pak chudý že našel jen 90 dukátů: vysvítá z toho, že švec našel jiné peníze než vaše; pročez ať sobě dukáty podrží, až se najde, kdo těch 90 kusů dukátů ztratil a vy, pane kupče, čekejte, pokud se neohlásí, kdo by vašich 100 kusů dukátů byl našel.“ — Tím byla pře skončena. — Kupec div se nezbláznil a sám sebe proklínal, že z lakotnosti takovou ztrátu utrpěl. Ale poctivý švec vrátil mu dobrovolně dukáty nalezené a kupec nejen že mu 10 dukátů nálezného vyplatil, ale ševce co svého dobrodince objal a z poctivosti jeho si povždy naučení vzal,

#### **Obrazy a podobenství.**

Lakomství se obrazí co muž vyzáblý, an leže na vaku s penězi neb je do skříně uzavírá. — Staří si lakomce představovali pod obrazem Tantalova, jenž leží pod skálou, kde větve stromův ovocných až k ústům jeho se sklánějí, však ovoce nemůže dosíci; aniž se napítí vody, jež okolo něho se proudí.

*Pavouk.* Bylo to před velkým svátkem, když služka Čistěna se smetákem v ruce slídila po komnatě, aby ani prášek, neřku-li sebe menší pavučina neušla jejímu cídicímu nástroji. Nebo na čistotě a řádném uklidu komnaty si nemálo zakládala Čistěna, vědouc že čistota jest polovic zdraví a slýchajíc, že čistota zevnitřní bývá svědkem a odleskem čistoty vnitřní, čistoty duše. Co takto pilně koná svůj úkol, padne její oko v koutě za skříní na pavučí pletivo. Že bylo nad obyčej větší, a že tu dle všeho

viselo ne od včera, leč od některého již týhodne; ustála v smýčeni a přistoupivši blíže, pozorovala pátravě tu pavoučí brlobu. Ležela v ní hezká hrstka much, mušek a komárů i podobné drobotiny. Pán a vlastník vlakového toho bytu — hrabivý, nevlídný pavouk, ledva zočil nebezpečí, na obrat utekl a skryl se ve svém, jak myslel, nedobytném hradě. „Nu, co z toho máš, škaredý ty noháči!“ osopila se na palujícího děvečka, „žes' nevinným zvířátkům položil léčku, žes je tak krutou smrtí přivedl se světa? — Tuhle ta ubohá muška se doposud třepe! Co tě to stálo práce, co jsi se naběhal nahoru dolů, nalítal v pravo i v levo, najezdil šikmo a kosmo, abys upravil tu zrádnou past! Co jsi se načíhal, cos času, vtipu a trpělivosti proplýtvál, abys v osídle svém zapletl chatrnou mušku, hubeného komárka! Takéť jsi ani neužil ovoce loupeživé snahy své. Vidímť všecko, co nešťastně uvízlo v tvých klepetech, skoro ani netknuté! Zdá se, že shrabuješ, jen abys měl a hodně mnoho měl! Nu ještě jednou, co máš z té hrabivosti své? Jsi v koncích s neplechým tvým řemeslem; pryč, pryč musíš bez mešku a milosti. Nemáť tu po tobě zůstatí té nejmenší památky, ty ostudo každé řádné komnaty!“ To řkouc máchla kosinkou po pavučině, a rozkotavši hrad pohřbila v něm i pána hradu, — pavouka. „Dobře tak!“ ozvala se za jejími zády stojící hospodyně; „dobře se mu stalo tomu nedosytnému shrabovači, tomu šerednému vzoru všech mamonářů a lakomců. Ba věru, hamonivá ta čeládka ve svých často špinavých šatech a bytech, o svých hnedle naskrz vycbrtlých obličejích a shrbělých hřbetech, dělá druhým lidem jen tak kus hanby a ostudy. To je myšlení, to je lámání hlavy a krku, to je běhání a šukání, jde-li o to, aby krejcar přibyl do pokladu! Žádný úskok, žádný klam není jim dost hanebný, jen když může zveličiti hromadu. Žádná slza, žádná prosba nehne jich kamennou duší tam, kde by v prospěch trpící bídy měli hnouti penízem. A byť i všecek svět kolem nich schnul a hynul: co jim do toho, tloustne-li jen a tuční jejich kochanka — truhlice! — Těch pošetilců! Když tak, na poživce své snahy dosud skoro ani nepomyslivše, zahrabáni v svůj mamon, pořád ještě úzkostlivě sní o jeho přimnožení: přichází smrt a smetá je břitkou svou kosou do prachu země, jakos' to udělala ty svou kosinkou tomu pavouku!“ *Černohous.*

*Myslivec a jeho pes.* Myslivec štvál jednou psa na zajíce. „Chyť ho, chyť ho!“ volal myslivec; a pes běžel ze vsí síly, honil zajíce daleko po polích, dohonil ho konečně a chytil jej do zubů.

Myslivec vzal pak zajíce za uši a řekl psovi: „Pust, pust!“ Pes pustil zajíce a myslivec ho strčil do brašny. Několik vesnických lidí koukalo na to a jeden starý sedlák řekl: „Tomuto honebnímu psovi podoben jest lakomec. Lakomství volá na lakomce: „Chyť, chyť!“ a zaslepený lakomec poslouchá a honí se ze vší síly po statcích pozemských. Naposledy však přijde smrt a praví: „Pust, pust!“ a nebohý ten člověk musí zde zůstaviti bohatství, s velkým namaháním ulovené, aniž ho byl užil.“ — *Kr. Šmid.*

*Opice.* Bohatý lakomec, který nedal chudému nikdy ani halíře almužny, koupil opici lacino i chtěl ji zas mnohem dražší prodati. Jednoho dne necitelný ten člověk někam odešel. I spatřila tu opice, kterak hodil protějšší dobročinný soused peníz chudému člověku z okna. I hned pustila se opice na truhlice pánovy, plny peněz a vyhazovala plné hrstě zlata a stříbra oknem na ulici. Lidé se sbíhali houfem, prali se o peníze a spopadali kde co jen mohli. — Když byly truhlice skoro prázdné, přicházejí lakomec domů, spozoroval, co se děje. I dal se do křiku volaje: „O ta ošklivá, ta šeredná, hloupá mrcha!“ a hrozil opici z daleka pěstí. — Soused však pravil tomu rozzlobenému člověku: „Upokoj se! Ovšem je to hloupé vyhazovati peníze oknem, jako dělá opice; avšak je to snad moudřejší, zavírat je do truhlice a nechat je ležet beze všeho upotřebení — jako děláš ty?“ *Kr. Šmid.*

*Kámen místo pokladu.* „Já nešťastník!“ stěžoval si lakomec svému sousedu. „Poklad, který jsem ve své zahradě zahrabal, mně této noci ukradli a kámen na místě něho položili.“ „Ty bys“, odpověděl mu soused, „svého pokladu bez toho nebyl užival; myslí si tedy, jakoby kámen byl tvým pokladem a nebudeš o nic chudším.“ — „Byť bych i já chudším nebyl,“ odpověděl lakomec, „ne-ní-liž jiný o tolik bohatším?“ *Lesing.*

*Lakomá sojka.* Sojka litajíc na duby, pilně žaludy sbírala a podál v lese na hromadu skládala. Čím výše rostla zásoba, tím větší byla radost její. Jednou při tuhém mrazu churavá a zimou se třesoucí sestra bohatou svou příbuznou snažně prosila, aby jí několik žaludů k okřání darovala. Avšak sestřička počala se krčiti a naříkati, že ničeho nemá a že sotva vychází. — Hořem sklíčená sestra odletěla, aby jinde sobě něco k požitku a ku posile zaopatřila. I ona lakomá letěla, aby dále sbírala. Ale myslivec číhal pod dubem a jak mile sojka se posadila, spustil a na smrt raněná sojka dolů spadla. „O, škoda mých žaludů“, zvolala; „ó, že jsem shromáždžovala, sobě a jiným nepřála, co z nich bude?“ *Takto*

bědujíc, život skončila. Žaludy její našla jiná slídívá sojka a dlouho si na nich pochutnávala. — Kdo sobě a jiným v nouzi nepřeje, nemá ze statků svých ničeho; přijde smrt, vše musí opustit a zba-ven zásluh ubírá se na věčnost. *J. R.*

*Pes s masem.* Právem tratí vlastní, kdo po cizím baží! — Tichou řekou, aj! pes plovaje masa kus nese. — V hladině zrcadlové vidí svojí podobu; — a jiný jinou kořist že nese, za to tak maje, — chce vyrvati mu ji. Než lakotnost ošizená — i ten v zubech co měla, do vody pustí pokrm — a tak po čem bažila, nemohla dostati. — *Z Fædra Chmela.*

*Pes a zajíci.* Ze křoví vyskočili dva zajíci a utíkali jeden v pravo a druhý v levo. Pes uzřev je, pustil se za nimi, aby jich polapil. Poněvadž by byl rád oba dostal, běžel chvílku za tím a zas za oným. Tím se stalo, že nedostal ani jednoho ani druhého; utekli mu oba. — I žaloval svou nehodu kohoutovi, kterýž posmáv se, řekl: Vedlo se ti dle přísloví: Kdo chce mnoho, nemívá nic! — *Hornof.*

*Straka lakomá.* Straka, kde co měla, sbírala: — stříbro, zlato, prsteny, perly, drahé kameny — na hromadu skládala. — Což když kohout uhlídal, — „proč to snášíš?“ povídal; — „nač je tobě toho třeba, — koupíš snad si za to chleba?“ — Straka jemu pověděla: „Abych hodně mnoho měla!“ — Po mnohu vždy lakomec jen baží; — čím více má, tím více žádá; — o statky se nejvš snaží, — v bohatství jen blahost skládá. — *Z Fædra Chmela.*

*Lakomství je vodnatelnost duše.* Člověk vodnatelný neohlíží se mnoho po chutných pokrmech, po krásném oděvu a po tělesných rozkoších; nýbrž má největší radost v tom, když jen píti a svou žhavou žízeň ukojiti může. Od paty až do hlavy jest celé tělo jeho naplněno vodou, nabubřelé, oteklé a předce chce pořád jazyk svůj vodou, vínem neb jiným mokem zavlažovati. O, jak se trápí, když k nápoji se dostati nemůže! Jak se vynasnažuje, aby se nějakého moku dopídil! — Zatím ale, čím více pije, tím více žízni a pije tak dlouho, až konečně neduhu podlehne! — Tu máte, křesťané, pravý obraz člověka lakomého! Nebo co hledá, co žádá, čeho sobě přeje člověk lakomý? Nic jiného než zlato a stříbro, než statky a bohatství. Na to jest obráceno veškeré jeho myšlení, starání a lopocení. Jiní lidé se povyrazí hostinou, hovorem, hudbou; lakomec ale v těch věcech nemá žádného vyrazení; jeho největší radost a rozkoš jest peníze získati, čítati, do pytlíku dávatí a cinkat slyšeti! — Čím více vodnatelný pije, tím čerstvěji v ústrety



smrti pospíchá. Podobně se stává lakomci. Neustálým nepokojem srdce a protože ani tělu svému nic dobrého nepřeje, ukracuje sám sobě života svého, zdraví pozbývá a smrti se dohání.

*Jistý nábožný muž porovnává lakomce s pijavicí*, protože chudým, vdovám a sirotkům peníze a krev vyssávají, a připojuje, že lakomec tímže způsobem od své nenasytné lakoty uléčen býti musí, jako se pijavici krvožízeň odjímá. Posypáš-li pijavici hlavu popelem, — dí on — stáhne se a přestane krev ssáti. Když lakomce posypeš popelem, t. j. když mu živě dolíčíš, že musí umřítí a všeho zde opustiti, tenkrátě jeho žízeň po statcích a penězích poněkud zmírníš.

*Lakomec za živa mrtev.* V letopisech jednoho města v Čechách vypravuje se, že spanilá a šlechetná dcera bohatých rodičů byla co zdánlivě mrtva za živa pochována. Druhého dne po pohřbu slyšel hrobař zoufající sténání a dušené vzdechy z hrobu. — Zpráva ta polekala celé město; hrob byl znovu vykopán a rakev otevřena. O hrůza, jaký to pohled! — Tělo bylo strašně skrouceno a celé zbarveno ustydlou krví na pokousaných rukou. Představte si stav procitlé v hrobě. — Bylo to procitnutí hrozné, pak smrt následovala nejukrutnější! — A podobný stav jest stav lakomce! I on pro Boha i bližního mrtev jest, sám sebe za živa pochovává a nepřijde-li zvláštní milostí boží k sobě, neprocitne z tuhého sna až před soudnou stolicí boží, a pak bude následovati smrt nejukrutnější — věčná!

### III. Závist.

#### 1. Co jest závist?

Křesťan má milovati bližního jako sebe samého a proto má každému člověku od srdce všecko dobře přát, má, jak dí apoštol Páně, „radovat se s radujícími a rmoutit se s rmoutícími.“ Kdož ale bližnímu nemaje lásky, nepřeje nic dobrého, mrzí a rmoutí se z jeho štěstí; ano přeje mu všecko zlé a radost má z jeho neštěstí, ač mu z toho žádný prospěch ani škoda neplyne; jest nepřející, závistivý.

Závist jest zármutek pro dobro a štěstí a radost z neštěstí bližního. \*)

#### 2. Rozliční způsobové závisti.

a) *Nepřízeň* jest mrzení se pro cizí dobro, aniž po tom nepříznivý sám touží.

---

\*) Slovo závist pochází od za-viděti neb patřiti, pohlížeti za někým v tom úmyslu, že se nám na člověku něco nelíbí a proto mu nepřejeme.

b) *Žárlivost* nepřeje bližnímu, po čem sama baží.

c) *Závist chlební*, pro výdělek, jest zármutek ze zdaru a štěstí bližního, jímžto se člověk zkrácena vidí a sám toho žádá.

d) *Škodolibost* je radost z neštěstí a bídy člověka.

e) *Závist duchovní* bližnímu ctnosti a milosti boží, duchovních statků a radostí nepřeje, aniž sama se o ně přičiňuje.

3. *Závist* jest hřích, nebo závistný jedná proti hlavnímu přikázání, t. lásky k bližnímu.

*Závist* jest hřích hlavní, z něhož mnozí jiní hříchové pocházejí. Ze závisti pocházejí: nepřízeň, žárlivost, radost z cizího neštěstí a zármutek z štěstí; pomluva a na cti utrhaní, nenávisť, sočení, nevděčnost, rouhání, msta, podvod, krádež i vražda.

4. *Závist* jest hřích mnohdy veliký, těžký a velmi záhubný, v němž se jeví nelaskavost a zloba.

a) *Závistivý se prohřešuje proti Bohu*, ježto není spokojen s tím, co mu Prozřetelnost udělila, a pozbyv důvěry, repce a rouhá se a tak nevděku se dopouští.

b) *Závistivý hřeší proti bližnímu*, jemuž nic dobrého nepřeje, ano raduje se z jeho škody, bídy a neštěstí; jeho nenávidí, pomlouvá, jemu utrhá, škodí, ubližuje a vraždí.

c) *Závistník jedná proti sobě samému*, ježto se zbytečně nepokojí a rmoutí, na zdraví si škodí, o čest, vážnost a lásku u lidu i u Boha se přivádí, o nebe se připravuje a duši do věčného zahynutí uvrhuje. Jest tudíž závist nepravost velmi hloupá a pošetilá, ježto sama sobě nejvíce škodí.

d) Člověk závistivý podobá se ďáblu, jehož závistí hřích a smrt na lidi přišly. (Moudr. 2, 24.)

Proto nás písmo sv. před závistí vystříhá.

5. *Prameny a příčiny závisti* jsou mnohé jiné nepravosti, jako:

a) *Pýcha*, neboť pyšný nad jiné se vynášeje, nechce, aby kdo nad něho vynikal neb se jemu rovnal.

b) *Lakomství*, nebo lakomec nejsa spokojen s tím co má, vždy chce víc a více míti a s nevolí patří na každého, komu Bůh hojněji darův a statků popřál.

c) *Samoláska*, nedostatek lásky k bližnímu, ježto člověk samolibý nepřeje co jinému, jen sám chce požívatí statkův a rozkoší světa.

d) *Stranné, nespravedlivé oceňování* sebe a bližního, ježto sebe za lepšího a hodnějšího pokládá.

e) Konečně *hněv, zášť, msta a nepřátelství* k tomu, jemuž kdo závidí.

6. Výmluvy závistivých.

a) Proč bych měl, dí závistník, lidem zlým co dobrého přát?

*Odp.* Bůh přeje a dobře činí dobrým i zlým, jehož následovati máš.

b) Což se nemám rmutit z vlastního nedostatku?

*Odp.* Snad jsi více nezasloužil a nevíš, co ti prospívá! Závistí čeho nemáš, nedobudeš, spíše o přízeň lidí a o milost boží se připravíš.

c) Jak mám přát komu, čím mně škoditi může? *Odp.* Však křesťan má i nepříteli přát a dobře činit. Haj se prostředky dovolenými; závistí více sám sobě škodíš, než ti škůdce ublížiti může.

d) Proč i já nemám býti ctěn a vážen jako jiní? *Odp.* Nebaž po cti, ale hled' býti ctihodným; jsi-li závistivý, nejsi dobrý ani ctihodný.

7. Prostředky proti závisti.

Závist jest hřích velmi rozšířený, obecný, proti němuž třeba všemožně se chrániti.

a) Zacpej prameny a vypleň ze srdce všecky kořeny závisti.

b) Uvažuj často ohavnost a záhubnost té nepravosti.

c) Považ, že Bůh sám své dary a statky rozdílí, maje při tom moudré a laskavé ohledy. Koř se božské Prozřetelnosti.

d) Nehled' na štěstí bližního; není vše zlato, co se třpytí; buď s málem spokojen a za vše co máš Bohu díky vzdávej.

e) Všecko na čas, ty snaž se dojítí statků lepších trvanlivých; úplná spravedlnost nastane teprv na věčnosti. —

f) Přej každému; neboť jsme všickni dítky jednoho Otce, vespolek bratří a sestry v Kristu.

g) Závist jest Bohu ohavností a do nebe se nehodí, kde panuje přízeň a láska na věky.

**Napomenutí.** „Chraň se, křesťane, závisti; nermuť se, když na dobro bližního patříš, neraduj se z jeho neštěstí; ale přej mu jako sám sobě přeješ, aby i lidé tobě přáli a s tebou v štěstí se radovali; nebo v tom záleží druhé přikázání lásky: „Cožkoli chcete, aby vám jiní lidé činili i vy činite jim.“ K čemuž i sv. Pavel napomíná. „Radujte se s radujícími a plačte s plačícími.“ (*Řím. 12, 15.*) Vidíš-li tedy, křesťane, že bližnímu tvému štěstí kvete, raduj se s ním a důvěřuj se v Boha, že mocen jest i tebe obšťastniti, uzná-li, že by to k spasení duše mohlo sloužiti. Patříš-li

ale, že v neštěstí kvílí, rmuť se s ním; nebo týž Bůh, jenž ho neštěstím sevřel, může i na tebe truchlivé pády seslati. — Vidíš-li bližního ve slávě a vážnosti postaveného, raduj se zároveň s ním a buď jist, že Bůh, uzná-li za dobré i tebe povýší, cti a vážnosti světa tě hodným učiní; vidíš-li ho ale opuštěna a zavržena, rmuť se i s ním, jsa pamětliv přísloví: „Dnes mně, zítra tobě! — Slyšíš-li bližního chváliti, ač zaslouží-li, pochval ho také a snaž se v šlépěje jeho vstoupiti a též chvály hodným se učiniti. — Je-li bližní tvůj zvláštními dary a schopnostmi od Boha obdařen, nermuť se, pakli se jich tobě nedostává; věz, že čím více komu dáno, tím více bude požádáno. — Nezapomínej nikdy, že všecky statky a přednosti tohoto světa, jež lidé za štěstí a blaho považují, mohou sice lidem ku spasení sloužiti, ale mohou také věčné zahynutí naň uvaliti a že nejlépe jest vzhledem všeho, co k závisti popouzí, do vůle boží se odevzdati, se vším cokoli Bůh dává, se spokojiti a žádnému nezaviděti. — Odvracuj tedy milý křesťane, oči své ode všech věcí, ježto v srdci tvém závist by působit mohly; pakli na ně musíš patřiti, nehleď okem závistivým, ale raduj se s radujícími. *Hejbal mor.*

#### Texty písma svatého o závisti.

Pamatuj, že jest zlé oko nešlechtné — závistivé. — *Sir.* 31, 14. — Závistí ďábelskou přišla smrt na okršlek země. Následují ho pak ti, kteříž jsou se strany (t. ďábla). *Moudr.* 2, 24. 25. — Život těla zdraví srdce, ale hnis kostí závist. *Přísl.* 14, 30. — Nepozdvihuj oči svých k zboží, kteréhož míti nemůžeš, neboť udělá sobě křídla rychlá jako orličí a poletí k nebi. *Přísl.* 23, 5 — Nejez s člověkem závistivým a nežádej pokrmů jeho: nebo jako hádač domnívá se o tom čeho nezná. Jez a pí, dí tobě; ale mysl jeho není s tebou [(nepřeje toho). *Přísl.* 23, 6. 7. — Člověk, kterýž žádá zbohatnouti a jiným závidí, neví, že nouze na něj přijde. *Přísl.* 28, 22. — Aníž s tím půjdu cestou, kdo závistí chřadne; nebo takový člověk nebude účasten moudrosti. *Moudr.* 6, 25. — Závist a hněv umenšují (ujímají) dnův a přemýšlování přivádí před časem šediny. *Sir.* 30, 26. — V pravdě blázny zabíjí hněvivost a maličkého usmrcuje závist. *Job.* 5, 2. — Láska trpělivá jest, dobrotivá jest, nezavidí. I. *Kor.* 13, 4. — Jakožto ve dne poctivě choďme, totiž ne v hodování, . . . ne v sváru a závisti: ale oblecte se v Pána Ježíše Krista. *Řím.* 13, 13. — Nebývejme marné chvály žádostiví, jedni druhých popouzejíce a

jedni druhým závidíce. *Gal. 5, 26.* — Složte všelikou zlost a pokrytství a závist. *I. Petr. 2, 11.* Zjevnít jsou skutkové těla, jež jsou: smilství, závist a těm podobné věci: o kterých vám předpovídám, že kdož takové věci činí, království božího nedojdou. *Gal. 5, 19—21.*

#### Výroky sv. Otcův a jiných učencův.

Závist jest zármutek nad dobrem jiného. *Sv. Alf. Lig.* — Závist jest pojatá bolest nad štěstím a zdarem bližního. *Sv. Basil.* Závist plodí hněv, pomluvu, utrhaní, nad neštěstím bližního radost a zármutek nad jeho zdarem. *Sv. Řehoř.* — Závist jest nepravost ďábelská; nebo tou jedinou prohřešil se ďábel. *Sv. Augustin.* — Co jest bídňějšího jako závist? *Týž.* — Nenávist člověka od království nebeského odlučuje, jej od nebe odvozuje a od ráje zapuzuje. *Sv. Isidor.* — Závist nyje v ciziem prospěšenství a raduje se u protivenství. Jímž by měl člověk truchliti, tiem se veselí a jímž by měl vesel býti, tiem závistí chřiedne. *Tom. ze Štítňého.* Závist plodí lakomství, nepravost, jež všecko převracuje a spravedlnost porušuje. *Sv. Jan Zlat.* — Závist a svárliovost zkazila valná města a veliké národy zahubila. *Sv. Kliment Ř.* Jiní výstupkové v svých mezích zůstávají a hřích buď jaký buď, mívá své skončení. Sama toliko závist nemá mezí a jest zločin trvající, nepravost bezkonečná. *Sv. Cypr.* — Závist jest povždy nepřítelkou sobě. Nebo kdo závidí, sobě strojí ovšem zahanbení, tomu však, jemuž závidí, připravuje slávu. *Sv. Jan Zlat.* — Nijaké omluvy nemá hřích tento. Smilník může předstírati žádostivost, zloděj chudobu, vrah svůj vztek: ty ale, nepřízivče, kterou udáš medle příčinu? Žádnou zhola, leč nejzrosáhlejší bezbožnost. *Týž.* — Bratří nejmilejší, střežme se závisti, ježto jest učitelkou zbojnictví, proti Bohu, vraždy matkou, přirozenosti hanbou. Utíkejme před tímto nesnesitelným zlem. Toť příkaz hada, vynález ďábla, nepřítelce setba, pokuty závdavek, překážka nábožnosti, cesta k peklu, ztráta království nebeského. *Sv. Basil.* Co činiti, abychom se závisti zbavili? Především třeba, abychom ničeho z věcí zemských za veliké a vznešené nepokládali, neboť ne ve věcech pomíjejících nalezá se dobro, ale povolání jsme k podílu na věčných a pravých statcích. *Sv. Basil.* — Jen započni hojiti sebe tu, kde neduh kořeny má. Z nelaskavce buď laskavcem jiných. — Co možná krácej šlepějemi dobrých. *Sv. Cypr.* — Proti nenávisti nechť se zepře dobrota, proti závisti ať se připraví láska. *Sv. Isid.*

**Přípodobnění.** Závist jest zlého původkyně, smrti plodička, hlavní hříchu vrata, nepravosti kořen, bolesti počátek, rodička nehod, příčina neposlušnosti, začátek hanby. Závist nás vypudila z ráje, závist odehnala od stromu života. *Sv. Řehoř. Nys.* Závist jest osten, smrtný šíp skrytý, neduh přirozenosti, žluč otravná, hřeb duši prorážející, plamen v srdci, oheň u vnitřnostech. *Týž.* Závist jest mol duše, smysl sžírá, prsy zapaluje, mysl lidskou trápí a sužuje, srdce člověka jako nějaký neduh nakažuje. *Sv. Isidor.* — Člověku kdo radost boří, sám radosti nezaslouží. *Gleim.* — Co nad tu nemoc nebezpečnějšího? Toť zkáza života, mor přirozenosti, všeho z Boha pocházejícího dobra protivnice, posléz samého Boha odpůrkyně. *Sv. Basil.* — Láska milujíc prospěch bližního, spolu si ho přivlastňuje; závist pak nad ním se rmoutíc, jím co šípem vlastní své srdce ranívá. *Sv. Řehoř.* — Závist jest dcera pejchy; ovšem pak nemůž matka hrdost býti neplodnou: kde se vyskytuje, tamť i rodí. Udus matky a nebude dcery. *Sv. Aug.* — Závist všecku ctnost spaluje, všecko dobré svou jedovatou palčivostí vysušuje. Onať hlavně sama sobě škodí, sama se sžírá, nejprvé svého pána kouše. *Sv. Isid.* — Ani oblak nezatemňuje tak nebe, ani noc dne, ani mlha slunce, jako závist zatahuje a zatemňuje mysl a duši člověka. *Sv. Petr Chr.* — Jako rovný sloup přidanou tíží více upevněn bývá; je-li však i dost málo křivý, ještě více na stranu se nakloní: podobně bývá i srdce pravé upevněno, vidouc skutky spravedlivého. Je-li však srdce převráceno, nejen že nebývá upevněno, ale více k závisti ponoukáno a pokaženo. *Sv. Jan Zlat.* — Jaký to hryzavý mol, jaká to churavá mysl, jaká to rezivost srdce, na cizí buď ctnost, buď bláhotu řevnivým okem hleděti, cizí bláho k své vlastní záhubě obracet! *Sv. Cypr.* — Jako supové létávají na pastvu k mrchám smrdutým mnoho luk a pěkných polí mjíce; a jako mouchy zvykly pomíjeti míst na tělech zdravých a toliko na vředech sedati: tak závistiví šlechetných skutkův nechávajíce, toliko na vadách lidských se zastavují. *Sv. Basil.* — Závistník nad dravou zvěř jest horší; neboť ta jen z hladu pužena neb drážděna proti nám se zbrojí: závistivý ale, byť bys ho i dobrodiním lákal, pronásleduje též svého dobrodince. *Sv. Jan Zlat.* — Jako červ z dřeva se rodě, dřevo samo nejprv hlodá a ničí: rovněž závist porušuje nejprv tu, kteráž ji zplodila, duši. *Týž.* — Jako rez železo, rovněž ničí a tráví nepřízeň samu duši, v níž se nalezá. *Sv. Aug.* — Prosím medle, jakého potěšení působí závistníku závist? Tať ho jakýmisi

temnými svědomí drápy trhá a z cizího štěstí muka mu strojí. *Sv. Jarol.* — Hlavní povaha závisti jest pronásledovati toho, kdo nějak vyniká nebo lépe se má. Ti a takoví lidé jsou jedovatým šípům závistníků nic jinak než co terč za cíl vystaveni, buďtež si sebe výše postaveni nebo sebe tajněji ukryti. *Ludv. z Gran.* — Kdo se jedovaté závisti zcela zhostiti žádá, milujž dědictví ono, kteréhož počet dědiců nezmenšuje, kteréž i všechněm totiž přínáleží i jednotlivcům celé (t. nebe,) kteréž se tím větším býti proukazuje, čím více se počet podílníkův rozšiřuje. *Sv. Řehoř.* — Závist jako šelma divoká netrpí osoby nenaviděné. *L. Gran.* — Jak velice člověka zohyzďuje hled šilhavý, byť měl obličej sebe spanilejší! . Podobně závist a nepřízeň zohavuje obraz jeho povahy. *Weninger.* — Láska jest svazek spojení s Kristem; závist jest řetěz, jenžto k ďáblu nás poutá. — Červ hlodá nejlepší ovoce a závistník lidí nejšlechetnějších. — Závist je zlý kouř, který nejen všecko začadí ale i oči do červena vyštípe. *N.* — Závist jako píla srdce řeže. Jako mol kožichu a červ dřevu, tak závist škodí srdci. Když včela koho uštkne, hyne; tak i závistivý. — Závist dobré vlastnosti bližního křídou zapisuje, by se snadno daly smazati; zato jeho chyby znamená černidlem, by byly tím křiklavější. *Šk. a Ž. 1856.* — Jako těch, kteří na slunci se procházejí, stín vždycky následuje: tak i za lidmi hodnými a v ctnostech vyvýšenými závist a nepřízeň chodí. *Ambr. z Ottersdorfu.* — Jedenkaždý ohledej svědomí svoje a nalezněš-li v něm závist, vytrhej hned tento koukol, aby símě boží kořeny pouštěti mohlo. Mnozí lidé jsou jako slepice: pro zrníčko, pro červíčka rozhrabou hromady bližního štěstí. *N.* — Šaty žerou moli, srdce starosti a závistníka vlastní závist. Závist jest šelma tak divoká, že netrpí na živě osoby nenáviděné. Závist jest jako hniloba, ježto jádro stromu pojímá a konečně celý strom zkazí: taktéž i onano nejprvé srdce sžírá a pak i tělu škodí. Závist jako kouř vše, kam se prodere začadí a obyvatele vypudí. Žádným nepovrhuj, byť i sebe horší byl. Následuj v tom příkladu lékaře horlivého, jenž sice neduh v nenávisti má, ale osobu miluje a proto člověka nemoci sprostiti se snaží. *Lud. Gran.* — Závistivý sebe sám co nepřítel souží. Závistivý podobá se sově, ježto světla se bojí, nemoha viděti, jest-li kdo ctností se stkví. Jako kravka neb hnojní chroust z růže ssaje jen jed; tak mluví závistivý jen o chybách bližního svého. — Jako blesk do vysokých předmětů rád bije, tak závistník pálí, koho Bůh povýšil. — Jako dub vedlejším

stromům nedá vzniku, tak závistník každého vedle sebe potlačiti se snaží.

### Domluva závistivým.

1. Kdyby jsi, křesťane, znal *ohavnost závisti*, zajisté by se zděsil toho hříchu. Člověk *závistivý*, jenž bližnímu nic dobrého nepřeje, *těžce hřeší proti Bohu*, jemuž odporuje a se protiví. Bůh rozdává jak chce a jak za dobré uznává, ty pak nejsi spokojen s tím, co ti nadělil a jako nezdarné dítě chceš všemu lépe rozuměti a Bohu předpisovati.

2. *Závistivý nemá lásky k bližnímu*. Pán Ježíš nic tak často a důtklivě na srdce nekladl jako lásku k bližnímu.

Miluješ-li koho, rci sám, zdaž mu budeš co dobrého záviděti a co zlého přáti? Spíše dle napomenutí sv. Pavla radovati se budeš s radujícími a rmoutiti s rmoutícími se.

3. Pomni dále, *co vše ze závisti zlého pochází*, ježto k mnohým hříchům a nepravostem člověka svádí! Závist způsobila pád prvních rodičů a smrt Kristovu. Ze závisti Kain se bratrovrahem stal a synové Jakubovi prodali bratra Josefa. A každodenně můžeš patřiti co závist dosud zlého natropí. Závist často nejlepší přátele rozvádí a v rodinách símě sváru a různice zasévá. Závist dotýká se cti a dobrého jména bližního a lakotně po cizím jmění, ano po životu sahá. A ty bysi chtěl tak hrozná nepravosti se oddávat? Ty bysi chtěl následovat ďábla, jenž blaho našim rodičům záviděl a zmařil? —

4. Však *závistník* nejen jiných souží, nýbrž *jest svůj vlastní trapitel*. On sám své blaho a svou spokojenost podvrací. Z čeho se jiní radují, ty se rmoutíš. Dle tvého mínění jsou všickni lidé tebe šťastnější, čehož jim nepřeješ. Závistivý jest osamělý v světě, nikde nemá soucitného přítele. Každý jak myslí, mu vše zlé přeje, tak že se na něm vyplňují slova písma sv.: „Jakou měrou měříte, takou vám bude měřeno.“

A kdyby člověk závistí něco získal! Však závist jest nejpoštetilejší ze všech nepravostí. Tvář bledá, opadlá, tělo vychřadlé, chod plouživý, červ v srdci hlodající, mnohé bolesti a hrob předčasný — toť podílem závistníka, jenž závistí ani o haléř nezbohatl. — Jak červ hlodá na kořenu byliny, tak závist srdce užívá. Však největší škodu trpí závistivý na duši, ježto nemaje lásky, pozbývá i milosti boží k spasení potřebné. „Kdo nemiluje zůstává v smrti.“ I. *Jan* 3, 14. Zdaž se nemusíš lekati slov přísného soudce: „Odejděte do ohně věčného.“ *Mat.* 25, 41. V nebi



není místa pro závistivého, kde panuje jen láska. Kdo ďábla následuje, a k němu se druží, bude s ním přebývati na věky. Abys, křesťane, se toho uchránil, slyš, co ti radím k tvému polepšení:

a) *Prostředky, léky proti závisti.* a) Především zatkni hlavní pramen závisti samolásku, zištnost, již vyhosti ze srdce svého.

b) Měj lásku k Bohu, od něhož vše dobré pochází. Chval a veleb božského dárce, nechť tobě neb jiným se jeho darů dostalo. — Jen když království boží se na světě rozmáhá, tebou neb jiným, vše jedno.

c) Měj lásku k bližnímu; pomni, že všickni lidé jsou dítky jednoho nebeského otce, vespolek bratří a sestry. Co jiní od Boha mají, je také tobě k dobrému; když čeho se jiným nedostává, i tobě zajisté schází.

d) Rozpomínej se často na svá provinění a sez náš, že nejsi hoden tak mnohých od Boha dobrodiní a nebudeš závistivým okem patřiti, co Bůh jiným uštědřil.

e) V době pokušení vzbud' v sobě víru v božskou moudrost a lásku a rci: „Ty Bože, vše dobře jsi učinil. Velebím tě a děkuju za vše, co jsi mi popřítí ráčil. Věřím, že cokoli činíš, je k mému prospěchu!“

f) Ozývá-li se touha po cizím jmění v srdci tvém, pomni, že není všecko zlato co se třpytí a kdybys měl, co jiní mají, kdo ví, byl-li bysi spokojen. Buď přičinlivý, šetrný a s málem spokojený.

g) Zpytuj každodenně svědomí své, lituj svých provinění a obnov svá dobrá předsevzetí. — Modli se za chléb vezdejší — nejen pro sebe, nybrž pro všechny bližní — chléb náš — čeho všem třeba pro tělo i pro duši a co všem prospívá. —

### Průpovědi o závisti.

Závist srdce bol se zývá,  
jejž kdo z štěstí bratra mívá.

Závisti kdo místo dává,  
hada v nádrech přechovává.  
Kdo chce srdce spokojit,  
musí závist vypudit.

Příznivý má také přízeň,  
Závistivý jenom trýzeň.  
Závistníku bývá jed,  
což je příznivému med.

Závist hrozná hříchy plodí,  
tělu, duši velmi škodí.

V mokru železo se sžírá,  
člověk závistí umírá.  
Závist schne již od toho,  
zdar-li vidí u koho.

Ten se dobrovolně moří,  
komu v srdci závist hoří.  
Zavidiš-li bratrovi,  
podobáš se Kainovi.

Kdo je všeco sám chce míti,  
jinému nic nepřeje:  
škodu jenom z toho mívá,  
za to se mu zle děje.

Kdo nepřeje sobě,  
bohdejž, by přál tobě!  
Po cizím kdo jmění touží,  
ztrácí své a sebe souží.

Hnusná závist tráví sebe,  
krade zdraví, mír i nebe.  
Nikdy nebe nevidí,  
bližnímu kdo závidí.

Závistník se s ďáblem sdílí,  
On za ďáblem v peklo plíí.  
Koho závist provodí,  
do nebe se nehodí.

Člověče, ty darmo se jen trápíš,  
věda, že tvým bližním štěstí přeje:  
nepřízní je od nich neodvrátíš;  
závistí tvé srdce neokřeje!

Sám čeho sobě by přál, pro to závist proč tě ponouká?  
Ty z čeho družci přeješ, dáť z toho tobě i Bůh. *A. Veston.*

Závistníku, dokudž mne hadí tvůj zub bude hryzti?  
Plesám; ke cti mi jest, tobě nelíbíti se. *Bohusl. z Lobkovic.*

**Příslaví.** Závist dávno se zrodila a ještě živa. — Není štěstí bez závisti. — Hloupost závidí bohatému a posmívá se chudému. — Zlý pláče od závisti a dobrý od radosti. — Závist nejhorší nemoc. — Závistí ještě nikdo nezbohatl, ani neztučněl. — V závistí není radosti. — Závist nedá do nebe. —

*Ludvíka z Granady zbraně proti závistí.* a) Nejprvé pozoruj, že všeliký závistník podoben jest ďáblu, ježž všeliké dobro naše neustále zarmucuje, zvláště pak ho trápí, že máme naději dosáhnouti věčné, kteréž on na věky pozbyl. Proto praví sv. Augustin: Bůh uchovej rány té morové, závisti, každou duši křesťanskou; neboť jest závist nepravost ďábelská, pro kterouž jedinou ďábel odsouzen jest. — Jako ďábel, tak i závistníci bližním svým nezavidí proto, že by doufali štěstí jich býti účastni, ale že si žádají, aby druzí tak nešťastní byli, jako oni sami.

b) Pojala-li závist mysl tvou proto, že bližní tvůj nějakou ctností nad tebou vyniká, tu poznej, jak jsi sám sobě nepřitelem. Nebo ty spolu též jsi účasten všech dobrých skutků bližního, jen když jsi v stavu milosti boží, takže čím on více zásluh získá, ty tím více prospěchu z toho máš. Hle jak nerozumně se rmoutíš, kdež bys se radovati měl! Jak veliká jest bída tvá, ano čím více bližní tvůj prospívá v dobrém, ty tím hlouběji upadáš ve zlé.

c) Pozoruj také, jak velmi závist srdce člověka mučí, jak tělo schne, rozum chabne, mír duše co ruší, celý život zármutkem

se truí, všecha radost se kalí a závistníka i samého i kdo vůko něho jsou opouští. —

d) Hleď též, jak se nepravost ta protiví lásce křesťanské a Bohu samému, jež se výhradně láskou nazývá i dobru všeobecnému, jež Bůh tak štědře působí ne pro jednoho neb dva, nebo některé, ale pro všechny. — Proti tomu tedy užívej co léku prospěšného pokory zanechaj veš pýchy a vynášení sebe samého nad bližní své. — Kdo nenávisť ze srdce svého chceš vymýtiti, kořen její, pýchu a ctižádost, vytrhni.

e) Konečně hleď, abys srdce své od nezřízené žádosti zboží pozemského všemožně krotil a je hlavně a veskrz k darům nebeským obrátil. — „Hleďte nejprve království božího a spravedlnosti jeho a ostatní všechno bude vám přidáno.“ (*Mat. 6, 33*).

#### Příklady o závistí.

a) Biblické. *Zlý duch* záviděl prvním rodičům blahý život a přízeň Hospodinovu v ráji a závistí ďábelskou přišla smrt na okršlek země. *Moudr. 2, 24*.

Ze závistí zabil *Kain* bratra svého Abele. *I. Mjž. 4*.

*Esau* nenáviděl bratra *Jakuba*, že mu odejmul otcovské požehnání. *I. Mjž. 27*.

*Synové Jakubovi* ze závistí bratra svého *Josefa* do cisterny uvrhli a prodali. *I. Mjž. 37*.

*Egyptčané* utiskali ze závistí národ israelský. *II. Mjž. 1*.

*Ráchel*, vidouc se býti neplodnou, záviděla sestři své. *I. Mjž. 30*.

*Saul* záviděl *Davidovi* válečnou slávu a ze závistí ho hledal zabiti. *I. Král. 18*.

*Daniel* odsouzen jest ze závistí do jámy lvové. *Dan. 6*.

*Fariseové* a zákoníci nenáviděli Pána Ježíše pro jeho učení a ze závistí vydali ho nejvyšší kněží na smrt. *Mat. 28*.

*Židé* nenáviděli sv. ap. *Petra*, jehož uvrhli do žaláře, *Štěpána* ukamenovali, *Pavla* a *Barnabáše* pronásledovali. *Sk. ap. 5, 7, 13, 17*.

*Křesťané z Židů* mrzeli se, že sv. *Petr* také pohanům evangelium zvěstoval. *Sk. ap. 11*.

b) Po všechny věky nejen mezi židy, nýbrž i mezi pohany ano i mezi křesťany byli a jsou lidé závistiví.

*Romulus*, první král římský, ze závistí bratra svého *Rema* mečem zabil; však i sám úkladně ze světa sešel; nebo nenadále zmizel. Otcové města ovšem přísahali, že jej viděli vstupujícího mezi bohy; proto ctěn byl co bůh *Quirinus*. —

Rozšafný a moudrý zákonodárce *Lykurg* získal si pro své velké činy a pro moudré zákony, které v Lacedomu ustanovil, vznešené jméno a velikou vážnost u všeho lidu. Ale jakou za to vzal odplatu? Ti, kteří jeho moudrosti snést nemohli, z nenávisťi u lidu v takovou ošklivost ho přivedli, že byl kamenován a z města potupně vyhnán.

*Filip, král macedonský*, spojenec Římanů, chtěl se některých tvrzí na pomoří thráckém válečně zmocnit. Když ale započal válku bez vědomí a vůle Římanův, bylo mu nařízeno, aby se z počínání svého u římského senátu zodpovídal. I vyslal Filip místo sebe miláčka svého, mladšího syna *Demetria* do Říma, který vlídností a ponížeností svou náklonost Římanův sobě získal a následující vymohl rozsudek: „Tenkrát se otci odpouští ale jen synu k vůli.“ Tato hana hnětla krále Filipa tak, že na miláčka svého *Demetria* zanevřel. Toho použil starší syn jeho *Perseus*, kterýž *Demetrio*vi lásku otcovu a trůn jemu určený záviděl, a protož uzavřel v srdci záhubu bratra svého. *Perseus* namluvil otci že *Demetrius* Římanům nakloněný zradu proti němu obmyslí, což když se psaním z Říma, které ošemetný *Perseus* sám složil, potvrzeno býti zdálo, dal prchlivý král *Demetria* otrávit a když jed zdlouha účinkoval, konečně uškrtil. Tak padl *Demetrius* co oběť závisťi bratra svého. Však zloba *Perseova* se pronesla, načež otec jej vydědil, a sám nad ztrátou *Demetria* hořem zemřel. *Perseus* nicméně pomocí vojska na trůn otcovský dosednul, na němž ale neseseděl dlouho. Popudiv Římany proti sobě, do války s nimi se pustil; však byl poražen, zajat a do vězení uvržen, kdež hladem zemřel. — Takto závisť zavedla bratra k bratrovraždě, otce uvrhla do hrobu, ale i na samého bratrovraha uvalila krvavou pomstu.

*Vojenský vůdce Belisar* byl od císaře *Justiniana* pro svou udatnost velice ctěn a povýšen. On zvítězil nad Peršany, Gothy, Alemery a Vendy i Afrikány uvedl v poslušenství. Císař dal mu ke cti pamatný peníz bítí s podobiznou jeho i s nápisem: „Ozdoba Římanů!“ — Kdo by si byl pomyslíl, že tak ctěný od císaře rek by mohl v nemilost upadnouti? A skutečně padl *Belisar* hrozným způsobem závisťi za oběť. — Dvořané závidíce mu přízeň císaře, očernili ho, zlehčovali jeho vítězné činy, pokládajíce mu zlý úmysl a viníce ho z zrady tak dlouho, až ho císař sesadil s úřadu a i z důstojenství a do žaláře jej uvrhnouti kázal. Tam byl ubohý odsouzen k smrti a jen z milosti kázal ho císař oslepit. Byv propuštěn dal si *Belisar* boudu vystavěti na veřejné ulici a

tam žebrał volaje: „Lidé ustrňte se a darujte halír Belisarovi, jež udatnost povýšila, závist ale očí zbavila!“ Tak nestálá jest přízeň lidská.

Když byl *Karok, král vandálský*, se svým divokým vojskem mnoho krajin poplenil a velikou říši sobě utvořil, chtěl ustáti již od dalšího dobývání zemí vůkolních. — Tu ale přistoupila k němu ukrutná matka jeho a radila řkouc: „Synu, patř na ten blahobyť v zemi sousední, na to štěstí poddaných! Hle, oni jsou šťastnější nás, kdežto my máme být nejbláženější. Pročež, chceš-li, aby sláva tvá byla dovršena, chceš-li velikého dosíci jmena, znič a zmař to štěstí Franků, zboř ty nádherné paláce, ty velkolepé budovy králů franckých, kterých my nemáme; usmrť ty znamenité muže, kteří důvtipem svým pozdvihli zemi na tak znamenitou výši. Tobě nepodaří se vytvořiti tak znamenitých činů v zemi vlastní!“ Tak mluvila matka, — a co učinil král? Uposlechl bohužel zavistivé, ukrutné matky své a letopisci sdělují nám krvavým písmem tu spoustu, kterou způsobili Vandalové v západní Evropě; vypravují nám, kterak s ďábelskou radostí patřil Karok s matkou svou na ty plameny, které šířaly ozdoby země, jak plesal smíchem satanským při potocích krve, která vytekla z tisícerych srdcí hrdinných mužů nešťastné Francie.

*Filip král fran. a Richard král angl.* dobyvše ostrova Cypř, měli táhnouti s vojskem křižáckým do země svaté, aby ji vyrvali z rukou nepřátel. Však tu přimísila se k nim královna, ježto celou výpravu zmařila, t. závist. Jeden druhému nepřál úspěchu a slávy vítězných bojů a proto vrátili se oba s nepořízenou domů. Kdyby byli přemohli závist, byli by zajisté zvítězili nad nepřátely celého křesťanstva.

*Jan*, přijmím *Vandal*, císaři Theodorovi II. po mnohá léta věrně a výtečně sloužil, začež byl povýšen k důstojnosti římského vůdce. Toto vyznamenání bylo trnem v oku nejvyššímu komoří a veliteli císařské stráže, bídnému kleštěnci *Chrysaphovi*, kterýž v pocitu své ničemnosti opravdové zásluhy jiných měl v nenávisti. Věda však, že císař je velice nakloněn Vandalovi, jehož marně bylo by osočovati, najal padoucha *Ancyisila*, jenž Vandala přepadl a úkladně zavraždil. Bídný vrah stal se působením Chrysapha nejvyšším vůdcem. — Však brzy došel zaslouženého trestu; nebo po smrti císaře Theodoria byl na rozkaz císařové Pulcherie pro mnohé své ohavné nepravosti popraven.

*Soliman*, mocnář turecký, měl čtyry syny. Když byl nejstarší syn ozbrojenou rukou proti Peršanům táhl, je šťastně přemohl a co slavný vítěz domů se vraceje, byl od Byzantinských co vítěz slavně uvítán: dal ho závistí naplněný otec k sobě povolati a sám v komnatě ho zaškrtil; mrtvolu pak jeho dal vojákům předhodit a lidu skrze hlasatele oznámil: „Jako jeden jest Bůh na nebi, tak má býti jediný Soliman na zemi!“ Poněvadž druhý syn oplakával smrt bratra svého, byl proto otráven. Vida to syn třetí, utekl k Peršanům, od nichž ale byl vydán a na rozkaz otcův popraven. Ejhle k čemu přivodí závist.

U dvora jistého knížete *v Sicilii žili dva vojáci*, z nichžto jeden byl závistník, druhý lakomec. Obou chyby byly vůbec známy. Jednoho dne chtěl kníže svým dvořanům nějaké obveselení učiniti. I povolal za tou příčinou oba vojíny k sobě a když byl zásluhy jejich pochválil, pravil, že jim chce slušnou odměnu dáti, aby žádali od něho, co se jim líbí, že každou prosbu chce splniti; tak ale, že který svou prosbu dříve přednese, dosáhne toliko, oč žádati bude, ten druhý ale dvojnásobně. — Oba mlčeli, žádný nechtěl dříve prositi. Vida kníže, že žádný nechce dříve svou prosbu přednésti, rozsoudil konečně sám, že závistník musí dříve svou prosbu přednésti. Toť bylo proň velmi těžké. „Oč mám prositi,“ přemýšlel závistník, „aby lakomec lépe nebyl odměněn, než já? Budu-li prositi o vzácného koně, tedy já dostanu jednoho, on ale dva; buduli prositi o dům, on dostane dva domy. — Toho bych nemohl snésti; raději budu o něco zlého prositi, aby on to zlé musel trpěti.“ Prosil tedy hlasitě: „Žádám, aby mi jedno, soudruhovi pak mému obě oči vyryty byly!“ Celé shromáždění dalo se do hlasitého smíchu; i ač byly závistníku obě oči zůstaly, předce byl veřejně pro ohavnou závist svou zahanben a opovržen.

*Přej a bude ti přáno.* Na dvoře císaře *Sigmunda* byl služebník, jenž sobě nařikal na neuznalost a záviděl druhým, kterým se více odměny dostávalo od císaře. Sigmund dozvědév se o tom, umínil si jinak věrného služebníka napraviti. I dal udělati dvě plechovky stejné velikosti; jednu naplnil olovem, druhou pak dukáty, ale tak, že jedna vážila tolik co druhá. Po té je sám zavřel a povolal k sobě závistivce. „Abys věděl,“ dí císař, „že se ti chci odměniti za věrné služby tvé, viz tu dvě plechovky; v jedné jest zlato, v druhé olovo: kterou si vybereš, bude tvá, druhou ípak dostane někdo jiný.“ — Starý sluha

bledl, červenal radostí i bázní; vážil a potěžkával; posléz pak osvědčil, kterou si chce nechat. — „Budiž!“ vece císař. — Sluha otevřel plechovici a hle — olovo! Otevřeno druhou a tu zlato. — „Nuže již nenaříkej na mne,“ dí císař, „a přej podruhé jiným a čehož si přeješ, dopřeje tobě i Bůh!“ —

*Sv. Jeroným* měl pro svou učenost a znalost písma sv. mnoho závistníků, kteříž ho osočovali a daremné pověsti o něm roztrušovali, ač vedl život svatý.

Podobně *sv. Řehoř* svou učeností vzbudil závist v srdcích mnohých odpůrců svých, kteří tak byli zatvrzelí, že i po smrti všemožně o to usilovali, aby spisy jeho byly spáleny.

*Šlechovní sokové.* Rada Florentinská usnesla se, že dá nové dvěře ku chrámu sv. Jana, ochrance téhož města, z kovu ulíti i vyzvala italské umělce, aby vypracovali a zadali své návrhy. Mnoho výtečných umělců podali vzorce. Cena byla přiřknuta dvěma umělcům t. Donatellovi a Bunelesimu. Však ti oba předstoupivše před radu, dokázali, že návrh Ghibertiho, jehož si soudcové jako umělce nejmladšího ani nepovšimli, je nejvýtečnější. Bylo tedy provedení díla svěřeno Ghibertimu i tak se zdařilo, že je všickni měšťané Florentinští obdivovali, ano slovutný umělec Mich. Angelo dvěře Ghibertiho branou rajskou nazval. — Však i šlechtná nezištnost oněch dvou starších umělců zasluhuje všeho uznání.

*Šlechtná závist.* *Sv. Bernard* se čtyřmi bratřími umínili si světa se odříci a vstoupiti do kláštera. Když obdrževše otcovské požehnání z domu odcházeli, spatřil nejstarší Quido bratra nejmladšího Nivarda jmenem, an si s dětmi na ulici hraje. „Malý bratře,“ pravil Quido Nivardovi, „ty jsi teď jediný dědic, jemuž my všechny statky zanecháváme.“ „To je pěkné dělení,“ odpověděl chlapce, „statky nebeské pro vás, a časné pro mne.“ Když byl odrostl, odešel i Nivard do kláštera.

*Šlechtné přání.* Císař *Oto*, přijda jedenkrát do kláštera, vyzval představeného, *sv. Nila*, aby si vyžádal, cokoli mu libo. Muž svatý, položiv ruku na prsa císařova, pravil: „Nemám co žádati, leč spásu této duše. Také ty císaři jednou jako každý člověk zemřeš a pak ze svých činů budeš muset počet vydati Bohu.“ Císaři se zastkvěla slza v oku, sňal korunu a prosil *sv. Nila* za požehnání.

*Dvojnásobná koruna.* *Sv. Jan Zlat.* takto oslavuje vítěze nad závistí: „Kdo proti závistí bojuje slovy, dokázal moc své vyřeklosti! ty pak jsi závist přemohl skutkem; proto slavnější zaslou-

huješ koruny; ano dvě slavných korun jsi dobyl, totiž jednu v boji proti závisti, druhou pak láskou. -- Neb že spolu s bližním se raduješ, je znamením, že nejen prost jsi vši zavisti, nýbrž i že miluješ a láska že se zakořenila v srdci tvém.“

### Obrazy a podobenství.

*Závist vyobrazují umělci* jako stařenu či babu bledou, vyzáblou, jež má krhavé oči a hady místo vlasů; sama nehty se drápe nebo zuby a nehty do svého masa zatíná a své vlastní srdce požívá.

*Nibus, obraz závisti.* Indický pták Nibus jest trefný obraz závisti. O něm vypravují staří, že když je pohoda a slunce svítí, zůstává smutný seděti v hnízdě; v bouři pak a dešti, že sem tam poletuje a vesele si prozpěvuje. Tak člověk závistivý rmoutí se, když se na bližního slunce štěstí usmívá a velmi se z toho těší, když bouře neštěstí ho stíhá.

*Sv. Jan Zlat.* ohavnost a zlobu závisti takto líčí: „Záviděti komu jest hůře než proti němu válčiti. Nebo když se příčina odstraní bojem, přestává nepřátelství; však závistník nikdy nebude tvým přítelem. Tam se bojuje veřejně, zde tajně; tam bývá časem důležitá příčina k válce, zde pak jest zuřivost a mysl ďábelská. — Čemu mám přirovnati duši závistníka? snad ještěru, zmiji, červu, molu? Nic není nad závist horšího, nic ohavnějšího. Nepravost tato zplodila kacířství, spustošila chrámy, bratry ozbrojila, krví nevinnou se poškvřnila, zákony přírody zvrátila, smrti brány otevřela, kletbu na se uvalila.“

### Tak a tak.

V čilé duši, tam zahrádka kvete  
ale přes plot vítr roští mete;  
mnohé kvítko slimák zakalí.  
V čilé duši jasné slunce svítí  
ale zlý duch tam ohynky nítí,  
šedý dým červánky zahalí.  
V čilé duši vánoce se slaví,  
chrámy nádherné se Bohu staví,  
ale závistník je rozvalí.

*Jahůdky.*

*Štěstí pozemské a závist.* Štěstí pozemské palouky své mnohými kvítky naplnilo, aby lidi tím účinněji k toužení po sobě vzbudilo. To vidouc závist, všeliký škodný hmyz do těch květin



vyslala, kterýž by je dílem požral, dílem svým jedem nakazil. Od toho času radosti pozemského štěstí téměř nikdy nejsou tak čisté, aby se závistí lidskou neporušily a nenakazily. *A. Pařízek.*

**Nelaskavost a nepřízeň.**

Štěstí klesá, padá, vázne,                    S nepřízní se drží záhy  
kde je sídlo lásky prázdné.                zhoubná závist stejné dráhy.

**Dva sousedé.**

Měl Chrysostom košatý strom; ten mu vždy rok po roce  
při kopání, obírání nosil zlaté ovoce.  
Nepřející při měsíci soused jeho nejbližší  
uřadil tomu větve stromu prostřední i nejnižší.  
Však tu závist a nenávisť s úskočností smířená  
byla ve svém přebzbožném úmyslu mu zmýlena.  
V tomto roce měl ovoce víc, než doufal Chrysostom.  
skoro málo chybovalo, že by se byl zlomil strom. —  
Často závist a nenávisť, když myslí, že škodila,  
víc dobrého nežli zlého k užítku nám zplodila.                    *Hýbl.*

*Páv a slavík.* Slavík zpíval v stinném háji tak líbezně, že všecko ptactvo vůkol umlklo a čarovnému zpěvu jeho naslouchalo. Páv také poslouchal; ale jsa závistiv, že tak zpívat neumí, chtěl zhanět zpěv slavíkův a proto, když tento dokončil, pravil: „Tvá píseň byla pořádně dlouhá, ale od začátku až do konce hloupá.“ Slavík usmál se a řekl: „Bezpochyby snad proto, že jí některý hlupák nerozuměl.“

**Pastýř a pes.**

Starý pastýř ovce pasa                    a pak kůstku nedožranou  
hodil psům po kuse masa.                počal jiným s huby rvát.  
Každý žral, co dostal hltavě,            „Máš své!“ počne pastýř lát;  
ale jeden odběh stranou,                a cos holí ještě dodá.  
zahrabal tam část svou ve trávě        „Mám,“ dí pes, „však mého škoda!“

*Urlich.*

*Čížek a holub.* Čížka zaklopila past (skřinka). Ubožáček v ní trhal s sebou a zmítal se a holub mladý se mu ještě posmíval. „Není-li to hanba,“ praví, „za bílého dne se chytil! — Nepodvedli by mne tak, za to ručím směle.“ An hle, tutéž sám se zapletl v osidla (do ok). A dobře tak! — Budoucně se cizí bídě nesměj, holoubku. *Krylov.*

### Řevnivost.

Nahled pudlík v zrcadlo :            Neznaje se, počal štěkat,  
kdo ví, co ho napadlo?            výt a jinak též se vztekat.

A tak se stává zhusta dost,  
na sebe že zuří revnivost.

V. E.

*Kozel.* Jistý rolník zaopatřil si kozla, dal jej ke svým ovčím do chléva a zúčastnil jej píce jejich. Tu se bravu zle vedlo. Když přišel čas k jídlu, odstrčil kozel ovce, sežral nejlepší částku píce a ubohá zvířátka nikdy se zbytky nenasytila.

Kdo jiným zle přeje, jest svým vlastním nepřítelem a škodí blahu svému. — Nouze ovčí nelíbila se hospodaři. Kozel byl na provaz uvázan a co brav již žráti nechtěl, bylo mu předhozeno.

*Svatojanský brouček.* Když se po parném dnu setmilo, chladil se co drahý kámen třpytící se brouček v měkké trávě, na nic zlého nemysle. V tom ohyzdná žába z bahna až k němu po tichu se přikradla a nenadále lejmem svým ho zastříknouc, světlost jeho očí zkalila. „Proč mne kalíš?“ bolestně zvolal brouček. „Ještě se ozýváš a na příčinu ptáš?“ zachroptala žába; „není-li to opovázlivost, že se ty, ničemný brouku, tak krásně stkvíš?“ — Nediv se, šlechetný příteli, když klevetný jazyk čest tvou hyzdí; neb platné zásluhy zdají se závistivým nešlechetníkům býti proviněním. —

*M. Sychra.*

### Léč na zajíce.

Pozoroval chasník mladý,  
sedláku že do zahrady  
zajíc na noc chodívá.

„Běda zajčku ještě tobě,  
neujdeš mi,“ praví sobě,  
„to se každý podívá!“

Jde a hroznou jámu kopá,  
zaječí kde byla stopa;  
klade přes ni lupení,  
aby zajíc, přijda k stolu  
zvrátil se a spadna dolů  
v jámě přišel k chycení.

Nedala mu chtivost spáti;  
chasník musel za tmy vstáti,  
je-li zajíček již tam?

Zatím potmě chybně kročil,  
mozek se mu v hlavě stočil,  
a hle, v jámě ležel sám.

Tak se často v světě děje,  
že kdo jiným jámu reje,  
posledně sám do ní sletí.  
Měj tu pravdu na paměti!

*Ant. Čermák.*

*Podobenství.* Jest závist jako hniloba, která nejprvé jádro stromu pojímá až konečně celý strom zkazí; taktéž i onano nejprv srdce šířá, pak i tělu škodí. Není žádného soudce tak přísného, jako závist sama sobě; neboť ona neustále týrá a mučí svého původce.

Žávistník se rmoutí, hněte,  
štěstí bližnímu když kvete;  
nemoha to zkazit brzy,  
všecko ve světě ho mrzí.

Žávist kazí blaho, štěstí,  
i tu, kde se zbožně pěstí.  
Osud toho tresce, soudí,  
kam se závist v srdce vloudí.

Divný rozmar lidé mají,  
často na své štěstí lají;  
a jinému nehodu  
čítají za výhodu.

Vůle dvou se nesrovná:  
vůli všech kdo vyrovná?

*K. Vinařický.*

#### IV. Nečistota, smilství. \*)

##### 1. Co jest smilství a jak se jeví?

Aby Bůh zachoval a rozmnožil pokolení lidské, vložil pud pohlavní a libý pocit vzájemné lásky v přirozenost člověka; však chce, aby lidé vzdělaní a mravní přebývali na zemi a proto ustanovil stav manželský, v kterémž by manželé nejen dítky plodili, nýbrž starali se také o dobré vychování. Podle vůle boží nemá tedy křesťan pudu pohlavnímu jinak činiti zadost leč v stavu manželském a to ne z rozkoše smyslné, alebrž pro rozplenění a dobré vychování dítek. — Kdo mimo manželství tělesné žádosti hová a pud pohlavní ukájí, dopouští se hříchu smilství, jinak nečistoty.

Smilství jest nezřízená žádost tělesných rozkoší a jich ukájení mimo stav manželský.

Náruživé kochání se v pocitech pohlavních a stálá k tomu náklonost jest chlipnost neb vilnost, ježto skutky páchaná sluje smilství. \*\*)

Nečistota, smilství jeví se myslí a srdcem, slovy a skutky.

2. Spůsobové nečistoty jsou: *a)* smilství prosté, *b)* smilné násilí, *c)* krvesmilství, *d)* cizoložství, *e)* svatokrádež a smilné skutky proti přirozenosti, *f)* onanie neb samoprznění, *g)* sodomství a *h)* hovadství.

3. Smilství jest hřích a sice hřích hlavní, z něhož jako z bohatého pramene řinou se hříchové mnozí, jako: dobrovolné zalíbení v nečistých myšlénkách, nestoudné řeči, oplzlé žerty a šprýmy, lež, klam, podvod, křivé sliby a přísahy, svůdnictví a pohoršení, netečnost náboženská, nevěra, bezbožnost a nekajicnost.

\*) Ježto o nečistotě neb smilství zevrubně bylo jednáno v dílu III. při šestém přikázání, protož co o tom věděti třeba, zde se v krátkosti opáčí.

\*\*\*) Smilství od smílení a to od mil, míliti, tedy smilství původně láska, t. láska tělesná.

4. Smilství jest hřích těžký, smrtelný, velmi ohavný a zahubný. Smilník jedná proti Bohu, sobě a bližnímu a pro svou nepravost hrozných zakouší následků. Kdo se smilství oddává, zapomíná na Boha, na věčnost, na svou čest a důstojnost na své pozemské štěstí a budoucí bláho. Smilník stává se lenivým, nerozváživým, zarputilým a velmi pohoršlivým. On má nelibost v Bohu, nechť k modlitbě, přílišnou lásku k světu a rozkošem jeho; ruší domácí pokoj a bláho, vraždi duše nevinné a konečný následek bývá zaslepenost mysli, nevěra, nenávisť Boha, nekajicnost a zoufalství.

5. Prameny nečistoty. K nečistotě ponoukají: nečisté myšlenky a žádosti, všetečnost očí, necudné řeči, oplzlé písně, nestoudné obrazy, nestydatost v oděvu, čtení oplzlých a nemravných kněh, vilný tanec, nemravná divadla, zlá příležitost, daremné tovaryšstvo, schůzky a toulky, nestřídmost v jídle a pití, lenost neb zahálka.

6. Výmluvy smilníků. *a)* Pud pohlavní je velmi mocný a nedá se potlačiti. *Odp.* Však křesťan ho má rozumem ovládat a jednat po vůli boží. *b)* Pud ten závisí na mnohých věcech, ježto nejsou v naší moci, jako na ústrojí těla a povaze duše. *Odp.* Ovšem ho nepadno řídit; však člověk má svobodnou vůli a proto žádný pud ho nutně neovládá. *c)* Nelze mi se zdržeti. *Odp.* Ne že nemůžeš, ale že nechceš; jen chápej se upřímně všech prostředků a s pomocí boží budeš moci. *d)* Potlačiti pud pohlavní zdraví škodí. *Odp.* Zkušenost svědčí, že nečistota zdraví podvrací a věk ukracuje; což o čistotě a zdrželivosti dokázati nelze. *e)* Nemohu vstoupiti v stav manželský. *Odp.* Však nemá křesťan pohlavní pud nedovoleným způsobem ukájeti, nýbrž žádost těla má rozumu podrobovati.

7. Prostředky proti nečistotě. Abys se, křesťane, uchránil nečistoty, musíš se vystříhati všeho, co k nečistotě ponouká a přivádí a vše činiti, co čistotu podporuje: musíš totiž: *a)* strážiti se všech příležitostí zvláště blízkých; *b)* v prácech býti pilný a strídmý v jídle a pití; *c)* uvažovati často marnost a zahubnost tělesných rozkoší; *d)* rozjímati utrpení a smrt Kristovu; *e)* modliti se a vzývati svého anděla strážce za ochranu, Marii Pannu a jiné Svaté za jich přímluvu. —

(Domluva smilným v díl. III. str. 381—383.)

**Slova písma sv. o nečistotě.**

„Nesesmilniž!“ *III. Mjž.* 20, 14. — Vystříhej se, synu můj, všelikého smilstva. *Tob.* 4, 13. — Jest to nešlechtnost a nepravost největší; oheň jest to až do zahynutí šírající a všechny plody vykořeňující. *Job.* 31, 9. — Nedávej smilnicím duše své v ničemž, abys neztratil sebe i dědictví svého. *Sir.* 9, 6. — Kdož se připojuje k nevěstkám, nešlechtný bude. *Sir.* 19, 3. — Nevzhledej na pannu, abys snad nepohoršil se na kráse její. *Sir.* 9, 5. — Synu můj, nepozoruj na ošemetnost ženskou; nebo plást strdi tekoucí jsou rtové nevěstky; — poslední pak věci hořké jako pelynek a ostré jako meč na obě strany. *Přísl.* 5, 1—15. — Vzdal od ní cestu svou, aby snad nenaplnili se silou tvou a práce tvé nebyly v domě cizím; a želel bys naposledy, kdybys zhubil tělo své. *Přísl.* 5, 8. — Kdo vydržuje nevěstky, ztratí statek. *Přísl.* 29, 3. — Smilství, víno a opilství odjímají srdce. *Oseaš* 4, 11. — Utíkej před smilstvem. Kdo smilní, hřeší proti tělu. Zdaliž nevíte, že údové vaši jsou chrám Ducha svatého? *I. Kor.* 6, 18. — Smilství pak a všeliká nečistota ani jmenována nebud' mezi vámi. *Ef.* 5, 3. — Tať jest vůle boží, posvěcení vaše, abyste se zdržovali od smilstva, aby uměl každý nádobou svou vládnouti v posvěcení a cti. *I. Tes.* 4, 3. — Smilníky a cizoložníky souditi bude Bůh. *Žid.* 13, 4. — O tom vezte, že žádný smilník nemá dědictví v království božím. *Ef.* 5, 5. *I. Kor.* 6, 9.

**Výroky Svatých a j. uč.** Smilstvo jest nezřízená žádost věcí oplzlých. *Sv. Alf. Lig.* — Z převrácené vůle povstává vilnost a když se vilnosti otročí, povstává návyk a návyku, když se neodpírá, povstává nutnost. *Sv. August.* — Požívání masa, pití vína a přesyćenost břicha smilstva jest plodištěm. *Sv. Jarol.* — Chlipnost krmí se hodováním, podněcuje vínem, rozpaluje opilstvím. *Sv. Ambr.* — Nepravost chlipnosti snadno se rodí z nečinnosti a lenosti. *Sv. Jan Zl.* — Ničeho není, coby člověka tak bídného činilo, jako chlipnost. *Sv. Ambr.* — Jako víno a opilství k užívání smyslu činí pijana neschopným: rovněž i smilstvo a vilná rozkoš mysl převrací, ducha seslabuje a člověka rozumného v divé zvíře proměňuje. *Sv. Jarol.* — Ze smilstva se zplozuje zaslepenost mysli, nepovážlivost, nestálost, klesání, samolibost, nenávisť Boha, k přítomnému životu láska, stran budoucího pak hrůza a zoufalství. *Sv. Řehoř.* — Žádnou nečistotou se nepoškrvňuj, žádným kocháním zlým se nezprzňuj; od všeliké tělesné poškrvny se vzdaluj. Ostríhej

od smilstva těla svého. Hleď, abys nikdy kocháním tělesným porušen a zmazán nebyl. *Sv. Isidor.* — Ze všech sedmi hlavních hříchů má do sebe smilstvo bezbožnost největší, poněvadž tělesnou nečistotou chrám boží poškrňuje. *Týž.* — Lépe jest umřítí, nežli smilniti. *Týž.* — Smilstvo jest veliká nepravost, že smilný nejprv svou duši, potom i toho, s nímž páše smilstvo, poddá ďáblu. *Tom. ze Štítného.*

**Připodobnění.** Nečistota poškrňuje duši člověka. Jest-li že svatokrádeží jest, chrám Páně z kamene vystavěný zneuctí, jaká teprv svatokrádež jest zprzniti duši člověka, tento duchovní chrám Syna božího a Ducha svatého! *Lud. Gran.* — O jak trpké ovoce plodí chlipnost, hořčí nad žluč, krutější nad meč! *Sv. Jarolim.* — Jako hřeby bývá duše k tělesným rozkošem přibíjena a jest-li že přilnula k žádosti pozemské a v ní se jednou pohroužila, z těžka bez přispění božího se pòvznese. *Sv. Ambr.* — Jako motýl zhlídna světlo, snažně okolo lítá a nepřestává dokud si křidelek nespálí; podobně chasa se tak chtivě té palčivé rozkoše ujímá, že naposledy sebou do ní dokonce k svému zahynutí vrhá. *Sv. Fr. Sal* — Nečistý velice Boha uráží. Kdyby někdo poplval tvůj obraz, zdaliž to nebudeš považovati za urážku? A hle, duše tvá jest obraz boží a tu když pokálíš, Boha sám urážíš. *Sv. Aug.* — Za to-li kdo, co nešlechetně páchá, již se nerdí, stůně na ránu smrtelnou a jest vši naděje k uléčení zbaven. *Sv. Nilus,* — Když žádost smyslná v srdci se zňala, vzrůstá jako oheň a zanicuje celou útrobu člověka, takže ani s to není, aby na cos dobrého myslel. *Sv. Řehoř.* — Ó kak ruče mine ta smilná lahódka! tělu a duši ostane věčná čtice, ač se toho zde nebude káti! *Tom. ze Št.* — Člověk pod mocí smyslnosti postavený jest jako pán, kterýmž jeho nejnižší sluha vládne. *N.* — Chlipnost jest ďábelská síť, z které nelze jednou polapeným vyvážnouti. *N.* — V číši chlipnosti jest: pěna sladká, pití prázdné, po chutnání trpké, účinek je bolestný, smrtící. — Kdyby syn královský ozdobený zlatohlavem v blátě se válel, bude ho míti každý za blázna: takým je člověk, jenž oděn rouchem nevinnosti, válí se v kališti tělesných neřestí. *N.*

#### Průpovědi o smilství.

Jako mrazy  
květy kazí:  
tak i chlipnost  
hubí sličnost.

Smilství kazí zdraví,  
cti i nebe zbaví. —  
Hříšné radosti  
vedou k propasti.

Mnohé z chlipnosti  
plynou žalostí.

Kdo se chová z mládí smilně,  
zkázu potká neomylně.

Kdo je prostopášně živ  
sestárne-li, bude div.

Smilník každý dojde trestu  
nejen časně mnohého,  
nýbrž zamezí si cestu  
do života věčného.

**Přísl. Co tělu libo, duši žel. — Chraň se oplzlého jako prašivého. — Vilník a kopřivník všude příbuzenstvo nachází. — Frejovník loupežník; frejovnice loupežnice.**

NB. Více průpovědí a přísloví o nečistotě v III. str. 389.

**Rada Ludv. z Granady, jak se nečistoty lze uvarovati.**

Když k nečistotě pokušen se cítíš a již tělo tvé nezřízeným hnutím se pruditi počíná, hled' co nejrychleji a nejmocněji se jí opřítí a překonati těmito vážnými myšlénkami:

a) Nejprvé považ, křestane, že hřích ten poškvřňuje nejen duši, kterou Syn boží svou krví vykoupil, ale i tělo, kteréž si byl za své obydlí, za svůj chrám vyvolil, když v něj u velebné svátosti zavítává. Jestli svatokrádeží jest zneuctíti chrám Páně z kamení vystavený, jaká svatokrádež jest zprzniti tento duchovní chrám Syna božího! (I. Kor. 6, 18.)

b) Pozoruj dále, že se hřích ten nemůže státi bez pohoršení a uražení osob jiných, any buď jsou v něm spolu vinny aneb jinak jim tknuty, což vše nemálo skličuje svědomí již v životě tomto, nejvíce pak v hodině smrti. Jakou dá náhradu, kdo duši krví Kristovou vykoupenou svedl a v zahynutí pohřžil? — Tam proti němu povstane a naň před soudem božím žalovati bude. —

c) Považ dále, že sice hřích ten z počátku dává nějaké slasti, ale konec jeho je přehořký; počátek jeho jest osudný, konec jest přetěžký. Protož dí mudřec: „Jáma hluboká jest nevěstka a studnice těsná žena cizí.“ (Přísl. 23, 27.) — Při tom ještě pozorovati sluší, že mnoho těžkých hříchů s jedním takovým spojeno jest. Nebo po celý ten čas, co se k němu téměř cesta šlape, mezi prvním jeho kročejem a dokonáním jeho skutečným, jak mnoho tisícůkrát se Bůh uráží oplzlými myšlénkami, žádostmi, pohledy a jinými smilnými skutky.

d) Pomni též, jak mnoho jiného zlého s sebou tato klamná rozkoš, tato zhoubná nepravost přináší. Nejprvé poškvřňuje čest, potom i mocnosti duše kazí i síly tělesné maří a zničuje. Místo

krásy a sličnosti nastupuje blbá šerednost, místo zdraví sklíčuji bolestné nemoce a ohavné neduhy; z mladých lidí činí předčasné starce a stařeny; otupuje rozum a všecky schopnosti duchovní, tak že člověk nepravosti té oddaný celý nejprve zmalátní, konečně zhovadí. — A kdo by vyčtl všecky svízele, jimiž duše smilníků bývají upoutány?

e) Mimo to hubí nepravost ta i zboží a bohatství člověka. Nebo aby buď zmařené síly nahradil, nebo výčitky svědomí ohlušil, nebo příležitosti k nasycení nezřízené žádosti nabyt, oddává se smilný člověk obyčejně obžerství, kteréž mohovitost jeho šířá a pohlcuje. K tomu přichází i marnotratnost, ana svůdným osobám obyčejná, nasytiti se nedá a nesmírného nákladu na šat, šperky požaduje.

f) Pamatuj pak, že čím více se smyslným rozkošem vydáš, tím méně jimi se nasytíš, ale tím větší žádosti jich v srdci se roznítíš; neboť smyslná láska nikdy docela neuhasne a jako oheň pod popelem doutnající, nenadále znovu v plamen vyšlehně a tím zhoubněji se pak rozšíří.

g) Potom i bedlivě a často rozjímej, že rozkoš tělesná jest okamžitá a trest že na ni následuje věčný.

h) Pozoruj konečně skvostnost a krásu panenské čistoty, jejíž důstojnost touto nepravostí se hubí a uráží a poznáš, že panicové a panny již na tomto světě životem andělským žijí, podobni jsouce čistým duchům nebeským — a kteří zde následovali Pána Ježíše životem panickým i na onom světě blíže u něho budou státi a s ním se důvěrněji těšiti a nad zachovanou čistotou svou obzvláště se radovati budou (srv. Zjev. 14, 4). — Když jsi však byl tak nešťasten, že jsi své čistoty pozbyl, boj se aspoň po bouři, kteréž jsi byl zakusil, dalších nebezpečností a když jsi nezachoval dar přirozený, hleď napravit, co po zkáze zachovati možná. — Nehřeš více a vrať se k Bohu. —

#### Příklady o smilství.

Biblické. Pro tento hřích byl celý svět trestán *potopou*. I. *Mojš.* 7.

*Sodoma a Gomorha* byly s celou okolní krajinou ohněm vyhlazeny. I. *Mojš.* 19.

Pro hanebný skutek *Gabaonitů* bylo šedesát tisíc mužů poraženo. *Soudc.* 19. a celé pokolení Benjaminovo téměř vyhubeno. 20.



*Samson* byl pro nezřízenou lásku k Dalile zbaven očí i svobody. *Soudc.* 16, 21.

Král *David* dopustiv se cizoložství těžce pykal. II. *Král.* 4.

*Amon* byl pro vilnost svou od bratra Absolona zavražděn. II. *Král.* 13.

*Holofernes* smilný byl Juditou života zbaven. II. *Král.* 12.

*Starcové*, jižto Zuzanu sváděli k hříchu nečistoty, byli ukamenováni. *Dan.* 13.

*Chrám Jerusal.* byl za času *Antiocha* krále od vojáků hanebně poškrvněn. II. *Mak.* 6, 4.

*Herodes* král, byv od Jana křt. pro cizoložství napomínán, dal ho uvrci do vězení a stíti. *Mat.* 14.

*Magdalena* velice proti čistotě hřešila, však se kála. *Luk.* Podobně žena v cizoložství dopadená.

*Syn marnotratný*, opustiv dům otcovský, živ byl smilně. *Luk.* 15.

Jak ohavný a záhubný jest hřích smilství, do svědčují dějiny světa i zkušenost života.

Království assyrské bylo po 1300 let v dějinách slavné, až rozmařilý *Sardanapal* vojskem meďským a babylonským obležen, s klenoty i s haremem se upálil, načež se stará Assyria rozpadla.

Také země Chaldejská dlouho kvetla; když ale *Baltazar* král smilný a hejřivý byl zavražděn, říše jeho zahynula.

Podobně mocné bylo království perské, až král *Darius*, jenž byl tělesným žádostem velmi oddán, v boji byl přemožen. Brzy po jeho smrti dostala se Persie pod vládu udatného Alexandra.

*Sláva Alexandrova* tak dlouho trvala, pokud se držel v mezích kázně; když pak se oddal rozkošem tělesným, zmizelo i štěstí jeho. Přemožen nejen pracemi, nýbrž i rozkošemi, kterých sobě v Babyloně obvykl, zemřel stár jsa 32 roků. Říši pak rozdělili mezi sebou vůdcové jeho.

Vůbec známo, jak veliká byla moc a *sláva Římanů*, kteří téměř celým světem vládli, dokud národ i vladařové jeho byli střídme a cudně živi. Když pak rozmařilost přijmuli, smilství a jiné neřesti se v říši rozmohli, klesla moc i sláva Říma, až i říše římská zcela zahynula.

*Císař Justin* smilným chováním svým nejen tělesné nýbrž i duševní síly své zcela zmařil. Hroznými bolestmi trápen, mnohdy býval zasmušilý, ano často napadala ho šílenost až i divoce zuřil.

*Císař Galerius*, jenž křestany ukrutně pronásledoval, ná-

sledkem vilného života byl hnusnou nemocí stížen, jež vzdorovala všemu lékařskému umění, takže konečně od červů takřka za živa sežrán, bídne zahynul.

Podobnou smrtí zemřel vilný a ukrutný *král Herodes Agr.*, jenž druhdy byl za boha vyhlašován.

*Syn v nemocnici.* Z utěšené české vesničky vyprovází truchlící matka drahé dítě, které vyrostlo v sličného mladíka. U kříže za vsí nastává doba rozloučení. Dobrá matka vzlíkajíc od usedavého pláče, tiskne ještě jednou miláčka svého na srdce mateřské, dělá třesoucí se rukou kříž na čelo jeho a když se jí vytrhl z náručí volá za ním ještě: „Dítě, synu můj, řiď se vždycky Bohem, nezapomeň na napomenutí, která vstúpila v srdce matka tvá!“ Drahá rodička dlouho pohlíží za synem odcházejícím; až když zašel za návrší, vrací se domů, na mysli přemítajíc nebezpečí, kterým vysazeno jest dítě její; rozvažuje v duši své to veliké množství svůdníků, kteří je svěsti mohou na cestu hříchů; ví, že syn její podobá se ptáčeti, ježto pronásledováno jest dravci, kterým těžko utéci. — Stojí ve světě osamělý, odkázán na vlastní sílu, na své svědomí. Jak asi bude statečným v boji proti nepravostem? Zvítězí-li, aneb snad — Bůh to nedej! podlehne krutému nepříteli, který lstivě polapil je v síť své. — Toť byly myšlenky, které soužily milou matku. — Jaro pominulo, léto zaniklo, krutá zima odešla; již rok jeden, dva a syn je ve světě. V prvních dobách vzpomínal na matku vřelými dopisy, pak řídly drahé listy a konečně úplně přestaly. — Matka se souží, vzdychá, vzpomíná na vzdáleného syna, obírá se s ním ve snách; onť předmětem modlitby její. — Minuly tři roky, co dítě odešlo, a tu z nenadání matka dostává zprávu, by navštívila syna, který nemocen leží ve vzdáleném městě. Sotva přečtla zprávu nešťastná, již ubírá se s chvátáním k městu. Po dvou dnech stojí u nemocnice a doptavši se na syna, vedena byla do velikých síní, kde v dlouhých řadách na lůžku bolestném stenají ubozí nemocní, očekávající svého uzdravení. A hle, už patří dítě své. Probůh, jak vypadá! Ty růže ztratily se s tvaří jeho a na jejich místo nastoupila žalostná bledost; oko jindy se jiskřící mělo lesk temného skla a to bílé čelo svráskovatělo pod řídkými vlasy. Celé tělo jako kostlivec, z něhož vychází již hrobový zápach. — O matko, proč jsi sem přišla? Tys předzvíдалa při loučení, že drahé dítě jde vstříc nebezpečí, a ono kleslo — kleslo hluboko v kal hříchu nejohavnějšího, který rozryl a spustošil tělo i duši jeho. — Matko,

aj toť syn tvůj! A jak počíná si ubohá matka? Přes bledé tváře její hrnou se slzy, objímá syna ztraceného a teprv po chvíli ptá se po nemoci jeho. — O neptej se, matko! dítě nemůže již pověditi. — Hle, co šepotá tam ten muž? „Zlá nemoc, kterou vyvolal hřích, — jenž nemá být ani jmenován, — ta oloupila dítě tvé.“ — Ubohá matka vyděšeně poslouchá zprávu tu a zkríkne. Mé dítě! A ubledlá klesá do mdlob, z nichž probouzí se, ale — na mysli chorá, pomatená. Ubohá povzbyví smyslů svých, zavedena byla do blázince a syna nespátřila více.

Toť skutečná událost. — Otcové, matky! politujte onu matku i syna; ale plačte nad sebou, syny a dcerami svými! — Hřích, jenž mezi křesťany nemá ani jmenován býti, ten zasazuje bohužel mocně kořeny u nás a co morová rána chce zničiti rodiny naše. — Utíkejte před smilstvím, jest to hřích strašný, hrozný!

(Více příkladů viz v díle III. při šestém přikázání.)

### Obrazy a podobenství.

*Jak umělci smilství, chlipnost vyobrazují?* Chlipnost neb vilnost rozpustile se tváří, jsouc prostovlasá, prsa majíc obnažena; na ruce sedí jí vrabec a po boku jejím stojí kozel.

*Sv. Bernard* ohavnost a spustlost smilníků líčí v podobenství řka: Smilník podobá se vepři, jenž vida před sebou na jedné straně kaluž a na druhé lůže růžové, tohoto si ani nevšimne ale raději v kaluži se váletí bude: podobně smilník spíše si volí rozkoše tělesné, jež v záhubu přivádějí, nežli radosti nevinné, ježto jsou předtuchou slastí nebeských.

*Smilství, nepravost obecná.* Pravdu tuto ukazuje jistý slovatný kazatel v obraze, an dí: Dábel pojal druhy za ženu nepravost, které zplodil více dcer, které nápotom provdal za rozličné stavy: Pýchu dal šlechtě, lakomost a lichvu obchodníkům, krádež a loupež vojákům, lež a podvod řemeslníkům, umělcům i advokátům, simonii duchovním a úředníkům, licoměrnost mnichům, závist dvořanům, nestoudnost pak vilnost a nečistotu nechal pro všecky, aby jimi tím více duší pro peklo získal.

*Chlapec a zmije.* Chlapec mysle chytit úhoře, chytil hada a pozřev naň strachem zbledl jako stín. Had pak na chlapce pohleděv: „Poslyš, praví, jest-li nebudeš moudřejší, tedy drzost ne vždy ti snadno projde. Pro tenkrát buď ti odpuštěno, ale střež se budoucně a věz, s kým žertuješ!“ — Tak, jinochu, po prvním skutku smilném svědomí k tobě mluví. — *Krylov.*

## Napomenutí.

Milé kvítky, něžné kvítky,  
jak jen na vás pohledím,  
z útrpných očí tu vezdy  
potok slzí vycedím.  
Dnes líbeznou ještě vůní  
mile potěšíte nás,  
dnes jste spanilé; však zítra  
kde které, ach, bude z vás!

Milé dívky, něžné dívky,  
jež tak vábně kvetete!  
hajte svaté nevinnosti,  
sic co kvítky zvadnete.  
Mnohá v jaře věku kvetla  
jako růže spanilá,  
svadla mrazem nepravosti,  
ctnost i krásu ztratila!

*Jan z Hvězdy.*

## V. Nestřídmost — obžerství a opilství.\*)

### 1. Co jest nestřídmost?

Aby člověk zdraví a život zachoval i povinnosti stavu svého plniti mohl, třeba má pokrmů a nápojů, jichž musí požívati rozumně a přirozenosti lidské přiměřeně, sice zdraví i životu svému ubližuje a jedná proti vůli boží. — Než mnohý člověk jí a pije, ne aby zdraví a život zachoval, nýbrž aby smyslnou žádost ukojil, nebo požívá pokrmův a nápojů více než tělo jeho potřebuje, anebo dražších a skvostnějších než s jeho stavem a jměním se srovnává. — Takovéto nenáležitě, nemírně a křesťana nehodné požívání proti zákonu božimu přes potřebu přirozenou jest nestřídmost v jídle a též v pití.

Nestřídmost jest nezřízená žádost a nemírné požívání pokrmů a nápojů.

### 2. Rozličné spůsoby nestřídmosti.

a) Kdo nemírně jí, více než k ukojení hladu potřebuje, jest žravý, žrout a jednání jeho slove žravost, žroutství. Kdo takže pije, sprostě chlastá, zove ochlasta, opilec a stav jeho opilství. — Jednotlivý případ opití nazývá se opilost. Kdo k ukročení nepříjemných pocitů z opilosti a opilství opět a opět pije, aby předrážděním nervů otupil citlivost jejich, jest pijan, piják, upadá v pijáctví.

b) Kdo mimo čas bez potřeby a bez příčiny jí a pije, jest nedosyta, požravec, nedopita, popita.

c) Kdo jen lahůdek a pamlsků vyhledává, nedbaje, aby tělu a stavu svému přiměřenými pokrmy a nápoji zdraví a síly své zachoval, jest mlsný, mlsák, u vyšším pak stupni labužník, břicho-pásek, pasorit a hřích ten slove mlsavost, labužnictví.

\*) Obžerství od žeru, žráti. Opilství od piju, píti.

d) Kdo příliš dychtivě, hltavě jí neb pije, slove lakota, chlamsta, hltoun, hltoň a chování jeho lakotnost, hltavost.

e) Sem náleží také nemírné požívání tabáku — kouření a šňupání — zvláště v mladém věku.

3. Nestřídmost v jídle a pití jest hřích, ježto nestřídmý jedná proti vůli boží, hlavně proti pátému přikázání.

*Jest to hřích hlavní, neboť z něho mnozí jiní hříchové pocházejí. Zvláště pak opilství mnoho, přemnoho neřestí plodí, jako jsou: marnotratnost, hýření a prostopášnost, hádky a sváry, klení a zlořečení, podvod a krádež, hněv a msta, bitky a vraždy; nestoudnost, tlachavost, chlipnost, smilství a cizoložství, mrhání času a jmění, tělesná i duchovní lenost, zloba, nekajicnost a zoufalství.*

4. Nestřídmost, zvláště opilství jest velmi ohavná a záhubná nepravost; neboť

a) *Opilec Boha svého Stvořitele uráží, jehož obraz v duši své poškvřňuje, darů jeho zneužívá, tělu a hříchu svému místo Boha slouží, jemuž za všeka dobrodiní nevděkem oplácí. Krista svého Spasitele místo lásky žlučí napájí a Ducha sv., svého posvětitel, zarmucuje, ježto chrám Ducha sv. — tělo i duši svou nestřídmostí zhanobuje.*

b) *Opilec křivdí svému bližnímu; neboť, aby k ukojení svého chtíce prostředků získal, často lidi podvádí a okrádá; sváry a různé tropí, klení, zlořečením a nestoudnými řečmi jiným pohoršení dává; urputně a hrubě se chová, cizí tajnosti vynáší, jiných uráží, bije, mrzačí a mnohdy vraždí; je-li manžel, otec, rodinu svou v bídu, na mizinu přivádí.*

c) *Opilec i sám sobě velice škodí na duši i na těle, ježto opilstvím hanobí svou lidskou důstojnost a pod nerozumné zvíře se snižuje, síly duše i těla maří, rozumu se zbavuje, mravný cit otupuje, oslabuje a podvrací zdraví své, k práci se neschopným činí, zanedbává své povinnosti, o čest a dobré jméno, o čas a peníze se připravuje; sám si mrzutosti plodí, nepokojný a trapný život si činí a před časem do hrobu se přivádí. — V opilství člověk všech hříchů je schopen, a ježto stud mizí a mravný cit se otupuje, a srdce se zatvrzuje, často upadá opilec v nekajicnost. — Opilec, jsa otrokem nestřídmosti, a nemaje odvahy ani síly, aby rozbil okovy své nepravosti, jen těžko a zřídka se polepší. Mnohdy želí a slibuje polepšení — však marně; často smutný bere konec — a zemře-li v nekajicnosti, připraví se o nebe a vrhá se u věčnou zkázu a záhubu. — Jest tedy opilství zajisté hřích ohavný a těžký*

a tím těžší, čím více opilec povinností zanedbává a čím dobrovolněji a déle v tom stavu trvá. A proto jak písmo sv. svědčí, Bůh opilství zapovídá a přísně tresce (v. texty a příkl. bibl.)

5. **Prameny nestřídmosti, zvláště opilství bývají:**

a) Nemoudré, daremné vychování a zlý příklad rodičů.

b) Dlouhý návyk časem od mladosti.

c) Příležitost, ježto se naskytuje domácím v hospodách a kořalnách i ve vinárnách.

d) Hody a slavnosti, pouti, posvícení, křtiny, svatební veselosti ano i pohřby, modré pondělky . . . , kde bývají hostiny a pitky, zvláště pití za zdraví.

e) Zlá společnost, nebo návodem bratří z mokré čtvrti mnohý se pijanem stal.

6. **Výmluvy nestřídmých, zvláště pak opileců:**

a) Kdo může, říkají pijáci, v jídle a pití si ustanoviti a zachovati pravou míru? Odp. Kdo se více radí s rozumem a zkušeností, než hoví svému tělu.

b) Zkouším, moc-li asi snesu, abych se tužil. — Odp. Však nemírností tělo i duch spíše ochabují než se tuží.

c) Chci se posilnit. Odp. Však víš ze zkušenosti, že nestřídmé pití nesílí, ale síly ujímá a zdraví podvrací.

d) Již po léta piju a jsem zdráv. Odp. Snad na oko, a byť dříve neb později pijana zlé následky neminou.

e) Piju za své! Odp. Nikoli, nýbrž za to, co ti Bůh svěřil a z čehož musíš jednou počet vydati. — Jméni tvé patří rodině, již na mizinu přivádíš, a společnosti lidské, kteréž snad brzo za obtíž budeš.

f) Časem se míra překročí k vůli vzácné společnosti. Odp. Jiným k vůli nemáš se dopouštěti hříchu, aniž se hříchů cizích účastniti.

g) Bůh nám pokrmů a nápojů udělil, abychom jich užívali a se radovali. Odp. Ovšem, ale křesťan nemá darů božích zneužívat. Jez, pij a raduj se, ale způsobem křesťana hodným.

7. **Prostředky proti nestřídmosti.**

a) Chraň se všeho, co k nestřídmosti zavádí, zvláště hodo-  
vání a daremných společníků, kteří by tě lákali.

b) Často uvažuj ohavnost opilství a zlé následky v životě tomto i budoucím.

c) Cvič se v střídmosti a proto časem i dovolených pokrmův a nápojů se zdržuj.

- d) Chutě a horlivě pracuj, konaje povinnosti stavu svého.
- e) Příklad Kristův, svatých a jiných střídmych lidí následuj.
- f) Patř na nerozumnou zvěř a uč se od ní pravé míry v požívání.

g) Pros za dar střídmosti, zvláště jsi-li k nestřídmosti náchylen.

**Napomenutí.** Nuže, m. křesťane, uč a snaž se záhy vši náklonnosti k nestřídmosti mocně odporovati. Opilec se žádný nenarodil, ale se jím při rozličných příležitostech stává; proto chraň se bedlivě vši příležitosti, vši náklonnosti k nestřídmosti a odporuj a nedej ohavnému hříchu tomu se rozmáhati; nebo zlé navyklosti obracejí se rychle v druhou přirozenost, kteréž potom nelze lehce odložití a vypuditi. — Za tou příčinou měj na paměti hrozné následky opilství. Neužívej pokrmů a nápojů proto jedině, že příjemnou chuť mají, nýbrž, abys jimi hlad ukojil, žízeň uhasil, posily k práci nabyl a zemdlené tělo občerstvil. Avšak při tom uč a snaž se miru a svou přirozenost jak náleží poznati; poněvadž, jak praví moudrý *Seneka*, velmi nezdravo a vši potupy hodno jest pro člověka, více požívati, nežli žaludek může ztrávití a než člověku třeba k zachování života. *A. H. Morálka.*

#### Texty písma sv. o nestřídmosti.

Nebývej na hodech pijanů, ani na kvasích těch, kteří dávají maso k jedení; nebo ti, již hledí pítí a dávají snůsky, stráveni budou. *Přísl. 23, 20.* — Bujná věc jest víno a bouřlivé jest opilství; kdožkoli v těch věcech kochá se, nebude moudrým. *Přísl. 20, 1.* — Kdo miluje hodování, bude v chudobě a kdo miluje víno a tučné věci, nezbohatne. *Přísl. 21, 7.* — Komu běda? Zdaž ne těm, kteří meškají při víně a snažní jsou u vypíjení číší. *Přísl. 23, 29.* — Nebuď při žádném hodování lakotný a nepouštěj se do každé krmě; nebo z mnohých pokrmů bude nemoc. Pro obžerství mnozí zemřeli, a kdo střídmy jest, přiloží sobě života. *Moudr. 37, 32—34.* Víno od počátku k obveselení stvořeno jest a ne k opilství. *Sir. 31, 35.* — Dělník opilec nezbohatne. Víno a ženy činí odpadlíky moudré a uvádějí trest na smyslné. *Sir. 19, 1. 2.* Víno a mnohé pítí činí popuzení, hněv i pády mnohé. Hořkost duše jest víno mnoho pité. Smělost z opilství jest nemoudrého úraz, umenšuje síly a dělá rány. *Sir. 31, 38—46.* — Běda, kteří mocni jste k pítí vína a muži silní k smíšení opilství. *Isai. 5, 22; srv. Žlm. 74, 9.* — Běda, kteří vstáváte ráno, abyste

chodili po opilství a pili až do večera, tak že vínem hoříte. *Isai.* 5, 22. Smilství, víno a opilství odjímají srdce. *Oseaš* 4, 11. a *Joel* 1, 5. — Hleďte, aby nebyla obtížená srdce vaše obžerstvím a opilstvím — i aby nepřišel na vás ten den náhle. *Luk.* 21, 34. — Neopíjejte se vínem v němž jest chlipnost. *Efes.* 5, 18. — Jako ve dne poctivě choďme, ne v hodování a opilství. *Řím.* 13, 13. — Ani opilci nebudou v království božím vládnouti. *I. Kor.* 6, 10. — Mnozí chodí, o nichž jsem častokráte pravil vám, že jsou nepřátelé kříže Kristova, — jichžto bůh břicho jest jichžto konec zahynutí *Fil.* 3, 18.

### Výroky svatých a jiných učencův.

Mnozí od rána až do slunce západu otročí rozkošem obžerství a opilství, nechápajíce, k čemu zrozeni jsou, nýbrž zvykem zvířecím poutání oddávají se celý den prostopášnosti. *Sv. Isidor.* Obžerství jest nezřízená žádost jídla a pití, protivíc se zdrželivosti. *Sv. Alf. Lig.* — Opilství jest, jímž se v mysli působuje jakési zapomenutí sebe samého z dopřání sobě zbytečných nápojů. *Sv. Isid.* Jako z vína, může se rovně přihoditi opilost z jiných nápojů. Tudiž o svatém písmo praví: „Vína a medoviny (nic opojného) nebude píti. (*Luk.* 1, 15.) Aby kdos, vína nepije, nedomníval se, že by směl cos jiného opojného píti, vyloučena jest všecka zámínka, ježto se s vínem všecko zakazuje, co by opilost působiti mohlo. *Sv. Jarol.* — Obžerství i opilství plodí nesčíslné roje všelikých nepravostí, ježto proti duchu bojují. *Sv. Řehoř.* — Nad obžerství nic škodnějšího, nic hanebnějšího; jím se duševní schopnost ochabuje a pitomou činí, jím se duše tělesnou stává; ono zaslepuje rozum, aniž připouští, aby čehos nahlédal. *Sv. Jan Zlat.* — Lakota jest veliká nepravost, Bůh způsobil, aby člověk jedl a pil ku potřebě, aby byl zdráv, silen a vládl smyslem: to pak lakotú člověk více jeda neb pě než slušie, ukrátí sobě života, ztratí sílu, upadne v nezdravie a smysl nejednú ztratí, jakožto zřídlně vidíme do opílčov. *Tom. ze Štítného.* — Opilství působuje pomatenost mysle; zbouření srdce, plamen chlipnosti. *Sv. Isidor.* — Lidská těla mnohým jídlem a pitím porušená, snadno podléhají. *Sv. Basil.* — Mnohých již zabila nestřídmost, žádného střídmost. *Sv. Ambr.* — Podíl opílčov jest zakalený zrak, závrať, mdloba, hlavy bolení, obličej svadlý, třesení všech udů, zpitomělost ducha i mysli. *Sv. Aug.* — Odtud se i cizoložstva a často i vraždy páchají. *Týž.* — Opilství jest všech hanebností ploditelka a pře-



stupkův příčina, kořen nepravostí, původ nešlechtnosti zkáza čistoty, ztráta času, dobrovolné šílenství, neduh plný potupy, poškrvna mravů, nákaza duše. *Sv. August.* — Opilství zatemňuje úsudek rozumu, způsobuje sváry a půtky, zeslabuje sílu a smrt přirozenou urychluje, olupuje o věci časné a což horšího jest, božskou přivádí kletbu. *Hugo.* — Obojí nestřídmosti (v jídle i v pití) se střežme i o zdraví těla pečujíce i jeho rozpustilosti podtínajíce. Víno nám dáno Bohem, ne abychom se opíjeli, nýbrž střízliví byli, abychom se veselili, ne pak si bolesti působili. *Sv. Jan Zlat.* Kdo se toho zlého chce osvoboditi, jakož se postupem času k temnotám opilství dostal, rovněž pomalu sobě ujímaje, nechť se ku světlu střídmosti navrátí. *Sv. August.*

**Přípodobnění.** Vás střízlivých prosím, abyste se tímto nejhanebnějším bláznovstvím lapiti nedali a těch, kdož lapeni bývají, všemožně uzdraviti hleděli. *Sv. Jan Zlat.* — Jako země mírně svlažovaná semeno rozsáté a v sebe pojaté s velikou úrodou opět vrací; mnohými lijáky pak zmokřená toliko trní a bodláčí vydává: rovněž i půda srdce; mírně-li potravy užíváme, símě vydává čisté a přináší mnoho ovoce; jestli-že však mnohým nápojem jest nabubřena, plodí ze všech svých myšlenek toliko trní a bodláčí. *Sv. Diod.* — Všechna zajisté zvířata rozumu nemající, pijíce neb potravu berouce, nad to, co dosti jest, nevykročují. Těchto nerozumných zvířat jste následovně nerozumnější vy, kteří se opíjíte. *Sv. Jan Zlat.* — Opilství jest lichotivý ďábel, sladký jed příjemný hřích; jemu kdo podlehá, sebe samého ztratil. *Sv. Aug.* — Jako dým včely zahání, tak puch opilce zapuzuje Ducha svatého. — Jako loď přeložená tone, tak život přeplněný upadá v propast zahnutí věčného. *Loh.* — Jako země příliš zvlažována ztrácí svou úrodnost a jen bejlí rodí: tak člověk nestřídmostí pozbývá síly těla i duše a mnohé zlé naň přikvačuje. *N.* — Kdyby ti lékař řekl: V té číši jest jed; zdaliž ji státi nenecháš? A Bůh ti praví, že sklenice napájí duši jedem všelikých nešlechtností a přece ji přihybáš! Který jed jest horší, co tělo nebo duši zabijí? *N.* — Opilci jest hlava nalévákem, jímž nápoje do sebe leje. — Voda mnohemu statek odnesla, více však jich víno utopilo. *N.* — Opilec se podobá vodnatelnému: čím více pije, tím více žízní a čím více ho přibývá, tím více churaví a k smrti se blíží. *N.* — *Jistý kazatel* zobrazil nestřídmost svým posluchačům takto: Bůh stanovil člověku hned při narození jistou míru pokrmů i nápojů a čím spěšněji kdo na svém podílu hltá, tím dříve jest u konce.

### Domluva nestřídým.

1. Věz, křesťane, jak ohavná jest nestřídmost! Vůle boží jest, aby člověk jedl a pil k zachování života, ty pak místo Boha svou žádost posloucháš, svému tělu sloužíš, v jídle a pití jen svou rozkoš vyhledáváš; tak darů božích nehodně, nevděčně užíváš, a maje břicho své za boha, jak dí sv. Pavel (*Fil.* 3.) svou nestřídmostí modloslužbu provádíš. — Ty zapomínaje na lidskou důstojnost, hůře nežli nerozumné zvíře si počínáš, ježto nejí a nepije, když má do sytosti, a ve všem jistou míru zachovává. — Považ, křesťane, jak škodlivá, záhubná to nepravost! — Nestřídmost, labužnost Evina byla příčinou prvního hříchu, jenž tak mnoho zlého způsobil v světě. Za kaši čočkovou prodal Esau své prvorozenství, čehož i potomci jeho těžce pykali. — Hrobové zemřelých na poušti měli nápis: „Hrobové žádosti, nebo tam pochovali lid, kterýž byl žádal masa.“ (*IV. Mjž.* 11.) A tak dosavad nestřídmost v jídle a pití škodí tělu i duši.

a) Člověk nestřídмый zdraví si kazí, zbytečných bolestí si působí a před časem do hrobu se uvrhuje — „Z mnohých pokrmů, dí písmo sv., bude nemoc — a pro obžerství — opilství mnozí zemřeli.“ (*Moudr.* 37.) Jak často opilec k neštěstí, k pádu přichází, tak že zpravduje se přísloví: Čím zachází, od toho schází!

b) Nestřídмый o jmění se připravuje a svévolně v chudobu upadá. „Kdo miluje hodování, bude v chudobě.“ *Přísł.* 21, 7. Věř, co by jsi mohl dobrého působiti penězi, jichž jsi projedl a propil! Jak dobře jsi mohl svou domácnost opatřiti a jak mnohým chudým ku pomoci přispěti!

c) Nestřídмый přivádí se o všecku důvěru. Kdo ti může práci, úřad neb co důležitého svěřit, když jsi zřídka střízliv a často se opíjíš? Tvá nestřídmost všecky ostatní tvé dobré vlastnosti zatemňuje. Což jsi nikdy neslyšel, jak lidé o opilci mluví? „Hodný by to byl člověk, ale škoda že se opíjí.“

d) Opilec sám se cti a dobrého jména zbavuje, hanbu a potupu na se uvaluje. Bujná mládež se mu posmívá a počestný člověk se mu vyhýbá. Styď se, křesťane, být otrokem smyslnosti, ku posměchu lidu!

e) Člověk nestřídмый, jak mnoho zlého natropí a zvláště bídu uvrhuje na svou rodinu. — Jak mnohdy zapleteš se v sváry, různé a bitky, začož pak sám se musíš stydět a odsazovat. —

Přijda domů týráš ženu a dítky, jímž zlý příklad, pohoršení dáváš. Jakou můžeš míti vážnost a jaké to bude vychování! —

f) Rci sám, je-li jaká rozkoš v nemírném jídle a pití? — Druhého dne po hodech a pitkách jsi nevrlý, mrzutý snad i churavý a neschopný k práci. Spočti jen, jak mnoho času zmaříš zahálkou a jak málo těch hodin, jichž jsi prospěšně trávil a k dobrému vynaložil!

g) Takto nestřídmost, zvláště opilství škodí duši, ježto k mnohým hříchům zavádí a člověka o spasení připravuje. Sv. Pavel dí, že těch, jichžto bůh břicho jest, konec zahynutí. (*Fil.* 3, 19.) A proto sám Spasitel napomíná: „Hleďte, aby nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím — aby nepřišel na vás ten den (soudu) náhle.“ (*Luk.* 21, 34.) — Nechtěj tedy, křesťane, déle mařiti své spasení; vrať se z cesty tak záhubné, dokud je čas; nebo co ti prospěje, až tě hřích sám opustí, buď že nebudeš moci více pokrmu a nápoje snésti aneb že z nouze musíš býti střídmým? Chceš-li pak u Boha dojíti odpuštění, hled' se opravdu polepsiti. Ovšem nesnadno jest opilství, jež stalo se zvykem, zanechat; ale všecko můžeme s pomocí boží, jen zachovej následující rady:

3. *Pravidla proti nestřídmosti.* a) Uvažuj často ohavnost nestřídmosti a velikou škodu, již připravuješ sobě i celé rodině svým opilstvím.

b) Snad hledáš zábavy a zotavení v hospodě při sklenici? Věz, že jsou mnohé jiné lepší a křesťana důstojnější radosti n. p. čtení dobrých, užitečných knih, vycházky do přírody, přátelské rozmluvy a t. d.

c) Chceš snad pitím ujíti domácím mrzutostem? Však volíš prostředek nevhodný; tak spíše svou bídu množíš, o vnitřní útěchu a spokojenost srdce se připravuješ. Hled' způsobem slušným, křesťana hodným uleviti strasti své; ostatní pak zůstav Tomu, jenž řídí osudy lidské i zlé obrací k našemu dobrému.

d) Praviš, že musíš do hospody k vůli známosti a ku prospěchu své živnosti; však i v tom míru zachovej a jsi-li slabý, náchylný k pádu, varuj se vsí příležitosti, ježto dělá zloděje i opilce; — doma zůstaň a raději škodu trp na statcích než na své duši; však ti to Bůh může jinak vynahraditi.

e) Abysi neupadl v uvyklou nepravost, pilně pracuj a konej věrně své povinnosti; a byť nemusel v potu tváře chleba si dobývat, nicméně vždy užitečně se zaměstnávej.

f) Střež se lehkovážných společníků, tak zvaných bratří

z mokré čtvrti, kteří jen dotud jsou tvými přáteli, dokud jim hrdlo proléváš, až pak budeš v nouzi, nebudou se k tobě více hlásiti. —

g) Rád dli v kruhu své rodiny, i doma míru v jídle a pití zachovávej. — Odepři si časem i dovolených radostí, abysi tím snáze opanoval svou náruživost. Však i chléb hlad ukájí a voda žízeň hasí.

h) Učiň před Bohem slib střídmosti, kterýž s pomocí boží věrně zachovati se snaž a jak mnoho jsi dříve zbytečně prohýřil, tolik nyní obětuj ku prospěchu chudých, nemocných a všelijak ztrápených bližních svých.

i) Kdykoli pokrmu a nápoje požíváš, vděčně k Bohu pohlížej.

k) Lituj skroušeně svého provinění a při každé příležitosti projevuj svou kajicnost, abysi tak jiných z bludné cesty odvrátil. Kdyby pak bývalí druhové střídmosti tvé se posmívali, snášej úštěpky jejich v duchu kajicnosti, věda, že jsi mnohem více zasloužil.

l) Snaž se škodu své rodině nestřídmostí způsobenou poněkud nahraditi svou přičinlivostí, hoře pak a křivdy jim učiněné větší přívětivostí a upřímnou laskavostí.

m) Obnovuj často svá dobrá předsevzetí, zvláště v ty doby, když se ozývá zlá žádost neb láká tě příležitost.

#### **Domluva hráčům a karbaníkům.**

1. Příteli, ty často a nemírně hráváš, což je křesťana nedůstojno, ano hříšno. Jest ovšem i křesťanu dovoleno, někdy se baviti nevinnou hrou; však hra, zvláště o veliké peníze, snadno stane se zvykem, kterýž pak člověku ztrpčí nejkrásnější doby života, blahobyt jeho ruší a zdraví i život jeho podkopává. —

2. Hra jak loterie tak i karban děje se i obyčejně s náruživostí. Sázejí se vždy větší a větší sumy v té naději, že co ztraceno, se zase navrátí; však zřídka se to poštěstí a hra obyčejně v bídu a propast bezednou člověka uvrhuje. Ne jednou jsi zajisté slyšel, že žádný hráč ještě nezbohatl, ale mnozí již schudli. Jak mnohý by žil v zámožnosti, kdyby byl ve hře nepromarnil veliké sumy.

3. A jak strašné bývají následky náruživé hry! Co dobří přátelé zasedají mnozí ke hře, od níž pak vstávají co úhlavní nepřátelé. Jak mnohého zavádí lakotnost k podvodu a falešné hře! Jak mnoho tu slyšeti daremných slov, klení a zlořečení! Jak mnohdy přichází po hře k svárům, bitkám ano i k vraždě! —

4. Považ křesťane, že jsi stvořen k lepším, vznešenějším věcem, než ku hře! Jak se zodpovídáš před Bohem, že jsi zanedbávaje práv a povinnosti stavu svého nemalou část svého života hrou ztrávil, promarnil? — Jaká to hrubá, nešlechtná mysl, nezná-li člověk jiných čistších radostí než hry karbanu, náruživé hry! — Nechtěj již jak onen evg. služebník svěřenou ti hřivnu zakopávati, a mařiti čas hrou. — Dbej více o svou čest a neostouzej se již s daremnými hráči. — Dbej o své zdraví, o své jmění a počestnou výživu své rodiny, nezarmucuj a nezubožuj svých svěřených. Na hře nespočívá boží požehnání aniž má Bůh v náruživém hráči zalíbení. Jako na Israelity, kteří jedli, pili, vstali, aby hráli, (II. *Mojž.* 32, 16.) rozhněval se Bůh, tak má každou hru hříšnou dosud v ošklivosti. „Běda vám, kteří se nyní smějete, nebo kvíliti a plakati budete.“ *Luk.* 6, 25. srv. *Gal.* 5, 21. *Fil.* 3, 18, 19.

5. *Léky*: a) Pomni každého rána, že jsi povolán k práci, ne ku hře a proto učin předsevzetí, že chceš celý den trávit ke cti a chvále boží.

b) Chraň se všeliké hry i v ty doby, kde nemáš určitého zaměstnání a přijdeš-li v okolnosti, že musíš učiniti výminku, hrej na krátce a o malý peníz.

c) Odřekni se navždy všech karbaníků z řemesla, aby tě pak druzí neuchvátili, ulož si nějakou práci neb odejdi za důležitým povoláním.

d) Buď pamětliv zlých následků hry, žel skroušeně svých provinění a vol si jiných zábav nevinných.

e) Posiluj se v dobrém předsevzetí často modlitbou.

#### Průpovědi o nestrídmosti.

Obžerživý nezná žádné  
v požívání střídmosti,  
vždy ho pudí nepořádné  
v jídle, v pití žádosti.

Kdo přes míru jí a pije,  
hůř než zvíře v světě žije.  
Chceš co vidět ohavného?  
Viz člověka opilého.

Mnohé jedení a pití  
ukracuje živobyčí.  
Ten kdo bývá hltavý,  
škodí sobě na zdraví.

Skrovné pití posiluje,  
mysl naši občerstvuje;  
mnoho pít se obrací  
v jed a zdraví podvrací.

Obžerstvím svou prznit duši, —  
zdaž to na křesťana sluší?

Chceš-li Boha zřítí,  
musíš střídmý býti.

**Přísloví.** Nestřídmost v jídle, v pití zvykem člověka se chytí. — Kdo kořalku pívá, jed do sebe lívá. — Kdo dnes hody strojí, zejtra tělo hojí. — Přivykni si pití, pak neujdeš bití. — Kde pití a hody, tam i choroby. — Kam střídmost nechodí, tam chodí lékař. — Ten kdo mnoho pívá, rozumu nemívá. — Břich tlustý, leb pustý. — U opilého řeči mnoho. — Pij, ale rozum nepropij. — Pozbyl zdraví od častého „za zdraví!“ — Kdo sklenice dopívá, věku nedožívá. —

*Ludv. z Granady zbraně proti obžerství.* — Kdykoliv nepravost ta srdce tvého se dotýká, hled' jí odolati touto zbraní.

a) Nejprv považ, jak vlastně pro tuto nepravost nezřízené žádosti jídla, hřích a s ním smrt do světa přišly a že také ty tomuto hříchu odporovati máš; sic podleheš-li jemu, nejen v mnohé jiné upadneš, ale i velmi zeslábneš, takže mu čím dále tím méně odoláš. Neboť jest přirozená věc, že nejspíše vnitřnímu nepříteli svému odolati máme, než se odvážíme proti jiným mimo nás bojovati. — b) Považ pak, že celá rozkoš v jídle a pití obmezuje se na pouhá ústa a na krátký čas požívání pokrmu a nápoje, načež pak hned, jak míru nasycení přestoupíš, následují nesnáze tělesné, pak nemoce a mnohdy bolestná smrt. — c) Rozjímej při tom, zdaliž člověka rozumného hodna jest věc, aby mu pro choutku úst nestačilo skoro vše, co země a moře i povětrí vydávají, aby na to oloupeni byli chudí, činila se bezpráví a by hlad nuzných sloužil labužnictvu bohatců? — Zajisté bídná to výměna, když rozkoš jediných úst celého člověka v zhoubu uvrhuje; když někdy veškerí údové budou muset trpěti muky za to, v čem byl jediný úd provinil. — Jaký nesmysl živiti lahodně a rozkošně všelikými drahými jídly a nápoji tělo to, které za krátký čas bude pokrmem červů, a zanedbávati duše, kteráž pak bez ctností a zásluh na soud se dostavivši, věčně bude zavržena! Neboť tělo, dáno jsouc ti k službě, žádostivostí svou neskrotnou osidla strojí duši tvé, kteráž pak i s ním trestu propadá, protože ho byla v hříších následovala. — d) Neboť jaký obrat v budoucím životě následovati bude proti životu nynějšímu, patřiti můžeš na příkladu, který sám Pán Ježíš k výstraze naší zjevil o chudém Lazarovi. — Tak rozdílný výsledek mají na onom světě hlad a hojnost, zdrželivost a rozkoš: na vezdejší rozkoš následuje tamto věčná bída, na vezdejší nouzi následuje tam věčná blaženost. — Dejme tomu, že jsi minulá léta skvostně, nádherně žil, což z toho nyní máš? Snad slabost, nebo nemoc tělesnou, snad i hryzení svědomí, že jsi to, co jsi pro-

mrhal, vlastně odňal chudým a svým příbuzným, manželce, dítkám a jiným, nebo se i nějakého bezpráví dopustil, aby tím sobě přilepšil. — Zkus to a obrať se k střídmosti a z toho, čeho ušetříš, dej částku chudým a uvidíš, jak i tělesně lépe ti bude, i duševní útěchy pocítíš v svědomí svém a v naději, že se ti dostane odměny za to, co jsi skrze ruce chudých uložil na poklad k životu věčnému. — e) Abys pak se nijak nepravostí obžerství nedal oklamati, věz, že se při ní zhusta pod rouškou nevyhnutelné tělesné potřeby skrývá rozkoš požívání buď hojnějšího nad pravou míru, nebo skvostnějšího nad pravou potřebu. — Tu nevyhnutelně jest potřebí bedlivé opatrností, aby rozumná úvaha vládla nad čilou a často drzou smyslností a nijak jí nedopouštěla vrchu nad sebou, ale aby tělo poddáno bylo duši, duše pak Bohu; Bůh aby vládl duší, duše pak tělem. Potom doufati jest, že tímto řádem celý člověk se obnoví a ustálí, tak že nikdy zporná a odbojná smyslnost nad duchem jeho nezvítězí, když se tento božské vůle pevně držeti bude. —

#### Příklady o nestřídmosti.

a) Biblické: *První rodiče* pro nestřídmost byli svedeni k hříchu a těžce pokutováni. I. *Mojž.*

Za dnu *Noema* lidé jedli a pili nestřídmě a přišla potopa, jež zahladila všecky. *Luk.* 17.

*Opilost Noemova* svédla syna jeho *Cháma*, že se otci posmíval. I. *Mojž.* 9.

Příčina krvosmilství *Lotova* bylo opilství. I. *Mojž.* 19.

*Nábal* býval velmi opilý a brzo umřel. I. *Král.* 25.

*David* opiv *Uriše*, poslal jej do litého boje, aby když padne, vzal ženu jeho. II. *Král.* 11.

*Ela*, král isr., byl zavražděn v opilosti III. *Král.* 16.

*Holofernes* opiv se vínem, byl zavražděn od *Judity*. *Jud.* 13.

*Baltasar*, král v opilství rozkázal přinést zlaté a stříbrné nádoby, kteréž otce jeho pobral z chrámu Jerusal.: té pak noci byl zavražděn. *Dan.* 5.

*Bohatec evang.* hodovav skvostně na každý den, pohřben jest v pekle. *Luk.* 15.

b) Nestřídmost v jídle, zvláště v pití, po všecky věky mnoho zlého působila a do sud působí.

*Kambyses*, syn a nástupce perského krále *Cyra*, býval velmi nestřídmý v pití. Když mu jedenkrát dobrý přítel jeho před-

stavoval, že nehodno jest krále opíjeti se, ježto všickni poddani na jeho chování jako v zrcadlo patří: Kambyses tak se rozhněval, že dal syna téhož přítele ke kolu přivázat a prostřeliv srdce jeho šípem, pravil: Viz, že oko krále opilého dobře míří!

*Alexander, král maced.*, tak velice Klita, svého dvořenína miloval, že by i život svůj pro něj byl dal. Když ale král jednou opilý za stolem seděl, Klitus něco promluvil, což Alexandra nemálo mrzelo, i tak se rozhněval, že ihned miláčka svého zabil.

*Římský císař Vitellius* denně 3—4 hodoval a každé takové hody stály několik tisíc. Mnozí hosté hody odstonali, ba i smrtí zaplatili. — Byl to vladař velmi mrzký a ukrutný, na štěstí ale vládl jen 8 měsíců; nebo plukové římské rozmrzevše se nad tak nezbedným císařem, kterýž i Nerona převyšoval nezbedností, vyhlásili Vespasiana za císaře, načež Řím byl dobyt, Vitellius zavražděn a Vespasian potvrzen v císařství.

*Uliaris*, důstojník stráže Belisarovy, tak byl nestřídmostí v pití oddán, že hned z rána býval zpitý. Jedenkráte jsa opilý, jel s jiným vyšším důstojníkem, Janem z Armenie. Spatřiv na stromě ptáka střelil po něm; však šípka místo ptáka zastihla soudruha, jenž smrtelně raněn, třetího dne skončil.

Pověstný *Říman Apricius* propiv a prohýřiv jmění své, jež přes půl druhu milionů zlatých obnášelo, z něhož mu jen stotísíc dukátů zbylo, vzav jedu, otrávil se; ježto se obával, že mu zbývající suma neposkytne dostatečné výživy.

*Atilla*, král Hunů a Vandalův, byl pro svá vítězství strachem světa, hrůzou lidstva, metlou boží nazván; a aj, ten jenž přemohl všecky, byl přemožen vínem a v opilství bídne zahynul.

*Boleslav ukrutný*, jak známo, po hodech stal se bratrovrahem, zabil vlastního bratra sv. Václava.

*Václav IV.*, syn Karla IV., nazvaný lenivý, jinak vladař do-  
brosrdečný, v stavu opilství býval velmi vášnivý a ukrutný.

*Bach a Venuše* (opilství a vilnost) chodí pohromadě. Na doklad toho vypravuje sv. *Augustin* strašlivý příběh: Náš výtečný ode všech milovaný soused má, jak víte, zhýralého syna. Dnes tento nezdárný syn, jsa opilý, matku poškrnil, sestru chtěl zhanobit, otce svého zabil a dvě jiné sestry smrtelně poranil. Jaká to ohavnost opilství!

*Syn otce zahanbil*. Jistý otec, jenž se často opíjel, zapovídal synku svému klít a zlořečit, doloživ při tom, že Bůh všecko slyší. „Zdali pak Pán Bůh také všecko vidí?“ ptal se vtipný synáček. — „Za-



jisté!“ odvětlí otec. — „Tedy vás tatínku, — pravil chlapec, — viděl Pán Bůh včera večer opilého!“ — Tak syn otce zahanbil. —

*Císař Bedřich IV.* na otázku, pročby tak velice vína a opilství v nenávisti měl, dál za odpověď: Proto že se v tom všecky nepravosti ukrývají.

*Opilec zabit.* Jistý zámožný hospodář, otec sedmi dítek, přišel na trh se svým sedmiletým synkem. Pojednav tu své záležitosti, zašel dle starého zvyku do pokoutní krčmy, a tam popíjel tak dlouho, až se podobal kromě duše nerozumnému zvířeti. Smyslu svých pozbaven, lál a nadával každému, tupil vše co zákonitého a svatého jest člověku. V tom vstoupil do světnice strážník, který opilce napomínal k mírnosti; ale lil jen olej do prudkého ohně, takže opilec ve vzteku již chápal se zbraně blízké a mířil po svém odpůrci; ale od tohoto předstihnout a smrtelně poraněn, klesl bez smyslu na zem. Když se poněkud zotavil, odveden byl silnou stráží do blízké nemocnice. Jaký to pohled! Celý krví zbrocený třásl se po celém těle nešťastník, s divokým okem mířil shluklý dav lidu, z něhož mnozí litovali ubídněného, jiní se mu ale posmívali; většina pak diváků plakala nad synáčkem, kteréhož otec křečovitě za ruku držel. — Ubohé dítě se sebe utíralo krev otcovu a jako strachem vyděšené pohlíželo na hlubokou ránu, z nížto krev ještě valem tekla a barvila cestu k nemocnici. A tu když mělo dítě být odděleno od otce, zdvihnul je tento spoutanýma rukama do výše a líbaje ho volal hlasem srdcelomným: „Jdi domů, mé dítě, k matce své a nehlas se již nikdy ke mně; dělám ti velikou hanbu.“ — Okolo stojící zástup byl vyjevem tímto jako ohromen a z mnohého oka ronila se slza soustrasti. — Ubohý nešťastník podlehl pak těžké ráně a zůstavil po sobě usouzenou vdovu, obklopenou malými sirotky ve spustlé živnosti.

„*Hele, hele part!*“ bývalo přísloví polesného *Křivána z Mladěnovic*, když v krčmě pilně na dno džbánu pokukoval aneb když po silnici sem tam se potáčeje, domů z hospody šel. Darmo manželka nad opilcem kvílela; marné bylo napomínání představených, že na svěřené lesy málo dbá; ba ani vyhrůžky samého statkáře nepomáhaly. Křivan pil jako jindy, až konečně pán ze služby ho propustil. — Křivan trhal sobě vlasy z hlavy, ale služba nevrátila se více. Nezvyklý práci a nevěda, kterak sebe a rodinu živiti, uchopil se pytláčení. Aby mu ohavné řemeslo více vynášelo, provozoval je rozličným způsobem, dílem s puškou, dílem chytá-

ním na oka a do želez. Jednoho rána, když těžké železce na vysokou zvěř roztahoval, aby zkusil zdali péro — tak zvaný part — dobře k záklopu svírá; napadlo mu do džbánu se podívati; odešel tedy, nechaje železa napnutá, státi. Nešťastnou náhodou přijde do světnice malý hošík jeho, dá se do prohlížení želez a běda! železa se sevrou a zachytí obě ruce ubohého dítky. — Na bolestný křik a pláč dítěte přikvapí uleknutý otec a spatří svého Karlíčka v železích chyceného. Propadený hele part, to je part, pekla nástroj! volá poděšený Křivan a roztáhna rychle železce, patří, že má chlapec obě ruce přeraženy. Běžel pro lékaře, který přijda jiné pomoci nevěděl, než ubohému dítku obě ruce odejmouti. Malý mrzáček však předce po přetrpení hrozných bolestí v několika dnech zemřel. Brzo na to oběsil se starý Křivan v lese, zanechav po sobě nešťastnou vdovu a dvě dítky.

Poněvadž *opojné nápoje* mívají žalostné účinky, bývaly již u *pohanských národů v ošklivosti* a mnozí zákonodárcové jich zcela zapověděli. Římané pokládali opilství za nepravost, jež zhanobuje člověka, proto netrpěli v radě žádného opilce. — Také mívali obyčej, že o slavnostech otroky své opili a pak je dětem svým ukazovali, pravíce: Vizte, co působí nestřídmost a jak člověka zpotvoří!

*Lacedemonští* občané vidouce opilce, vysílali chlapce své, aby po něm blatem házeli a tak jim od mladosti ošklivost vštěpovali proti té nepravosti.

Staří *Mexičané* nepili lihovin bez dovolení úřadů; jen starcům a nemocným bylo jich píti dovoleno. Opil-li se kdo, byla mu brada oholena; činil-li to častěji, rozbořilo se mu obydlí, na znamení, že není hoden žíti v společnosti rozumných, když se sám o rozum připravuje.

Staří *Skotové* trestali opilce na hrdle. Staří *Španělové* žádného nepřijali za svědka, o němž se dokázalo, že by se jedenkrát byl opil.

*Turkům* a všem Mohamedanům zapovídá Koran (kniha zákonů) víno pít, nepochybně, aby se tak opíjení předešlo.

Když *Dánové do Anglie* přirazivše, nesmírně pili a náklonnost k opilství mezi lidem rozšiřovali, i bylo se obávati, aby národ anglický neutrpěl na jmění a svobodě; tedy zrušily se všecky krémy v dědinách, v městech pak trpěla se hospoda toliko jedna; odměřily se doušky v nádobách k pití, ten pak přísně se trestal, kdož by více než jeden doušek na jednou vypil.

Za *Karla Vel.* hrozili biskupové trestem vyobcování a kletbou církevní každému, kdož by v poli válečném se opil. — Však byla toho potřeba; nebo *Němci* byli tak prosluli opilstvím, jako *Keltové* svou střídmostí.

V tom všickni národové se shodovali, že *opilství nejvíce zohyzďuje* a v nemravnost uvrhá *ženské*; proto občanské i náboženské zákony zapovídaly ženským opojných nápojů a trestaly opilkyňe jako největší hanebnice. —

*Opilec je nenapravitelný!* Na doklad této pravdy příběh: Jistý mladý muž — třicátník — následkem mnohého pití těžce se roz nemohl. Lékař, jehož povolali, vyléčil ho sice; však výstrahu mu dal, pakli neustane v pití, že v krátkce umřítí musí. — Nemocný všecko slíbil; avšak sotva se pozdravil, pil dvojnásob, posmívaje se lékaři, že mu radil, aby pil mírně podle míry. — Však pijan zas onemocněl a tentokrát nebylo pomoci žádné. — Pil ale, pokud mohl, až do posledního okamžení a jak žil, tak skonal. — Beda ctihodný vypravuje: „Znal jsem člověka, kterýž se často opíjel. Když se těžce roz nemohl, zavolał si kněze, ne aby se vyzpovídal a pokání činil, nýbrž v zoufalosti mu povídal, kterak vidí peklo otevřené, v něm pak samé ďábly a zatracence, a „mezi nimi je také místo pro mne připraveno.“ Kněz se zhrozil, ale všecka laskavá slova jeho byla marná. — Konečně doložil pijan umíraje: „Nemám již času k polepšení, neboť ortel již je vyřknut nade mnou“ a při těch slovech vypustil nešťastník duši.

*Jistý muž apoštolský* tvrdil, že po 40 let, co pracuje na vinici Páně, za celý ten čas poznal jediného opilce, — kterýž se polepšil a to jen na půl léta.

*Nicméně s pomocí boží každému se lze přemoci* a byli a jsou zajisté dosud mnozí lidé tak pevné povahy, že uvykše nestřídmosti, pití zanechali.

Slovutný *král Švédský Karel XII.* byl za mladých let veliký milovník vína, a často se zpíjel. V takovém stavu jedenkrátě matku svou hrubě urazil; což mu druhého dne upřímný přítel jeho v důvěrnosti vytýkal. Karel vyslechnuv ho tiše, byl velice pohnut, a zamysliv se, kázal svému služebníku, aby mu přinesl láhev nejlepšího vína i s poharem. Na to se odebral k matce, již oslovil řka: „Matko, včera jsem vás urazil; odpusťte mi, bylo to naposled!“ Pak nalil do poharu vína a vypiv do poslední krůpěje, doložil: „Toť byl poslední pohar vína, který jsem pil; již co živ žádné více!“ A Karel dostal slovu. —

*Jistý řeholník*, než vstoupil do kláštera, býval bledý, opadlý a churavý; však v klášteře pozdravil se a sesílil. Když Petr, biskup belovarenský se ho tázal: Která jest příčina, že nyní dobře vyhlíží? odpověděl: „Otče, když jsem byl ve světě, častěji přestupoval jsem meze střídmosti; nyní pak nejím a nepiju více, než potřebuju. Churavosti mé byla příčinou nestřídmost má!“ —

### Obrazy a podobenství.

*Obžerství a opilství jak umělci vyobrazují?* Obžerství má ústa nacpána krměmi a co pravou rukou nese jídlo k ústům, levou již po jiném sahá. Podle leží krmník, nebo nesyť mezi dvěma stromy se prodírá, aby své břicho vyprázdnil.

*Opilství* z jedné číše pije, co se zatím do druhé nalévá. — Také opojeným Silenem nebo Faunem se představuje.

*Osel a skřivánek.* Starý osel pásal se v příkopu u cesty a chutě okusoval sprosté bodláčí. Nad ním v povětří třepetal se veselý skřivánek, prozpěvuje Tvůrci chválu hlasy líbeznými. To vyrušilo osla z jeho zaměstnání i pozdvihna zdlouhavě hlavu vzhůru, pravil mrzutě: „Prosím tě, příteli, nech už toho marného žvástání, neboť tím se nenajíš, ani nenapiješ a ostatně si tím ještě plíce bez potřeby kazíš.“ „Ovšem, brachu,“ odvece skřivánek, „pravdu díš, že se chvalozpěvem k Tvůrci ani nenasytím ani hrdlo neovlažím; ale pohleď jen, jak slunko krásně svítí, lesy se zelenají, luhy pestře prokvítají, jak potůček vesele bublá, jak všecko ze svého živobytí se raduje a zajisté také sám v srdci se pohneš a dík i chválu Tvůrci vzdávati budeš, který vše tak krásně to utvořil!“ „Ty všecko jaksi divně posuzuješ,“ řekl na to osel. „Že slunce svítí, to není žádná vzácnost. Věř mi, když tak celý den musím břímě na zádech nositi, nebo za sebou pracně na vozíku tahati, že mně to slunko notně omrzí. — Zelený les vidím tenkrát rád, když v něm mohu chladu užít; pestré luhy mají pro mne potud cenu, pokud se mohu na nich pořádně napást. Bublavý potok mne těší tenkrát, když mi hospodář večer odpočinku popřeje a já se pořádně vyspati mohu. Tak smýšlím já.“ — „Toť ovšem smýšlení, jež hodno jest dlouhých tvých uší,“ prohodil posměšně skřivánek; vzlétl do výše a zpíval dále. — Pro nevzdělaného člověka má jen to cenu, co mu k najedení, k napití a ku pohodlí slouží. Krása a spanilost nemá proň ceny žádné.

*Kachna a labuť.* V nečisté kalužině brouzdala se kachna, vybírala z ní červy a hmyz a chutě to požírala. Při tom se ušpi-

nila, až ošklivo bylo na ni se podívat. Nedaleko kalužiny byl rybník, v kterém byla voda tak čistá a pružná, že možno bylo až na dno dohlednouti. Po rybníce plovla labuť a umývala své sněhobílé péří v čisté vodě. Když viděla kachnu v kalužině se brouzdat, pravila k ní: „Pojď sem do čisté vody, a nemaž se v té špíně, vždyť je hanba, tak se zamazati!“ „Hanba nebo nehanba,“ odpověděla kachna; „jen když si při tom pořádně naplním žaludek; toť u mně hlavní věcí.“ Špatní a znemravenělí lidé neštítí se žádného skutku, jen když se břicho a žaludek jejich při tom dobře má. —

*Víno.* Na ostrově *Chios* přebýval v dávných časech člověk ušlechtilé povahy, který z Asie sem přišel, obydlí blíže pomoří si vystavěl a vysázal na výslunních výšinách keře vinné, onu úrodnou rostlinu své vlasti. I rostly krásněji než sobě pomyslíl a nesly víno výborné. — Zbožný *Phylon*, tak se nazýval člověk tento, miloval Boha i svého bližního. Myslíl u sebe, jak by Stvořiteli za úrodu a obživení lidstva děkovati mohl, ano i za vznešený dar vína a sladké hrozny občerstvující a pravil: Bůh mně mnoho dobrého prokázal a obveselil srdce mé; já za to lidem chci dobře činiti a je obveselovati: toť bude dík i oběť Bohu nejmilejší. — I učinil tak, jak si umínil: obveseloval a občerstvoval nemocné a smutné ve krajině vůkol, ano i pocestné, kteří k němu přicházeli. A nemocní a zarmoucení chválili sílu vína, řkouce: „Totě dar boží!“ Více však vychvalovali upřímnost dobrodince svého; neboť pravili: „Totě muž boží!“ — Když dne jednoho bouře se strhla a moře vysoko se zdýmalo, tu bylo viděti, jak v dalekosti vlny lodí zmítají a jak lidé v ní se třesou bázní před vzteklostí bouře. *Phylon* ale stál na pomoří pln bolesti a útrpnosti; neboť se více zdýmalo moře a hnalo loď k ostrovu *Chios*. Vůkol ostrovu byly skaliny skryté v moři. Tu přihnána jest loď větrem na skálu a jest zhlcena ve vlnách proudních. — Ti pak, kteří v ní se nacházeli, chtějíce svůj život zachovati, plovli na prknách roztráštěných a vlny je vyvrhly na břeh; toliko pán a ředitel lodě byli těžce raněni, neboť je přirazily vlny ku skále. — I kázal je *Phylon* vnésti do svého domu, vymyl rány vínem a olejem a posilnil i občerstvil raněných nejstarší šlávou výborných hroznů. A oni počali se pozdravovati a zdřímali libě; neboť je občerstvovala síla vinná. Ke korábníkům ale řekl: „Jděte i vy do příbytku mého, abyste se posilnili.“ A rozkázal služebníkům svým, aby jim chleba a vína udělili. I stalo se. — Pak uvedl *Phylon* vznešenějších z lodě — byliť to

učenici moudrého Pythagora — pod stín stromů citronových a palmových do zahrady a napojil je vínem. A když pak se roze-  
hřála srdce a otevřeli se rtové jejich a mluvili o Bohu, o stavu  
člověka, o nesmrtelnosti duše a pěli chvalozpěvy a duše jejich se  
pojily vroucně, jako se pojí šťáva zrn hroznových a činí nápoj  
výborný. Tak seděli pospolu až zvířetnice vysoko nad hlavy se  
jim vznesla. Tu slyšán byl povyk z obydlí a křik veliký mnohých  
hlasů. — I vzchopil se Phylon se všemi moudrymi a přijdouce  
do příbytku, nad míru se ulekli. — Neboť povzbudilo víno hru-  
bých myslí plavců k ukrutné rozepři. A oni zbořili příbytek do-  
brodincův i všecko náradí jeho a z číší vinných učinili zbraně.  
Země se napájela krví zbitých a zraněných a po celém domě se  
vzteklý rozléhal hluk. — Tak rozdílně působí víno. *Krummacher.*

*Šalomoun a Nathan* (podobenství). Nathan, moudrý učitel  
královského jinocha Šalomouna, byl bedliv svého vychovance; a  
rmoutil se v srdci, neboť si oblíbil Šalomoun víno nad míru, při-  
vtělil se k tovaryšům zlým a pil s nimi tak, že v opilství neslušně  
mluvil. Tu zastesklo se Nathanu, nebo znal dary jinocha a věděl,  
že někdy národ řídití má. Šalomoun ale nedbaje na výstrahy  
božského proroka dnem i nocí v opilství trval. I přistoupil k němu  
jednou z rána posel, řka: „Poslyš, jda okolo vinice pána mého,  
spatřil jsem jinocha, an reví s tyčí trhal, lupeny dral a hrozny  
v prachu šlapal.“ Tu rozpálil se Šalomoun v duchu, uchopiv meč,  
chtěl chvátati na vinici řka: „Krví svou ať zaplatí hanebné zhoub-  
ství, jež zpáchal nad keřem vinným!“ Tak zvolal rozníceným  
srdcem. Tu vkročil mu Nathan vstříc, táže se: „Na koho se  
horšíš, drže v ruce meč?“ A Šalomoun vypravoval učiteli svému  
o zhoubci vinice. I dí Nathan: „Proto se horšíš a podobáš se  
lvu rozlícenému?“ A Šalomoun odpověděl: „Neměl bych snad po-  
trestati zhoubce, jenž svévolně zmařil dar, jež Bůh k obveselení  
srdce člověka udílí?“ Tu řekl Nathan: „Ó Šalomoune! odlož meč,  
jáť jsem, jenž ti poselství vzkázal. Vinice stojí bez poskvrny,  
k Šalomounu ale národ zírání, jako k vinokmenu kvetoucím a od  
něho radost a požehnání očekává. On pak ničí v sobě dary, které  
mu Bůh udělil a moudrost udušuje nestřídmostí! Chceš ještě déle  
se podobat tomu, jenž uprostřed bouře spí, a muži, jenž na stěžni  
dřímají?“ Tak mluvil učitel a Šalomoun šel do sebe a kdykoli víno  
zhlédl, pomněl na zhubený vinný kmen, upustil od své náruži-  
vosti a Hospodin obdařil jej moudrostí. *Krummacher.*

## VI. Netrpělivost, hněv.

1. Co jest netrpělivost, hněv a jak se jeví?

a) Nic není pod sluncem dokonalého. Následkem hříchu prvotního jsou nejen lidé mnohým chybám a vadám podrobeni, nýbrž i všecko stvoření pod hříchem upí, takže všickni tvorové — lidé, zvířata i ostatní věci přirozené — bývají nám příčinou mnohých nesnází, protivenství a bídy. Než křesťan poučen vírou ví, že zde nemá místa zůstávajícího, že země, toto slzavé údolí, jest jen přípravou a školou pro život budoucí, věčný a proto vše, co zde nedokonalého, jest mu prostředkem k cíli, t. k posvěcení, zdokonalení a spasení. — Znaje své vlastní nedostatky, tiše na vše vůkol sebe pohlíží a pokojaě snáší, cokoli mu působí nepříjemnosti, nesnáze a protivenství — jest trpělivý. — Než mnohý člověk, má-li snášeti cos odporného, bývá nevrlý, nelaskavý, urputný, a jeví svou nespokojenost a nevoli nejen tvářením, nýbrž i slovy a skutky. V tom záleží netrpělivost a hněv.

Netrpělivost jest přílišná citlivost neb popudlivost myslí spojená s nevolí a mrzutostí. — Čím větší bývá popudlivost, tím větší nevole.

*Hněv jest prudké pohnutí myslí \*) nad utrpeným bezprávím, buď skutečným neb domnělým, i nad odporem, s nímžto se potkávají snahy člověka, vůbec nade vším protivenstvím, jehož v svém životě zakouší.*

b) *Netrpělivost i hněv jeví se slovy, posuňky a činy náruživými. Znamky hněvu jsou: tvář rozpálená, oči vypoulené, žíly naběhlé, skřípání zubů, zatínání pěstí, nadávky, hrozby a proklínání. „Hněv a zlost jeví se i na těle nejdříve podnícením činnosti životní: krev proudí rychleji, svaly se napínají, člověk se třese a rdí, až dojde k činu. Může se také jeviti umdlením: člověk bledne, krev stydne, a činnost tělesného ustrojí ustoupá, konečně ukazuje se mdloba a následuje skleslost, někdy i smrt.“*  
*Klácela Mostek.*

2. Mnohé jsou spůsoby netrpělivosti a hněvu.

a) Všeobecné slovo zjevné netrpělivosti jest *zlost*, jehož se užívá při lidech i při zvířatech. — *Zlost* jest kř. mírnost v případech, které spůsobny jsou popuditi nás k hněvu. Však zlostí

---

\*) Hněv pochází od slova hnu, hnouti, hybnouti — hyvnouti, znamená tedy pohnutí myslí.

nazývá se také prudký výbuch mysli proti někomu popuzené. Zlost jest vášeň, při níž znamenati jest nejdříve cit nelibý, jenž vzniká neočekávanou překážkou a vedle něho vědomí vlastní síly, ježto k odporu se povzbuzuje.

b) *Mrzutost* jest nejnižší stupeň zlosti; pak objevuje se *nevole*, *rozhorlení* a *hněv* jakožto mravný odpor proti bezpráví nám činěnému.

c) *Prchlivost* jest uchvácení mysli hněvem k náhlým činům. Když se zlost ustálí, jeví se náchylnost k zlosti čili prchlivá *popudlivost*. Člověk prchlý zlobí se často beze vší příčiny, přenáhluje se a zlobí se zase.

d) Má-li zlost hlubší základ a trvá-li déle v mysli, člověk nevře, nevraží na někoho, třeba jen v ten způsob, že se varuje všeho s ním obcování, nechtě mu jinak škoditi; což slove *nevražení*. Z toho povstává *nenávisť*, *zášť*, ježto jest zastaralý hněv, pak *vzteky*, výbuch zlosti bez ohledu a míry a *zběsilost*, slepé nerozvážené bouření, zuřivé řádění, zloba a *vzteklost*.

e) Z hněvu povstává *nepřízeň* čili snaha druhému v dobrém překážeti.

f) *Msta*, mstivost snaží se odpůrci škoditi, jest tedy nenávisť, jevící se ve škodné odplatě. Tato odplata zlého zlým sluje *pomsta*, jež mnohdy stává se z pouhého sobectví. Však nejhorší pomsta jest dlouho tajená a zákeřnický vyvedená.

*Rozhořčení* jest mysl rozdrážděná a srdce planoucí po pomstě. *Zuřivost* jest touha po mstě neukojitelná. *Krvelačnost* neb *krvožízeň* jest zuřivost, touha pomsty, ježto jen krví sokovou se utišiti dá.

g) Jest i *hněv spravedlivý*, jenž slove *horlivost*, když se kdo horší, hněvá a horlí na přestupky bližního proti pořádku, spravedlnosti, lásce a zbožnosti. Horlivost tato má všecky rodiče, představené a vrchnosti povzbuzovati, aby trestali všeliké přestupky proti zákonům božím a církevním.

3. *Netrpělivost a hněv jest hřích*, jimžto člověk jedná proti vůli boží, hlavně přestupuje páté přikázání. A sice *hřích hlavní*, z něhož přemnozí jiní hříchové vyplývají, jako: nevole, mrzutost, hádky, sváry a různice, pomluvy, utrhaní, sočení, křiky, nadávky, zlořečení, soudy, rvačky, bitky, poranění i vraždy, reptání proti Prozřetelnosti, rouhání a j. v.

4. *Hněv jest hřích ohavný a velmi záhubný*, jak pro toho, kdo se hněvá, tak pro jiné, na něž zlost svou vylévá.



a) *Člověk netrpělivý, hněvivý jedná proti Bohu*, ježto obraz boží v duši své hanobí, Prozřetelnost božskou haní a tupí, proti Bohu repce, a mstou osobí si právo božské spravedlnosti.

b) *Jedná proti bližním*, ježto zarmucuje, uráží, a bez potřeby trápí, jich k hněvu popouzí, sváry a různice plodí, mír a pokoj ruší, jiných často poraňuje, jich o zdraví a život připravuje.

c) *Hněvivý jedná také proti sobě*, ježto tělo i duši svou zohavuje, lité zvěři se připodobňuje, nemoudře a pošetile si počínaje; o čest a dobré jméno, lásku a spokojenost se připravuje, zdraví své hubí, život si ukracuje, zalíbení božího a nebe se zbavuje, a mnohé tresty časné i věčné na se uvaluje. —

*Jest tedy hněv ošklivá, ohavná nepravost*, a tím ohavnější a těžší, čím méně má člověk příčiny se hněvati, čím více a déle se hněvá, neb čím více netrpělivostí, hněvem a mstou škody působí. — Hněv jest sice polehčující okolností při trestných činech; však před Bohem vždy ohavný a trestu hodný.

5. Příčiny netrpělivosti a hněvu bývají tyto:

Přirozená křehkost a slabost člověka, přílišná dráždivost a popudlivost mysli; choroba tělesná, nespokojenost, dlouhá návyklost, samoláska, pýcha, vysokomyslnost; opravdové neb domnělé bezpráví, křivdy a urážky; jednostranné uvažování a nepravé posuzování zlého, jižto člověk trpí.

6. Výmluvy netrpělivých a hněvivých:

*α) Netrpělivý se omlouvá:* a) Jsem člověk citlivý a netrpělivost jest lidská. *Odp.* Ovšem i křesťan cítí zármutek; smí si postesknout a srdci svému ulehčit; však má citlivost svou přemahat a rozumem ovládat, aby se neprohřešil. b) Příliš mnoho a dlouho trpím. *Odp.* Bůh neukládá člověku více, než může snést a přispívá ku pomoci, aby mohl trpělivě snášeti. c) Cos jiného a jindy rád bych trpěl. *Odp.* Což Bůh nemá práva a moci, činit co a jak chce? On ví, co tobě prospívá. d) Proč já jen mám trpěti? *Odp.* Každý pod nebem něco trpí a trpěti musí. Děkuj Bohu, že máš utrpením příležitost se káti a zásluhy pro nebe si získati.

*β) Hněvivý říká:* a) Právem se hněvám. *Odp.* Samoláska mnohdy člověka zaslepuje, i proto každý míní, že je v právu. b) Jsem náhlý, prudké povahy. *Odp.* Křesťan má se přemahati. Co rozum a víra káže, musí býti možno. c) Člověk se musí časem hněvat, sice by mnoho křivdy utrpěl. *Odp.* Což, abys zamezil bezpráví, nemáš prostředků lepších? Křesťanu není dovoleno chá-

pati se nepravých prostředkův ani k dobrému cíli. *d)* Nelze mi se přemoci. *Odp.* Snad jsi toho ještě nezkoušel. Bojuj a zvítězíš s pomocí boží. *e)* Byl jsem k hněvu popuzen a kdo popudil, je vinen. *Odp.* To jest: Tys k hněvu dal se popudit, aniž jsi mu odporoval, a to ani tebe před Bohem neomlouvá.

7. Prostředky *α) proti netrpělivosti:* *a)* Uč se všechny věci právě ceniti a ovládati své žádosti. *b)* Odvracuj pozornost svou od věcí nemilých a slyš rozumné důvody útěchy. *c)* Netrap se zbytečně věcmi, které přijíti mají a v Boha se důvěřuj. *d)* Koř se prozřetelnosti a do vůle boží se odevzdávej.

*β)* Abys hněvu se uchránil: Bedlivě všem příčinám a příležitostem k hněvu se vyhýbej; přemahej pýchu, lakomství, své zamilované choutky a žádosti; chraň se osob popudlivých a hněvivých. — Smýšli o všech lidech slušně a spravedlivě, uvažuj často ohavnost a záhubnost hněvu. Pamatuj na božskou lásku a milosrdenství a modli se.

*γ)* V hněvu statečně odpírej hned prvnímu pokušení; nemluv a nečiň, co by tě mohlo více popuditi, práce se chop neb se odstraň. Pakli jsi poklesl, neprodleně lituj svého provinění, komu si hněvem ublížil, hled' napravití; učiň pevné předsevzetí, a hled' ho také splniti: buď příště tichým a trpělivým.

#### Slova písma sv. o hněvu.

Přestaň od hněvu a zanech prchlivosti. *Žalm 36, 8.* — Blázen hned ukazuje hněv svůj, ale kdo tají křivdu, chytrý jest. *Přísl. 12, 16.* — Muž hněvivý vzbuzuje sváry, ale kdož trpělivý jest, krotí vzbuzené. *Přísl. 15, 18.* — Kdo zdržuje řeči své, učený jest. *Přísl. 17, 27.* — Kdo bude moci přebývati s člověkem, jehož duch snadný jest k rozhněvání? *Přísl. 18, 14. 22, 24.* — Odpověď měkká skrocuje hněv, řeč tvrdá vzbuzuje prchlivost. *Přísl. 15, 1.* — Kdo ukládá bláznů mlčení, hněvy krotí. *Přísl. 26, 10.* — Nebuď kvapný k rozhněvání; neboť hněv v lůnu bláznů odpočívá. *Kaz. 7, 10.* — Hněv a prchlivost obé jest ohavné. *Sir. 27, 33.* — Horlivost a hněv umenšují dnů. *Sir. 30, 26.* — Kdo se chce mstíti, ode Pána najde pomstu. *Sir. 28, 1.* — Budeš-li dmýchatí na jiskru, roznítí se; pakli na ni plivneš, uhasne: a obé to z úst pochází. *Sir. 28, 14.* — Nepřemahej tě hněv, abys koho utiskl. *Job. 36, 18.* — Těžký jest kámen a vážný písek, ale hněv bláznů těžší jest nad obé. *Přísl. 27, 3.* — Jako uhlí mrtvé při uhlí řevavém a dříví při ohni, tak člověk hněvivý vzbuzuje sváry. *Přísl.*

26, 21. — Jáť pravím vám, abyste neodpírali zlému; ale udeří-li tě kdo v pravé líce tvé, nastav mu i druhé. *Mat.* 5, 39. — Jestli že odpustíte lidem hříchy jejich, odpustíť i vám Otec nebeský hříchy vaše. *Mat.* 6, 14; *Mar.* 11, 25. — Nezastávejte se nejmiřejší, ale dejte místo hněvu božímu. *Řím.* 12, 19. — Hněvejte se a nehřešte; slunce nezapadej na hněvivost vaši. *Ef.* 4, 26, 31. srov. *Tes.* 5, 15. — Složtež i vy všecko to: hněv, prchlivost, zlost, zlořečení atd. *Kol.* 3, 8. — Láska trpělivá jest, dobrotivá jest. *I. Kor.* 13, 5. — Vizte, abyste žádný žádnému zlého za zlé neodplacoval; ale vždycky co dobrého jest, čiňte sobě vespolek i všechněm. *Tes.* 5, 15, srov. *Řím.* 12, 17. — Budiž každý člověk rychlý k slyšení, ale zpozdilý k mluvení a zpozdilý k hněvu, nebo hněv muže spravedlnosti boží nepůsobí. *Jak.* 1, 20, 21.

#### Výroky svatých a jiných učencův o hněvu a pomstě.

Hněv jest nezřízená žádost pomsty. *Sv. Alf. Lig.* — Hněv jest jakési okamžité bláznovství, prchlivcové často v největší neštěstí sebe uvrhují a pro snahu pomstíť se zanedbávají sebe samých. *Sv. Basil.* — Kdo nenávidí člověka, nenávidí také Boha a mrhá vše, což činí. *Sv. Aug.* — Hněvivého člověka nic není odpornějšího, nic obtížnějšího, nic protivnějšího, nic hanebnějšího. Lze spíše přebývati s dravcem než s prchlivcem. — Nad zlobivost nic horšího, nad hněv nic nevčasnějšího. Z hněvu vypustil mnohý jediného slova, k jehož napravení celého potřeboval života, a dopustil se něčeho, což jeho veškeren podvrátilo život. *S. Jan Zl.* — Zlobivost jest pošetilá, lehkovážná a zpozdilá. Z nemoudrosti povstává hořkost, z hořkosti zlost, ze zlosti vztek. Vztek ten z tolika zlého vzniklý, činí hřích veliký a nezhojitelný. *Hermes.* — Z hněvu pocházejí sváry, nadutost mysli, hanobení, křik, nevražení. *Sv. Řehoř.* — Ovoce hněvu a vzteklosti jest jazyk bezuzdý, ústa nestřežená, ruce nezdrželivé, hanobení, tupení, žaloby a rvačky. Z hněvu ostří se meč, člověk usmrcuje člověka; bratří se vespolek neznají, na přirozenost zapomínají rodiče a děti. Leč co nade všecko, hněvivcové neznají ani sebe samých. *Sv. Basil.* — Varujme se hněvu, který rozum dusí, míru spravedlnosti nezná, přátelství trhá, pokoj ducha ničí, pravdu nohama šlape. *Sv. Aug.* — Prudká zajisté nepravost jest hněv a způsobná k ulovení duší našich; a proto jest třeba všechněmu zameziti přístup. *Sv. Jan Zl.* — Nedej se prchlivosti přemoci, hněv svůj mírni a skrocuj. Pohnutí mysli své na uzdě drž a ne hned pojednou dej se popuditi. Jestli

že v hněvu nemůžeš sebe přemoci, alespoň hled se v něm skro-  
covati. *Sv. Isid.* — Kdykoliv hněv v duši se dere, podmaň sobě  
mysl, přemoz sebe samého. Když pak bude mysl utišena, teprv  
čiň co libo. *Sv. Řehoř.* — Cítíme-li, že jsme pobouřeni, nutno ra-  
ději mlčeti; nebo později, když se mysl utišila, poznáváme, že  
bylo vše chybné, cokoli v pobouření vykonáno bylo. *Sv. Alf. Lig.*

*Nemsti se.* Uč se raději trpěti; nežli zlým se odplacovati.  
*Sv. Isid.* — I dobrý člověk hněvá se někdy, ale nezlobí se nikdy.  
*Filcík.* — Kde je rychlá pomsta, tam není mírné spravedlnosti.  
*Kassiodor.* — Člověk spravedlivý pilně se varuje, aby sobě svou  
vinou žádného neučinil nepřítele. *Sv. Isid.* — Žádost pomsty od-  
jímá od člověka milosrdenství a danou již milost kazí a zahání.  
*Sv. Jan Zlat.* — Chceš-li se mstít pro křivdu, pomni, že Bůh  
se i nad tebou pomstí pro mnohé urážky. *Sv. Alf. Lig.* — Chceš-li  
křivdy své náležitě pomstít, mlč a snášej. *Sv. Jan Zlat.* — Ne  
vždycky mečem, častěji ochotnou službou přemůžeš odpůrce.  
*Sv. Bernard.* — Jistěj' hněv veliká nepravost, neb jím člověk až  
jako oslna, často učiní, jehož mu nejednou potom žel bude.  
*Tom. ze Štítného.*

### Připodobnění o hněvu.

Hněv jest jako oheň prudký všecko sžirající, neboť tělo ničí  
i duši kazí, každého čině odporným, potupy hodným. — Hněv  
jest jakési opilství, ba i těžší nad opilství a bídnejší nad ďábla.  
*Sv. Jan Zlat.* — Ani lev, nižádná ještěřice nemůže vnitřnosti tak  
rozsápati, jako hněvivost, železnými jako drápy všecko porážejíc.  
Neboť netoliko škodí ona tělu, alebrž podvracuje též zdravotu  
duše. *Sv. Jan Zl.* — Hněv u přirovnání k zášti mrvou jest, avšak  
mrvu-li udržuješ, břevnem bude, jestli však ji vyvrhneš, nic z ní  
nepojde. *Sv. Aug.* — Jako ocet nakazí nádobu, je-li v ní po déle,  
rovněž pokazí srdce i hněv, trvá-li do dne druhého. *Týž.* —  
Hněv nebývá hněvem zmírněn, nýbrž stává se tím ještě silnějším  
a prudším, právě jako oheň přiloženým ohněm nebývá uhašen,  
nýbrž tím větším a prudším se stává. *Týž.* — Co v jedovatých  
zvířatech jed, to jest v člověku hněv. *Sv. Basil.* — Jako krále  
v podobizně ctíš, rovněž Boha v člověku miluješ nebo nenávidíš.  
*Sv. Jan Zl.* — Podaří-li se ti moudrým duchem hořký kořen  
hněvu vyhubiti, mnohé sítě nepokojů s tímto počátkem snadno  
zničíš. *S. Basil.* — Mnohých nepravostí dvěřmi jest hněv; zavři  
dvěře tyto a mnohým nepravostem zamezil jsi přístup k sobě.

*S. Jarol.* — Hněv vychází jako proutek a hned v sochor vyrůstá, ano přes jednu noc v tvrdý magnet se obrací. *S. Fr. Sal.* — Nepozoruješ, kterak plavci, počne-li prudký vítr douti, plachty stahují, aby koráb neutonul? Hněv jest oheň, rychlý plamen, jenž potřebuje potravy. Ohni podpalu neposkytuj a zlo hned udusíš. Hněv sám ze sebe síly nemá, leč by byl jiný, kdo jej udržuje. *Sv. Jan Zl.* — Voda-li pokojně a tiše stojí, můžeme v ní obraz svůj spatřiti; avšak obraz ihned zmizí, když se voda pohne neb zkalí. Podobně jest to s duchem lidským. Jen když jest pokojný, můžeme cos právě uzříti a posouditi; je-li ale hněvem pobouřen, nelze právě souditi, ani právě jednati. *S. Damian.* — Jako při bouři mořské mnohý povyk a veliký hluk, aniž kdo času má k rozbírání moučrosti: rovněž tak tomu ve hněvu. *S. Jan Zl.* — Jako v mlze všechny předměty zdají se většími býti, tak v hněvu křivdy nám učiněné v mysli se zveličují. *N.* — Jako vápno málem vody navlažené syčí: tak lidé hloupí nepatrnou urážkou hrozně se rozpalují a soptí. *N.* — Mnozí lidé se podobají kopřivám, jichžto sotva se dotkneš, pálí. *N.* — Jako kouř oči, tak hněv ducha kalí. *N.* — Hněv jest zimnice duše. — Pes hryže kámen po něm hosený; hněvivý chladí zlost svou na věcech bezživotných a tváří se jako bláznivý. — Jako jiskra houbu, tak hněv srdce roznlítí. — Člověku čistotnému hnuší se příbytek ušpiněný: tak i Bohu srdce hněvivé. *N.* — *Msta.* Kdo se mstí, sám sebe mečem bode. Chceš-li tedy sobě samému dobře učiniti, i nad nepřitelem svým náležitě se vymstítí, mluv o něm dobře, an tobě bezpráví učinil. *S. Jan Zl.* — Ne vždy mečem, častěji ochotnou službou přemůžeš odpůrce. *Sv. Bern.* — Zanícený oheň čím déle doutná, tím větším plamenem potom hoří. Podobně bývá to mstou lidskou: čím déle v srdci vře, tím strašlivěji, když vypukne, bouří. *Sychra.* — Nebudeš nikdy kvapen k pomstě, jestli že na to mysliti budeš, že tolikéž nad tebou moci má Pán tvůj jako ty nad služebníkem. *Plato.* — Od padlých andělů nám v odkaz vášeň ta se dostala a jméno její msta. *Čelakovský.* — Jako včela uštknuvší ztratí život: tak člověk mstivý života duchovního pozbývá. *N.*

#### Domluva hněvivým.

1. Považ, křesťane, jak škaredá, ohavná nepravost jest hněv.

a) Bůh v starém i novém zákoně zapovídá všeliký hněv: „Přestaň od hněvu a zanech prchlivosti.“ (*Žlm.* 36, 8.) „Složte

hněv, prchlivost, zlost, zlořečení.“ (*Kol. 3, 8.*) Ty tedy křesťane, hněvaje se jednáš proti vůli boží, hřešíš, Boha urážíš. —

b) Hněvejte se, píše sv. Pavel, ale nehřešte; slunce nezapadej na hněvivost vaši. *Ef. 4, 26.* Ale tvůj hněv jest hříšný. Proč se hněváš? Bez důležité příčiny. — Na koho se hněváš? Na svého bližního, jehož milovati máš? — Jak se hněváš? Beze vsí míry a beze všech mezí, bez konce.

c) Ty v hněvu si počínáš, tváříš se jako šelma, jako litá zvíře, když je rozdrážděna. Člověk má rozum, má přemahati nezřízenou žádost a náruživost.

d) Zvláště pak křesťana jest nedůstojno hněvati se, jemuž Kristus dal příklad tichosti. *Mat. 11, 29.*

e) Jak často hněváš se pro věci malicherné. Jediné slovo, jediný nerozvážený krok bližního popouzí tě k hněvu. Když se nevyhoví choutkám tvým a ve všem nečiní se ti po vůli, tu se hned durdíš, soptíš a sápáš se a pomstu přísaháš. — Což kdyby ti Bůh tak splácti chtěl za tvá provinění? On však ti shovívá, ačkoliv si tisíckrát přestoupil jeho svaté přikázání ano mnohá dobrodiní ti prokazuje za všecku nevděčnost.

2. Považ, jak mnoho zlého z hněvu povstává. Hněv jako morová rána v společnosti lidské, žádného nešetří. „Hněv nemá milosrdenství a útok popuzeného kdo bude moci snést? *Přís. 27, 3.* V hněvu člověk nic nerozváží, neví co mluví, co činí a často lidi uráží, jimž povinen jest úctu a lásku prokazovati. — Člověk hněvivý hned cítí se uražena, protože mnoho od svých bližních očekává, ačkoli sám nic dobrého nečiní. Hněvivý žádného nešetří, jako dravec každého, kdo se mu blíží napadá i trhá, o čest a dobré jméno připravuje. — Jako oheň se šíří a vše vůkol uchvacuje a sžírá, tak hněvivý zase jiných k hněvu podněcuje. — Jak často jsi, křesťane, svou hněvivostí zrušil svornost a pokoj, jiných k zlosti jsi popudil a těm, kteří tě dosud vroucně milovali, svým domácím jsi hrozně ukřivdil! Co tu prospěje, že se zas udobříš, když jsi způsobil jiným rány, kteréž ještě dlouho krvácejí i když se bouře byla utišila? Vymlouváš se, že jsi tak zlé nemyslel; však koho jsi urazil, nikterak nepřesvědčíš o svém dobrém mínění. Buď si na obrat litoval svého provinění; však co se stalo, nemůžeš více odčinit.

3. Hněvem pak nejvíce sám sobě škodíš. Kdo netrpělivý jest ponese škodu. *Přís. 19.* Hněv škodí tělu i duši.

a) Horlivost a hněv umenšuje duň. *Sir. 11, 26.* Jak mnohý

v zlosti byl mrtvicí raněn neb mnoholetý bolestný neduh si připravil a před časem do hrobu se uvrhl. —

b) Člověk hněvivý cti a lásky svých bližních pozbývá. Kdo, řekni, tě má ctít, kdo tě milovat, když ty málo úcty a lásky svým bližním prokazuješ? Jakým právem žádáš, aby ti lidé chyby tvé promíjeli, když sám od nich nechceš čeho snésti? — Láska nejvroucnější k člověku hněvivému, jenž stále se zlobí a jiných často uráží, konečně ustydá, tak že se ho i nejlepší přátele vzdalují, a konečně je v světě osamělým.

c) Hněvivý sám svou spokojenost ruší a o všecku radost života se připravuje, že nemá chuti ani k práci ani k modlitbě a konečně i na Boha zanevře. —

d) Protož člověk hněvivý bývá i od Boha opuštěn a milosti jeho zbaven a pakli se nepolepší, musí soudu se strachovati. „Každý kdo se hněvá na bratra svého hoden bude soudu.“ *Mat. 5, 22*

4. Prostředky proti hněvu. Proto slož křesťane všecken hněv. *Kol. 3, 8.*

a) Buď pokorný, nebo hněv obyčejně z pýchy pochází.

b) Přemahej, potlačuj svou samolibost a rozněcuj v srdci svém lásku k bližnímu. Člověk samolibý snadno se rozhněvá, když po jeho nejde a kdo koho miluje, i chyby jeho snáší.

c) Uvažuj každého dne z rána, co by tě téhož dne mohlo k hněvu popuditi a všemu se vyhýbej, abys nepřišel k pádu. —

d) V pokušení odvráť se od toho, co ti příčinu k hněvu zavdává; nepřenáhli se, nemluv a nejednej, pokud mysl tvá je pobouřena.

e) Modli se každodenně za tichou a pokojnou mysl; připomínej si své chyby a nedostatky, pak i božskou shovívavost a jeho milosrdenství.

f) Kdyby tě měla prchlivost neb zlá návyklost někdy přemoci, hned Boha odpros a snášej všecky křivdy a urážky svých bližních v duchu kajicnosti.

g) Abys pak jistotou mohl se nadíti u Boha odpuštění, přičiň se svědomitě, bysi strasti a škody bližním způsobené podle možnosti napravil a měj se vždy shovívavě, trpělivě a laskavě zvláště k těm, jichžto jsi prvé svým hněvem týral a zarmucoval.

### Průpovědi o hněvu.

Hněv, jenž náhle pudí  
v srdci prchlivost,  
prudkou vášní vzbudí  
pomsty dychtivost.

Kdo se zlobí, cti a zdraví,  
též i miru sám se zbaví.  
Mívá konec strašlivý,  
kdo je v hněvu prchlivý.

Nemsti proti sobě činy;  
Bohu poruč bratra viny.  
Msta jen patří Bohu,  
té se chránit mohu.

Z neskrocené hněvivosti  
plyne hříchů, bídy dosti.  
Rozzlobený člověk, věř,  
horší jest než dravá zvěř.

Kdo je často poddán zlosti,  
brzo zdraví sebe sprostí.  
Každý náhlý vztek  
krátí lidem věk.

Odlož hněvu na den druhý,  
chceš-li smazat svoje dluhy.  
Dřív než zlosti vzniku dáš,  
pomodli se „Otče náš!“

Dobře radím: Chraň se mstítí,  
chceš-li k nebi přístup míti.

**Přísloví.** Hněv a zlost škodlivý je host. — Prchlivost člověka oslepuje. — Člověk hněvivý očima jiskří, má mračno na čele; zuří jako lev, trhá s sebou jako na řetěze. — Hněv přátelství ruší. — Hněv žalost za sebou vodí. — Oheň ohněm neuhasíš; zuřivému nože<sup>i</sup> (příčiny) nedávej. — Hněvati se jest lidsky, ale mstu chovati jest ďábelsky.

### M s t a.

Jest vášeň zlá, jest kletbou stížený  
cit, jímžto poď nebem vše trápí se a šírá,  
jím lidský se rozum kalí omráčený,  
i němé tváři krev jím záhubně se zvirá;  
neduh ze srdce nepozbytný  
ni žalem bratrovým ni slzami;  
hlad jedva-li svých obětí nasytný  
před smrtným svíjením a mukami.  
Od padlých andělů nám v odkaz vášeň ta  
se dostala a jmeno její — msta.

*Fr. Lad. Čelakovský.*

*Ludvíka z Granady zbraně proti hněvu.* Považ, kř., kdo jest ten, na nějž se tak velmi hněváš. Nevyhnutelné jest buď spravedlivý, anebo nespravedlivý. Jestli spravedlivý, jest od tebe velmi nešlechtné, zlou vůli míti proti dobrému a nepřítelům býti tomu, kdo jest přítelem božím. — Jest-li nespravedlivý, taktéž nešlechtné jest, nešlechtnost cizí svou vlastní stíhati a sebe soudcem stanoviti nad bližním svým ve své vlastní při. Kdyby se každý vždycky mstítí chtěl za to, co zlého od jiného trpí, tuť



by nebylo konce rozmíškám a svárům, půtkám a bojům. Nejslavnější zajisté pomsty způsob jest, kterýž udává a radí sv. apoštol říka: „Přemahej zlé dobrým“ (Řím. 12, 21.) Neboť často se stává, a to spravedlivě, že ten, který vší mocí za zlé zlým se pomstíti snaží, konečně sám hanebně přemožen bývá a pokutu splácí. Hněv ho t. tak velmi roznítí, že se zapomene a čehos proti zákonu se dopustí, kdežto měl sám nad svou vášní panovati a sám sebe přemoci. — Kdo neumí sám sebe přemoci a nezná své prudkosti na uzdě držeti, dočiní se věcí, jichž má se stydět, želeti a draze spláceti bude ještě rád jsa, když je bude moci napravit. Neboť kdo svému hněvu uzdu pouští, tomu se zdá každá pomsta spravedlivá a pod rouškou horlivosti dopouští se mnohdy i zločinu. — Abys tedy nad nepravostí tou zvítězil, nejlépe učiníš, když bedlivě do kořan vymýtíš ze srdce svého nezřízenou lásku k sobě samému a svým jakým koli záležitostem; sic snadno vyšlehne v plamen hněv tvůj, kdykoliv buď ty sám neb kdo z tvých i sebe lehčím slovem uražen bude. — Dále když znamenáš, že hněv v srdci tvém se vzbuzuje, hleď ukojiti ducha svého trpělivostí, představě si všeliké zlé následky, ježto by z jednání tvého pojíti mohly. Zvláště pak pevné učiň předsevzetí, a všemožně je zachovati hleď, aby rozhněván jsa ničeho ani nemluvil ani nečinil, jakkoliv by se i spravedlivé býti zdálo, ale abys odložil, s tím, až by hněv se ukojil. Žádná doba není k mluvení a jednání méně příhodna, než když rozhněvání jsme; a předce zhusta se udává, že lidé nejvíce hněvem jsouce rozníceni, svou vyvésti usilují. Pročež sluší i potřebí jest každému rozumnému a opatrnému člověku, aby hněvu vždy, zvláště pak z počátku, vší mocí odporoval. — I tato rada proti hněvu dobře ti poslouží, abys citě se k hněvu popuzena, rychle uchopil nějaké práce a tak myšlenky mysl pobuřující jinými zahnal. Tak ohni přípalu odejmeš, an pak sám od sebe uhasne. — Hleď též, abys ty, které vůkol tebe trpěti musíš, upřímně miloval: nebo trpělivost bez lásky často v mrzutost přechází. Sv. *Pavel* dí: „Láska trpělivá jest a dobrotivá,“ nebo pravá láska neopomíná dobrotivě milovati ty, které trpělivě snaší. — Taktéž radno jest „místo dáti hněvu bratrovu; neboť odejdeš-li od rozhněvaného, propůjčíš mu tím času, aby hněv jeho se ukojil; nemůžeš-li pak se odstraniti, alespoň odpověz mu laskavě a tak zkusíš, že pravda jest co dí Šalomoun: „Odpověď jemná skrocuje hněv.“ (*Přísl.* 15. 1.)

### Příklady o hněvu a pomstě.

a) Biblické. Rozhněval se *Kain* na Abela i opadla tvář jeho. I. *Mojž.* 4.

*Synové Jakubovi* Levi a Simeon mstili se na Sichemských pro zprznění sestry své Diny. I. *M.*

*Žena Putifarova* pomstu vykonala na Josefovi. I. *Mojž.* 39.

Hněval se *Saul* na Davida, uslyšev, že ho lidé chválí, a hledal ho zabiti. I. *Král.* 18.

*Absolon* mstil se na bratru svém *Amnonovi*, *Joab* na *Abnerovi*, *Abner* na *Saulovi*. II. *Král.* 3.

Hněval se *Achab*, že *Naboth* nechtěl mu dáti své dědictví otcovské. III. *Král.* 21.

Rozhněval se *Náman* na proroka *Elisea*, že nepřišel k němu, aby ho uzdravil v malomocenství. IV. *Král.* 5.

Rozhněvav se král *Oziáš*, hrozil kněžím. II. *Paral.* 26.

*Aman*, že *Mardocheus* žid se mu neklaněl, hledal ze msty smrti jeho, ano, chtěl všecken národ židovský zahladiti. *Esth.* 3.

*Král Senacherib*, utíkaje před ranou, kterouž vůkol něho učinil Bůh pro rouhání jeho, a rozhněvav se, pobil mnoho synů israelských. *Tob.* 1, 21.

*Holofernes*, slyše, že israelité chystají se k odporu, rozpálil se prchlivostí a hněvem velikým. *Jud.*

Rozhněvavše se *knížata* na *Jeremiaše*, bili jej a vsadili do žaláře. *Jer.* 37.

Rozhněval se *Eliu* na *Joba*, že spravedlivým pravil se býti před Bohem. *Job.* 32, 2.

*Nabuchodonozor* v prchlivosti přikázal, aby zhynuli všickni mudrci babylonští. *Dan.* 2.

Král *Antioch* ukrutně se rozlítíl, těžce nesa, že se mu *Machabejští* posmívali. II. *Mak.* 7. 9.

*Herodes* vida, žeby oklamán byl od mudrců, rozhněval se náramně a poslav zavraždit všecka pacholata v Betlémě. *Mat.* 2,

*Herodes a Herodias* pomstili se na Janu křtiteli. *Mar.* 6.

*Fariseové a zákoníci* ze msty Pána Ježíše ukřižovali. *Luk.* 11, 20.

b) Hněv a msta mnoho řádili a dosud řadí v světě mezi pohany ano i mezi křesťany:

*Darius*, král perský, byl velmi prudký v hněvu a mstivý. Když ho došla zpráva, že *Řekové* dobyli město *Sardes*, tak se na

Athénské rozlítíl, že vystřeliv šíp do povětří, nebesa vyzýval, aby mu pomocna byla ku pokoření toho vysokomyslného občanstva a při každém kvasu musel jej sluha na Athény upamatovati, aby ho perská rozmařilost od předsevzaté pomsty neodvrátila. Odtud počátek války řecko-perské.

Podobně hněvivý byl *král perský Nouširvan*, jehož výbuchy hněvu byly strašlivé. Tak dal pro nepatrnou příčinu v prudkém návalu Maboda, jenž ku královské důstojnosti mu dopomohl, postavití na vysoký pranýř, kde musel státi tak dlouho, až se tyranu uráčilo vyřknouti na ním ortel smrti. — Jindy dal po nešťastném boji nevinného vojevůdce za živa odřít.

*Xerxes*, král perský, chtěje z Asie s velikým vojskem přejít do Evropy, dal přes Hellespont stavěti lodní most. Mezi tím povstala bouře, ježto most téměř hotový zničila. Xerxes rozhněvav se, dal moře šlehati pruty.

*Hanibal*, slavný vůdce Karthaginský, již jako chlapec k rozkazu svého otce Hamilkara Římanům přísahal pomstu. — Jsa tázán, kdy jeho pomstě bude konec? zadupna na zem, tak že se zatřásla a vůkol se zaprášilo, pravil: „Až takto celá země v prach se rozletne!“ —

*Římský císař Augustus* jsa na moři u velikém nebezpečení, vyzval boha Neptuna na souboj a přijda domů, vyhodil sochu jeho z chrámu. — Jaká to pošetilost! Však jednáme-li my křesťané moudřeji, hněvajíce se na špatnou povětrnost, psa štěkajícího, na kámen, přes který jsme klopýtli a t. d.?

*Císař Caligula* ustanovil veřejné hry pro lid k svému vyražení; však když se mělo počít, strašně se blýskalo a hřímalo, tak že se hry nemohly provádět. Proto se císař tak rozhněval, že nebi lál a boha Joviše na souboj vyzval, volaje při tom: „Buď ty mne, nebo já tebe!“ Na potom muselo vojsko do nebe střílet a od střel dolů padajících bylo mnoho lidí zabito a poraněno.

Podobně hněvivý byl *císař Valentinian II.* Týž dal v hněvu jednoho z vůdců allemanských zvolna upáliti, jiného při kvasu zavražditi. Pro nepatrnou chybu dal několik radních městských pánů popravití. — Panoše, jenž v nečas pustil psa z provazu, dal tou měrou zmrskati, že druhého dne skončil. — Mečíře, kterýž mu velmi pěkný krunýř zhotovil, jemuž ale něco málo scházelo na váze, dal i hned usmrtit.

*Císař Theodos* náramně se rozlítiv na obyvatele města Tesaloniky, že v spiknutí místodržitele Bothena zabili, neslýchanou

ukrutností sedm tisíc kázal jich zamordovati. Přijal pak odplatu své vzteklosti; nebo sv. Ambrož, muž pln síly a pravdy, porazil ho bleskem vyobcování z církve tak dlouho, až učinil pokání.

*Císařovna Eudoxie*, když sv. Epifan nechtěl podporovati úkladů, jež strojila sv. Janu Zlat., — ve vzteku a zuřivosti hrozila, že dá opět chrámy pohanské otevřítí a zase modly k počtě vystaví. Podobně vypravuje sv. Optát Milevitánský že *v městě Karthago* zvaném — byla jedna žena, která se nechovala jak sluší na křesťanku. Když pak jí arcijáhen Cecilian dával spasitelná napomenutí, rozhněvala se tak, že hned od víry ustoupila.

*Iveno, král dánský*, byl nesmířitelný v hněvu a v pomstě. Dozvěděl se jedenkrát, že někteří ze šlechty potají zle o něm mluvili, dal je hned druhého dne popravit.

*Jindřich II., král anglický*, byl sice mocný a slavný, ale velmi prchlivý. Popuzen k hněvu dopouštěl se mnohých pošetlostí a ukrutností. Jedenkrát chtěl člověku, kterýž mu přinesl nemilé poselství, oči vyrvat a celou tvář mu rozdrápal. Jindy rozmlouvaje s velmožem, o němž se domníval, že při straně krále Škotského stojí, strhl mu s hlavy klobouk, oděv s něho trhal, jako pes ho hryzl i tvářil se jakoby se smysly se pomínul. — Sv. Tomáš arcib. Kantenburský byl vnuknutím téhož vášnivého krále, že svobody kněžstva hájil, v chrámě zavražděn. — Však jen úplné podrobení vůli papežově. uznání svobod duchovních a skroušená pouť ke hrobu sv. arcibiskupa ukrotily nenávist rozbouřeného lidu proti králi. —

*Uherský král Matyáš* když seděl u stolu, dostal zprávu, že přišli vyslanci z Paříže. I hned nařídil služebníkům, aby pro ně přinesli čerstvé fíky, jichž ale nebylo lze dostati. Za tou příčinou tak se rozhorlil, že raněn mrtvicí, hned skončil.

Podobně český král Václav IV. slyše o rozbrojích, které dne 16. srpna 1419 v Praze u novoměstské radnice se dály, tak se rozhněval, že mrtvicí raněn sešel ze světa v 58. roce věku svého.

*Prchlivý komorník*. Mnohý netrpělivý člověk když halíř ztratí, z nevěle hodí pryč i měšec! Takový fučík byl komorník císaře Rudolfa II. Jednou ráno, když císaři čerstvou vodu k umytí nesl v pěkné křišťalové sklenici s pokryvkou, snad že v koberci zatkanul, či jakou příhodou — pokryvka mu spadla; i tak se rozlobil, že sklenicí o zem praštil, řka: „Vzal-li ďábel sedlo, nechť má k tomu i koně!“ A tak pojednou 400 tolarů zmrhal; neb tak drahá byla ta sklenice. —

*Prchlý zvonář.* V městě Vratislavi, v Slezku, stal se před dávným časem následující příběh. Jistý zvonář už měl vše připraveno, aby ulil zvon. Zatím ještě odešel do hospody, aby tam sklenku kořalky vypil; dříve ale přísně učeníkovi nařídil, aby dal pozor a ničeho se nedotýkal, dokud on nepřijde. Než učeník, jsa zvědavý a nedočkavý, hnul kohoutkem u stroje a zvonovina všecka do formy již připravené vytekla. Navrátil se zvonář a uzřev, že se učeník poslušně nezachoval, dal se náhle zlostí přemoci a zabil ho. — Ale brzy k velikému užasnutí svému poznáv těžké provinění své, šel ku právu a sám se za vraha udal. I byl na smrt odsouzen. Mělo přimluvců v městě, kteří mu milost vyžádati usilovali. Než on želeje svého zločinu, sám chtěl umřít, toliko si vyžádal, aby až na popravu veden bude, na ten nově ulitý zvon se mu umíráčkem zvonilo, aby ještě uslyšel hlas jeho. I vyplněna jest žádost jeho. — A aj, zvon ten tak pronikavý a tak žalostně znějící zvuk vydával, jako by ne jednoho ale dvou osob žalostnou smrt zvěstoval. A v pravdě zvěstoval smrt neposlušného učeníka dříve zavražděného a smrt prchlivého, zlostného mistra, vedeného na popravu. Veškerý zástup užasl nad tím zvukem. A od toho truchlivého příběhu stal se ten zvon umíráčkem, jenž až podnes úmrtí katolických křesťanů Vratislavským oznamuje.

*Nenávist v životě i v smrti.* V Tyrolských horách stojí na vysokých vrcholech poslední zbytky dvou sešlých hradů. Když ještě přímo stály se silnými zděmi, byly k sobě zády obráceny; jeden hleděl na východ, druhý na západ. Dva bratří je vystavěli; a hrady měly ohlašovati, že srdce jejich se rozdvojila. —

Hrozná jest lidské srdce, když v něm zášť přebývá, a běda tomu, kdo ji ve svých prsou nosí! — Otec oněch bratří ležel na smrtelném loži. S Bohem smířen hleděl pokojně smrti vstříc. Jen jedna žalost svírala jeho srdce. Nepřátelství, které jeho synové mezi sebou měli, působilo mu bolest a ztrpčovalo poslední jeho hodiny. Ještě jednou chtěl se pokusiti o smíření synů, že snad umírajícího otce prosbu nezamítnou. Vysílá tedy posly, aby zavolali syny k smrtelné posteli. Poslové se navrátili. Staříčkový otec ještě žil. Kde jsou moji synové? zvolal k nim. Nepřijdou? Ach já nešťastný otec! Co řekli? Sotva si troufali poslové odpověditi: „Pane, netrapte se příliš. Činili jsme, co jsme mohli; prosili jsme, zapřísahali jsme syny ve jménu vašem; však marné bylo každé slovo.“ — „Ach, milosrdný Bože; bědoval otec, Ty mne těžce zkoušíš. Umru tedy od svých dětí opuštěn a musím s truchlivou myšlenkou do

hrobu.“ A co nepodařilo se umírajícímu otci, to nepodařilo se nikomu jinému.

Jednou byl starší bratr v nábožném naladění mysli. Byl čas velikonoční, proto šel k sv. zpovědi a k sv. přijímání. Již již měl svátost oltářní přijímati, an tu zpozoruje, že i jeho mladší bratr tu klečí a ku sv. přijímání se připravuje. Zlostně vyskočiv, utíká z kostela; nechce se svým bratrem na hostině nebeské podílu bráti. — Však i druhý bratr s hněvem kostel opustil a proklínal den, který ho s jeho bratrem dohromady svedl. A aby se to více neopakovalo, vystavěl si vlastní kostel a jeho bratr následoval tohoto příkladu, takže každý svůj zvláštní kostel měl, kde svoji pobožnost konati mohl, na které ale milosrdný Bůh málo zalíbení měl. — Smrt zaklepala konečně na dvěře jednoho bratra a on zemřel, aniž by byl odpustil a s ním zahynul jeho rod. Po nějakém čase přišla smrt i pro druhého. I pro něho neplakala žádná žena a žádné dítě. Oba vzali nenávist s sebou na věčnost. Jejich hrady se již rozpadly, ale ještě stojí kostely, které vlastně nenávist vystavěla Bohu, jenž jest láska. —

*Prchlivost.* Král King-čong měl velmi krásného koně, jehož nade všechno miloval; neopatrností však kočího zamilovaný kůň přišel k úrazu, pošel. Král dověděv se to, tak velice se rozzlobil, že napřaženým mečem nedbalého sluhu již již by byl proklál, kdyby se šťastnou náhodou k tomu Konfuc nebyl přihodil, takto ku králi řkouc: „Králi a veliteli můj! hnedle by byl člověk tento ze světa sešel, nepoznav ani velikost svého provinění!“ „Učiň tedy, by je poznal,“ zvolal rozhorlený král, „a pak nechť umře!“ „Nešťastný synu,“ zvolal na to Konfuc, „slyš a hroz se zločinů svých! Jednou jsi příčina, že kůň, jehož ti král byl k opatrování odevzdal, pošel, proto jsi hoden smrti! Tys pak i příčinou, že král, můj velitel, se tolik rozhněvav, sám své ruky proti tobě pozvednul; tím opět smrti jsi hoden! Konečně ale, co nejhorší jest, jsi příčinou, že celá říše se doví, že král náš pro koně člověka zabil, a pro všechny věky své jméno poškrvnil! Věz nešťastný synu, totě největší tvá vina, a proto i umřítí musíš!“ „Nech ho,“ zvolal v tom král, „nechci pro toho bídníka pověst svou zhanobit, odpouštím mu provinění jeho!“

„Chceš-li krotit prchlivost, nevytýkej prchlým zlost; pozná chybu zlostník spíš, nepozná-li, že ji víš!“ *Melichar.*

*Petr Veliký, cár ruský,* byl znamenitý, ale velice prchlivý panovník. Jednoho dne přišel k němu Dolgoruký, jeho rádce:

i přítel a při společném o zemských věcech rozmlouvání Petrovi odporoval. Tento hned rozpálen hněvem, vytáhnuv meč, chtěl ho v tom okamžení probodnouti. Dolgoruký ale nepřestraseným srdcem chytí jeho ozbrojenou ruku, řka: „Nikoli, veliký mocnáři! já nedopustím, 'abys ty soukromou vraždou v tomto příbytku slávu jména svého poškrvnil; jestli jsem ale smrt zasloužil, podej mě zemské vrchnosti, aby mne podle práva odsoudila.“ — Tato řeč tak pronikla Petra, že stál ustrnulý, meč schoval, do pokoje odešel; po malé chvíli ale Dolgorukého k sobě povolati dal, jej za odpuštění prosil a novými hodnostmi ozdobil.

*Msta lvova.* Člověk hněvem nakvašený podobá se lité šelmě. Vztekle vrhá se hněvivý na předmět hněvu a nenávisti své a těší se, jest-li že se v zábubě jeho kochati může. — Tak nám vypravuje *Aelian*: Lev byl kdys od myslivce kopím raněn a když po více než půl roku tentýž myslivec, nacházeje se v komonstvu krále Juby, do též krajiny přišel; spatřil jej a poznal lev již zdaleka a nedbaje ran, ze všech stran — vrhl se na škůdce svého, kteréhož ihned na kusy roztrhal. — Jak lev ten a jiné šelmy vzteklé, tak činí člověk hněvivý a mnozí ještě se tím honosí, jak se byli tomu a onomu vymstili a jak se při tom udatně chovali. O, té surovosti, kde se lidé jako litá zvěř ubíjejí, hlavy třískají, tělo mrzačí jedině proto, aby horkou krev svou shladili, nebo hrdinství ukázali! Ó, kéžby nebylo takových surovců, kteříž následují více pudu zvířete nerozumného, nežli rozumu a víry! —

#### Obrazy a podobenství.

*Hněv, zlost, vzteklost obrazí se jako furie se zuřivou tváří, majíc na hlavě hady neb zmije místo vlasů, v rukou drží pochodeň a dýku. \*)*

*Svárlivost vyobrazuje se jako bohyně Eris s durdivou tváří a se zlatým jablkem v ruce; na hlavě má zmije ve vlasech zamotané.\*\*)*

*Člověk hněvivý, mstivý podobá se šelmě. „Pamatuj, že mstivost jest povaha divoké zvěře proti těm, kteří jí byli uškodili.“*

Tak vypravuje *Aelian*, spisovatel řecký. Viz svrchu „*Msta lvova*“.

Takovým šelmám podobni jsou lidé, kteří místo co by měli hněv

\*) Furie ř. Erinye, v řeckém bájesloví bohyně pomsty.

\*\*\*) Eris, lat. Discordia = nesvornost, bohyně sváru a rozbroje; matka válek, vražd a všelikých strastí.

krotiti, zuřivostí divokou co lvové se sápadí, nežli aby klidnou mírností co andělé si počínali.“ *Ludv. z Granady.*

*Zvířata zahanbují lidi hněvivých a mstivých.* „Pozoruj že sama zvířata pokojně a svorně žijí s těmi, která jsou stejného s nimi druhu: slonové se slony, koně s koňmi, skot s skotem, brav s bravem v jedno žijí, v jedno se pasou. Ptáci jednoho druhu létají pospolu, jako jeřábové, čápi a j.

Podivuhodná jest též společnost včel a mravenců. I u divoké zvěře nalézá se svornost a pokoj k druhu sobě rovnému! lvové jsou vespolek svorní, taktéž vlci s vlky, tygrové s tygry, Ba i zlí duchové, jsouce vši různice a všeho hněvu původci, když se jedná o společnou jich snahu k záhubě naší, svorně se podporují: a tak by měl jediný člověk, jemuž by přede vším laskavost slušela, proti spolučlověku soudrubu, bratru svému, hněv v útrovných chovati a zlostnou divokostí proti němu zuřiti? Toť zralého zasluguje uvážení. *L. z Granady.*

*Hněvu a násilí mezi lidem odporuje sama příroda.* Neboť vidíme, že od přírody zvířata sice rozličnou zbraní opatřena jsou: koně kopyty, skotové rohý, vlci zuby, včely žahadlem, ptáci spáry, až sotva k patrným tiplicím, které ostnem opatřeny nalézáme, jímž píchají, aby mohli krev ssát; ale člověk rodí se bezbranným. — Což to znamená jiného, leč že jest stvůrou k svornosti a míru, poněvadž nemá čím by komu ublížil. Z toho viz, jak nepřirozeně jest tobě co člověku se mstít a škodit opět tomu, od něhož že uškozeno tobě, se domníváš, a hotoviti se k tomu zbraní mimo sebe, jichž ti byla příroda odepřela. *Týž.*

*Sv. Jan Zlat.* pravil jednomu velmi hněvivému člověku, kterýž zlobivost svou tím vymlouval, že by za svou letoru nemohl, lvy pak krotiti uměl: „Lva, kterýž nemá rozumu, a jest zuřivější nad mnohá jiná zvířata, skrotiti můžeš, a umíš a sebe, své letory by nemohl skrotiti člověk od Boha rozumem obdařený? Kdybych tobě poručil, abys jiného člověka skrotil, neporučil bych nic nemožného, ačkoli bys se mohl vymlouvati a říci, že nejsi pánem cizí vůle: nyní pak poručím toliko, abys své vlastní zvíře skrotil a opanoval: kterak se můžeš vymlouvati? — Ze lva, ať tak řku, umíš činiti člověka, ze sebe pak činíš lva!“

*Hněv jest jako opojení mysli.* Jako člověk v stavu opojenosti není sebe mocen a nemůže zdravě rozumu použiti, aby se nedopustil toho, čeho pak vystřízlivěv, styděti se, želeti a všelijak svou škodou opykati musí: tak kdo hněvem jest roznícen, bývá



těž i na rozumu pomaten, tak že není s to, aby náležitě rozvážil, co činí. Usnese-li se tedy v hněvu na něčem dnes, že by spravedlivé bylo, jistotně zejtra při zdravém rozumu, až se na to, jak se říkává, vyspí, za nespravedlivé totéž uznati přinucen bude. Proto již pohanští *mudrcové* udávali, že nejhoršími rádci jsou: víno, hněv a láska, t. tělesná žádostivost. *Ludv. z Granady.*

**Náruživost snižuje člověka.**

Důstojným je člověk země pánem,  
veškerému tvorstvu podléhá;  
nad broukem i hrozným velikánem  
vládu má.  
Skvělým rozumem se k Bohu blíží,  
vznešenost mu v čelo vyrytá;  
k lité zvěři však jej sníží  
náruživost zbouřená.

*Malý.*

**N e z l o b s e !**

Počkej, počkej, to nemůže býti,  
s celým světem se nemůžeš sjíti.  
Promluv s sousedem. Když nechce poslechnout,  
nezlob se; však můžeš sobě oddechnout;  
pak si můžeš jít do jiných bytův.  
Věř, že v jádře věc je ničemná,  
která všem by byla příjemná.  
Pravda brousí vždy nejvíce mečův.

*Jahůdky.*

*Včela pichla medvěda do nosu. Aj, ten bručel! Rozzlobil se tak, že převrhal všecky ously. Tu jej včely upíchaly. — Kdo se mstí, škodí jen sobě. Nebuď mrumlavým, mstivým medvědem.*

**Přemožená žádost pomsty.**

Malý Frycek trhal kvítí,  
chtěje z něho vínek vítí;  
v tom ho pichla včelička  
do pravého malíčka.

On tu polekav se skočí,  
slze vytíraje s očí,  
v patách za ní harcuje,  
všecko zlé jí slibuje.

„Počkej, včelko! nemáš více  
z květin sbírat sladké píce;  
dostíť mám tvé krutosti,  
umřeš bez vší lítosti.“

K tomu štěstí na otcova  
ještě sobě vzpomněl slova:  
„Nehezký bys Fricke byl  
kdybys za zlé zlým se mstil!“

Hned se tedy pozastavil  
včelce milost dal a pravil:  
líp je dobrým Fryckem být,  
než-li včelce život vzít.

*Jan Zabranský.*

*Kanec pod dubem.* Nenasytný kanec zle se na dub sápal, že mu nedával vždy dosti žaludů. — By se na něm pomstil, v zemi ryl a drápal, rozhrýzal mu kořeny v svém popudu. — Náhle vstala bouře, dub se začal kácet, pad — a kanec musel pod ním dokrvácet.

Mstivý člověk ve své neskrocené zlobě strojí největší vždy záhubu sám sobě. *J. Z.*

#### Z l o s t n í k .

Tak tu zlostník hrůzu kolem šíří,  
nedaří-li se po jeho chuti;  
maličkost ho každá hnedle rmútí,  
v útrobách mu to jen stále víří.

S protivníkem svým se nerad smíří,  
nenávidě každé jeho hnutí;  
přehrabává i ve staré suti,  
y jen oheň krmil na milíři.

Že si ale sobě nejvíc škodí,  
že jen sama sebe při tom svodí  
bledá nám tvář jeho dokazuje.

Kdo osidla v zlosti druhým kuje,  
žádných tady nezažívá slasti,  
smrt ho včasná vrhá do propasti. *Al. Potěhník.*

Však i příklady máme, že mnozí pohané i křesťané hněv uměli přemáhati a žádost pomsty krotiti.

*Jistý pohanský mudrc* sám o sobě vypravuje jak se naučil přemáhati hněv: „Jako chlapec viděl jsem jedenkrátě člověka, an v rychlosti dvéře otvíral. Když nemohl hned otevřít, kousal do klíče, kopal do dveří a strašlivě zuřil. — Při tom pohledu tak se mi zošklivil huěv, že mne nikdo více nespatriil hněvati se.“

Kdykoli *Klinias Pythagorejský* se rozhněval, chopil se své lýry a neustále hrál. Jsa tázán, odpověděl: Tak krotím hněv.

*Jistý Socio*, byv od svých protivníků nevinný k smrti odsouzen, musel — jako druhdy Sokrates — píti kalich jedem naplněný. Byv tázán od soudce, žádá-li synu svému, prvé nežli umře, nějaké naučení uděliti, odpověděl: Příkazuji mu, aby na tento nápoj zapomněl, by v srdci nechoval msty- —

*Císař Gracian* uznával, že mocnář je také člověk, tudíž že snadno se může přenáblit a nespravedlivý ortel vyřknout; proto vydal zákon, že když někdo k smrti byl odsouzen, výrok nemá

býti vykonán po 30 dnech, zatím pak zločinec že má býti střežen. — Císař Theodos po těch 30 dnech dal si rozsudek ještě jednou předložit a když ho potvrdil, teprv v moc práva vyspěl.

*O Kotysovi, králi Thráckém*, jenž byl příliš prchlivý, vypravuje se, že když se mu darem přinesla hojná sbírka krásných a uměle zhotovených nádob, že je sprvu s oblibením prohlížel, pak ale na kusy roztloukl, s tím doložením, aby se nemusel na ty rozhorliti, kteřížby mu snad tyto skvostné nádoby z nepozornosti rozbili. — Jednání toho nelze ovšem následovati, předce však může nám k poučení sloužiti.

*Pohanský mudrc Anthenodor*, žádaje císaře Augusta, aby ho pro vysoké již stáří ode dvoru svého propustil, chtěl ještě poslední radou svou císaři posloužiti a řekl: „Zdráv buď Pane a hleď toto zachovati: Když rozhněván budeš, ničeho nemluv, ani nečiň, leč bys prvé 24 písmen řecké abecedy pomalu u sebe odříkal.“ Na to Augustus obejma a políbiv ho zvolal: „Ještě zapotřebí mám tebe po boku mém i nepustím tě.“ A tak mudrc onen ještě po celý rok na dvoře císařově zůstati musil.

*Sv. Jan, patriarcha Alexandr. a Nikelas*, vladař císařský, měli kdysi mezi sebou svár. Nikelas vždy šel na zisk, málo na chudé dbaje. Toho nechtěl trpěti patriarcha a proto svářili se. Když pak se již na noc chýlilo, patriarcha poslal k Nikelovi, aby pomněl, že už slunce zapadá. — Nikelas pohnut tím moudrým a mírným slovem, pojednou přišel k patriarchovi a tu objevše jeden drubého, sváru svému konec učinili. Nikelas zavázal se patriarchovi, že více těch nechce slyšeti, kteří by ho proti patriarchovi popouzeli. Na to řekl sv. biskup: „Milý Nikeli! věř mi, dáme-li místo lidem takovým, velikého hříchu se dopustíme; nebo příliš mnoho jest závistníků, jimžto nic jiného na práci není, leč jiných poštváti. Ale již jsem já nařídil, že kdožkoli jiného křivě donese, aby pokutu uloženou křivě obviněnému, musil podniknouti. Prosím tě, naříd to mezi svými.“

*Sv. František Sal.* byl od přirození velmi nakloněný k zlosti, neméně pilným cvičením a přemaháním sebe přivedl to tak daleko, že byl tichý jako beránek.

*Sv. Jan, řeholní kanovník a opat*, byv od jednoho z bratří hrubými slovy uražen, tiše ho poslouchal. Když pak rozhorlený řeholník se vzdálil, tázal se jiný bratr, jenž byl vše pozoroval, proč že co představený kláštera nepřikázal zlostníku, aby mlčel? I odpověděl opat: „Když dům hoří, zdali radno, házeti dříví do

ohně? Ubohý bratr planul hněvem. Kdybych ho byl v tom okamžení káral, zlost jeho by se neutišila, spíše rozhárala.“ —

*Sv. Petr Chrysolog* dal člověku msty žádostivému následující radu: Považ, o člověče nemoudrý, jak sám sebe trápíš, raníš a mučíš! Kde stojíš, sedíš, ležíš, nemáš nikde pokoje. V srdci tvém jest ustavičný červ, kterýž srdce tvé žere a nehasitelný oheň, kterýž tě pálí. Ach, proč pak samého sebe tak velice nenávidíš? Chceš se pomstít na bližním a zatím mstíš se na sobě. Rozvaž to a přestaň býti svým vlastním tyranem.“

*Sv. Dorotheus* radí hněvivým: Nebudeš-li sebe sám vysoko vážiti, budeš prázden vnitřního rozjitření; nebo kdož sebe samého se vzdal a uvnitř se pokoří, nabude úplného pokoje ducha. — V témž smyslu vyznal znamenitý *opat Pemon*, když se mu vypravovalo, jak ho jeden z učeníků pomlouval: „Tento učeník jest od Pána poslán, aby marnost duše mé spálil ohnivým železem; a což zlého o mně vypravoval jest jen nepatrné u přirovnání s tajnými hříchy mými, o kterýchž ani neví?“ —

*Hněv chodí s tebou.* V jednom klášteře žil jistý *řeholník*, který byl velmi nakloněn k hněvu a často jím podpálen býval. — I pravil jednoho dne sám u sebe: Půjdu na poušť a doufám že náklonnost má k hněvu, poněvadž tam žádného nebude, s kým bych se mrzel, ochábne a vymře! — Jak si umínil, tak učinil. Odešel na poušť, kde přebýval v jeskyni. I stalo se jednoho dne, že džbán, v němž sobě z daleka potřebnou vodu nosíval, dvakráte se svalil a všecka voda vytekla. Musel tedy po třetí dalekou cestu k studánce konati. — Však sotva byl s vodou domů přišel, džbán se mu opět skácel a voda z něho zase vytekla. — I rozhněvav se poustevník, uhodil džbánem, tak že se na kusy roztrískal. Když ho ale zlost pominula, pravil sám u sebe: „Ďábel hněvu mne podvedl — on chodí všudy se mnou; i když samotný jsem, musím proti němu bojovati: navrátím se opět do kláštera a budu hleděti s pomocí boží a neustálou trpělivostí hněv v sobě krotiti a mrtviti.“ I stalo se. —

*Sv. Efrem* ve své mladosti příliš zlosti byl oddán a z té příčiny, aby ho žádný zlobit se neviděl, do řehole vstoupil. Jednoho dne nesl mu klášterní sluha pokrm; však klopejtnuv, nádobu s pokrmem rozbil. I řekl mu hladový Efrem: Buď dobré mysli; když ten pokrm až ke mne nepřišel, půjdu já k němu; a posadiv se u střepeů — obědval.

*Sofron* vypravuje: *Dva bratři mnichové* šli kdysi přes pole oseté. Přistihna je majetník pole, velmi se rozhněval a jim zlořečil. Bratři sprvu mlčeli; však když se rolník víc a více zlobil a je slovy urazil, pravil jeden z nich: Milý bratře, my jsme chybili, odpusť nám ale z lásky k Pánu Ježíši. — Tato pokorná odpověď rolníka tak pohnula, že ony dva mnichy nejen sám za odpuštění prosil, nýbrž brzy na to světa se odřekl a do kláštera vstoupil.

*Dva přátelé* rozhorlivše se, v řeči veliké urážky si činili. Konečně jeden z nich, když byl nejvíce rozhněván, odešel. Za chvíli pak vrátiv se, byl velmi přívětivý a podával ruku uraženému příteli k smíření. Druhý pohnut, chopil se ruky a slze tiskl kajicníka na prsa svá. — Kde jsi byl? tázal se smířený, že se tvůj hněv tak brzo utišil? „U Pána Ježíše na kříži a před jeho soudem na věčnosti“, odpověděl kajicný. — Od té doby panovala srdečná upřímnost a stálý mír mezi oběma. —

*Přemahej svůj hněv!* Hněv, pravil jistý moudrý *opač*, ukazuje se v srdci v tváři, na jazyku, v skutku. — Chcešli jej zmocit, chraň se, aby nevníkl do srdce tvého. Jestli se tam vplížil, braň mu, aby nevstoupil v tvář tvoji. Dostal-li se i tam, něj na uzdě jazyk, aby nevypuknul v slovu. Když se i to stalo, tedy dej pozor, aby se nestal hněv skutkem. — Co je zde praveno o hněvu, platí o všech vášních, které vznikají v srdcích lidských, hyzdí tvář člověka, svádějí ho k zlým slovům a strhují k zkázným skutkům. — Zachovej tedy ve vši trpělivosti srdce své a zachováš svůj život. —

*Křesťan se nemstí.* Jakýsi *otrok v Algiru*, jehož srdce křesťanské lásky ještě neznalo, pravil k svému soudruhu, s nímžto na poli těžké práce konati musel: „Bratře, čas pomsty se přiblížil. Viz tam našeho tryznitele, dozorce otroků, jak vínem zpitomen tvrdě spí, až chrápe. Nenít daleko od kraje propasti. Jdi a strč jej trochu; on spadne do hlubiny, kde si v kamení údy své roztluče a jisté smrt nalezne. Tak se sprostíš svého tryznitele, který pln zlomyslnosti svou rozkoš v tom nalézá, když tě každodenně ukrutně mučí a přitom si z tebe ještě úsměšky činí.“ — Druhý otrok jsa křesťan i kněz, kterýž co hlasatel pravé víry do Afriky se ubíraje od mořských loupežníků byl zajat, pohledl na svého soudruha tak zlou radu dávajícího, okem výstražným a pravil: „Nech takových řečí; jsem křesťan, jehož víra učí, že máme své nepřátele milovati a protož se chci, všeliké msty vzdálen, dle toho učení zachovati. — Ne se mstí, ale odpuštění sluší křesťanu.“

Na to šel ke spícímu dozorcí, od něhož po celý čas svého zajetí jen trpkostí zakoušel a přijda k němu blíže, spatřil jedovatého hada, který syče hlavu vzhůru zdvihal, chtěje spícího uštknouti. I nemeškal a rychle i obratně udeřiv, skolil hada a když byl ještě v tvrdé spaní pohříženého dozorce od kraje propasti odtáhl, navrátíl se opět ke své práci s tím vědomím, že učiniv takto nepříteli, jednal šlechetně — dle napomenutí sv. Pavla: „Nemstěte se sami, ale zůstavte pomstu Bohu.“

## VII. Lenost.

### 1. Co jest lenost?

Člověk, jenž záleží z těla i z duše, má tělesně i duševně býti činným. K tomu nám Bůh dává zdravé údy, síly a schopnosti duše, abychom konali práce a povinnosti pro život časný i věčný. Kdo pak od Boha mu svěřených darův a sil neužívá, jak by mohl a měl, štítí se práce, nebo s nechutí koná své povinnosti, je nedbanlivý, lenivý, dopouští se hříchu lenosti. \*)

Lenost jest nechut' ku práci a zanedbávání všech povinností.

### 2. Spůsoby a druhy lenosti.

Lenost jest tělesná i duchovní.

a) *Lenost tělesná* jest nechut' ku všelikému zaměstnání a opominání prací potřebných pro život časný.

Sem patří nečinnost, ježto štítí a chrání se všeho namáhání.

*Zahálka*, zahálčivost, prázdnicovost tráví čas bez náležitého zaměstnání.

*Pohodlnost* nestraní se sice všeho zaměstnání, ale vyhýbá se všem pracem nepřijemným a obtížným.

*Volnosti*, *váhavosti*, *loudavosti* se dopouští, kdo koná práci příliš povolně, nemaje starosti, aby v pravý čas byla vykonána. *Nedbalosti* se činí vinným, kdo buď práce odkládá neb pracuje beze všeho přičinění a namáhání. *Nestálý* jest, kdo mnoho začíná, a málo dokoná, nemaje při práci vytrvalosti.

b) *Lenost duchovní* čili *netečnost* jest nechut' ke všemu do-

---

\*) *Lenost* pochází od slova leněti a to od l n u, lnouti, lpěti, nepohnout se, nehybným býti; tedy lenost = nehybnost, nepohyblivost v mysli i v konání.

brému, omrzlost a nedbalost ve všem tom, co se týká cti boží a spasení duše.

Sem náleží *lhostejnost a vlažnost*, to jest takový stav duše křesťana, že koná své náboženské povinnosti beze vší horlivosti, není studený ani horký.

3. Lenost jak tělesná tak i duchovní jest hřích, ježto nekoná vůli boží a přestupuje téměř všecka boží příkázání. Jest to hřích hlavní, z něhož přemnozí jiní hříchové vyplývají.

Z *lenosti tělesné* pochází závist, klam, podvod, krádež, lež, pomluva, utrhání, obžerství, hříšné myšlenky a žádosti, marné oplzlé řeči, opilství, smilství, cizoložství a j. v.

Z *lenosti duchovní* plyne nevěra a nedbalost v službách božích a v modlitbě, opovrhování slovem božím a všelikými prostředky k spasení, malomyslnost, zatvrzelost, nekajicnost, zoufání.

4. Lenost jak tělesná tak i duchovní jest hřích velmi ohavný, škodlivý a záhubný pro časnost i věčnost.

a) *Člověk lenivý jedná proti Bohu*, jehož darův a sil nedbá nebo zneužívá; všemu, co Bůh velí neb zapovídá, odpor klade, ano vůli jeho povrhuje.

b) *Jedná proti bližnímu*, ježto zanedbává všecky povinnosti spravedlnosti a lásky k jiným lidem.

c) *Jedná také proti sobě*, ježto zahálkou, nečinností a zanedbáváním svých prací a povinností mnoho zlého na se uvaluje. Člověk lenivý přivádí se do chudoby, nouze a bídy, maří své síly, o zdraví se připravuje. Maje dlouhou chvíli, připadá na zlé a nečisté myšlenky, marné řeči a smilné skutky; pak chytá se ho zármutek, tesknost, malomyslnost, nespokojenost se svým stavem a povoláním. — Kdo se duchovní lenosti oddává, zaslepuje svého ducha, uspává svědomí a zatvrzuje srdce; neváží si náboženství, je nedbalý v službách božích, a povrhuje všemi prostředky k dosažení milosti boží a spasení potřebných, ztrácí milost boží a ponevadž bez pomoci boží nemůže nic dobrého a spasitelného činiti, hřeší, hřích na hřích páchá a že mysl jeho jest ke všem napomínáním nepřístupna, zůstává v hříších, upadá v nekajicnost, zatvrzelost, v zoufání.

Proto jest lenost tělesná i duchovní před Bohem ohavností, již přísně tresce a před níž nám v písmě sv. mnohou výstrahu dává (v. texty a příklady bibl.)

5. *Pramenové lenosti tělesné* jsou: Všeobecná křeh-

kost a slabost lidská, choroba tělesná, navyklá pohodlnost, přirozená nepohyblivost, váhavost a náklonnost k nečinnosti.

*Prameny lenosti duchovní bývají:* slabost víry, nedůvěra ve vlastní síly a v pomoc božskou — mnohé práce a časné starosti, lakomství a přichylnost k světu, hříšnost, pokaženost srdce a zloba.

#### 6. Výmluvy lenivých.

a) *Lidé zahálčiví říkají:* a) Nemám k těžké práci svého povolání dosti síly. *Odp.* Pracuj co a jak můžeš a v Bohu svou důvěru skládej, a On přispěje ti ku pomoci, že budeš moci i těžké práce svého stavu konati.

b) Jsem bohat, nemusím pracovat. *Odp.* Bůh ti dal nejen statky, nýbrž i síly i oběma máš těžít pro časnost i věčnost.

c) Nemám na koho pracovat, jsa bezdětek. *Odp.* Však jsi členem veliké rodiny; nebo všickni bohatí i chudí jsou dítky jednoho Otce; proto pracovati máš, abys měl z čeho udíleti chudým bratřím a sestrám svým.

d) Jsem chud, ať mne živí boháči. *Odp.* Každý člověk, zvláště chudý, má v potu tváře chleba si dobývat. Jen kdo k práci nedostatečný, má nárok k chlebu bohatých.

e) Musím více Bohu sloužit a starati se o spasení své. *Odp.* Modli se a pracuj! Toť vůle boží; jedno sluší činiti, druhé pak neopomínati.

β) *Neteční a vlažní se vymlouvají:* a) Ctnost je velice obtížná. *Odp.* Proto třeba snažit se a žádostem odpírat; v tom záleží podstata ctnosti. A čím větší snaha, tím větší odplata.

b) Cítím svou slabost a nedostatečnost. *Odp.* Bůh nežádá nic nemožného a prosícím svou milost dává. Pros tedy a konej co můžeš s božskou pomocí.

c) Mám mnoho práce a starostí, i nemám času pomýšletí na věčnost. *Odp.* Však co prospěje člověku, aby celý svět získal....

d) Nechci býti příliš pobožným. *Odp.* Nebuď pobožnůstkářem, ale snaž se býti právě zbožným. — Kdo stále v ctnosti nepokračuje, jde nazpět.

e) Nečiním mnoho dobrého, ale také nic zlého. *Odp.* Však to už je zlé, že málo dobrého konáš. Služebník nedbalý není hoden mzdy, ale trestu.

#### 7. Prostředky α) proti zahálce.

a) Považ, k čemu jsi zde na zemi; že práce jest tvé povolání, blaho i spasení.

b) Uvažuj často zlé následky, plynoucí z nedbalosti a zahálky.



- c) Příklad Pána Ježíše, sv. apoštolů a jiných svatých následuj.
- d) Také nerozumná zvířata nechať ti slouží za příklad pracovitosti.
- e) Pros Boha o zdraví a dar přičinlivosti.
- β) Prostředky proti netečnosti a vlažnosti.
- a) Uvažuj pomíjejnost věcí časných a velikou cenu nadzemských, věčných.
- b) Pamatuj na zlé následky duchovní lenosti pro časnost i věčnost.
- c) Ochotně podniknej své povinnosti, byť i sebe obtížnější; buď vždy dobré mysli a horlivý v dobrých skutcích.
- d) Zkoušej často svědomí své a obnovuj dobrá předsevzetí.
- e) Ustanov si denní pořádek, kterýž přísně — ovšem ne otrocky — zachovávej.

**Napomenutí.** Sv. Augustin píše: „Nikdy se nestane měšťanem nebes, kdo je zde přítelem lenosti.“ Strašlivý to výrok, milý křesťane! Proto, abys se mohl nebešťanem státi, máš se vši zahálky jak tělesné tak i duchovní bedlivě varovati. Za tou příčinou musíš se vždy potřebnou a užitečnou prací zaměstnávat. A poněvadž jedno máme konati a druhého nesmíme zanedbávati, tedy varuje se lenosti tělesné, musíš se také chrániti lenosti duchovní. Za tou příčinou konaje své povinnosti časné, musíš také plniti své povinnosti duchovní a tudíž musíš se horlivě a pobožně modliti, chrám Páně pilně navštěvovati, slovo boží pozorně poslouchati, svaté svátosti hodně přijímati, všech ctností vždy bedliv býti a co možná hojně dobrých skutků konati. Takto jsa dobrým občanem této země, staneš se i hodným měšťanem nebes. *H. M.*

#### Slova písma svatého.

- a) *Lenost, zahálka.*

Člověk rodí se ku práci a pták k létání. *Job.* 5, 7. — Nebývej neužitečný a nedbanlivý při prácech svých. *Sir.* 4, 34. — Jdi k mravenci lenochu, a zpytuj cesty jeho a uč se moudrosti, kterýž nemaje vůdce ani příkazatele, připravuje sobě v letě pokrm a shromažďuje ve žni co by jedl. *Přísl.* 6, 6—8. — Kdo vzdělává zem svou, nasycen bude chlebem, ale kdo následuje zahálky, blázen jest — naplněn bude nouzí. *Přísl.* 12, 11; 28, 19. — Nouzi způsobila ruka lenivá, ruka pak silných obohacuje. *Přísl.* 10, 4; 20, 4. — Cesta lenivých jako plot z trní, cesta pak spravedlivých bez úrazu. *Přísl.* 15, 19, — Žádosti lenivého zabíjejí: celý den žádá a dychtí.

*Přísl.* 21, 25. — Kdo jest rozmařilý a nedbalý v práci, bratr jest toho, kterýž díla svá promrhává. *Přísl.* 18, 9; 24, 30—34. — Říká lenoch: Lev jest na cestě a lvice na cestách. Jakož se dvěře obracejí na stežejích svých, tak lenivý na lůžku svém. Schovává ruku pod paždí své a těžko, když ji má k ústům vztáhnouti. *Přísl.* 26, 13—16. — Pokudž lenochu spáti budeš? Přejde na tebe jako pocestný chudoba a nouze jako muž ozbrojený. *Přísl.* 6, 9, 11. — Kamenem zbláceným kamenován jest lenoch a všickni mluviti budou o opovrženosti jeho. *Sir.* 22, 1. — Pro lenost nakloní se krov a pro lenost kapati bude do domu. *Kaz.* 10, 18. — Když lidé zesnuli, přišel nepřítel a nasil koukole mezi pšenici a odešel. *Mat.* 13, 25. — Když jsme byli u vás, to jsme vám přikazovali: že nechce-li kdo dělati, aby také nejedl. *II. Tes.* 3, 10. — Neužitečného služebníka uvrzte do temností zevnitřních; tamť bude pláč a skřípění zubů. *Mat.* 25, 30.

*b) Nedbanlivost duchovní čili netečnost.*

Jesti cesta, která se zdá člověku spravedlivá; ale konec její přivádí k smrti. *Přísl.* 14, 12. — Kdo zmenšen jest v rozumu, myslí daremné věci. *Sir.* 16, 23. — Běda, kteří vstáváte ráno, abyste chodili po opilství — a na dílo Hospodinovo nehledíte, aniž skutků rukou jeho spatřujete. *Isai.* 11, 12. — Zlořečený, kdož dělá dílo Hospodinovo lstivě (nedbale). *Jerem.* 48, 10. — Kdo není se mnou, proti mně jest *Mat.* 12, 30. — V pečování (buďte) nelenivi, duchem vroucím Pánu služte. *Řím.* 12, 11. — Nebo nemáme zde místa zůstávajícího, ale budoucího hledáme. *Žid.* 13, 14. — Vstaň, který spíš, povstaň z mrtvých a osvíti tebe Kristus. *Ef.* 5, 14. — Mnozí chodí — kteří jen o zemské věci pečují — jichž konec zahynutí. *Fil.* 3, 18. — Ale že jsi vlašný a nejsi ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých. *Zjev.* 3, 16.

**Výroky svatých a jiných učencův.**

*a) O zahálce.* Zahálčivá mysl o ničem neumí přemýšleti, leč o jídle a o břichu. *Kassián.* — Jakož se přirozenost lidská tuhými pracemi cvičí, rovněž umrtvující zahálkou ochabuje. *Kassiodor.* — O něčem pracuj, aby tě ďábel nalezl zaměstnaného; ne tak snadno bývá ďáblem uchvácen, kdo se něčím prospěšným zanáší. *Sv. Jarol.* — Ne spícím se království nebeského dostává, aniž se věčná blaženost uděluje zahálce a nečinnosti oddaným. *Sv. Lev.* — Člověče varuj se zahálčivosti a neoblubuj sobě prázdnoty.

*Sv. Isid.* — Nikdy nezahálej, nébrž něco čti, neb piš, neb se modli, nebo rozjímej, aneb něco užitečného pro obecné dobré pracuj. *Bl. Tom. Kemp.* — Bez života rozjímavého mohou se do vlasti nebeské dostat, kdož dobré, co mohou, nezadbávají konati; bez činného však života dostat se tam nemohou, kdož dobré, co mohou, konati zanedbávají. *Sv. Řehoř.*

b) *O lenosti duchovní.*

Lenost jest jakýsi neduh duše, když čtení nechutná, modlení netěší, rozjímání náležitě se nepocituje. *Sv. Bernard.* — Ve svatém předsevzetí nic horšího nad lenost; nebo tak se nejen nic nového nezíská, nýbrž i co vykonáno, se ztrácí. *Sv. Jarol.* — Málo záleží na tom, světu-li nedbale sloužíš, nesnesitelné však jest, nedbale sloužiti Bohu. *Sv. Ignác.* — O člověče nemoudrý, tisíce tisíců slouží Bohu — a ty se osměluješ zaháleti? *Sv. Bernard.* — Lenivost uvádí mnohé v zkázu věčnou a zadržuje v hříších až do konce oněch, které se voláním božským nelepší. *Sv. Bonav.* — Kdokoli duchovně leniví jsme, vzchopme se, prosím: napravme duše, seberme ducha, škodnou lenost odvrhnouce a byť ne proto, že jest přeobtěžná, bídy a bolesti plná a peklu blízká a že se právě za stín smrti pokládá. *Sv. Bernard.*

Leností ztratí člověk mnoho dobrého; neb móż pro lenost věčně býti odlučen Boha. A pakli by nebyla tak hrubá lenost, ež by ztracenie zaslúžila; ale však kteréžkoli věci dobré, ač k ní kto z dluhu i přivázán není, ochabí pro lenost a neučiní; ztratí v malém čase tu chválu a čest, jež by jemu věc a věc trála v nebesích z toho účinku, by jej byl učinil. Hlédaj' malé-lij' zlé leností obmeškati tak veliký zisk! neb když se kto nelenuje, a učiní cos buď dobrého mimo jiné, v krátkém čase to dokoná a věc a věc čest a chválu nad ony z toho bude jmieti. *Tom. ze Št.*

**Přípodobnění o lenosti neb zahálce.** Zahálka jest hnízdo, v němž vylíhá se všeliká zloba. *Sv. Jan Zlat.* — Zahálka jest matkou všech hříchův a macechou ctnosti. *Sv. Bernard.* — *Demetrius* život lenivce s mrtvým mořem porovnával. — Voda stojatá hnije a chová jen záby a hmyz: tak plodí zahálka jen hříchy a nepravosti. — Jako rez železo, tak tráví zahálka síly těla i duše. — Jako se chráníme moru, tak se lenosti střežme. *Lohner.* — Lenost podobá se zanedbané roli, plné trní a bodláčí. *N.* — Lenost jest učitelka nevědomy, nemoc ducha, mor vůle, zhoubce kázně a mravů, hostitelka zlých návyků, zrádce duší, potupa země, hrob živých, slovem ona jest kojnou všech ohavností. *N.* — Nepohybu-

je-li se vzduch, zkazí se a působí nakažlivé nemoce; pokojně-li stojí voda, nadchne shnilotinou; země-li se nevzdělává, nese trní a bodláčí; železo i ostatní kovy, nepotřebuje-li se jich, brzo rezaví; příbytkové neobývání se rozpadnou. Podobně se děje v duši lenocha: ona víc a více nedbalostí pustoší, trním a bodláčím rozličných nepravostí zarůstá a shnilotinou zákazonosnou se naplňuje. *N.*

*Lenivost ve věcech duchovních.* Lenost pokládej za rodičku zlého; neboť co dobrého máš, o to tě olupuje, a čeho nemáš, toho abys dosáhl nepřipouští . . . *Sv. Nilus.* — Člověk, jenž svého blaha věčného nedobývá jest ohava, jenž by neměla žítí, tak jako slunce by nemělo býti, kdyby nevydávalo světla i tepla. *Humbert.* — Naše mysl jest jako země: přestane-li něco užitečného vydávati, vydává vždy něco škodlivého. I na nejlepší půdě, nebývá-li náležitě vzdělána, vyrůstá trní a bodláčí. *Sv. Jan Zlat.* — Zkušeností jest ztvrzeno, že se náběh lenosti nepřemůže uhýbáním se, ale odporem. *Kassian.* — Kdo v čas žní je lenivý, jistě nerozmnoží veselost v domě svém; a kdo v tomto životě snahu a namahání zbožnosti zanedbává, shledá se v životě druhém zbaveným potěchy spravedlivých. *Sv. Efram.* — Kdo nejde v před, jde nazpět. *N.* — Mnozí lidé se podobají strunám a tyto lidem. Nejsou-li struny napnuty, nevydávají hlasu. *N.* — Vody neupotřebené, vody stojící hnijí a rozmnožují nákazu. *N.* — Zub prázdný, kotlavý musí z dásní býti vytažen, ač nemá-li vedlejších nakaziti i tak člověk nedbalý, lenivý měl by ze společnosti lidské býti vyloučen, aby jiných nesvedl neb u vykonávání povinností jim nebránil. *N.* — Plavec ponořuje se v moře, aby drahou ulovil perlu, obchodník odvažuje se do cizích krajů, z nichž těžiti chce, vojín činí skutky hrdinné, aby vyznamenán byl; každý s namaháním touží po blahobytu vezdejším. Domníváte-li se, že bez namahání obdržíte korunu věčné slávy? Ne spícím se království božího dostává, aniž se blaženost uděluje zahálce a nečinnosti oddaným. *Sv. Lev.*

#### Průpovědi o lenosti tělesné i duchovní.

Mnoho hříchů lenost plodí  
zdraví, cti i statku škodí.

Blaho sobě skrácuje,  
lenivě kdo pracuje.

Je-li člověk lenivý,  
ať se tomu nediví,  
že když bude třeba,  
nenajde kus chleba.

Dlouhé spaní rodí lenost,  
lenost všecku nešlechtnost.

Kdo zhola nic nečiní,  
tím samým už zlé činí.

Lenoch sobě leží,  
bída za ním běží.

Pracovat kdo nechce,  
nouze, hlad jej tresce.

Kdo se lenosti oddává,  
chudým pak i zlým se stává  
kdo se práci vyhýbá,  
tomu chleba ubývá,

Loudavým zahálka  
kráčí krokem,  
chudoba však za ni  
chvátá skokem.

Chytej, chceš-li ptáka měti,  
do huby ti nepřiletí.  
Kdo by nechtěl pracovat,  
nemá jídla požívat.

Kdo ve věcech spásy lení,  
málo duši svoji cení.  
Jsi-li k Bohu lenivý,  
nebude ti příznivý.

Chceš-li zdravým býti,  
nesmíš lenošiti.  
Každý člověk lenivý,  
za živa již práchniví.

Lenivému v práci  
statek, dům se zvrací.  
Pozdě budeš želeti,  
ztracený čas v podletí.

Lenost v práci, lenost v ctnosti  
blaha nás i nebe sprostí.  
Služebníka lenivého  
vyvrhne Bůh z lůna svého.

Jest-li sloužíš sám jen sobě,  
zač že Bůh by platil tobě?  
Jest-li nedbáš spásy své,  
jistě zavržení tvé.

**Přísloví.** Nic bez práce nepřichází. — Nic bez ničeho není. — Bez práce se člověk ani nenají. — Kdo neseje, ten nevěje, — nemá co klidit. — Lenchu se Bůh nedodá. — Mladý ležák, starý žebrák. — Přejde čas, že se zima zeptá: Cos dělal v letě rukama svýma? — Kdo nepracuje, ať nejí. — Kdo nebyl při díle, ten nebuď při jídle. — Jak kdo k jídlu, tak i k dílu. — Lenivý dvakrát dělá. — Lench se strhal, že nechtěl dvakrát jíti. — Zahalečům vždycky svátek (neděle). — Leností až smrdí. — Stojatá voda hnije, zapáchá. — Zahálka čertův polštář. —

*Ctih. Ludivika z Granady zbraně proti lenosti.* Když hanebná tato nepravost o srdce tvé se pokouší, hled' ji touto zbraní od sebe odraziti. a) Nejprv pomni, co Spasitel tvůj Kristus Ježíš od počátku svého života pozemského pro tebe konal a vystál: jak mnohé noci probděl za tebe na modlitbách; jak přes hory doly s mnohými nesnáze krácel, všude uče, uzdravuje a dobře čině; jak vždycky a snažně zaměstnával se tím, co k našemu spasení směřovalo; a jak konečně v čas umučení svého ukrutně strýzněn přetěžký kříž za tebe na svých ramenou nesl! Když Pán slávy věčné tolik a tak snažně pracoval; když toliké a přetěžké muky podstoupil pro spasení tvé: zdaliž pak není spravedливо, abys i ty snažně, seč tvé síly stačí, pracoval a trpěl pro spasení své vlastní.

b) Pozoruj též, co podstoupili sv. apoštolové, když celý svět procházejíce sv. evangelium hlásali; co trpěli sv. mučníci, co se

vynasnažily sv. panny, co učinili sv. mniši a poustevníci zvlášt, když odloučivše se od veškerého světa, v hlubokých pustinách žili; vůbec jak snažně, jak úsilně, jak stále pracovali všickni svatí a světice boží, začez pak se nyní v nebesích radují.

c) Pohleď též vůkol sebe a považ, jak po celý věk nižádné stvoření není lenivé; jak veškerí zástupové těles nebeských velebí neustále mocnost boží, dostavujice se vždy v určitý čas na místo své, aby svítili nám a konali službu, k níž jsou určeni; jak byliny z malého semínka pučí, rostou, květou, ovoce vydávají; jak všeliký živočich se snaží a přičiňuje od nejvyššího do nejmenšího; zvláště pak to poznáš na včelách a mravencích, jež Bůh téměř co vzory pilnosti, pracovitosti a obecního řádu lidem představití ráčil. I zastyděti se musíš, že ty, jsa člověk rozumem obdařený, od nich nerozumných zahanbiti se dáváš!

d) Pohleď, jaké práce a nesnáze podstupují ti, kteří si bohatství získati chtějí, bohatství pomijitelné, jež obyčejně s velikým nesnázezi získáno, s většími ještě udrženo, zachováno bývá. Což naproti tomu zasluhuje poklad blaženosti věčné? Zdaliž pak nestojí za to, abys pro něj něco podnikl a se vynasnažil? —

e) Pomni, že když nyní zdráv jsa a silen, nicméně jen zahálíš a nedbáš, že síla tě pomine a slabost nad slabost se dostaví, kdež pak bys potom rád pracoval, ale nebudeš s to; pohledni, jak totéž mnohým vůkol tebe se dělo. Doba života našeho krátká jest a plna bēd a nesnázi, dokaváde tedy můžeš, pracuj s co jsi, zapudě od sebe všelikou nepravost a lenivost. Neboť přijde noc, v kteréžto nikdo nebude moci pracovati.

f) Rozjímej dále v srdci svém, že za hříchy své veliké a nesčíslné, i k velikému jsi povinován pokání a tedy máš vše, co můžeš, činiti dobrého, spolu na tento úmysl konati. — Životy svatých nám téměř na každé stránce příklady podávají jak mnozí kající všeho dobrého pilni byli. — Ty pak, milý křesťane, jenž nepřestáváš každodenně hřích na hřích množiti, bys měl za méně potřebné považovati, z nich se káti a v duchu kajicnosti dobré skutky konati? — Za doby milosti přičiňuj se všemožně, ať konáš hodné ovoce pokání, abys takto zadostiučiněním vezdejším znikl pokuty věčné. Neboť, jakkoli všecko, co činiti můžeme, u porovnání k nesmírnému uražení Boha málo jest; předc všeliký dobrý skutek v stavu milosti boží a v spojení se zásluhami Krista Pána a svatých jeho vykonaný nesmírné ceny nabývá.

g) Krátký jest cíl, ale věčná odměna běhu našeho. — Ne-

rozumné tedy, škodlivé a hříšné by bylo, kdyby chom tento krátký čas k získání zásluhy nám propůjčený, nedbale stráviti chtěli. — Stane-li se někdy, že se v pracích svých unaveni cítíme a umdleváme, pomněmež i hned, že musíme skrze mnohá soužení vcházeti do království božího (*Sk. 14, 21.*) a že nebývá korunován, leč kdo by řádně bojoval. (*II. Tim. 2, 5.*) Napadne-li ti pak někdy, že dosti již pracoval, dosti se vynasnažil, že již přestati, sobě odpočinouti můžeš, tu pomni, co dí sám Kristus Pán, řka: „Kdo setrvá až do konce, tenť bude spasen.“ (*Mat. 10, 22.*) Neboť bez vytrvání v dobrém neprospívá žádný dobrý skutek, žádná práce a snaha, žádné utrpení není záslužné, žádný boj nedosáhne vítězoslávy. Sám Kristus Pán nechtěl sstoupiti z kříže, aby dílo vykoupení našeho nezůstalo nedokonáno. — Chceme-li tedy následovati příkladu Spasitelova, máme neunaveně pracovati až do skonání, a pak se nadíti smíme odplaty věčné.

*Zvláštní druh lenochů.* Není protivnějšího člověka nad zahaleče a lenocha, který po celý boží den nic nepracuje, ale od domu k domu se potlouká, všude slídí, všude klepy sbírá, sebrané roznáší a z majetku cizího žije a tyje. Avšak takových pobudů bývá Bohu dík, jen po řídku; neboť vrozený každému v nás pud člověka k stálému zaměstnání pohání. —

Ale ještě jiný druh jest lenochů, jichž se veliké množství čítá, kterýchžto zahálky si však málo kdo všímá, jakoby nebyla nic zlého. Jest to *zahálka pracovitá.* — Pozorujme jen časem sami sebe a shledáme, že i my jsme někdy tací zahaleči. Mnohý z nás jest po celý den zaměstnán, ale otážeš-li se co učinil, shledáš, že nic. On jen tak lítá z kouta do kouta, jako motýl z kvítka na kvítko a všude se něčeho dotkne; ale že se mu stálá práce nechutí, všeho zanechá; kam ho choutka táhne, tam se ubírá. — O takových lidech se může vhodně říci, že mají mnoho práti a málo věseti. — Jiný zase pracuje pilně bez přestání, ale na věcech jemu milých a kratochvilných; však povinnosti svého povolání si buď zcela nevšímá, aneb je odbývá nedbale, nedokonale, s nevrlostí, s nechutí. — Opět jiní mrhají drahý čas věcmi marnými, hříšnými, kteří se pouze starají, jak by času hezky rozkošně mohli užiti; ale o duši nemají péče žádné, na spasení její zhola zapomínají, ba v zaslepenosti své hubí tělo i duši svou časně i věčně. — Všickni tací lidé — na pohled pouze zaměstnaní a pracovití — nejsou nic než lenoši, zahaleči a trest je očekává tentýž, jako služebníka, jenž věda, že pán jest přísný

soudce, předce hřivnou svěřenou netěžil, nýbrž ji buď zakopal neb docela probýřil. — Dr. *Bílý*.

### Domluva lenivým v prácech.

1. Bůh hned prvnímu člověku v ráji velel, aby v potu tváři chleba si dobýval. Vůle boží jest, aby každý člověk pracoval, a sv. Pavel píše k Tesalonicenským „kdo nepracuje, aby také nejedl.“ Ty pak, křesťane, zaháleje vůli boží se protivíš, těžce proti Bohu hřešíš. —

2. Bůh ti dal zdraví, síly tělesné i duševní ne zajisté nadarmo; však jich neužíváš a podobáš se tak nedbalému služebníku v sv. evangeliu (*Mat. 25.*), kterýž zakopal hřivnu mu svěřenou, však proto mu byla odňata.

3. Člověk je stvořen k práci jako pták k lítání. Celá příroda je činná a mezi živočichy jsou nejpilnější včely a mravenci, jimiž nedej se zahanbiti.

4. Pomni dále, že máš nebeského Otce, jenž nikdy nelení, stále působí k našemu prospěchu, který všecko pro nás stvořil a zachovává, jenž o nás všecky má péči, ani na ptáčka v povětří ani na červa v zemi nezapomíná: a týž Bůh ti svěřil ženu i dítky, o něž máš pečovati a uložil ti mnohé povinnosti, jež máš věrně konati. Jak bys mohl bez studu a žele pomněti na ono stálé působení božské Prozřetelnosti, kdybys nechtěl pracovati, o svou rodinu se starati, a kdybys zanedbával svých povinností?

5. Však nejen proti Bohu a bližnímu se prohřešuješ svou nedbalostí, nýbrž škodíš i sám sobě. Ty zbytečně sebe i rodinu svou v chudobu, v nouzi přivádíš, nebo „nouzi způsobuje ruka lenivá“ (*Přísl. 21.*); síly a zdraví své kazíš a čas, kterýž ti Bůh k spasení popřál, maříš. Ty jen z potu, z mozolů cizích trávíš a proto všem lidem jsi obtížným a protivným. Nadarmo žiješ na zemi, ano spasení duše své v nebezpečenství vydáváš; „nebo zahálka učí mnohé zlosti“ dí *Sirach 33, 28.* a v knize přísloví čteme že „žádosti porážejí lenivého.“ *Přísl. 4.* „Aj, toť byla nepravost Sodomy prázdnot její . . .“ *Ezech. 16, 49.*

6. A jaký jsi to křesťan, jsa lenivý? Nehoden zajisté jména křesťana, kdo příklad Kristův nechce následovati, o němž dí svaté evangelium, že chodil po své vlasti, všem dobře čině, jehož pokrm byl činiti vůli Otce nebeského, a jenž důležitou tu pravdu hlásal, že sluší konati, dokud jest čas. — Jak blaze bude tomu, kdo na konec života bude moci s Kristem zvolati: „Dokonáno



jest!“ a se sv. Pavlem: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal!“ — neboť z úst svého soudce uslyší potěšitelná slova: „Nuže, služebníče dobrý — vejdi v radost Pána svého!“ —

7. Toho si křesťane zajisté přeješ a proto, abys chránil se zahálky, užívej následujících prostředků:

a) Každý den počni tím předsevzetím, že chceš trávit celý ke cti a chvále boží, v pracích svého povolání k prospěchu svému i bližních svých.

b) Ustanov si denní pořádek, dle něhož jisté hodiny obětuj k pracem a kratičké doby k svému zotavení, což pak věrně zachovávej.

c) Cítíš-li někdy nelibost k práci, nuť se všemožně a pilností nechť přemůžeš.

d) Chraň se druhů nedbalých, lenivých, a vol pilných, přičinlivých za své přátele a důvěrníky.

e) Každý večer počet si vydávej, jak jsi minulý den ztrávil, a shledáš-li nějakou nedbalost, žel svého provinění, učiň si druhého dne ujmu v jídle a pití, neb jinou pokutu si ulož.

f) Paklis nedbalostí svou komu ukřivdil, hled' to všemožně napravití.

g) Konečně pomodli se každodenně „Otče náš“ pozorně a nábožně za dar pilnosti; zvláště při třetí prosbě rci: „Ano, Pane, vůle tvá jest, abych pracoval; hotov jsem ji plniti, jen posilni mne svou milostí!“

#### Napomenutí netečným a nedbalým v pobožnosti.

1. *Křesťane, ty jsi nedbalým v modlitbě*: považ, jaký to nevděk! Co smýšlíš o dítěti, jenž nechce rodičům díky vzdáti za jejich dobrodiní, když co potřebuje neprosí, když pochybilo nežádá, za odpuštění a když z domu odejde, na rodiče více nepomní? Pravda, že takové dítě je lehkovážné, hrubé, nešlechtné, nevděčné! — A právě tak, křesťane, ty se chováš k svému Bohu. — Není zajisté okamžiku, v kterém by ti Bůh dobrodiní neprokazoval: On ti dal život, zdraví, přímé údy, rozum, vůli a jiné síly tělesné i duševní; On tě živí, šatí a zachovává; vše dobré, co máš je od něho! Jak nešťastný, bídný bysi byl, kdyby svou ruku od tebe odťáhl! Tisíceru nebezpečností jsi co den vydán, v kterýchž tě Bůh opatruje, chrání a ty nemáš zač děkovati, zač prositi? O nejednej příště tak šeredně, tak ohavně a rád k Bohu se modli! — Vždyť Bůh nemá žádného prospěchu z tvých modliteb; ty pak sám si

velice škodíš, o lásku boží a o mnoho darův a milosti se připravuješ, pakli modliti se opomínáš. Tvůj vlastní prospěch měl by tě poháněti k modlitbě. — Jsi-li skormoucen, rád si postesčneš svému příteli, však u lidí zřídka nalezneš pomoci, ba ani soucit. Bůh ale jest tvůj nejlepší přítel, jemuž svou bídu požaluj a jistě útéchy a pomoci nalezneš. Pomni na Krista, jehož duše skormoucena byla až k smrti, však v modlitbě našel útéchy a posily. Tak i ty si ulehčíš v křížích a souženích a posilíš se k pracem trpkého povolání, budeš-li všecky obtíže a nesnáze života obětovati Bohu.

2. Ty křesťane, *pomíjíš služby Boží*, mše sv. zanedbáváš. Však víš, že je povinností katolického křesťana v neděli a ve svátek mši svatou pobožně slyšeti. Šest dní člověk pracuje pro tělo, sedmý den má odpočívat, Bohu sloužit a pečovat o své spasení a mše sv. jest památka té krvavé oběti, kterou Kristus dokonil na kříži pro spasení naše. — Při oběti mše sv. nejvíce dobrodiní si na Bohu vyžádáme, proto křesťan horlivý také všedního dne, může-li, rád bývá při mši svaté, vždyť mše sv. neopozdí. Ty křesťane, nemůžeš-li pro mnohé práce svého povolání všedního dne býti účasten oběti mše svaté, konej svou pobožnost v duchu ve své domácnosti.

3. Se mší sv. *zanedbáváš také kázání* a tak zbavuješ se příležitosti, poznati vůli boží. — V kázání se ukazuje cesta k spasení, již kdo nezná, nemůže do nebe přijíti. „Kdo z Boha jest, dí Pán Ježíš, slovo boží slyší.“ — Kdo pak slovo boží slyšeti zanedbává, není z Boha, upadá v mnohé chyby a hříchy z nevědomosti a mnoho dobrého opomíjí. — Z toho pak ze všeho budeš muset, křesťane, jednou počet vydati.

4. Ty křesťane *nedbáš čítati poučné a mravné knihy* a rozjímati pravdy božské a takto se sám připravuješ o dobré poučení a o mnohé nevinné radosti, ježto plynou z rozjímání a z uvažování pravd náboženských. —

5. Taková *nedbalost v pobožnosti jest spasení velice nebezpečná*. Zkušenost to dokazuje, jak škodlivě působí duševní lenost na smýšlení a konání lidské. Nevěra, pověra, všeliké hříchy a nepravosti tam snadno se uhostí, kde bývá netečnost a vlažnost ve věcech náboženských. — Řekni, křesťane, sám, zdali bysi tolik chyb do sebe měl, kdybys na Boha nezapomínal, Bohu se neodci-zoval? Křesťan nemusí být pobožnůstkářem; však jen ten koná věrně své povinnosti, kdo rád své srdce k Bohu pozdvihuje. —

Kdo nemá zalíbení v Bohu, toho se nic netkne, nic ze spánku hříchu ho neprobouzí; padá z hříchů do hříchů a jak žil, tak obyčejně zemírá bez žele a kajicnosti. Jaký život, taková smrt a jaká smrt, taková věčnost. —

Proto křesťan netečný, vlašný Bohu se protiví. „Ale že jsi vlašný, praví Duch Páně, že nejsi ani studený, ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých.“ *Zjev. 3, 15.* Boj se, křesťane, hněvu božího, nebuď více vlašný ale naprav srdce i život svůj. — Abys pak duchovní lenosti se ubránil, uživej *následujících prostředků*:

a) Ustanov si každodenně jisté kratičké doby k modlení a k rozjímání a od svého pořádku se bez důležité příčiny neuchyluj.

b) S modlitbou spojuj čtení dobrých, nábožných a mravných kněh, zvláště písma sv.; však čti pozorně a ne mnoho najednou. abys mohl obsah zrale uvážít. Knihy, které čítáš, časem zaměňuj, abys uchránil se roztržitosti. —

c) Když vyjdeš do polí, patř pozorlivým okem a uvažuj veliké skutky boží, k čemu v každé části roku máš látky dosti; nebo vždy a všude nalezáš patrné důkazy lásky a moudrosti boží.

d) V neděli a ve svátek nezanedbávej své křesťanské povinnosti, bez důležité příčiny kázani a mši sv. slyšeti neopomínej; ano kdykoli můžeš, i všedního dne oběti mše sv. rád se účastni.

e) Buď pamětliv rozkazu Kristova: „Bděte a modlete se.“ *Mar. 13, 33. Luk. 21, 36.* a slov sv. Pavla: „Bez přestání se modlete.“ *I. Tes. 5, 17.*

f) Též příklad Kristův, sv. apoštolův a jiných svatých v pobožnosti následuj.

g) Pamatuj na smrt, soud a věčnost a boj se, abys nebyl co služebník lenivý, neužitečný uvržen do temností, kde bude pláč a skřípění zubů.

#### Příklady a podobenství o lenosti.

a) Biblické: Zahálka našich *prvních rodičů*, jak píše sv. *Jan Zlat.*, byla příčinou hříchu prvotního. *I. Mjž. 2.*

Též příčinou *škázy Sodomy a Gomorrh*y byla zahálka. *Ezechiel 16, 49.*

Ze zahálky upadl *lid israelský* v modloslužebnost. *II. Mjž. 32.*

*Samson* zaháleje u Dalily, pozbyl síly a jat jest od Filistynských. *Soud. 16.*

Ze zahálčivosti byl *David* sveden k cizoložství. *II. Král. 11.* a *Šalomoun* k modloslužebnosti. *III. Král. 11.*

Když lidé zesnuli, přišel *nepřítel* a nasil *koukole* mezi pšenici. *Mat.* 13, 25.

Při jedenácté hodině vyšel *hospodář*, našel jiné, ani *stojí zahálejíce*, i řekl jim: Proč tu stojíte celý den zahálejíce? *Mat.* 20, 6.

*Neužitečného služebníka*, praví Pán, uvrzte do temností zevnitřních, kde bude pláč i skřípění zubů. *Mat.* 25, 30.

*Panny lenivé*, nemajíce lamp osvícených, nevešly na svatbu. *Mat.* 25.

*Učenici Ježíšovi* spali v zahradě getsemanské, ačkoliv ji Pán napomínal, aby bděli; proto také mistra svého opustili. *Mat.* 20, 40.

Když jsme byli u vás, píše *sv. Pavel k Tessalonicenským*, to jsme vám přikazovali, že nechce-li kdo dělati, aby také nejedl. *II. Tessal.* 3, 10.

Týž apoštol *Pavel* výstrahu dává *Timotheovi*: Mladších vdov varujte se; nebo jsouce zahálčivé učí se choditi po domích a ne toliko zahálčivé, ale jsou i štěbetné i všetečné, mluvíce, což nesluší. *I. Tim.* 5, 11. 13.

b) *Jsouť pohříchu dosud mnozí křesťané*, kteří maří celý čas života svého od dětinství v zahálce buď nemajíce žádného povolání aneb dokonce zanedbávajíce povinnost stavu svého, což jest veliké zlé; nebo

α) *zahálka sama v sobě ohyzdná a hříšná jest.*

Před branou radního domu *v městě Gentu* prosil jednou *jistý žebrák* radních pánů k shromáždění se ubírajících o almužnu, předstíraje, že od mnoha let trpí na tajný a ohyzdný neduh, který pojmenovati se ostýchá. I dala se mu hojná almužna. Když pak se vzdalil, poslal jeden z těch radních svého sluhu k němu, aby se ho zeptal, jakou by měl nemoc, že mu chce všemožně lékařskou pomocí přispěti? Načež žebravý potutelně se usmívaje, odpověděl: „Trpím na nemoc, kteráž mne činí zhola k práci neschopna a ta jest — zahálka;“ načež zmizel. — V tom zajisté měl pravdu, že nepravost svou ohyzdným neduhem nazval. Nebo zda-liž není to ohavnost, mařiti bez účele a bez prospěchu čas života? Zda-liž to není ohavnost, nechati ladem síly a vlohy těla i duše, ano rezem nečinnosti kaziti je? Zda-liž to není ohavnost, zanedbávati svaté povinnosti povolání svého a tak žíti sobě i jiným ku zkáze?

Popatř, křesťane, na *jasný potok*; jak bystře se vrhá s výšin a jak lučinami se vine, vše zvlažujíc. Jasná a čistá a zúrodnující jest voda jeho a na břehu jeho vše se zelená a kvete. Jak

krásný to pohled a utěšený obraz činného života. Naopak jak *ošklivá jest kalužina* či louže? Kalná a blátivá až na dno; povrchu porostlá žabincem, šíří vůkol sebe smrdutý vzduch a chová uvnitř množství žab a ohyzdného hmyzu. Trefný to obraz zahálky! —

β) Zahálka jest matkou všeliké nepravosti, jak mnozí sv. otcové svědčí. *Sv. Basil* dí, že „zahálka jest učitelkyně nevědomosti, temnosti ducha, mor vůle, zhoubkyně kázně a dobrých mravů, hospodyně zlých zvyků, zrádkyně duší, potupa země, hrob člověka; slovem učitelkyně všech nepravostí.“ — A sv. *Jarolím* dí, že zahálka jest ploditelkyně všech hříchů.

Zdaliž nám neposkytuje toho důkazů dosti dějepis a každodenní zkušenost? *Příklady máme* na Samsonu, Davidu, Šalomounu a j. A ty, křesťane, nejsi hrdina jako Samson, neplaneš láskou k Bohu jako David, nejsi moudrý jako Šalomoun, čehož se nemáš obávati, oddáš-li se zahálce?

*Sv. Antonín biskup florent.* přišel do jednoho domu, v němž přebývala chudobná vdova s třemi dcerami, kteréž velmi pilně pracovaly a přitom byly bohabojné. I zalíbilo se mu to tak velice, že když odcházel, udělil jim hojné almužny. Po roce vyptával se na ně, zdaliž jsou ještě tak pracovité a bohabojné? Uslyšel pak k největší žalosti své, že pilnost a bohabojnost jejich zmizela a že jsou nyní velice rozpustilé, protože dostavše peníze, zanechaly práce a oddaly se zahálce.

γ) Zahálka jest také matkou vší bídy a strasti. —

Kdo za času válečných zakusil *drancování nepřitele*, ví, jak jest to, když loupežný vítěz se do příbytku vedere, vše prohledá, veškerý majetek odejme a ničeho v domě nezůstaví leč bídu, pustotu. — A podobnými barvami líčí nám písmo svaté *následky zahálky* (v sv. *Přísl.* 6. 18.) Lenocho nechce pracovati, proto myslí toliko na to, jak by si čas ukrátil; oddá se pití, hře a jiným rozkošem. Zatím to jde v hospodářství vše nazpátek. Zásoby se vyprázdňují, nových nepřibývá, nouze a hlad se ozvou; neb se vezme útočiště k podvodu, ke krádeži a to jest ještě větší bída. A co nejhoršího jest, že lenochem nevinní, žena i děti — trpěti musí. Dobře dí tedy sv. *Jan Zl.*: Zahálka jest matka chudoby a kořen zoufalství.

V okolí německého *kláštera* „*Rebdorf*“ žil rolník, kterýž měl dvůr a polnost; při tom pak při všem víc a více chudnul. I utekl se v té bídě k muži, jehož měli lidé za *černokněžníka*, táže se ho o radu a pomoc. Moudrý ten muž dal mu zapečetěnou tobolku

s tím příkazem, aby ji den co den nosil jak daleko hospodářství jeho sahá, do kuchyně, do zahrady, po polích, lukách a lesích, do stájí, do sklepův a na půdu — všudy, takže se mu s pomocí tobolky této podaří zbohatnouti; však aby před rokem a dnem jí neotevřel. I uposlechl rolník v sprostnosti své rozkazu tohoto; a co se stalo? Tu viděl nedbalost dělníků a služebníků, tu zase promeškaný čas, tu špínu, tam marnotratnost, jinde zpronevěření; všudy přišel na nepořádky, trestal, káral, napravoval, i sám příkladem dobrým předcházel; a hle, než se rok s rokem minul, viděl se mnohem mohovitějším než prvé, aniž mohl pochopiti, jak by to přišlo. I otevřel dychtivě tu tajemnou tobolku, aby shledal ten čarovný prostředek, kterýž v ní byl skrytý; však nenalezl tam ničehož, leč malou ceduli, na kteréž bylo napsáno: Chceš-li, by hojnost byla v té moci, dohlížej ve dne i v noci.

Ježto *zahálka* je tak ošklivá i záhubna, proto svědomití *křesťané* ano i *pohané* se jí *bedlivě* *vystříhali*.

*Starí Egyptčané* k smrti odsoudili každého lenivce.

*U Římanů*, byl-li někdo prázdný nalezen, hned k obecnímu dílu byl odsouzen.

*V Athenách* když někdo k zločinu se nechtěl přiznati, postačilo místo důkazů osvědčení, že je člověk nedbalý, lenivý.

*Bramané*, indičtí mudrcové, chlapce lenivé vystrčili z domu.

*Titus*, císař římský, považoval každý den za ztracený, v kterémž by lenil, a něco dobrého nevykonal.

*Alexander Vel.* říkával: Pracovati jest královské, lenošiti pak otrocké.

*Alfons* král člověku divčímu se, že pracuje rukama svýma, pravil: Což dal Bůh králům ruce nadarmo?

*Alfred*, král anglický, dobře nahlížel, že jest od Boha povolán, aby pečoval o blaho časné i věčné svých poddaných; proto ani okamžiku neprovedbal. V pokoji jeho hořela svíce, na níž každá hodina byla poznamenána. Sluha k tomu cíli ustanovený musel králi oznamovati, kdykoli hodina uplynula, aby se mohl rozpomenouti, zdali času právě minulého dobře užil.

*Jistý zbožný muž*, kdykoli hodiny bily, říkával: „Bože můj, opět jedna hodina minula z těch, kterých jsi mi k životu propůjčiti ráčil. Jak ti za ně zodpovím? Kteráž a jaká bude má poslední?“ — Blaze, kdo takto času svého užívá. Ten zajisté neupadne v hřích lenosti a nemusí se báti jejích následků.

*Sv. Antonín*, patriarcha mnichů, nežádal sobě nic vroucněji, než aby byl prost vši nečinnosti a zahálky.

*Sv. Ignác z Lojoly* spatřil jednou tři bratry, kteří stáli u vrat zahálejíce. I kázal jim, aby bez prodlení odnesli hromadu kamení do nejhořejšího patra. Po nějakém čase, když je spatřil opět zahálející, museli kamení opět na předešlé místo odnésti. I dal jim výstrahu, že nic není služebníku božímu nebezpečnějšího, jako zahálka.

#### Podobenství.

*Žežhule.* Starý *Dobromil* a soused jeho *Jiří*, dva pilní rolníci, stáli o sv. Duše na poli ourodu pozorujícíce. Při tom leccos hovořili, nebo byl starý *Dobromil* muž velmi moudrý a zkušený; prošel země mnohých mocnářův a uměl vypravovat o všelikých věcech. *Jiří* byl zvědochtivý, ptal se na to a jiné, o čem by rád byl slyšel, A když zde tak stáli, kukala žežhulka a sousedé poslouchali jí se zalíbením. I řekl *Jiří*: Divná věc, vždy jen tu samu pěje, aniž je hrubě hlasu příjemného, a přece ji rádi slyšíme; když počne, tu se hned jeden druhého vyptává: „Slyšeli jste již letos žežhulku?“ a mládež po návsi hlasem jejím pokřikuje ano i v hodinách provádí své šašky a pokukuje.“ Tak mluvil *Jiří*, dívaje se na souseďa, co tomu řekne. I odpověděl starý *Dobromil* řka: „Ovšem že její kukání není líbezná píseň a spíše povykem je nazvati můžem, přece to ale rádi slyšíme. To však odtud pochází: Ona kukává toliko v sluní, v teplém a jasném dni, když všecko stromoví se zelená a květe a pole požehnanou úrodu hlásá; oznamuje tedy člověku požehnání boží. Pročež veselému snadno zpívat, a propovídky bohatých pánů dost pochlebníků při tabuli najdou.“ Tu usmívaje se *Jiří* řekl: „Ona jest a zůstane přece jen škviklounkou, a nic chvalitebného nemá. Ani si hnízdo sama neustele, jinému ptactvu jest jen k obtíži; nebo svůj plod jiným prý podstrkuje. Při tom všem po celé léto bez přestání se stromu na strom se potuluje. Již pro lenost ji nemohu vystát. Však ale až tuhá zima přitáhne, co potom z ní bude? Oč že ji mrazivé povětrí něčemu jinému naučí?“ V tom mu starý *Dobromil* vpadl do řeči: „Nestarej se, co pak nevíš, co se povídá, že se v zimě v dravého ostríže promění?“ „Aha, pravil *Jiří*, tomu jistě pak se stane jako mladému *T—vi*, o němž jsi mi onehdy vypravoval. Z mládí ho také rodičové zahálce navykli; po smrti otcově přidržel se loupežníků“, „a konečně, přiložil *Dobromil*, stalo se mu tak jako luňáku na vratech mé stodoly (že jej oběsili). *Krummacher.*

*Učení přirozenosti* (podobenství). Mezi učeníky *Hylleta*, moudrého učitele synů israelských, nacházel se jeden, *Saboth* nazvaný, jehož každá práce mrzela, tak že se poddal zahálce a lenosti. — Hyllet, jsa pečliv o něho, chtěl ho polepšit. Pročež ho pojal s sebou do údolí Hymonského k Jerusalemu. Zde se nacházela kalužina, voda stojící, plna neřestí a červů bahnítymi zakryta rostlinami. Když tam přišli, řekl Hyllet: „Zde si pohovíme!“ Jinoch ale dí: „Jak mistře, zde u smrdutého bahna? Neznamenáš, jaká jedovatá pára odtud vychází?“ — „Dobře máš synu, odvece kmet. Kaliště to podobá se duši lenocha. Kdož pak by se zdržoval jemu na blízku.“ Na to vedl Hyllet jinocha k pustému poli, na kterémž jen trní a bodláčí rostlo, dusíc obilí a vonné bylinky. Tu podepřev se Hyllet na hůl, řekl: Hle, země bujná a schopná k úrodě všeliké, jest ale opuštěna a zanedbána; pročež nese jen bodláčí a trní a símě jedovaté, pod jejichžto listím hadi a ještěři bydlí. — Prv jsi viděl ducha, — teď poznej život člověka zahálčivého!“ — Tu zmocnila se hanba a lítost Sabotha a on dí: „Mistře, proč mne vedeš do krajin pustých a smutných? Onyť jsou mi obrazem trestajícím duchu i životu mému.“ — Hyllet pak odpověděl řka: „Poněvadž jsi mne nechtěl uposlechnouti, ať tě tedy tresce přirozenost a srdce tvé vlastní!“ — A Saboth šel do sebe a byl smuten. — I vedl ho Hyllet brzy na to do utěšeného úrodného údolí ku břehu potoka čistého, an se lučinami květnými a křovím stinným vinul. — „Patř, dí učitel k němu, zde shledáš obraz pilného života, též i obraz svůj. Přirozenost, jež tě prv napomínala, nyní se tobě odměňuje.“ „A nad to, dí jinoch v pohnutí, vlastní srdce mé a pochvala učitele dobrotivého.“ *Krummacher*.

*Nouze*. Konečně to přec omrzelo Nouzi, v nebi olympských bohů dělati nejposlednější služku. Řekla sama u sebe: „Zde musím sloužiti, tam dole u synů lidských mohu panovati.“ To řekši vypověděla na místě službu, opustila Olymp a sestoupila na zemi, aby tady zkusila svého štěstí. Přišlať k prvnímu, k druhému, k třetímu k desátému stavení, klepajíc všude na dvěře a žádajíc za vpuštění. Než dvěře byly pevně zavřeny, zámek i závora konaly věrně svou povinnost, a na klepání se nikdo ani nezval. Dost dlouho a nadarmo za prahem se načuměvši, odešla Nouze s velikou v srdci nevolí, aby se do vnitř aspoň podívala. A co tam viděla? Samou snahu, samou práci, samou příčinlivost. Ani ta osmdesátiletá stařenka tam nelenila! A ty ditky, ledva že je nožky



nositi dovedly, i ty už taky sem tam šukaly, pomahající mamince, obsluhující tatínka. Všude, kamkoli koukla, viděla všeho důstatek, všude uklid a pořádek; a jestliže se někdy něčeho nedostalo, byla to jen maličkost a bylo to jen na chvílku. Všickni vypadali tam dobře a zdravě, na všech tvářích obrážela se srdečná radost a spokojenost. To jí ovšem nebylo po chuti, té sběhyni, a nejvýš rozhorlená pádila pořád o dům dále. — Všecka promrzelá už pochybovati začala o šťastném úspěchu své dobrodružné cesty, když se octla přede dveřmi, dokořán otevřenými. „Dobrá!“ pomyslila si, a vklouzla tam do vnitř beze všeho odkudkoli odporu. Jak se rozehrála její hrud, jak se vyjasnila její mysl, jak se rozlahodnil její obličej, když zde nejvnitřnějším potěšením patřila na tu vtělenou loudavost hospodáře, na tu špinavou línost hospodyně, na to shnilé povalečství čeládky! Všude samý nelad a nesklad, samá špína a nešvara. Děti neumyty, rozcuchány, rozedrány, batolily se v prachu po zemi. Ze všech koutů vyhlížel nedůstatek, zuby cenil bleďý, vychrtlý hlad. „Tady si vystavím stánek,“ v duši zajásala Nouze, „zde upevním svůj trůn! Tady povládnu co bohyně rodu vyššího a postarám se věrně o to, aby panování mému nebylo konce.“ — —

Od té doby vídati mezi lidmi nouzi a slýchati to známé přísloví: „Nouze pilnému jen oknem do světnice nahlédne, lenochovi ale celými dveřmi do domu vtrhne.“

### Obrazy lenosti.

*Zahálka, lenost vyobrazuje se jako osoba ženská, jež leží neb sedí vedle spícího osla.*

#### L e n o s t.

Kopali, orali, já ještě ležel,  
zpívali, výskali, já také běžel.  
Kopejte, orejte, já již nemohu,  
zpívejte, výskejte, já vám pomohu.

Naši již mlátili, já ještě ležel;  
oni šli k snídani, já také běžel.  
„Proč pak jdeš k snídání? vždyť jsi ne-  
mlátil!“  
„Když jsem se již rozběh, snad se ne-  
vrátím?“

*Píseň národní.*

*Jablko.* Jablko bylo utrženo se stromu a uloženo do sklepa. „I to si pohovím!“ řeklo samo k sobě; „zde jest tak příjemný chládek a tak tichounko až milo; to se to bude odpočívát. Již mne nebude slunce palčivostí svou mořit a nezdvořilý vítr mnou se strany na stranu klátit.“ — Odpočívalo tedy jablko a oddalo se

úplné lenosti; ale po čase uchytila se ho hniloba a po celém povrchu se šířila. Jablko zhrozilo se toho a řeklo samo k sobě: „Pokavad jsem bylo na stromu, muselo jsem slunečným paprskům a větrům vzdorovat; bylo to nepříjemné, namáhavé; ale bylo jsem při tom zdrávo. Teď jsem užilo pohodlného odpočinku, musím ale zdravím a životem platit.“ — Tak se stává všem lenochům. Lenost tělesní umořuje tělo, a lenost duševní ducha. *Hornof.*

#### Mravenec a kobyłka.

Při slunečku teplém v jarní chvíli „Chudobné mně dejte laskaví,  
mravenci svou stravu vysušili. nějakou část vaší potravy.“  
Přišla skočná kobyłka a slovy Mravenci pak: „Co jsi dala v létě?“  
prosebnými mravencům tak poví: „Hudla jsem a zpívala jsem v světě!“

Ti jí řekli: „Tedy skákej nyní;  
neni hoden lenoch dobrodiní.“ *Záborský.*

Člověk loupí, jest-li nerozdává,  
nemluví-li pravdu, zlořečí;  
zločincem se nečiněním stává. *Kollár.*

*Sedmikráska.* Sprostá sedmikráska na palouku žádala zahradníka, aby ji přesadil do květnice. I přesadil ji zahradník v předdobrou zemi a pilně ji okopával a zalíval. V nedlouhém čase jednoduchá sedmikráska proměnila se v plnou, růži podobnou. Zatím ale pilný zahradník prodal květnici svou muži nepilnému, kterýž zvláště o pěknou onu sedmikrásu nic nedbal. V nedlouhém čase pozbyla sedmikráska růženosti a plnosti své i byla opět takovou, jakouž bývala druhdy na palouce. — Pečlivostí lidskou sprosté učiněno bývá šlechtilým, ale nedbou z šlechtilého se stává sprosté.

*Zahradník.*

#### Hospodář špatný.

Všickni my trpíme z nerozumu Kdyby každý místo zevlování  
vždy čumíme na hromady rumu, tučko vzal a rýč k odhazování,  
jenž nám cesty k blahu založil. svět by náš se brzo obnovil.

Dobré símě on chová v svém klínu;  
ale hloupost drží je ve stínu,  
váhavosti led je oznobil. *Jahůdky.*

#### V o s y.

Vosy, vosy málo medu, Vosy zahučely:  
více žíhavého jedu „Oudy nemající mozolů  
ve zobáku nosíváte: nevidají o bolu:  
ej co neseďte aby něco zakoušely  
na mozoly utužilé, a se také čeho bály,  
ale kůži čile aby věděly co pálí,  
raději děláte boly? vosy jich upomínáme  
a na to žíháky máme.“

*K. Vinařický.*

Nešlechovník člověk ten,  
jenž má k práci schopnosti;  
a však hledí mrzkých jen  
místo práce marností;

V zahálce-li hoviš sobě,  
všecken hřích má přístup k tobě.  
Zkáza duše zahálka,  
pravá ďábla poválka.

N.

*Líný pes.* Myslivcův hafan byl veliký lenoch. Když pán časně ráno do obory jíti chtěl, spal ještě v boudě a když ho pán zbudil, vrčel nevrle, že musí tak časně v-távat. Jest-li pán postřelil zajíce a poslal hafana za ním, aby ho chytil, tu běžel jenom za nejbližší křoví a tam si ulehnu. Pro tuto svou lenost býval od pána často bit. I stěžoval si jedenkrát kohoutovi: „Milý příteli! náš pán je velmi zlý člověk, ustavičně mne bje a týrá, tak že mne už všecka trpělivost přechází.“ Však ty to také zasluluješ, dí kohout, nechceš nic dělat, jenom jíst a ležet. Nebuď lenochem a nebudeš týrán. „Kdo se práce štítí, zasluluje bití.“ „Tobě se lehkou řekne: Nebuď lenochem; ale jdi jenom po celý den s pánem bloudit po oboře s vrchu do vrchu, běž kolikrát denně za zajícem a uvidíš, jestli tě to konečně neomrzí. Já alespoň jsem se toho již nabažil a při nejbližší příležitosti uteču pánu svému.“ „A kam půjdeš?“ — „Půjdu do světa hledat si jiné živobyčí.“ „Však ti nikde nebudou pečení vrabci litat do huby. Jen dej pozor, aby tě lenost tvá nepřivedla ještě na cestu nepravosti.“ — Stalo se po čase, že hafan skutečně utekl pánu svému a šel do světa. Dlouhý čas toulal se z místa na místo, až jednoho dne potkal se s houfem vlků. Ti, uzřevše jej, volali na něho: „Kam jdeš, chlupáči?“ „Jdu do světa, hledat si nějaké živobyčí.“ „Pojď s námi, u nás budeš mít dobré živobyčí a práce málo. Maso budeš mít každý den a dělat budeš jen, co sám budeš chtít.“ „I to je kapitální! Půjdu.“ — Šel tedy hafan s vlky. Ti ho naučili zvířata vraždit ano i na lidi napadat a on páchal všechny nepravosti zároveň s vlky. Nyní měl dobré živobyčí a nemusel nic dělat. To se mu líbilo; na to ani nepomyslel, že se živí vraždou a loupeží. — Vlci a hafan usadili se v jedné krajině a dělali tam veliké škody. I uradili se tamnější obyvatelé, že vlky vyhubí. Učinili tedy velikou naháňku a vlky postříleli. Hafan byl také ranou z pušky zasáhnut, svalil se na zem a umíraje. pravil: „Se zlými tovaryši jsem obcoval a od nich ku zlému sveden byl. Vedl jsem špatný život a беру špatný konec. K tomu mne přivedla má lenost.“ Lenost jest počátek všech nepravostí. *Hornof.*

### Líný koník.

Kdys bujný koník neuznalý,  
jenž místo co měl pracovat,  
chtěl běhat svobodně a hrát,  
se utrhl' ze jha co mu dali  
a utekl' na stepi — se pást.  
O jaká tady slast!  
Tu jaro, léto uplynulo  
mu v prostopášené lenosti  
a na mysl mu netánulo  
jak, kde se v zimě uhostí?  
až mrazem přešla v stepi slast  
když není kde se pást.

Tu louky pustly víc a více,  
zlý vítr fučel k dědinám. —  
Náš koník těkal sem a tam,  
však nikde přístřeší, ni píce;  
a když tak pojala ho strast',  
tu zpomněl na svou vlast'.  
„Já, bláhový, — řek' — jaká změna!  
Kdybych ten krátký, krásný čas  
byl pracoval, teď bych měl zas  
i přístřeší i ovsa, sena!  
Jak smutno za tu krátkou slast  
teď na sněhu se pást!“

### O d k l á d á n í.

„Zejtra, zejtra chcem se učit;  
polepšit se, práci mučit,“  
říkají vždy lenoši;  
„času ještě dosti máme,  
zejtra všecko poděláme,  
dnešek nám buď k rozkoši.“

Zejtra? ale zejtra bude  
kromě té, co nám dnes zbude,  
práce opět všeliká:  
máť své zejtrek povinnosti  
jako dnešek na starosti,  
s nimiž dost co činit má.

Zejtra? ale zejtra ráno,  
co dnes bylo zanedbáno,  
k zejtrku odloží se zas.  
Předrahý pak zatím mine,  
než si lenost odpočine,  
bez činů a zásluh čas.

Zejtra? zejtra ale lehce,  
ač se tomu věřit nechce,  
může již již pozdě být.  
Dnes se vám již večer lůže  
v rakvi, v hrobě stlátí může,  
zejtra můžete již hnit.

### Skřivan zahanbuje ospalce.

Skřivan od půlnoci zpívá,  
hlásek jeho se rozláhá;  
aby zahanbil — ospalost naši.

v povětrí se vznáší,  
Bohu čest přináší,

*Zabranský.*

*Št. Bačkora.*

### Dlouhé spaní.

Šest hodin-li spíš, je dosti  
v mladém věku i v starosti;  
Sedm hodin spátí mdlému,  
postačí i churavému:

Práce dařívá se krásně,  
vstaneš-li hned ráno časně.

Osm lenoch požaduje,  
v posteli se povaluje.  
Devět hodin spátí, zdálo  
pánům by se ještě málo.

Dlouho spáváš; bude div,  
zůstaneš-li dlouho živ. —

### L e n o š e n í.

Nic po té lenosti na světě není,  
bez práce, pilnosti není vědění.  
Přemýšlet, pracovat, toť pravá radost,  
údy pohybovat, duchu dá pružnost.  
Lenivým nechci být co živ jen budu,  
poctivě, čile žít chci až ku hrobu.

*R. T.*

### Příklady a podobenství o lenosti duchovní.

a) Biblické: *První rodiče*, zapomenouce na Boha, upadli do hříchu. I. *Mjž.* 2.

*Lidé za časů Noema*, jsouce nedbanliví ve věcech Boha se týkajících, byli rozpustilí a proto zahynuli. Podobně *obyvatelé Sodomy a Gomorrhhy*. *Luk.* 17, 26—29.

*David, Šalomoun*, mnozí *králové*, ano všecken *lid israelský*, často zapomínali na Boha a na své spasení.

*Mnozí židé za času Pána Ježíše* byli vlašní, neteční, o nichž praví: „Těsná jest brána a úzká cesta, kteráž vede k životu a málo jest těch, kteříž ji nalezají.“ — „Mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.“ — „Kdo není se mnou, proti mně jest.“ „Co jest platno člověku, aby celý svět získal, duše své pak škodu trpěl?“ — „Neužitečného člověka uvrzte do temností zevnitřních; tam bude pláč a skřípění zubů.“ — O pannách lenivých, nemoudrých, dí, že „nevešly na svatbu.“ *Mat.* 7, 14 + 20, 16 + 12, 30 + 16, 26 + 25, 30 + 25, 2

Také *sv. Pavel* žehrá: „Mnozí chodí, o nichž jsem častokráte pravil vám, nyní pak s pláčem pravím, že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto bůh břicho jest a konec zahynutí.“ *Fil.* 3, 18.

*Biskupu Laodicenskému* hrozí Pán: „Že jsi vlašný, nejsi ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých.“ *Zjev.* 3, 16.

*Člověk vlašný bývá i nekající*. Tak čteme o *Davidovi*, že se od vraždy a cizoložstva opět obrátil; *Máří Magd.* veřejná hříšnice prolévala hořké slze kajivosti nad hříchy svými; *Petr* smazal vinu svého zapření hojnými slzami; ano sám *lotr* na kříži činil pokání: kde ale se čte, že by jediný z chladných a duchovně nedbalých, lenivých kněží, fariseův a zákoníků činil pokání? —

b) Mnozí pohříchu křesťané bývají vlašní a neteční ve věcech víry a spasení. Je-li zahálka ve věcech časných ohavná a záhubná, čím zhoubnější a ohavnější je lenost ve věcech týkajících se spasení duše!

a) Jaká to zpozdilost oddati se lenosti duchovní. Sv. Augustin vypravuje o jednom *fraškáři*, kterýž na divadle všem divákům oznámil, že chce příště zvláštní kus provozovati, t. že řekne každému, co si v srdci přeje a žádá. — Přišel určený večer a valný počet diváků se sešel, kteříž s dychtivostí očekávali, co se bude dít? Posléz vystoupil kejklíč a po dlouhém proslovu přikročil k věci, řka: „Vy všickni, kteří tuto jste shromážděni, pře-

jete sobě lacině nakoupiti a draze prodati!“ — Co však se v časném ohledu zřídka přihazuje, aby jako druhdy *Evropčané v Západní Indii* za skleněné zboží zlato dostali, to se může přihoditi v duchovním ohledu každému člověku. *Pán Ježíš* sám učinil obchodu toho počátek na zemi. „Bohatý a milosrdný,“ jakž dí sv. *Lev*, „přišel tento nebeský kupec na svět a zavedl s námi podivný nový a spasitelný obchod: přijav věci naše, udělil nám svých.“ Od té doby dosáhli jsou i ti nejnepatrnější skutkové lásky bratrské, zapření sebe a pocty boží tak velikou cenu, že mají za odměnu zaslíbený život věčný. — Jaká to tedy zpozdilost v nečinnosti zanechatí takového zisku!

β) Však ale jak zpozdilá, rovněž i záhubná jest lenost duchovní. Neb člověk vlašný nepozoruje z počátku ani hříšný a smrtelný stav duše své. On se podobá *churavému*, jenž raněn neduhem prsou neb plic, klesá znenáhla v hrob, aniž toho znamená. Z prvu zanedbává jen z části povinnosti své křesťanské, pak hustěji, až posléz se oddá téměř bezbožnosti a s ní padá do nejohavnějších neřestí. S druhé pak strany chovaje se chladně a bojácně, poskytuje nepříteli ještě více místa, až konečně překonán, tratí milost boží a s ní věčnou blaženost.

Vypravuje se o jistém králi staré říše Granady, jmenem *Chiquitto*, že míně pojmuti sobě za manželku jednu mouřenínku, takový odpor a takou bouři ve své říši spůsobil, že s trůnu svržen a do krajiny Alpura vyhnán byl. — Provázen od přátel a služebníků svých, ubíral se v tichém mlčení dál a dále, až přišli na vrch jedné hory. Tuto se ohlédl ještě jednou na bývalé statky své a vida kvetoucí krajiny Granadské před sebou a v pozadí královský palác, kdež se zrodil a kdež byl vychován, nemohl se zdržeti slzí. Pokleknuv na kolena s průvodčími, počal ztrátu svou i neštěstí své hořce oplakávati. Matka však králova, sedíc podál na kameně, nelibovala si v nářku tomto. I přistoupila blíže, řkouc: „Slušno-li, abysi ty a zbrojnoši tvoji plakali jako ženy, ježto jste nebojovali jako muži?“ *Chiquitto* však v hlubokém zármutku svém nepochopil slov těchto. „Kdybych byl,“ pravil později, „řeč tuto dobře slyšel a ji sobě k srdci vzal, zajisté bych se obrátil, aby bych ještě jednou pro právo své bojoval.“ *Chiquitto* však nestojí tu sám jediný z ohledu nešťastného osudu svého. Mnozí, ano všickni lidé mají v Adamovi a skrze Adama účastenství osudu jeho. — O, jakým asi bolestným srdcem patřil Adam k východu, na krajinu ztraceného ráje, z kteréhož by nebyl vypuzen, kdyby byl statně

bojoval proti pokušiteli. Ovšem získána jest nám opět říše boží a my můžeme opět se nazývati občany království tohoto, však pod tím závazkem, že se v církvi boží co horliví dělníci a co zmužilí bojovníci chceme brániti proti všem útokům lži a naruživosti. Popřejeme-li však v lenosti a bojácnosti místa nepříteli, podmaní nás a my budeme vyvrženi do zahynutí věčného, kdež bude pláč a naříkání; však nadarmo. — A to se stane tím spíše vlašnému, jenž zanedbává spasení své, poněvadž se vlašný dá zřídka na pokání a zřídka se napraví. Dobře dí v tom ohledu sv. *Bernardin*: „Viděl jsem mnohé lichváře, ukrutné vojíny, nevěstky a pohany, ani se obrátili; avšak posud jsem nespátril, aby se vlašný ku Pánu obrátil.“ — Aniž bude lze jednou omluviti se, že by člověk byl slabý a nedostatečný ku práci na vinici duchovní. — *Vypravuje se o jistém knížeti z Ossuny*, že svolal jednou všecky žebráky a neduživce, kteří v městě žili a vyčastoval je hojně na dvoře svém. Pak jich uvedl do veliké síně, kdež byl natažen provaz několika střevíců z výší. I vyzval ty všecky, aby k obveselení jeho skákali přes provaz, slibuje hojnou odměnu, komu by se to povedlo. A v skutku nemálo jich odhodilo své berle a zapomenuvše na neduhy své, skákali přes provaz. Všem těm odměnil se kníže tak, že je poslal na galeje.

*Smysl podobenství toho* leží na bílém dni. Věčný král prikazuje všem, aby pracovali a pečovali o spasení své. A proto se také tázal dělníků, kteří v lenosti ničeho nečinili: „Proč stojíte celý den zahálejíce?“ (Mat. 20.) Proč bez modlitby, bez přemáhání sebe, bez trpělivosti, bez snažení o napravení sebe, bez pokání a účinné lásky k bližnímu trávíte čas? Ovšem, dí jemu leniví a vymlouvati se budou: „Pane, my jsme slabí a křehcí tvorové, příliš podrobeni moci tělesnosti své, nedostateční k dobrému a tvá přikázání jsou nám příliš těžká; nemáme tolik síly, abychom je plnili a co od nás žádáš, jest příliš vysoké, než abychom to mohli dosáhnouti.“ Však ale odpoví jim nebeský hospodář: „Což, když se jednalo o to, abyste hověli žádostem svým, byste ctižádosti své ukojili, nějakou rozkoš uchvátili, neb statku pomíjejícího nabyli: tehdaž jste byli dostateční dosti, lopotili jste se až do mozolů, hýřili jste celé noci a snášeli jste všecky svízele. Tehdaž vám nepřišlo nic za těžké: a nyní když se jedná o věci duchovní, chcete býti mdlí a nedostateční ke všemu?“ — Uchovej nás, Pane, od převrácenosti té tak zhusta panující, abychom, kteří, když pro svět se lopotíme, pot cedíme a nesnáze snášíme, pro

tebe a pro spasení své pracovati a úsilně se snažiti za těžké sobě nepokládali. Když pak budeme umdlévati ve službě tvé, posilni nás milostí svou a podporuj nás svou pomocí, abychom započaté dílo na vinici Páně dokonali a když přijde večer života, hojnou mzdu obdrželi. *Frencl.*

*Mainardi Arlotto*, vlašský kněz a na slovo vzatý kazatel, přebýval za některý čas v krajině, kde lidé nehrubě dbali na služby boží. Den co den zvonilo se ráno na mši svatou; málo však bylo těch, kteří se scházeli do kostela. I napadlo vtipnému knězi, že dal kdysi zvoniti na poplach. Sotva zavzněl zvon, sbíhali se lidé, snášejíce řebříky a háky, stříkačky, košíky a konve. Statečný kněz vyšel mezi uděšené, upokojil je poněkud a pak jal se ostrými slovy trestati duchovní nedbalost jejich i napomínal je ku pokání — ne bez prospěchu.

*Jak hluboko křestan vlašný může klesnouti*, je důkazem jistý mnich *Euripian*, jehož pád sv. *Theodor* oplakává. *Euripian* žil po mnohá léta v klášteře, kde byl vzorem všelikých ctností, ano pro víru Kristovu mnohá muka přetrpěl. Však konečně zvlažněv ve svých povinnostech, dopustil se mnohých přetěžkých nepravostí a nešťastnou smrtí zemřel.

*Sv. Bernard* dává proti vlašnosti následující radu: „Když na tě přichází vlašnost, neztrácej důvěry, neochabuj v horlivosti, nýbrž chop se ruky toho, jenž ti může pomoci; dej se táhnouti příkladem svého nebeského ženicha, Krista, a sice tak dlouho, až s milostí boží znova povzbuzen, staneš se zase čilým a činným.“ —

### B. Čtvero hříchů do nebe volajících.

Vesm ě s a) Kdož od Boha jsa odvrácen v hříších trvá, ten netoliko nabývá jakési hbitosti v páchání jich, než i vůle se jim zcela poddává, takže se nehrozí páchati těch nejohavnějších neřestí a nepravostí, jen když může hříšnou žádost svou ukojiti. Takové neřestí, kterých se hříšník v tomto stavu dopouští, jsou hříchy do nebe volající.

b) *Jsou pak následující*: 1. Zúmyslná vražda, 2. němý neb sodomský hřích, 3. utiskování chudých, vdov a sirotek, 4. zadržování neb ujímání mzdy dělníkům.

c) *Tyto hříchy jmenujeme do nebe volající*, a) poněvadž zde na světě často spravedlnosti lidské unikají a jejich zloba jest tak veliká, že k nebi o pomstu volají, jak písmo sv. o každém z nich



výslovně praví (v. texty);  $\beta$ ) poněvadž se nimi spravedlnost boží k přísnému trestání těch, kdo je zpáchali, zvláště vybízí.

d) *Výroky svatých*: Hříchy ač veliké a hrozné, vejdou-li ve zvyk, pokládají se buď za skrovné, buď za žádné, tak až, že se netoliko neukrývají, nýbrž i vychvalují a rozhlašují (*Žlm.* 9, 24.) Takováto nešlechtnost nazývá se v božských knihách také křikem neb voláním ku Pánu; jakož nalezáme u proroka Isaiáše: „Očekával jsem, aby činil soud a hle, nepravost; i aby činil spravedlnost a hle, křik.“ (5, 7.) *Sv. August.* Hřích s hlasem (Isai. 3, 9.) jest provinění skutkem; hřích pak také s křikem (I. *Mjž.* 18, 20.) jest provinění, ježto se rozpustile, nevázaně páše. *Sv. Řehoř.* Volání klade písmo obyčejně místo tak veliké nestydatosti a nešlechtné svobody, jichž ani stud ani bázeň neskrývá. — *Sv. August.*

### Průpovědi.

Z úmysla kdo bratra bije,  
v sodomském kdo hříchu žije,  
kdo i chudé tiskne lidi,  
dělníky kdo na mzdě šidí:  
hříchů těchto volá k Bohu hlas,  
aby pomstil v příhodný je čas.

### 0 hříších do nebe volajících zvlášť.

#### I. Z úmyslná vražda.

1. Vraždy se dopouští, kdo zúmyslně a neprávě bližnímu život bere.

„Vražda jest zločin, jehož se dopouští, kdo proti někomu v úmyslu, aby jej usmrtil, tak činí, že z toho pojde smrt jeho skutečně.“ *Sl. nauč.*

2. Líší se pak vražda od zabití v té příčině, že vrah musí míti úmysl někoho usmrtiti a musí se to díť po zralém uvážení a s rozmyslem, kdežto při zabití není takového přímo k usmrcení směřujícího úmyslu.

Nepáchá tedy vraždu, ale právem odsuzuje vrchnost zločince k smrti, aniž se hříchu dopouští popravce neb kat, jenž z povinnosti popravu vykonal. — Také nehřeší, kdo bráně se, jinému život vzal aneb pouze náhodou, nevědomky a nechtě koho zabil.

3. Rozeznává se  $\alpha$ ) *vražda úkladná*, kteráž se děje jedem aneb jinak potutelným způsobem;  $\beta$ ) *loupežná*, kterouž ně-

kdo v tom úmyslu spáchá, aby násilím jinému učiněným cizí věc na se přivedl; *γ*) *zjednaná*, ku kteréž někdo byl najat aneb jiným způsobem od někoho pohnut; *δ*) *prostá*, která k žádnému z těch druhů nenáleží.

4. Zúmyslná vražda jest hřích velice ohavný a těžký, jakýmž se člověk prohřešuje proti Bohu, proti sobě a bližnímu.

a) *Vražedník uráží těžce Boha*; neb osobí si právo, jakéž jedině Stvořiteli náleží, jenž jest Pánem života i smrti. b) *Hřeší proti bližnímu*, jemuž, co má nejdražšího na světě, t. život béře. c) *Jedná proti sobě*, že nejen trest spravedlnosti lidské na se uvaluje, zde nespokojeným, nešťastným se činí a hlavně že o nebe se připravuje.

**Napomenutí.** Chraň se tedy, křesťane, tak těžkého hříchu. (Více v III. 5. příkáz.)

#### Slova písma svatého o vraždě.

Nezabiješ. II. *Mojš.* 20, 13. srv. 23, II. 7. — I řekl Hospodin Kainovi: Co jsi učinil? hlas krve bratra tvého volá ke mně ze země. I. *Mojš.* 4, 10. — Muže krví a lstivého v ohavnosti bude míti Hospodin. *Žlm.* 5, 7. — Šest věcí jest, které nenávidí Hospodin . rukou vylévajících krev nevinnou. *Přisl.* 6, 17. — Člověka, kterýž násilí činí krví duše, byť až na onen svět utekl, žádný ho nezdrží. *Přisl.* 28, 17. — Když rozmnožíte modlitbu, nevyslyším, nebo ruce vaše jsou plny krve. *Isai.* 1, 15; *Ezech.* 22, 2; *Osea* 4, 1. 3. — Nebudete krve nevinné vylévati na místě tomto. *Jer.* 7, 6. — Vražedníkům bude díl jejich v jezeře, které hoří ohněm ., ježto jest smrt druhá. *Zjev.* 21, 8.

#### Výroky svatých.

Jest to ohavná nešlechtnost a nepravost zatracení hodna, když člověk sám sobě život béře. *Sv. Lig.* — Je-li těžké provinení, dílo boží zohaviti, což řekneme o těch, kdož dílo boží zabíjejí, kdož lidskou krev prolévají, kdož odnímají život, jehož Bůh udělil? *Sv. Ambr.* — Dobře se praví: „Hlas krve bratra tvého volá ke mně“ (*Gen.* 4, 10); nikoli bratr volá. Nežaluje bratr, nýbrž hlas krve volá, kterou jsi prolil. Tvůj zločin tedy žaluje na tebe, ne bratr tvůj. *Týž.*

**C t i b o r.**

Ctibor jitrem s lože skočí  
vybuzený ze sna zlého;  
vejde k němu družě jeho,  
hrozí se jí jeho očí.

Lichotivě před ním stojí,  
v rouchu bílém, číši v rukou.  
„Co tě, milý, svírá mukou?  
Proč se lékáš dívky svojí?“ —

Zděšen Ctibor odhovoří:  
„V bílém rouchu vedle sebe  
stát jsem ve snách viděl tebe,  
viděl ku strachu a hoři!

Plnou krve místo vína  
jsi mi číši podávala,  
a ta se mi v rukou zňala;  
Ty jsi sklesla poděšína!“

Dívka nebes pomstu čije,  
hrůzu ve svém jeví hledu:  
„odpusť, já ti nesla jedu,“  
dí a sama číši pije.

*Macháček.*

**M ě s í c.**

Měsici, měsici! kolikrát  
vesele ty s nebe svítíš;  
v jasných očích však se málokrát  
v uslzených často třpytíš.  
Na tě teskně nečeká,  
kdo nezkusil s losem boje,  
a kdo skončiv práce svoje,  
večer k modlitbě kleká.  
Však od vzchodu, pokud's nezašel,  
nesnímá se oko s tebe,  
koho život strast a žel,  
často kdo pláče pro sebe.  
O měsici jasný, plnoskvělý,  
mnohých slzí svědku ty,  
často jak se temné výsoty  
shlížel's, hrůzy jak se děly!

Častokrát tvou září zjasněný  
lesk' se ocel krví zbrocený.  
O, zdas nemoh v čas ten skrýt se  
ve mraku,  
zatmít se a zastřít chmúrami,  
zalít krví se a skvrnami,  
uleklému pak se vraha zraku  
zjevit s hrůzami?!  
Abý věděl noční vražedník,  
když se jeho zločin děl,  
že naň s nebes nočních zřel  
neuprosný žalobník.  
Však to sen a v tento čas  
právě snad krev teče zas:  
A tak jasný a tak studený  
zas na vraždu svítíš ty  
a na vraha s výsoty  
roníš pablesk příjemný . . .

*Podolinský.*

**Pomsta za vraždu.**

Nevěrný sluha paladina sklál  
a šťastný hned se rytíř z chlapa stal.  
Ta vražda v noční čas se stala,  
a mrtvol řeka pochovala.  
On v ostruhách, v krunýři pána bned  
na kůň si bujný paladinův sed'.

A když na koni mostem klusá,  
on zepře se a vzpírá, dusá.  
Pán ostruhou jej bodne krutě v bok,  
a — v proud jej shodil lichý koňův  
skok.  
On vyplout ze vší síly toužil;  
však těžký pancér ho pohroužil.

*Dle Uhlanda,*

Bližního kdo usmrtí,  
Boha k pomstě donutí.

### Příklady o vraždě.

a) Biblické: *Kain* byl vrah, zabiv bratra: Co jsi učinil? řekl k němu Hospodin, hlas krve bratra tvého volá ke mně o pomstu. I. *Mjž.* 4, 10. I stíhal ho trest boží, že byl poběhlíkem učiněn, nemaje nikde pokoje.

*Joab* zabil dvě knížat t. *Abnera* i *Amasa*, a proto neměl pokoje až ku hrobu. III. *Král.* 2, 5. 6.

*David* zabil *Uriáše*; neboť rozkázal vůdci *Joabovi*: „Postavte *Uriáše* napřed v boji, kde jest nejsilnější bitva a opusťte ho, aby jsa poražen, zahynul.“ — Tak se i stalo. II. *Král.* 11.

*Achab* dal *Nabothu* ukamenovat, aby vzal jeho vinici. — IV. *Král.* 9.

Král *Nabuchodonosor* dal mládence israelské uvrhnouti do pece ohnivé a *Daniele* do jámy lvové, však byli zázračně zachováni. *Dan.* 3.

*Antioch*, král syrský, dal šlechtného starce *Eleazara* popravit, že nechtěl víru svou zapřít a zákon boží přestoupiti. Podobně dal *sedm synů Machabejských* i s matkou utratiti. I. *Mak.*

*Herodes*, král židovský, dal všecka *nemluvňátka* kolem *Betléma* zavraždit. *Mat.* 2.

*Herodes* vsadil *Jana Křtitele* do žaláře a když dcera *Herodiady* žádala hlavu *Janovu*, dal ho popravit. *Mar.* 6.

*Knížata kněžská* vydali nevinného *Ježíše* na smrt i pronásledovali sv. apoštoly a mnohé křesťany.

b) Dějiny všech národův i život lidský nám podávají mnoho příkladů ukrutných vražedníků. — Zvláště pak krvavé jsou děje mnohých vladařů římských.

Hned *Romulus*, první král římský, byl bratrovrahem, neboť bratr *Remus* padl jeho mečem.

*Tarquinius*, král římský, otrávil manželku a bezbožná *Tullie*, dcera krále *Servia*, otráвила svého manžela, aby se mohli spolu spojit a na trůn vstoupiti. Však ještě otec král *Servius* odstraněn býti musel. K tomu konci vzbouřil proti němu *Tarquin* nepokojnou šlechtu, přiodil se rouchem a znakem královským, dal odporujícího *Servia* zavraždit a ukrutná *Tullie* kázala ještě přejetí vozem svým na ulici skonávajícího otce svého. Tak dosáhl *Tarquin* trůnu, pokračoval v ukrutenství. Bohatství a zásluha byly u něho proviněním; pročež vše, co bylo možného a mocného, loupil, vypuzoval a odporoval dle libosti. Mezi jinými zavraždil také *Marka*

Junia, Římana vznešeného a příbuzného sobě, s jedním synem jeho, jen aby statkův jeho dosáhl, druhý syn Lucius Junius jen tím vraždě ušel, že se tupým stavěl. Však došla ho pomsta; nebo z Říma vypuzen, od vojska opuštěn, musel prchnouti a u vyhnanství zemřel.

*Tiberius*, nevlastní syn Augustův, byv vyhlášen za císaře, šlechetného Germanica, syna bratra, jenž stál u všeobecné vážnosti a lásce, ze žárlivosti otrávil.

*Cajus Caligula*, syn šlechetného Germanica, stav se císařem vyznamenal se vládou svou nelidskou ukrutností a mrzkou chlipností. Úpění muk a chrapot smrti byly mu nejlíbeznější hudbou; pročez byli vinní i nevinní dle rozmaru stínáni. Dle vyřčení Senekova byl Caligula potvora na trůnu, jižto příroda stvořila jen proto, aby ukázala, jakou záhubu dovede stropiti nešlechetnost spojená s mocností.

*Claudius*, císař blbý, byl podnoží manželek svých, nestydaté a krvožizné Messaliny a po ní chlipné a ukrutné Agrippiny, kterážto jej k tomu pohnula, že vlastního syna Britanica zapudil a syna jejího Nerona přijal za vlastního a ustanovil za dědice trůnu. Agripina, dosáhši toho, císaře otrávila a povýšila Nerona na trůn.

*Nero*, mírný a moudrý, dokud šetřil rady Senekovy, zdivočil v podlých společnostech a stal se ohavou člověčenstva. Vlastní matku Agripinu, polobratra šlechetného Britanica, manželku svou Octavii, učitele svého Seneku a všechny, co počestných bylo, dal zmordovati, Řím pro podívání zapáliti a křesťany, jakoby oni byli původcové, ukrutně mučiti. — Konečně byl sám od vojska opuštěn, s trůnu svržen, k ztrátě hrdla odsouzen a na útěku zavražděn.

Též císař *Caracala* byl ohyzda člověčenstva. Gety, bratra svého spoluvladaře, sprostil se vraždou. Prohlížeje říši svou, kamkoli přišel, všudy v nevinné krvi se brodil. — Praetoriani ho konečně skláli.

*Bassianus Elagabal*, domnělý syn Caracalův, nejošklivější hanebník asiatský, když Macrinus, vladař na západě, byl odpraven, do na trůn císařský.

Zrádce *Maximin* zavraždil cnostného císaře Alexandra Severa, aby dosedl na jeho trůn. Z Thracie jsa rodem, měl ve zhovadilém těle ducha barbarského, byl metlou na Římány. Chrámy a města loupil, vznešené občanstvo šelmám předmítal, své přátely a všecky,

kteří rod jeho znali, odpravoval. — Však konečně stíhl ho meč vzbouřeného vojska.

*Císař Michael III.*, vladař velmi náruživý a ukrutný, dal k vůli rozkoši mnohé své poddané mučiti, tomu dal useknouti nos, jinému uši a opět jinému sraziti hlavu. Také svému spoluvladaři úklady o život činil. Konečně, když naplněna byla míra nepravosti, zasáhla ho ruka spravedlnosti boží; byl v stavu opilosti zavražděn.

*Linva II.*, král Gothův v Španělich, byl od jistého velmože Vitricha jat, strašně zohaven, zmrzačen a zavražděn, načež se *Vitrich* zmocnil jeho trůnu. Lid však se zbouřil proti ukrutníku, jenž byl úkladně zavražděn.

*Vražednost.* Tak hluboce může člověk klesnout, že mu je rozkoší lidi vraždit. Tak jistý franc. hrabě jmenem *Charlois*, bratr knížete z Bourbonu Condé, střílival s velikou rozkoší na pokrývače, chtěje patřiti, jak krvácejíce se střechy se valí.

Jistý *Holandčan*, jenž při pitkách lidu na housle hrával, tak byl duchem vražednosti posedlý, že za několik let 34 lidí života zbavil, ne snad aby mstu nebo loupež provozoval, nýbrž z pouhé rozkoše to činil.

*Kohout.* Dva loupežníci vlezli v půlnoci do jednoho mlýna po řebříce oknem, aby vykradli bohatého mlynáře. Když se v tmavé síni zlehoučka po prstech loudali, hledajíce komoru, kde mlynář spával a peníze své ukládal, zakokrhál nedaleko nich kohout. Mladší loupežník se lekl a šeptal druhému: „Ten kohout mne hrozně vystrašil. Vraťme se, krádež by se prozradila.“ — „Ty strašpytli,“ řekl na to starší, „kdo nám vkročí v cestu, probodneme ho nožem!“ Šli tedy dál, zasadili mlynářovi, který se udatně bránil, smrtelnou ránu a prchli s penězi. — Tři léta na to zůstali jednou na hospodě v odlehlé vesnici přes noc. Když spali, zakokrhál nedaleko nich kohout tak silně, že se oba probudili. „Proklatý kohout,“ zvolal starší loupežník, „hned bych mu krk zakroutil. Od oné noci ve mlýně, protiví se mi náramně kokrhání.“ — „To se ti daří zrovna tak, jako mně,“ řekl mladší. „Neměli jsme mlynáře o život připravit; mně je od té doby, kdykoli kohout kokrhá, jakoby mně do srdce bodlo.“ — Na to zas usnuli. K ránu však vrazili ozbrojení lidé do komory a chytili je. — Hospodský slyšel jejich rozprávku a oznámil ji hned v noci na úřadě. — Když pak loupežníci pro tu vraždu odpraveni byli,

pravili lidé: „Kokrhání je vyzradilo. Lépe by jim bylo, kdyby byli první kokrhání za výstrahu považovali.“

*Jelen.* Jaroslav byl ještě malý chlapec, když mu zastřelil v lese neznámý pytlák dobrého otce, jenž byl myslivec. Matka vychovávala osiřelého chlapce tak dlouho, až jej mohla dát k řádnému myslivci do učení. Udělal se z něho výtečný lesník a dostal službu po otci. Jednoho dne držel Jaroslav hon v lese s několika myslivci a milovnými honby. Jaroslav střelil po velkém jelenu, chybil ho však; za to ale ozval se v houšti žalostný hlas volající: „Bože, jsem raněn!“ Jaroslav tam běžel a hle, starý člověk svíjel se v krvi hekaje a chroptě. Všickni střelci obstoupili umírajícího. Jaroslav ale kleknul k němu, obejmul ho a lítostným bédováním prosil za odpuštění, ujišťujíc, že ho neviděl. — Umírající však pravil: „Neodprošuj mne! Zjevím ti, co posud nikdo nevěděl. Jsem onen pytlák, jenž zastřelil otce tvého. Zrovna pod tímto starým dubem smáčela krev jeho kolem daleko zemi a syn zavražděného musil jsi teď nechtě a nevěda, na tomže místě vraždu tu mi splatit. Bůh je spravedliv!“ vzdychnul ještě a sko-  
nal. Všickni přistojící zhrozili se a jeden zvolal: „Soud boží stáhne zlosyna dříve neb později!“

## II. Němý neb sodomský hřích.

1. Jsou lidé, kteří pro přílišnou bujnost svého těla proti přirozenosti se stejným pohlavím skutky nečistoty páchají, jako činili obyvatelé Sodomy, odkud se také hřích ten nazývá **sodomským**.

2. Také němým slove, že se o takových ohavných věcech nemá ani mluvit a že z něho křesťané, kteří se ho dopouštějí, ze studu a hříšné bázně zřídka se zpovídají.

3. Jest to hřích do nebe volající, poněvadž tak těžký jest, že pro velikost a ohavnost vstupuje k Bohu do nebe a nutí ho, aby trestal ty, kteříž mu jsou oddáni.

4. Hřích sodomský jest tak velice trestu hodný, že v starém zákoně byla pokuta smrti ustanovena na ty, kteříž by jej páchali, jak čteme v III. kn. Mojž. 20, 13. Také v zákoně novém sv. apoštolové proti hříchu tomu horlí. (Viz níže texty.)

5. **Napomenutí.** Ustrň se, křesťane, nad ohavností a velikostí sodomského hříchu, varuj se ho jako hada jedovatého a snaž se vždy a všudy býti čistotným.

### Slova písma svatého.

Řekl Hospodin: Křik Sodomských a Gomorrských rozmnožen jest a hřích jejich obtížen jest příliš. Sstoupím a pohledím, zdali křik, kterýž přišel ke mně skutkem naplnili: čili tak není, abych věděl. I. *Mojž.* 18, 20, 21. — Kdo by se scházel s mužským pohlavím scházením ženským (jako s ženou), obadva spáchali ohavnost; ať smrtí umrou: budiž krev jejich na ně. III. *Mojž.* 20, 13. — Protož i Bůh vydal je (pohany) v žádosti srdce jejich k nečistotě, aby zprznili těla svá vespolek. Neboť i ženy jejich změnily přirozené sebe užívání v to, které jest proti přirození. *Řím* 1, 24. 25. — Jako Sodoma i Gomorra i okolní města, podobným způsobem jakož i tito smilnivše a odšedše po těle jiném (proti přirozenosti nešlechtnosti páchavše) učiněna jsou příkladem, věčného ohně pokutu trpíce. *Juda* 7.

**Přísloví.** To je Sodomita! — Totě pravá Sodoma! —

**Výroky svatých a j.** Po vysvobození Lota z města Sodomy přišel ohnivý dešť s nebe a v popel bylo obráceno celé okolí bezbožného města, v němž mužoložství takměř zobecnělo jako kterýkoli jiný skutek zákonem dovolený. Byla však tato bezbožníkův pokuta i za příklad budoucího soudu božského. *Sv. August.* — Nešlechtnosti proti přirozenosti čelící, jako byly ony Sodomských, mají všude a vždycky býti v ohavnosti a trestati se. *Sv. Aug.* — Člověk pod moci smilnosti své postavený jest jako nějaký veliký pán, jímž jeho nejnížší a nejchatrnější dráb vládne. *N.* — Pomni, jak těžký jest hřích ten, kterýž přinutil, aby se samo peklo před časem objevilo. Nebo když přemnoží slovy pohrdali, Bůh jim skutkem obraz pekla ukázal a to způsobem jaksí novým. Onen dešť byl proti nadání všechněch, pouěvadž proti přirozenosti i samo to souložení bylo. *Sv. Jan Zlat.*

**Příklady.** Císař *Demetrius* chtěl jinocha jmenem *Damokles*, svést k ohavnému skutku, ten pak, že nebylo jiného vyhnutí, skočil do kotle, vařící vodou napluřeného a raději hroznou smrtí zemřel, než by byl tak těžce zhřešil. — Podobně šlechtický jinoch *Pelagius*, rodem Španěl, jenž byl od mouřenínů jat, co otrok náčelníka divochů raději mučnickou smrt podstoupil, než aby se byl dopustil tak ohavné nepravosti. — Císař *Justinian* vydal rozkaz, aby každý, kdo by ten hřích zpáchal, byl vykleštěn.



### III. Utiskování chudých, vdov a sirotků.

1. Každý člověk má právo žítí a protož dobývati si statků k životu nevyhnutelně potřebných. — Však bývá mnoho jednotlivců, kteří za příčinou rozličných poměrů často nemají, čímby ukojili své nevyhnutelné potřeby, jako jsou: lidé chudí, příliš staří, neduživí, mrzáci, pozůstalé vdovy a opuštění nedospělí sirotci, kteří nemohou si nic vydělati. Těch a takových mají lidé zámožní, bohatí podporovati a napomáhati k tomu, čeho jim třeba k zachování tělesného i duchovního života. — Než boháč i necitelní, ano i křesťané chovají se nemilosrdně; lidí chudých, vdov a sirotků v utiskují.

2. To stává se: a) když otčím, macecha nebo poručník a ti, kteří o chudé a sirotky jim svěřené se starati mají, tuto povinnost docela zanedbávají a žádné péče o dobro svých svěřenců nemají.

b) Sirotky utiskují oni lidé, kteří jim, co po rodičích zdědili, zabírají neb jich o část dědictví oklamávají.

c) Také vrchnosti utiskují sirotky a vdovy, když jim neprávě všeliká břemena ukládají, jim po právu činiti odkládají, při soudu jich odstrkují neb docela nespravedlivě jich soudí.

d) Chudých lidí utiskují, kdo jimi pro chudobu pohrdají, ano i v čas největší nouze mohouce, jim nechťi pomoci, urputně, krutě jich odbývají, hladem mřítí nechávají, nebo v nemoci jich opouštějí a bez pomoci, bez útěchy jich nechávají. —

3. Utiskování lidí chudých, vdov a sirotků jest tak veliký a těžký hřích, že k nebi o pomstu volá; neboť se Bůh chudých zvláště ujímá a kdo jich utiskuje, jim hoře a zármutek působí a stav beztoho bídný jim ještě více stěžuje, toho v nenávisti má a přísně tresce, jak o tom písmo sv. svědčí (v. níže texty.)

**Napomenutí.** Ustrň se, milý křesťane, a neutiskuj, nezarmucuj nikdy chudých, sirotkův a vdov, nebo slzy jejich k Bohu o pomstu volají. Pročež, jsi-li otčím, poručník, úředník, soudce, nepouštěj, ale ujímej se jich proti nepřátelům a škůdcům, abys na soudu božím připočten byl oněm, o nichž Kristus svědčí, že „cožkoli jednomu z nejmenších učinili, Jemu samému jsou učinili.“

#### Slova písma svatého.

Viděl jsem trápení lidu mého v Egyptě a křik jeho slyšel jsem pro tvrdost těch, kteří jsou ustanoveni nad robotami. II. *Mjž.*

3, 7. — Vdově a sirotku nebudete škoditi. Urazíte-li je, volati budou ke mně a já budu slyšeti křik jejich. II. *Mojž.* 22, 22. 26, 27. — Nepřijme Pán osoby proti chudému a prosbu uraženého vyslyší. Nepohrdne prosbou sirotka ani vdovy, budou-li vylévati řeč lkání. — Zdaliž slzy vdovy na líce nestupují a volání její na toho, kterýž je vyvodí. S líce zajisté vstupují až do nebe a Pán jenž slyší, nebude se v nich těšiti. *Sir.* 25, 16—19. — Učiněn jest Hospodin útočiště chudému, spomocník v soužení. *Žlm.* 9, 10. — Toto praví Hospodin: Čiňte soud a spravedlnost, vysvobozujte utištěného z ruky násilníka a příchozího i sirotka a vdovy nezarmucujte, aniž jich utiskujte neprávě. *Jer.* 22, 3. — Pře vdovy nesoudili, pře sirotka nezpravili a soudu chudých nesoudili. Zdaliž pro ty věci nenavštívím je? *Jer.* 5, 28. 29; srv. *Isai.* 10, 1—4; 3, 14. — Vdovy ani sirotka ani příchozího ani chudého neutiskujte. *Zach.* 7, 10. — Běda vám zákoníci a fariseové, pokrytci, nebo sžíráte domy vdovské, dlouhé modlitby činíce: protož těžší soud ponese. *Mat.* 23, 14.

**Výroky učenců.** Když tak zlem posedli budeme, že každý pro svou výhodu jeden druhého obere, poraní nebo zabije; musí se nevyhnutelně společnost lidského pokolení rozpadnouti. *Cicero.* — Tyrani a boháči, jižto lid utiskují, jsou metly boží, jimiž Bůh národy tresce a zkouší svých vyvolených; budou pak časem svým co nástrojové pomsty boží do ohně vrženy. *Humbert.* — Chudoba jest trpká bylinka, ježto na horách i v dolinách roste; nejčastěji v chatrčích se uhostuje; za to v palácích sídlívají dravci. *N.* — Nejtěžší dřevo jest hůl žebrácká; jaký div, že mnohému slze vynucuje? — *N.*

#### Průpověď.

Raděj' ať tě náhlá smrt překvačí,  
nežli slza ubohého tlačí. —

**Přísloví.** Člověk tvrdý, ukrutný — pořád na někom sedí, — na hřbetě mu jezdí, — od huby mu utrhuje, — rád by ho s kůže svlék'. — Boháč jednou rukou dává a dvěma bere. — Boháč chudých trudí, strachy z lidí pudí. — Kdo bohat, ten i rohat. — Boháč zřídka spravedliv, buď sám, buď předek jeho. — Bohatý nemá dost, dokud mnoho chudých nesežere. — Ubozí, nebozí! Není hůře, jako když nouze a hoře. — Chudoba zle se má všude. — Na chudého všady teče. — O chudého se každý otře. — Málo dbá se, když chudý pláče. — Sirotek těžší než kámen. —

Ubobá sirá vdova! — Bůh vidí, kdo koho šidí. — Za chudinu Pán Bůh splácí.

Kdo se chudým posmívá,      Ukrutný-li mrav,  
Boha na se vyzývá.      neostane práv! —

### Obrazy o útisku chudých.

#### S i r o t e k.

Sedí dítko chudé v travičce zelené,  
tvářičky má bledé, celé oslzené,  
jako by tam byla bílá konvalinka  
a na jejím líčku skvěla se slzinka.

Je to siroteček, jenž ztratil svou matku,  
jehož otec přijal macechu do statku.  
Macešino záští chlebička mu nedá,  
proto ubožátko mazanečky \*) hledá.

Koho osud stíhá, radost mu ukrádá,  
srdce mateřského nejprvé postrádá.  
Líp je kvítku v luze, ten má radost sladkou;  
palouk je mu otcem a travička matkou.

#### S i r o t i n a.

Klečí sirotinka u otcova lože,  
nad sirotkou chudou smiluj se ty,  
Bože!

Olejem kněz svatým maže otcí tělo,  
sirotčino tělo jak by kamenělo.  
Odešel kněz domů, s otcem sama jesti,  
kdož tu velkou žalost pomůže ji nésti?  
Tatínku můj dobrý, chcete se již bráti,  
kam se odebrala moje dobrá máti?  
Kde se nyní octne vaše dítě chudé?  
kdož mně nyní otcem, kdož mně matkou bude?

Otcí toto slovo duši trním bodá,  
oči zapadalé, trud ho těžký hlodá.  
Vystupuje horká do těch očí vláha;  
avšak pro své dítě všecken smutek  
zmáhá,

Nevylévej slze dítě rozmilené,  
nebudeš ty bývat tady opuštěné.

Bude tobě otcem Bůh ten dobrý s nebe,  
anděla dá svého, aby strážil tebe.  
Matka boží bude matkou také tobě,  
opatrovat bude tebe v každé době!  
Na loži si tedy na bolestném sedá,  
oči na modlitbě k Pánu Bohu zvedá.  
A když skonal prosbu, k dítěti se  
sklání,  
z otcovské mu duše dává požehnání.  
Z prosby vyjasnily otcovi se tváře;  
odlila ta blahá na dítě se záře.  
A to požehnání bylo rosou z rána;  
sirotince bolná zhojila se rána,  
Hořký pláč ten její jako sněhy splynul,  
a květ růže se jí v hrudi porozvinul.

*Fr. Sušil.*

**Osiřelo dítě**

*Známá píseň národní.*

### Příklady o útisku chudých.

a) Biblické: *Farao a Egyptčané* utiskovali lid israelský, trápíce je břemeny nesnesitelnými, takže křik jejich k Bohu vešel. II. *Mjž.* 3.

\*) Macešky = žluté kvítky.

*Šalomoun* v pozdějším věku utiskoval lid, podobně syn jeho *Roboam*, protože lid odstoupil od domu Davidova a ustanovil Jeroboama králem judským. III. *Král.* 12.

*Achab*, král israelský, s bezbožnou Jezabellou pronásledovali proroka Eliáše a jiné. III. *Král.*

Když *Naboth* nechtěl Achabovi dáti svou vinici, bezbožná *Jezabela* postavila křivé svědky, kteří svědčili, že se Naboth rouhal i byl ukamenován. IV. *Král.*

Král *Salmanassar* vyvrátiv trůn israelský, odvedl lid do Assyrie. IV. *Král.*

*Senacherib*, král assyrský, nenáviděl a pronásledoval lid israelský, je vraždil a statky jim pobíral; však Tobiáš utíkáje, skryl se. *Tob.* 1.

*Nabuchodonosor*, dobyv Jerusaléma, spálil chrám se všemi domy, zdi města zbořil a lid odvlékl v zajetí babylonské. — II. *Paral.*

*Aman*, nejvyšší úředník krále Assuera, pronásledoval Mardochea a chtěl všechny židy vyhladiti. *Esth.*

*Antioch* Epifan., král syrský, židy neslýchaným způsobem pronásledoval, jakož dočísti se lze v *knihách Machab.*

*Herodes* pronásledoval dítě Ježíše, takže Pán s matkou Marií i s Josefem do Egypta utíkati musel. *Mat.* 2.

*Fariseové a zákonníci* pronásledovali Pána Ježíše, pak i apoštoly, učeníky Páně a všechny křesťany.

*Pán Ježíš vypravuje podobenství o služebníku nemilosrdném*, jenž nechtěl poshověti svému spoluslužebníku. — „Rozhněvav se pán jeho dal ho katům, dokudž by nezaplátil všeho dluhu. Tak, dokládá Kristus, i otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému.“ *Mat.* 18, 23. 35.

b) Po věky byli a jsou lidé, pohané i křesťané, kteří utiskovali chudých a jiní, kteří se jich zastávali, jak mnohé příklady svědčí.

Mnozí císařové římsští byli velmi ukrutní, jako jmenovitě:

*Císař Tiberius* obec římskou zbavil všech práv, senát učinil nástrojem své ukrutnosti, nad provinciemi a vojskem ustanovil samé lichotníky, z nichžto jeden *Sejanus* zase císařem vládl a jej ke všem hanebnostem popouzel. Při tom třesa se před vražednou dýkou, hleděl se ostříhati zákonem velebnosti, dle něhož na tisíce

osob podezřelých bylo odpraveno. Konečně pak sám od jednoho ze své stráže byl usmrčen.

*Císař Caligula* vyznamenal vládu svou nelidskou ukrutností a nejmrzčí chlipností. Všecko snášel Řím, až konečně Chaerea, jeden důstojník, vražedným mečem zbavil říši té netvory.

*Nero*, *Vittellius*, *Maximin* a j. jak byli ukrutní, svrchu — o vraždě — bylo povědíno. *Domitian* obnovil krvavou a hanebnou vládu Neronskou. Křesťané byli od něho ukrutně pronásledováni, aby se luza římská vyrážela jejich mukami. Však když manželka jeho proti němu se spikla, byl zavražděn.

*Císař Commodus* jako gladiator veřejně v amfiteatru zápasil se šelmami a lidmi a v nesmyslném ukrutenství jako v hanebné chlipnosti se kochal. Římané ho snášeli 13 let, až jedna kuběna jeho dala ho zavraždit.

*Také jinými národy vládli ukrutníci*, jako byl *Allarich*, král Visigothů, *Genserich*, král vandalský, *Atilla*, král Hunův, *Bajan*, vůdce vandalský a m. j., o nichž dějepis šíře vypravuje.

Letopisové tvrdí o králi anglickém *Jindřichu VIII.*, že krom jiných ukrutností přes tisíc kostelů a klášterů zloupil a zkazil, tak že by desetina toho k vyživení dvora královského byla postačila. Než sotva čtyry leta uplynula, všecky ty nespravedlivě nabyté statky byly jako písek větrem rozprášeny a král stav se zase nuzným, poddané své nesnesitelnými daněmi utiskoval. Umíraje pak úzkostlivě vzdychal: Všecko jsme ztratili! t. nejen poklady zemské, nýbrž i nebeské.

#### Zastancové utištěných.

*Za času Justina*, císaře řeckého, tak se rozmohl podvod a všeliká nespravedlnost, že si na to císař i svým dvořanům stěžoval. Tu předstoupil před císaře *jeden radní* a pravil, dá-li mu plnomocenství k tomu, že v krátkém čase umlknou všecky žaloby proti nespravedlnosti. Císař mu hned odevzdal právní plnomocenství a učinil ho místodržitelem v Cařihradě. — Netrvalo to dlouho, přišla k cís. místodržiteli vdova, žalujíc, že jí jeden z dvořenínů velikou křivdu učinil, že jí totiž o velikou část dědictví po zemřelém manželci oklamal. I napsal hned místodržitel list, kterým podvodníku tomu přísně nařídil, aby utisknuté vdově hned navrátil, oč jí byl oklamal. Vdova musela ten list sama k němu zanést; avšak byla potupně z domu vyvržena. Tu poslal místodržitel pro onoho dvořenína sluhu, aby se hned dostavil před soud; on však

nepřišel. Poněvadž místodržitel věděl, že obžalovaný podvodník častěji u stolu císařova bývá pozván, šel tedy v tu dobu k císaři a vstoupiv do večeřadla pravil: „Nejmilostivější Pane, když jsi mi plnomocenství dal, byla tvá vůle, aby každý, kdož nespravedlnosti se dopustil, dle práva byl potrestán a tomu kdož byl utlačen, aby křivda byla nahrazena: nuže osměluju se nyní se vší uctivostí tázati, je-li Vaše Veličenstvo dosud toho mínění čili nic?“ Císař nevěda, kam otázka směřuje, odpověděl, že dosud toho mínění jest a že i on sám by se před soudce dostavil, kdyby proti němu žaloby povstaly. Nyní pokynul místodržitel ke dveřím, ježto se otevřely a soudní sluhové vkročili do večeřadla. Hrdý podvodník byl u královského stolu jat a k soudu veden, kde čekala ubohá vdova co žalobnice. Svědkové byli povoláni a dokázalo se, že ten podvodník ještě více nespravedlností spáchal; byl tedy hned odsouzen, obnažen, zmrskán a po ulicích města voděn, před nímž hlasatel oznamoval jméno, stav, provinění a pokutu odsouzeného zlosyna. — Tato přísnost soudní měla velmi spasné účinky; nebo všickni vznešení i obecní lidé, kteří sobě nějakého podvodu vědomi byli, nemeškali křivdy učiněné nahraditi; tak že během jednoho roku dobrý pořádek se stal a přísná spravedlnost potom se zachovávala.

*Císař Mark Aurel* tak byl bedlivý u vyřízení právních rozepří, zvláště pak chudých, vdov a sirotek, že na smrtelné posteli k synu svému pravil: Synu, mohu tě v pravdě ubezpečit, že skrze 35 let mého panování nikdy jsem nedopustil, aby rozepře neb žaloba nějaké vdovy u mne přes osm dní ležeti zůstala.

*Za císaře Valentiniana* oloupil komoří jeho Rhodanus jistou vdovu jmenem Berenice o všecko jmění. Rhodan byl odsouzen, aby co nespravedlivě uzmul, zase navrátil; on však ve své drzosti až k císaři se odvolal. Soudce tedy poradil vdově, aby i ona k císaři se obrátila. Šla tedy k císaři, jenž právě na rejdišti byl veřejným hrám přítomen. Když císař vyslechl vdovu, kázal ihned Rhodana s místa jeho odvést, na rejdišti veškerému lidu představit a dal nespravedlivého lupiče hned upálit.

*Císař řecký Theofil* miloval nade všecko spravedlnost a často chodíval po městě, aby se přesvědčil, zdaž nikdo z poddaných není utištěn. Zvláště pak dával si předkládat žaloby chudých. Stalo se jedenkrát, že švagr jeho budu je palác, zastavěl okno vedlejšího domu, kterýž náležel chudé vdově. Vdova žalovala a soud jí dal za právo. Majitel paláce však na rozsudek nedbal;

což když císař uslyšel, kázal palác ihned strhnouti, místo pak přiřknul chudé vdově.

*Jistý šlechtic*, chtěje získati místa k rozšíření svého hradu, uzmul násilím kus zahrady svému sousedu. To když *Karel kníže z Kalabrie* uslyšel, zašel si na hrad onoho šlechtice a pochválně novou budovu tázal se, co by to stálo, aby to rozkošné místo opustil? „Upřímně řečeno, pravil šlechtic, to by mně velmi těžko přicházelo a dobrovolně bych za žádnou cenu nepřinesl tuto oběť; však se toho není co obávati pod vládou knížete, kterýž ani není schopen nějaké nespravedlnosti.“ — „Myslíte, táže se kníže, že by to bylo nespravedlivé?“ „Ovšem, dí šlechtic; zdaž by to nebylo nespravedливо a trestu hodno, když by si někdo statek cizí přivlastnil?“ „Výborně! vece kníže rozhorleně. Z úst tvých tě soudím; ty jsi sám vyřkl ortel svůj! Hned nahradíš, co jsi byl sousedu svému odcizil; sice dám z jitra srazit hlavu tvou!“

*Sv. Juventius* neb *Ivenc* biskup paduánský, byl otcem chudých a zástupcem vdov a sirotek. Jednoho času uvrhla se k nohám jeho jistá vdova, prosíc o zastání, protože ji tvrdý věřitel nemilosrdně trápil, nastupuje na to, aby mu dluh dvojnásob zaplatila. I vyslal útrpný muž boží hned jáhna svého, by jej ve jmenu jeho snažně prosil, aby nežádal nic nespravedlivého od té ubohé vdovy a zůstane-li zatvrzelý, aby mu žádanou sumu peněz odevzdal, ale spolu připomenul, že skrze ní co má, ztratí. A vskutku ztratil — i jmění i duši; nebo přijav z ruky jáhna peníze, z radosti padl a náhlou smrtí zemřel. — I pojala bázeň všecky, kteří to viděli a slyšeli.

*Sv. Julita*, pocházejíc z jedné nejslechtnějších rodin Cesařejských v Kapadocii byla mohovitá, při tom však velmi nábožná křesťanka, a k chudým velmi milosrdná a dobrotivá. Jistý občan casarejský obracel již dávno lakotné zraky své po bohatství Julitině, ale nevěděl, jak se ho zmocniti. Když se ale dověděl, že Julita vyznává víru křesťanskou, přivlastnil si poznenáhla její polnosti, dobytek, čeládku i všecku mohovitost, věda, že křesťané neradi před úřady pohanskými žalují a že úkazem císařským všech občanských práv zbaveni jsou. Bysi pak nespravedlivě nabytého jmění úplně pojistil, hleděl si náklonost soudcovu hojnými dary získati. — Julita snášela bezpráví jí učiněné pokud jen mohla, s největší trpělivostí a teprv svého práva vyhledávati se jala, když sama do veliké nouze padla. — Když jednání před soudem nastalo a Julita dokázala, že nespravedlivě a hanebně o jmění své

oloupena byla, tu vystoupil onen lakomec proti ní, dokládaje, že soud dle zákonů žalobu tu ani přijmouti nesmí, an nikdo proti občanu při vésti nemůže, kdo neobětuje bohům císaře a kdo jsa křesťanem, víry se neodřekl. I uznal porušený soudce namitku tuto za pravou a vyzval žalobníci, aby se odřekla víry křesťanské, pakli chce účastna býti ochrany zákona; spolu poručil, aby Julita ihned bohům obětovala. — Že pak nechtěla Krista zapřítí a bohům obětovati, byla statků zbavena, k smrti odsouzena a na hranici upálena okolo roku 304.

*Sv. Engelbert*, syn hraběte z Bergů, stav se arcibiskupem Kolínským neměl nic jiného na mysli, leč čest a slávu boží a spasení svých osadníků. Biskupství své spravoval rázně a jednal vždy spravedlivě. Každý mohl k němu vždy přistoupiti; každého slyšel s největší trpělivostí, snažil se každému vyhověti a přání splniti. — Jednou přišla jistá vdova, žádajíc zastupitele, který by při její vedl. Biskup Engelbert odpověděl řka: „Ženo, vy nejlépe znáte svou záležitost, řekněte mně, co vás souží?“ I hned sám při její rozhodl. — Jindy, když se chystal na cestu, přišel jakýsi poddaný stížnost si vést, že mu od jistého pána statek byl odňat. Biskup vyslyšel ho trpělivě, dal zavolat pána, při hned spořádal a potom teprv odjel. — Svým úředníkům a radům přísně rozkázal, aby konali spravedlnost beze všeho přijímání osob, zvláště pak aby neutiskovali chudých.

*Sv. Stanislav* zahanbuje každého, kdo tak nelidského srdce jest sužovati ubohé vdovy a sirotky, neb byv povýšen za biskupa Krakovského, často chudé vdovy a sirotky k sobě zval a je hostil.

*Lichvář a synové jeho.* Bohatý lichvář, stroje se k smrti, povolal tři syny své a poručil jim, aby znamenitou sumu peněz navrátili chudým sirotkům, ježto byl oklamal. Synové připověděli otci, že chtějí tak učiniti a otec v krátce na to zemřel. Po smrti otcově ale synové shodli se v tom, že sami rozdělí se o peníze, které měli odevzdati oloupeným sirotkům. V domě bohatého nebožtíka děly se přípravy k pohřbu; a tu mimo nadání vejde vážný kmet do světnice. Byl to starý poustevník. Bratří se lekli nena-dálého hosta; znalíť muže božího, že nepřichází mezi lidi jinak, leč jako posel Páně. Podavše mu místo, by sobě odpočinul, táží se ho: „A co nového přinášíte nám, otče, z pouště?“ „Dobrého vám nezvěstuji ničeho,“ vece kmet. „Putuje pouští, zaslechl jsem ze skalní sluje hlas jakýsi, jenž úpěnlivě kvílil, křiče divoce: „Běda mi! Duše bohatého lichváře, kterouž jsem měl ve svých



osidlech, vymkla se mi. Bohatec maje umřítí, smřil se s Bohem a poručil synům, aby navrátili statek nespravedlivě nabytý.“ Strašlivý tento hlas byl mi ku potěše. Avšak tím více poděsil jsem se jiným hlasem, jímž zachechtal se pekelník řka: „Netrap se, ale raduj se, tovaryši můj! Místo jedné duše dostaneme bezpochyby tři.“ — Bratři, zděšení ráznými slovy poustevníkovými zbledli a nejstarší z nich vece: „Ach otče, hlas tento týká se nás! Než my vykonáme s pomocí boží vůli nebohého otce našeho.“ — „Ano, my ji vykonáme!“ doložili též i druzí dva bratří. — „Buď Bohu dík a chvála!“ zvolal poustevník. „Otec váš na krátce před smrtí svěřil mi, což vám přikáže, uloživ mi, přesvědčiti se, zdali jste vykonali nařízení jeho. Nuže nemeškejte. Navraťte sirotkům ubohým, což jim náleží a spaste duše. Kdožkoli u sebe s vědomostí zadržuje cizí statek, nemůže přijíti k spasení; on nevyvázne na věčnosti ze žaláře, pokud by nevyplatil posledního halře.“

#### Obrazy a podobenství.

*Milán luňák.* Vrabec, který již často svědkem byl nářku, jež krahujci a jestřábi mezi hejnem kúrovitých natropili, snažně prosil bohy o sílu, aby bezbranné chrániti mohl. Jelikož úpění jeho oslyšáno bylo, vyzýval pokolení kúrovitých, aby s ním pospolu k bohům se obrátili. — „Jeho ochrana by vám špatně posloužila, varovala moudrá labuť; vždyť krade sám, jak dalece mu síla stačí; a kdo zlou vůli má, páchá velké nepravosti, jak mile velké moci dosáhnul.“ — „Živím se zrním a ovocem, housenkami a brouky, odpověděl vrabec: a budu vás věrně chrániti, pakli mne sílu jen vyprosíte.“ — Kúrovití obrátili se tedy s úpěnlivou prosbou k bohům a byli vyslyšáni. Vrabci byla síla propůjčena a labuť mluvila pravdu; neb vrabec tento — stal se luňákem. —

*Rozum.*

*Zákon přírody.* Vrabec chytil bzučnou mouchu dosti tučnou. „Nech mne žíti, praví tato, nasbírej si zrní za to.“ — „Ne, dí vrah, tys kořist má; slabá ty a silný já!“

V tom přiletí dravec, chycen již jest vrabec. „Pusť mne, praví, vždyť jsem tobě neublížil v žádné době.“ „Ne, dí vrah, tys kořist má; slabý ty a silný já!“

Orel lapí dravce, jak on prvé vrabce. „Pane králi, pusť mne zase, pochválím tě lesní chase!“ — „Ne, dí vrah, tys kořist má, slabý ty a silný já!“ —

Tu se střelec přiblíží, na orla si zamíří. „Zadrž, vrahu,

nech mne žíti, nechci tobě v cestě býti.“ — „Ne, dí vrah, tys kořist má, slabý ty a silný já!“ — Dle *Pfeffla*.

*Vlk a jehně.* U potoka jednoho sešli vlk se s jehnětem žízni mořeni. Hořeji pozastaví se vlk; jehňátko pak doleji podál. Krutým tof on puzen hladem, tu k hádce dává příčinu, řka: „Co mi, běse ty, kalnou činíš vodu?“ A bázlivá беруška jemu na to odpoví: „I jakž, prosím, možná mi, čeho toužíš vlku? Voda dolů na slopt běží mi od tebe.“ Odbyt živou pravdy svaté mocí lupič: „Mne před měsíci šesti, dí, proklínalo's!“ Beránek odpoví: „Mne na světě nebylo.“ „Tak tvůj, při sám Perún, to byl tatík!“ praví. A tak chopiv sápá smrtí ho nepravou. — Bájka takovýmto psána jest lidem tato, co příčinou vymyšlenou nevinu hubí. — Z *Fædra Chmela*.

*Had a srnka.* Hroznejš ovinul se okolo stromu, chtě na kořist číhati a zhledl na blízku srnku okolo poskakovati. „Hledáš potravu? volal na ni: pojď sem, takovou ti podám, jaké jsi ještě nikdy neokusila.“ Po těchto slovech utrl několik svěžích ratolestí a nastrkoval je srnce. To je příliš veliká laskavost! pomyslila si bezelstná srnka. Had je ovšem falešný; takto ale nemůže se mnou zle smýšleti. — Avšak zlosyn není nikdy špatnější a nebezpečnější, jako když se dobrým a laskavým projevuje. — Srnka přikročila důvěrně blíže, sáhla po ratolestech a byla hrozytánem ovinuta i pohlcena. *Rozum.*

*Rys a jelen.* Rys potkal jelena a řekl mu: „Měl bych tě vlastně zadávit a nasytit se tvou krví; ale ušetřím tě; ano stanu se i tvým přítelem a budu tě ochraňovati před ostatní dravou zvěří, jest-li dobrovolně dáš se mi nasytit svou krví.“ „Milý brachu, odvětil jelen, prodáváš svou ochranu a své přátelství za drahý peníz. Dám-li ti dobrovolně své krve, tedy zahynu a pak už nebudu potřebovati ani tvého přátelství ani tvé ochrany. Víš co! nech si tvé přátelství a tvou ochranu, já pak si podržím svou krev.“ Na to uplách'. *Hornof.*

Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážiti každou;  
ten kdo do pout jímá otroky, sám je otrok;  
nechť ruky, nechť by jazyk v okovy své vázal otrocké,  
jedno to, neb nezná šetřiti práva jiných.

*Kollár.*

#### **Ukrutník bez lásky.**

Synu milý! jest-li člověk slavíku svobodu vzal,  
k všemu můž' jej přinutiti, — leč by z lásky zazpíval.

A tak rovněž pakli člověk člověka opanoval,  
lehko můž' jej k tomu míti, by mu úctu zjevoval.  
By se strachy před ním třásl, bič by jeho celoval;  
vše to může docílit, jen ne — by jej miloval. *Jablonský.*

#### IV. Zadržování a ujímání mzdy dělníkům.

1. Dělníci musí těžce pracovati, aby sobě chleba vezdejšího  
dobýti mohli.

Kdož si dělníky najme, má jim dávatí mzdu slušnou, k práci  
přiměřenou, aby co třeba k životu si opatřiti mohli; aniž jim  
má ze mzdy smluvené co ujímati, zadržovati neb docela upíratí.  
Tak víra křesťanská i svědomí káže. *Kdož mzdu* neb odplatu za  
práci smluvenou *dělníkům zmenšuje, zadržuje neb docela upírá* a  
tak jim bídný stav ještě bídnější činí a srdce jejich zármutkem  
naplňuje, *dopouští se hříchu* do nebe volajícího.

2. Vysvětlivky. *Mzda* práce jest cena práce, totiž  
ona částka peněz, která se dává pracovníkovi za jeho účastenství  
ve výrobě. Vyplácí-li se mzda každodenně neb téhodně, jako se  
děje při všedních pracích, říkáme jí denní plat čili *mzda*, kdežto  
plat za práci umělou, která vyšší schopnosti, vzdělání a značnou  
obratnost předpokládá, *služné*, také honorár se nazývá.

Mzda má býti *přiměřena* pravé hodnotě práce, proto má  
býti tak odměněna, aby mohl pracovník uživiti sebe a rodinu  
svou; pak má býti opatřen vším potřebným i na dny, když ne-  
pracuje, totiž ve dnech svátečních; pak i tenkrát, když jest bez  
práce, n. p. pro nemoc; dále chce dělník ze své mzdy ušetřiti  
něco pro své stáří, kde mu více pracovati nelze. — Však *ve sku-  
tečnosti není* mzda skorem nikdy a nikde tomu přiměřena, nýbrž  
bývá obyčejně mnohem nižší.

Základní *pravidlo* při ustanovování mzdy bývá *poměr* mezi  
poptávkou po práci a nabídkou její se straou dělníkův, který bývá  
příznivější podnikatelům, kteří prospěch svůj spatřují v snižování  
mzdy. —

Některé okolnosti působí zvláště na zvýšení neb snížení  
mzdy. Mzda dělnická musí býti větší, vymáhá-li práce neobyčejné  
obratnosti nebo řídkých vloh, je-li velmi obtížná neb odporná,  
je-li spojena s velikým nebezpečenstvím . Naproti tomu může  
mzda býti tím menší, čím lehčí a příjemnější jest práce.

Mzda ustanovuje se *smlouvou* buď *výslovně*, zaváže-li se kdo  
za jistou sumu službu nějakou konati neb dílo zhotoviti; ale také

může se smlouva taková uzavřít mlčky, jakmile si někdo práci neb dílo nějaké zamluví.

Kdo si práci zamluvil, nemá prodlévati se zaplacením mzdy, aniž má skoupě smlouvati neb ze mzdy utrhovati. Jakkoli pravidlem jest, že mzda má býti placena teprv po dokonané práci, předce, koná-li se práce v jistých odděleních času neb jsou-li při ní výlohy, může dělník žádati, aby se mu dala část mzdy s dílem vykonaným se srovnávající a nahradily se mu výlohy učiněné před dokonáním práce.

3. Tento těžký hřích — zadržování a ujímání mzdy — stává se mnohým způsobem. *α)* Toho se dopouští hospodář, jenž svým čeledínům a dělníkům smluvené a zasloužené mzdy nedává v čas potřeby, ale s výplatou odkládá neb jim mzdy ujímá pod záminkou, že mu škodu způsobili; aneb jim zcela mzdu upírá, jako by ji byli obdrželi.

*β)* Tak hřeší, kdo s řemeslníkem skoupě smlouvá, nechtě mu dáti, co za práci zasluhuje; neb mu dlouho dlužen zůstává, tak že ho musí upomínat, právotit se a soudit.

*γ)* Hřích ten páchají lidé mohovití, když od chudého cos kupující smlouvají, až jim to se škodou dá; aneb *δ)* když chudým draze věci prodávají, bez kterých oni býti nemohou.

4. Takové nespravedlivé jednání jest hřích těžký, jenž k Bohu o pomstu volá, jak písmo sv. dokládá (v. texty.)

**Napomenutí.** Nuže, milý křesťane, potřebuješ-li dělníky, nebo čeledíny, vyplať jim vždy v slušný čas smluvenou a zaslouženou mzdu a neodkládej s výplatou, poněvadž dělník a služebník čekají na ni, aby hladem nemřeli. — Prodáváš-li něco chudému, nepřetahuj ho, a kupuješ-li něco od něho, neutiskuj ho; děkuj Bohu, že nejsi služebníkem nebo nádeníkem, ale pánem a hospodářem a protož užívej panství a hospodářství svého, jež ti Bůh svěřil, ne ke škodě, k zármutku nebo ke zkáze, ale k dobrému svého bližního jak tělesnému, tak i duchovnímu.

#### Slova písma svatého.

Neučiníš křivdy bližnímu svému, aniž mocí utiskneš ho. Ne-zůstane mzda dělníka tvého u tebe až do jitra. III. *Mojž.* 19, 13. — Nezapřeš mzdy potřebného a chudého bratra svého ale téhož dne dáš jemu mzdu za práci jeho před západem slunce; aby nevolal proti tobě k Hospodinu a počteno by bylo tobě za hřích. V. *Mojž.* 24, 14. 15; *Malach.* 3, 5. — Chléb nuzných ži-

vot jest chudých a kdož odjímá jej, člověk krve jest. Kdož odjímá chléb v potu dobytý, jest jako ten, kterýž zabijí bližního svého. Kdož vylévá krev a kdož činí křivdu nájemníku, bratří jsou spolu. *Sir.* 34, 25—27. — Kdožkoli by tobě něco dělal, synu, hned zaplať jemu mzdu a mzda dělníka tvého nikoli ať nezůstává u tebe. *Tob.* 4, 15. — Aj, mzda dělníků, kteří žali krajiny vaše, kterouž jste jim zadrželi, křičí: a křik jejich vešel v uši Pána zástupů. *Jak.* 5, 4. — Hodenť jest dělník mzdy své. I. *Tim.* 5, 18.

**Přísloví.** Co jsi dlužen, plať! — Krvavá to mzda! — Nesmlouvej se do krve! — Nedři bez nože! — Všeho do času, Pán Bůh na věky! —

### Příklady.

*Lában* oklamal *Jakuba*, kterýž mu zdarma a věrně sloužil, dada mu po sedmi letech místo *Rachel* *Liu* za manželku. Teprv po 14leté službě obdržel *Jakub* i *Rachel* a též podíl na stádech *Lábanových*.

*Egyptčané* soužili *Israelity* těžkými pracemi, ježto v cihelnách a na polích konati museli. Za to jich pak *Hospodin* přísně pokáral.

Naproti tomu dobří a laskaví hospodáři: *Abraham* k svému služebníku, *Putifar* k svému otroku *Josefovi*, *pohanský setník* k svým podřízeným a j.

*Příkladů ze života* netřeba podávati, ježto pohříchu velmi často se stává, že mnozí hospodáři, čeládce, dělníkům a řemeslníkům mzdu buď zadržují, aneb z ní ujímají, svých pracovníků všelijak utiskují a při nich snaží se zahospodařiti, co jinak marně rozmrhali. Naopak ovšem také čeledínové, dělníci a řemeslníci mnohdy za špatnou a nedbalou práci, nepoměrně a nesvědomité velikou mzdu požadují. — Těm všem třeba svědomitosti a lásky bratrské.

*Vlk a jeřáb* (bájka). Ve chřtáně kost uvázla vlkovi pohlčená. Krutou bolestí skličeny kde koho věděl, lákal cenou, zlobu tu z krku by vyňal jemu. Až pak jeřáb, svatým ujištěným slovem, dlouhý svěří, dobrota! tlamě krvavé zobák, a léčbu tak vykoná nebezpečnou vlku. Když ale z ujednaného upomíná platu: „Ó nevděku ty,“ vlk dí, „hlavu's celou z huby naší vynesl a ještě žádáš odplaty?“ — Na zlých kdo žádá odměnu za zásluhy jaké, ten chybuje dvojnásob: to, že nehodným platen, a pak že nelze bez nehody obstáti mu.

*J. Chmela.*

*Podobenství.* Strom odměňuje práci a opatrování pána svého hojným ovocem, a ty chceš dělníku svému, kterýž břímě dne a horka nesl, mzdu odjímati neb zadržovati? táže se jistý křesťanský učitel.

### C. Šestero hříchů proti Duchu svatému.

1. Mnohý křesťan ve své zaslepenosti a zlobě milostí boží, jejížto dárce Duch sv. jest, povrhne, ježto všechny prostředky k svému posvěcení zamítá a tak nemožné činí své spasení. — Každý hřích čelí proti Bohu, tudíž i proti Duchu svatému; že ale Duch sv. působí posvěcení naše, proto hříchové, kteří nejvíce překážejí našemu posvěcení a spasení, jmenují se hřichy proti Duchu svatému.

Hříchové proti Duchu svatému jsou takové nepravosti, které milosti Ducha svatého zvláště odporují.

2. *Hříchové proti Duchu sv. jsou tyto:* a) zúmyslně na milosrdenství boží hřešiti, b) nad milosrdenstvím božím zoufati, c) poznalé křesťanské pravdě odpirati, d) bližnímu svému milostí boží nepříti a záviděti, e) k spasitelnému napomínání srdce zatvrzelé míti, f) v životě nekajícím z úmyslu do konce setrvati.

3. *Slují pak hříchové proti Duchu sv.,* poněvadž jimi hříšník milosti boží, kteráž se Duchu svatému přičítá, zúmyslně odporuje, jí pohrdá a zneužívá.

4. *Hříchové proti Duchu sv. jsou tak těžcí,* že se neodpouštějí ani na tomto ani na onom světě — leč velmi těžce (viz *Mat.* 12, 31.) ne snad jako by Bůh takového hříšníka naprosto zavrhl, ale proto, že se žádný hřích neodpouští bez pokání, kteréhož nikomu nelze činiti, kdo milosti boží odporuje a že takový hříšník není odpuštění hoden, ježto milostí boží, které ku pokání třeba, povrhne.

5. *K hříchům proti Duchu sv. přivádí člověka* a) nevědomost u víře vůbec, zvláště pak neznámost božských dokonalostí a bludný pojem o milosrdenství božím; b) pýcha, c) lenost duchovní, d) návyklost jiných těžkých hříchů, zvláště pak opilství a smilství.

**Napomenutí.** Všemožně se přičiň, milý křesťane, abys se všech hříchů proti Duchu svatému uvaroval, poněvadž srdce lidské nepřístupné činí božské milosti a nemožné neb alespoň nesnadné činí tvé obrácení a pročež chraň se bedlivě všeho, co by tě k hří-

chům proti Duchu sv. mohlo přivésti a chápej se všech prostředků k svému posvěcení a spasení.

### Slova písma svatého.

Protož pravím vám: Všeliký hřích i rouhání bude lidem odpuštěno; ale rouhání proti Duchu svatému nebude odpuštěno. A kdokoli by řekl slovo proti Synu člověka, bude jemu odpuštěno; ale kdožby mluvil proti Duchu svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím. *Mat.* 12, 31. 32. Amen pravím vám, že všickni hříchové odpuštění budou synům lidským..; ale kdoby se rouhal proti Duchu svatému, nebude míti odpuštění na věky, ale vinen bude hříchem věčným. *Mar.* 3, 28. 29. srov. *Luk.* 12, 10.

### Výroky svatých.

Duchu svatému se protiviti a odporovati a v tom až do konce setrvati, jest rouhání neodpustitelné ani v tomto životě, ani v budoucím. *Sv. Bernard.*

**Připomenutí.** Jakož se některá nemoc ze své přirozenosti jmenuje nezhojitelnou, poněvadž připravuje o to, čím by nemoc mohla vyléčena býti, jak když u př. zničí nemoc sílu přirozenosti, aneb způsobí ošklivost před jídlem a lékem, ač by od takové nemoci Bůh pozdraviti mohl: rovněž se praví, že jest hřích proti Duchu svatému neodpustitelným, jak dalece vylučuje, čímž se odpuštění hříchu stává. Tím se ovšem všemohoucnosti a milosrdnosti boží nezamezuje cesta k odpuštění a k uléčení, kterýmžto způsobem někdy jako zázračně bývají takovito duchovně nemocní uzdraveni.

*Sv. Tomáš Akv.*

### Průpovědi.

- |                                                                                                                   |                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| Urážkou hřích Boha jest ;<br>zvláště pak je hříchů šest,<br>kterými se milost ztrácí,<br>že se více sotva vrací : | 3. kdo se církvi zprotivuje,<br>blud a hřích si zamiluje , |
| 1. Nadějí kdo v smilování<br>vždy se kojí bez pokání ;                                                            | 4. pro boží kdo laskavost<br>k bližnímu má v srdci zlost ; |
| 2. pro mnohou kdo nepravost<br>vrhá sebe v zoufalost ;                                                            | 5. ten kdo uši uzavírá,<br>když ho bratr rozebírá ;        |
|                                                                                                                   | 6. srdce své kdo hříchu vzdá,<br>z vůle v něm i setrvá :   |

sotva kdy se bude káti,  
proto má se pekla báti.

Ducha svatého kdo uráží,  
vnuknutí si jeho neváží.

spasení si svoje stíží,  
k Bohu pak se nepřiblíží.

**Příslaví.** Hříchové proti Duchu svatému nebudou odpuštění ani v tomto životě, ani v budoucím.

### Hříchové proti Duchu sv. zvlášť.

#### I. Zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti.

1. *Na milosrdenství boží hřeší,* kdo směle — bez bázně hříchů se dopouští, protože se spolehá na milosrdenství boží a zapomíná na jeho spravedlnost.

2. Bůh jest nejvyšší milosrdný, odpouští nám hříchy naše, když činíme upřímné pokání; On dlouho hříšníkům shovívá, však jsa nejvyšší spravedlivý, hříšníky nekající přísně trestuje. Ale mnozí křesťané stále hřeší, domnívajíce se, že Bůh laskavý a milosrdný jich nebude trestati. Jiní když zhřešili, spolehají se na to, že Bůh ve svém milosrdenství jim odpustí, jen když se z hříchů vyzpovídají. — Jiní konečně stále po celý život pokáním odkládají, v té naději, že jim Bůh ještě v posledním okamžení života bude milostiv. — Ti všickni zúmyslně hřeší na milosrdenství boží, dopouštějíce se hříchu proti Duchu svatému.

3. *Jest to hřích proti Duchu sv.;* poněvadž kdo zúmyslně na milosrdenství boží hřeší a opovázlivě se na ně spolehá, nečiní pokání a doufaje bez napravení života dosíci hříchův odpuštění, milosti boží k nekajicnosti zle užívá a tak Duchu sv. se protiví. — Kdo nikdy nepřestává hřešiti a nikdy nečiní pokání, nemůže nikdy odpuštění hříchů dojíti.

4. *Ohavnost toho hříchu* jest zjevna; nebo jaká to zloba hříšníka, jenž neleká, nebojí se božské spravedlnosti a stále proto hřeší, že Bůh nejvyšší shovívavý a milosrdný jest a tak Bohu za jeho dobrotu a lásku nevděkem splácí, Krista, spasitele svého, hříchy svými znova křížuje, a zneužívaje milosti Ducha sv., jej zarmucuje! —

5. *Co nás uchrání toho hříchu?* Pamatuj, křesťane, že Bůh jest nejen milosrdný a shovívavý, nýbrž i nejvyšší spravedlivý. Kdož by se nebál hříchy svými hněvati toho Pána všemohoucího a soudce spravedlivého, jenž sice dlouho shovívá hříšníkům a odpouští kajícím, za to však hříšníků nekajících tím přísněji trestati bude? — Nuže, kdo jsi zhřešil, neváhej činiti pokání; nebo kdo zúmyslně hřeší a opovázlivě se spolehá na milosrdenství boží, zřídka ho účasten bývá. —



**Slova písma svatého.**

Neříkej: Hřešil jsem a co mi se smutného přihodilo? Nebo Nejvyšší jest shovívající odplatitel. Pro odpuštěný hřích nebývej bez bázně, aniž přidávej hřích k hříchu. A neříkej: Smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím hříchů mých. Nebo milosrdenství i hněv rychle přicházejí od něho a na hříšníky hledí hněv jeho. *Sir.* 5, 4—7. — Neprodlévej obrátiti se ku Pánu, aniž odkládej den ode dne. Nebo náhle přijde hněv a v čas pomsty rozptýlí tě. *Sir.* 5, 8. 9. — Neobráti-li se (bezbožný), meč svůj napřáhne, lučiště natáhne a naměří. *Žalm.* 7, 13. — Nemylte se: Bůhť nebývá posmíván. *Gal.* 6, 7. — Lítostivý a milosrdný jest Hospodin a dlouho shovívající. Ne podle hříchů našich učinil nám, ani podle nepravostí našich odplatil nám. — Jakož se slitoval Hospodin nad těmi, kteří se ho bojí. *Žalm* 102, 8—11. — Pakli by bezbožný činil pokání ze všech hříchů svých, a ostříhal by všech přikázání mých a činil by spravedlnost, živ bude a neumře. *Ezech.* 18, 21. — Budou-li hřichové vaši jako krev, jako sníh sbílení budou. *Isai.* 1, 18.

*Neodkládej.* Dnes uslyšíte-li hlas, nezatvrzujte srdcí svých. *Žalm* 94, 18. — Hleďte Hospodina, pokud může nalezen býti, vzývejte ho, pokud blízko jest. *Isai.* 55, 6. — Vizte, bratří, kterak byste opatrně chodili, ne jako nemoudří, ale jako moudří, vykupující čas, nebo dnové jsou zlí. *Ef.* 5, 15; srov. *Jan* 9, 4. — Hle nyní jest čas příjemný, nyní dnové spasení. *II. Kor.* 6, 2.

**Výroky svatých.**

Na milosrdenost Boha všemohoucího spoléhá se řádně ten, kdož, v čem se hřešením provinil, pokáráním napravuje a slzami smývá. Hřešiti následovně a v milosrdenost Boha doufati, jest tolik, jako se na moře jeho spravedlnosti vydávati. *Sv. Řehoř.* — Mnozí jsou, kteří následující Heliho, na milosrdenství boží i v hřešení se spoléhají. Avšak nezřízené toto doufání může před Bohem všemohoucím pomsty dojíti, ale prominutí dosáhnouti nemůže. Neboť, jestli že nenapravený a v úmyslu svého proviňování setrvající hříšník o hrozícím Bohu pronese jako Heli: „Hospodin jest, což dobrého před očima jeho, nechť učiní“ (*I. Král.* 3, 18.), což jest to, nežli v milosrdenství boží nejvyšš spořádané doufati nespořádaně. *Sv. Řeh.* — Milosrdenství boží a jeho smilování jsou věci rozdílné. Jeho milosrdenost jest neskončena; účinky však její, totiž

smilování boží, jsou obmezeny. Bůh jest milosrdný, však i spravedlivý. *Sv. Basil* praví, že hříšníci toliko polovičně na Boha hledí, uvažují ho jen co Boha milosrdného, kterýž odpouští, ne pak též co Boha spravedlivého. *Sv. Alf. Lig.* — Takoví, kdož od svých nepravostí upustiti nedbají, odpuštění sobě od Boha slibují, bývají druhdy náhlým Boha hněvem překvapeni, tak že neobdrží ani času k obrácení, ani daru prominutí. *Sv. Fulgenc.* — Jaká to pošetilost! Člověk se spoléhá na milosrdenství boží a myslí při tom: Vždyť už mnozí milosti došli! Zdaž se dá co pošetilejšího mysliti? Tedy napij se také jedu, nebo podřízni si chřtán; neboť už mnozí zázračně smrti vyrvání jsou byli! Ty nechceš; považuješ to za nesmysl? Ale napořád hřešiti a se na milosrdenství boží spolehati, jest ještě větší nesmysl, ježto více mrtvých k životu, nežli takových odvážlivých na milost přišlo. *Sv. Jan Zl.*

*Neodkládej pokáním.* Milostivý, shovívavý Pán a milosrdný, než i spravedlivý jest Pán; čas ti uděluje k polepšení, ty však miluješ více odkládání. Pořád okolkuješ a o milosrdenství božím přemnoho si připovídáš. — Nemůžemeť upírati, že polepšeným a napraveným Bůh odpuštění přislíbiti ráčil; avšak v Proroku, v kterém čteš, že napravenému slíbil Bůh prominutí, nečteš, že ti Bůh také přislíbil prodlouženého živobytí. *Sv. Aug.* — Ze zlého v horší přichází, kdo čas k pokání sobě udělený ve svobodu ku hřešení obrací. Každý, dokudž může, má k Bohu spěchati pokáním, aby když mohl a nechtěl, pozdě nechtěl a dokonce již nemohl. *Sv. Isid.* — Ačkoli Bůh kajícímu slíbil prominutí, nepřislíbil ovšem hřešícímu dne zejtřejšího. *Sv. Řehoř.* — Chop se tedy jistého, od nejistoty upušt. *Sv. Aug.* — Milosrdenství boží přispívá těm, kdož ještě v tomto životě se kají, v budoucím pak již nepůsobíme, nýbrž počet ze skutků svých klademe. *Sv. Isid.*

**Připodobnění.** Nepošlapujtež slitovností boží, raději ctěte ho, že takto shovívá s proviněními vašimi a není, jakoví jste vy. Čiňte pokání. *Hermas.* — Shovívání boží pudívá i zlé k pokání, jakož i dobré metla boží v trpělivosti vyučuje; a tímž způsobem béře milosrdenství boží v ochranu dobré, tak jako přísnost jeho k trestu zlé odhodlává. *Sv. Aug.* — Zdali kdo naschvál zdraví své ruší, aby se zase mohl léčiti? Nikoli! ale mnozí jsou pohříchu, kteří zpovídají se, aby zase mohli hřešiti. *N.* — Myš mnohdy se nažere, že do díry vléztí nemůže: tak se děje mnohému hříšník, že břemeno hříchu množí, doufaje, že ježto často již prolezl, opět záhubě ujde. *N.* — Veliká hloupost by byla, kdyby někdo, chtěje

z moře k pevné zemi přiraziti, příhodného větru zameškával a bouře očekával: však mnohem větší je pošetilost, očekávati nejistého okamžení života, kdo chce dosáhnouti spasení. *Sv. Euchesius*. — Kdo má tvář umazanou, hledí se hned očistit; kdo byl nebezpečně raněn, pospíchá, aby ránu obvázal: proč ty křesťane, tak nejednáš, maje duši hříchem zohyzděnou, raněnou? Proč hned nebereš útočiště ku pokání? *Humbert*.

#### Příklady a podobenství o zúmýslném hřešení.

a) Biblické: *Zúmýslně hřešili lidé za času Noema a Lota*. „Bůh neodpustil putování Lotovu a v ohavnosti je měl pro pýchu slova jeho. Nesmíloval se nad těmi, zkaziv celý národ, vynášejíci se v hříších svých.“ *Sir.* 16, 9.

*Manasses*, král judský, páchal v mladosti své nejohavnější nepravosti, ale Bůh mu propůjčil dlouhého života, že v stáří svém mohl za své hříchy pokání činiti. *IV. Král.* 21.

Syn jeho *Amon*, vstoupiv do šlépějí svého otce, též se kláněl modlám a nechodil po cestě Hospodinově. Spoléhal se na to, že jako otec jeho bude moci v stáří pokání činiti, ale Bůh mu nepropůjčil dlouhého věku, neboť po dvou letech svého kralování umřel uprostřed nepravostí svých. *IV. Král.* 21.

*Antioch* král, bez přestání těžce hřešil a na polepšení života ani nepomyslel, spoléhaje se na milosrdenství boží. Když ale pozdě bylo, zvolal: „Nyní se rozpomínám na všecko zlé, které jsem učinil a poznal jsem, že proto nalezly mne tyto zlé věci, a aj, hynu zármutkem velikým a to v cizí zemi.“ *I. Mak.* 6, 12.

b) Dle svědectví *sv. Augustina* toho hříchu se dopouští *kacíři Eunominiani*, domnívajíce se, že jim neuškodí žádné páchání a trvání v hříchu; že z milosrdenství božího nevypadnou, jen když se učením mistra Eunomia řídití budou. *Týž sv. otec* píše o spolevých *kacířích*, že sobě i jiným bezpečnost spasení činili, spolehajíce se na zásluhy Krista Pána, na milost boží a na svou víru, třebať i v hříších hnili. —

Úvahy ct. Ludvíka z Granady o těch, kteří se příliš spolehají v milosrdenství boží.

„Jsouť mnozí křesťané, kteří kojí se přílišnou důvěrou v milosrdenství boží, v hříšném životě trvají, spolehajíce se na zásluhy umučení a smrti Páně. Těm potřebí jest dokázati, v jakém přetěžkém bludu vězí. Řkou nejprv, že milosrdenství boží nesmírné

jest, anto Syn boží z milosrdenství sám se za hříchy naše na kříž vydati ráčil. Pravdať, že milosrdenství boží nesmírné jest, ano totiž i toto tvé, jenž tak mluvíš, bezbožné rouhání snášíš. — Jak veliké jest milosrdenství jeho, kdy se odvážiti smíš, abys dobrotu jeho v hřešení se potvrzoval! když sv. kříže jeho, kterýž On na se vzal, aby vládu hříchu zničil, proto se uchopuješ, abys jim tuže vládu hříchu upevnil a když ty, jsa povinen, jemu život obětovati, poněvadž on svůj život za tebe v oběť byl vydal, přece se zpěčuješ, věnovati život svůj, kterýž jsi bez toho od něho obdržel. Toť Spasitele tvého více bolí, než smrtelné muky jeho. — Kdo pak tě naučil souditi tak pošetile, abys myslel, že když Bůh laskav jest, ty tím více hřešiti smíš? — Jinak zdravý rozum, jinak Duch svatý učí, že totiž Bůh dobrý jsa, opět zasluhuje, aby ho všickni ctíli, velebili, poslouchali a milovali. Že Bůh dobrý jest, z toho dále jde, že se každý snažiti má, dobrým býti a doufati v jeho milosrdenství, an každého i sebe většího hříšníka hotov jest na milost přijíti, když se k němu obrátí. Čím laskavější tedy Bůh jest, čím více ty dobrotu jeho velebiš, tím těžší jest i hřích tvůj, proto že jím nesmírnou dobrotu jeho tak urážíš; tím většího trestu zasluhuješ, poněvadž vyžaduje toho spravedlnost jeho i svrchovaná dobrota. — Taková výmluva není nová; nebo když druhdy v starém zákoně praví proroci hříšný lid kárali a k polepšení ho napomínali: tuť i falešní proroci témuž hříšnému lidu pokoj hlásali a falešným milosrdenstvím božím ho kojili. Když pak tresty předběžné nastaly, tuť povznesli praví proroci hlasu svého, řkouce: Kdež jsou proroci vaši, kteří prorokovali vám a říkali: Nepřijde král babylonský na vás? (*Jer.* 37, 18.) Tak i ty jsi zaslepen, an spolehaje na milosrdenství boží, nevidíš při tom jeho spravedlnost. — Tu kdybys okem od Boha osvíceným patřil, jistě že bys zvolal: „Kdo zná mocnost hněvu tvého a pro bázeň tvou, kdo může sčísti hněv tvůj?“ (*Žalm* 89, 11.) Abys tedy toho tak nebezpečného bludu sproštěn byl, tuto úvahu slyš. — Jakož nikdo nemůže bytost boží tak patřiti, jaková o sobě jest, tak nikomu nelze poznati nižádnou boží vlastnost dle přirozené, věčné povahy její. Totéž platí o nesmírné spravedlnosti jeho.“

K poznání této patřme na skutky boží, pak ohlédněme se po světě vůkol sebe a suďme z toho, jaká jest nesmírná spravedlnost božská. Tím se v srdcích našich obnoví spasitelná *bázeň Páně*, kteráž jest poklad, strážce a útěš duší našich. Neboť jako *lod bez útěže* nepluje pevně, jsoucí s velikým nebezpečím sem tam

zmítána: tak u vlnobití tohoto světa s největším nebezpečím zmítána jest duše, nemajíc v sobě útěže — pravé totiž bázně boží. Bázeň boží udržuje duši, aby ji větrové přízně lidské a pýchy světské neuchvátili, nepřevrátili. Bázeň ta potřebna jest nejen hříšníkům, nýbrž i spravedlivým. Oněm, že hřešili, těmto, aby nezhřešili; u oněch zplozuje bázeň skutečné nepravosti předešlé, u těchto — možné, budoucí. Tážeš-li pak se, jak tato spasitelná bázeň v duši se zplozuje, odpovídám ti, že jsouc milostí boží vlita, zachovává se a vzrůstá rozjímáním skutků spravedlnosti božské. Ty často uvažuj a jisté seznáš, že spasitelná ta bázeň v srdci tvém se vzmuže. — Který rozumný člověk pováže to — jak Bůh jest spravedlivý — nezachvěl by se nad tím a nebyl by sv. hrůzou a bází pojat a polekán před Hospodinem tak spravedlivě a přísně trestajícím? — Zavíráme úvahu tuto slovem moudrého *Siracha* (5, 4—7. v. svrchu texty). Ustaň tedy, křesťane, od všetečného se spoléhání na milosrdenství boží; pomni, že Bůh jest nejen milosrden ale i spravedliv. Jakož tedy k milosrdenství hledíš, abys doufal, i k spravedlnosti hled, abys se bál; nebo *dle podobnosti sv. Bernarda* máme prostřevše se nice před Bohem, obou jeho nohou se uchopiti i milosrdenství i spravedlnosti, poněvadž spravedlnost bez milosrdenství daleko nepůsobí v nás tolikéž bázně, co nás milosrdenství bez spravedlnosti utvrzuje v naději klamné. *Sv. Řehoř Naz.* se velice rmoutil, že tak mnozí křesťané hřeší právě proto, že Bůh jest nejvyšší milosrdný a Syn boží že krev svou za ně vylil na kříži; začez by ho tím více měli ctít a milovat, ne pak hříchy svými hněvati.

*Drahý žert.* Za časů pohanských žil v Římě jistý prostopášník jmenem *Lucius Nerat*, jenž obzvláštní zalíbení v tom míval, že tiché počestné lidi na veřejných místech poličkoval. Libůstka tato byla ovšem velmi drahá; neboť podle zákonů římských byla znamenitá suma na takovou drzost za pokutu ustanovena. Nerat nevycházel proto jinak, leč se svým sluhou, kterýž za ním plný měšec nosil. — Kdykoli pak takový pošetilý rozmar ho napadl, poličkoval každého na potkání i hned, aby předešel soudu, zákonem vyřčenou sumu mu vyplatil. — Však představení, dozvěděvše se o takové drzosti, zrušili starý zákon a ustanovili jiný, dle něhož osobní urážka dle povahy skutku se trestala a dle důstojnosti toho, jemuž bylo ublíženo, trest se vyměřoval. — A tomuto opovážlivému Neratovi podobají se křesťané, kteří opovážlivě hřeší a Boha stále a těžce uráží, proto že Bůh jest nejvyšší milosrdný na to se spolé-

hají, že jim církev poskytuje prostředku, jímžto, jak se domnívají, mohou každou takovou urážku pouze vykonáním nepatrného pokání zase napravit. — Však se velice mýlí. Každý hřích jest přestoupení zákona božího a těžká urážka Boha nejsvětějšího a nejvyššího spravedlivého. Bůh ovšem na smíření ustanovil svátostní prostředek, totiž sv. zpověď; však kdo sv. zpovědi zneužívá a po sv. zpovědi zúmyslně zase hřeší, spolehaje se opovážlivě na milosrdenství boží: tomu přestává býti prostředkem smiřujícím a ježto dopouští se svatokrádeže, má přetěžkých pokut se obávati.

### Z n ě l k a.

Odstupují Tebe, Kriste, mnozí  
jenž jsou jmíni velcí duchové  
ve předpojatosti surové —  
následovat Tebe se zle hrozí.

Po oslavě přebláhové lozí (lakne)  
srdce jejich pořád hladové,  
chtějí býti lidstva vůdcové  
a mní v sobě chovat světoplozi.

Jak kdys' satan, takto robi podlí  
z pojmv, z vášní světa strojí modly,  
an jich duši pýchy zmohla spilost.  
Já však žebrám o jedinou milost,  
bych byl Tobě věrným věky věků,  
byť's byl zhrdán u všech u člověků.

*Sušil.*

### Příklady a podobenství o odkládání s pokáním.

S pokáním odkládali: *Saul, Absolon, Roboam, Achab, Jesabel* a j., až bídne zahynuli.

*Král Antioch*, ukrutník, jenž usiloval vyhladiti víru pravého Boha, raněn jest pro pýchu svou ranou neuzdravitelnou, tak že z těla jeho červi prýstěli a za živa maso z něho přšelo. Tu přišed k poznání, chtěl činiti pokání. Sliboval, že Židy rovné učiní Athenským; že chrám, kterýž oloupil, zase ozdobi; nad to že i sám bude Židem, a moc boží že všudy ohlašovati bude. A předce, jak dí písmo sv.: „Modlil se ten nešlechtník k Pánu, od něhož neměl dosíci milosrdenství.“

*Archias* jakýsi násilím a lstí zmocnil se vlády thebánské, čímž Athenské tak urazil, že se zapřisáhli se světa ho shladiti. Když pak jednou se svými přátely při hlučném kvasu se veselil, přišel nenadále posel s listem, žádaje, aby ho co nejdříve přečetl, ježto prý obsahuje důležité věci. I přijal *Archias* list tento; však nedbaje napomenutí poslova, odložil ho s opovržením, řka: „Až zítra!“ Však nedočkal se zejtrejška; neb té samé noci byl od spiknutých zavražděn. A podobně se děje těm, kteří s pokáním odkládajíce říkají „až později!“ Snad se i oni zítrka nedočkají. Náhle zachvátí je smrt a oni zhynou bez pokání.

*Sv. Řehoř* papež vypravuje, že *jistý muž*, jenž mnohá léta sotva na Boha vzpomněl a bezbožný život vedl, jedné noci se náhle na smrt roznemohl a že umírající volal: „Ach Bože, jen ještě několik okamžení mně popřej! Pane, jen do zejtrka mne zachovej, abych pokání činiti mohl!“ Že však tolik času a příležitosti ku pokání lehkovážně promeškal, nebylo mu popřáno, aby dosáhl, čeho žádal a ještě té noci bídně zahynul.

*O Alexandrovi*, králi macedonském, se píše, že dobýváje města, dříve dal pochodeň rozsvítit a toto rozhlásiti velel: „Dokud pochodeň hoří, ještě jest odpuštění k doufání; jak uhasne, milosti nebude místa.“ Tak, hříšníče, ještě dnes čiň pokání; snad zjitra nebudeš moci, nedojdeš milosrdenství. —

*Sv. Januar*, biskup v Beneventě, jenž nechtě se odřící Krista a obětovati bohům pohanským, byl do žaláře uvržen a souzen, pravil k ukrutnému místodržiteli Timotheovi: „Zdali nevíš, hříšníče, že moc boží je veliká? O kéž by tebe ku pokání přivedl, aby ti odpustil hříchy tvé!“ Avšak na vzdor tomu, že oslepnuv, na místě zrak obdržel i ačkoli sv. Januar tak dobře s ním smýšlel, zůstal místodržitel zatvrzelým, ano dobrodince svého stíti dal. — Ty, křesťane, se divíš zaslepenosti toho člověka, ale není-li mu zcela podoben hříšník, který lehkomyšlně v hříších žije a k pokání se nemá? Kolik milostí propůjčuje mu Bůh! On ho napomíná, klepá jako na vrata na srdce jeho, obsypává ho dobrodiním a snáší ho s dlouhočekáním. A předce zaslepený hříšník nepřestává svého Pána a Boha vždy na novo urážeti. On vidí, kterak mnoho lidí umírá smrtí náhlou, aniž jim bylo přáno dříve s Bohem se smířiti a předce sobě neumyslí, aby činil pokání. Bez starosti tak život tráví, domnívaje se, že má času dosti, aby se obrátil a byť ho i někdy probudilo ze spánku hříšného svědomí nebo nějaké neštěstí, tu sice nahlédne, jak velice toho zapotřebí, k Bohu se obrátiti a zlou cestu opustiti; ale sotva pominulo nebezpečí, tu jedná jako druhý král Farao, zůstane v hříších. Avšak jak strašný je stav takového člověka, jaký konec on vezme! — Kdo nekajicně žije a své opravdové polepšení den ode dne odkládá, ten pohrdá Bohem, jenž ho volá, ten dává ďáblu lepší, Bohu pak špatnější část života svého, ten se protiví Bohu, protože milosrdný jest a tak obrací milosrdenství boží v spravedlnost. Ten pohrdá svým andělem strážným a bere mu tu radost, kterou by měl z jeho obrácení; on jedná bezbožně proti vlastní duši své. Nebo dokud člověk žije v břichu, zbavuje se posvěcující milosti

boží a příležitosti ke konání záslužných skutků a je pro Boha jako mrtev. On hromadí hřích na hřích; břímě se stává vždy větším, on pak vždy slabším a nemůže se vymotati z osidel hříchů, jenž se vždy hlouběji zažírání do srdce jeho; proto vždy hloub klesá v propast bezbožnosti, tak že, byť i chtěl, ani polepšiti se nemůže. Čím dál tím hůř! Slyšte to hříšníci: čím dál, tím tíže s napravením a potom, až byste snad chtěli se obrátit, pak Bohu se nebude líbit; On pokání vaše nepřijme; nebo míra nepravostí dovršena, lhůta jeho milosrdí došla, počet milostí je u konce; vy jste jimi povrhli; — tu konec milosrdenství a nastane neuprositelná spravedlnost. Proto dnes, uslyšíte-li hlasu jeho, nezatvrzujte srdcí svých. — Dr. *Bílý*.

*Sv. Augustin* sám o sobě dosvědčuje, že čím dále, tím těžší jest pokání; řka: Neměl jsem ničehož, o Pane, co bych byl odpověděl tobě, když jsi mne napomínal a povzbuzoval. „Vstaň, jenž spíš, vstaň z mrtvých a osvíti tě Kristus!“ leč slovo liché a lenivé: „Hned!“ a opět „hned!“ a „jen postrp maličko!“ Ale to moje „maličko“ vždy na delší a delší čas se protahovalo a odkládalo. — Tak podnes jednají s Bohem hříšníci, vždy dobou obrácení svého odkládajíce a nikdy k polepšení života nedospívajíce.

*Ludvík z Granady* proti klamu těch, kteří s napravením života do budoucnosti odkládají. Ty pravíš, křesťane, že se budoucně polepšíš; však to nyní, hned učiniti máš. Kdo ti budoucí čas pojistil? — *Sv. Cesarius* praví: „Díš-li: Až v stáří budu užívati léku pokání; jak se toho odvážití smíš, jsa si vědom lidské své křehkosti, že ani jediným dnem, ba ani okamžikem nejsi smrti jist? Vímeť já, že pošetilou touto spolehlivostí nescíslně mnoho duší zahynulo.“

Ale dejme tomu, že se ti dostane věku tak dlouhého, jakého si žádáš: což bude snazší, nyní se polepšiti anebo odkládati s polepšením? — Mnohét jsou příčiny, pro které polepšení života obtížno bývá. — *Sv. Jeroným* dí: „Obtížnou nám a odpornou činí cestu tu hříšná navyklost.“ — Že obtížno jest polepšiti hříšný život svůj pochází dále z toho, že mocnosti duševní hříchem v nepořádek uvrženy a velmi porušeny bývají. Hřích rozum náš zatemňuje, vůli porušuje, tak že člověk není dosti statek, aby sám sebou vládl. — Jsouť pak ony mocnosti duševní jako nástroje, jimiž duše dobré skutky působí; jsouť jako kola v hodičovém ústrojí k náležitému spořádání života. Jsou-li tato dost málo porušena, čeho medle se tu nadíti, leč nepořádku a zmatku



v životě? — Když to tak jest, kdož by medle byl tak zpozdilý, aby se domníval, že obrácení a polepšení života po letech snažší bude, an byl počet i hříchův i důvodů a okolností obtěžujících mocně vzrostl? — Nemůžeš-li skrovný potůček k přebřísti z rána, dokavade vody jen malounko teče, jak ho přejdeš u večer, když voda se vydme a proud se zmůže? Zdá-li se ti těžko vytrhnouti tenounký štípek nepravosti, což učiníš, až se hluboko v duši zakoření a v srdci rozvětví co mohutný strom? Podivno jest domnívati se, že čím větší bude vina, tím snadnější odpuštění; jakoby myslil, že čím větší nemoc nějaká, tím snažší bude uzdravení. Zdali neznáš, co praví mudrc: „Neduh dlouhý obtěžuje lékaře, krátký neduh přetrhuje lékaře.“ (*Sir.*) Zlá navyklost krutě panuje nad člověkem jí podrobeným. Tím to je, že starcové větším pokročili, když byli mladá léta u všelikých nepravostech zmrhali, na konec života svého předce se neřestmi kochají, ku kterýmž jim ani přirozené síly nestačí. —

A dejme tomu, že tě naděje na dlouhý věk nesklame, což pak řekneš tomu, že tak drahá léta věku svého mrháš a žádného prospěchu z něho netěžíš? Zdali nemohl jsi sobě po ten čas znamenitého pokladu zásluh pro věčnost nashromáždit? Jaký nesmysl, kdyby někdo při dobytí města, ano nepřítel vše plení a hubí, a divé vojsko vše, co drahé a platné jest, bere a loupí, usedl mezi cháskou záškodní a v kostky si hrál! Takový, ba větší nesmysl jest toho, kdo se toliko marnými trety světských rozkoší obírá, co každý rozumný člověk se snaží dobře činiti a sobě zásluhy pro nebe získati. Mimo to pozoruj, že čím déle trvá tvá hříšná navyklost, tím jest polepšení tvé obtížnější. Nebo jako kdo nějakou nemoc přestál, nikdy tak úplně se neuzdraví, aby ni žádných následků svého neduhu v těle svém nepodržel; tak i hřích dle velikosti a delšího trvání zřídka, ba nikdy se úplně nevyléčí, ale skoro vždycky jakýchsi pozůstatků po sobě a příchýlné náklonnosti zanechává.

Povím dále, jak pošetilé jest, až na starý věk odkládati s pokáním. Zdaž by nebylo pravé bláznovství, kdyby člověk maje mnoho nákladu někam dopravit a moha k tomu mnoho soumarů použiti, všecko by na jednoho a to nejslabšího naložil a jiných mnohem silnějších nechal by jíti s prázdnem? Tak nesmyslně jedná, kdo břímě pokání na slabá bedra věku sešlého uložití hodlá. Krásně tu dí Seneka: „Kdo dobrým býti až k věku starému ukládá, ukazuje, že chce ctnosti věnovati dobu, schopnější a

vhodnější ke všemu jinému než k tomu! — Jak pozdě a zpozdilé jest tehdaž chtítí teprv živu být, když život na sklonku jest! Jak nesmyslná nepaměť smrtelnosti na padesátý, šedesátý rok odkládati s lepšími úmysly a pokládati počátek života v tu dobu, kteréž málo kdo z lidí dosahuje!“ —

Však co si počneš, pomníš-li na hrozný úkol zadostučinění, kteréhož neskonalá spravedlnost božská od tebe požádá? To jest, jak sv. *Jan Klimak* dí, tak veliké, že žádný člověk ani za hříchy jednoho dne Bohu dosti učiniti nemůže; proč bys tedy veškeré viny celého života téměř na jednu hromadu sháněl a s dosti učiněním na starý věk otálel? To jest nepravost tak veliká, že sv. *Řehoř* dí: „Vzdálen jest víry, kdo s pokáním na stará léta odkládá; neboť jest se co báti, aby očekávaje milosrdenství, nepropadl soudu.“ —

Konečně zdaliž by pak veliká a mnohá dobrodiní, jichž jsi od Boha obdržel, zdaliž by sláva a blaženost, kterou ti slibuje, neměly tebou pohnouti, abys nepronebával času služebnosti své, abys nelenil za doby propůjčené tobě tak štědrě, tak laskavě, ponevadž nezasloužené? „Nedej si překážeti, abys se modlil vždycky a neostýchej se ospravedlňovati se až do smrti; nebo odměna boží zůstává na věky.“ (*Sir.* 18, 22.) — A když jest tak dobrotivý Hospodin, proč medle se zpěčuješ milovati ho? proč odkládáš službou jeho až na konec života? Jak se jen domyšleti nestydíš, že za krátkou službu dostačíš tomu, kterýž blažeností věčnou chce obdařiti tebe? Měl bys za odměnu věčnou, by možná bylo, i věčnou službu mu věnovati. A když to nelze, proč bys odjímal službě jeho nejlepší částku života svého a zanechal mu nejkratší, nejnejistější a nejslabší? „Jako ze džbánu, dí *Seneka*, nejprvé čisté víno teče, kal pak na dně zůstává; tak i u věku našem nejlepší částka první jest.“ A tu bychom na jiné věci obracetí, Bohu pak pouhý kal ponechávati měli? (v. *Mal.* 1, 14.) — „Pamatuj tedy, milý křesťane, na Stvořitele za dnů mladosti své“ (*Kaz.* 12, 1.) a neodkládej pokáním v dobu tak pozdní, nejistou, obtížnou, kdežto veškeré přirozené síly člověka opustí a každý více méně seslábne. — Tehdaž bývá každý k ctnosti více donucen, nežli by se k ní samovolně odhodlal; neboť v stáří nás spíše hříchové opouštějí než my hříchův, ač mnohdy i takové bývá stáří, jakové bylo mládí. —

Nuže, povstaň rychle k svému obrácení, polepšení, pokání,

ruku přičiň a věz, čím dříve a ochotněji je započneš, tím snadněji ti s pomocí boží bude.

Ludvík z Granady o pokání v poslední hodině smrti.

*Sv. Augustin* učí, že pravé pokání, jsouc vlastně působením milosti boží, může od Boha dáno býti komukoliv a kdykoliv On ráčí. Dle toho jest pokáním pravým a dokonalým k spasení duše, kdykoliv se stane a byť bylo i v okamžení smrti. Jak řídké však to jest, tak že toliko za výminku se považovati smí, o tom slyš, co týž *sv. Augustin* praví: Koho prvé hříchové sami opouštějí, aniž byl sám jich opustil, ten je toliko z donucení zavrhuje, nikoli svobodně. Bůh pak žádá rozhodnutí svobodné vůle. Kdožkoli tedy nechce obrátiti se k Bohu, dokaváde hřešiti mohou, ale teprv, když hřešiti nemohou se zpovídají, z těžka dosáhnou, čeho si žádají. — Obrací se celý t. se mění, kdo netoliko trestu se bojí, ale k dobrotivému Bohu horlivě přijíti se snaží. A komu se takového obrácení dostává, buďsi v poslední hodině, o tom nelze pochybovati, že by se mu úplného odpuštění hříchu nedostalo. Že pak obrácení tak úplné velmi řídké jest, proto jest se co obávati, aby pokání tak pozdní pravé bylo.“ — *Sv. Ambrož* dí: „Kdo v posledním tažení činí pokání a brzo po smíření s Bohem odtud se odeberá, tomu, přiznávám se upřímně, neodepírám, čeho si žádá; však říci se neosměluji, že dobře skonává. Nic se neosměluji ujistiti ho, nic neslibuji. Věřící, který dobře živ byl, jest jist; kdo však naposledy koná pokání, zdali jist odtud se odeberá, tím já jist nejsem. Pokání sice ukládáme, jistoty pak nic nedáváme.“ S tím souhlasí *sv. Isidor* v tato slova: „Kdo chceš odpuštěním hříchů jist býti, čiň pokání dokaváde zdrav jsi. Kdo jsi však zle živ byl a pokání v hodinu smrti konati chceš, jistě u velikém nebezpečství vězíš. Nebo jakože zatracení tvé není jisté, tak i spasení tvé je pochybné.“ — *Sv. Jeronym* krátce před svou smrtí k učeníkům svým řekl: Marná domněnka, klamný domysl, aby ten, kdo po celý věk svůj zle živ byl, v posledním okamžení od Boha za pokání milosti dosáhl. Ze sto tisíců lidí, kteří zle živi byli, sotva jeden za své pokání milosti zasluhuje. — *Sv. Řehoř* vykládá slova Jobova (27, 8—9.) dí: „Bůh neslyší v čas úzkosti volání toho, kdo v čas tichosti Boha neslyšel, anť hlasem zákona k němu volal.“ — Taktéž dí *Hugo od sv. Viktora*: Těžko možná, aby v posledním tažení pravé bylo pokání, když tak pozdě při-

cháží. Nebo když bolesti tělo svírají a všechny smysly poutají, sotva člověk na něco jiného pomníti může. Velmi podezřelé jest pokání, které jen se vymučené býti zdá. Možnost dobře o vůli svědčí. Nečiníš-li, když můžeš, zjevně ukazuješ, že nechceš.“ — A to vše jako v jedno spojuje, dí *Petr Lombardský*: „Poněvadž prospěšné pokání není skutkem lidským, jediné božím, může je Bůh dle svého milosrdenství vdechnouti, kdy a komukoliv ráčí; může spasiti dle svého milosrdenství, koho by dle své spravedlnosti mohl zatratiti. Že pak mnohé proti tomu jsou překážky, kterýmiž člověk ochabuje a slábne: nebezpečno jest a skoro záhubno, s lékem pokání až k smrti odkládati. Veliký zázrak, když komu Bůh tehdáž pravé pokání vdechne.“ — Jak hrozná jsou to slova! Kdož by byl tak nesmyslným odvážlivcem, aby se neobával, nejdražší svůj poklad, spasení duše, v takové vydávati nebezpečnosti? — Dobře umřítí jest umění, jemuž se po celý život učiti máme; neboť v hodině smrti tak mnohé a tak vážné věci nás obklíčí, že nám ani okamžení nezbude, abychom teprv pomněli, jak bychom umřítí měli.

Co jsme dosud řekli o nebezpečném odkládání s pokáním, nebudiž tak rozuměno, jako bychom někomu naději spasení odjímali, anebo bránu k blaženosti věčné zavírali; ale všecko ten účel má, aby každý, kdož v hříších trvá, probuzen byl a zanechal klamného bezpečí svého a obrátil se k Bohu a záhy pravým pokáním se očistě, ctnosti se věnoval a tak došel spasení. Pročež, milý křesťane, prosím tě pro spasení tvé, abys pomněl, že jistě, buď si dříve, buď si později, hodina smrti ti nastane. Viz, jak rázem nebesa kolotají, jak doba dobu stíhá, jak mnohý vůkol tebe každé okamžení umírá. I tobě ta hodina vyprší, kdežto nit života tvého přetržena bude. — Pak bolestmi soužen, úzkostmi sklíčen, bázní smrti ustrašen, očekávati budeš, jaký los ti padne — buď k věčnému blahoslavenství neb zatracení — Nuže, křesťane, nyní máš ještě kdy, abys si soudce onoho věčného získal a naklonil. Slyš a zachovej napomenutí proroka, řkoucího: „Hleďte Hospodina, když může nalezen býti; vzývejte ho, když blízko jest.“ (*Isai. 55, 6.*)

*Nápis pod obrazem sv. Augustina v jistém klášteře*: „Dnešek jest tvůj! Dnes svlekni člověka starého; zítřek snad nedovolí tobě obleci se v nového! — Viz knížete protiv! Ta nejkrásnější však ze všech, již učinil, jest, že ze ztraceného syna církve se stal opět nalezeným dítětem božím.“

*Den před smrtí* (podobenství). Mudrc praví: „Čiň pokání na den před smrtí.“ A který jest den tento? a kdo zná, kdy a jakou zemře smrtí? — Král jeden pozval na velikou hostinu služebníky své, nikomu neoznámiv hodinu, v které se hodovati bude. Moudřejší se připravovali a ozdobovali řkouce: Ničeho se nedostává v domě královském; každé okamžení můž' hostina připravena býti. Pošetilci ale mezi nimi rozešli se, řkouce: Až dotud ještě dobrá chvíle a než zavolají na nás, máme času nazbyt k přípravě a k obláčení. — Najednou se volalo; i vešli, kteří připraveni byli na hody, ale blázni přišli pozdě a zpátkem posláni jsou. Tak sami sebe zbavili úcty (srvn. podobenství Kristovo o desíti pannách. *Mat. 25, 1* . )

*Šalomoun* dí: „Odívej se po všechen čas v roucho bílé (nevinosti).“ Neboť i oděv pohřební tvůj jest bílý; připravuj se, odívej se v něj každodenně. Buď moudrý den před svou smrtí. — *Krummacher*.

**O slyš, dokud tě volá Pán!**

O slyš, dokud tě volá Pán!  
a dokud Bůh tě k sobě zve  
a plesej, že ti čas je dán,  
abys polepšil žití své.

Teď ještě zní ti Páně hlas,  
na srdce Kristus tluče tvé;  
teď ještě k spáse tvé je čas,  
prv než tě zlá noc dopadne.

O použij té milosti,  
dokud je k práci ještě den;  
ať v srdci mír se uhostí,  
ať nejsi věčně zavržen.

Teď ještě slovo Páně zní;  
však přijde snad ti smutný čas,  
že v bledém smrti tažení  
tvůj marně bude volat hlas.

Snad nebudeš mít více již  
těch mocných, svatých milostí,  
snad sprovodí tě hříchů tíž  
do temné brány věčnosti.

O, slyš, dokud tě volá Pán,  
a dokud Bůh tě k sobě zve,  
a plesej, že ti čas je dán,  
abys polepšil žití své! —

A. V.

**II. Nad milosrdenstvím božím zoufatí.**

1. *Nad milosrdenstvím božím zoufá*, kdo se spustil vší naděje, že by od Boha odpuštění hříchův a života věčného dosíci mohl; poněvadž pro strach před božskou spravedlností zapomíná, že Bůh milosrdný jest ku kajícím hříšníkům.

2. Mnohý člověk, když dlouho hřešil, říkává: Hříchové moji jsou tak mnozí a těžcí, že mi od Boha ani odpuštění býti nemohou. Takový hříšník nemá důvěry v Boha, nedoufá čili zoufá nad božským milosrdenstvím. Jsa v tom domnění, že pro své hříchy od Boha na věky jest odsouzen, páše hřích na hřích a na pokání ani ne-

pomyslí a v bludném domnění, jakoby mu Bůh nemohl neb nechtěl odpustiti, často se i tělesného života zbavuje.

3. *Jest to hřích proti Duchu sv.*, poněvadž kdo nad milosrdenstvím božím zoufá, milostí Ducha svatého povrhne a protož i velmi těžce pokání činí.

Než aby zoufalost byla hříchem proti Duchu sv. musí býti dobrovolná; nebo bezděčné, mimovolné nápady zoufalství — následkem tělesné neb duševní choroby — nemohou se pokládati za hřích.

4. *K zoufalství přivádí člověka* nevěra, pochybnost, malomyslnost, život hříšný a nekající, zvláště pak opilství, smilství, podvod a krádež.

5. *Zoufalosti se uchrání*, kdo má víru pevnou a podle ní spravuje život svůj; kdo jsa v hříších pomní na božské milosrdenství a roznítí se ku kajicnosti.

**Napomenutí.** Žádný hříšník nemá příčiny nad milosrdenstvím božím zoufati, poněvadž Bůh neskončeně milosrdný hříšníku, byť i sebe těžších hříchů se dopustil, hotov jest odpustiti, jen když pravé pokání činí. — Proto, milý křesťane, zhřešil-li jsi, lituj toho, žes hříchy svými Boha, neskončenou dobrotu urazil, vyznej se skroušeně z hříchů svých a umysli si pevně, že nikdy více nechceš hřešiti.

#### Slova písma svatého.

Bezbožný nevěří, že by se měl navrátiti z temností k světlu, ohlídá se se všech stran na meč. *Job. 15, 22.* — Bezbožný, když přijde na hlubinu hříchů, pohrzí; ale jde za ním hanba a pohanění. *Přís. 18, 3.* — Navrať se ku Pánu a odvráť se od nespravedlnosti své a měj v nenávisti ohavnost. *Sir. 17, 23.* — Lítostivý a milosrdný jest Hospodin a dlouho shovívající. Ne podle hříchů našich učiní nám, aniž podle nepravostí našich odplatí nám. — Jakož se slitovává otec nad syny, tak slituje se Hospodin nad těmi, kteříž se ho bojí. *Žalm 102, 10—13.* — Život jsem já, praví Pán: nechci smrti bezbožného, ale aby se odvrátil od cesty své a živ byl. *Ezech. 33, 10.* — Pakli by bezbožný činil pokání — a ostříhal by všech přikázání mých a činil by spravedlnost, živ bude a neumře. *Ezech. 18, 21.* — Budou-li hříchové vaši jako krev, jako sníh sbílení budou. *Isai 1, 18.* — Což tedy díme? Jest-li Bůh s námi, kdo proti nám? kterýž ani vlastního Syna nešanoval, ale za nás za všecky ho vydal, kterakž nám také s ním všecko nedá? Kdo bude žalovati na vyvolené boží? Bůh jest, kterýž je ospravedlňuje. *Řím. 8, 31—33.*

### Výroky svatých.

Nikdo nezoufej. Že Jidáš zrádce zahynul, nestalo se ani tak nepravostí, kterou zpáchal, jako spíše tím, že nad prominutím zoufal. *Sv. Augustin.* — Nikdo nezoufej, byť se i teprv na konci života na pokání dal; nebo Bůh posuzuje každého dle jeho konce, ne dle předešlého života. *Sv. Isid.* — Zoufalství jest jistá smrt, vraždění ducha. *Sv. Ambrož.* — V obojím hrozí nebezpečí lidem i co se doufání týká, i co zoufání. Kdo praví: Milosrdný jest Bůh, budu činiti, co se mi líbí; těm hrozí naděje nebezpečím; zoufalost pak těm, kteří v těžké provinění klesnuvše, domnívají se, že jim, byť i kajícím nemůže již odpuštěno býti a řkou sami k sobě: Ješto zatraceni býti máme, proč bychom nečinili, co chceme? Tyto usmrcuje zoufání, onyno doufání. *Sv. Aug.* — Hřích se zoufalstvím, jistá zkáza. Nikdo tedy neprav: „Ješto jsem se již zlého dopustil, musím býti zavržen. Takových provinění Bůh neodpouští; proč tedy ke hříchům nepřidávám hříchy? Chci světa v rozkoši požívat; ana již naděje napravení ztracena, nechť alespoň mám, co vidím.“ — Bůh náš, jakož učinil prozřetelnými, kdož neklesli, rovněž nechce, aby zoufali, kdož klesli. *Sv. Augst.* — Mezi doufáním a zoufáním kolotá se duch. Jest se báti, aby tě neusmrtila naděje, a an se příliš spoléháš na milosrdenství, abys nepropadl soudu. Jest se též strachovati, aby tě nezničilo zoufalství a maje za to, že se ti neodpustí, čeho jsi se dočínil, abys snad, pokání nečině, nepodlehl soudu. — Co tedy činí Pán s těmi, jimž dvojí ten neduh nebezpečím hrozí? Těm, kdož stran doufání jsou v nebezpečenství, praví: „Neprodlévej obrátiti se ku Pánu, nebo náhle přijde hněv jeho.“ (*Sir.* 5, 8. 9.) Těm pak, jež zoufalost v nebezpečí vrhá, praví: „V kterýkoli den se obrátí bezbožník, na všechny jeho nepravosti zapomenu.“ (*Ezech.* 18, 21.) Nikdo na milosti boží nezoufej. Umíť Pán proměnití výrok, umíš-li ty napraviti přestupek. *Sv. Ambrož.*

**Přípodobnění.** Nechtěj sobě bídný zoufati, nechtěj dáti s sebou točiti, ani vůkol se voditi. Učiň konec hříchu, ulož cíl nepravosti; hleď, ať má hřích míru, nepravost skonání. *Sv. Isid.* — Zoufalost zavírá nám brány onoho věčného města, naděje otvírá, důvěra zaopatřuje pohodlného vkročení. *Sv. Jan Zlat.* — Jsouť v životě lidském bolesti, které se žádnému svěřiti nedají, pro kteréžto v srdcích jiných žádného soucitu není. Tu člověk člověka se straní, k přírodě se utíkaje a háje, lesy, pole, kvítka i obloha

bývají svědky citů jeho. Tu hledá zříceniny a hroby a pustými krajinami zanáší se žal jeho; neb divoká krajina a zpráchnivělý život hrobů zmořenému srdci se podobají, v jehožto hlubokosti se kryje svět, k věčnému toužení, boji a bolesti odsouzený. — Slzy bývají jediná útěcha člověka nešťastného, hluboký žal v sobě chovajícího. *N.* Byť jsi člověče všecko, co dobrého a vzácného ve světě máš, ztratil; hleďž jen, abys neztratil — Boha — a sebe samého. *Fr. Hek.* — Naděje v milosrdenství boží jest nevyvažitelný poklad, jež bohobojní po celý život nalezejí, a jehož bezbožníci nijak dosíci nemohou. Majíť i oni naději, ale nikoli živou, nýbrž mrtvou. Nebo hřích odnímá duši život a proto u nich naděje nepůsobí žádných účinků. Jakož žádná věc naději naši neobživuje více než dobré svědomí, tak též naději tuto odnímá, potlačuje, umrtvuje zvláště svědomí zlé. Toť mysl člověka zatemňuje, srdce bázní a strachem naplňuje a malomyslným, zoufalým činí, anť si dobře vědom jest, že brána božské milosti jest mu zavřena. Jako tělo naše všude stínem provázeno jest, tak bázeň, strach a zoufalost v zápětí sleduje hříšné svědomí. *Ludv. z Gran.* — Pravý poklad a odpočinek jediný v Bohu nalezneme. — Podobností toho máme na drálce, čili jehlici magnetické. Jako tato, kdykoli s ní hneš nebo ji k některé světa straně otočíš, nepokojně se pohybuje, třese a neustane, až směrem svým se octne obrácena k severu: tak jest i se srdcem člověka, že ve svých náklonnostech nenalezá nižádného pokoje, dokaváde nesměruje celým životem svým k Bohu, jakožto jistému polu svému. V něm jen odpočívá, v něm jen pokoje dosahuje. *Lud. z Gran.*

*Sv. Augustin* dí: „Moře, zemi a celý svět projdi; všecko skoumej a předce všude bídným budeš, leč se utečeš k Bohu.“ —

#### **Snilost.**

Rád se dívá na východní nebe,  
kdo v nebeském světle vidí sebe,  
v duši zrcadle žár ohnivý.  
Snáším, když se lití vlci bijou,  
hlasem zuřivě skuhravým vyjou,  
ač se dost hovadstvo protiví.  
Ale hnusný nebi, peklu, lidu,  
ošklivá nestvůra sluchu, vidu,  
hříšník lkavý, k schopu lenivý.

*Jahůdky.*

#### **Zoufalost.**

Všelijak se každý světem vláčí,  
všelijak se osud mu otáčí,  
mnohé draho k hrobu zprovodí.  
Oplakává své životní růže;  
ale času líkem zas se zmůže;  
a ta ztráta jádru neškodí:  
Statky, čest novým se činem vrací;  
důvěru do sebe kdo utrácí,  
toho anděl strážce odbodí.

*Jahůdky.*



### Příklady zoufalosti.

Biblické: *Kain* zoufal nad milosrdenstvím božím; nebo zabiv bratra zvolal: Větší jest nepravost má, než abych odpuštění zasloužil. I. *Mjž.* 4, 13.

*Saul* v litém boji, aby nepřišel Filistinským do rukou, sám pochytil meč, naléhl na něj a umřel. I. *Král.* 31.

*Jidáš* iskar., kterýž byl mistra svého za 30 stříbrných prodal, želel toho sice, ale v milosrdenství boží důvěry nemaje, šel a osidlem se oběsil. *Mat.* 27

*Císař Konstantin Kopronym*, jak dějiny církevní vypravují, byl opovážlivý bořitel obrazů svatých; kláštery a chrámy proměňoval v kasárny, obilnice ano i v chlévy, duchovní trýznil a mnoho nelidských ukrutností se dopustil. Umíraje pak upadl v zoufalivost a volal: „Ach, odsouzen jsem k ohni neuhasitelnému!“ a po té nešťastnou duši vypustil.

Podobně *Voltaire* (čti Voltér), franc. spisovatel, jenž náboženství Kristovo tupil a zlehčoval, na smrtelném loži zoufal a bídě zahynul.

*Jistý mladík*, který žil v hříšné navyklosti, ačkoli byl často napomínán, nicméně stále svou cestou kráčet. Když nenadále zemřela jeho sestra, vida mrtvé tělo její, na celém těle se třásl; než sotva tělo bylo v rakvi, na všechno zapomenul a vrátil se k svým prostopášnostem. Za několik neděl po smrti sestřině i sám se nebezpečně roznemohl. Povolav kněze, vyzpovídal se; však po sv. zpovědi zvolal: „Pozdě přicházím ku poznání spravedlnosti božské!“ Na to obrátiv se k lékaři, pravil: Již nepřijmu žádného léku; neboť vím, že neduh můj je nezhojitelný a přivede mne do hrobu. Pak řekl okolostojícím: Jako není léku pro mé tělo, tak ani pro duši; vím, že věčná smrt mne očekává: „Bůh mne opustil!“ Kněz i přátelé vzbuzovali ho, aby důvěřoval v božské milosrdenství; však on stále volal: Bůh mne opustil! — Kněz smutně se vzdálil; a když záhy ráno opět přišel, domácí mu oznámili, že nešťastník v noci zemřel bez útěchy, bez naděje v božské milosrdenství. — Tak strašný je konec zoufalosti. —

*Však žádný hříšník*, kdyby sebe více a těžších hříchů se dopustil, nemusí zoufat; jen když se polepší a upřímné pokání činí, může se nadíti, že Bůh milosrdný mu hříchy odpustí, jak nejen slova, nýbrž i příklady písma sv. svědčí.

*Sv. Jan Zlat.* praví: O velikosti milosrdenství božského!

Když bylo veškeré pokolení lidské v hlubinách hříchů vězelo, seslal Ten, jenž neskončeně uražen byl, neskončeně veliké vykoupění, aby nikdo více nad milosrdenstvím jeho nezoufal. Jsi-li podvodník, vzpomeň si na publikána; jsi-li chlipník, vzpomeň si na Marii Magdalenu; jsi-li vrah, pohleď na pravého lotra; jsi-li rouhač, vzpomeň si na Pavla. Žádné mi nečiň námitky; nepředstírej mi slabosti ani neumělosti své. Zhřešil-li jsi, čiň pokání; zhřešil-li jsi tisíckrát, tisíckráte se kaj. Byť bys sebe více poraněn byl, uživej prostředků k uzdravení. Jak dlouho žiješ, jak dlouho dýcháš, ano na smrtelném loži ještě, ba i v posledním okamžení nezoufej, ale čiň pokání; nebo krátkost času nezkracuje božského milosrdenství.“

Když se byla jednoho dne *sv. Kateřina ze Sieny* modlila a hříchy své oplakávala, napadla jí myšlenka, že provinění její tak mnohá a tak veliká jsou, že není možno, aby odpuštění došla. Tato myšlenka způsobila jí hroznou úzkost; avšak Bůh ji potěšil vnuknutím, že milosrdenství božské neskončeně větší jest, nežli hříchy celého světa.

*Jistý kníže*, jsa na smrt nemocen, byl k tomu těžce trápen zoufalostí nad milosrdenstvím božím. Domáci vzbuzovali ho, aby se v Boha důvěřoval; on pak stále volal: „Pro mne není spásy; jsem zatracen!“ Kněz, jenž byl zavolán, aby ho zaopatřil, užil velikých prostředků, aby nemocného povzbudil k důvěře; než všechno zdálo se marné. Konečně vložil Pán sluze svému v ústa potěšitelná slova Davidova: „Pro jméno tvé, Hospodine, milostiv budeš hříchu mému, neboť mnohý jest.“ (Žlm. 24, 11.) „Kníže, pravil kněz k umírajícímu: Slyšte slova kajícího proroka! Jste hříšník jako on; rcete tedy s ním ve vší skroušenosti srdce svého: „Pro jméno své . . .!“ Kníže, jakoby ze sna se probudil, na okamžik byl zaražen, pak hluboce vzdechne pravil: „Ano milý Bože, pro mne jsou ta slova; Ty se chceš nade mnou smilovati! Hříchové moji jsou tak mnozí; ale čím více jest provinění mých, tím více přispívati budou k oslavení tvého milosrdenství!“ — Na to pln důvěry v Boha a proniknut skroušenou lítostí, jal se pořádati svědomí své, přijal s vroucí pobožností *sv. svátosti*, a odevzdav se do vůle boží a poručiv duši svému Spasiteli, tiše skončil.

*Sv. Frant. Sal.* odbýval vysoké školy v Paříži a již tenkrát vedl život velmi nábožný a ctnostný; upadl však z božího dopuštění v hroznou zoufalost a byl bez ustání trápen myšlenkou, že jest určen k věčnému zatracení a že nikdy nespátří tváře boží.

— Pokušení toto nedalo mu pokoje; dnem i nocí jevil se mu před duší tento obraz, jímž byl tak ztrýzněn na duši i na těle, že se o život jeho strachovali. V této úzkosti neopomínal bráti své útočiště k Bohu a když jednoho dne pokušení zvlášť krutě naň doléhalo a on si více nevěděl pomoci, utekl se do chrámu, kdež byl před tím složil slib čistoty. Co mu nejprv padlo do očí, byl obraz Matky boží. Pohled ten byl jako balsamem pro raněné srdce. Důvěra, již vždy skládal v přispění Marie, nabyla nového života, nové síly. Vrhł se na zem a maje se za nehodna, aby se bezprostředně obrátil k Bohu, ježž snad na věky neměl spatřiti: modlil se snažně z celé duše k Marii, aby skrze ní obdržel jedinou milost, by totiž, má-li být v skutku na věky zavržen od Boha a má-li jej se zatracenci na věky nenáviděti, aby mu alespoň bylo dovoleno, dokud žije, Boha z celého srdce milovati a oslavovati. Aby tím jistěji byl vyslyšen, vykonal se slzavýma očima modlitbu sv. Bernarda: „Pomni, o nejlitostivější Panno, že není od věků slýcháno, aby, kdo se pod ochranu tvou utíkal, tvé pomoci hledal a o tvou přímluvu žádal, od tebe byl opuštěn. Touto důvěrou všecek naplněn, k tobě, o panno panen a Matko boží, pospíchám, k tobě se utíkám a k tobě já lkající hříšník volám: Nezamítej, o matko Slova, Syna božího, slov mých ale slyš, vyslyš mne milostivě. Amen.“ Takovou prosbu nemohla zamítnouti Matka milosrdenství. — V okamžení zmizelo hrozné pokušení a mír se vrátil v srdce jeho. Důvěra nejvroucnější objasnila mu mysl potěchou nevýslovnou. Ano i zdraví jeho nabylo čerstvosti. Od té doby požíval v srdci pokoje, jenž nikdy více nebyl porušen, a cítil se po celý život ještě více povzbuzena, aby miloval s dětinnou láskou Marii a důvěřoval se v její přímluvu.

*Sv. Frant. Sal.* biskup navštívil jedenkrát ve vězení jistého k smrti odsouzeného zločince, který se zpovídati nechtěl, ježto se domníval, že pro jeho zločiny již peklo naň čeká; sám se sv. biskupu jmenoval kořistí ďábla a obětí pekla. „Ale bratře,“ pravil sv. Fr., „nechtěl bys raději být kořistí Boha a obětí kříže Spasitelova?“ „Na tom nepochybujte,“ řekl odsouzenec; „ale kterak by mohl Bůh takový vyvrhel nepravosti, takovou hanebnou oběť přijmouti?“ — Bože, myslel sv. muž u sebe, budiž pamětliv svého zaslíbení, že nechceš doutnající knot zhasiti a nalomenou třtinu dolomiti. Ty nechceš smrt hříšníka, ale by se obrátil a živ byl. Ach, obrať Pane poslední tato okamžení ku spasení této ubohé duše! — Řekni mně,“ pravil potom sv. Frant., „chtěl-li bys se

spíše vzdáti Bohu nežli zlému duchu?“ — „Na tom nepochybujte,“ pravil zločinec, „ale což je Bohu do takového člověka?“ — Načež dí sv. biskup: „Právě pro takové lidi poslal nebeský Otec svého Syna na svět ano i pro horší, nežli ty jsi, jako byl Jidáš a Židé, kteří Krista křížovali; nebo Kristus přišel hledat hříšníků a nespravedlivých.“ — „Račte mne ujistit,“ pravil odsouzenec, „že to není opovážlivost, útočiště hledati u božského milosrdenství?“ — „Ano,“ řekl sv. Frant., „spíše opovážlivost byla by pochybovat o milosrdenství božím, ježto nade všechny hříchy jest vyvyšeno a tak veliké jest dílo spasení Ježíšova, že pro ně Bůh i na největší hříšníky svou neskonalou milost vylévá. A čím více naplněna jest míra hříchů, tím větší jest božské milosrdenství; ano naši hříchové jsou základ, na němž spočívá trůn božského milosrdenství!“ Těmi a takovými slovy na základě sv. víry, ježto v srdci zločince zcela udušena nebyla, podařilo se sv. biskupu opět jiskru umrtvělé naděje v srdci jeho roznítit, tak že on znenáhla zcela do vůle boží se odevzdal. „Bůh mne zatratí,“ namítnul hříšník, „neboť jest spravedlivý!“ „On ti odpustí,“ odvětil sv. Fr., „jestli ho za milost budeš prositi, neboť jest milosrdný!“ „Jemu tedy náležím!“ zvolal kajicník. „Jestli mne chce zatratit, staniž se; vždyť pak se mnou co hrnčír s hlínou může naložit.“ — „Volej,“ pravil sv. Frant. „raděj s Davidem: Tvůj jsem Pane, zachovej mne!“ (Žalm 118.) A tak ho přivedl k tomu, že skroušeně z hříchů svých se vyznal, úplně do vůle boží se odevzdal a pokojně na místo popravné kráčel.

### III. Poznalé křesťanské pravdě odpírat.

1. *To činí*, kdo pravdu křesťanské víry svévolně v pochybnost béře, jí se zřejmě protiví a život svůj podle ní nespravuje, ač mu Bůh té milosti popřál, že se o ní přesvědčil neb přesvědčiti mohl.

2. Pravda křesťanská nás k spasení vede. Ta pak jest jediná, již Kristus hlásal a svěřil církvi své. Protož, abychom spasení došli, máme pravdu tu znáti, jí upřímným srdcem přijímati a celý život podle ní spravovati. Však mnozí lidé, ano i křesťané majíce příležitosti, že mohou pravdám křesťanským se náležitě vyučiti, jich zanedbávají, vzdalují se poslouchání slova božího a všeho spásitelného vyučování a napomínání, aby nemuseli zlého hříšného života opustiti. Jiní sice slyší slovo boží a vědí, co by činiti měli, však pravdy *křesťanské nepřijímají*, jí odporují, aby nemuseli podle ní živi býti.

Spasitelné pravdě křesťanské odporují zvláště všickni bludaři a kacíři, kteří vědouce že bloudí, do lůna církve sv. se nechtí navrátit, aby bludů svých, v nichž si libují, se nemuseli odříci.

3. Ti a takoví *těžce hřeší proti Duchu svatému*, poněvadž pohrdají milostí jeho, když pravdu boží svévolně nechtí poznati a přijmouti. — (Viz 1. přikázání b. III. str. 81.)

Kdo poznalé křesťanské pravdě odpírá, ztěžka pokání činí, poněvadž pohrdaje milostí boží, všelikou cestu k napravení sobě zavírá.

4. *K tomu, přivádí člověka*: pýcha, marné hloubání, čtení daremných kněh, obcování s nevěřícími a život hříšný.

5. *Toho všeho se má křesťan chránit*, ač nechce-li pravdě křesťanské odpírat a těžce proti Duchu sv. hřešit.

**Napomenutí.** Nuže, milý křesťane, za velikou milost si pokládej, když ti Bůh k spasitelnému učení dává příležitost, jíž také bedlivě užívej: poslouchej pilně a pozorně slovo boží, čítej nábožné knihy, abys dokonaleji Boha a nejsvětější jeho vůli poznal a snaž se také, abys podle pravdy křesťanské zřídil celý život svůj.

#### Slova písma svatého.

Pilně se varujte falešných proroků. *Mat.* 7, 15. — Neposlouchejte slov proroků, kteří prorokují vám a oklamávají vás: vidění srdce svého mluví, ne z úst Hospodinových. *Jer.* 23, 16. — Prosím vás, bratří, abyste se hleděli těch, kteří činí různice a pohoršení na odpor učení, kterémuž jste se naučili. *Řím.* 16, 17. — Pakli kdo neposlechne slova vašeho, toho poznamenejte a nesmiřujte se s ním; avšak nemějte ho za nepřítele, ale trescete ho jako bratra. II. *Tes.* 3, 14, 15. — Ne každému duchu věřte, ale zkušujte duchů, jsou-li z Boha. I. *Jan* 4, 1. — Učením rozličným a cizím nedejte se svoditi. *Žid.* 13, 9. — Žádný vás nesvozuj marnými slovy, nebo pro ty věci přichází hněv boží na syny nedověrné. *Efes.* 5, 6. 7. — Zůstávej v tom, čemu jsi se naučil a což ti jest svěřeno; věda od koho se naučil. II. *Tim.* 3, 14. — Zhrzel jsi všemi, kteří odstupují od soudů tvých, nebo nespravedlivé jest myšlení jejich. *Žlm.* 118, 118. — Kdybych byl nepřišel a nemluvil jim, hříchu by neměli, ale nyní výmluvy nemají. *Jan.* 15, 22; srv. 9, 41. — Nemožno zajisté jest těm, kteří jednou osvíceni byli a okusili daru nebeského a učiněni jsou účastni Ducha svatého, okusili také dobrého slova božího a sil věku budoucího a padli, zase, obnoviti se ku pokání, ješto sobě Syna božího znovu křížují

a v posměch vydávají. *Žid.* 6, 4—6. — Nebo jest-li že po přijetí známosti pravdy dobrovolně hřešíme, již nám nezůstává oběti za hříchy, ale hrozné očekávání soudu. *Žid.* 10, 26. 27. — Kterí opustili cestu přímou, jsou jako studnice bez vody, a mlhy — vichry zbouřené . . . Lépe by zajisté jim bylo nepoznávati cesty spravedlnosti, než-li po poznání zpět se odvrátiti od toho svatého přikázání, kteréž jim prvé jest vydáno. II. *Petr* 2, 15 . . Každý, kdo odstupuje, nezůstává v učení Kristovu, nemá Boha; kdož zůstává v učení Kristovu, ten Otce i Syna má. II. *Jan.* 9, 11. — Vizte bratří, aby snad v někom z vás nebylo srdce zlé a nevěrné, kteréž by odstupovalo od Boha živého. *Žid.* 3, 12.

### Výroky svatých a jiných.

Duchu svatému se protiviti a odporovati jest rouhání, neodpuštělné ani v tomto životě ani v budoucím. *Sv. Bern.* — Co nešlechetnějšího, jako bezbožně smýšleti a moudřejším nevěřiti. V tuto nemoudrost klesají, kteří, když jim nějaká temnota v poznání pravdy překáží, neutíkají se k vážnosti evangelické, nýbrž k sobě samým. Proto se také stávají učitelé bludu, poněvadž nebyli učeníky pravdy. *Sv. Lev.* — Kdož proti pravdě povstávají a jiných proti církvi boží popuzují — trestáni budou. *Sv. Iren.* — Kdo následuje tropitelů roztržek, nevejde do království božího; kdo chodí v cizí doměnce, neběře podílu na utrpení Kristovu. *Sv. Ignác Ant.* — Bůh ty, kteří roztržky u víře působí, souditi bude jako ukrutníky, kteří nemajíce k němu lásky, jen pro vlastní zisk jednotu církve ruší. *Sv. Irenej.* — Nedávejte se křivým učením mámiti. — Protož prosím vás, abyste křesťanské toliko potavy pozívali a bejlí cizího se varovali, kteréž jest bludařství. *Sv. Ignác.* — Není hanba, omyl svůj poznati, ale hanba poznaný zastávati. *Jungmann.*

### Připodobnění.

Pravda má do sebe vlastnost tu, že se pozdvihuje a roste, byť proti ní válčili mnozí. *Sv. Jan Zlat.* — Pravda zůstane; onať skvěje se leskem svým; i oslepnou bludaři, kdož nechtějí věřiti jí. *Sv. Jan Zlat.* — Kdo nechce věřiti, leč co pochopuje, podobá se slepci, kterýž jistou světla a rozmanitost barev nepřipouští proto, že si o tom žádné představy učiniti nemůže; staví se na odpor skutečnosti. *V. Novák.*

Ten, kdo pravdě božské odpírá,  
sám si bránu nebes zavírá.

## Obrazy a podobenství.

### Zlé časy,

Do zlých časů, Bůh to s nebe vidí!  
naše živobytí upadlo,  
až se strašné jejich zrcadlo  
ruka očím odekrýti stydí.

Zmatek točí krajin běh i lidí,  
duch má závrať, srdce uvadlo;  
ba, o, nové světa divadlo!  
sám už sebe rozum nenávidí.

Se svobodou válčí nesvoboda,  
pravda sluje nyní neštěstí,  
a ctnost řídne jako stará moda;  
nejhorší pak ta je chyba věků,  
že, ač cítí osten bolesti,  
nemoc tají a smích činí z léku!

*Kollár.*

### Osvícenec nynější.

Prostorný jak chrám judský jest osvěty kostel;  
avšak ty v pohanův síni pořáde stojíš.  
Vkroč k oltáři ty bliž! Světlem tam Páně velebným  
osvítit nebohou dej si pokorně duši.

*Sušil.*

### Člověk bez Boha.

Co salamandr živu v ohně žáru,  
co chameleon ode větrů vání;  
co krtek ryju v zemi k svému zdaru,  
co ryba plovu ve vln kalném hrání.

A sotva se mne dotkne vraha lání,  
již oheň jsem, jenž vše přivádí  
k zmaru;  
když duch se můj po marné slávě  
shání,  
tuť myslím, že jsem větrného tvaru.

A v zemi ryju, když mne láká statek,  
když rozkoš, vlnou proháním se kalnou,  
tak život můj jest jenom pustý zmatek.

Tak v živlech všech se zmítám se  
svou duší,  
a každý živel straší zkázou žalnou;  
neb právem v každém duch můj vraha  
tuší.

*Alvaro de Hinojosa.*

### Pravda.

Neboj se, — jak častokráte  
nepřátelé světla řečí, —  
osvěta že pravdy svaté  
i ctnost vrhne v nebezpečí.

Hvězda hvězdu nezastíní,  
pravda pravdu neponíží;  
perla perlu nepošpiní —  
pravda ctnosti neublíží. *Jablonský.*

### Temno.

Jenom člověk slabých zraků,  
nemoha lesk světla snést  
libuje si v temnu mraků,  
a je za své klade štěstí.

Jenom blázen — v jasnu žádné  
zalíbení nemající —  
zastírá si okna za dne,  
a rozžihá sobě svíci. *Jablonský.*

### Tma a syětlo.

Mlha válčí s světlem stále  
k době skoro poslední;  
však tu temnost nenadále —  
mizí — kol se rozední.

Tak i pravda, světlo boží —  
s mraky bludů bojuje;  
vezdy ale nebes zboží  
z vítězství se raduje. *J. Ř.*

## Příklady.

Biblické: Pravdě odpírali: *Židé*, nechtíce slyšeti pro-  
roků, jež pronásledovali.

*Fariseové a zákoníci* nechtěli sv. pravdám, ježto z úst Pána  
Ježíše vycházely, porozuměti a jakkoli zázraky Kristovy viděli,  
předce vyhlašovali, že je pomocí ďábla činí. *Mat.* 12.

*Rada židovská* zapověděla apoštolům kázat ukřižovaného Kri-  
sta, chtějíc učení jeho potlačiti, ježto pravdu zázraky ztvrzenou ne-  
mohla zapříti. *Sk. ap.*

Proti Duchu sv. se prohřešil kacíř *Elymas* za časů apoštol-  
ských, kterýž nejen sám od pravdy odstoupil, nýbrž i mnohé jiné  
svedl. Tomu *sv. Pavel*, naplněn jsa Duchem svatým, řekl: O, plný  
vší lsti a nešlechtnosti, synu ďábla, nepříteli vší spravedlnosti,  
což nepřestáváš převraceti cest Páně přímých? *Sk. ap.* 13, 9, 10.

Když *Israelští* táhnouce pouští, ponejprv spatřili ohnivý  
sloup Páně v noční době, klaněli se Bohu svému a velebili ho;  
když pak během času do modloslužebnosti klesli, již více nepů-  
sobil na ně pohled na ohnivý sloup a Pán je musel trestati tím,  
že žádný z nich nevešel do země zaslíbené. A tak se to má  
s hříšníkem, kterýž poznalé pravdě odporuje, vrací se do přede-  
šlých hříšků; ten zajisté jest znamenán znamením zavržení; a  
protož dobře píše o něm *sv. Petr*: „Lépe by zajisté jim bylo ne-  
znati cesty spravedlnosti, než po poznání zpět se odvrátiti od toho  
svatého přikázání, kteréž jim vydáno jest.“ (*II. Petr.* 2, 22.)  
K čemu dobře dokládá *sv. Cyprian*: Dojista hřích člověka, kázně  
boží nepoznavšího, daleko jest menší, než vina toho, kdož Boha  
poznal. O, tuť vzrůstá hřích, až téměř se neodpouští.

*Pilát* Krista na pravdu se tázal, u pramene pravdy stoje;  
a obrátil se k Židům, nepřátelům pravdy. — On zhrdnuv prav-  
dou a byl od pravdy zavržen. — Podobně ti, kteří zavrhují pravdu  
Kristovu, chystají sobě zkázu a zbavují se života věčného.

*Nezdravé ovoce tak zvané reformace.* — Reformátorové za-  
vrhše božskou autoritu ve věcech víry, ustanovili rozum lidský  
pravidlem víry. Následek toho byl mylné domnění, že každý má  
právo vlastního přemýšlování ve věcech víry. Tak povstala nová  
věda, povrchní to filosofie, jejíž stoupenci nazývali se sil-  
nými duchy, racionalisty a p. V *Anglii* nejprv počalo blýskati  
světélko této nové osvěty. Odtud přešel mor ten duchovní *do*  
*Francie*, kdež právě tím časem pod poručenstvím nemravného vé-



vody z Orleanu, neznabožství a porušenost mravů počaly se rozlézati jako rak ve všech vrstvách společenstva. — Počátek učiněn hugenotem *Baylem*, který popíraje všecko zjevené náboženství, tvrdil, že společnost lidská i bez náboženství obstátí může. — Brzy utvořena celá strana, která pod vůdcovstvím *Voltaire-ovým* za cíl sobě vytkla úplné vyhlazení křesťanství. Spojenci jeho byli hlavně *d'Alembert*, který podrýval víru tajně, *Diderot*, který zase svým neznabožstvím veřejně se honosil, *Damilaville*, jehož *Voltaire* sám nazývá nepřitelem Boha. Tito a celá řada jejich stoupců známi jsou pod jmenem *encyklopedistů*, kteří vedle mnohých dobrých věcí ono neznabožské smýšlení co zvláštní osvětu v dalekých kruzích rozšiřovali. Žádný snad nejevil takovou zášť proti náboženství jako *Diderot*, a předce známe z života jeho událost dokazující, že totéž náboženství, jež tak nenáviděl, zároveň ctíl. „Jednou, tak vypravuje člen akademie Fr. *Beauzée*, přijda k *Diderotovi*, nalezl jsem jej, an si od své dcerušky dával odříkávati katechismus. Propustiv dcerušku, smál se mému udivení nad touto scénou a pravil: „Na jakém pak jiném základu mohu vychovávat dítě své, aby bylo poslušnou dcerou, hodnou chotí a matkou? Kde nalézti mravouky, která by se rovnala mravouce náboženské?“ — Když jednou *d'Alembert* a *Condorcet* u *Voltairea* dle svého způsobu rouhavými řeči baviti se počali, přerušil *Voltaire* hovor jejich následujícími slovy: „Sečkejtež, až odejdou moji sluhové, nebo nechci býti dnes v noci zavražděn!“ Tentýž *Voltaire* pravil jindy: „Jest to k velikému prospěchu lidí, aby byla nějaká vyšší bytost, kteráž by ztrestala to, čemu lidská spravedlnost zabrániti nemůže. Nechtěl bych ničeho míti s neznabožským knížetem, jehož prospěch by toho vyžadoval, aby se mne zbavil; jist jsem, že bych dlouho nežil. — Rovněž bych jsa panovníkem, nechtěl kolem sebe míti neznabožské dvořany, obávaje se, že mne otráví, musel bych denně pro jistotu protijedu užívati!“ B.

#### IV. Bližnímu svému milosti boží nepřátí a záviděti.

1. *To činí*, kdo se mrzí a rmoutí pro ty ctnosti a milosti, kterých jeho bližní nabyli, poněvadž mu jich nepřeje.

2. Láska křesťanská káže, abychom bližnímu všecko dobré přáli podle těla i duše a radovali se z toho, když jiní prospívajíce v křesťanské spravedlnosti a u všeliké ctnosti, Bohu jsou příjemni, těší se z milosti boží. — Než jsou lidé, ano křesťané, kteří se mrzí a rmoutí, vidouce, an bližní ctnostný a bohabojný život vede

a trvá v milosti boží, ač sami se nechtí přičinití, aby ctnostně a pobožně žili a tak Bohu se líbili.

3. Kdo bližnímu nepřeje a závidí milosti boží, *těžce se prohřešuje proti Duchu svatému*, ježto se protiví jeho působení, kterýž jest původce vši lásky a milosti.

Jest to hřích velmi obavný, nebo kdo závisti se dopouští, jest následovníkem ďábla.

Také velmi těžce pokání činí, kdo jinému milosti boží nepřeje, ježto sám dobrým a spravedlivým býti nechce.

4. *K hříchu tomu svádí člověka* nelaskavost, pýcha, hněv a msta, čehož se tedy křesťan bedlivě chrániti má.

5. *Závisti se uchrání*, kdo pomní, že všechno dobré pochází s hůry od Otce světél, který každému své milosti udílí, — kdož jí hoden, — ne abychom jí komu záviděli, nýbrž ji následovali.

**Napomenutí.** Chraň se, milý křesťane, toho hříchu ďábelského. — Vidíš-li, že bližní tvůj prospívá v ctnostech, a Bůh ho proto miluje a dává mu svou milost: nermuť se, ale těš se z toho, a snaž se, abys i ty byl bohabojným a Bůh i tobě své milosti neodepře a v ní vždy více tě síliti bude.

#### Slova písma sv.

Láska trpělivá jest, dobrotivá jest, nezávidí. I. *Kor.* 13. 4. Závisti ďábelskou přišla smrt na okršlek země Následují pak ho ti, kteří jsou s strany jeho. *Moudr.* 2, 24. 25. — Nebývejme marné chvály žádostiví, jedni druhým závidíce. *Gal.* 5, 26. — Složte všelikou zlost a závist. I. *Petr.* 2, 1. — Zjevnít jsou skutkové těla, jež jsou: . . smilství, závist a těm podobné věci . . . Kdož takové věci činí, království božího nedojdou. *Gal.* 5, 19—21. — Kdo svodí spravedlivé na cestu zlou, v zahynutí svém padne. *Přisl.* 28, 10.

**Výroky svatých.** Hřešiti proti Duchu svatému jest ze zlomyslnosti a ze závisti bojovati proti bratrské lásce. *Sv. Ambrož.* — Jsouť někteří v Církvi, kteří netoliko dobré nekonají, nýbrž i pronásledují a čeho sami konati zanedbávají, také na jiných zhanobují. Prohřešení takových nepochází ovšem ani z křehkosti, ani z nevědomosti, ale z úplného rozmyslu; nebo, kdyby co dobrého konati chtěli, a nemohli, alespoň by na jiných milovali, čehož sami zanedbávají. *Sv. Řehoř.* — Hřích k smrti jest, když kdo skrze milost Pána Ježíše Krista Boha pozná, proti lásce bratrské

brojí a plamenem závisti zmítá se proti samé milosti, kterouž usmířen byl s Bohem. *Sv. August.*

**Přípodobnění.** Nepřízeň cizího dobra mučí svého původu; nebo odkud dobrý znik béře, odtud nepříznivec hyne. Jako se zlí z poklesků lidí dobrých radují, rovněž bývají jich dobrými skutky a jich v dobrém setrvalostí zahanbeni. Závistník jest oudem ďábla, jehož nepřízní smrt do světa vešla. *Sv. Isid.* — Takát jest nepřízně bezbožnost, že nejprvé uráží svou ploditelku. A jako červ z dřeva se rodě, dřevo samo nejprvé hlodá a ničí: rovněž závist porušuje nejprv tu, kteráž ji zplodila, duši. *Sv. Jan Zl.*

**Příklady a podobenství v. svrchu o závisti vůbec.**

### V. Srdce zatvrzelé míti.

1. *Srdce zatvrzelé má*, kdo nijak — ani napomínáním, ani tresty nedá se od hříšného úmyslu a od zlého života odvrátit a k dobrému přivést.

2. My všickni jsme křehcí a slabí lidé a proto často hřešíme. Tu Bůh sám volá k nám a napomíná nás rozličným způsobem, abychom se polepšili a činili pokání. On nám vlévá do mysli spasitelné myšlenky, kterými nám připomíná naši křehkost, ničemnost a zlobu, abychom poznali, v jakém nebezpečnosti se nalézají duše naše. — On v srdci našem vzbuzuje dobré, šlechetné žádosti a pobízí nás k napravení života, ku pokání, aby se nám hřích zošklivil a ctnost zalíbila. — On mluví k nám v duchu a táhne nás do chrámu ku poslouchání slova božího, bychom tak poznali chyby své a se polepšili. — Brzy nám podává nábožnou a mravnou knihu do rukou, abychom čtením ku poznání a napravení hříšného života přivedeni byli. — Brzy nám posílá dobrého a moudrého přítele, který nás poučuje, napomíná a vzbuzuje k dobrému a od hříchu nás vystříhá. — Jindy nám zase před oči staví příklady přísných trestů, jimiž Bůh hříšníky již zde na světě stíhá, abychom přestali hřešiti. — Mnohdy na nás dopouští nešťastné příhody a truchlivé pády, jako: chudobu, drahotu, ztrátu jmění, bolestnou nemoc, smrt miláčků a jiná protivenství, abychom jimi ze sna hříchu probuzeni, rozkrušili se ku pokání. — Nezřídka také probuzuje a oživuje v hříšném srdci našem dávno udušeného červa šírajícího svědomí, kterým nás mocně pohání, abychom všech hříchů zanechali a život svůj polepšili. — Ejhle, samé to důtklivé a mocné hlasy Boha mluvícího k nám a napomínajícího nás ku pokání! — Těch máme uposlechnouti a podle

napomínání toho jednati. — Však jsou mnozí lidé, ano křesťané, kteří na všechna taková napomenutí nedbajíce, srdce svá zatvrzují a v hříších trvají.

3. Kdo pak nedbaje na spasitelná napomenutí a srdce své zatvrzuje, zůstává v hříších, pohrdá milostí boží, *těžce se prohřešuje proti Duchu svatému.*

Kdo srdce zatvrzelé má, nesnadno, těžce se kaje, poněvadž milost boží, která ho ku pokání vzbuzuje, zavrhuje, což mívá za následek odeprání této milosti. Zatvrzelost srdce jest hřích velmi ohavný, kterýž Bůh přísně tresce a proto nás písmo sv. před ním důtklivě vystřihá (v. níže texty).

4. *Zatvrzelost srdce vzniká* ze zlé vůle člověka, pohrdajícího poskytovanou sobě milostí. — Také vysokomyslnost, pýcha a všickni hříchové hlavní a vůbec život nekřesťanský, hříšný vedou člověka k zatvrzelosti.

5. *Aby se křesťan uchránil zatvrzelosti*, musí mít dobrou vůli že chce ctnostně a pobožně žít a všech hříchů se bedlivě vystřihát.

**Napomenutí.** Nezatvrzuj, křesťane, srdce své. — Máš-li po boku upřímného přítele, který tě bratrsky napomíná a kárá, važ si ho a jednej dle jeho napomenutí. Mluví-li k tobě Bůh skrze tvé svědomí, neuspávej ho, ale napravuj se dle výčitky jeho. — Rovněž, když od Boha nějakým křížkem navštiven býváš, nereptej; ale nahlédni do knihy svého života a nalezněš-li tam hlubky svých hříchů, nemeškej je skroušenou zpovědí vymazati a opravdu se polepsiti; nebo všechny ty pády jsou hlas boží, jehož nepřeslychej, a dle něho svůj život napravuj.

#### Slova písma svatého.

Obřezte neobřízku srdce svého a šíje své nezatvrzujte více. V. *Mojš.* 10, 16. II. *Par.* 30, 8. — Dnes uslyšíte-li hlas jeho, nezatvrzujte srdcí svých. *Žalm* 94, 8. — Muž bezbožný zatvrzuje tvář svou, a kdož upřímný jest, napravuje cestu svou. *Prísl.* 21, 29. — Běda tomu, kterýž odporuje tvorci svému! — Slyštež mne vy tvrdého srdce, kteří daleko jste od spravedlnosti. Blízkou jsem učinil spravedlnost mou, nevzdálí se a spasení mé nebude meškati. *Isai* 45, 9. a 46, 12. — Tvrdé šíje a neobřezaných srdcí a uší, vy se vždycky Duchu svatému protivíte, jakož i otcové vaši. *Sk. ap.* 7, 51. — A stane se, že jakož mluvil a neslyšeli: tak volati budou a nevyslyším, praví Hospodin zástupu. *Zach.* 7, 13. — Na člověka, kterýž tvrdou šíjí pohrdá tím, jenž ho tresce, ná-

hle přijde zahynutí. *Přisl.* 29, 1. -- Srdce tvrdé naposledy zle se míti bude. Srdce nešlechtné obtíženo bude bolestmi. *Sir.* 3, 27, 29. — Jerusaleme, Jerusaleme, který zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří k tobě posláni jsou. kolikrát jsem chtěl shromážditi syny tvé jako slepice shromáždíje pod křídla kuřátka svá a nechtěl jsi! *Mat.* 23, 37. — Nezatvrzujte srdcí svých, jako při (onom) popouzení na poušti. *Žid.* 3, 8. — Ty podle zatvrzelosti své a nekajícího srdce shromáždíješ sobě hněv ke dni hněvu a zjevení spravedlivého soudu božího. *Řím.* 2, 5.

### Výroky svatých.

Zatvrzele žije, buď kdo se nelepší, zoufaje nad odpuštěním hříchů svých aneb kdo se na milosrdenství boží tak spolehá, že v převrhlostech hříchů svých trvá. *Sv. Fulg.* — Co jest medle srdce zatvrzelé? Zatvrzelé srdce jest ono, kteréž sebe samého se nehrozí, protože ani citu nemá. — To, ježto se skroušeností nepuká, ani nábožností neobměkčuje, ani prosbami nepohne, hrozbám nesvoluje, káráním se zatvrzuje. K dobrodiním jest ono nevděčné, k radám nevěrné, k soudům divé, k hanebnostem nestoudné, v nebezpečích neohrožené, v lidských věcech nelidské, v božských lehkovážné, na minulost zapomíná, přítomnosti si nevšímá, o budoucnost se nestará. — A abych krátce vše obsáhl: ono, jež se Boha nebojí a lidí se nestydí. *Sv. Bern.* — Zatvrzele žijící jsou to, již proti Duchu svatému hřešice, ani v tomto, ani v budoucím životě hříchův odpuštění neobdrží. *Sv. Fulg.*

**Přípodobnění.** Trojí jest druh tvrdošijných. První těch, již káráním neprospívají; druhý těch, již se nabádáním zhoršují; třetí těch, již polepšení slibují, v skutek ale neuvádějí. *Hugo.* — Oud jenž svou hnilobu nečije, odejme se a veta po tělu, jež tou měrou ztuhlo, že jím ani zimnice nepotřásá: a toť stav hříšníka, kterýž ani tíže svých hříchů, ani své blízké záhuby nepoznává. *Sv. Bern.*

### Příklady biblické o zatvrzelosti.

*Kain*, jehož Bůh před pádem otcovským napomínal, zatvrdil srdce své a proto těžce zhřešil. I. *Mojž.* — *Noe* po sto let stavěl koráb na rozkaz boží, což bylo lidu ustavičnou výstrahou, aby přestal hřešiti. *Lid* pak nedbaje napomínání hřichy neustále množil, až zahynul. — Podobně byli zatvrzelí obyvatelé měst *Sodomý* a *Gomorrhý*. — Zatvrzelí byli *Farao*, *Manages* i *Nabal*. „*Manages* se pokáráním polepšil; *Nabal* se napomenutím zhoršil a *Farao* se

stal trestem zatvrzelejším“ jak dokládá sv. *Hugo*. — *Židé* ve své zatvrzelosti nechtěli slyšeti proroků, což jim sv. *Štěpán* vytýkal, řka: „Vy se vždycky Duchu svatému protivíte, jakož i otcové vaši.“ *Sk. ap.* — *Kristus Pán* vytýká dvěma městům tvrdošijnost t. *Bethsaidě a Korozaimu*. *Mat.* 11, 15; podobně *Fariseům* a zákoníkům, — i plakal nad zatvrzelým Jerusalemem, jemuž zkázu předpověděl. *Mat.* 25. — *Jidáše* ani výstraha, ani šetrné a laskavé jednání Kristovo nepohnulo v srdci, nýbrž zůstal zatvrzelým a zradil svého mistra. — *Felix* vladař, pohrdna důtklivou řečí sv. *Pa- vla*, zůstal pohanem zatvrzelým. *Sk. ap.* 11. — *Jiné příklady* ze života viz níže při nekajicnosti.

## VI. V životě nekajícím zúmýslně do konce se- trvati.

1. *V životě nekajícím zúmýsla trvá*, kdo stále těžce hřeší co a jak jen může a při tom si umiňuje, že se nikdy do smrti nepolepší.

2. Hřích jest největší zlé, neboť člověka časně i věčně nešťastna činí. Nicméně jsou lidé, křesťané, kteří v zaslepenosti a zlobě hřích na hřích páší a v hříších až do smrti žijí, aniž mají úmyslu se káti, napravit se a za své hříchy zadost učiniti, ač jim Bůh k tomu dosti popřívá času a příležitosti.

3. Ti a takoví *těžce se prohřešují proti Duchu sv.*, jehož milostí pohrdají.

4. Kdo v nekajicnosti trvá, konečně dochází tam, že Boha nenávidí, ano vše sobě v nenávist béře, co jej na Boha upomíná; a o takovém říci se může, co praví Pán Ježíš, že otcem jeho jest ďábel. — Jistě pak zahyne, ježto nikdy nechce činiti pokání a bez pokání není odpuštění, není spasení.

5. *K nekajicnosti člověka přivádí život zlý a bezbožný.*

**Napomenutí.** Abys tedy, křesťane, nekajicnosti se uchránil, pomni, že hřích jest největší ohavností před Bohem, kterýž v oškli- vosti má a přísně tresce zde i na věčnosti. Proto varuj se každého hříchu bedlivě, odporuj mu hned na počátku, abys jím ne- nadále tak upoután nebyl, že bys potom bez velikého násilí ne- mohl se ho sprostiti. Za tou příčinou obnovuj často dobrá před- sevzetí, jež také snaž se ve skutek uvésti. —

### Slova písma svatého.

Obráťte se ke mne celým srdcem svým. *Joel.* 2, 12. — Čiňte pokání. *Mat.* 3, 2. — Nebudete-li pokání činiti, všickni zhynete.

*Luk.* 13, 3. — Obratťe se k domlouvání mému. — Poněvadž jsem vás volala a odpírali jste: vztáhla jsem ruku a nebylo žádného, kdoby pohleděl; zhrzeli jste všelikou radou mou a domlouvání mého zanedbali jste: pročez i já také v zahynutí vašem smáti se budu, a posmívati se budu, když přijde na vás to, čeho jste se báli; když připadne na vás bída, soužení a úzkost. — Protože v nenávisti měli kázeň a bázně Hospodinovy nepřijali. . . protož jísti budou ovoce cesty své. *Přísl.* 1, 24. 31. — Neříkej: Hřešil jsem a co mi se smutného přihodilo? Nebo Nejvyšší jest shovívající odplatitel. Pro odpuštění hřích nebyvej bez bázně, aniž přidávej hřích k hřichu. Nebo milosrdenství i hněv rychle přicházejí od něho a na hříšníky hledí hněv jeho. *Sir.* 5, 4—7. — Ty podle zatvrzelosti své a nekajícího srdce shromažďuješ sobě hněv ke dni hněvu a zjevení spravedlivého soudu božího. *Řím.* 2, 5. — Každý strom, kterýž nenese ovoce, vyřat bude a na oheň uvržen. *Mat.* 3, 10. — Hrozněť jest upadnouti v ruce Boha živého. *Žid.* 3, 31. — Nevěřícím a všechněm lhářům — hříšníkům nekajícím — bude díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm a sírou, ježto jest smrt druhá. *Zjev.* 21, 8.

#### Výroky svatých.

Kdo nevěře, že se v Církví hříchý odpouštějí, touto milostí pohrdá a v této mysli poslední svůj život ukončí, stává se viným neodpustitelného hřichu proti Duchu svatému. *Sv. Aug.* — Hřích proti Duchu svatému, nekajicnost, jest neodpustitelným; nebo hřích smrtelný, v němž člověk až do skonání setrvává, nebyv v životě tomto odpuštěn pokáním, nebudeť ani odpuštěn v životě budoucím. *Sv. Tom. Aq.* — Nekajicnost neobdrží prominutí ani v životě tomto ani v budoucím; poněvadž jen kajicnost v tomto věku dosahuje odpuštění, kteréž platí i v budoucím. *Sv. August.* — Bohu se nic tak neprotiví, jako srdce nekající; toť ta jediná nešlechtnost, jež prominutí dosáhnouti nemůže. Tomu, kdož hřešiti přestává, odpouští se provinění; ten, kdo prosí, nakloňuje sobě soudce; nekajicník ale ku hněvu provolává soudícího. *Sv. Jarol.* — Velmi nerozumně si počínáš, kdožkoli ve zlém a bezbožném životě setrváš. Buď věříš, že ti Bůh tvé hříchý odpustí, anebo nevěříš. — Nevěříš-li, jak hrozný nesmysl tvůj, an hřích na hřích shromažďuješ a tak si sám přísný soud ztužuješ a svůj trest množíš; pakli věříš, že Bůh milosrdný hotov jest odpustiti tobě, byť bys ho i tisíckráte urazil: rci, zdaliž pak teprv může býti nesmy-

slnějšího, pošetilejšího, zlostnějšího nevděku, než zneužívatí popřáné sobě milostné doby života k urážení toho, jenž ti ji proto popřává, abys ho miloval a jemu sloužil.

**Přípodobnění.** Zdaž se pokládá některá vzteklost za těžší, než jako jest nekajicnost srdce a zatvrzelá v hřešení vůle? Neboť hle, rukou nešlechetnou sahá na sebe a trhá a ničí ne tělo, ale duši svou. *Sv. Bernard.* — Ve zlém setrvati jest dábelské; a kdož ďáblu se podobajíce v hříších zůstávají, zasluhují, aby s ním též zahynuli. *Sv. Bern.*

### Podobenství.

*Nekající podobá se nemocnému.* Jistému nemocnému oznámil lékař, zdrží-li se opilství, které mu v těle vodnatelnost působilo a bude-li střídme živ, že se zase pozdraví a dlouhého života dočkati může; pakli ale zlé navyklosti nepřemůže a opilství se nezdrží, že v krátkce zemřítí musí. Avšak nenapravitelný opilec pravil: „Raději budu ještě tři neděle udatně píti a pak chci umřítí, nežli šedesát let tělo střídmostí trýzniti.“ — Tomuto nemocnému podobni jsou všickni zatvrzelí a nekající hříšníci; neboť i těmto oznamují lékařové duchovní: „Obrátíte-li se k Bohu, přestanete-li hřešiti, budete-li za své hříchy pokání činiti, budete-li ctnostně živi, dojdete života věčného; pakli ale zlých navyklostí neodložíte, pakli se nepolepšíte, — tedy v hříších svých věčně zahynete!“ Však co takoví zatvrzelí hříšníci odpovídají? „Raději chceme zemřítí věčně, nežli se jen na okamžik odřící hříchů svých.“

*Poutník v bahně.* Poutník jeden, neznámou kráčeje cestou, nenadále až po krk v bahně se octnul. Když z hnusného vězení toho hlavu vyzdvihoval, zočil člověka, an se k němu blíží, a tu co mohl, ruku povytáhna, kynul a dal se do hlasitého volání řka: „Slituj se nade mnou a vytáhni mne!“ Muž ten, přistoupiv k ubohému, podává mu pravici, aby se za ni chytil; nešťastník ale ruky své odtrhuje a zas o pomoc volá. Když pak v jednom pořád tak sobě počíнал, jakoby si z člověka, k pomoci hotového, blázna činil, ozval se tento: „K čemu tvůj křik o pomoc, anť co svěhlavec v bahně nepohnuté vězíš? Chceš tu zahynouti; staň se ti, jak sluší a patří!“ — Vy, kdožkoli se modlíte: „Ale zbav nás od zlého!“ pokudž na vás jest, chraňte sami se zlého, ani v zhovadilém životě se nekochejte, ani přáteli, jenž vás z pout hříchu a bídy chce vyvésti, naschvál se nevyhýbejte, sice zahynete v nekajicnosti.



Chyba sice každým vládne,      kdo však z chyby nechce vstát,  
často mdlota lidská padne;      ten se má co trestu bát.

### Příklady o nekajicnosti.

a) Biblické: *Za času Noema* čekal Bůh 120 let na polepšení lidí, však nadarmo; tak dlouho v nekajicnosti trvali, až je potopa zachvátila. I. *Mjž.* 7.

Pro zúmýslnou nekajicnost padal oheň s nebe na *Sodomu a Gomorrhhu*. I. *Mjž.* 19.

*Saul* zůstal nekajícím do smrti, ač byl často napomínán od Samuele. I. *Král.*

Král *Achab*, jehož prorok Eliáš důtklivě napomínal, zůstal v nekajicnosti, až padl v boji a bídně umřel. IV. *Král.*

*Antioch* zůstal nekajícím, až ho červi sežrali a on bídně zahynul. II. *Mak.* 9. Podobně král *Herodes*, jenž od červů sežrán ducha vypustil. *Sk. ap.* 12, 23.

*Židé trvali v nekajicnosti*, ač je Kristus, předchůdce jeho Jan křtiteř i apoštolové důtklivě napomínali; hřešili bez přestání, až byl Jerusalema vyvrácen a národ židovský dílem zahynul, dílem v celém světě se rozptýlil.

b) Jiné příklady ze života. Letopisové světa i církve vypravují, kterak po všecky věky vznešení a mocní lidé nejen pohané, nýbrž i křesťané celý svůj život v přemnohých hříších a brozných ohavnostech trávili; ovšem ale nelze tvrditi, že by všickni až do smrti v nekajicnosti setrvali; ježto Bůh sám jen zpytuje srdce i ledví a i v posledním okamžení bývá milostiv kajícímu hříšníku. — Chceme tudíž jen několik příkladův o zatvrzelosti a nekajicnosti uvésti, jak nám je někteří hodnověrní a svatí muži zaznamenali.

*Ze starých časů máme zprávu o jednom umírajícím v Itálii*, jehož žádné prosby a představení nemohly přiměti, aby činil pokání a k Bohu se obrátil. Když pak neustávali příbuzní jeho naň dorážeti, dal konečně za odpověď: „Chléb jest tvrdý a nůž jest tupý!“ Ano srdce v hříších zatvrzelé vzdoruje všemu spasitelnému napomínání a zahyne. —

Když přišel jednou *sv. František Borgiaš* na cestách svých do jakéhosi španělského města a uslyšel, že tam jistý šlechtic smrtelně nemocen jest a zúmýslně zdráhá se k smrti připravit: padl nábožný muž na kolena svá před obrazem Ukřižovaného a modlil se, aby sám Kristus tomu ubohému muži ku pomoci při-

spěti ráčil. Bůh vyslyšel nábožnou modlitbu jeho a vnuknul mu, aby se odebral k nemocnému, kde Kristus ho bude podporovati, když ho vzbuzovati bude ku pokání. Horlivý kněz se všemožně snažil, získati zatvrzelé srdce jeho; ale marné bylo jeho namáhání; i odešel s nepořízenou. — Ale ještě jednou modlil se František před obrazem Ukřižovaného, aby spasena byla duše zatvrzelého; šel podruhé k nemocnému, a ukazuje mu kříž, prosil ho pro lásku Kristovu, aby činil pokání. Ale bídník setrval v nekajicnosti a rouhaje se Bohu skončil. Nechtěl použití krve Kristovy k spasení, proto byla mu k zahynutí.

*Jinoch zatvrzelý.* Jedenkrát přivedli prostopášného mladíka k sv. Františku Saleskému, aby jej přísně pokáral. Svatý počal k němu přelaskavě mluvit; vida pak zatvrzelost srdce jeho dal se do pláče, řka, že tvrdošijnost zlého dochází konce. — Pravili mu, že vlastní matka již tomu nešťastnému mladíku zlořečila. „Ach, to jest nejhorší, zvolal František; nebo až se zlořečení na synu vyplní, nadarmo bude toho matka pykati!“ — O politování hodná matka nešťastného mladíka! — Co sv. František předpověděl, v skutku se vyplnilo. — Mladík v souboji přišel o život; tělo pak jeho zůstalo potravou psům a vlkům. — Z toho se matka usoužila k smrti. — Přátelé vinili pak šlechtného, svatého muže z přílišné shovívavosti k tomu jinochu; však odpověděl: „Co jsem měl činiti? Chtěl jsem všemožně se rozhorliti, ale nebyl jsem s to. A bych pravdu pověděl, nechtěl jsem těch několik kapek tichosti, ježto jsem v srdci si nashromáždil, zase hned a zbytečně rozliti. Tak včely za mnoho měsíců trochu medu si připravily, kterýž jim napotom člověk najednou pozří. — Mladík ten nechtěl otevřítí sluchu mým slovům, já nemohl mu pomoci! A neprávě bych byl jednal, jednaje dle způsobu oněch, kteří s těmi se topí, ježto chtěli zachovati. Láska musí býti rozumná a povážlivá!“ —

*Nekající zuřivec.* Jeden z nešťastných zuřivcův, kteříž se byli při první hrozné revoluci francouzské ukrutenstvím vyznamenali, těžce se roznemohl. Těžké břemeno zpáchaných nepravostí svíralo mu duši, ze srdce vymizel všecken šlechtnější cit a bylo-li mu slovem zavaditi o Boha, slyšeti i víře, o náboženství, provázival každé takové to slovo rouháním — zlořečenstvím. Avšak tento zlosyn měl dceru zbožnou a cnostnou. Ubohá panna, vidoucí otce, an svíjí se bolestmi a přece jen zlořečí Bohu, děsila se smrti — modlila se k Bohu — prosila otce nešťastníka, aby pomněl na duši — a posléze pospíšila ke knězi utajenému v Paříži, žádajíc

a zapřisahajíc ve jmenu Božím, aby se pokusil o obrácení otce jejího. — Kněz, ač předzvídal nebezpečnost hrozící životu, nemeškal vydati se k loži nešťastného zlosyna. Než nechať sám vypoví, co viděl, slyšel a pořídil u nešťastníka. „My přišli — tak vypravuje onen kněz, — my přišli k nemocnému právě, když byl dřímal. Když se probudil, dím mu: „Já jsem kněz, kterýžto hodlá smířiti vás s Bohem.“ — „Klid se mi z očí,“ zuřil šílenec, „útrpnost tvá jest mi protivná jako žluč, já jsem ten, kterýž vás zabíjel. Klid se odtud, sice zviš, seč jest můj vztek. Ha! Kněz pod mou střechou! Kněz u mne, kterýžto jsem kněze zabíjel!“ — „Ubohý bratře,“ dím k němu hlasem srdečným, „zbaviž se pak hříchů svých, očisti, obmež srdce své v slzách skroušenosti a pokání. Hodinka poslední se blíží, hrob se ti otvírá! Či snad bysi směl chtíti se znamením zlořečenství na čele ubírat se před soudnou stolicí boží na věčnost? I uchopím se ruky jeho. Ubohý nešťastník mi v tom nebrání. Pojednou ale probudí se v něm veliká vášeň na novo a sápage se po mně, plným hrdlem počne křičeti: „Klid se ode mne, klid se odtud a povídej si hloupé báchorky své starým babám. U mne nic nepořídíš. O mně nesmí říci svět, že by mně byl kněz na smrtelném loži přivedl ku pláči. Já nevěřím v tvého Boha. Jestli je nějaký: nechť mi zlořečí, já ho — proklínám. Nechať se pomstí nade mnou, může-li. Já zlehčoval oltáře jeho, já zabíjel kněze jeho. Jaký byl život, taková nechať jest má smrt!“ — Já se zhrozil těchto slov a uděšené srdce mé úpěnlivě vzdychalo k Bohu o milosrdenství. — Ubohá dcera potichu plakala. Nešťastník utišil se poněkud. I zdálo se mi, že brzo bude po něm. Zatím ale pojednou vzchopil se na novo, oči mu vyvstaly, ústa zpěnila a se vztekem, házeje rukama na vše strany, jal se křičeti hlasem zoufalým: „Dcero!“ tak volal nešťastník, dcero má, vysvobod mne. Ach! jak mne to dusí! Nevděčné dítě! — Ty se tedy bojíš té obludy? — A pojď pak blíže. — Ach, kterak mne to pálí! — Zlořečený tento kněz celé peklo vyštval proti mně! Ach, co vidím?! — — Nic než krev a zříceniny. — O dítě mé, dítě, zavolej kněze, ať se mohu smířiti s Bohem! — Jdi a podej mi svůj křížek! O Bože, jak často šlapal jsem kříž nohama svýma! Pryč odsud! — Já nechci viděti kříž. — Peklo mne pohltí! — Ty se směješ? — Směj se již, já se nemohu nad tebou vymstít! O dítě, pojď jsem a prokaž mi poslední lásku — vytrhni mi srdce z prsou mých! — Což mne neposlechněš? — Zlořečená budiž, neposlušná dcero má!“ — Tak vzdychal

a křičel v divokém rozčilení po malých přestávkách ubohý nevěrec a krví nevinných zbrocený nekajicník. Posléze chce vyskočiti z lože. Deera utrápená vzchopí se, zachytí ho — a v několika minutách jest ubohý otec — v náruči jejím — mrtvolou.“ — Taková byla smrt nekajicníka.

*Archimedes (podobenství).* Římský vojevůdce *Marcel*, dobyv města Syrakusy, dal vojákům svým rozkaz, aby veškeré obyvatelstvo pobili, jen *Archimeda*, pověstného učence, ušetřili. Vojáci našli v zahradě starce, an v práci své pohřížen tak pilně kreslil, že nic nevěděl o tom, co se děje, aniž slyšel křik vojáků drancujících. Tito domnívajíce se, že starce není při dobrém rozumu a tudíž oním umělcem, jehož měli ušetřiti, býti nemůže: vrhli se na bezbranného a ubili jej. — Takovým Archimedesem jest hříšník nekající: Má oči a nevidí, má uši a neslyší. Již častokráte byla mu ohavnost a trestuhodnost hříchu ukazována, pohrůžky hněvu božího připomínány; on však jakoby neslyšel, na nic nedbá; počíná sobě ustavičně jakoby nebylo Boha aniž trestu na ty, kdož v hříších nekajicně setrvají. — Jak, kdyby takového hříšníka náhlá smrt potkala? Co pak? — Pak řekne Pán: „Svážíce mu ruce i nohy jeho, uvrzte jej do temnosti zevnitřní; tam bude pláč a skřípení zubů!“ Pročež, křesťane milý, uvaž slovo napomínajícího proroka: „Dnes, uslyšíte-li hlasu jeho, nezatvrzujte srdcí svých!“ (*Žalm 44.*)

#### D. Devatero cizích hříchů.

1. V ů b e c. Kdo hřích svou osobou páchá, má hřích osobní, čili vlastní; kdo ale příčinou jest, že jiní hřeší, hříchu cizího se dopouští.

*Hříchové cizí* jsou ti, kteří sice od jiných byli zpácháni, ale nám se také za vinu přičítají, když jsme příčinou byli, že někdo hřešil, nebo ve hříchu trval.

2. Abychom se cizích hříchů vystříhali, toho žádá:

a) *Láska k Bohu*, jenž každým i cizím hříchem se uráží a zneuctívá;

b) *Láska k bližnímu*, jehož duše hříchem trpí, neb se dokonce usmrcuje;

c) *Láska k sobě samému*, nebo kdo jiných k hříchu svádí, snižuje sebe samého, an se nástupníkem a soudruhem ďábla činí.

d) Mnohdy nám to *stav náš* a povolání naše za povinnost ukládá. —

e) Proto nás i *písmo sv.* před cizími hříchy vystřihá.

**Slova písma :** Kdo hřeší proti mně, toho vymažu z knihy své. II. *Mjž.* 32, 33. -- Nebudou usmrcováni otcové za syny, ani synové za otce; jeden každý za hřích svůj umře. Syn neponeसे nepravosti otcovy a otec neponeसे nepravosti synovy; spravedlnost spravedlivého na něm bude a bezbožnost bezbožného bude na něm. *Ezech.* 18, 20. — Nebuď cizích hříchův účasten: I. *Tim.* 5, 22. — Od tajných provinění mých očisť mne, Pane, a cizí odpusť služebníku svému. *Žlm.* 18, 13, 14.

3. Dle způsobu, jakým se člověk vinen stává hříchů cizích, čítá se jich obyčejně devět.

Kdo si žádá ctnostným býti,  
nechť se cizích hříchů štítí.

Věz, nejen sám kdo hřeší, ten na se tresty věší:	než také onen vinu má, skrz něhož jiný hřešívá.
-----------------------------------------------------	----------------------------------------------------

### Hříchové cizí zvlášť.

#### I. Hřichu poradit.

1. *Hřichu radí*, kdo bližního svého poučuje, jemu pokynutí nebo návod dává, jak by snadno mohl hřešiti.

2. *Toho se dopouštějí a)* rodiče, hospodáři a hospodyně, ježto své dítky neb čeledíny učí hřešiti, jak by měli lháti, podváděti, krásti, mstíti se a t. d.

b) Podvodníci, dryáčníci a mastičkáři, kteří ku všelikým pověrám radí.

c) Nevěrní a zlomyslní čeledínové, kteří radí zlodějům, kdy a jak se mohou do domu vkrásti.

d) Lidé, kteří dítkám a čeládce radí, aby rodiče neb hospodáře své klamali, okrádali a jim kradené věci donášeli.

e) Kteří úradu neb důstojenství hledajícím radou přispívají, ač vědí, že k tomu nejsou schopni a soudce k strannosti a nespravedlnosti namlouvají.

3. Zlou radou bývají jiní k hřichu ponuknutí; pročež kdo k zlému radí, účastným se stává cizího hřichu.

4. *Písmo sv.* nám před zlou radou výstrahu dává (v. texty)

5. Zlý rádce má trestu božího se báti, ano nezřídka sám se tresce, čehož příklady máme jak v písmě sv. tak i v životě lidském.

**Napomenutí.** Nedávej, křesťane, žádnému zlé rady, ale každému dobře rad. Budiž při radě velmi opatrným a dříve nerad, dokud nejsi přesvědčen, že co radíš, je dobré.

#### Slova písma svatého.

Kdož činí nejhorší radu, na něho se svalí a nepozná, odkud to jemu přichází. *Sir.* 27, 30. — Lest přebývá v srdci těch, kteří zlé obmýšlejí; ale kteří vcházejí v rady pokoje, za těmi jde radost. *Přísl.* 12, 20. — Jazyk moudrých ozdobuje umění, ústa bláznů vylévají bláznovství. *Přísl.* 15, 2. — Zdaliž může slepý slepého vésti? Nepadají-li oba do jámy? *Luk.* 6, 39.

**Výroky svatých a j.** Dvojí jest hříchu původ: jeden dobrovolné myšlení, druhý cizí přemluvení. Oboje sic jest dobrovolné. Nebo jako vlastním myšlením nehřeší, kdo nechce, rovněž kdo zlému rádci svoluje, nesvoluje ovšem leda svou vůlí. Avšak předce těžší jest nejen při žádném přemlouvání vlastním myšlením hřešiti, nýbrž i jinému ze závisti a ze lsti k hříchu raditi, než přemlouváním jiného ku hříchu svedenu býti. *Sv. August.* — Zavřená ústa nechť má hříšník; neboť, an sebe samého poučiti (sobě raditi) nechtěl, nemůže též poučovati jiného (raditi jinému). *Origenes.* — Ústa zlého rádce jsou jícen ďáblův. Jeden zlý rádce jest horší než deset loupežníků. *Sv. Bonav.*

Kdo k skutku zlému radu dává,  
sám hříchu účastným se stává.

**Přísl.:** Tíže vinen, kdo k zlému radí. — Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.

#### Příklady.

K hříchu radili, jak písmo sv. svědčí:

*Rebeka* poradila mladšímu synu svému *Jakubovi*, jakby otce *Isáka* oklamal. I. *Mjž.* 27.

Hříchu toho dopustil se *Abiáš*, jenž radil *Davidovi*, aby *Saula* v stanu spícího zabil, což ale *David* neučinil. I. *Král.* 26.

*Achitofel* radil *Absolonovi*, jak by se *David*a, otce svého, zmocniti mohl. I. *Král.* 17, 1—5.

*Jonadab* poradil *Amonovi*, jakby svou sestru *Thamaru* mohl podvésti. II. *Král.* 13.

*Dvořané nezkušení* radili mladému králi *Roboamovi*, aby těžce sevřený lid ještě většími daněmi obtížil. III. *Král.* 12.

Bezbožna *Jezabel* poradila muži svému, králi *Achabovi*, jenž

byl žádostiv vinice Nabothovy, aby majitele vinice dal usmrtiti, že pak si ji bude moci přivlastniti. III. *Král.* 21.

*Herodias* poradila *dceři své*, aby žádala od Herodesa hlavu Jana křtitele. *Mat.* 14, 8.

*Kaifáš* namluvil *radě židovské*, že užitečno jest, aby jeden člověk (Kristus) umřel za veškeren lid. *Jan* 19, 50.

*Židé* radili *Pilátovi*, aby dal Ježíše ukřižovat. *Mat.* 27, 23.

#### Jiné příklady z dějin a ze života.

*Zlí rádcové* byli oni *lékařové*, kteří císaře *Konstantina* k tomu měli, aby, chce-li číst býti od svého malomocenství, z krve útlých dítek zavražděných lázeň sobě připraviti dal. Konstantin ale neuposlechl.

Za panování císaře *Maximina* přiveden byl na soud vojín sv. *Ursicin*. *Žalářník* radil vladaři, aby se Ursicinovi ruce smolou obalené spálily; k čemuž svatý zvolal: „Zasluhuji, aby tyto ruce spáleny byly, protože v bitvě císaři život zachránily.“ — Vladař zastyděv se, ustal od mučení; žalářník pak štírem uštknut, bídně zahynul.

Jistý umělec *Falaris* ulil velikého *býka z kovu*, kteréhož poslal *císaři Valeriovi*, jenž byl strašlivě pronásledoval křesťany, — radě mu, aby dal odsouzené křesťany do toho býka uzavřiti, oheň rozdělati a tam je péci; neb při takových mukách že budou řvati jako býkové. Než, co se stalo? Ukrutník Valerius chtěje hned učiniti zkoušku, kázal samého tvůrce uměleckého díla do rozpáleného jicnu býčího uvrhnout a upéci. — Kdo jinému jámu kopá, sám do ni padá. —

Jakýsi anglický *kalvin Perinus* radil soudu, aby dal posvátný kámen, na němž katoličtí kněží oběť mše sv. konali, položit na spravedlnici, na němž aby zločinci byli popravováni. Však rouhavý rádce byl první, jež na onom kameně pro zpáchaný zločin byl stát.

Francouzský učenec *Diderot*, jenž ve spolku s *Voltairem* a jinými neznabohy mnoho zlého byl natropil, konečně těžce se roz-nemohl. Věrný jeho sluha, kterýž ho v nemoci ošetřoval, dal o tom zprávu jistému nábožnému knězi, jenž přijda k nemocnému, vzbuzoval ho ku pokání, tak že Diderot k slzím pohnut, učinil předsevzetí, smířiti se s Bohem a s církví. O tom když se dozvěděli bezbožní přátelé jeho, vynasnažili se všemožně, aby spasitelný úmysl jeho zvrátili; tudíž pod záminkou, že nemocnému třeba zdravého vzduchu, radili mu úsilně, aby se dal z města na venek

zavézt; ačkoli dobře věděli, že tak smrt jeho urychlí. — Diderot uposlechl zlé rady svých přátel, kteříž ho potajmu zavezli na vzdálený od města statek, kdežto jej bedlivě střežili, až ubohou duši vypustil.

Když *císař římský Bedřich III.* poručníkem mladého krále českého a uherského Ladislava se stal, *radili* mu někteří *dvorníkové*, aby toho mladého prince otrávil; tak že mu velká dvě království jakožto nejbližšímu příteli potom dědičně připadnou. Ale *císař* nad touto bezbožnou radou hněvem se rozpálil a kázal jim hned z rady ode dvora jeho navždy odejítí.

*Kníže český Oldřich kázal na radu Vršovců* bratru svému *Jaromírovi*, jehož mu císař Jindřich II. v moc dal, *obě oči vyloupati*, tak aby ho k panování zcela neschopným učinil. Pozdější lítost jeho nemohla ubohému bratru více zraku navrátit. —

## II. Velet zle činit.

1. Druhým způsobem cizích hříchů vinným se činí, kdo jsa představen svým podřízeným něco rozkazuje — buď slovy nebo pokynutím — co Bůh zapovídá.

2. *Tak hřešívají a)* rodičové a hospodářové, když svým dětem nebo čeledínům nařizují, aby na cizím poli, na lukách, v zahradách a lesích škodu činili.

b) Představení, kteří svým poddaným něco nedovoleného nařizují, aby na př. v den sváteční služebné práce konali, dražby a soudy před se brali.

c) Průmyslníci a obchodníci, kteří rozkazují svým učeníkům, dělníkům a pomocníkům, aby lidi ku prospěchu svých pánů šidili a všelijak podváděli.

d) Zákonodárci, kteří nespravedlivé a bezbožné zákony dávají.

e) Mocnářové a jejich rádcové, pakli nespravedlivé výbojné války vedou, z jejichžto rozkazů tisícové lidu padají na bojišti.

3. Rozkaz, nařízení neb poručení jest mocnější rady, ježto se rozkazem velitele člověk podřízený zavazuje a takřka k hříchu donucuje; pročež kdo zlé rozkazuje, sám cizího a těžkého se dopouští hříchu.

4. Pročež *písmo sv.* zlé rozkazujícím těžkými vyhrožuje tresty a všem před tím hříchem výstrahu dává i zapovídá, aby kdo takových rozkazů byl poslušen (viz níže slova písma sv.).

5. **Napomenutí.** Nedovoluj, křesťane, jenž jsi představeným, svým dítkám, čeledínům a poddaným něco zlého činiti, tím méně



jim toho rozkazuj. Kdo pak jsi podřízen, nesmíš poslouchati v těch věcech, kteréž jsou proti Bohu a tvému svědomí. —

#### Slova písma sv.

Běda těm, kteří ustanovují práva nepravá a kteří píšíce ne-spravedlnost napsali. *Isai.* 10, 1. — Více sluší poslouchati Boha než lidí. *Sk. ap.* 4, 19.

#### Výroky svatých.

Ne toliko činitel ale i ten, kterýž hříchu vědomost měl, pokutu ponese. Neboť není prázděn hříchu ten, kterýž aby se tak stalo, vůli rozkazujícího naplnil. Ten, kterýž poslouchá někoho ve zlém, podobný jest tomu, jenž sám zlé činí. I činitelé i rozkazu naplnitelé aneb k rozkazům povolující jednotejnou mukou a pokutou se víží. *Sv. Isid.*

Kdo hřešit komu nařizuje,  
za hřích i spolu odsazuje.

**Příslovní.** Poroučející s činícím stejnou odplatu béře. — Kdo jsi dal dělati, plať. —

#### Příklady.

*Farao* rozkázal bábám egyptským, aby každé nově narozené pachole židovské utopily. II. *Mojš.* 1.

*David* přikázal Uriáše postaviti tam, kde byla nejsilnější bitva, aby jsa poražen, zahynul. II. *Král.* 11.

Ukrutný *Herodes* za příčinou narození nového krále — Pána Ježíše, všecka pacholata v celém okolí betlemském zabubiti rozkázal. *Mat.* 2, 16.

Král *Herodes* dal Jana křtitele stíti. *Mat.* 14, 10.

*Pilát* dal Krista ukřižovati. *Mat.* 27.

*Císař Theodos* dal návodem bezbožného kanclíře Ruffína šest tisíc lidu v městě Tessalonika ukrutně zamordovati.

Tak zhřešil i *římský král Tarquin* pyšný. Když totiž syn jeho *Priscus* dal se otce tázat, co by se zajatými Sabiny měl činiti, *Tarquinius* zašed s poslem do zahrady, jal se hůlkou srážeti hlávky makové. — Když pak se posel do tábora vrátil a oznámil místo odpovědi chování se královo, porozuměv tomu *Priscus*, dal i hned zajatým hlavy postínat.

Král český *Václav lenivý* dal rozkaz, aby sv. Jan Nep. noční dobou s mostu do Vltavy byl shozen a utopen.

### III. Zlého povoliti.

1. Tím způsobem se cizích hříchů vinným činí, kdo povinen jsa jiných hříchů vystříhati, nejen v hříších jim nebrání, nýbrž všelikých hříchův a nešlechtností jim páchatí dovoluje, ano hřešícím své zalíbení jeví.

2. *Tak hřeší a)* rodičové a hospodáři, kteří dovolují svým dětem a čeledínům krásti a cizí věci domů přinášeti, nebo po nocích se toulati a tropiti všeliké daremnosti a prostopášnosti.

*b)* Představení, kteří svým poddaným trpí, že ne-li zákony světské, předce zákony boží bez trestu přestupují.

*c)* Ti, kdo z bázně lidské, nebo v naději na časnou odměnu nechtí pozdvihnouti hlasu proti nespravedlnosti a útisku lidu.

*d)* Manželé, ježto z rozličných ohledů k nevěrnosti svého spoluzaměstánce očí zamhuřují a mlčí.

3. Kdo svoluje k hříchu, bližního ve zlém utvrzuje a často mnoho zlého působí; pročež svolující účastným se stává cizího hříchu.

4. Bůh sám běda volá těm, kteří k zlému svolují a *písmo sv.* nás před tím hříchem důtklivě vystříhá.

**Napomenutí.** Nuže, křesťane, kdo máš moc a povinnost zlého zameziti, nechtěj povolovati hříchu, sice bys nejen bližním, nýbrž i sobě velice škodil časně i věčně.

#### Slova písma sv.

Běda těm, kteří šijí polštářiky pod všeliký loket ruky a dělají podhlavnice pod hlavu všelikého věku k polapení duší a když polapili duše lidu mého, obživovali duše jejich. *Ezech.* 13, 18. — Kterí poznavše spravedlnost boží, nerozuměli, že kdo takové věci činí, hodni jsou smrti, a ne toliko kdo činí, ale také kdo činícím povolí. *Řím.* 1, 32. — Radost jest spravedlivému činiti soud, ale strach těm, kteří činí nepravost. *Přisl.* 21, 15. — Nebojte se pohanění lidského a rouhání jejich nestrachujte se. *Isai.* 51, 7. — Kdo se bojí člověka, padne. *Přisl.* 29, 25. — Kdo jest, ježto by vám uškodil, budete-li následovníci dobrého? Trpíte-li co pro spravedlnost, blahoslaveni jste. Strachu pak jejich nebojte se. *I. Petr.* 3, 13. 14.

**Slova sv. Otců.** *Zlému nehov.* Jest pravé a nepravé smilování. — Kdyby kdo prosbami synův dojat a slzami manželky nakloněn, obmýšlel propustiti toho, jehož dosud prochvívá náklonnost

k loupežnictví: zdaž by nevydával ve zkázu nevinných, ježto osvobozuje toho, kterýž pomýšlí na záhubu mnohých? *Sv. Ambr.* — Snadnost prominutí jest lakadlem chybujícimu. To jest proto řečeno, abychom dle slova božího věděli, že má vinníkům s rozumem (či s rozvahou) milost udělena býti. *Sv. Ambr.* — An křehkost bratra svého snášíš, hled, aby tě hříchy jeho nestížili. Jest-li že dokonce svolíš, již tě tížejí tvé ne jiného hříchy. Neboť kdožkoli svoluje hříšníku, ne cizími, nýbrž svými hříchy se obtěžuje. *Sv. August.* — Jakož se netrestají jediné zlodějové, nýbrž i ti, kteří ač moc k zakázaní majíce, předce to nezapověděli: rovněž podlehají téže pokutě netoliko bezbožníci, alebrž i ti, kdož od bezbožnosti odvrátiti mohše, předce toho neučinili, buď z lenosti, buď z bázně. *Sv. Jan Zlat.* — Z nižádné jaké-koli příčiny nesmíme ku hříchu svoliti a každým způsobem musíme se přičiníti, abychom se všeliké urážky Boha vystříhali. *Sv. Bonav.*

Ten pyká také, k skutku zlému  
kdo vůli dává bratru svému.

**Příслови.** Povolující s činícím stejně placen bývá. — Kdo svolil, jakoby sám činil.

#### Příklady.

K hříchu dle písma sv. svolili: *Aron* dovolil lidu israelskému, aby si ulili zlaté tele, jemuž se pak klaněli. II. *Mojž.* 32.

*Achan* byl i s manželkou i s dětmi pro krádež ukamenován protože, jak někteří učitelové církve mají za to, manželka i dítky ku krádeži otcově svolily. *Josue.*

*Kore, Dathan a Abiron* povstali proti *Mojžíšovi* a *Aronovi*, puzeni žádostí po důstojnosti kněžské, kterouž *Aronovi* a synům jeho záviděli. Když se ostatní lid oddělil od nich, rozstoupla se země a pohltila buřiče tyto a s nimi zahynulo i 250 mužů, kteří držíce s nimi, k bouření byli svolili. IV. *Mojž.* 16.

*Pilát i obyvatelé Jerusalemské* přivolili ku smrti *Ježíšově.* *Mat.* 27.

*Sv. Pavel*, dříve než byl obrácen na víru Kristovu, *Šavel* nazvaný, přivolil k smrti sv. *Štěpána*, jehož lid ukamenoval. *Sk. ap.* 1.

*Povolná matka.* Jistá vdova měla šestiletého chlapce, jediné dítě, jež bylo miláčkem srdce matčina. *Karlíček*, tak se jmenoval chlapec, jevil záhy znamenité schopnosti; však při živé povaze jeho bylo třeba přísné kázně, aby se vychování zdařilo. — Než

matka jsouc slabá jedináčku svému ve všem nadržovala. Když se Karlíček dopustil nějakého nespůsobu, říkala matka: „Mládež nemá ještě rozumu.“ Však nespůsoby a chyby rostly s chlapcovými léty. Poručník, dávný přítel otcův, muž vážný a svědomitý, napomínal důtklivě matku při každé příležitosti, aby bujného synáčka na uzdě držela; však ona se proto naň horšila, nechtíc mrzouta, jak říkala poručníkovi, slyšet, ani vidět. — Když Karlíček začal chodit do školy, míval časté sváry, hádky a půtky se svými spolužáky, ba i učiteli mnohdy vzdoroval. Byv za to trestán, stěžoval si doma na učitele a matce tak dlouho přimlouval, až ho sprostila školy a zjednala mu domácího učitele. Však nikdo se nechtěl s chlapcem rozpustilým dlouho soužit, jeden učitel po druhém odcházel; pročež se chlapec místo učení toulal a po ulicích svévole prováděl; počal krást a všeliké kradené věci domů přinášel pod záminkou, že je našel. Matka zaslepená věřila a těšila se z toho, že má chlapce tak bystrého, říkala že bude synáček její jedenkrátě bohatý, ježto hned v mladosti je tak šťastný v nalezení. — Než jak se zděsila, když jedenkrátě sluha úřední jí přišel oznámit, že synek její, byv lapen při krádeži hodinek, sedí nyní ve vazbě. Druhého dne dal soud vykonati prohlídku v domě matčině i nalezeno pod krovem v tajné skrýši množství kradených věcí, o nichž malý zloděj matce nic nepověděl. Matka skormoucená nad takovým zlovolným chováním svého miláčka, upadla do těžké nemoci, a zemřela v krátce, aniž jej byla více spatřila. — Než smrt matčina byla sirotkovi štěstím; nebo když byl trest svůj přestál, přišel do domu svého řádného a přísného poručníka, kterýž svěřence svého s pomocí boží brzy napravil, tak že se hodným člověkem stal.

#### IV. K hříchu ponoukati neb popuzovati.

1. K hříchu ponoukati jest, slovy neb příklady dávatí pohnůtku a příležitost ku všelikým hříchům.

2. *Tak hřeší a)* lidé, kteří slovy pobádají jiných k podvodu a krádeži, popuzují k hněvu a pomstě, a k jiným hříchům. — Mladí, kteří starým se posmívají; šaškové a šprýmovníci, kteří jiných škádlí a všelijak pokoušejí; prchlivci a zhorka nakvašení durdиковé, kteří sváry a bitky působí; svůdníci, kteří sladkými slovy a sliby nevinné osoby k nečistým skutkům přivádějí.

*b)* *Skutky* a příklady hříchu toho se dopouštějí děti a služebné osoby, ježto nepozorností, nedbalostí, neposlušností a vzdoro-

váním příčinou bývají svárův a ruznic. — Rodiče a představení, kteří svým bezbožným chováním dávají svým svěřencům pohoršení. Lidé, kteří spisují, prodávají, půjčují knihy proti víře a dobrým mravům čelící; kteří hotovením, prodáváním neb ukazováním hanebných rytin a obrazů se zaměstnávají. — Osoby, ježto se nádherně a nestydatě odívají, aby tím v druhém pohlaví tělesné žádosti povzbudily a rozdráždily.

3. Suáze hřeší, kdo slovy neb příklady byl k hříchu pobádán; tudíž kdo jiného k zlému popuzuje, dopouští se cizího hříchu.

Jak těžkého hříchu se dopouští, kdo jiného k hříchu ponouká neb svádí, písmo svaté jak starého tak i nového zákona dotvrzuje (v. texty).

**Napomenutí.** Pročež, křesťane, vystříhej se bedlivě všeho, jak v řečích tak i v skutcích, čím bys bližnímu svému mohl býti příčinou k hříchu, pohoršením.

#### Slova písma svatého.

„Běda člověku, skrze něhož pohoršení přichází.“ *Mat.* 18, 7. — Žádnému nedávejte pohoršení, aby nebyla pohaněna služba naše. *II. Kor.* 6, 3. — Bez úrazu buďte židům i pohanům i církvi boží. *I. Kor.* 10, 32. — Kdo svodí spravedlivé na cestu zlou, v zahynutí svém padne. *Přísl.* 28, 10. — Běda člověku, skrze něhož pohoršení přichází. *Mat.* 18, 7. — Muž nepravý přeluzuje přítele svého a vede ho po cestě nedobré. *Přísl.* 16, 29. — Střela ranící jest jazyk jejich, mluví lest: ústy svými pokojně s přítelem mluví a tajně strojí mu úklady. Zdaliž jich nenavštívím pro ty věci? praví Hospodin. *Jer.* 9, 8. — Jazyk ošemetný nemiluje pravdy a ústa plzká působí pády. *Přísl.* 26, 28. — Bezbožní podle toho, což obmyšleli, trestání budou. *Moudr.* 3, 10.

*Nedej se svěsti.* Blahoslavený muž, kterýž nechodil v radě bezbožných a nestál na cestě hříšníků. *Žlm.* 1, 1. — Synu, jest-li že by tě lákali hříšníci, nepřivoluj jim. *Přísl.* 1, 10. — Vizte, aby vás žádný nesvedl. *Mat.* 24, 4. — Pilně se varujte falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, vnitř pak jsou vlci hltaví; po ovoci jejich poznáte je. *Mat.* 7, 15, 16. — Nedejte se svoditi; porušují zlá rozmlouvání dobré mravy. *I. Kor.*, 15, 33. — Nesvodiž vás nikdo nižádným způsobem. *II. Tes.* 2, 3; *I. Jan* 3, 7. — Žádný ať vás nesvede marnými slovy, nebo pro ty věci přichází hněv boží na syny nevěry. Nebývejtež tedy účastníci jejich. *Efes.* 5, 6, 7; *srv. Kol.* 2, 8.

**Výroky svatých.** O by jedině zlí duchové svým vnukáním bojovali proti nám a lidé nám neškodili zlými příklady, přemlouváním, pochlebováním a tisícířím jiným způsobem. *Sv. Bern.* — Zlými řečmi (věcmi) kazí se dobré mravy! *Sv. Ambr.* — Ach, jak velikou škodu způsobují nečisté řeči! Jediné oplzlé slovo může býti příčinou záhuby všech, kdož je slyšeli. *Sv. Liguori.* — Jest-li že z každého slova prázdného lidé vydají počet v den soudný (*Mat. 12, 36*), čím přísněji budou souzeni pro každé slovo nečisté, hříšné. *Sv. Bern.* — Rodičové dopouštějí se dvojnásobného hříchu, jest-li že svým dětem dávají pohoršení; neboť jsou povinni jim dobrý příklad dávat. *Sv. Lig.* — Žádná věc není pro učeníka tak záhubnou, jako nešlechtný učitelův život. *Boetius.* — Budeš-li ctnostně žíti a dobře vyučovati, všechněm se soudcem staneš. Budeš-li nešlechtně žíti a dobře vyučovati, svým se toliko soudcem staneš; nebo zlý život veda, poučuješ Boha, jak by měl tebe zavrhnouti. *Sv. Jan. Zlat.* — Nelíší se od ďábla, kdo jiným pohoršení dává a jakým-koli způsobem lidi s pravé cesty svádí. *Sv. Cyr. Alex.* — Svým pádem škodí hříšník toliko sobě; dává-li ale pohoršení, táhne pak mnohé s sebou do zkázy. *Sv. Cypr.* — Svůdcové usilují duše nevinné ve bludy uvést, nepovážíce, že dvojnásobná zátřata jich očekává. *Sv. Kliment.* — Jakož jest odměny hoden, kdo bloudícího na pravou cestu uvést usiluje (*Jak. 5, 2*): rovněž i ponese soud, kdož rovně kráčejíciho přinutí, aby se na křivou ušnul cestu. *Sv. Ambrož.*

Těž vinu sám i trest si kuje,  
kdo bratra k hříchu popuzuje.

**Příслови:** Svůdce škůdce. — Kdo k půtce vybízí, měj, co sobě utržíš.

Bližního kdo k hříchu dráždí,  
sám si cestu k peklu dláždí.

Zlořečení sobě plodí,  
kdo své bližní k hříchu svodí.

### Podobenství.

*Ušlapaná cesta.* Na jaře šel jsem procházkou mimo pole, přes něž po osení vedla ušlapaná cesta. Po obou stranách nové pěšiny zelenala se bujná pšenice, ale na tvrdé stezce nebylo ani travičky. — Škoda, přeškoda, dím sám k sobě, že zase udělali novou cestu. Kdo medle jest vinen vši tou škodou? — Kdo první šel po osení a lidem ukázal cestu! — A jak velmi často se to stává! — Když na podzim jsou špatné cesty, lidem se nechce

jíti po blátě. Co z toho? pomyslí si mnohý, co z toho, jest-li že malinký kousek půjdu po suchu, po poli? Tím předce škody tak veliké nespůsobím. — Ovšem to není mnoho, jíti několika kroků po osení; ale jak veliké následky z toho bývají! Za prvním jde druhý, najde stopu jeho. Za druhým jde třetí, čtvrtý, pátý atd., kteří všickni táhnou za prvním. A záhy jest pěšina tak ušlapána, že sotva ji přeorati lze. Kdo nahradí majiteli škodu? Nikdo. Kdo ale bude hlavně za tu škodu státi — jednou na soudu? Ten, co první šel po osení. — *Totěž působí pohoršení.* Zajisté maličké jest nepatrné slovo, které vyřkneš; ale slovo zabíjí duši člověka. Nevinná duše zaslechne pohoršlivý žert, a ten utkví jak ostrý trn hluboko v srdci. Při každé příležitosti bodne, ohlásí se a působí nečisté myšlenky a neslušné žádosti. — Něco malého jest hříšný nějaký skutek, jehož jsi se dopustil před dítětem. A dítě, vidouc to, již samo se pokouší, aby tě v tom následovalo a brzy povstane při něm hříšný návyk, aniž by ještě vědělo, co jest hřích. Nad to svede jiné a kdo sečte potom všechny ty hříchy, které povstaly z hříchu prvního? — Něco malého jest mládence nebo pannu svěsti k hříchu; ale svedený stane se sám svůdníkem a svedená svůdnicí a co nevidět budou kráčet po hladké, ušlapané cestě nepravosti. A všemi těmi hříchy bude vinen, kdo první dal pohoršení nevinným. — „Běda světu pro pohoršení! — Běda člověku, skrze něhož pohoršení přichází! Kdo pohorší jednoho z maličkých, lépe bylo by jemu, aby kámen mlýnský zavěšen byl na hrdlo jeho, a on potopen do hlubokosti mořské,“ praví sám Kristus Pán. *Mat. 18, 6. 7.*

Jinému kdo pohoršení dává,  
ten se vrahem duše jeho stává. —

**Zlý příklad.** Děti tvoje, že jsou zlé? nač žalovati, — že jsou zkaženy jen v nepravosti? — By viděly tebe konat ctnosti, — zdaž by mohly po zlé cestě stupovati? —

#### Příklady.

a) Biblické. *K hříchu ponoukali neb sváděli:*

*Zlý duch* v způsobě hada svedl *Evu*, Eva pak pohnula *Adama* ku přestoupení božího přikázání. I. *Mjž.* 3.

*Bezbožná žena Putifarova* ponoukala Josefa egypt. k hříchu nečistoty. I. *Mjž.* 39. Podobně sváděli dva *starcové* Zuzanu. *Dan.* 13.

*Synové Heli* odtrhovali lidi od oběti Hospodinovy. I. *Král.* 2, 17.

*Žena Jobova* přimlouvala muži, aby zlořečil Bohu. *Job. 2.*  
*Jeroboam*, udělav dvě telat zlatých, nabízel lidu, aby se jim  
co bohům klaněli. III. *Král. 12, 28.*

*Babylonští*, shlukše se proti králi *Baltasarovi*, žádali, aby  
jim vydal *Daniele* a jej do jámy lvové dal uvrhnouti. *Dan. 6.*

*Aman* ponoukal *Assuera* krále, aby dal *Mardochea* žida po-  
věsiti a všechny židy vyhladiti. *Esth.*

*Manželka Tobiášova* utrhačnou řečí svou ponoukala manžela  
k nedůvěře v Prozřetelnost božskou. *Tob. 2, 22.*

*Israelité za času proroků* dopouštěli se cizího hříchu pohor-  
šením. „Vy pak sešli jste s cesty a pohoršili jste mnohých v zá-  
koně, zrušili jste smlouvu s Levi učiněnou, praví Hospodin zástu-  
pův; proč i já vydal jsem vás v potupu, jako jste nezachovali  
cest mých.“ *Mal. 28.*

*Fariseové a zákoníci* popudili lid, aby žádali na Pilátovi smrt  
Kristovu. *Mat. 27.*

*Židé z Antiochie a z Ikonie* popudili zástupy v Listře proti  
sv. Pavlovi a kamenujíce ho, táhli z města. *Sk. ap. 14.*

*Alcimus*, bývalý nejvyšší kněz, popudil krále *Demetria* proti  
Židům. II. *Mak. 14.*

*Příklady farizejského pohoršení.* Stało se, když Pán Ježíš  
seděl za stolem v domě *Matoušově*, že mnozí publikáni a hříšníci  
přišedše stoli s ním. A vidouce to *fariseové*, řekli učeníkům  
jeho: Proč s publikány a hříšníky jí mistr váš? *Mat. 9, 10, 11.*  
*Luk. 15, 2.*

*Nazaretští* horšili se na Ježíše, že tesařův syn byl. *Mat. 13, 57.*

Tedy přistoupiť učenci k Ježíšovi, řekli mu: Víš-li, že  
*Fariseové* uslyševše tu řeč, zhoršili se? *Mat. 15, 12.*

Blahoslavený jest, kdožby se na mne nezhoršil. *Luk. 7, 23.*

b) Jiné příklady o tomže hříchu.

*Císař Konstanc VI.* zapudiv svou řádnou manželku, s jinými  
ženami nešlechtně obcoval. Tento zlý příklad přežalostné ovoce  
přinesl; neboť se smilstvo a cizoložstvo od té doby po všech kra-  
jinách jako rak rozmáhalo, množilo. Těžce to nesa sv. *Theodor*,  
nejprv císaře soukromí laskavě, pak přísně a důtklivě k polepšení  
napomínal a záhubné následky jeho nepřikladného života mu před-  
stavoval; když pak to nic neprospělo, veřejně jej pro tento zlý  
příklad trestal a konečně i kletbu církevní naň položil.

*Sv. Theodora* měla co křesťanka odsouzena býti k smrti, než  
dříve do veřejného domu k zneuctění byla odvedena; odkud ji



však křesťan *sv. Didymus* osvobodil. — *Sv. Theodora* sice dobře věděla, že jí to Bůh nebude za hřích pokládati, pak-li násilím a proti její vůli panenství pozbuďte; nicméně její oškřivost proti ztrátě čistoty byla tak veliká, že to od *sv. Didyma* přijala, aby on život za ni obětoval a ona na těle nebyla poškrvněna; a *Didymus* raději umřítí chtěl, než aby panna křesťanská zprzněna byla. — Když tedy tito oba Duchem božím osvícení a vedení křesťané ztrátu života pokládali za zlo menší, nežli jakkoliv proti vůli utrpenou ztrátu panenské neporušenosti: jak nesmírné teprv musí to býti zlo, zúmyslně někoho o tuto neporušenost připravit, nebo jí o své ujmě v šanc vydati! —

Ó Ježíši, který jsi za cenu své krvavé smrti na kříži každou duši vykoupil, nepřipouštěj nikdy, abych já tak hluboce klesl, anebo nějakou duši do hříchu svedl a strhl. Raději mne nech umřítí, než tak hanebného činu se dopustiti!

*Sv. Julius*, statečný voják křesťanský, byl obžalován, že se přiznává k víře Kristově, pročež se musel k *vladaři Maximinovi* dostaviti, jenž mu přátelsky domlouval, aby pohanským bohům obětoval. „Pokládáš-li to za hřích, pravil k němu, nechať se mně přičítá. Pomysli si, že já ti násilí činím, pak dobrovolně neobětuješ.“ — Však *Julius* nedal se nijak k hříchu přemluvit, proto byl popraven a došel koruny mučnické.

*Sv. Augustin* vypravuje, kterak od zlých, rozpustilých chlapců sveden, chodil s nimi za tmavých nocí do sousedovy zahrady trhat hrušky, čehož, jak dokládá, sám by se nikdy nebyl dopustil.

*Sv. Teresie*, když jí matka zemřela, byla ode dvou lehkomyšlných družek svedena, že počala býti nespůsobnou a vlašnou v pobožnosti. Nic nedbala na všecko napomínání otcovo a byla by stále hloub klesala, kdyby jí byl otec nedal na vychování do kláštera.

*Karel V.*, král francouzský, vyhnal jistého šlechtice, jenž v přítomnosti syna jeho příliš svobodné a nestoudné řeči mluvil, ode dvora, řka, že synové královští mají se učit, jak by dobrými mravy překonali těch, nad něž jsou povýšeni.

U dvora císaře *Valentiniana* byl jistý nábožný muž jmenem *Benevolus* u vysoké důstojnosti. Maje jedenkrát prohlásiti císařské nařízení, ježto se přičilo víře křesťanské, nechtěl se k tomu propůjčiti. Slibováno mu ještě vyšší důstojenství, jen aby splnil vůli císařovu. — Než *Benevolus* strhna stužku, znamená své důstojnosti, pravil: Co mi slibujete za hanebný čin vyšší důstojnost!

Vezměte si i tu, co jsem dosud zastával; jen když zachovám dobré svědomí.

*V jistém francouzském městě žil jinoch, kterýž byl vzorem všelikých ctností. Jedenkráte jda na pouť do sousední obce, setkal se na cestě s mladíkem nechvalné pověsti. S počátku hovořili o věcech lhostejných; však brzy prohodil nectný mladík mnohé slovo nespůsobné, mluvil svobodněji a drzeji, až konečně přemluvil soudruha k těžkému hříchu proti čistotě. Sotva že jinoch hříšný skutek spáchal, náhle umřel, aniž se mohl z něho káti. Z toho bohaprázdný svůdník tak se poděsil, že běžel neprodleně do nejbližšího kláštera, padl představenému k nohous, a hojné slze prolévaje pro Boha prosil, aby se smiloval nad ubohým hříšníkem, kterýž duši svého bližního do věčné záhuby uvrhl, a přijal ho do kláštera, kde by mohl za své provinění činiti tiché pokání. Teprv po dlouhé zkoušce byl přijat i až do smrti přísně se kál.*

### Obrazy.

*Vlkův slib.* Starý vlk těžce onemocněl a ostal v širém lese ležeti nemoha dále. Nemaje odjinud pomoci, nahlížel, že musí zahynouti. „Toť zajisté trest za hříchy mé, že zde bídně zahynouti musím, řekl sám k sobě. Vedl jsem život hanebný: mnoho nevinné krve mám k zodpovídání. Kdybych se pozdravil, věru bych jiný život vésti započal. Zaříkám se co nejslavněji, jest-li se pozdravím, že žádnou ovci více nezavraždím.“ I stalo se, že se vlk pozdravil. Kdykoliv pak uzřel stádo ovcí, vždy měl tisíc chutí, některou zadáviti; ale vždy odolal tomu pokušení a věren zůstal slibu svému. — Jednoho času sešel se s liškou, jížto svou tíseň vypravoval. — Ach tak, pravila liška, tys učinil slib, že žádnou ovci více nezadávíš? Nu, to je chvalitebno, že plníš svůj slib. Ale víš co? když jsi se zavázal ovce šetřiti, proto se tvůj slib nevztahuje na jehňata; nech tedy ovce být a chop se jehňat. Vlk s radostí uposlechnul a od té doby vraždil jehňata na potkání. Tak plnil vlk svůj slib. — *Hornof.*

*Liška a kůň.* „Tys blázen, řekla liška koni, že pořád lidem sloužíš a se mozolíš. Což bys' nemohl sám se žít?“ „Již jsem také o tom přemýšlel,“ dí kůň, „ale nejde to.“ „O, tys veliký hlupák, že nevíš, jak to navléknout! hubovala liška. Nemysli, že je to tak těžké, být samostatně živ; vždyť já se také sama živím a nepotřebuju k tomu ničeho, kromě trochu chytrosti a vtípu.“

„Inu ovšem, rozhorlil se kuň, ku zlodějství a loupeži není třeba jen trochu chytrosti a vtipu!“ —

#### Vlci v rouše ovčím.

Pilně varujte se za zlých časů  
lživých prorokův, co chytře klamou,  
dělajíce, jak by pravdou samou  
zvěstovali vám mír i spasu.

Vlci hltaví to ve svém nitru  
ovčím rouchem na odiv se staví,  
aby líčenými řečmi, mravy  
zmámili a chytli vás po chytru.

Vy však hleďte na ovoce činův,  
jenž se zrakem osvícených lidí  
na životě vlkův těchto vidí, —  
lživých prorokův a světa synův.

Po ovoci poznatí lze stromy,  
po činech pak plémě těchto šelem,  
ježto hříchu bídou, hořem, žalem,  
hubí duše, vyvrácejí domy.

*Dle Mat. 7, 15. 16. Václ. Štulc.*

#### V. Hříchu pochváliti.

1. *Hříchu pochvalují*, kteří zlé nazývají dobrým i hřích pokládají a vynášejí za ctnost.

2. *Takovým způsobem hřešívají* a) rodiče, kteří své děti pro krásu těla a pěkný šat, pro jejich schopnosti a ostrovtip vychvalují a při všech nemravech a rozpustilostech jim lahodí.

b) Tak hřešívají lidé, kteří u přítomnosti nevinné mládeže svými marnými a pošetilými kousky ze své mladosti se vychloubají.

c) Pochlebníci, kteří chyby a vady ano nešlechbetné a hanebné skutky svých pánů a příznivců jako výborné vlastnosti a rekovné činy do nebe vynášejí.

d) Představení a správcové duchovní, kteří k hříchům a nepravostem svých podřízených přizvukují.

e) Křesťané, kteří oplzlé, nemravné řeči a písňe, neb pomluvy a útržky bližního nebo úsměšky a slova rouhavá proti Bohu a víře se zalíbením poslouchají a takové zlovolné světáky za vtipné a osvícené společníky vyhlašují.

3. Chválení zlého tak podněcuje k zlému, jako chvála dobrého k dobrému povzbuzuje; proto kdo chválí zlé, páše hřích, bývá příčinou a stává se účastným cizího hříchu. *Hřích tento jest velmi těžký*, ježto se jím lidé zlí ve své bezbožnosti utvrzují a k největším nepravostem bývají svedeni. — Proto jest před Bohem ohavností a *písmo sv.* přísné oznamuje tresty tomu, kdo hřích vychvaluje.

**Napomenutí.** Poněvadž hřích jest největší ohavností a záhubou, nikdy ho nevychvaluj, abys bližnímu i sobě nepřipravil zahynutí. —

### Slova písma svatého.

Kterí opouštějí zákon, chválí bezbožného; kteří ho ostříhají, rozpalují se proti němu. *Přísl.* 28, 4. — Běda vám, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé; kladouce tmy za světlo a světlo za tmy; pokládající hořké za sladké a sladké za hořké. *Isai.* 5, 20, srv. *Ezech.* 13, 18. — Běda vám, již vzděláváte hroby prorocké: otcové pak vaši je zmordovali. Jistě osvědčujete, že povolujete skutkům (potvrzujete skutkům) otců vašich. *Luk.* 11, 47. 48. — Ohavností jsou Hospodinu rtové lživí, ale kdo věrně činí, líbí se jemu. *Přísl.* 12, 22.

### Výroky církevních spisovatelů.

Pomněte a vizte, že co koli chvalíte, jen proto chváliti máte, že jest to cos dobrého. Blázen kdo chválí, co dobrého není. Chváliš-li nešlechtníka, tím samým, že jest nešlechtník, zdaliž i ty nešlecheten nejsi? Chváliš-li spravedlivého, že jest spravedlivý, zdaliž i ty s ním podílu nemáš? *Sv. August.* — Strašně se vyhrožuje těm, kdož hříšné podvádějíce, netoliko že jich pro hřích nekárají, nébrž také lichocením klamávají. (v. *Isai.* 9, 16.) *Sv. Isidor.* — Ne toliko nešlechtnost následovati, nýbrž tak v ní žijící chváliti, ne malou připravuje nám pokutu; ano pokutu těžší, než čeká na ty, kdož nešlechtně žijí. — Neboť chybujiících schvalovati jest mnohem více než chybovati. — Ten kdo hřeší, zavrhne alespoň časem hřích svůj, může jednou časem do sebe jíti; kdo však nepravost schvaluje, tenť se o vyléčení připravil, jež pokání přináší. *Sv. Jan Zlat.* — Pochlebník má pro všecky hříchy krásná jmena; nebo marnotratníka nazývá štědrým, lakomce hospodařským, rozpustilce veselým, svéhlavce stálým v jednání, tlampače výmluvným a němou pýchu nazývá hlubokomyslností. *Sv. Řehoř.* — Kdokoli nešlechtně žijícím pochlebuje, klade polštář pod hlavu kleslého: takže kdož pro vinu měl pokárán býti, chválou podporován, v ní pokojně setrvává. *Sv. Řehoř.* — Jazykové pochlebníků poutají lidi v hříších; těšití zajisté konati to, v čemž se netoliko není co báti karatele, nýbrž vykonatel i chválen bývá. *Sv. August.* — Buďme zdvořilými, nikdy ale pochlebnými; nic zajisté nekálí srdce křesťanské v té míře jako pochlebnictví. *Sv. Vinc. de Paul.*

Kdo bratra hřešícího chválí,  
sám sebe hříchem jeho skálí.

**Přísloví:** Chval co chvály hodno. — Nechval den, až slunce zajde. — Cizí hřích kdo vychvaluje, ďáblu obětuje.

### Příklady.

a) Biblické. Hříchu chválili: *Absolon* podporoval a utvrzoval lid v nepravých žalobách a v nespravedlivých přech proti Davidu, otci svému. II. *Král.* 15, 2.

*Rádcové a dvořané krále Roboama* chválili ukrutnost jeho, jížto vyhrožoval lidu. II. *Paral.* 10, 14.

*Dvořaně krále Assuera* chválili jeho hněv, že se královna nechtěla ukázati knížatům. *Esth.* 1.

Tímže způsobem zhřešil lid *israelský*, jenž *Herodesovi* pochleboval, že řeč jeho jest hlas boží.

Jak těžce hřeší, kdo cizí hříchy vychvaluje, svědčí prorok *Isaiáš*, an píše: „Běda vám, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmu za světlo a světlo za tmu.“ (15, 20.)

Podobně píše *Ezechiel*: „Běda těm, kteří šíjí polšťaříky pod všeliký loket ruky a dělají podušky pod hlavu všelikého věku ku polapení duší.“ (13, 18.)

*Rada židovská* chválila *Saula* pro jeho horlivost v pronásledování křesťanů, čímž ještě k větší ukrutnosti byl podnícen. — *Herodes* dal apoštola *Jakuba* popraviti mečem, začož ho Židé chválili. — Vida že se to líbí lidu, dal i *Petra* do žaláře uvrhnouti. *Sk. ap.* 12.

b) Jiné příklady. *Císař Justinian II.* měl kancléře jmenem *Trebonian*, kterýž nespravedlivé a daremné skutky jeho až do nebe vyhlašoval, namlouvaje mu, že ho veškeren lid velice ctí a miluje i obává se, aby mu pro svou zbožnost a svatost nebyl záhy do nebe odňat. Jaký div, že zaslepený mocnář chyb svých nikdy nepoznal a nenapravil. — Jinak ale smýšlel lid; neboť mnozí říkali: Kéž by byl *Sabaucius* (otec *Justinianův*) nebyl světla božího spatřil, neměli bychom nyní tak nespravedlivého a ukrutného mocnáře.“

*Vilém, biskup Utrechtský*, všecko příkré a nespravedlivé jednání císaře *Jindřicha IV.* proti stoličce papežské schvaloval a císaře v počínání jeho utvrzoval, čehož pak na smrtelném loži marně pykal.

*Karel VIII., král francouzský*, leže na smrtelném loži, tázal se svého komorníka důvěrně: „Odkud to pochází, že nyní tak zřídka králové do počtu svatých přicházejí?“ A když komorník

Bernard váhal s odpovědí, pravil král: „Povím ti to milý Bernarde: Příčina je ta, že mívají kolem sebe tak mnoho pochlebníků a málo přátel, kteří by jim pravdu pověděli.“

*Císař Sigmund* dal jistému pochlebníku, jenž všecky činy jeho — dobré i zlé — nemírně vychvaloval, notný políček. A když tento si stěžoval, proč ho tepe? pravil císař: Proč mně koušeš, pochlebníče? —

*Sv. Frant. Sal.* nedbal chvály ani hany lidské. Dozvěděl se jedenkrát, že někteří lidé šlechetný skutek, kterýž dobrým úmyslem vykonal, tupili, řekl pokojně: „Co tu pravíte, nic mně není divno, ježto i skutky Kristovy všem lidem se nelíbily.“

*Sv. Jan Zl.*, biskup v Antiochii, když mu posluchači jeho při kázání z pochvaly tleskali, pravil: „K čemu ta chvála vaše? Nehledím se vám zalíbit, ale vás obrátit. Jedno toliko žádám, abyste mne tiše vyslechli a co jste do srdce přijali, také plniti se snažili.“

*Sv. Bonaventura* píše: „Chvála a čest jest jeden z nejsilnějších provazů, kteříž nás přivádějí ku pádu; jeť to jedno z nejtěžších závaží, jež duše naše potahují v záhubu.“

*Blah. Tomáš Kp. dí:* „Jako jedu hadímu chvále lidské se vyhýbej, sice budeš sveden a ctnost svou zásluhu ztratí.“

## VI. Hříchu tajiti.

1. *Hříchu tajiti* jest k chybám a pokleskům bližního mlčeti, kde bychom měli mluvíti, napomínati neb jinak hřích překaziti a zastaviti.

2. Každý křesťan povinen jest z lásky k Bohu a k bližnímu zlému brániti slovy i skutky; proto vidouce bližního hřešiti, máme ho laskavě napomínati a bratrsky kárati. — Mnohdy ovšem každému mluvíti nesluší, nebo neprospívá: tuť opatrnost káže mlčeti. V takové případnosti máme jiných provinění oznámiti těm, kdož mají moc a práva je napomínati a trestati, t. rodičům, hospodářům, představeným; čím přispíváme k napravení a polepšení jejich. — Kdo může nebo má z povinnosti napomenutím neb oznámením hřích zameziti a předce mlčí, hřích bližního tají: dopouští se cizího hříchu, jak vysvítá z písma sv. (v. texty).

3. *Tak hřešívají a)* rodiče, hospodáři a hospodyně, kteří pozorujíce chyby a prostopášnosti svých dítek a čeledínů, předce mlčí, aniž hledí jich zabrániti.

*b)* Domáci, kteří vidouce daremné a rozpustilé chování dí-

tek, nepovědí toho rodičům, aby bedlivějším okem na ně patřili a přivedli je k napravení.

c) Lidé, kteří vědouce, že se jiní krádeže, podvodu, nespravedlnosti dopouštějí, neoznamují toho představeným, aby se tomu přítrž učinila.

d) Pastýřové duchovní, pakli nekází proti hříchům v osadách se rozmahajícím.

e) Vůbec všickni se toho hříchu dopouštějí, kteří hřešících nenapomínají a nekárají, ač by to měli činiti z povinnosti nebo z lásky křesťanské.

**Napomenutí.** Vidíš-li, milý křesťane, něco zlého činiti, nesmíš mlčeti; nýbrž hřešících laskavě napomínej a nemůžeš-li hříchu zabrániti, oznámení učin těm, kteří k tomu mají moc a právo.

#### Slova písma svatého.

Kdo má účastenství se zlodějem, nenávidí duše své: zaklínajícího slyší a neoznamuje. *Přisl.* 29, 24. — Strážní jeho jsou slepí všickni; psi němí, nemohouce štěkati, vidouce marné věci a spíce a milujíce jen sny. *Isai.* 56, 10. — Běda mně, že jsem mlčel. *Isai.* 6, 5. — Volej vším hrdlem a oznam lidu nešlechtnosti jejich. *Isai.* 58, 1. — Za duši svou nestyď se mluvití pravdu. *Sir.* 4, 24. — Mluvte pravdu jeden každý s bližním svým. *Zach.* 8, 16. — Což tedy učiněn jsem vašim nepřítelem, pravdu vám mluvě? *Gal.* 4, 16. — Kdo se bojí člověka, padne. *Přisl.* 29, 25. — Nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabiti; než bojte se raději toho, kterýž může i duši i tělo zatratiti. *Luk.* 12, 4. — Za drahou mzdu koupeni jste, nebudte služebníci lidští. I. *Kor.* 7, 23.

#### Výroky svatých.

Hřeší, kdo mlčí a svoluje, aby neurazil toho, jehož přízně požívati se domnívá. *Beda ctih.* — Zrádcem pravdy není toliko, kdo místo pravdy mluví lež, nýbrž i, kdo pravdu svobodně pronáší (hříchu tají), když pronésti dlužno. *Sv. Jan Zlat.* — Je-li to nešlechtnost z bázně smrti zamlčeti pravdu (hřích), kterak by nebyla nešlechtnost mnohem větší, zamlčeti pravdu (hřích) promizerné břicho aneb pro naději marné cti. *Sv. Jan Zlat.* — Kdož jsi ty, abys se bál člověka smrtelného? Dnes jest a zejtra honění. Boj se Boha a nebudeš hrůz lidských se báti. Co může

kdo tobě uškoditi? Více sám sobě škodí nežli tobě, aniž bude moci božího soudu ujíti. *Bl. Tom. Kp.*

Též účastenství v hříchu mají,  
kdo skutky hříšné jiných tají.

**Příslaví** ne vždy pravdivá. Co tě nepálí, nehas. — V cizí proso nesahej. — Nestrkej prstů, kde svírá. — Co se tě netýče, nestrkej do toho rýče.

#### Příklady a podobenství.

a) Biblické: Osoby, jižto hříchu tajili:

*Mnozí králové israelští* mlčeli k hříchům svého lidu, ano sami zlý příklad jemu dávali, jako Šalomoun, Jeroboam a j.

Podobně činili *zákonníci a kněží židovští*; proto zehře *Isaiáš* prorok: Ale strážní jeho jsou slepí, psi němí, nemohouce štěkati, vidouce marné věci, spíce a milující jen sny. *Isai. 56, 13.*

*Někteří z rady židovské* — ku př. Nikodem — poznavše nevinnost Ježíšovu, předce mlčeli, hlasu svého proti nespravedlivému orteli nepozdvihše.

*Pilát* ač věděl, že je Kristus nevinný, předce ho vydal na smrt z bázně, že budou židé císaři žalovati.

*Co činiti máme, vidouce jiných hřešiti*, ukazuje nám *Josef egyptský*, jenž netajil nepravosti svých bratří, nýbrž oznamoval je otci Jakobovi, ač dobře věděl, že ho budou bratří proto nenáviděti. —

*Proroci, Jan křt., Kristus a mnozí svatí* beze všeho zření na osobu lidskou horlili proti nepravostem lidským, takže ani mocnářům nemlčeli, aby cizích hříchů nebyli vinni.

Světoznámý francouzský spisovatel *Rousseau* procházel se jedenkrát v stinném háji, provázen jsa člověkem nepatrným, jenž se ho stále držel, domnívaje se, že zářícími paprsky slavného muže nabude trochu lesku. Rousseau spatřiv na jednom keři překrásné ovoce, ježto chuť jeho lákalo; tudíž okusil několik bobulí a shledav, že jsou chutné, více jich natrhal a snědl. *Společník* vida ho, dlouho mlčel, až konečně pravil: „Snad víte, pane, že je ovoce keře toho jedovaté?“ — „Pro Bůh!“ řekl Rousseau, „proč jste mi to neřekl dříve?“ — „Nechtěl jsem se opovážít,“ odpověděl společník příliš zdvořilý. — Tomuto společníku podobají se mnozí, kteří z bázně lidské k hříchům svých bližních mlčí, patříce tiše, ani jedovaté ovoce se stromu hříchu trahající, dychtivě polykají. Kterak se jedenkrát zodpovídají, až se jich



soudce věčný bude tázati: proč toho dopouštěli, vidouce bližního hřešiti? Snad řeknou: My jsme se nechtěli opovážit? Než marná bude taková výmluva.

**Podobenství.** Jako zákonem světským trestán bývá nejen kdo kradl, nýbrž i kdo moha, krádeži nebránil: tak na soudu božím bude odpovídat, nejen kdo zlé činil, nýbrž i kdo k zlému, ku hříchu bližního mlčel, buďže z bázně lidské nebo z nedbalosti hřešiti mu nebránil.

Jako *služebník*, jenž hřivnu svěřenou zakopal, ji ztratil, poněvadž moha, nic nevytěžil: tak kdo jsa dobrý, nesnaží se jiných k dobrému navádět, musí se obávati božského trestu.

*Sv. Jan Zlat.* byl neohrožený karatel porušených mravů bez ohledu na osoby: i šlechtu pro výstupky trestal; ani císařovně Eudoxii, kteráž si jmění dvou vdov nemilosrdně přivlastnila, neodpustil, ač předzvídal, že msty její v plné míře zakusí, jakož se v skutku stalo, že byl u vyhnanství dán, kdež také po mnohém utrpení zemřel.

*Sv. Ambrož*, muž pln síly a bázně boží, ale prázdný bázně lidské, srdnatě odepřel císaři Theodosiovi přístupu do chrámu, protože v čas zbouření mnoho nevinných k smrti odsoudil.

*Sv. Zita.* V domě, kde sv. Zita jako děvečka sloužila, byl také čeledín, jenž spoluslužebných pohoršlivými řečmi a necudnými žerty vyrážel. Tito se smávali a rádi ho poslouchali. Sv. Zita nestudu často napomínala a když laskavá slova její nic neprospívala, žalovala to své hospodyni, prosíc, že buď on neb ona musí z domu odejít. — Paní tedy neprodleně pohoršlivého čeledína propustila a od té doby nebylo v domě slyšeti daremného slova. —

## VII. Hříchu netrestati.

1. *Tím způsobem hřešívají* lidé, kteří mají z povinnosti jiných ze zlého kárati, k dobrému přidržovati a jim vhodnými tresty k napravení pomáhati, pakli toho nečiní, buď že jsou příliš shovívaví nebo trestání zcela opomínají.

a) Tak hřešívají rodičové, kteří nezbedné děti sice napomínají, ale v trestání jsou váhaví a nedbanliví.

b) Hospodáři, kteří se jenom o to starají, aby čeledínové uloženou práci vykonali, ostatně ale jim ve všem vůle dávají.

c) Představení, kteří svých poddaných, za jich provinění podle moudrých zákonů patričně netrestají.

2. Trestání jest mocný prostředek k napravení člověka a k zamezení dalších provinění. Kdo se nemusí báti trestu, snáze se hříchu dopouští. — Pročež, kdo máje moc, právo a povinnost trestati a opomíjí toho, dopouští se cizího hříchu.

3. Vzhledem trestání rodiče a představené důtklivě napomíná *písmo sv.* (v texty).

**Napomenutí.** Máš-li, křesťane, moc a povinnost trestati zlečiníci, nikdy toho nezanedbávej; nedej se bázní ani úplatky pohnouti, abys osvědčených zlosynů bez trestů propouštěl. — Ovšem trestej moudře, slušně a spravedlivě, z lásky křesťanské, tak aby se v trestání nejevila vášeň a msta, aby nevedlo k rozhořčení, nýbrž aby bylo prostředkem k napravení bližního. —

#### Slova písma svatého.

Trestání a učení v každý čas jest moudrost. *Sir.* 22, 6. — Tresci syna svého, abys nezoufal. — Kdo šetří metly, nenávidí syna svého; ale kdo ho miluje, v čas jej tresce. *Přisl.* 19, 18; 13, 24. — Mnohem lépe jest trestati, nežli se hněvati. *Sir.* 20, 1. — Shýbej šíji synovu z mládí a bí boky jeho, aby se snad nezatvrdil a nevěřil tobě a měl bys bolest duše. *Sir.* 30, 12. — A vy otcové nepopouzejte k hněvu synů svých; ale vychovávejte je v kázni a v trestání Páně. *Ef.* 6, 4. — Nedati hříšníkům dlouho vůle své provozovati, ale hned pomstu učiniti, jest znamení velikého dobrodiní. *II. Mak.* 6, 13. — Zhřešil li by proti tobě bratr tvůj, jdi a potresci ho mezi sebou a jím samým. *Mat.* 18, 15; *Luk.* 17, 3; *Jak.* 4, 19. — Kaž slovo, nabízej v čas neb v nečas, tresci, pros, žehři, ve vši trpělivosti a učení. *II. Tim.* 4, 2. — *Nezamítej kázně.* Kdo miluje kázeň, miluje moudrost; kdož pak nenávidí domlouvání, nemoudrý jest. *Přisl.* 12, 1. — Kdo zamítá moudrost a kázeň, nešťastný jest. *Moud.* 3, 11. — Jak dobré jest, káranému (po trestání) ukázati na sobě pokání; neb tak utečeš dobrovolného hříchu. *Sir.* 20, 4. — Kdo nenávidí trestání, jest na cestě hříšníka. *Sir.* 21, 7.

#### Výroky svatých.

Pro Krista a život věčný nechať každý hospodář svých domácích vyučuje, nabádá, káře a trestá, lásku jim proukazuje a kázně nezanedbává. *Sv. August.* — Kdo může napraviti a zanedbá, není pochybno, že se takto účastníkem zlého stává. *Sv. Řehoř.* Nikdo nelichoť nepravostem; nikdo hříchův mlčením

nepomíjej. Nikdo neprav, zdaliž jsem já strážným bratra svého? Nikdo lhostejně nesnášej, vidí-li rád hynouti, kázeň se tratiti. Nebo mlčeti, když můžeš pokárati, jest schvalovati a víme, že podobný trest čeká na činitele a pachatele i na schvalovače. *Sv. Bernard.* — „Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, jdi a potresci ho .“ (*Mat. 18*). Toho-li zanedbáš, horším se stáváš. Onen se dopustil křivdy a zpácháním křivdy těžkou sobě zasadil ránu a ty ránou bratra svého pohrdáš? Zapomenuv na křivdu svou, na ránu bratra svého nezapomínej. *Sv. Aug.* — Bůh nehněvá se na tebe tak pro tvou osobu jako raději pro dům tvůj, jenž činí, co nelibo Pánu a ty nekáráš jich. Neustáváje napomínej jich a Bůh zapíše tebe do knihy života. *Hermas.* — Zlořečený ten, kdo trestati zanedbává, jest-li že mu to z povinnosti náleží. *Sv. Tom. Aqu.* — Snadnost prominutí jest lákadlem chybujícím. To jest proto řečeno, abychom dle slova božího viděli, že má vinníkům s rozumem milost udělena býti. I lékař nalezna ránu, hadem způsobenou, do vnitř vedralou, kteráž se vyřezati musí, aby se dále nerozlezla, a předce by slzami nemocného obměkčen od úmyslu řezati a pálení ustoupil, lékami zakrýváje, co by mělo otevřeno býti železem: zdaž by toto smilování nebylo neprospěšné, — an pro kratinkou bolest všecko tělo hyne a život se zničuje? *Sv. Ambrož.*

Ten vinníkem se spolu stává,  
kdo trestat hříchu zanedbává.

**Přísloví.** Kdo zlým hoví, dobrým škodí. — Kdo zlosynům promíjí, dobrých ubíjí. — Metla vyhání děti z pekla. — Sebe uvazuje, kdo koho vyvazuje.

Trest i toho nemine,  
vinnému kdo promine.

*Křivé svědomí rodičů.* Co jest zlé, hřích? o tom jsou rozličné náhledy. Co jeden má za hřích, druhý zaň nepokládá; slovu, jehož tento se drží, onen se posmívá. Dosud bohužel platí, co Isaiáš píše: „Běda vám, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zle .“ (5, 20.) Takovým křivým svědomím, jak bohoslovci toho zmatení pojmů zovou, bývají mnozí rodiče nakaženi, takže za nespůsob kárají dobré, co vlastně zasluhuje chvály, že chyby nepatrné přísně trestávají a skutečné vady nechávají bez trestu. — Jiní rodičové sice právě po křesťansku soudí o tom, co je dobré a zlé; předce však jednájí bez rozvahy podle svých rozmarův a vášní, trestajíce více méně, přísně neb mírně, jak v tom

okamžení mysl je nastrojena, jak jich popuzují žádosti a náruživosti. Jakkoli se tito od oněch myslí a vůli rozeznávají, nicméně se jim v jednání na vlas podobají. Účinek je tentýž: tu i tam křivé svědomí a vychovává se potomstvo, ježto nepravé a vrátké mívá pojmy o ctnosti a hříchu, o počestnosti a bezbožnosti a podle nich se také spravuje. — Tytéž daremné následky i tehda dopadají, když otec a matka nejsouce v trestání důsledni a usjednoceni, buď že se rozcházejí v úsudku, má-li se co trestati a má-li se přísného neb mírného trestu užiti, nebo když jeden rozhněván přísně trestati chce, co druhý pochvaluje, přehlíží nebo omlouvá. — Kdo by uvěřil, že třeba napomínati, aby se netrestalo dobré? Pohříchu, výstraha ta není zbytečná! — Zdaž mnozí rodiče nekárají dítky za upřímnost, spůsobnost, zdvořilost a lásku? Jaká to převrácenost! A kdyby skutečně dítky něco nepravého učinily, což ale za dobré měly, proto nezasluhují trestu, nýbrž třeba jich poučiti. — Není-li to hrubost, surovost, ukrutnost trestati dítky za chyby přirozené, nebo náhodou, neštěstím způsobené? jak mnozí rodičové činívají! — Často mívají dítky více méně zavinilé nespůsoby, ovšem nehezké, neslušné, jimžto mají odvykati, ale nikoli přísnými tresty, jakýmiž nemoudří rodičové jich stíhají, nýbrž napomínáním. — Zlé není tolik co škodlivé a potupné; nebo mnohé slovo, mnohý čin může způsobiti škodu, připraviti hanbu a přece nemusí býti hříšný. Na rozdíl tento má se při trestání dbáti. — Jen co před Bohem je hříchem, zasluhuje trestu. — Odporuje sobě takové počínání rodičů, když co časnou škodu přináší, přísně trestí a patrné hříchy nechávají bez potrestání. Tak se stává přirozeně, že dítky, posuzující velikost přestupků podle velikosti trestu, necti, hanby a škody tohoto světa více se bojí, než hříchu. — Ze spisu *Základy křesťanského vychování*.

#### Příklady a podobenství.

a) Biblické: Hříchů přehlíželi čili netrestali:

*Helí* prominuv všecko bohaprázdným *synům*, nešlechtné činy jejich nekáral. I. *Král.* 3, 13.

*Saul*, že byl váhavý v pokárání bezbožných Amalekitův, byl proto zavržen. I. *Král.* 20.

*David*, že nepotrestal nešlechtného syna *Ammona*, byl proto od druhého syna Absolona nenáviděn. III. *Král.* 4.

*Achab*, král israelský, že ušetřil bezbožného *Benedaba*, krále Syrského, nad nímž byl po dvakráte zvítězil, musel slyšeti vý-

hrůžku Hospodinovu skrze proroka: „Že jsi propustil muže hodného smrti z ruky své, bude život tvůj za život jeho a lid tvůj za lid jeho.“ III. *Král.* 20, 42.

Prorok *Jonáš* že nechtěl kázati pokání bezbožným Ninivitům, byl za to od Boha pokárán, t. od plavců vržen do moře, aby přestala bouře. *Jon.* 1—3.

b) Jiné příklady. Na počátku 17. století žili v *Neapoli* bohatí ale bezdětní *manželé*, ježto si toužebně přáli míti dědice. Na trvalou, vroucí modlitbu Bůh je obdařil synáčkem, jehož pak co jedináčka nad míru však nemoudře milovali; neboť mu všecky nespůsoby a svévole trpěli. S lety přibývalo synku i bezbožnosti. Když mu bylo 16 let, zemřel mu otec i matka, majíc opičí lásku k synu, nemohla ním svládnouti. Dávala mu jen pěkná lahodná slova a všecky nespůsoby a prostopášnosti mu pomíjela a tak z něho dokonalého ničemu, padoucha učinila, kterýž jí všecku lásku splácel vzdory a pohrdáním; časem i bezbožnou ruku na vlastní matku vztáhl, ano jedenkráte v zlobě své ubohou matku na zem porazil a po ní nohama šlapal, z čehož se těžce rozstala a v krátkce do hrobu klesla. Než i bezbožný syn umřel brzo náhle v stavu zuřivé zoufalosti. — Běda rodičům, kteří šetříce metly, dítek netrestají! —

*Mudrc Diogenes* spatřiv jedenkráte chlapce, an pokrmy hltá, dal vychovateli jeho notný poliček, řka, že měl chybu tu hledět u chlapce napravit. — Tak budou jedenkráte od Boha káráni rodiče a učitelé, kteří nespůsoby a vady dítek přehlížejíce bez trestu nechávali.

*Moudrý šašek.* Vinník trojí vraždy přišel krále franc. Ludvíka IX. o milost prosit. Jak? řekl král hněvivě, opět o milost žádáš, ježto jsi již tři vraždy spáchal? Uslyšev tu řeč dvorský šašek, takto ku králi promluvil: Co tu mluvíš, ó králi? on jednu toliko vraždu spáchal. Bys byl hned první trestal, druhá a třetí nebyla by spáchána.

*Moudrý místokrál Ossana.* Za času jeho panoval v *Neapoli* tak nemravný kraj, že chodily ženské téměř na polo obnaženy. Marné bylo všecko napomínání kazatelův a zpovědníků; co když Ossana pozoroval, vydal zákon, jímžto se oblíbený necudný kraj i nadále povoloval, však jen osobám lehkým, nevěstkám. — Od té doby se žádná počestná ženská tak více nestrojila.

*Podobenství sv. Ambrože.* Představený, jenž poklesky a hříchy svých poddaných jak sluší netrestá, podobá se lékaři, kterýž

pozoruje známky vnitřního těla hnisání, dá se slzami nemocného uprosit a místo co by měl pálením neb řezáním ránu otevřítí, ji náplastem přikrývá. Nevčasná to útrpnost, jižto pak nemocný zaplatí životem svým. — Podobně píše sv. *Augustin*: Kdož tak milosrdný jako lékař, přinášeje nástroj železný? Běduje, kdo má řezán býti a řezání béře se před se; pláče, kdo má pálen býti a pálení se vykonává. Není to ukrutnost neb zuřivost. Lékař zuří proti ráně, aby se vyléčil člověk; nebo rána-li se ukrývá, člověk hyne. — A tak i my bratry pokleslé, když třeba, v kázeň běrme, aby rozpadnutím kázně nešlechtnost nezrůstala a na nás se před Bohem nežalovalo, ještoť nám pravíno: „Ty, kteří skutečně hřeší, přede všemi tresci.“

#### Jak kdo!

I šlechtný může také brknout, — však jen naň upřímně můžeš mrknout — hned při sobě jest a chybu zná.

Když tě urazil, nečiň povyky, — za mlčení tvé obmejšlí díky, — co nejdříve náhradu ti dá.

Ale jen nešetři pyšnou slotu, — množit bude, množit stále psotu, — zda veřejnost jej nezaklíná. — *Jahůdky*.

VIII. Na hříchu podíl bráti, — hříchu užívatí.

1. *Na hříchu podíl bráti jest* bližnímu k hřešení pomáhati a zle činících podporovati k vlastnímu užitku.

2. *Tím způsobem hřešívají* a) lidé, kteří zloděje přechovávají, jim slovy neb skutky v kradení pomáhají, krádeže zatajují, kradené věci kupují neb prodávají neb se o ně se zloději dělí.

b) Kterí cizí statek buď zděděný nebo nespravedlivě nabytý si podržují a nehledí ho navrátiti pravému majetníku a škodu učiněnou nahraditi.

c) Hospodští, námluvčí a kuplířové, kteří ke hraní, k pitkám, k smilným a hanebným skutkům dávají podnět a příležitost.

d) Vůbec všickni, kteří z cizích hříchů nějaký užitek mají.

3. Mnohý člověk by nehřešil, kdyby mu jiný k tomu nedal podnětu a příležitosti; pročez kdo bližnímu k hříchu pomáhá a v něm podílu béře, dopouští se cizího hříchu, ať již z toho užitek má čili nic.

4. *Jest to hřích těžký*, jímžto člověk nejen sobě nýbrž i bližnímu mnohdy časné strasti a věčnou bídu připravuje.

**Napomenutí.** Nechtěj nikdy, křesťane, bližnímu k hřešení pomáhati, ať ti z toho užitek plyne čili nic; spíše hled' všemožně hříchu brániti a hřešících na dobrou cestu přivésti.

### Slova písma sv.

Nebuď cizích hříchův účasten. I. *Tím.* 5, 22; *Ef.* 5, 7. — Nemějte sdílnosti se skutky neužitečnými temností; ale raději je trescete a je napravujte. *Ef.* 5, 11. — Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. *Přisl.* 26, 27. — Ošemetníci a zchytrali popouzejí hněvu božího. *Job.* 36, 13. — Nepřijímej osoby, abys hřešil. *Sir.* 42, 1. — Když jsi viděl zloděje, běhal jsi s ním a s cizoložníky kladl jsi díl svůj. *Žlm.* 49, 18. — Kdo má účastenství se zlodějem, nenávidí duše své. *Přisl.* 29, 24. — Nerozněcuj se k následování mužů zlých, aniž žádej býti s nimi. *Přisl.* 24, 21. — Netáhněte jha s nevěřícími; nebo jaké jest účastenství spravedlnosti s nepravostí? II. *Kor.* 6, 14.

### Výroky svatých.

Co medle může býti větším ukrutenstvím, jako když někdo bídou (hříchem) bratří svých a bližních hledí nabýti zisku. Může-li býti většího ukrutníka, než je člověk, jenž pod pláštíkem dobroty všeliké nemilosrdenství páše a sám na pohled ruku podává potřebnému, strká ubohého do propasti. *Sv. Jan Zlat.* — Kdo přechovává statek nespravedlivý, ztrácí i svůj. *Sv. Řehoř.* — Bude-li v oheň uvržen, kdo nedal věc vlastní; kam as myslíš bude uvržen, kdo uchvátil věc cizí? *Sv. August.* — Spravedlivě se kárají, kdož dovolených věcí zneužívají: spravedlivě však se trestají, kdož usilují cizí věci uchvátiti. *Hugo.*

Sám zlý, kdo s zlými spolky mívá:  
protož se zlými trestán bývá.

**Přísloví:** Kdyby nebylo přechovavače, nebylo by zloděje. — Kdo se zlým postává, ten také zlým se stává. — Vrána podle vrány sedá, jeden druhému rovna hledá. — Pes psu brat. — Pil's spolu, zaplať řad.

Ten kdo k hříchu pomáhá,  
trest ho také zasáhá.

### Příklady.

a) Biblické: Podíl neb účastenství v hříchu brali:

*Adam* měl s *Evou* účastenství v hříchu; neboť, jak dí písmo sv., *Eva* jedla a dala muži svému, kterýž také jedl. I. *Mjž.* 1.

*Obyvatelé sichemští* a knížata některá *Abimelechovi* k zavraždění bratří jeho pomáhali. *Soudc.* 9.

*Achitofel* a jiní židé s Absolonem proti králi Davidovi se spikli. II. *Král.* 18.

*Král Baltasar* přikázav píti z nádob posvátných dvořanům svým, spolu hřešil a té noci byl zavražděn. *Dan.* 5.

*Lid židovský*, jenž volal: Ukřižuj! v smrti Kristově měl účastenství. *Mat.* 27.

Podílu brali v hříchu *dlužníci*, o nichž sv. evangelium vypravuje, že k vůli nespravedlivému vladaři dlužné zápisy změnili a dluby své zmenšili. *Luk.* 16.

*Šavel*, hlídaje šaty těm, kteří Štěpána kamenovali, v smrti jeho spolu se účastnil. *Sk. ap.*

b) Jiné příklady. Jak letopisové vypravují, měl král Numidský Micipsa dva syny a třetího Jugurthu syna bratrova za svého přijal. *Jugurtha* po smrti Micipsy oba nevlastní bratry zavraždil a sám panování se chopil. Římané mu válkou hrozili a musil do Říma přijít, aby se zodpovídal. Ale *Jugurtha* mnoho peněz s sebou vzav ty nejmocnější uplatil a když se domů navracel, smál se tomu hanebnému městu Římu, pravě, žeby samo sebe prodalo, kdyby kupce našlo. — Potom ale, poněvadž to všem hodnějším hanba byla, vedli Římané válku na pomstu. *Jugurtha* byl jat, do Říma zavezen a v žaláři zardousen.

*Mithridates*, král Pontský v Maloasii, kterýž tak jako někdy Hanibal Římany nenáviděl, zlou válku zdvihl, chtěje Římany z Asie a jakž daleko by mohl zapuditi, aby jiným národům škoditi nemohli. Z té příčiny smluvil se s jinými králi okolními, aby všechny Římany, což by v zemích těch bylo, jedním dnem pobiti kázali a zabito jich jest 80.000 lidí.

Za dávných časů byl v Římě jistý u lidu oblíbený muž *Cornelius Cinna*, hanebník ukrutný. Ten pobouřil lid proti urozeným i učinil se konsulem a druhým konsulem byl vůdce *Marius*. Ti oba hrozně nad patricii a jejich věrnými mstíti se začali, kterýchž počet veliký byl zavražděn a jiným statky pobrány. V tom *Marius* veliké zalíbení měl jakož i v pítí a v rozkoších, kteréž jej posléz do hrobu připravily. *Cinna* dvě léta po něm umřel.

*Rastislav*, kníže moravský, měl synovce jmenem *Svatopluk*, jenž nechtě poslouchati svého ujce, dal se v ochranu císaře německého Ludvíka. Když pak ho za tu zradu *Rastislav* chtěl potrestati, byl od něho sám obelstěn a vydán Ludvíkovi. Tak se Němci bez nesnáze Moravy zmocnili; zajatého pak *Rastislava* ká-



zal Ludvík ukrutně zraku zbavití a do kláštera uvězniti — čehož hlavně Svatopluk byl vinen.

*Dobrá matka.* Před lety byla do jistého města v Tyrolsku zlodějská společnost k soudu přivedena, mezi nimiž nalezala se také hnusná babizna. Bylať ona majetnice domku za městem postaveného. — V domku jejím byla polapena ona společnost zlodějská a jak se dokázalo, byla babizna ta nejbedlivější pomocník oněch loupežníků, jimž bedlivě skrývala ukradené věci a částku po částce prodávala a strženými penězi se s nimi dělivala. Loupežníci nejmenovali babiznu tu jinak, leč „naše dobrá matka“ a ona jich též nazývala „moje pilné dítky.“ — Ač se byla dobrá matka všemožně vymlouvala, že ona žádnému nic nevzala, musela předce zároveň s pilnými dítkami do tuhého žaláře jíti, kdežto za několik měsícův umřela. Ejhle, nejen kdo zlé činí, nýbrž i kdo zlé činících podporuje, hoden jest trestu, ježto spolu s nimi hřeší.

#### S t r a k a.

Hejno strak — jako mrak — na dvůr sletělo — neb tu vidělo — mladá housata, — mladá káčata.

Milý sedlák straky zočiv — z ticha k nim se tu přitočiv, — bičem po nich slídí, — jednu pěkně sklídí.

Ach tu počne straka prositi, — by nevinou ráčil pustiti; — řkouc: „Šla jsem jenom na chrastí, — hledat škodné housenky; — nebylo mi v duchu krásti — housata neb kačenku.“

„Nejsem, věř mi, dravá ptačice, — třeba měla peří stračice, — třeba na tvůj dvorec vletěla, — předce nic jsem vzíti nechtěla!“ —

„Mlč, sic rozdrťím ti kosti, — na tom, zlobo! mám již dosti, — že jsi se zlodějkami sem vletěla, — jak bys zlodějkou být neměla?“ —

Sám takový je, s kým kdo obcuje!

#### IX. Hříchu hájiti.

1. *Hříchu hájiti* jest hříchy bližního vymlouvati a zastávati.

a) *Tak hřešívají* oni lidé, kteří vidouce jiných hřešiti, nejen mlčí, nýbrž i hřešících se zastávají nebo je všelijak vymlouvají, aby ušli spravedlivému trestu.

b) Rodičové, kteří své dítky, na něž učitelové neb jiní lidé, právem žalují, místo napomenutí a kárání v ochranu berou.

c) Soudcové a obhajcové právní, kteří nespravedlivé pře a soudy vedou.

d) Křiví svědkové, kteří nepravá udání přísahou ztvrzují.

e) Pochlebníci, kteří nešlechetnosti svých pánův a příznivcův zastávají a ospravedlňují.

2. Kdo hříšníka zastává, v hříších ho utvrzuje, tudíž dopouští se cizého hříchu ano všech hříchů se účastným stává, ježto následkem zastávání se hřešícího byly zpáchány.

3. Jest to hřích velmi těžký, jak *písmo sv.* dokládá (v. texty).

**Napomenutí.** Nedej se, křesťane, ani slabostí, ani soucitem ani bázní neb úplatkem omámiti, abys hříchů zastával a nepravosti vylouval neb ospravedlňoval, poněvadž bys napomáhal Boha nejsvětějšího a spravedlivého urážeti, bližního bys v nepravostech potvrzoval a nejen bližnímu, nýbrž i duši své bys škodu spůsobil.

#### Slova písma svatého.

Zlořečený, kdož převrací soud. V. *Mojž.* 27, 19. — Kdo ospravedlňuje bezbožného a kdož odsuzuje spravedlivého, ohavni jsou oba před Bohem. *Přísł.* 19, 15. — Běda vám, kteří ospravedlňujete bezbožného pro dary a spravedlnost odjímáte od spravedlivého. *Isai.* 5, 23. — Hospodin má v ohavnosti všeliké nespravedlnosti. V. *Mojž.* 25, 16. — Zdaliž nevíte, že nespravedliví nebudou královstvím božím vládnouti? I. *Kor.* 6, 9.

#### Výroky svatých.

Následuj při soudech pravdy. Žádného nezastávej proti zřejmé pravdě. Když soudíš, neprohlídej v tom k osobám chudý-li jest či bohatý; hled ku při a ne k osobě. *Sv. Isidor.* — V řečech svých pravdomluvný buď; ni na pravo, ni na levo se neuchyluj. *Sv. Isid.* — Svědek křivý škodí Bohu, jímž křivou přísahou pohrdá; potom soudci, kteréhož lhaním oklamává; pak nevinnému, jemuž falešným svědectvím ukřivďuje; posléz sobě, ježto proti pravdě svědectví vydáváje (a takto zastáváje se hříchu) sám sebe do věčné zkázy uvrhuje. *Sv. Lig.* — „Nestydaté nevěstky čelo učiněno jest tobě, praví Pán; nechtělas se styděti.“ (*Jer.* 3, 3.) A dokládá: „Odpočine rozhněvání mé na tobě; aniž se více hněvati budu.“ (*Ezech.* 16, 42.) — Pouhým slyšením se třesu. Cítíš-li pak, jak veliké to nebezpečství, jak hrozná a strašná to věc, hřích zastávati? *Sv. Bern.*

Kdo bratra svého v hříchu hájí,  
ten k zkáze jeho v zlém ukájí.

**Přísloví** často nemístná: Lidé jsou lidé. — Chyba člověkem vládne. — Však on přijde k rozumu. — Nevidáno! vždyť ho nezabil! — Vždyť se proto nebe nesesuje, peklo neshoří!

### Příklady.

a) Biblické: Hříchy hájiti neb zastávati:

*Agar* zastávala svého rozpustilého chlapce *Ismaele* proti *Isákovi*, pročež vyhnána byvši z domu *Abrahamova*, hynula v nouzi. I. *Mjž.* 20.

*Achab*, král *israelský* a manželka jeho bezbožná *Jezabel* ujímali se falešných proroků. pravých ale pronásledovali. III. *Král.* 18.

*Učitelové a Zákonníci* za časů *Kristových* zastávali učení, že lze rušiti přísahy.

*Strážcové hrobu Kristova*, vzavše peníze od starších, rozhlašovali, že když oni spali, učenníci přišli a ukradli tělo *Ježíšovo* z hrobu. *Mat.* 25.

b) Jiné příklady ze života. *Potrestaní hajitelé bezpráví.* *Sv. Narcis*, biskup *jerusalemský* v prvním století křesťanstva, ačkoli svatě byl živ a nikdo mu ani toho nejmenšího nemohl vytýkati; ale že na církevní kázeň držel a spustlíky prostosrdečně káral, popudil proti sobě několik nekáranců, kteří z hanebné pomsty pomlouvali ho, jako by mrzké nepravosti hověl a tuto křivou pomluvu přísahou a děsným se zaklínáním ztvrzovali. Jeden řekl: „Je-li naše přísaha křivá, nechť za živa shořím.“ Druhý řekl: „Lhal-li jsem, ať mne Bůh malomocenstvím tresce!“ a třetí: „Nechť oslepnu, pakli jsem pověděl lež!“ — Křivé toto udání kormoutilo velice srdce sv. biskupa, proto tajně opustiv *Jerusalem*, ukryl se na nějaké poušti, kde Bohu dnem i nocí sloužil. — Mezi tím časem zastihla spravedlnost boží ty křivopřísežníky a každý tím trestem sešel, jaký na sebe svolal. První totiž shořel v domě svém i s rodinou; druhý raněn malomocenstvím bídne posel a třetí tím polekaný dal se na pokání, vyznal nevinnost biskupovu a tak dlouho plakal, až oslepl. — Tak Bůh sám ospravedlnil sv. *Narcisa*, který se sice do *Jerusaléma* vrátil, však biskupský úřad více zastávati nechtěl.

*Tomas Moor.* Král *anglický Jindřich VIII.* zavrhnuv svou řádnou manželku pojal jinou, totiž *Annu Boleynovu*. Ježto papež mu v tom odpíral, odřekl se *Jindřich* církve *katolické* a učinil

se sám hlavou církve anglikanské. Všickni dvořané přidrželi se proti všemu právu a svědomí strany královské a schválili bezbožné počínání. Jen Tom. Moor, kancelář král., zastával práva církve katolické a nedbaje statkův ani důstojností ochotně dal hlavu svou pod meč katovský.

*Sv. Remigius ještě žije!* Když papež Lev IX. na papežskou stolicí dosedl, brzy na to shromáždil sněm církevní v městě Rheimu ve chrámě sv. Remigia. Když tu jistý biskup byl obžalován, že jedná proti zákonům církevním, jal se ho jiný vymlouvatí a hříšné počínání jeho chtěl zastávatí. Jak medle však ústa otevřel, nemohl dále mluvíti, ztratil řeč. Vidouce to shromáždění otcové, nemohli jinak nežli za zázrak to považovati a přičetli to sv. Remigiu, jehož ostatky v tomže chrámě k veřejné účtě byly vystaveny; nebo hned se upamatovali, že týž svatý v podobném shromáždění církevním jednoho kacíře, kterýž Kristu Pánu božství upíral, pomocí boží též byl němým učinil. Tudíž hledě papež na potrestaného zastavatele cizího hříchu, prolévaje hořké slzy zvolal: „Ano, ano, svatý Remigius ještě žije!“ —

V prvních letech nynějšího století žil v *Heidelberku* jistý muž jmenem *Grandion*, jenž se tam přistěhoval se svou spanilou chotí a s dvěma dítkami v drahém stříbrem kovaném voze. Byl vůbec považován za bohatého kupce z Dánska, jenž ve Švédsku a na Rusi veliký obchod vede; nebo čas od času konal cesty, jak se vůbec myslelo, za příčinou svého obchodu. Zatím pak se svými druhy v lesích poštovské vozy loupežně napadal a okrádal. Takovouto loupeží nabyl vskutku značného jmění. Manželka jeho často jej z toho kárala, kteréž ale vždy dával za odpověď: „Obírám toliko pošty, což se dotkne jen pánů bohatých, kterým to neškodí; ostatně pak nejsou lepší než já!“ — Tak se vždy omlouval i své druhy k loupežím povzbuzoval. Kdykoliv choť jeho svou obavu vyslovila, že hanbu a neštěstí uvalí na svou rodinu, odvětil, k tomu že nedojde, aby ho živého jali. A skutečně když byl spáchav velikou loupež roku 1814 v Berlíně chycen, sám se zavraždil. —

*Osamělý cihlář* přechovával u sebe člověka cizího, jenž upadl v podezření, že dělá falešné peníze. Když přišlo k vyšetřování, cihlář o tom nechtěl věděti, ano svého hosta co nejspravedlivějšího člověka zastával. Konečně se přišlo té věci na stopu; našli se nejen nástroje, nýbrž i několik nedohotovených bankovek. Tu byl cihlář se šibalem spolu potrestán; neboť se dokázalo, že na rozličných místech padělané peníze odbýval a vyměňoval.



# Seznam abecední

pravd náboženských v celém „Výkladu“ obsažených.

(Římské číslice značí díl, arabské stranu.)

- |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>A.</b></p> <p>Almužna II. 321., III. 551.<br/>advent I. 321.<br/>amen I. 583., II. 115.<br/>andělé I. 227., III. 124.<br/>apoštolé I. 12., 359.</p> <p><b>B.</b></p> <p>Bázeň boží III. 68. IV. 832.<br/>bedlivost v. pracovitost.<br/>bdění IV. 22., 839.<br/>bezbožnost IV. 19.<br/>bezženství II. 380., IV. 747.<br/>bible I. 32.<br/>břimování II. 191.<br/>biskup I. 18., 481.<br/>blahoslavenství IV. 766.<br/>blaženost věč. I. 567., IV. 766., 851.<br/>bližní II. 26., 306.<br/>blud -ařství I. 20., II. 67., III. 81.<br/>bohabojnost v. bázeň boží.<br/>bohatství III. 414., 566., IV. 769.<br/>boj duch. I. 355., II. 97., IV. 17. 839<br/>božské vlastnosti I. 112.</p> | <p>bratří a sestry III. 307.<br/>bratrstvo IV. 760.<br/>Bůh bytost I. 102.<br/>— duch I. 117.<br/>Bůh nejdokon. I. 112.<br/>— blažený I. 178.<br/>— Otec náš I. 180.<br/>— jeden I. 191.</p> <p><b>C. Č.</b></p> <p>Celibat II. 380., IV. 747.<br/>církev I. 16., 478., III. 577.<br/>cizí statek III. 422., 566.<br/>cizoložství III. 373.<br/>ctižádost III. 508., IV. 75.<br/>ctnost, -ný III. 12., IV. 320.<br/>ctnosti božské II. 73., IV. 65., IV. 349.<br/>ctnosti mravné IV. 362.<br/>— základní IV. 382.<br/>— hlavní IV. 427.<br/>cudnost v. čistota.<br/>Čáry III. 86.<br/>čas IV., 843.<br/>čas velikon. III. 630.<br/>čas zapověz. III. 637.<br/>čeládka, čeleď III. 230.<br/>čert v. ďábel.</p> | <p>čest boží II. 68., III. 72., 153.<br/>čest a dobré jméno III. 465., 508.<br/>činy v. skutky.<br/>čistota II. 252., III. 364., 562., IV. 481., 746.<br/>články víry I. 95., 102.<br/>člověk- členstvo I. 241.<br/>čtení I. 40., III. 397., IV., 821.</p> <p><b>D.</b></p> <p>ďábel I. 236. 576., II. 73.<br/>darové Ducha sv. II. 465.<br/>den soudný I. 554., IV. 851.<br/>den sváteční II. 145., III. 179. 581.<br/>desatero příkáz. I. 6., III. 50.<br/>děti, dítky III. 197.<br/>dík, -učinění I. 18., III. 153.<br/>div-y I. 13. 361.<br/>divadlo III. 397.<br/>dobrá vůle II. 292., IV. 533.<br/>dobré, dobro III. 13., IV. 1. 319.<br/>dobročinnost III. 414., IV. 447.<br/>dobrota boží I. 150.</p> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

dokonalosti boží I. 112.  
dokonalost kř. IV. 323. 668.  
dostiučinění I. 113., II. 318.  
doufání v. naděje.  
Duch sv. I. 454.  
duch, duše I. 252., III. 293.  
duše v očištcí I. 520., II. 22.  
důvěra v Boha II. 50., III. 65

## E.

Evangelium I. 16. 359., II. 238.

## F.

Faleš III. 501.  
fariseové, -ejství I. 11., III. 502.

## H.

Hádání III. 86.  
hájiti hříchy IV. 315.  
hana, -ět III. 542.  
hierarchie I. 18. 490., II. 353.  
hlava církve I. 481.  
hněv-ivost III. 329., IV. 177.  
honosnost III. 508., IV. 75.  
horlivost II. 52., III. 72., IV. 517.  
hospodárnost v. šetrnost.  
host, -innost IV. 574.  
hrdost IV. 75.  
hrob Páně I. 397.  
hřích II. 85., III. 12. 340., IV. 10.  
hřích prvotný, děd. I. 269., IV. 12. 16.  
hřích skutkový vlast. IV. 12.  
— smrtelný IV. 14. 23.  
— všední IV. 14. 21.  
hříchy hlavní IV. 69.  
— do nebe vol. IV. 226.  
— proti Duchu sv. IV. 248.  
hříchy cizí IV. 286.

hříchův odpuštění I. 525., II. 273.  
hříšník II. 266., IV. 19.  
hýřivost v. marnotratnost.

## Ch.

Chléb II. 85.  
chlipnost v. nečistota.  
chlouba III. 508., IV. 75.  
chrám I. 17., III. 180.  
chtíč v. žádost.  
chudoba, -ný III. 566., IV. 740. 769.  
chvála boží II. 19., III. 153.  
— bližního III. 477., IV. 301.  
chvála vlastní III. 508.  
chyba, -y IV. 18.  
chytrost viz opatrnost.

## I. J.

indifferentism v. netečnost.  
Jáhen, podj. I. 18. 493., II. 353.  
jazyk III. 550.  
jeden Bůh I. 191.  
jednota v. svornost.  
Jesus, Ježíš I. 12. 289., II. 129., III. 151.  
ješitnost III. 513., IV. 76.  
jmění III. 414., IV. 103.  
jmeno boží II. 67., III. 151.  
— Ježíš I. 329., III. 161.  
— dobré III. 472.

## K.

Kacíř, -ství I. 20., II. 67., III. 81.  
kajicnost II. 269., IV. 780.  
kající skutky II. 318., III. 20. 321.  
kárání bratrské II. 70., III. 307., IV. 627.  
katechismus I. 26.  
katolík, k. církev I. 501.

kázání III. 593., IV. 819.  
kázeň III. 250.  
klam v. podvod.  
klaněti se Bohu III. 66.  
kláštery I. 23., IV. 738.  
klekání II. 139.  
klení, kletba III. 169.  
klevety III. 530.  
kmoťri II. 181. 202.  
knihy v. čtení.  
kněz nejv. Kristus I. 303.  
kněž-í, -stvo I. 18. 481., II. 353.  
kostel v. chrám.  
kouzla v. čáry.  
krádež III. 438.  
království boží I. 365., II. 72., IV. 678.  
Kristus I. 289.  
křest II. 164.  
křesťan, -ství I. 11. 17.  
křivá přísaha III. 170.  
křivda III. 422., IV. 627.  
kříž svatý I. 201. 419.  
kříže, soužení II. 113., IV. 700., 807.

## L.

Lačné krmit IV. 573.  
laknouti po sprav. IV. 788.  
lakomství III. 432. IV. 103.  
láska kř. vůbec III. 3. 13.  
— boží I. 150.  
— k Bohu III. 13. 15., IV. 359.  
láska k bližnímu III. 13. 26., IV. 470.  
láska k nepřát. II. 93., III. 37. IV. 727.  
láska k rodičům III. 198.  
— k bratřím a sestr. III. 307.  
láska k sobě III. 23., 132.  
— k světu III. 110., IV. 835.  
laskavost IV. 470.  
lehkověrnost III. 86.

lenost těl. III. 432., IV. 200.  
— duch. III. 596., IV. 200.  
lest v. podvod.  
lež nepravda. III. 481.  
lhostejnost v netečnost.  
licoměrnost III. 502., IV. 75.  
lidé I. 201.  
lichota, -nost III. 491.  
lichva III. 438.  
litanie II. 142., III. 595.  
lítost II. 283., IV. 780.  
lkající blah. IV. 780  
loupež III. 438.

## M.

Majetek v. jmění.  
malověrnost III. 92.  
manželé, -ství II. 368.  
Maria I. 317., II. 117. 402,  
III. 125.  
marná naděje III. 103.  
marnost, -ivost III. 393.,  
IV. 76.  
marnotratn. III. 433., IV. 103  
matka II. 393., III. 249.  
Mesiáš I. 7. 288.  
milosrdenství b. I. 167. k., II.  
267.  
— k bližn. II. 27. 307.  
IV. 447. 791.  
milosr. skutky v. skutky  
milosrdné.  
milost boží I. 471., II. 154.  
milování v. láska.  
mír v. pokoj.  
mírnost II. 290., IV. 386.  
mládež, mladost III. 226  
mlčelivost III. 466.  
mlsnost III. 432., IV. 158.  
mluvení III. 489.  
mocnost svět. i duchovní  
III. 12. 282.  
modlářství III. 113.  
modlitba vůbec II. 15. 72.,  
III. 66., IV. 551. 627.  
— Páně II. 57.  
moudrost boží I. 132.

moudrost lidská IV. 366.  
mrav -y, -nost III. 13., IV.  
319.  
mrtví v. zemřelí.  
mrtvití se v. zapíratí se.  
msta, mstivost III. 329.,  
IV. 178.  
mše sv. II. 217., III. 589.  
mučeníci I. 19. 87.  
muž, manžel II. 393.  
myšlení II. 280., III. 392,  
562 IV. 12.  
mzda IV. 245.

## N.

Náboženství I. 1. 25.  
nábožnost v. i pob. II. 67.  
naděje II. 3., III. 65., IV. 357.  
nádhera, -nost III. 378.,  
IV. 76.  
nadýmání III. 531.  
nahé odívat IV. 574.  
náhrada III. 422. 458.  
nalez. věci III. 439.  
napomínat v. kárat.  
napravení v. polepšení.  
narození P. I. 322., III. 582.  
náruživost IV. 18.  
následování Krista IV. 714.  
— svatých III. 132.  
návyk, -lost IV. 18.  
nebe I. 433. 565., II. 73.  
nectnost v. nešlechtnost.  
necudnost v. nečistota.  
nedbalost III. 120. 596.,  
IV. 13.  
neděle III. 179.  
nedůvěrnost III. 99.  
nekajicnost IV. 280.  
nelaskavost v. nemilosrd-  
nost IV. 35.  
nemoc, -ný III. 292, IV. 575.  
nemravnost IV. 19.  
nenávisť Boha III. 113.  
— lidí IV. 178.  
neomylnost církve I. 507.  
neposlušnost III. 199.

nepoškrvněné) I. 319., II.  
početí M. P. ) 402.  
nepravost III. 13., IV. 10.  
neproměnnost boží I. 175.  
nepřítel II. 93., III. 37.,  
329., IV. 727.  
nepřízeň IV. 131., 275.  
nesmrtelnost I. 252.  
nespravedlnost III. 438.,  
IV. 235., 245.  
nestoudnost III. 378., IV.  
149.  
nestřídmost III. 393., IV.  
158.  
nesvornost III. 329.  
nešlechtnost IV. 19.  
netečnost III. 80., IV. 200.  
netrestat hříchu IV. 307.  
netrpělivost IV. 177.  
neupřímnost III. 481.  
nevděčnost IV. 19. 467.  
nevědomost III. 340., IV.  
624.  
nevěra II. 67., III. 72.  
nevěrnost IV. 19.  
nevinnost III. 364.

## O.

Obcování svatých I. 515.  
— s lidmi III. 401.  
oběť mše sv. II. 217., IV. 827.  
obětování II. 189.  
obezřetnost v. opatrnost.  
obmeškání dobrého IV. 13.  
obrácení se v. pokání.  
obraz boží I. 244.  
obrazy svatých III. 144.  
obřady, cerem. II. 155.  
obřízka Páně I. 329.  
obvyk v. obyčej.  
obžerství IV. 158.  
očistec I. 520., III. 628.  
očišťování M. P. I. 341.  
oddanost Bohu II. 78.,  
III. 71., IV. 357.  
oděv III. 393.

- odkládati pokáním, III. 109., IV. 250.
- odpíratí pravdě IV. 270.
- odpušky II. 330.
- odpuštění hříchů I. 525., II. 92. III. 21.
- odpustiti bližnímu II. 93., III. 37., IV. 627.
- olt. svátost II. 202., III. 631.
- opatrnost IV. 365.
- opilství, ožralství v. nestřídmost.
- opováž. spoleh. III. 105., IV. 250.
- opuštění dobrého IV. 13.
- orodování svatých II. 20., III. 134.
- osoby božské I. 193.
- osočování III. 531.
- ospravedlnění III. 139.
- ostatky sv. II. 60., III. 197.
- otec Bůh I. 18.
- otec v. rodiče.
- otčenáš II. 57.
- P.**
- Pád člověka I. 267.  
— opětný IV. 18.
- pamatovat na smrt., IV. 851.
- Pán Kristus I. 289.
- panictví III. 365., IV. 747.
- panovati nad sebou III. 293.
- papež I. 18. 484.
- péče o tělo II. 84., III. 290.  
— o duši II. 91., III. 293.
- peklo I. 429. 576., IV. 851.
- pěstoun III. 249.
- pilnost, pracovitost III. 401., IV. 514.
- písmo sv. I. 10. 31., IV. 821.
- pláč, plačící II. 286., IV. 780.
- pobožnost II. 46. 252., III. 601., IV. 825.
- pobožnůstkářství III. 120.
- pocestné přijímat IV. 574.
- pocta boží II. 212., III. 64. 179., IV. 827.
- pocta svatých III. 124.
- poctivost } III. 422.  
počestnost } — 473.
- početí Syna božího I. 319., II. 402.
- podání, tradice I. 46.
- poddaní III. 256.
- podezření III. 514.
- podíl v hříchu IV. 312.
- podlost III. 508., IV. 428.
- podobenství Kr. I. 366.
- podvod III. 438. 501.
- pohané, -ství I. 4., III. 114.
- pohanění III. 542.
- pohoršení III. 345.
- pohrdání III. 542.
- pochlebování III. 491.
- pohřeb, pochovávat mrtvé III. 576.
- pochybov. III. 78., IV. 624.
- pokání ctn. I. 529., II. 267.  
— svátost II. 318. IV. 830.
- poklady duch. I. 520.
- poklesek IV. 18
- pokoj III. 307., IV. 495.
- pokojní bl. IV. 800.
- pokora II. 48., IV. 427.
- pokrytství III. 120. 502., IV. 75.
- pokušení I. 355., II. 97., III. 553., IV. 17., 839.
- polepšení se II. 267.
- pomazání sv. II. 341.
- pomluva III. 530.
- pomsta v. msta.
- ponoukati k hříchu IV. 294.
- posl. věci I. 531., IV. 851.
- poslušnost III. 71., IV. 751.
- posměch IV. 542.
- postiti se v. půst.
- posuzování III. 514.
- poštívání III. 531.
- potupa III. 542.
- pouť II. 143.
- pověra III. 86.
- povinnost III. 12., IV. 676.  
— manželů v. manželé.  
— rodičů v. rodiče.
- povolání čl. I. 263.
- povoliti k hř. IV. 291.
- povolnost III. 307.
- pozdravení and. II. 116.
- pozdvihování II. 240., III. 589.
- poznání Boha I. 102., II. 66., III. 293., IV. 15., 814.  
— sebe II. 277., III. 293.
- požehnání III. 596.
- práce služ. III. 180.
- pracovitost III. 414., IV. 514.
- přátelství v. přítel.
- pravda III. 465., IV. 270.
- pravdoml. boží I. 173.  
— lidská IV. 465.
- pravdy kř. I. 95.
- pře, přiti se III. 524.
- přečin, přestupek IV. 18.
- předřízení I. 129.
- předpekli I. 429.
- předsevzetí II. 292.
- představení III. 237. 249.
- překážky manž. II. 382.
- přestoup. zákona v. hřích.
- přetváření III. 120. 502.
- prehlivost v. hněv.
- přijímání sv. II. 241., III. 630., IV. 830.
- příkázání boží II. 6, III. 9., 55., IV. 11.  
— církv. III. 577.  
— lásky III. 13. 63
- příklad dobrý } II. 69. III.  
i zlý } 307. 345.
- příležitost III. 394., IV. 17.
- primat I. 482.
- přímluva svatých II. 20., III. 134.
- přísaha III. 154.
- přítel III. 307.
- příz- eň -nivost IV. 470.
- přítomnost Krist. II. 206.
- přívětivost III. 477., IV. 470.
- proklínat v. klít.
- prominutí v. odpuštění.
- pronásledování I. 19.
- proroci I. 7.
- pros-ba, -iti II. 19. 65.



prost-ota, -nost II. 150.  
protivenství, kříž IV. 807.  
prozřeteln. božská I. 134.  
— lidská v. opatrnost.  
půst II. 321., III. 607., IV.  
488., 688.  
pýcha III. 508., IV. 74.

## Q.

Quatember III. 610.

## R. Ř.

Rada, -iti III. 12. IV. 287.  
624.  
rady evang. IV. 733.  
radost III. 414.  
rády, řehole I. 23., IV. 733.  
řeč, řeči II. 280., III. 372.,  
IV. 13.  
restituce v. nahrazení.  
Řím, ř. církev I. 507.  
řízení b. v. prozřetelnost.  
rodiče III. 197.  
rouhání II. 67., III. 162.  
rozepře v. sváry.  
rozhřešení II. 297.  
rozjímání II. 17., IV. 825.  
rozkazy v. příkázání.  
rozkolnictví v. kacírství.  
rozkoš v. radost.  
rozum, -nost I. 244. III. 10.  
293., IV. 814.  
různice III. 330.  
růženec II. 140.

## S. Š.

Samochvála III. 508., IV. 75.  
Samoláska } III. 23. IV. 75.  
— libost }  
samospas. církev I. 511.  
samota II. 278.  
samovražda III. 325., IV.  
227.  
satan v. ďábel.

setrvalost IV. 406.  
shovívavost b. I. 163.  
schránlivost v. šetrnost.  
síla, statečn. IV. 406.  
sjednocenost v. svornost.  
skoupost } IV. 104.  
skrblost }  
skromnost IV. 427.  
skroušenost II. 44.  
skutky I. 79., II. 2.80., IV. 13.  
skutky boží I. 209.  
— dobré III. 180., IV. 533.  
— milosr. těl. IV. 572.  
— — duch IV. 624.  
sláva boží I. 178., III. 153.  
— nebeská I. 565.  
— lidská v. čest.  
slavnosti v. svátky.  
slib, -y III. 158. IV. 734.  
slovo b. I. 31., II. 91., III.  
153, 593., IV. 819.  
služba boží III. 179. IV. 827.  
služby boží III. 180. 590  
IV. 827.  
služebník III. 230.  
slze, pláč II. 286., IV. 780.  
smilství III. 372., IV. 149.  
smířlivost II. 93., III. 37.,  
IV. 495.  
smrt časná I. 531., IV. 851.  
— — I, 565., IV. 851.  
smysle, -nost I. 258.  
snášelivost v. svornost.  
sněmy círk. I. 22.  
snešení apošt. I. 95.  
sobota II. 153., III. 179,  
sočení III. 531.  
sodom. hřích IV. 233.  
souboj (duell) III. 330.  
soucitnost } III. 306., IV.  
soustrast } 791.  
soud boží I. 450.  
— soukromý I. 538  
— veřejný I. 554.  
— lidský III. 479. 516.  
soudce IV. 524.  
soužení v. trápení.

spasení } I. 300., II. 73.  
Spasitel }  
spokojenost III. 566., IV.  
767.  
společnost III. 226. IV. 835.  
spoléhání na milosrd. boží  
III. 105., IV. 250.  
spravedlnost boží I. 157.  
— křesť. IV. 1. 394.  
— lidská III. 414., IV. 807.  
srdce čisté I. 259., IV. 796.  
— zatvrzelé IV. 277.  
stálost v. setrvalost.  
stáří III. 226. 272.  
statek III. 415. 566., IV. 103.  
— cizí III. 422.  
statečnost v. síla.  
stav manž. II. 368.  
strasti v. soužení.  
střídmost III. 400. IV. 386.  
487., 688.  
stud, stydlivost III. 364.,  
IV 481.  
stvořitel I. 209.  
stvoření I. 209., III. 354.  
suché dni III. 610.  
sváděti k hříchů v. svůdce.  
svár, -livost III. 330.  
svatba II. 390., III. 637.  
svatí I. 522., III. 124.  
svátky II. 145., III. 179. 581.  
svatokrádež III. 122.  
svatost boží I. 155.  
— lidská v. dokonalost.  
svátost, -i II. 153., IV. 830.  
— nejsvětější II. 202., III.  
630.  
svátostiny II. 401.  
svatovláda (hierarchie) I.  
18. 490, II. 202. 353.  
svěcení kněžstva II. 350.  
svěceniny II. 401.  
světiti svátky III. 179. 581.  
svěd-ek, -ectví III. 479.  
svědčit křivě III. 526.  
svědomí II. 277. III. 10.  
IV. 814., 847.  
svět stvoř. I. 209.

vět, lidé a statky III. 110.,  
IV. 759., 835.  
voboda III. 10.  
volení k hříchu IV. 11.  
vornost III. 307., IV. 495.  
vůdce I. 269., III. 345.,  
IV. 294.  
syn boží I. 289  
synové lidští III. 197.  
šetrnost III. 414., IV. 447,  
nejdřívství }  
šidba } IV. 438.  
škoda III. 422.  
škola III. 269.  
šlechtnost v. ctnost.  
štedrost III. 307., IV. 447.  
štěstí v. statek.

## T.

Tajemství I. 193., II. 140.  
tajnost v. jazyk, přítel.  
tajití hříchu IV. 304.  
tanec III. 397.  
tělo I. 242, 257., III. 290.  
těl. žádost. II. 97., III. 562.,  
IV. 17., 839.  
těla vzkříšení I. 530.  
těšiti zarm. IV. 625.  
tichost IV. 495. 720. 777.  
tlachavost, žvavost III. 489.  
tovaryšství v. společn.  
tradice v. podání.  
trápení v. kříže.  
trestati hřeš. IV. 626.  
— dítky v. rodiče.  
tresty boží I. 157., IV. 20.  
Trojice nejsv. I. 193.  
trpělivost IV. 495. 627.  
trpěti pro sprav. IV. 814.  
tupiti v. hana-ěti.  
tvrdost, nemil. IV. 235.  
tvrdošijnost v. zatvrzel.

## U.

Ublížení v. křivdy.  
úcta k Bohu II. 19., III. 151.

úcta k lidem III. 199.  
učení Kristovo I. 359.  
učit, el. II. 69., III. 223  
— neumělých IV. 624.  
udatnost v. síla.  
udávati v. žalovati.  
ujma v jídle v púst.  
ukřivdění III. 438. 526.  
ukrutnost IV. 235.  
umučení Páně I. 390.  
úmysl dobrý II. 292., IV  
533., 847.  
— pravý II. 292., IV. 533.  
upřímnost III. 465.  
úřady P. Ježíše I. 300.  
urážka Boha v. hřích.  
úslužnost IV. 470.  
utiskování IV. 235.  
utrhání III. 530.  
utrpení Krista I. 373.  
— v. kříže.  
útrpnost v. soucitnost.

## V.

Váhavost v. lenost.  
Vánoce I. 323., III. 382.  
vášně IV. 18.  
vážnost k sobě v. čest.  
— církve I. 52.  
vděčnost III. 70., IV. 463.  
večeře Páně I. 376., II. 203  
věčnost boží I. 121.  
velet zle činit. IV. 290.  
Velikonoce I. 439., III. 582.  
věrnost boží I. 173.  
— lidská III. 466.  
Věřím v Boha v. apoštol.  
vyznání.  
věřiti v. víra.  
veselí, -ost. III. 637.  
vězeň, -ství IV. 575.  
vilnost v. smilství.  
vina, viny II. 92.  
víra, věřiti I. 31., II. 67.,  
III. 64., IV. 355.  
vlast III. 245.  
vlastností boží I. 113.

vlažnost III. 112., IV. 200.  
vlídnost v. laskavost.  
vražda III. 329., IV. 227.  
vrchnost III. 237. 282.  
vstání Kristovo z mrtvých  
I. 431., III. 582.  
vstoupení Páně I. 443.,  
III. 582.  
všemohoucnost boží I. 146.  
vševědoucnost boží I. 127.  
všudy přít. b. I. 124. IV. 832.  
všetečnost očí III. 394.  
vtělení Syna b. I. 317.  
vůle boží II. 78., III. 10.  
— svobodná I. 204., III. 10.  
— dobrá II. 292., IV. 533.  
vyhražení, rezervace II. 270.  
vychování III. 255. 268.  
vykoupení }  
Vykupitel } I. 284.  
vysokomyslnost IV. 75.  
vytrvalost IV. 406.  
vyznání víry I. 86., II. 66.,  
III. 152.  
vzkříšení Páně I. 431., III.  
582.  
— těl I. 530. 543.  
vzpomínati na Boha. IV. 832.  
— posl. věci I. 530. IV  
881.  
vzývati Boha v. modlitba.  
— svaté III. 134.

## Z. Ž.

Zadržování mzdy IV. 245  
zahálka III. 392., IV. 200.  
zahynutí věčné I. 565.  
zachovávání příkáz. III. 55.,  
VI. 1.  
zákon, -y v. příkáz.  
— starý a nový I. 10.,  
III. 12.  
zapíráti Boha III. 166.  
— sebe IV. 688., 839.  
zásady víry I. 95.  
zásluhy Kristovy I. 300.  
— vlastní v. záslužnost.

záslužnost skutků IV. 534.	zlé v. kříže, soužení.	zvyk, -lost IV. 18.
zášť v. nenávisť.	zlehčovati jmeno boží III. 161.	Žádost, -ivost I. 267., II. 280., III. 552., IV. 13. 17.
zatracení věčné I. 576.	zlí, hříšní IV. 13.	žádost cti, v. ctižádost.
zatvrzelost IV. 277.	zločin IV. 18.	žaloba, -ník III. 479.
závist IV. 131. 275.	zloděj, -ství III. 438.	žalovat křivě III. 526.
zázraky I. 13. 361.	zlost, zloba III. 13.	žarlivost } IV. 131.
zbožnost, bohobojnost IV. 328.	zlost v. hněv.	žehravost }
Zdrávas Maria II. 117.	zlořečení v. klení.	žebrota v. almužna.
— Královno II. 143.	zlovolnost IV. 19.	žel, lítost II. 283.
zdraví III, 290.	zmužilost v. síla.	žena, manž. II. 394.
zdrželivost III. 365. 608.	znamení sv. kříže I. 201.	žert, -ovnost III. 481.
zdvořilost v. vlídnost.	známky pravé církve I. 495.	židovství I. 5.
země I. 216.	znáti sebe II. 277.	živočiškové v. zvířata.
zemřelí, mrtví I. 516., II. 22., IV. 576. 627.	zoufalost III. 101., IV. 268.	život P. Ježíše I. 317.
zištnost III. 24., IV. 103.	zpupnost v. pýcha.	— časný I. 530., III. 290.
zjevení boží I. 2.	zpověď II. 297., III. 630.	— věčný I. 530. IV. 766. 851.
zkáza světa I. 556.	zpytovat svěd. II. 277., IV. 847.	žízniť po sprav. IV. 778.
zkoušení sebe II. 277.	zrada, zpronevěř. III. 501.	žíznivé napájet IV. 574.
zkoušky boží v. trápení.	zúmyslně hřešit IV. 250.	
zlé, zlo II. 107., III. 13, IV. 10.	zvířata, zvěř I. 214., III. 352.	

## Obsah dílu čtvrtého — posledního.

	Strana		Strana
Doslov.		B) <i>Čtvero hříchů do nebe volajících</i>	226
Část pátá: O křest. spravedlnosti.		I. Zúmyslná vražda	227
Rozdíl I. O křest. spravedlnosti vůbec .	1	II. Němý neb sodomský hřích	233
Rozdíl II. O křest. spravedlnosti zvlášť	9	III. Utiskování chudých	235
<i>Díl první křest. spravedlnosti: Varuj se zlého .</i>	—	IV. Zadržování a ujímání mzdy .	245
O zlém neb hřichu vůbec	—	C) <i>Šestero hříchů proti Duchu sv.</i>	248
Rozličné druhy n. skupení hříchů	68	I. Zúmyslně hřešiti a pokání odkládati	250
A) <i>Sedmero hlavních hříchů</i>	—	II. Zoufati	263
I. Pýcha	73	III. Poznalé křest. pravdě odpirat	270
II. Lakomství a marnotratnost .	103	IV. Milosti boží nepřít neb závidět	275
III. Závist, nepřízeň .	131	V. Srdce zatvrzelé mít	277
IV. Nečistota neb smilství .	149	VI. V nekajicnosti setrvat	280
V Nestřídmost v jídle a pití	158	<i>Devatero cizích hříchů</i>	286
VI. Netrpělivost, huěv	177	I. K hřichu radit .	287
VII. Lenost neb zahálka .	200	II. Velet zle činit	290
a nedbalost, duch. netečnost	—	III. Hřichu povolit	292
		IV. K hřichu ponoukat, svádět	294
		V. Hřichu pochválit	301

	Strana		Strana
VI. Hříchu tajit	304	3. Zarmoucené těšit	. 625
VII. Hříchu netrestat	. 307	4. Hřešící trestat	. 626
VIII. Na hříchu podíl brát	. 312	5. Křivdy trpělivě snášet .	627
IX. Hříchu hájit	. 315	6. Ublížujícím mile odpouštět .	—
Rozdíl III. <i>Díl druhý</i> kř. spravedlnosti: Čiň dobře. — O dobru vůbec	. 319	7. Za živé i mrtvé se modlit .	—
A) <i>O ctnosti vůbec</i>	. 320	C) <i>O křest. dokonalosti</i> α) vůbec	668
O ctnosti zvlášť.		β) <i>O křest. dokonalosti zvlášť</i>	. 676
Hlavní rozvrh ctností .	. 349	a) <i>Povinnosti, které Pán Ježíš zvlášť velel:</i>	—
a) <i>Božské ctnosti. I. Víra</i>	. 355	1. Hledati království božího	678
II. Naděje	. 357	2. Zapřítí sebe	688
III. Láska	. 359	3. Vzítí kříž svůj	700
b) <i>Mravné ctnosti</i>	. 362	4. Krista následovati .	714
α) <i>Čtvero základních ctností</i>	363	5. Tichým a pokorným býti	720
I. Křest. opatrnost a moudrost	. 365	6. Milovati nepřátely své .	727
II. Střídmost neb mírnost	. 386	b) <i>Evangelické rady:</i>	. 733
III. Spravedlnost	. 394	1. Dobrovolná chudoba	740
IV. Síla, statečnost, setrvalost .	406	2. Ustavičná čistota .	746
β) <i>Sedmero ctností proti 7 hříchům</i>	. 427	3. Dokonalé poslušství	751
I. Pokora proti pýše	—	c) <i>Evang. rady v stavu světském. Bratrstva</i>	. 760
II. Dobročinnost proti lakomství .	447	d) <i>Osmero blahoslavenství:</i>	. 766
Dodatek o vděčnosti	. 463	1. Blahoslavení chudí duchem	769
III. Láska, laskavost proti závisti	470	2. Blahoslavení tiší	. 777
IV. Čistota, cudnost proti smilství	481	3. Blahoslavení lkající	. 780
V. Střídmost proti obžerství	. 487	4. Blahoslavení laknoucí po spravedlnosti . .	788
VI. Tichost a trpělivost p. hněvu	495	5. Blahoslavení milosrdní	791
Hněv spravedlivý neb horlení	511	6. Blahoslavení čistého srdce	796
VII. Pilnost, pracovitost a v dob- rém horlivost proti lenosti .	514	7. Blahoslavení pokojní	. 800
B) <i>O dobrých skutcích vůbec</i>	. 533	8. Blahoslavení trpící pro spravedlnost . .	807
a) <i>Nejpřednější dobří skutkové:</i>		γ) <i>Prostředky kř. dokonalosti:</i>	
Modlitba, půst, almužna	. 551	1. Rozum vzdělávat, srdce šlechtit	814
O almužně zvlášť	. 554	2. Slovo boží pilně poslouchat .	819
b) <i>Skutkové milosrd. vůbec:</i>	572	3. Dobré knihy číst .	. 821
α) <i>Tělesné mil. skutky</i>	. 573	4. Vroucně k Bohu se modlit	. 825
1. Lačné krmit .	. 573 + 585	5. Bohu věrně sloužit .	. 827
2. Žíznivé napájet	. 574 + 589	6. Sv. svátosti přijímat	. 830
3. Nahé odívat .	— + 591	7. Pamatovat na Boha	. 832
4. Pocestné přijímat	— + 594	8. Světa se chránit	. 835
5. Vězně vysvobozovat	575 + 601	9. Bdít a se přemáhat	. 839
6. Nemocné navštěvovat .	— + 606	10. Čas bohumile trávit	. 843
7. Mrtvé uctivě pochovávat	576 + 616	11. Svědomí často zpytovat .	. 847
β) <i>Duchovní mil. skutky:</i>		12. Pamatovat na věci poslední .	. 851
1. Neumělé učit . .	624	<i>Seznam abecední pravd nábožen- ských .</i>	. 867
2. Pochybujícím radit	—		